LJUBLJANA,
TOREK, 12. JUNIJA 1990

DELO

LETO XXXII • ŠT. 135 • CENA 6 DINARJEV

DELO« IZHAJA OD 1. MAJA 1959 PO ZDRUŽITVI »LJUDSKE PRAVICE«, KI JO JE 5. OKTOBRA 1934 USTANOVILA KOMUNISTIČNA PARTIJA V SLOVENIJI, IN »SLOVENSKEGA POROČEVALCA«, KI GA JE LETA 1941 USTANOVILA OSVOBODILNA FRONTA SLOVENSKEGA NARODA

GLAVNI UREDNIK BOŽO KOVAČ
ODGOVORNI UREDNIK TIT DOBERŠEK

★

Gospodarstvo in finance: Provokativna Porterjeva sporočila – Posojila so, a hudo draga – Nič državne, takoj k zasebni lastnini – Tekmec, ki uspešno posnema

Prvo srečanje Peterleta in Markovića

Premier se je sestal tudi s Slovenci v zveznem sekretariatu za zunanje zadeve

OD NAŠE DOPISNICE

BEOGRAD, 11. junija – Novi slovenski premier Lojze Peterle se je danes v Beogradu sestal s predsednikom zvezne vlade Antejem Markovićem. Srečanje je bilo protokolarne narave, vendar so se predstavniki slovenske vlade, predsednik Marković ter podpredsednik Živko Pregl pogovorili o nekaterih najaktualnejših vprašanjih, ki pestijo Slovenijo kot tudi Jugoslavijo v celoti.

Srečanja so se udeležili tudi trije ministri nove slovenske vlade – dr. Marko Kranjc, Igor Bavčar in Stane Stanič. Žal novinarji nismo mogli spremljati pogovora, ker je pač takšen protokol. Ker je bil današnji pogovor neformalne narave, ZIS tudi ni izdal uradnega sporočila. Minister za informiranje nove slovenske vlade Stane Stanič pa nam je povedal, da sta obe strani največ časa namenili gospodarskim vprašanjem. Finančni minister dr. Kranjc se je strinjal z deklarirano Markovićevo politiko. V njej sicer vidi pot iz sedanje krize, vendar pa se je vprašal, kaj prinašajo novi ukrepi, ki jih pripravlja vlada. Obe strani sta osvetlili svoje poglede na ukrepe, s katerimi bi bilo mogoče odpraviti sedanje težave. Predsednika Markovića so člani slovenske vlade seznanili tudi s svojimi ukrepi za preprečitev zloma slovenskega gospodarstva.

Predsednik zvezne vlade Marković je v pogovoru prepričan o uspehu svoje gospodarske reforme. Njegov optimizem temelji na podatkih in ocenah domačih, zlasti pa tujih strokovnjakov, med katerimi so tudi vodilni svetovni ekonomski in finančni strokovnjaki. Govorili so tudi o bodoči ureditvi Jugoslavije. Na dilemo – federacija ali konfederacija – je Marković odgovoril z metaforo, da mu je vseeno, ali je mačka črna ali bela, pomembno je, da dobro lovi miši. Kako pa se bo država imenovala, je stvar dogovora med republikami. Če ne bomo zgradili takega sistema, Jugoslavije ne bo več.

Nadaljevanje na 2. strani

TEMA DNEVA

Več kot protokol

Srečanje dveh ministrskih predsednikov, Anteja Markovića in Lojzeta Peterleta, pomeni v tem trenutku srečanje dveh različnih svetov. Marković simbolizira svet Mihaila Gorbačova, torej imperialne (ne)moči, medtem ko se je Peterle podal v Beograd v vlogi Borisa Jelcina. Oba svetova še vedno živita v tesni medsebojni odvisnosti, vendar je očitno, da se protislovja med njima poglabljajo in da bosta morala redefinirati odnose.

Čeprav ima Marković v rokah argumente moči (in kajpak osebno tudi državniških sposobnosti), se zdi, da je »zgodovinski čas« le na strani slovenskega premiera. Peterle je namreč prvi ministrski predsednik nove jugoslovanske epohe, s katerim se srečuje Marković, saj ta še ni imel uradnih stikov z novim hrvaškim vodstvom. Tako se bo moral kmalu srečati tudi s Stjepanom Mesićem, ki bo prišel v Beograd s polno malho hrvaške odločnosti. V teh okoliščinah si zvezni premier ne more privoščiti vzvišenosti ali celo ukazovalnosti, ampak mora tudi marsikatero molče požreti, na primer slovensko odločitev o prenehanju plačevanja v sklad za nerazvite. Sicer pa zna Marković to narediti celo z nasmeškom, saj kot dober politik natančno ve, doklej lahko še nastopa v vlogi Gorbačova in kdaj mu jugoslovanske razmere tega ne omogočajo več.

Tako je Marković sprejel Peterleta veliko prijazneje (ali tudi prisrčneje?), kot bi Gorbačov sprejel uporniškega Jelcina. Upajmo, da ne gre zgolj za premetenost velikega kombinatorika, temveč tudi za spoznanje »Markovićevega lobbyja«, da je zares treba doseči sporazum o novem političnem in gospodarskem statusu republik.

BORIS JEŽ

Precejšnje olajšanje bremen gospodarstvu

Posvet republiške vlade s predsedniki občinskih izvršnih svetov o možnem razbremenjevanju gospodarstva – Predlog novih prispevnih stopenj v skupščini

LJUBLJANA, 11. junija – Razbremenjevanje gospodarstva ob ohranjanju družbenih dejavnosti in predvideno 125-odstotno zvišanje stanarin ter nekaj nižje zvišanje cen osnovnih komunalnih storitev so bile glavne teme današnjega posveta predsednika republiškega izvršnega sveta Lojzeta Peterleta in članov njegove vlade s predsedniki slovenskih občin. Vsi razpravljalci so se strinjali, da je razbremenjevanje gospodarstva nujno, ob tem pa so predstavniki občin še dodali, da stopenj občinskih prispevkov marsikje ne bodo mogli znižati za toliko, kot priporoča vlada.

Tudi po pogovoru marsikateremu udeležencu ni bilo povsem jasno, ali bodo morali občinske prispevke znižati prav v vseh občinah za odstotek z odlokom, ali pa gre le za priporočilo vlade, kot smo razpravo razumeli mi. Razpravljalci so namreč večkrat povedali, da so v nekaterih občinah prispevke znižali že aprila in da novo razbremenjevanje ni mogoče, ne da bi to imelo škodljive posledice za družbene dejavnosti in gospodarsko infrastrukturo. Finančni sekretar **dr. Marko Kranjec** je potlej pojasnil, da je letošnjo pomlad le 22 občin znižalo prispevne stopnje za družbene dejavnosti, od teh pa le deset za več kot deset odstotkov, preostale pa za 2 do 7 odstotkov. Ker pa gre pri sedanjem vladnem predlogu le za priporočilo, bodo občine že same presodile, katere prispevke in za koliko bodo zmanjšale.

Številni razpravljalci so načeli tudi vprašanje odložitve plačila prispevkov za podjetja, ki so v največjih težavah. Podpredsednik vlade **dr. Jože Mencinger** je ob tem povedal, da v vladi računajo na spremembo zvezne denarne politike v prihodnjih dveh mesecih in da zato ne bi bilo smiselno da bi republika sedaj »odkupila« polovico slovenskih podjetij. Vsekakor naj bi bil odlog plačila prispevkov možen le v skrajnem primeru, ko bi bila republika tisti upnik, zaradi katerega bi moralo podjetje res v stečaj – čeprav, kot je dejal ajdovski predstavnik, imajo v nekaterih občinah trenutno celo presežke zbranega denarja in se zato »igrajo« banko.

Ves sistem družbenih dejavnosti je kljub odpravi samoupravnih interesnih skupnosti še vedno precej zapleten, še posebej, ker za šolstvo, zdravstvo in vse drugo še vedno velja zakon o združenem delu, tako da so šole denimo še vedno »podjetja«. Podpredsednik vlade **Matija Malešič** je zato za družbene dejavnosti napovedal korenite spremembe, do katerih naj bi prišlo po sprejetju zvezenga zakona o zavodih, ki bodo neprofitne organizacije z drugačnim obdavčenjem, kot je sedanje, in s plačevanjem iz ustreznih vladnih resorjev.

S predlaganimi nižjimi prispevnimi stopnjami naj bi po besedah sekretarja Kranjca na republiški ravni v gospodarstvu ostalo 550 milijonov dinarjev več, na občinskih pa 930 milijonov dinarjev. Temu je treba prišteti še blizu 600 milijonov dinarjev razbremenitev na področju socialnega in pokojninskega zavarovanja in od 600 do tisoč milijonov, ki naj bi jih dobili z začasno prekinitvijo plačevanja v zvezni sklad za manj razvite.

Nadaljevanje na 7. strani

ALEŠ STERGAR
MAJDA VUKELIĆ

Višje cene stanarin in komunale

LJUBLJANA, 11. junija – Višina stanarin in cene osnovnih komunalnih storitev bodo od konca tega meseca odmrznjene; predsednik republiškega komiteja za trg in splošne gospodarske zadeve **Maks Bastl** pa je občinam predlagal, naj sprejmejo predpise o določitvi najvišje ravni teh cen. V vladi namreč menijo, da gre v obeh primerih za dejavnosti splošnega družbenega pomena, zato oblikovanje cen na teh področjih ne kaže prepustiti zgolj tržnim razmeram, dokler ne bo pripravljen drugačen sistem. Vlada po prvi različici priporoča za 125 odstotkov višje stanarine v začetku julija in nato še 20 odstotkov višje stanarine v septembru in novembru, v začetku prihodnjega leta pa še za 13,3 odstotka višje in tekočo rast cen. Po drugi različici pa naj bi bilo julijsko zvišanje stanarin 160-odstotno, nato pa naj bi sledilo še štirikratno 12-odstotno zvišanje ob dodatnem zvišanju za tekočo rast cen.

Za cene osnovnih komunalnih storitev vlada predlaga, naj bi pri zvišanju cen v začetku julija upoštevali obseg stvarnih stroškov iz letošnjega prvega polletja, upoštevaje pri tem tekoče cene v juniju in pokritje vseh zakonskih in pogodbenih obveznosti. Ker je do točnih podatkov o možni podražitvi težko priti z anketo, vlada predvideva, da se bodo cene povečale za 40 do 70 odstotkov, pri ogrevanju pa za več kot sto odstotkov. Ker so marsikje zadnjič podražili komunalne storitve še v začetku lanskega novembra, v vladi pričakujejo, da bodo cene precej višje od napovedanih zvišanj. Vse te podražitve osnovnih komunalnih storitev in stanarin naj bi povzročile 2-odstotno inflacijo, bistveno pa bodo vplivale na družbeni standard, saj da prebivalec Slovenije blizu 15 odstotkov plače za te namene, je povedal Maks Bastl. V vladi pa ob vsaki podražitvi – stanarine bi bile lahko tudi dvesto in več odstotkov višje – seveda pričakujejo hudo kritiko. Vendar ne bo ogrožen nihče, saj je solidarnostnih sredstev dovolj.

DANES V DELU

- **Ljudje so vpili: »Ubili bomo Tuđmana«**
  Razmere na Hrvaškem se zapletajo po zahtevi Knina, da se loči od Dalmacije
- **Kdo bo podprl deklaracijo o slovenski samostojnosti**
  Obrtniki oziroma liberalci za svoj predlog niso dobili prav dosti podpore pri drugih strankah
  stran 2
- **Hoteli so veliko, dobili malo**
  Dvomljiva akcija zoper posledice blokade
  stran 3
- **Zadnji adut srbske oblasti**
  Slobodan Milošević se ne znajde več tako kot nekdaj
- **Za katastrofalen položaj gospodarstva je precej zaslužna tudi zvezna vlada**
  Slovenija daje preveč za dva proračuna
  stran 10
- **Mrtva Ledava je še bolj mrtva**
  »Presenečenje« po dveh mesecih, odkar se je čistilna naprava pokvarila
  stran 14

KAKO RAZBREMENITI GOSPODARSTVO – Predsednik republiške vlade Lojze Peterle s člani vlade v pogovoru s predsedniki izvršnih svetov slovenskih občin. (Foto: Igor Modic)

DOMOVINI NA OLTAR

Karikatura: Franco Juri

Komunisti in socialisti skupaj v novi stranki

CK ZK Srbije in RK SZDL ustanavljata Socialistično stranko Srbije – Združitev na 12. kongresu ZKS

OD NAŠEGA DOPISNIKA

BEOGRAD, 11. junija – Centralni komite ZK Srbije je danes podprl predlog svojega predsedstva in predsedstva republiške SZDL, naj bi ustanovili novo stranko, ki se bo imenovala Socialistična stranka Srbije. Kot je dejal predsednik srbskih komunistov dr. Bogdan Trifunović, je to želja partijskega članstva, ki si poleg tega želi, da bi bil na čelu nove stranke Slobodan Milošević. Združitev naj bi izpeljali na 12. kongresu ZK Srbije, ki bo v prvi polovici julija.

Trifunović je spregovoril o temeljnih stališčih ZK Srbije, ki se bo pod novim imenom bojevala za demokratični socializem. Po njegovem mnenju je združitev logična, ker gre za organizacijo s sorodnima tudi odkrite zahteve zaveznikov v tujini. K temu s svojimi neprikritimi tendencami prispevajo tudi nekatere republike, ki bi rade spodkopale enotnost Srbije.

Bogdan Trifunović je tudi napovedal, da bo nova Socialistična stranka Srbije sodelovala pri obnovi Zveze komunistov Jugoslavije in pripravah na septembrski kongres obnove.

SLOBODAN DUKIĆ

● Na današnji tiskovni konferenci petih srbskih opozicijskih strank so poudarili, da nikakor ne bodo privolili v komunistični diktat – najprej ustava in šele nato volitve – ker je v nasprotju z demokratično logiko, veljavno po vsem svetu. Kakšne naj bi bile večstrankarske volitve, če naj potekajo po ustavi, ki so jo skrojili komunistični »krojači«, in ne večstrankarski parlament kot izraz volje ljudstva? so se vprašali v navzočnosti domačih in tujih novinarjev. Vuk Drašković je, denimo, zajedljivo ugotovil, da so združeni socialisti, bivši komunisti, že razglasili, da bo Srbija socialistična. Mi pa pravimo, da ne bo, je dejal. Drašković je prepričan, da bodo komunisti v Srbiji leta 1991 ob oblast, ker so raziskave, ki jih je opravila njegova stranka, pokazale, da jih podpira samo 17 odstotkov Srbov.

programoma. To je še toliko bolj logično, je pristavil, v času, ko nazadnjaške desničarske ideologije in sile čedalje bolj izpodrivajo socialistične ideje in sile v Jugoslaviji.

Srbsko opozicijo so opozorili, da institucionalizacija večstrankarske demokracije pred sprejetjem nove ustave ne pride v poštev. Kot je dejal Trifunović, je treba najprej zagotoviti normativne možnosti, za to pa je še posebej odgovorna ZK Srbije, ki je »zavestno sprožila te procese, njihov najbolj celovit izraz pa je predlog za sprejetje nove demokratične ustave SR Srbije«.

● Tudi velika večina udeležencev današnje seje republiške konference SZDL Srbije se je po daljši razpravi izrekla za združitev organizacije ZK in SZDL v Socialistično stranko Srbije, s čimer naj bi, kot je poudarila predsednica RK SZDL Radmila Andjelković, naredili resničen korak v demokracijo, v katerem središču bosta človek in občan. O pobudi se je že izrekla tudi pokrajinska konferenca SZDL Vojvodine in jo z dvema glasovoma proti sprejela.

Dejal je, da demokratičnih procesov v srbski državi ne ogrožajo le velikoalbansko separatistično gibanje, poskusi homogenizacije albanske narodnosti na podlagi programa »Kosovo – republika« in sovraštva do srbskega naroda, temveč

Gorbačovu groze stavke

Nezadovoljni sovjetski rudarji za julija napovedujejo splošno stavko, ki utegne potegniti za seboj še druge – Neodvisen rudarski sindikat?

OD NAŠEGA DOPISNIKA

MOSKVA, 11. junija – V ukrajinskem Donecku so se na vserudarskem kongresu zbrali poslanci največjih premogovnikov v ZSSR. Proučujejo zahteve, ki so botrovale za 1. julij napovedani splošni rudarski stavki. Sodeč po uradnih vesteh, se kongresa ne udeležujejo predstavniki zveznega sindikata rudarjev, udeleženci pa ne izključujejo možnosti ustanovitve neodvisnega rudarskega sindikata. Opazovalci opozarjajo na dramatične posledice napovedane stavke, ki utegne za seboj potegniti tudi druge industrijske panoge.

Lanska poletna rudarska stavka je bila najsilovitejši množični protest delavcev od vzpostavitve sovjetske oblasti. V desetdnevni julijski »zabastovki« v Kuzbasu v zahodni Sibiriji in v ukrajinskem Donbasu je sodelovalo 4 milijone rudarjev. To je bil najnevarnejši množični izziv sovjetskemu predsedniku, ki pa ga je pred enim letom še izkoristil v prid idejam perestrojke in ga označil kot izraz podpore reformnemu konceptu sovjetskega vodstva.

Tokratne zahteve rudarjev v bistvu spominjajo na lanske, le da vrejo na dan v še bolj dramatičnem obdobju, ki ga doživlja ZSSR. Med drugim zahtevajo ekonomsko neodvisnost premogovnikov, prehod premogovniških panog na tržna načela, izboljšanje socialnega in pokojninskega zavarovanja, večji počitniški regres ipd. Opozarjajo, da je od lanskih zahtev minilo že skoraj eno leto, a se stanje ni bistveno spremenilo. Poročevalec sovjetske TV iz Vorkute, na arktičnem območju, je povzel opozorila tamkajšnjih rudarjev, da v njihovih skladiščih leži več kot milijon ton premoga. Rudarji si kopičenje zalog tolmačijo kot jasen dokaz podcenjenosti njihovega težaškega dela, po drugi strani pa kot neodločnost vlade, ki si »ni na jasnem glede izkoriščanja te vrste kuriva«. Združenje rudarjev je na kongres povabilo tudi predstavnike ministrstva za premog, zvezni sindikat rudarjev in narodne poslance vrhovnih sovjetov ZSSR in zveznih republik. Uradni viri zaenkrat skopo poročajo s kongresa.

Od leta 1956 je delež premoga v sovjetskem povpraševanju po energiji vztrajno nazadoval. Ministrstvo za premog se je lani znašlo na najnižji investicijski točki, saj so za razvoj premogovništva namenili pičle tri milijarde rubljev, kar je v primerjavi s 15 milijardami, kolikor jih je prejela naftna industrija, zanemarljivo. Zadrega je toliko večja, kajti tudi naftno-predelovalna industrija doživlja hude čase zaradi zastarele in dotrajane tehnologije. Konec januarja so na primer zaposleni v tej panogi že napovedali splošno stavko, če vlada nemudoma ne sprejme učinkovitih ukrepov za revitalizacijo naftno industrijskega kompleksa.

Ministrstvo za premogovništvo je najbolj krivo za katastrofalno stanje rudarstva in rudarjev. Često se je namreč dogajalo, da je ministrstvo sredstva prelivalo iz skladov za stanovanjsko gradnjo, prehrano in rekreacijo. Neurejen problem pa so tudi cene premoga.

MIHA LAMPREHT

● Predsednik vrhovnega sovjeta Ruske federacije Boris Jelcin je v nedavnem tv nastopu posvaril rudarje pred razmerami, ki bi utegnile slediti njihovi stavki. Za takšnim razpletom se skriva tudi hipoteza, da utegne Gorbačova spodnesti prav množično nezadovoljstvo. Rektor visoke partijske šole KPSZ Vjačeslav Šostakovski, sicer sopredsednik Demokratske platforme (frakcija KPSZ), med drugim ocenjuje, da ZSSR danes spominja na Nemčijo pred letom 1933.

Bolgarske volitve res svobodne

Tako trdijo evropski opazovalci – Objavili prve rezultate – Ponekod še drugi krog

SOFIJA, 11. junija (Tanjug) – Na triindvajsetih enomandatnih volilnih območjih (vseh je 200) so že znana imena poslancev za veliko ljudsko sobranje. Med izvoljenimi kandidati jih je 11 iz opozicijske Zveze demokratičnih sil, 10 iz Bolgarske socialistične stranke in 2 iz Gibanja za pravice in svoboščine, ki zastopa interese Turkov v Bolgariji. Dobili so več kot 50 odstotkov glasov. Sekretar centralne volilne komisije Dimitar Popov je izjavil, da bodo v 13 volilnih območjih glasovali v drugem krogu, in sicer prihodnji teden, ker doslej nobeden od kandidatov ni dobil potrebne večine. Od znanih partijskih voditeljev sta bila v sobranju že v prvem krogu izvoljena vodja »zelene« stranke Aleksandar Karakačanov in minister v Lukanovi vladi Petar Bašikarov. Delegacija Sveta Evrope, ki je nadzorovala volitve je sporočila, da so potekale svobodno in demokratično.

Kulturna politika na narodovih silah

Dr. Andrej Capuder, predsednik republiškega komiteja za kulturo, je predstavil svoj program

LJUBLJANA, 11. junija – Dr. Andrej Capuder, predsednik republiškega komiteja za kulturo, je v daljšem pogovoru za Delo predstavil okvirni program svojega področja. Bodoča slovenska kulturna politika naj temelji na pravičnem razmerju in udeleženosti vseh narodovih sil pa tudi na ravnovesju med tradicijo in modernizmom. Kulturno ministrstvo bo skušalo poravnati nekaj starih krivic, povzdigniti nekaj zapostavljenih ustvarjalcev in zapostavljenih smeri, dragocene segmente slovenske kulture v emigraciji, zamejstvu in zdomstvu pa bo treba zbrati v skupni slovenski kulturni kašči.

Dr. Capuder se bo zavzel tudi za nacionalne prednosti v Ljubljani, za ustvarjanje središč na pokrajinski ravni, prizadeval pa si bo tudi, da bi se sredstva za slovensko kulturo čimprej povečala. Med prednostne naloge sodi tudi načrtno uveljavljanje slovenske kulture v svetu. Več na 11. strani.

M. Z.

De Maizièrov prvi ali zadnji obisk pri Bushu

Vzhodnonemški premier se je z ameriškim predsednikom pogovarjal največ o združeni Nemčiji

OD NAŠEGA DOPISNIKA

NEW YORK, 11. junija – »Začetnik, ki s politično veščino presenеča mnoge,« ocenjujejo ameriški opazovalci vzhodnonemškega ministrskega predsednika Lotharja de Maizièra, ki je v soboto prispel na obisk v ZDA. Gre za prvi (verjetno pa tudi zadnji, če se bo postopek združevanja Nemčij nadaljeval tako naglo, kot se je začel) vrhunski obisk iz NDR v ZDA.

Po sprejemu na svetovnem židovskem kongresu v New Yorku se je vzhodnonemški gost danes v Beli hiši sestal z ameriškim predsednikom Bushom. De Maizière, ki je na čelu vzhodnonemške vlade od marca, je v ZDA predvsem zaradi dveh stvari. Kot lobbyst države, ki se za zdaj še imenuje NDR, in ki je v prehodu v spojitev z ZRN, poskuša prepričati ameriške poslovneže, da bi vlagali v vzhodnonemško industrijo. To tarejo veliki problemi, značilni za prehod iz planskega v tržno gospodarjenje. Ameriški biznis je do vzhodnonemških uvertur zelo previden. Kot predvidevajo Američani, bodo po ekonomski uniji z ZRN 1. julija številna vzhodnonemška podjetja zaprla svoja vrata, odpuščeni delavci pa bodo hud socialni problem. Zato se v ZDA za zdaj odločajo bolj za politiko čakanja kot pa za vlaganje v vzhodnonemško industrijo.

● MOSKVA, 11. junija (Tanjug) – Današnje srečanje med zunanjima ministroma Ševardnadzejem in Genscherjem je sovjetska stran napovedala kot iskanje variante za vojaško politični status združene Nemčije, sprejemljiv za obe strani.

Osrednja točka De Maizièrovih pogovorov z Bushom pa je bilo združevanje oziroma združena Nemčija. Kot pravijo ameriški opazovalci, deli mnenje z ameriškim predsednikom o tem, da bi članstvo združene Nemčije v Natu prispevalo k utrjevanju varnosti v Evropi.

MITJA MERŠOL

EME ENGINEERING
BIAM – ZAGREB
11.–16. 6. 90
EME – ENGINEERING
Obiščite nas!

Novi perujski predsednik je A. Fujimori

LIMA, 11. junija – Alberto Fujimori, 51-letni potomec japonskih priseljencev, je postal novi perujski predsednik, saj je na nedeljskih volitvah (po prvih projekcijah) dobil med 53 in 56 odstotki glasov in s tem premagal tekmeca, znanega pisatelja Maria Vargasa Lloso. Vargas Llosa je poraz priznal že dve uri potem, ko so zaprli volišča, in dejal, da »spoštuje voljo perujskega ljudstva«. (Telefoto: Reuter)

Liberalci oblikovali listo za novo vodstvo

Novo vodstvo ZSMS-Liberalne stranke bodo izvolili 26. junija na volilni konferenci

LJUBLJANA, 11. junija – Predsedstvo ZSMS-Liberalne stranke je na današnji seji potrdilo listo kandidatov za novo strankino vodstvo, ki ga bodo izvolili na volilni konferenci 26. junija.

Edini kandidat za predsednika je Jožef Školč, kandidati za tri podpredsednike pa so Janez Kopač, Vika Potočnik in Mile Šetinc, kandidat za sekretarja stranke pa bo Roman Lavtar. Na volilni konferenci bodo volili tudi 14-člansko predsedstvo izmed dvajsetih kandidatov. Listo kandidatov za člane predsedstva so razdelili tako, da bodo delegati konference izmed petih kandidatk volili štiri članice predsedstva, izmed petnajstih kandidatov pa deset članov predsedstva moškega spola. Izvolili bodo tudi novo nadzorno, statutarno in kadrovsko komisijo.

Dopoldne pa je bila v prostorih ZSM-Liberalne stranke tudi tiskovna konferenca, na kateri sta Zoran Thaler in Matevž Krivic podrobneje obrazložila pobudo, ki jo je podpisalo 30 liberalnih poslancev, za dopolnitev slovenske ustave, po kateri naj bi zasedanja vseh treh zborov slovenskega parlamenta potekala na skupnih sejah. To bi precej pripomoglo k učinkovitejšemu delu slovenskega zakonodajnega telesa in poslancem prihranilo več časa in energije. Matevž Krivic je menil, da bi bilo sprejetje tega predloga zelo koristno, saj bi lahko glede na dosežen konsenz o prihodnji enodomni slovenski skupščini v praksi videli vse pozitivne in negativne strani enodomnega parlamenta.

VESO STOJANOV

DEMOKRACIJA

neodvisen časopis
objavlja v novi številki

Doklej še Univerza Edvarda Kardelja
Štiri leta zapora za razglednico

ITALIA'90
DEL finale

Spet novo presenečenje na SP v nogometu

GENOVA, 11. junija – Tudi prva tekma četrtega tekmovalnega dne 14. svetovnega nogometnega prvenstva se je končala s presenečenjem. Kostarika, katere moštvo vodi jugoslovanski trener Velibor Milutinović, je premagala favorizirano Škotsko z 1:0. Na sliki: Kostaričan Jeikel (desno) v boju s Škotom McInnalyjem. Več v DELU FINALE (strani 3–6).

S TELEPRINTERJA

Nemočno blejanje v snegu

KOFCE, 11. junija – Dopoldne je pastir, 54-letni Pavel Mali iz Podljubelja na zasneženem grebenu Košute med Velikim vrhom (2086 m) in Kladivom (2094 m) našel pogrešani petinosemdesetglavi trop ovac. Med včerajšnjim neurjem in sneženjem so ovce ušle na greben tega desetkilometrskega dela Karavank. Pastir jih je iskal že včeraj, našel le 45 živali in zato danes zaprosil za pomoč tudi lastnike. Petim Šentančanom se je pridružil še tržiški gorski reševalec Marjan Gros, saj je bila pot nad višino 1700 metrov zasnežena in nevarna. Na grebenu se je sneg udiral ponekod do kolen, trop ovac pa se je tam zgnetel in nemočen blejal. (Besedilo in slika: Mirko Kunšič)

Ženevske konvencije naposled v slovenščini

LJUBLJANA, 11. junija – Te dni so v reviji Medicinski razgledi izšle v slovenskem prevodu vse štiri Ženevske konvencije o zaščiti žrtev vojn. Zbral in uredil jih je dr. Anton Dolenc, pobudnik oblikovanja nove, pete Ženevske konvencije o zaščiti žrtev izrednih stanj, ekoloških in drugih katastrof. Z izidom Ženevskih konvencij je naposled le poravnan naš štiridesetletni dolg mednarodni skupnosti, saj podpisnice teh pomembnih mednarodnih dokumentov o varstvu človekovih pravic – Jugoslavija pa ga je podpisala med prvimi – niso dolžne svojim državljanom le jamčiti teh pravic, ampak jih z njimi tudi seznanjati. Knjižica ne bo le priročen učbenik študentov medicine, ampak tudi zanimivo branje za vse tiste, ki jih človekove pravice zanimajo. (S. P.)

JLA ima vse manj vojakov

BEOGRAD, 11. junija (Tanjug) – Številčno stanje JLA bo konec letošnjega leta za približno 20 odstotkov manjše kot v začetku leta 1986. V letošnjem letu so vojne armadne enote skrčili za dobrih 11, mirnodobske pa za okoli šest odstotkov. V skladu s takšnimi prizadevanji bodo letos ukinili 10 garnizij, izpraznili več sto vojaških objektov in zmanjšali število tako imenovanih prepovedanih območij. Tudi enote teritorialne obrambe bodo skrčili za četrtino.

Manj zaposlenih v zvezni SZDL

BEOGRAD, 11. junija (Tanjug) – Predsedstvo ZK SZDLJ je danes podprlo dopolnila k ustavi SFRJ in poudarilo, da je sprejetje dopolnil pogoj za nadaljevanje gospodarske reforme in potek večstrankarskih volitev v celotni državi pred koncem leta. Hkrati je opozorilo, da predlagane spremembe ustave ne zadostujejo in da bi bilo zato treba čim prej sprejeti novo ustavo. Predsedstvo je sprejelo sklep o zmanjšanju števila organizacijskih enot in zaposlenih v strokovni službi zvezne konference. Poudarili so, da bi bilo najbolje, če bi z ustavnim zakonom za uveljavitev dopolnil k ustavi SFRJ zaposlenim v ZK SZDLJ, ki je po ustavi in zakonu opravljala celo vrsto državnih in paradržavnih funkcij, zagotovili status delavcev v javni upravi. V tem primeru bi bilo precej lažje rešiti problem »tehnološkega presežka« s premestitvami, upokojitvami in odpravninami.

Rešitev za madžarski radijski program?

MURSKA SOBOTA, 11. junija – Izvršni in stavkovni odbor Sindikata pomurskih novinarjev sta zadovoljna s sklepi pogovora med predstavniki RTV Slovenije, republiškega izvršnega sveta ter komiteja za informiranje in urada za narodnosti. Kot ugotavljajo, kaže vlada veliko razumevanje za probleme madžarske narodnosti in njihovo obveščanje in obljublja tudi denar za rešitev težav lendavskega studia. Zato so odpovedali protestno stavko, vendar pa pravijo, da bodo spremljali uresničevanje sprejetih sklepov in – če ne bo druge možnosti – spet začeli priprave na stavko. (C. R.)

JE Krško je maja varno obratovala

KRŠKO, 11. junija – V JE Krško so maja proizvedli rekordnih 450,572.000 kilovatnih ur električne energije, ob tem pa tudi varno obratovali. Savsko vodo so segreli največ za 2,25 stopinj ali dobro stopinjo manj, kot je dovoljeno, daleč pod največjimi dopustnimi vrednostmi pa so bili tudi tekočinski in plinski izpusti. Pretekli mesec so uskladiščili še 33 sodov srednjeradioaktivnih odpadkov, tako da je v elektrarni sedaj že 7.338 sodov. (V. P.)

Adria Airways bo letela v Moskvo

LJUBLJANA, 11. junija – Pred dnevi je bila tudi Adria Airways določena za uradnega zračnega prevoznika med Jugoslavijo in Sovjetsko zvezo, kar je opredeljeno tudi v bilateralnem sporazumu. Letala Adria Airways bodo letela med Ljubljano in Moskvo trikrat tedensko, poleti pa se bodo pričeli predvidoma na začetku avgusta. (N. S.)

V Štorah skoraj 60 dni blokade

CELJE, 11. junija – Štorska železarna ima že skoraj šestdeset dni blokiran račun. Njena nelikvidnost je vse hujša od začetka srbske blokade dalje: terjatve že dosegajo mesečno realizacijo, skoraj toliko pa je dolžna tudi železarna. Kot nam je povedal glavni direktor Srečko Senčič, bo o tem razpravljala tudi vlada, kakšne bodo rešitve, pa bo znano v četrtek. (D. H.)

Kako do denarja za raziskave

LJUBLJANA, 11. junija – V sredo bo v Cankarjevem domu v Ljubljani seminar o financiranju znanosti v Jugoslaviji, ki ga zagotavljata Britanski svet in Evropska skupnost. Seminar organizirajo Britanski svet, predstavništvo Evropske skupnosti v Beogradu in republiški komite za raziskovalno dejavnost in tehnologijo. Seminarja se bodo udeležili predstavniki pomembnejših znanstvenih in tehnoloških raziskovalnih ustanov v Sloveniji ter znanstveniki, ki že imajo izkušnje pri urejanju skupnih raziskovalnih projektov z institucijami v Veliki Britaniji in v Evropski skupnosti ob finančni pomoči Britanskega sveta in Evropske skupnosti.

ZKBiH svojim članom: »Ne odhajajte!«

SARAJEVO, 11. junija (Tanjug) – Zveza komunistov Bosne in Hercegovine je pozvala svoje člane, naj ne zapuščajo partijskih vrst oziroma naj ne podpisujejo pristopnic k Socialistični demokratični zvezi, ker se s tem objektivno spodkopava organizacija zveze komunistov in delijo morebitni volilci. Za ta poziv so se odločili zaradi intenzivne politične dejavnosti socialistične zveze pri ustanavljanju stranke Socialistične demokratične zveze in agitacij za pridobivanje članov, med katerimi je tudi veliko komunistov.

PREJELI SMO

Odprto pismo zunanjemu ministru dr. Dimitriju Ruplu

Novi slovenski zunanji minister dr. Dimitrij Rupel je v nedavnem intervjuju (Delo, 9. 6.) izrazil zaskrbljenost zaradi nekaterih dejavnikov, ki utegnejo vplivati na odnose z Republiko Italijo. Med temi navaja »spomine na izseljevanje Italijanov in njihove organizacije v Italiji«. V istem odgovoru tudi trdi, da ga »skrbijo naši državljani italijanske narodnosti«, za katere bo treba imeti več posluha, »obenem jih opozoriti na mednarodne razsežnosti tega, kar se včasih zdi, da delajo.«

Ker smo takih in podobnih »opozoril« že navajeni iz svinčenih časov enopartijskega režima, bo gospoda ministra dovolj spomniti na neizvirnost paternalističnega podtona njegovega sporočila. Bolj pa nas skrbi dvoumnost zadnjega odstavka, saj dr. Rupel ne pove, kaj po njegovem je to, »kar se včasih zdi, da državljani italijanske narodnosti delajo«.

Od zunanjega ministra zato pričakujemo, da bo pojasnil svoje namigovanje in da se bo s predstavniki italijanske narodnosti sestal za odkrit in javen pogovor o vseh realnih in domnevnih odprtih vprašanjih.

Poslanci skupščine Republike Slovenije:
Franco Juri, ZSMS-LS
Roberto Battelli, Skupnost Italijanov
Isabella Flego, Skupnost Italijanov
Aurelio Juri, ZKS-SDP
Marino Domio, ZKS-SDP

Srbska opozicija družno zahteva svobodne volitve

Predstavniki opozicijskih strank so govorili domačin in tujim novinarjem – Na vsak način zahtevajo svobodne volitve pred sprejetjem ustave

OD NAŠEGA DOPISNIKA

BEOGRAD, 11. junija – Opozicija v Srbiji pripravlja za sredo popoldne na Trgu republike prvi juriš na srbsko boljševistično strukturo. To so na današnji tiskovni konferenci v navzočnosti številnih tujih in domačih novinarjev potrdili predstavniki petih opozicijskih strank.

Predsednik Demokratske stranke **Dragoljub Mićunović**, predstavnik Narodne radikalne stranke **Veljko Guberina**, vodja Srbskega gibanja za prenovo **Vuk Drašković**, predsednik Socialdemokratske stranke Jugoslavije **Velimir Cvetić** in predstavnik Liberalne stranke **Predrag Vuletić** so poudarili, da samo v Srbiji doslej še niso napovedali svobodnih večstrankarskih volitev. Od srbske skupščine so zahtevali, naj takoj določi datum teh volitev, ki morajo biti še letos, in datum začetka predvolilnega boja.

Predstavniki opozicije poudarjajo, da zahtevajo večstrankarske volitve pred sprejetjem ustave. Zahtevajo tudi, naj vsem strankam v Srbijo takoj omogočijo sodelovanje pri sprejemanju najpomembnejših političnih zakonov, se pravi zakonov o strankah, volitvah in javnih glasilih. Srbski narod se želi tako rešiti boljševistične diktature, saj je prepričan, da je svobodno izvoljena, javna in zamenljiva oblast pogoj slehernega napredka.

Po izjavi Dragoljuba Mićunovića so srbske politične stranke 22. maja s temi zahtevami seznanile srbsko skupščino in ji predlagale, naj se o njih izreče v 14. dneh. Ker se skupščina zanje ni zmenila, je opozicija pozvala ljudi, naj se v sredo, 13. junija, ob 14. uri zberejo na Trgu republike in tako protestirajo proti samodrštvu komunistov, novinarjem so povedali, da pričakujejo kakih 100.000 udeležencev.

Kot pravijo, bodo organizirali protestne zbore, dokler oblasti ne bodo ugodile njihovim zahtevam. Na shodu v sredo bodo vse stranke predstavljali njihovi voditelji in tudi govorili zbranim.

Strankarski prvaki so izrazili upanje, da se bodo komunistične oblasti odrekle poskusu, da bi se milica, ki je, kot je rečeno v razglasu, del ljudstva, postavila po robu ljudstvu. Komunistični voditelji se morajo podrediti svobodni volji ljudstva. V vabilu na shod tudi piše, da lahko le svobodna Srbija z demokratičnim večstrankarskim parlamentarnim sistemom srbskemu narodu pokaže izhod iz vseh tragedij – kosovske, gospodarske, moralne in – komunistične. Če bi zborovanje na silo preprečili, čeprav je oblast obljubila, da tega ne bo storila, je opozicija napovedala zmenek z ljudstvom na istem kraju za 20. junij, nato za 27. junij itd.

SLOBODAN DUKIĆ

Imami ne morejo biti politiki

SARAJEVO, 11. junija (Tanjug) – Vrhovno starešinstvo islamske skupnosti v SFRJ podpira uvajanje načel političnega pluralizma, tako tudi vsestransko pravico občanov do združevanja na podlagi različnih interesov, vendar z omejitvami, ki jih predvideva mednarodno pravo. To je danes sporočilo vrhovno starešinstvo islamske skupnosti v Jugoslaviji po svoji redni seji v Sarajevu.

Islamska skupnost v SFRJ, je še rečeno v sporočilu, bo ohranila politično nevtralnost, ki predvideva, da njenih institucij, verskih objektov in avtoritete verskih uslužbencev in funkcionarjev ni mogoče uporabljati v strankarske oziroma politične namene. Zato poudarja, da glavni imami, muftiji, reis ul ulema in drugi funkcionarji, ki niso uslužbenci islamske skupnosti, pa tudi glavni in odgovorni uredniki glasil, ki jih izdaja islamska skupnost, ne morejo biti strankarski aktivisti, se pravi, da se ne morejo javno predstavljati kot pripadniki stranke in v javnosti nastopati v njenem imenu.

Na isti seji je podpredsednik vrhovnega sabora islamske skupnosti Salem Šabić odstopil s tega položaja z obrazložitvijo, da se želi vključiti v dejavnost Stranke demokratične akcije.

Hrvati v skrbeh za meje republike

Ideja Srbske demokratske stranke, naj bi se Knin odcepil od Dalmacije, je povzročila veliko razburjenje

OD NAŠEGA DOPISNIKA

KNIN, 11. junija – Pobuda skupščine občine Knin, naj bi se to mesto z okolico »odcepilo« od Dalmacije in se administrativno združilo s srbskimi občinami v Liki in Kordunu, je na Hrvaškem povzročila žolčne reakcije. Pri ocenjevanju sklepa delegatov kninske občinske skupščine, v kateri prevladujejo člani Srbske demokratske stranke, se mnogi nagibajo k mnenju, da gre za začetek procesa, ki vodi v politično avtonomijo Srbov v Hrvaški.

Predsednik hrvaške vlade **Stjepan Mesić** je v tej zvezi poudaril, da bo Hrvaška ohranila svojo suverenost in da hrvaška vlada sprememb ne bo dovolila v sedanji ozemeljski razdelitvi republike. Po njegovih besedah namreč obstaja procedura, običajna v pravni državi, ki jo je treba spoštovati, zato »nas ne bo nihče postavil pred izvršno dejstvo«. Tisti, ki so razveljavljali ustavo, je poudaril Mesić, nas hočejo zdaj učiti, kako se ustava izvaja. Oglasil se je tudi podpredsednik sabora **Vladimir Šeks**, ki pravi, da je kninska pobuda za ustanovitev Skupnosti severne Dalmacije in Like »odkrit poskus, da bi z ustanovitvijo avtonomne pokrajine Srbov na Hrvaškem izpodkopali ustavno ureditev in ozemeljsko celovitost republike.«

Vodja hrvaških Srbov dr. **Jovan Rašković** – drugače kot novi hrvaški voditelji – trdi, da Srbi v Kninu ne nameravajo ustanoviti avtonomne pokrajine. Po njegovih besedah naj bi občine od Knina do Petrinje sestavljale novo regionalno skupnost, ki bo imela bolj značaj kulturne kot pa politične samostojnosti.

Na tem območju naj bi Srbom omogočili uporabo lastnega jezika in cirilice, dali pa bi jim tudi televizijski program in časopise ter druge kulturne institucije, ki bodo ohranjale narodno bit Srbov na Hrvaškem.

Ideje dr. Raškovića so bile že veliko prej zapisane v memorandumu Srbske akademije znanosti in umetnosti, javnost pa je zanje zvedela od **Vuka Draškovića.** Ko je ta pred približno letom dni govoril o tem, na kakšen način se bodo Srbi postavili po robu hrvaškemu prizadevanju za uvedbo konfederacije, je dejal, da je mogoče srbske interese na območju Hrvaške ohraniti z avtonomno pokrajino in novo medrepubliško mejo.

Kninska pobuda bo odnose med Srbi in Hrvati v Dalmaciji vsekakor zapletla. To je mogoče sklepati tudi po ustanovnem sestanku podružnice Hrvaške demokratske skupnosti (HDZ) v Podkonju v Kninski krajini, kjer so nasprotovali zamisli, da bi se Knin »odcepil« od Dalmacije.

GORAN MORAVČEK

Protest Stranke Jugoslovanov

ZAGREB, 11. junija (Tanjug) – Če spremljamo konstituiranje in organiziranje večstrankarske parlamentarne oblasti na Hrvaškem, je mogoče opaziti, da voditelji zmagovalne stranke HDZ pogosto sodelujejo v verskih obredih. Na to danes v posebnem sporočilu za javnost opozarja Stranka Jugoslovanov in navaja, da je demokratična skupnost HDZ po svojem konceptu oblasti avtoritarna, ker so voditelji HDZ hkrati tudi prvi funkcionarji nove oblasti.

V Vukovarju so vpili, da bodo ubili Tuđmana

Vodja Srbske demokratične stranke meni, da hrvaške volitve niso bile regularne

OD NAŠEGA DOPISNIKA

ZAGREB, 11. junija – Za izboljšanje odnosov med hrvaškim in srbskim narodom na Hrvaškem je vsekakor spodbudna zadnja obljuba vodje Srbske demokratske stranke (SDS) akademika Jovana Raškovića, da se bo pet poslancev njegove stranke vendarle udeležilo drugega zasedanja hrvaškega sabora, ki bo konec meseca. Ni pa spodbudno, da se ustanavljanje podružnic te stranke na nacionalno mešanem območju vse bolj spreminja v prave srbske mitinge, kakršen je bil tudi včeraj v Vukovarju.

»Ubili bomo Tuđmana,« se je slišalo na tem mitingu, podobno je odmevalo na zadnjem velikosrbskem mitingu na Petrovi gori. Dr. Jovan Rašković je mitingarjem sicer odgovoril, da ni treba nikogar ubijati, hkrati pa je 5000-glavo množico razvnel s trditvijo, da zadnje skupščinske volitve na Hrvaškem niso bile prave, »ker na parlamentarnih volitvah volilci lahko izbirajo med kandidati, ki so pametni in sposobni«, na hrvaških volitvah pa je »zmagala Tuđmanova HDZ in Tuđmanovi orli«.

Akademiku Raškoviću gre tudi v nos, ker dr. Franjo Tuđman v nastopnem govoru v saboru ni omenil srbskega naroda. »Resda nisem posebej govoril o srbskem narodu, temveč o Hrvatih in drugih državljanih Hrvaške, ki morajo prav tako biti enakopravni s Hrvati, kot naj bi bili Srbi,« odgovarja predsednik predsedstva SRH dr. Franjo Tuđman.

Spori med Srbi v ZKH Stranki demokratičnih sprememb in vodstvom stranke dajo misliti, da v ozadju niso »ogroženi nacionalni interesi Srbov«, kot trdijo prizadeti, temveč politika, ki je pravzaprav ustoličila novo hrvaško oblast, je pa zaradi svojega velikosrbskega nacionalizma v boljševiški obleki njeno pravo nasprotje. Samo taka politika in njeni izvajalci lahko očita demokratično izvoljeni oblasti, da je nedemokratična in nelegitimna. Ob tem pa si je težko zamisliti, da bi kdo od zborovalcev odnesel celo glavo, če bi v Vojvodini bunjevski Hrvati uprizarjali mitinge in na njih zahtevali smrt Slobodana Miloševića. V novi hrvaški vladi in v predsedstvu republike ni »hadezejevskih jastrebov« oziroma tistih, ki so na predvolilnih mitingih reagirali na velikosrbske provokacije v stilu provokatorjev.

PETER POTOČNIK

Bo Azem Vllasi v središču še ene jugoslovanske sramote?

Ameriški kongres ga je povabil na obisk v ZDA, oblasti pa mu ne dajo potnega lista, češ da proces še ni končan

OD NAŠEGA DOPISNIKA

PRIŠTINA, 11. junija – »Ker sodni postopek proti Azemu Vllasiju še ni končan, ne more dobiti potnega lista,« je v kontaktni oddaji Radia Priština med drugim dejal Radmilo Bogdanović, srbski sekretar za notranje zadeve v odgovoru na verjetno naročeno vprašanje, saj je bilo povsem zunaj konteksta pogovora, ki se je sicer vrtel okrog ustanovitve tako imenovanih vzporednih miličniških enot.

Azem Vllasi je danes zaradi tega poslal pismo okrožnemu sodišču v Titovi Mitrovici, da bi razveljavilo prepoved z začetka sodnega procesa proti njemu, ko mu je bilo prepovedano potovanje v tujino. Za potni list je zaprosil, ker naj bi 22. junija na povabilo ameriškega kongresa odpotoval v ZDA. Vllasi pravi, da se je Jugoslavija v tujini dovolj osramotila že s procesom proti njemu in drugim soobtoženim, zato upa, da sramote zdaj ne bo povečevala še s tem, da mu ne bodo dovolili potovanja v tujino.

Pokrajinski izvršni svet je danes demantiral vest, ki so jo 7. junija objavila tukajšnja srbohrvaška sredstva obveščanja, da naj bi na seji tega dne sprejel pobudo za oblikovanje posebne komisije. Ta naj bi preverila delo zveznih organov, ki so se ukvarjali z zastrupitvijo v pokrajini in ugotovili, da je ni bilo. Povsem mogoče je, da je omenjena izjava za javnost rezultat nedavnega sestanka pokrajinskega in republiškega izvršnega sveta za zaprtimi vrati, saj je pokrajinski izvršni svet menda kljub vsem nasprotovanjem skušal na dnevni red prihodnjega zasedanja pokrajinske skupščine uvrstiti tudi to problematiko.

Če izvzamemo popoln »razpad« občinske skupščine v Peći, kjer so se delegati albanske in srbske oziroma črnogorske narodnosti povsem razšli pri obravnavi politično-varnostnega položaja v občini, in če zaobidemo današnjo ustanovitev enonacionalnega, srbsko-črnogorskega zdravstvenega doma v Prištini, potem lahko rečemo, da je današnji dan v pokrajini minil mirno.

MILOŠ EKAR

Pojasnilo

Po ponedeljkovem komentarju »Zadnje povelje za poslušne« (Delo, 11. junija 1990) nam je **Jože Smole** poslal ugovor, da naj bi bila zapisana trditev: »Zato ni v soboto nikogar presenetila izjava Jožeta Smoleta, ki je menda pred kar številnimi pričami dejal, da bo novo vodstvo tako in tako ‚že v treh mesecih odžagalo tudi Viktorja Žaklja',« neresnična. Jože Smole pravi, da česa takšnega ni nikomur rekel, da je torej laž in da naj se mu Delo javno opraviči. Prav tako naj bi bil tendenciozen stavek »Sedaj so ga (Jožeta Smoleta) resda upokojili« . . ., češ da je po 47 letih delovne dobe sam vložil prošnjo za upokojitev.

Mi si prve trditve seveda nismo izmislili, saj je bila izrečena pred večjim številom ljudi. Žal tudi – iz čisto profesionalnih razlogov – ne moremo navesti njihovih imen, dopuščamo pa, da je bil Jože Smole mogoče z njo po nepotrebnem izpostavljen. Najbrž pa nikdar ne bo mogoče natančno ugotoviti, kaj je kdo kje rekel.

D. S.

DELO plus

Konkurenca med liberalci

Odločitev Slovenske obrtniške stranke, da se preimenuje v Liberalno stranko, razburja duhove – Vloga o registraciji je še v obravnavi

LJUBLJANA, 11. junija – Odločitev Slovenske obrtniške stranke, da se preimenuje v Liberalno stranko, je udarila kot strela z jasnega. V četrtek je bila seja skupščine, ki je najvišji organ te stranke. Predzadnja točka dnevnega reda je bila »morebitno preimenovanje stranke«, iz česar je bilo mogoče sklepati, da gre šele za prva razmišljanja o tem, da bi stranko preimenovali. Pokazalo pa se je, da gre za dobro pripravljen načrt.

Po zakonu o političnem združevanju lahko pristojni organ vpiše stranko v register političnih organizacij, če se njeno ime jasno razlikuje od imena drugih strank. V Sloveniji pa že imamo stranko, ki se je registrirala kot »ZSMS-Liberalna stranka« in ki je nameravala v prihodnjih dneh sprejeti sklep, da se registrira samo kot »Liberalna stranka«.

Zato so v SOS pohiteli. Na strankini skupščini ni bilo večjih nasprotovanj spremembi imena, bilo je le nekaj ali ali naj bo lepše slovensko »Svobodnjaška stranka« ali pa bolj mednarodno razumljivo »Liberalna stranka«. Odločili so se za slednje. Že naslednji dan, v petek, so v Kranju, kjer ima stranka sedež, oddelku za občo upravo posredovali vlogo za spremembo imena. Kot nam je danes povedal kranjski sekretar za občo upravo **Karel Erjavec,** je vloga še v obravnavi.

Obrtniška stranka odločitev o svojem preimenovanju v izjavi za javnost utemeljuje takole: »Poslovanje, program in cilji SOS so svobodnjaške, to je liberalne narave. V Sloveniji ni stranke, ki bi imela podoben program in način dela. V Sloveniji ni stranke, ki bi imela naziv Liberalna stranka.«

Odločitev SOS o preimenovanju v Liberalno stranko je pri starih liberalcih (ZSMS-LS) seveda povzročila razburjenje. Kot pravijo, bodo morebitni registraciji tega imena nasprotovali po vseh legalnih poteh. **Gregorju Golobiču,** članu predsedstva, pa je ušlo, da ga ne bi niti čudilo, če bi se SOS, glede na otročarije, ki jih zganja, včlanil kar v Mladinski svet Slovenije. Na to odgovarja vodstvo SOS, da je Golobičeva izjava pač na ravni vodstva ZSMS-Liberalne stranke. Razburjanje ZSMS-LS po njihovem ni razumljivo, saj se imeni bistveno razlikujeta, zlasti pa delovanje ZSMS-LS ni prav nič podobno delovanju klasičnih evropskih liberalnih strank.

Na tiskovni konferenci SSMS-Liberalne stranke je **Matevž Krivic** dejal, da v zakonu o političnem združevanju jasno piše, da se mora ime novo registrirane stranke jasno razlikovati od že registrirane stranke. »Takoj ko je bila ZSMS registrirana kot ZSMS-Liberalna stranka, bi bilo nezakonito registrirati katerokoli drugo stranko, ki bi se imenovala Liberalna stranka.«

Ingo Paš, član glavnega odbora SOS-LS pa pravi, da samo ime stranki še ne daje resničnega pomena v političnem prostoru in da je bilo v Sloveniji doslej občutiti pomanjkanje stranke, ki bi bila resnično liberalno usmerjena. Med novim imenom SOS in ZSMS-LS je za vsakogar jasen razloček. ZSMS še vedno lahko spremeni svoje ime, na primer v »Socialistično liberalno stranko«.

MARKO PEČAUER

● NADALJEVANJE S 1. STRANI

Prvo srečanje Peterleta in Markovića

Po pogovorih z Antejem Markovićem se je delegacija slovenske vlade v slovenskem klubu na Dedinju sestala tudi s Slovenci, ki so zaposleni v zveznem sekretariatu za zunanje zadeve in se pogovarjali o prihodnjem sodelovanju, ki bi ga bilo treba po mnenju obeh strani bistveno izboljšati. Predsednik vlade Peterle je na pogovoru med drugim povedal, da se nova vlada zavzema za polno suverenost Slovenije. »Živeli bomo v državi, ki nam bo to omogočila. Pripravljamo program za konfederacijo. Če bo mogoče uresničiti življenje v taki državni organizaciji, bo dobro, če ne, bomo morali uveljaviti takšno organiziranost, ki bo Sloveniji zagotovila polno suverenost. Mislimo, da je bila Slovenija doslej pomanjkljivo zastopana na nekaterih mestih v diplomaciji. Zato si prizadevamo, da bi naši politični predstavniki v tujini ustrezno predstavljali Slovenijo, mislimo pa tudi, da bi morala naša republika imeti svoja predstavništva v nekaterih tujih središčih,« je poudaril dr. Peterle, pri čemer je še posebej omenil Furlanijo in Julijsko krajino, Koroško in Štajersko, v evropskem prostoru pa Rim, Dunaj, Prago, Bavarsko, Pariz in Bruselj.

Kar zadeva davčno politiko, je Peterle dejal, da se davki sicer lahko enako imenujejo, ni pa nujno, da imajo vsi sestavni deli ene države enake davčne in prispevne stopnje. Ob koncu pogovora je dr. Lojze Peterle dal posebno izjavo za Delo in slovensko RTV:

»Pogovor z Markovićem je bil neformalen, zelo sproščen, pogovarjali pa smo se predvsem o optimističnih dimenzijah njegovega vladanja. Nismo šli prav globoko v konkretne probleme. To ostaja za naslednje srečanje, ki se obeta v naslednjem tednu. Zame je bilo pomembno srečanje z našimi delavci, ki delajo v zveznem sekretariatu za zunanje zadeve. Teh ljudi doslej nisem poznal. Gre za kakovostne profesionalce, s katerimi bomo morali v prihodnje tesneje sodelovati.«

J. K.

RADAR

Jelen ni velikosrbski

ZAGREB, 11. junija – O položaju lovsko-gozdnega gospodarstva Jelen, ki ima pet enot v Slavoniji in Baranji, dve v Vojvodini in eno v Beogradu, se v zadnjih dneh na Hrvaškem govori in piše kot o srbski kraji hrvaškega denarja. Na sobotnem pogovoru z vodstvom hrvaškega sabora je predstavnik Jelena Svetozar Čurčić poudaril, da peticija Demokratske akcije Hrvatske, ki ima sedež v Osijeku, o slabem gospodarjenju in prelivanju denarja iz Baranje v Beograd – ni resnična. Kljub temu bo novi hrvaški sabor vprašanju Jelena, njegove organiziranosti in gospodarjenja na prihodnjem zasedanju namenil posebno pozornost. »Posebno nas žalijo izjave, da v Jelenu vodimo velikosrbsko politiko,« je potožil Svetozar Čurčić.

P. P.

Kdo bo podprl deklaracijo?

Slovenska obrtniška stranka (po novem Liberalna stranka) išče podporo drugih strank za skupščinsko Deklaracijo o samostojnosti Slovenije

LJUBLJANA, 11. junija – Skupščina Slovenske obrtniške stranke – po novem Liberalne stranke – je 7. junija sprejela Deklaracijo o samostojnosti Slovenije, ki jo bo predložila v razpravo in sprejetje slovenski skupščini. V obrazložitvi obrtniška stranka med drugim poudarja, da je SFRJ, kot jo konstituira zvezna ustava, dejansko razpadla in ne obstoja več.

To trditev utemeljuje s tem, da se je z anektiranjem Vojvodine in Kosova oblikovala Srbija, ki neposredno posega v dosedanje z ustavo določene odnose v federaciji. V posameznih republikah, zlasti v Sloveniji in Hrvaški, pa je bila po ustavni poti sprejeta sprememba političnega sistema, po kateri je uveljavljena večstrankarska demokracija. Ta sprememba političnega sistema doslej ni bila sprejeta v federaciji, zaradi česar je po konstituiranju parlamentarne demokracije v Sloveniji in Hrvaški delovanje federacije in njenih organov, ki še vedno temeljijo na starem sistemu enopartijske države po obstoječi zvezni ustavi, dejansko, politično in pravno nemogoče. Veljavnost obstoječega sistema je po dogodkih v Sloveniji in Hrvaški dokončno prenehala. Posamezne države, članice dosedanje federacije, se morajo zaradi tega na novo dogovoriti o svojem morebitnem povezovanju, s tem pa tudi o temeljih in oblikah takšnega povezovanja. Glede na dejanski razpad dosedanje federativne zveze in nujnost novega dogovarjanja dosedanjih članic te zveze, za katero je pogoj njihova osamosvojitev v smislu prevzema popolne lastne (originarne) državne suverenosti in sprejetje narodne samoodločbe, je sprejetje predlagane deklaracije v celoti utemeljeno, meni obrtniška stranka.

Predlog SOS se glasi:

»Glede na dejanske družbene in politične razmere v Jugoslaviji predlagamo, da skupščina Republike Slovenije sprejme naslednjo

DEKLARACIJO
o samostojnosti slovenske države

Republika Slovenija je do veljavno sprejete samoodločbe slovenskega naroda in uveljavitve ustreznih pravnih aktov na tej podlagi samostojna država slovenskega naroda in vseh svojih državljanov.

V trenutku sprejetja te deklaracije v skupščini Republike Slovenije prenehajo vse pristojnosti organov federacije v razmerju do Republike Slovenije.«

Obrtniška stranka tudi predlaga slovenski skupščini, naj sprejme ustavni zakon o prenehanju pristojnosti organov federacije v razmerju do Republike Slovenije ter prevzemu in izvrševanju teh pristojnosti s strani organov Slovenije v času do samoodločbe slovenskega naroda. S sprejetjem deklaracije o samostojnosti slovenske države naj bi namreč prenehale vse pristojnosti organov federacije v razmerju do Republike Slovenije. Pristojnosti, ki jih imajo zvezni organi, naj bi veljale za preklicne in v celoti naj bi jih sprejeli v izvrševanje organi Slovenije. Vsem funkcionarjem in delavcev v zveznih upravnih organih naj bi z dnem uveljavitve tega ustavnega zakona prenehale pristojnosti. Izvajanje carinskih in vojaških pristojnosti naj bi začasno prevzeli republiški organi za notranje zadeve.

V ustavnem zakonu obrtniška stranka še zavezuje Republiko Slovenijo, da mora v enem letu izvesti predpisani postopek za veljavno sprejetje samoodločbe slovenskega naroda pod pogojem, da je ves ta čas omogočeno neovirano izvajanje oblasti in da v tem času niso uvejavljeni nobeni izredni ukrepi, v katerih bi bil ogrožen narodov obstoj.

Kot nam je danes v razgovoru povedal **Franc Golija,** predsednik SOS (odslej LS), bodo predlog te deklaracije in ustavnega zakona te dni skušali uskladiti v Demosu pa tudi v drugih parlamentarnih strankah. Če bo odziv pozitiven, bodo že v sredo predlagali, naj ga skupščina uvrsti na svoj dnevni red. V nasprotnem primeru pa ga bodo predlagali v obravnavo in sprejetje na naslednjem zasedanju skupščine.

Dr. Jože Pučnik, predsednik Demosa, pa nam je povedal, da je predsedstvo Demosa predlog deklaracije že obravnavalo, vendar stališč o njem niso uskladili. Pravi, da gre pač za normalno akcijo ene od strank, vključenih Demos. Več možnosti bi po njegovem mnenju sicer imel predlog, ki bi bil prej usklajen v Demosu, vendar pa ni rečeno, da zaradi neusklajenosti ne bi mogel uspeti v skupščini.

Predstavnik SOS-LS se je danes o tem pogovarjal z vodstvom ZSMS-LS, vendar mu niso obljubili podpore. Glede na njune programske usmeritve pa lahko pričakujemo, da bosta podporo zavrnili tudi drugi dve opozicijski stranki.

MAJDA VUKELIĆ
MARKO PEČAUER

Oklopniki proti alternativi

Radmilo Bogdanović, ki so ga kosovski Srbi in Črnogorci uvrstili med izdajalce srbskega naroda, razglasil albansko milico za neustavno

LJUBLJANA, 11. junija – Radmilo Bogdanović, republiški sekretar za notranje zadeve, je na obisku po Kosovu med drugim izjavil, da je srbska policija »pripravljena na vsak udarec albanskih separatistov in teroristov«, ker se zaveda, da se »približuje sprejem nove srbske ustave, zato postajajo separatisti čedalje bolj napadalni«. Za mir na Kosovu je srbska policija ustanovila tudi posebno oklopniško enoto, če bo treba, pa bo še dve, je obljubil Bogdanović. Za neustavne je razglasil posebne albanske enote milice, ustanovljene 1. junija letos; s tem se je odkupil za odlok, ki ga je podpisal skupaj s pokrajinskim kolegom Jusufom Karakushijem in ga zdaj kosovski Srbi in Črnogorci verjetno ne bodo več uvrščali med »izdajalce srbskega naroda«.

Srbi in Črnogorci na Kosovu so bili presenečeni najprej v Peći, kjer so prvega junija ustanovili posebno enoto (22 mož) iz albanskih policajev, ki so bili suspendirani 24. marca ali pa so brezdelno čakali na nove naloge. Potem so podobne enote oblikovali še v Gnjilanu, Uroševcu in Prištini, saj je 400 albanskih miličnikov ostalo praktično brez dela, odkar so posebne enote srbske policije prevzele oblast na Kosovu. Srbi in Črnogorci so takoj začeli spet misliti na »samoorganiziranje« in »samoobrambo«, vrstili so se protesni shodi, na katerih Srbi in Črnogorci niso imeli dlake na jeziku. Najbolj revolucionarni so bili v Peći, kjer so celo zahtevali, naj Radmilo Bogdanović in Jusuf Karakushi odstopita in da ju začno kazensko preganjati, ker sta »izdala srbski narod s tem, ko sta dovolila ustanoviti balistične odrede milice na Kosovu«.

Dodatno zmedo sta povzročila republiški in pokrajinski sekretariat Srbije in Kosova s sporočilom 3. junija. V njem sta zapisala, da je po zakonu o notranjih zadevah SR Srbije republiški SNZ ustanovil posebne enote milice na območju SAP Kosova, ki skrbe za red in mir; za »zagotavljanje osebne varnosti, pomoči pri varovanju, pomoči pri preprečevanju ali odstranjevanju splošne nevarnosti in pri privedbi oseb po naročilu drugih organov pa so angažirani delavci milice pokrajinskega SNZ, ki niso v posebnih enotah RSNZ Srbije, in to le tisti, ki niso v postopku zaradi ugotavljanja delovne odgovornosti in primernosti za delo v organih za notranje zadeve«. Republiški sekretar za notranje zadeve Radmilo Bogdanović je celo izdal navodilo, s katerim je razmejil odnose pri delovanju med posebnimi (srbskimi – op. ur.) enotami milice RSNZ Srbije in enotami pokrajinskega sekretariata za notranje zadeve (albanskimi miličniki), ki »opravljajo neprevzete posle«.

● Po vse glasnejših in ostrejših protestih Srbov in Črnogorcev na Kosovu je Radmilo Bogdanović moral »oditi v Canosso«. V Uroševcu je 9. junija vso krivdo za policijsko godljo zvrnil na Albance. Bogdanović je priznal, da na Kosovu obstajajo »etnično čiste (albanske) enote milice z okrog 300 policaji, ki zaradi različnih vzrokov niso vključeni v posebne (srbske) miličniške enote«. Albanske enote (in postaje milice) je po Bogdanoviću naročil izvršni svet skupščine SAP Kosovo, ukaz pa je izvedel pokrajinski sekretar za notranje zadeve Jusuf Karakushi. »Ta sklep je neustaven in brez pravne podlage, zato ne bomo dovolili, da bi ustanavljali posebne enote in vzporedno službo,« je bil odločen Bogdanović v Uroševcu; pri tem je očitno pozabil sporočilo in navodilo, ki ju je podpisal 3. junija.

Radmilo Bogdanović ima tudi namen razseliti albanske miličnike po Srbiji (v Kragujevac, Šabac, Kraljevo in druga mesta). Kdor od njih ne bo hotel zapustiti Kosova, bo ostal brez službe, podobno, kot so vrgli iz milice tiste srbske policaje, ki niso hoteli iti na Kosovo. Republiški sekretar bo tudi »izločil Jusufa Karakushija iz vseh operativnih nalog in jih zaupal ljudem iz republiškega SNZ«.

Še jasnejši je bil Radmilo Bogdanović v Peći:

»Nikoli več se na Kosovu in v Metohiji (ustavna kategorija Socialistična avtonomna pokrajina Kosovo za prvega moža srbske policije ne velja več – op. ur.) ne bodo ponovile takšne demonstracije kot januarja in februarja. V prihodnje bomo šli tudi s tehniko nad tiste, ki bodo hoteli rušiti ustavno ureditev Srbije in Jugoslavije. Z vsemi sredstvi se bomo uprli naskoku kosovske alternative in bomo zaščitili vse Srbe, Črnogorce in Muslimane na Kosovu.« V ta namen, je ponovil Radmilo Bogdanović, je RSNZ Srbije ustanovil »oklopno-mehanizirano brigado«.

● S svojimi izjavami je Radmilo Bogdanović tudi demantiral trditev sveta za zaščito ustavne ureditve SR Srbije, ki je še 7. junija zagotavljal Srbom in Črnogorcem na Kosovu, »da v pokrajini niso ustanovili novih postaj (albanske) milice niti posebnih enot PSNZ, kot so poročala nekatera javna glasila«.

Albanske enote milice in albanske postaje milice so torej za nekatere Srbe, le privid, za druge so neustavne, torej obstajajo, za tretje albansko uradno oblast so legitimne. Ker gre za 400 oboroženih in izurjenih ljudi (pri tem so pomagali zlasti strokovnjaki RSNZ Slovenije in slovenski miličniki v sestavi združenega odreda milice, dokler jih Tomaž Ertl ni odpoklical s Kosova – op. ur.), lahko pričakujemo v pokrajini še večjo napetost. Še zlasti zdaj, pred sprejemom nove srbske ustave, za katero kosovska demokratična opozicija trdi, da bo avtonomni pokrajini odvzela še tisto malo avtonomije, ki so jo pustila dopolnila k srbski ustavi iz leta 1989. Sicer pa je Kosovskim Srbom in Črnogorcem tudi Radmilo Bogdanović obljubil: »Prosim, da še malce potrpite, dokler ne bo sprejeta nova ustava. Od takrat naprej bo vse drugače.«

Pripravil: V. Š.

jana

DELO

Predsednica skupščine ČGP Delo:
SILVA JEREB

Glavni urednik ČGP Delo:
BOŽO KOVAČ

Namestnik glavnega urednika ČGP Delo:
JANEZ KOROŠEC

Odgovorni urednik Dela:
TIT DOBERŠEK

Pomočnika glavnega urednika:
VLADO ŠLAMBERGER
JOŽE VOLFAND

Uredniki:
MIRAN KOREN (centralna redakcija), DANILO SLIVNIK (notranja politika), JOŽE PETROVČIČ (gospodarstvo), STANE IVANC (zunanja politika), JOŽE HORVAT (kultura), JANEZ ZADNIKAR (Književni listi), HELENA KOS (slovensko dopisništvo), ŽELJKO ŠEPETAVC (ljubljansko dopisništvo), EVGEN BERGANT (šport), UROŠ ŠOŠTARIČ (kronika), ŽELJKO KOZINC (publicistika), JOŽE VOLFAND (komentarji), MILE ŠETINC (sobotna priloga), GREGOR PUCELJ (znanost), JOCO ŽNIDARŠIČ (fotografija), JANEZ SRŠEN (lektorstvo), BOJAN ŠTEFANČIČ (dokumentacija).

Glavni direktor ČGP Delo:
VITO HABJAN

Direktor TOZD Delo:
EMIL ŠUŠTAR

Spremembe v naši ekipi so nujne, a se Osim ne mara prenagliti...

Po visokem uvodnem porazu proti ZRN je razpoloženje v našem taboru sicer klavrno, a ga vsi skušajo izboljšati – Milan Miljanić je prvi tolažil igralce in jih hrabril za nadaljevanje SP

BOLOGNA – »Fantje, glavo gor, igra se naprej, nič še ni izgubljeno.« Tako je v nedeljo okrog polnoči v milanskem hotelu Jolly M. Miljanić bodril selektorja Osima in igralce, ko so sklonjenih glav prihajali iz luksusnega avtobusa Iveco »Italia 90«. Toda, kako naprej? Debakl v prvi tekmi z ekipo ZRN je v jugoslovanski tabor zasejal dvom: ali po takem šoku modri v četrtek sploh lahko premagajo Kolumbijo, pa čeprav je bila ta na uvodni tekmi slaba ali natančneje – zelo slaba.

Zvezni kapetan Miljan Miljanić, ki se sicer sploh ne vmešava v delovni ritem Osimovega moštva, ampak je le nekakšen nogometni diplomat, ima s prvenstva v Španiji leta 1982 zelo neprijetno izkušnjo z moštvom, ki je bilo nekako podobno zdajšnji Kolumbiji – Hondurasom. Tekmo je po velikih težavah sicer dobil z 1:0, toda to je bilo premalo za prodor v drugi krog. Sodeč po startu z Zahodnimi Nemci je imela Jugoslavija tedaj močnejše moštvo kot zdaj v Italiji.

In kakšna je lahko primerjava Honduras–Kolumbija? Sodeč po uvodnem nastopu Kolumbijcev z Emirati in glede na to, kar je Honduras pokazal v treh tekmah v Španiji, dileme ne bi smelo biti: Honduras je bil veliko močnejši kot zdaj Kolumbija. **Miljan Miljanić** se je izognil odgovoru na to vprašanje: »Ti dve reprezentanci imata nekaj skupnega – fanatizem. Kakšno naj bi bilo pravo razmerje med njima, bom povedal v četrtek, po tekmi Jugoslavija–Kolumbija.« Tedaj bo seveda vse jasno, zapletlo bi se lahko, le, če bi se tekma končala neodločeno. Je to mogoče? »Mislim, da je. Zame je Kolumbija danes močnejša reprezentanca, kot je bil Honduras 82. Igra Kolumbijcev z Emirati res ni bila prepričljiva, toda mislim, da gre za tehnično odlično moštvo. Tisti črnci iz Hondurasa so samo dobro tekli, Kolumbijci veliko več znajo, zanesljivo pa tudi tečejo. Z Emirati to ni bilo potrebno, na drugi strani pa je bila to njihova prva tekma, tekma za aklimatizacijo na evropske razmere. Od tekme do tekme bodo boljši. Za naše to ne bi rekel, zdi se mi, da smo jih vsi precenjevali. Sušiću in še nekaterim bi po kvalifikacijh morali reči ,hvala, bili ste sijajni', potem pa osvežiti moštvo.« Tako je dejal novinar Večernjih novosti, nekdanji igralec Crvene zvezde in reprezentant **Nikola Stipić.**

Naš selektor **Ivica Osim**, ki je bil po tekmi Kolumbija–Emirati v Bologni prepričan, da smo v vsakem primeru boljši od obojih, je po polomu v igri z ZRN previdnejši. To je tudi razumljivo, kajti enkrat se je že uštel, ko je podcenil zahodnonemško moštvo. »Zdaj je treba nekako pozabiti, kar je bilo in se usmeriti na to, kar prihaja. Za konsolidacijo imamo tri dni časa. Seveda razmišljam o spremembah, vsak tak poraz jih zahteva. Toda moštvo je treba spreminjati pametno. Zdaj ne moremo odpisati kar vseh, Sušića na primer. Veliko je prispeval k ugledu našega moštva in uvrstitvi v Italijo, igral je pošteno, z Nemci pač ni mogel. Ali bi lahko s Kolumbijci? Treba je dobro razmisliti, treba pa bo upoštevati tudi psihično stanje posameznih igralcev,« je dejal Ivica Osim, potem ko je nekoliko premislil o dogodkih na tekmi z ekipo ZRN. Torej z novim ali le malo dopolnjenim moštvom?

Predlogov ne manjka, toda kako po katastrofi obdržati zdravo pamet in vendarle ukrepati? Kolumbija je nasprotnik povsem drugačnega tipa kot ZRN, zato niti ni nujno, da bi Osim zamenjal celo v nedeljo daleč najslabšega igralca – Savičevića. Bolj je pravzaprav pomembna taktika, s katero se Osim v nedeljo zares ni izkazal. Za njegov koncept v igri z ZRN bi bolj ustrezali mnogi rezervisti: Jarni, Brnović, Bokšić, Šabanadžović...

Sporen izbor igralcev

Najbolj sporna točka nastopa proti ekipi ZRN je bil Osimov izbor igralcev, z njim pa je povezan tudi koncept igre. Naš selektor je očitno računal, da bodo Jugoslovani s kombinatorno in ustvarjalno igro zelo zaposlili Zahodne Nemce, ki naj bi jim tako onemogočili njihov taktični načrt za igro v napadu. Zgodilo pa se je ravno obratno: Zahodni Nemci so kot za šalo opravili z našimi v napadu, učinkovita igra v obrambi pa jim je dala krila za igro v napadu. Jugoslovanski taktični načrt, ki je bil povsem zgrešen, se je dobesedno sesul.

Ali je bil kriv Ivica Osim ali igralci? Naš selektor, ki se je doslej večkrat izkazal s preudarnostjo pri izbiri taktike, je na novinarski konferenci pred uglednim mednarodnim avditorijem prvič presenetil z izredno nesamokritično oceno, češ da so jugoslovanski igralci pač slabi (v primerjavi z Zahodnimi Nemci) ter da jim tako rekoč ni pomoči. Govoril je tudi o umišljenih zvezdnikih, ki ne zmorejo zahtevnega evropskega ritma igre. Videti je bilo, kot da je nad tem spoznanjem razočaran. Toda kakšen selektor je Ivica Osim, če pravzaprav ne pozna sposobnosti svojih igralcev? Že davno bi moral vedeti, kaj zmore Savičević ali pa Baljić, Vulić, Prosinečki, saj ne gre ravno za debitante v izbranem moštvu.

Vsak pameten selektor strategijo in taktiko igre prilagodi sposobnostim igralcev. Osim pa je za tekmo z ZRN napravil zelo zahteven model igre in vanj uvrstil igralce, ki tega ne morejo izpeljati. Kakšna neumnost. To je bila pravzaprav voda na mlin igre reprezentance ZRN, ki ji je omogočil kar največji prostor za igro. Zahodni Nemci so bržkone v vsakem primeru boljši od Jugoslovanov, toda zanesljivo je, da njihova premoč še zdaleč ne bi bila tolikšna, če bi upošteval izkušnje tistih reprezentanc, ki so se doslej presenetljivo dobro upirale reprezentanci ZRN (Francija, Danska, Alžirija ...). In temu ustrezno priredil zasedbo in taktiko. Osimova taktika je bila v pravem pomenu besede samomorilska. Ivica Osim je o »samomorilski« različici govoril že na eni izmed zadnjih novinarskih konferenc pred tekmo z ZRN. Je torej tudi slutil, kaj ga čaka na štartu SP?

Ali je Ivica Osim hazarder ali mazohist? Samo to je lahko vprašanje v zvezi z njegovo taktiko. Očitno pa je, da ima naš selektor podobne slabosti kot igralci: ni vajen, da mu kdo »diha za ovratnik«. Če bi bil, potem bi se v strokovnih krogih okrog reprezentance gotovo izkristalizirala učinkovita taktična inačica za igro z Nemci. Očitno je, da je Osim napravil napako, ko je pustil, da so njegovi igralci tako poceni pogoreli. Oni sicer res niso kaki veliki evropski mojstri, kot si nekateri domišljajo, zanesljivo pa ne tako slabi, kot so bili videti na štartu v Milanu. V nadaljevanju bodo imeli priložnosti, da bodo to dokazali. In v tej napovedi se skriva tudi odgovor na vprašanje: ali bodo modri v preostalih dveh tekmah v Bologni s Kolumbijo in Emirati skočili v drugi krog?

FRANCI BOŽIČ

Izjave:

● **dr. Branko Elsner:** »Zmagalo je taktično prvovrstno organizirano moštvo z največjo možno mero profesionalne odgovornosti, v katerem so najboljši posamezniki svetovnega slovesa svoje sposobnosti izkoriščali za uspeh svoje enajsterice in ne za osebno afirmacijo in lastno zabavo«.

● **Davor Jozić:** »Zvezdnika, kakršna sta Vuller in Klinsmann, sta bila pogosto tudi branilca. Kaj pa naši, ki to še niso?«

● **Dejan Savičević:** »Ni mi šlo, pa tudi Buchwald me je dobro pokrival.«

● **Monika Seleš:** »Prvič sem bila na tako veliki nogometni tekmi. Publika je čisto drugačna kot v Parizu ali Wimbledonu. Vzdušje me je očaralo, naši igralci pa ne, ne vem, zakaj so igrali tako slabo. Upam, da bo s Kolumbijo bolje.«

● **Karolj Seleš,** Monikin oče: »Naši igralci so me spominjali na razpuščeno čredo ovac, ki se je borila z razjarjenim volkom.«

● **Zlatko Vujović:** »Lahko smo kar zadovoljni, lahko bi bilo 7:1. Nemci so imeli izrednega Matthäusa, mi pa nismo imeli organizatorja, ki bi v napad lahko poslal vsaj kakšno uporabno žogo.«

● **Dragan Stojković:** »Nemci so nam pokazali, kako se igra. Pri nas je »počilo« na sredini igrišča. Sreča, da ni bilo še huje. Bil sem živčen, prepiral sem se, nisem vajen igrati v tako podrejeni vlogi.«

● **Tomislav Ivković:** »Če vratar dobi štiri gole, je navadno kriv vsaj za enega. Mislim, da moja krivda ni bila odločilna.«

POSNETEK, KI POVE VSE – Veselje Nemcev po vodilnem zadetku. Na sliki so vsi trije igralci, ki so zapečatili usodo naših. V sredini Matthäus, zgoraj Klinsmann, desno Brehme. (Foto: EPA)

Povsod huda kritika naših

Tuji tisk hvali igro Nemcev in ugotavlja, da bi jugoslovanski nogometaši lahko doživeli še hujši poraz – Vsi igralci razočarali, še zlasti pa vratar

BEOGRAD – Tuji tisk seveda obširno piše o tekmi jugoslovanskih nogometašev z zahodnonemškimi v okviru SP. Zlasti v ZR Nemčiji pa se kritike naših prepletajo s hvalnicami svojega moštva.

Zahodnonemško časopisje je svoje bralce v ponedeljek seznanilo z dvema obrazoma jugoslovanskega športa: s presrečno teniško igralko Moniko Seleš in s poklapanimi nogometaši državne reprezentance.

Frankfurter Allgemeine Zeitung hvali »svežino, neutrudnost in vedrino« 16-letne Jugoslovanke in se sprašuje, ali je napočil »konec za teniški čudež, imenovan Steffi Graf«.

Ko komentirajo srečanje najboljših nogometašev obeh držav, učinka Jugoslovanov skorajda ne omenjajo, ker so očitno prepričani, da so o tekmi odločali zahodnonemški igralci.

Bonski časopis Die Welt navaja, »da je bilo videti, kot da se bosta obe moštvi zagozdili sredi igrišča in igra sploh ne bo mogla steči«. Pa vendar, nadaljuje dnevnik, so Zahodni Nemci s svojo energijo in bojevitostjo ponovno premagali Jugoslovane.

»Po dvajsetih minutah je že bilo mogoče videti, da Jugoslovani ne bodo zdržali,« piše Die Welt in končuje z besedami, da je prva tekma »vlila upanja« Zahodnim Nemcem, ki lahko zdaj »mirno čakajo, da se bo tekmovanje nadaljevalo«.

Bild Zeitung, časopis z največjo naklado, objavlja čez polovico prve strani naslov »Nemčija fantastico« in nadaljuje v mešanici nemščine, italijanščine in latinščine: »Bravissimo, Germania!«

»Matthaüs ustrelil Jugose,« vzklika Bild Zeitung in pripominja, da so igrali Jugoslovani na začetku kot balkanski raženj – z obilo ognja«. »Potem pa se je ta balkanski raženj ohladil,« nadaljuje časopis in dodaja, da so igrali Jugoslovani tako, kot da delajo v tovarni kleja, ker se jim je »žoga lepila na noge, svojih tehničih prednosti pa so bolj malo pokazali«.

Švicarji presenečeni

Hud poraz izbrancev Ivice Osima je švicarske nogometne komentatorje precej presenetil. »Ne toliko zaradi poraza, kot zaradi dejstva, da poraženci sploh niso pokazali nikakršne igre,« piše lausanski Le Matin. »Jugoslovani že dolgo niso dobili takega nauka iz nogometne veščine, prizadevnosti in tehnike, kot so ga sinoči v spopadu z Zahodnimi Nemci,« ugotavlja v komentarju ženevska Tribune. »Po takšnem porazu, čeprav smo Beckenbauerjeve fante videli v finalu mondiala, si bodo Jugoslovani le stežka opomogli,« meni ta časopis.

»Zmaga je velika kot hiša,« komentira poraz Jugoslovanov dnevnik La Suisse, ki meni, da so »jugoslovanski reprezentantje hudo razočarali, pa ne le svoje ljubitelje nogometa, temveč vse, ki so od Osimovega moštva (v Švici velja za najboljšega trenerja mondiala) pričakovali mnogo več«.

Karikatura vratarja

Britanski komentatorji ne skrivajo razočaranja nad igro in porazom jugoslovanske nogometne reprezentance na srečanju z ZR Nemčijo. Še pred začetkom svetovnega prvenstva so britanski časopisi uvrščali jugoslovansko moštvo med najmočnejša in celo napovedovali, da bi utegnilo presenetiti vse in postati svetovni prvak. Jugoslovani so presenetili, vendar predvsem s slabo igro in hudim porazom.

Tako na primer londonski Times piše, da so Zahodni Nemci dobesedno »razpodili« jugoslovansko moštvo, o vratarju Ivkoviću pa, da je »karikatura vratarja«. Pa vendar britanski komentatorji menijo, da bi se Jugoslavija še lahko uvrstila v drugi krog, čeprav jim je že zdaj popolnoma jasno, da bi bilo to največ, kar bi lahko dosegla.

Stojković brez soigralcev

V Franciji menijo, da je Beckenbauerjeva ekipa z uspešnim štartom najavila juriš na svetovni vrh, jugoslovansko moštvo pa je bilo prvo, ki je na svoji koži občutilo izjemno pripravljenost Nemcev. Za Francoze je seveda še posebej hudo, ker njihove reprezentance ni na SP, izločili pa so jo prav Jugoslovani.

Največji športni dnevnik L'Equipe jugoslovanske nogometaše primerja z boksarji, ki med bojem spustijo pesti in se tako predajo. Poraz Jugoslovanov bi lahko bil še izdatnejši, meni poročevalec tega lista s tekme. Pariški Liberation med našimi najde pohvalne besede le za Stojkovića, ki bo po SP igral v Marseillu. »Mali genij iz Beograda je na trenutke povsem zmedel nemško obrambo, vendar sta njegova hitrost in domiselnost presegali zmožnosti soigralcev«, list poroča iz Milana.

Podoben je odmev tudi v Španiji, kjer ugotavljajo, da jugoslovanski selektor Osim ni dovolj upošteval izkušenj s tekme proti Špancem v Ljubljani. Vrzeli v jugoslovanski obrambi in slabe forme vratarja ter neučinkovitosti napadalcev že tedaj ni bilo mogoče spregledati, pišejo.

SKUPINA C

Kostarika 1 (0)

Škotska 0 (0)

GENOVA – Štadion L. Ferraris, gledalcev 30.000, sodnik Loustau (Argentina).
STRELEC: 1:0 – Cayasso (49).
KOSTARIKA: Conejo, Flores, Gonzales, Montero, Chavez, Chaverria, Ramirez, Gomez, Casasso, Moarchena, Jara (Medford).
ŠKOTSKA: Leighton, McLeish, Gough, Malpas, McPherson, (McKimmie), Aitken, McStey, Bett (McCoist), McCall, Johnston, McInnally.

V prvem polčasu je imela Škotska terensko premoč, toda igralci Velibora Milutinovića so se srčno bojevali in uspešno razdirali akcije bolj uveljavljenih tekmecev. Škoti so imeli prvo priložnost v 18. minuti, ko je Aitken ostro streljal z roba kazenskega prostora, vrata pa zgrešil za dobro ped. V 39. minuti so Škoti izpeljali lepo akcijo. Aitken se je dobro znašel v kazenskem prostoru Kostarike, ko je visoko žogo z glavo podal nazaj k prostemu Johnstonu. Ta je z razdalje 18 m močno ustrelil, izkazal pa se je kostariški vratar Conejo, ki je izbil žogo iz desnega zgornjega kota vrat v kot.

Do odločitve o zmagovalcu je prišlo v 49. minuti. Kostarika je izpeljala napad po desni strani. Na robu kazenskega prostora je Jara podal žogo s peto Cayassi. Ta je z bližine dosegel gol iz položaja, ki je malce dišal po offsideju. Do konca tekme so Škoti nenehno napadali, a odličnega vratarja Coneja, junaka tekme, jim ni uspelo premagati. Kolikšna je bila premoč Škotov zgovorno priča podatek o kotih. Škoti so jih streljali 13, presenetljivi zmagovalci pa le 3.

● Ivica Osim je – kot primer – na svetovnem prvenstvu debitant, Bora Milutinović pa ne. Naš trener, ki je na zadnjem prvenstvu zablestel z Mehiko, vodi Kostariko. Nekateri ga imajo za genialnega učitelja, spet drugi za šarlatana, ki lahko uspeva le v Ameriki. V Italiji velja za blefeija, pred leti se je namreč v Vidmu prav osmešil, ko je vodil Udinese v ligi B in nanizal same poraze. Odpustili so ga, toda pobral je denar in čakal na novo priložnost. Dobil jo je v Kostariki, pri outsiderju SP številka 1 ali 2.
»Tu v tako težki skupini z Brazilci, Švedi in Škoti najbrž res nimamo kaj iskati. Toda nikoli se ne ve. Kamerun je naš zgled. Na prihodnjem prvenstvu v ZDA pa se bo spremenila nogometna geografija. To bo priložnost za Kostariko,« pravi nomadni nogometni brezdomec ali ptica selivka, za katerega so vrata v evropski nogomet bržčas za vselej zaprta. Tudi v matični Jugoslaviji. Sicer pa, Bora se je sprijaznil z nogometno egzotiko. Bratu Milošu, ki je že vodil modre, se v Jugoslaviji ne godi veliko bolje... (F. B.

Dnevnik SP

Žalostinka za Baždarevićem, a življenje mora teči dalje

BOLOGNA, 02-21-75, halo... »Genova? Jože, slabo te slišim.« Ne, Srečo, Franci iz Bologne. »Aja, ti si. Mislil sem, da je brat, ki je z mamo in Romano v Genovi, menda so me že klicali. Kako je, ste nas sinoči v poročilih dobro »naskočili«. Že dolgo ni bilo take priložnosti, ali ne?«

Telefonska zveza s hotelom Jolly v Milanu je bila v nadaljevanju veliko boljša, Srečkov glas pa jasen in brez vidne vznemirjenosti. So tako mirni tudi soigralci, ki so v igri z ZRN doživeli hud polom? »Bili smo na zajtrku, vsi v glavnem molčijo. Celo Piksi, ki je bil med tekmo tako razjarjen, da se je ves čas prepiral z ljudmi s klopi, ne zine nobene. Ne vem, koliko časa bo trajala ta tišina, ob 17. uri je trening v Bologni, do tja pa potrebujemo dve uri.«

»Dobesedno poteptali so nas,« pripoveduje po telefonu Srečko Katanec. »Nemško moštvo, to je bila prava harmonija. Mi pa kot razpuščeni, že po tekmi z Nizozemci v Zagrebu sem ti pravil, da tako ne bo šlo. Ne morem teči za tri, na koncu pa izpadem še naiven in smešen. Najbolj me je prizadel tretji gol, s Stojkovićem sva zapravila napad, Matthäus pa je potem neovirano pretekel več kot polovico igrišča in nam zabil gol. Ne da bi ga sploh kdo skušal zaustaviti na poti ali vsaj »blokirati« ob strelu. In ta Savičević. Kot da smo igrali z desetimi igralci. Osim ni upošteval, da je bila tekma z Nizozemci prijateljska. Če pa bi tu igrali z Nizozemci še enkrat, bi se za Savičevića končalo podobno kot se je z Nemci.« Je bila v tej igri za nas sploh kakšna rešitev? »Jaz sem opozarjal Osima, da ne moremo igrati tako odprto. Očitno mi ni verjel. S temi igralci je bilo možno samo to, ali pa še huje. Šele na tej tekmi se je videlo, kaj je za nas pomenil Baždarević. Z njim bi bila z Nemci druga pesem. Zadrževali bi žogo na sredini, malo nazaj, spet malo naprej, pa vstran, pa ponovitev in nato kontra. Nemci pa bi se zaletavali. Le z Baždarevićem bi bilo lahko drugače, morda bi izgubili z 0:1, a to ne bi bila tragedija, kakršna je bila ta sinoči.«

Ciao Srečo, vidimo se popoldne na treningu na štadionu Dall'Ara.

»Ne bo časa, pridemo tik pred peto, raje po treningu. To bo važen trening, moramo se pobrati od knockdowna. Še so možnosti..

FRANCI BOŽIČ

SKUPINA F

Anglija 1 (1)

Irska 1 (0)

CAGLIARI – Štadion Sant'Elia, gledalcev 40.000, sodnik Schmidhuber (NDR).
STRELCA: 1:0 – Lineker (8), 1:1 – Sheedy (73).
ANGLIJA: Shilton, Stevens, Pearce, Weeb, Butcher, Robson, Woods, Barnes, Lineker (Brell), Beardsley (McMahon), Waddle.
IRSKA: Bonner, Morris, Stauton, McCarthy, Moran, McGrath, Houghton, Townsend, Alridger (McLoughlin), Cascarino, Sheedy.
RUMENI KARTONI: Anglija 1, Irska 0.

V uvodnih minutah dvoboja moštev na moč podobnega sloga (nenazadnje večina Ircev igra pri sosedih) so imeli Angleži nasprotnika kar nekajkrat pred vrati, toda že v 9. minuti so razkrili prave karte. Waddle je prodrl po levem krilu in mojstrsko podal Linekerju, ki je v svojem slogu z žogo preskočil vratarja Bonnerja in jo dvema branilcema pred nosom potisnil v mrežo. Nato so na vse načine skušali »ubiti« igro. Strnili so obrambo na svoji polovici in z redkimi protinapadi le vzbujali vtis, da še igrajo. To pa se jim je maščevalo. V 73. minuti je Butcher že vzel žogo Sheedyju, ki pa si jo je priboril nazaj, in z lepim strelom izenačil.

Belgijski dvor v Veroni

Belgijski kralj Baudoin je prva kronana glava na SP '90. V Veroni si bo v spremstvu kraljice Fabiole in princa Philipa ogledal tekmo med Belgijo in Južno Korejo.

Meča nismo niti zavihteli...

BOLOGNA, 11. junija (Tanjug) – Po hudem porazu z ZR Nemčijo v Milanu jugoslovanska nogometna reprezentanca v Italiji nima več kaj taktizirati in razmišljati. Zmagi proti drugima nasprotnikoma v skupini, Kolumbiji in Združenim arabskim emiratom, sta imperativ, v nasprotnem primeru bomo doživeli doslej najhujši polom na svetovnih prvenstvih, večji in sramotnejši, kot je bil v Španiji leta 1982.

● Jugoslovani so zaostajali tako posamično kot kolektivno. Osim je vse stavil na igralce, ki naj bi znali igrati, toda pokazalo se je, da – ob tem ko se tako ali tako ne znajo braniti – tudi napadati ne znajo. Mladi Dejan Savičević je bil tipičen primer Osimove zgrešene opredelitve za »artiste«. Prijateljska tekma (in še doma izgubljena povrhu), ne more biti merilo za ocenjevanje kakovosti. Merilo je lahko le tekma z Nemci, on in mnogi drugi v vrhunski konkurenci pač ne morejo. Nekateri ne več, drugi še ne.

To je bil poraz, ki jemlje moralo. Toda SP je turnir, treba je igrati naprej. Kolumbija, Emirati in še mnogi drugi na tem prvenstvu ne igrajo niti približno na taki ravni kot ZRN. Možnosti za zmago nad drugima dvema nasprotnikoma v predtekmovanju, ne bi smele biti zdaj nič manjše. Tudi z nemočjo v igri z velikimi se je treba enkrat sprijazniti. Ne pa večno sanjati o tem, da so veliki tudi modri. Niso.

Tekma z Nemčijo je pokazala, da tudi tukaj ne bi bilo treba preveč taktizirati in nogometno igro spreminjati v visoko filozofijo. Osim in naš strokovni štab sta bila namreč ves čas obremenjena z vprašanjem, ali naj jugoslovanska reprezentanca igra z mečem ali s ščitom, saj obojega hkrati ni sposobna nositi. V Milanu pa se je izkazalo, da ji meča ni uspelo niti zavihteti, Matthäus in njegovi soigralci pa so naš krhki ščit razdrobili na kosce. Individualen prodor Sušića v nasprotnikov kazenski prostor, ki se je končal s slabotnim udarcem, in Jozićev gol sta premalo za uresničitev sanj, ki smo jih gojili skrivaj ali celo na pol javno. Na drugi strani so Nemci celo po zanesljivem vodstvu z 2:0 in 3:1 v valovih oblegali naš gol, naša neodločna in panična obramba pa jim je dovolila, da so prostor pred Ivkovićem spremenili v pravo strelišče.

Doživeli smo polom, ne pa tudi brodolom. Do tekme s Kolumbijo in Emirati je mogoče marsikaaj popraviti, uspeti pa je mogoče, samo če bomo bolj verjeli v svojo moč, če bomo nasprotnike prisilili, da se bodo prilagodili naši igri in ne mi njej in če bodo v ekipi najbolj pripravljeni in najbolj odločni. V nasprotnem primeru bo tudi skromna reprezentanca Združenih arabskih emiratov za nas zelo močan nasprotnik.

Potrtost in odločnost

MILANO – V hotelu Jolly, ki je v novem naselju na obrobju Milana (luksuzno naselje Milano 2 je zgradil Berlusconi), v nedeljo zvečer oziroma v ponedeljek v prvih jutranjih urah, ko smo se vrnili s štadiona, seveda ni bilo veselo. Igralci so se očitno zavedali teže poraza, ne toliko zaradi poraza samega kot pa zaradi občutka nemoči proti Nemcem. Strokovni štab z Osimom na čelu je takoj začel z analizo tekme in z razmišljanji o srečanju s Kolumbijo. Mi v vodstvu smo seveda ukrenili vse, da morala ne bi preveč padla, čeprav smo bili vsi slabe volje. Po prespani noči in po prebolelih posledicah prvega šoka, je zdaj vse usmerjeno v pripravo na tekmo v četrtek. Igralci so bolj tiho kot običajno in očitno tudi v razgovorih med sabo iščejo vzroke slabe igre. Vsem je jasno, da bo tekma s Kolumbijo odločilna in v njih je gotovo dovolj trme in želje, da pokažejo svojo vrednost in skušajo zaigrati drugače. Samo po sebi se razume, da je Osim v velikih dilemah glede morebitnih sprememb v prvi postavi, kajti nad nekaterimi igralci je bil v nedeljo (ponovno ali dokončno) zelo razočaran.

MARKO ILEŠIČ,
Član vodstva ekipe SFRJ

Rezultati in lestvice

Skupina A

1. kolo: Italija : Avstrija 1:0 (0:0), ČSFR : ZDA 5:1 (2:0).
2. kolo: Italija – ZDA (14. t. m., Rim, 21), Avstrija – ČSFR (15. t. m., Firence, 17).
3. kolo: Italija – ČSFR (19. t. m., Rim, 21), Avstrija – ZDA (19. t. m., Firence, 21).

ČSFR	1	1	0	0	5:1	2
Italija	1	1	0	0	1:0	2
Avstrija	1	0	0	1	0:1	0
ZDA	1	0	0	1	1:5	0

Skupina B

1. kolo: Kamerun – Argentina 1:0 (0:0), Romunija: SZ 2:0 (0:0).
2. kolo: Argentina – SZ (13. t. m. Neapelj, 21), Kamerun – Romunija (14. t. m., Bari, 17).
3. KOLO; Argentina – Romunija (18. t. m. Neapelj, 21), Kamerun – SZ (18. t. m., Bari, 21).

Romunija	1	1	0	0	2:0	2
Kamerun	1	1	0	0	1:0	2
Argentina	1	0	0	1	0:1	0
SZ	1	0	0	1	0:2	0

Skupina C

1. kolo: Brazilija : Švedska 2:1 (1:0), Kostarika : Škotska 1:0 (0:0).
2. kolo: Brazilija : Kostarika (16. t. m., Torino, 17), Švedska : Škotska (16. t. m., Genova, 21).
3. kolo: Brazilija : Škotska (20. t. m., Torino, 21), Švedska : Kostarika (20. t. m., Genova, 21).

Brazilija	1	1	0	0	2:1	2
Kostarika	1	1	0	0	1:0	2
Švedska	1	0	0	1	1:2	0
Škotska	1	0	0	1	0:1	0

Skupina D

1. kolo: Kolumbija : Združeni arabski emirati 2:0 (0:0), **ZRN : Jugoslavija 4:1 (2:0).**
2. kolo: **Jugoslavija : Kolumbija** (14. t. m., Bologna, 17), ZRN : ZAE (15. t. m., Milano, 21).
3. kolo: ZRN : Kolumbija (19. t. m., Milano, 17), **Jugoslavija : ZAE** (19. t. m., Bologna, 17).

ZRN	1	1	0	0	4:1	2
Kolumbija	1	1	0	0	2:0	2
ZAE	1	0	0	1	0:2	0
Jugoslavija	**1**	**0**	**0**	**1**	**1:4**	**0**

Skupina E

1. kolo: Belgija – Južna Koreja (12. t. m., Verona, 17), Urugvaj – Španija (13. t. m., Videm. 17).
2. kolo: Belgija – Urugvaj (17. t. m., Verona, 21), J. Koreja – Španija (17. t. m., Videm, 21).
3. kolo: Belgija – Španija (21. t. m., Verona, 17), J. Koreja – Urugvaj (21. t. m., Videm, 17).

Skupina F

1. kolo: Anglija : Irska 1:1 (1:0), Nizozemska : Egipt (12. t. m., Palermo, 21).
2. kolo: Anglija – Nizozemska (16. t. m., Cagliari, 21), Irska – Egipt (17. t. m., Palermo, 17).
3. kolo; Anglija – Egipt (21. t. m., Cagliari, 21), Irska – Nizozemska (21. t. m., Palermo, 21).

Anglija	1	0	1	0	1:1	1
Irska	1	0	1	0	1:1	1
Nizozemska	–	–	–	–	–	–
Egipt	–	–	–	–	–	–

adidas
Slovenijašport OPREMLJEVALEC adidas JUGOSLOVANSKE REPREZENTANCE
Slovenijašport
adidas

Današnji spored

Belgija – Južna Koreja (skupina E)

Verona, štadion Bentegodi, sodnik Mauro (ZDA), ob 17. uri.

■ **BELGIJA:** 3 – Philippe ALBERT (B), 12 – Gilbert BODAT (V), 11 – Jan CEULEMANS (N), 14 – Nico CLAESEN (N), 4 – Leo CLIJSTERS (B), 9 – Marc DE GRIJSE (N), 7 – Stephane DEMOL (B), 15 – Jean Francois DE SART (B), 20 – Filip DE WILDE (V), 16 – Michael DE WOLF (B), 6 – Marc EMMERS (Z), 2 – Eric GERETS (B), 13 – Georges GRÜN (B), 17 – Pascal PLOVIE (B), 1 – Michael PREUD'HOUMME (V), 10 – Vicenzo SCIFO (Z), 18 – Lorenzo STAELENS (B), 8 – Franky VAN DER ELST (Z), 19 – Marc VAN DER LINDEN (N), 5 – Bruno VERSAVEL (Z), 22 – Patric VERVOORT (Z), 21 – Marc WILMOTS (N); trener: Guy THYS.

Izidi – kvalifijacije za SP: Švica 1:0, 2:2, ČSFR 0:0, 2:1, Portugalska 1:1, 3:0, Luksemburg 5:0, 1:1; **prijateljske tekme** Grčija 0:2, Švedska 0:0, Romunija 2;2.

■ **JUŽNA KOREJA:** 11 – Joo-Byung BYUN (Z), 22 – In-Young CHOI (V), 3 – Kang Hee SHOI (B), 15 – Min–Kook CHOI (Z), 14 – Soon-Ho CHOI (N), 8 – Hae–Won CHUNG (B), 13 – Jong–So CHUNG (B), 5 – Yong–Hwan CHUNG (B), 17 – Sang–Bun GU (B), 20 – Myung–Bo HONG (B), 18 – Seon–Hong HWANG (N), 9 – Kwan HWANGBO (Z), 19 – Gi-Dong JEONG (V), 17 – Joo–Sung KIM (Z), 1 – Poong–Joo KIM (V), 12 – Heung–Sil LEE (Z), 10 – Sang–Yoon LEE (Z), 6 – Tae-Ho LEE (N), 22 Young-Jin LEE (Z), 7 – Soo-Jin NOH (Z), 2 – Kyung–Hoon PARK (B), 4 – Deuk–Yeo YOON (B); trener: Lee-Hoe TAIK.

Izidi – kvalifikacije za SP: Singapur 3:0, 3:0, Nepal 9:0, 4:0, Malezija 3:0, 3:0, Katar 0:0, DLR Koreja 1:0, Kitajska 1:0, S. Arabija 2:0, ZAE 1:1; **prijateljske tekme:** Norveška 3:2, 0:3, Malta 2:1, Irak 0:0, Egipt 0:0.

PRVIČ V ARENI – Nizozemec Ruud Gullit (levo) in Belgijec Vicenzo Sciffo. (Karikaturi: Višković)

adidas

Nizozemska – Egipt (skupina F)

Palermo, štadion Favorita, sodnik Soriano (Španija), ob 21. uri.

■ **NIZOZEMSKA:** 21 – Danny BLIND (Z), 18 – Henk FRAESER (B), 17 – Hans GILLHAUS (N), 10 – Ruud GULLIT (N), 16 – Joop HIELE (V), 12 – Willem KIEFT (N), 7 – Erwin KOEMAN (Z), 4 – Ronald KOEMAN (B), 22 – Stanley MENZO (V), 3 – Frank RIJKAARD (B), 15 – Brian ROY (N), 13 – Graeme RUTJES (B), 2 – Berry VAN AERLE (Z), 9 – Marco VAN BASTEN (N), 19 – John VAN LOEN (N), 1 – Hans VAN BREUKELEN (V), 5 – Adrianus VAN TIGGELEN (B), 14 – Johannes VAN'T SCHIP (N), 8 – Geralt VANENBURG (Z), 20 – Aron WINTER (Z), 11 – Richard WITSCHGE (Z), 6 – Jan WOUTERS (Z); trener: Leo BEENHAKKER:

Izidi – kvalifikacije za SP: Wales 1:0, 2:1, ZRN 1:1, 0:0, Finska 3:0, 1:0; **prijateljske tekme:** Brazilija 0:1, Italija 0:0, SZ 1:2, Avstrija 2:3, Jugoslavija 2:0.

■ **EGIPT:** 10 – El Hamit ABDEL (N), 19 – Rahman Adel ABDEL (Z), 20 – Ahmet ABDOU (N), 12 – Zeid Taher ABOU (N), 22 – Sabet EL BATAL (V), 8 – Abet Magdx EL GHANI (Z), 15 – Saber EID (B), 9 – Hossam HASSAN (N), 2 – Ibrahim HASSAN (B), 6 – Ashraf KASEM (Z), 14 – Alaa MAIHOUB (Z), 18 – Osama ORABY (Z), 13 – Ahmed RAMZI (B), 4 – Hany RAMZI (B), 17 – Aiman SHAWKY (N), 1 – Ahmed SHOBIER (V) 11 – Tarek SOLIMAN (Z), 21 – Ayman TAHER (V), 16 – Magdy TOLBA (Z), 5 – Hesham YAKAN (B), 3 – Rabi YASSEIN (B), 7 – Ismail YOUSSEF (Z); trener: Mahmoud EL GOHARI.

Izidi – kvalifikacije za SP: Liberija 2:0, 0:1, Malavi 1:0, 1:1, Kenija 2:0, 0:0, Alžirija 1:0, 0:0; **prijateljske tekme:** ČSFR 1:0, Avstrija 0:0, Romunija 0:1, 1:3, Škotska 3:1, Kolumbija 1:1, ZAE 2:1, 0:1, J. Koreja 0:0, Danska 0:0, Alžirija 0:2, NDR 0:2.

STIHL®
motorni atomizerji in motorne kose

65 let svetovne kakovosti:
varno in tehnično izpopolnjeno delo
z motornimi napravami STIHL

Prodaja verig in mečev za žage po zelo ugodnih cenah.
Informacije in prodaja:
UNIKOMERC
predstavništvo Ljubljana, Celovška 147
tel.: (061) 555-033, 555-458

Tekma pod drobnogledom

Igrali so pravzaprav samo Nemci, naši so bili le bolj ali manj nemi opazovalci dogodkov

Analiza prvega nastopa Jugoslovanov na svetovnem prvenstvu odkriva vzroke za poraz, ki je glede na razmere in sposobnosti igralcev logičen – Po 1:3 so naši igralci samo še statirali na igrišču

V rubriki, ki sodi med posebnosti DELA FINALE, seveda predstavljamo tudi prvi nastop jugoslovanskega moštva na mondialu. Docent dr. Zdenko Verdenik in njegova ekipa sta jo pripravila takole ... (Jutri bo pod drobnogledom srečanje Anglija : Irska).

● *Ocena igre – 3*

Jugoslavija 1, ZRN 5
(najvišja ocena 5)

Za kakovostno predstavo sta potrebna dva. Tokrat so igrali samo Zahodni Nemci. Jugoslovanski nogometaši so bili bolj ali manj nemi opazovalci dogodkov na igrišču in povsem nemočni pred utečenim ter organiziranim nemškim »strojem«. Nemci so nam tokrat resnično pokazali lekcijo poklicnega nogometa. Toda pri tem se niti niso preveč trudili.

Začetek tekme ni obetal takšnega razpleta. Naši nogometaši so začeli dinamično in odločno ter nekajkrat nevarno napadli nemška vrata. Toda že po desetih minutah so se Nemci otresli pritiska in postopoma povsem zagospodarili na igrišču. S hitrim prenosom žoge in prehodi iz ene v drugo fazo igre, z nenehnim vključevanjem igralcev iz druge in tretje vrste v napad, so povsem onemogočili obrambo našega moštva. Zlahka so prihajali po krilnih položajih pred naša vrata in si pripravili vrsto priložnosti za zadetek. Naši nogometaši niso bili sposobni upreti se dinamični igri nasprotnika. Še zlasti so razočarali zvezni igralci. Sušić, Stojković in Savićević so zanemarili igro v obrambi (vračanje in pokrivanje nasprotnikov), Katanec je sicer veliko tekal, vendar se je v popolnem neredu tudi on izgubil. Krilna zvezna igralca Baljić in Vulić sta naredila preveč napak. Naša ožja obrambna vrsta je bila zato nenehno pod pritiski nemških napadov. Bilo je samo vprašanje časa, kdaj bomo prejeli zadetek. Po odvzemu žoge nasprotniku naši nogometaši niso bili sposobni organizirati napada. Vujović ni imel ustrezne pomoči zveznih igralcev in je bil v konici napada popolnoma osamljen in nemočen. Z disciplinirano in agresivno obrambo so Nemci povsem onemogočili kakršenkoli organiziran napad našega moštva. Tudi prejeti zadetki so bili v največji meri posledica naših slabosti v obrambi (nasprotnike so puščali preblizu vrat, jih neodgovorno pokrivali ter pomanjkljivo varovali soigralce) in kakovostno izvedenih akcij nemških nogometašev. Nemci so z močjo kolektivne igre povsem onemogočili našo posamično kakovost, ki bi morebiti prišla do izraza le ob mnogo bolj bojeviti igri. Prikazali so eno svojih najbolj kakovostnih iger v zadnjem času. Pokazali so tudi, kako enostavna je lahko nogometna igra, če je koncept jasno postavljen, če je igra organizirana in urejena ter če vsak posameznik prispeva največji delež po svojih močeh k skupnemu učinku.

DVOBOJ VETERANOV – Klaus Augenthaler (št. 5) je bil uspešnejši od Safeta Sušića. (Foto: Srdjan Živulović)

● *Sistem igre*

Jugoslavija 1–3–6–1
ZRN 1–3–5–2

Razporeditev obeh moštev je bila pričakovana. Oba sistema igre uvrščamo med sodobnejše. Zahteva pa seveda igralce z opredeljenimi sposobnostmi. Večina igralcev je osredotočenih v zvezni vrsti. Njihova naloga je sodelovanje v napadu in obrambi. Jugoslovansko moštvo je imelo v zvezni vrsti celo številčno premoč, vendar so bili Nemci mnogo bolj kakovostni.

● *Taktične usmeritve*

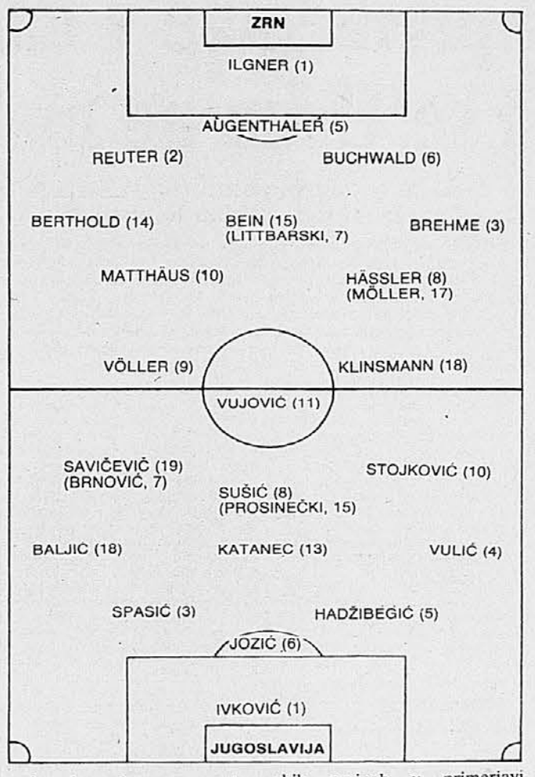
Nasprotnika se dobro poznata. Prav zato sta oba želela čim bolje izkoristiti svoje sposobnosti in pomanjkljivosti drugega. Za nemško igro je bilo znano, da je hitra, napadalna, agresivna in disciplinirana. Imajo nekaj vrhunskih igralcev – Matthäus, Brehme, Häsler, Klinsman, Völler. Aduta našega mmoštva sta bila posamična kakovost nekaterih igralcev (Savičević, Stojković) in izredna sposobnost za improvizacijo. Vendar sta ti sposobnosti prednost le tedaj, če je celotno moštvo zelo motivirano in vsi igralci opravljajo tudi tako imenovana »obrtniška dela« (veliko teka, disciplinirano branjenje, hitro gibanje žoge, agresiven dvoboj), v čemer še zlasti izstopa Katanec. Le nekaj minut je bilo potrebnih Nemcem za spoznanje, da imajo opravka z ne preveč disciplinirani nasprotnikom, ki se je le v manjši meri pripravljen spopasti z njimi na obrtniški ravni. Z agresivno consko obrambo so zatrli praktično vse poskuse naših zvezdnikov zvezne vrste, da bi s posamičnimi akcijami odločneje vplivali na rezultat. S hitrimi prehodi iz obrambe v napad in obratno, so Nemci dosegli številčno premoč. To jim je omogočalo neoviran prehod pred naša vrata in učinkovito branjenje. Tudi vstop Prosinečkega in Brnovića v igro razmerja moči ni bistveno spremenil. Po znižanju rezultata na 1:2 so naši sicer začeli hitreje igrati v napadu, vendar samo do naslednje spremembe rezultata. Nemci so si ustvarili mnogo več priložnosti za zadetek, mnogo pogosteje so streljali na vrata, bili so uspešnejši v dvobojih, žogo so imeli dalj časa v nogah in jo manjkrat izgubili.

● *Tehnične sposobnosti*

Nemški zvezni igralci in napadalci imajo vrhunsko kakovost v tehniki. To pomeni, da obvladajo žogo v hitri igri in ob oviranju nasprotnika. To pa ne velja za jugoslovanske nogometaše, ki so sicer spretni z žogo, vendar v počasnejši igri in ob manj agresivni obrambi nasprotnika. Beckenbauer se je tega dobro zavedal. Zato je od svojih igralcev še zlasti zahteval odločnost v dvobojih.

● *Kondicijske sposobnosti*

Nemško moštvo je kondicijsko mnogo bolje pripravljeno. To je bilo še zlasti vidno v mnogo večji količini in hitrosti teka, moči strelov, uspešnosti v dvobojih. Zaradi manjše utrujenosti so bili nemški nogometaši tudi mnogo bolj natančni pri podajah in strelih na vrata. Razen redkih izjem (Katanec, Jozić, Hadžibegić in Brnović) so bili naši nogometaši v vseh kondicijskih prvinah v primerjavi z Nemci mnogo slabše pripravljeni.

● *Motivacijski vidik*

Nemški nogometaši problemov z motivacijo praktično ne poznajo. Tudi tokrat so igrali z največjim poklicnim pristopom, kjer sta visoka raven motivacije in discipline med vso tekmo sama po sebi umevni. V teh sposobnostih so vsekakor vodilni na svetu. Glede na to, da večina jugoslovanskih nogometašev igra v tujih klubih, je bilo pričakovati višjo raven motiviranosti. Ta pa je bila zaznavna le na začetku tekme. Z razvojem igre, vedno večjo prevlado Nemcev in po prejetih zadetkih, je vidno upadala motiviranost naših igralcev. To je žal slabost, ki je tipična za naše nogometaše.

KAKO UJETI HITREJŠEGA TEKMECA? Spasićeva nemoč v boju s Klinsmannom. (Telefoto: Tanjug)

● *Ključni trenutki tekme*

Ob tako veliki kakovostni razliki je težko govoriti o odločilnih trenutkih tekme, ki bi pomembneje vplivali na končni izid. Kljub temu je trenutek, ko je Matthäus povišal rezultat na 3:1, izredno negativno deloval na naše nogometaše in spodbudil nemške. Pri rezultatu 2:1 je že kazalo, da bodo naši igralci prevzeli pobudo v igri. Toda povišanje rezultata je dokončno pokopalo vse upe.

● *Osrednje osebnosti*

Zvezni igralec **Matthäus** je največ prispeval k zmagi Nemcev. Ne samo da je dosegel dva zadetka, bil je tudi glavni organizator igre in kot kapetan tudi vzor bojevitosti ter pravi vodja svojega moštva.

Krilni zvezni igralec **Brehme** je z nenehnim vključevanjem po levem krilu predstavljal stalno nevarnost za naša vrata. Njegove podaje pred vrata so bile ostre in tehnično dovršene. Po eni takih je Klinsmann dosegel tudi zadetek. V obrambi je povsem preprečil prehode naših igralcev (Savičević, Vulić) po levi strani. Bil je tudi strelec gola.

● *Analiza zadetkov*

1:0 – hiter protinapad Nemcev po desni strani, branilec Reuter je podal dolgo žogo v diagonalni smeri Matthäusu, ki je na robu kazenskega prostora preigral branilca Jozića in z natančnim strelom v desni spodnji kot dosegel zadetek. Pri tem bi lahko Ivković tudi bolje posredoval. Deloma sta za zadetek kriva tudi Spasić in Vulić, ki Joziću nista pomagala, čeprav je to položaj (izpad Jozića iz igre) zahteval.

2:0 – protinapad Brehmeja po levi strani. V višini kazenskega prostora je ostro podal žogo na bližnjo vratnico. Klinsmann je najhitreje stekel in jo z glavo preusmeril v naša vrata. Spasić je pri tem znova zamudil.

2:1 – Stojković je po prostem strelu z desne strani podal visoko žogo pred vrata, kjer je najvišje skočil Jozić in z glavo dosegel zadetek. Podobno kot prej Spasić, je tokrat zamudil Klinsmann.

3:1 – Matthäus je po samostojnem prodoru iz sredine igrišča zelo močno streljal v višini kazenskega prostora in zadel. Ivković bi sicer moral hitreje posredovati, vendar so glavni krivci za zadetek naši zvezni igralci, ki Matthäusa niso skušali niti ovirati, kaj šele onemogočiti.

4:1 – Brehme je prodrl po levi strani v kazenski prostor, preigral Vulića in ostro streljal na vrata. Vratar Ivković je nespretno posredoval in žogo izpustil iz rok. Po dvoboju z Völlerjem pred samo golovo črto se je žoga odkotalila v vrata.

dr. ZDENKO VERDENIK

	ZRN			Jugoslavija		
	I. pol.	II. pol.	skupaj	I. pol.	II. pol.	skupaj
● Zadetki	2	2	4	0	1	1
● Priložnost za zadetek	2	5	7	0	1	1
● Streli na vrata	6	12	18	0	3	3
● Koti	1	2	3	1	3	4
● Prekrški	12	6	18	9	7	16
● Prosti streli v bližini vrat	1	1	2	0	1	1
● Protinapadi	2	8	10	2	3	5
● Uspešni dvoboji	15	52	97	53	28	81
● Žoga v posesti	13',47"	17',10"	30',57"	12',17"	10',19"	22',23"
● Offside	1	0	1	2	1	3
● Izgubljene žoge	19	17	36	24	23	47

Sodnik o sodniku

»Danski sodnik Mikkelsen, ki je sodil tekmo Jugoslavija : ZRN, me je prijetno presenetil,« pravi predsednik zveze nogometnih sodnikov Slovenije, nekdanji mednarodni sodnik **Edvard Šoštarič.** »Veliko je tekel, vselej je bil blizu dogajanja, bil je neopazen, a vedno prisoten. Naši nogometaši so sicer nekajkrat negodovali ob njegovih odločitvah, kar pa je bila posledica njihove nemoči v igri. Ta najmlajši sodnik na SP je dobro sodeloval s pomočnikoma, zato vsa trojica zasluži visoko oceno. Doslej je bilo sojenje na SP korektno. Spodrsljaj gre zameriti le sodniku Cardellinu iz Urugvaja, ki je na tekmi Romunija : SZ dosodil 11-m, čeprav je Hidjatulin igral z roko zunaj kazenskega prostora. Stranski sodnik bi moral glavnega opozoriti za napako, pa ga ni, zato je bila SZ opeharjena. Menim, da so sodniki iz Evrope boljši od drugih.«

Igralec o igralcih

Džoni Novak, branilec Olimpije in mlade jugoslovanske reprezentance: »Najprej, obramba je le potrdila dvome o svoji sposobnosti in pripravljenosti. Težko je sicer govoriti in še zlasti kritizirati pravzaprav moje neposredne tekmece za dres z državnim grbom, vendar so tokrat proti ZRN igrali zares nezanesljivo, predvsem pa prepočasi glede na nemško hitro, enostavno in gibljivo igro. Baljić, Spasić, Vulić in Hadžibegić, igralci ožje obrambe, so tokrat igrali slabo, nezanesljivo, kar nas je pokopalo. Pa tudi Osim je proti vsestranskim Zahodnim Nemcem kar nekam nerodno sestavil igralsko zasedbo. Zadrževanje žoge, neusmiljeno preigravanje, negibljivost, predvsem pa naš odnos do nogometne igre nam na tem SP ne bo prineslo nič dobrega. Gojimo zastarel, počasen nogomet, tako da je uvrstitev v drugo kolo sedaj veliko vprašanje.« J. Z.

Proti Kolumbiji z italijanskim sodnikom

RIM – Tekmo naše reprezentance s kolumbijsko bo v četrtek v Bologni sodil italijanski sodnik Luigi Agnolin, ki je star 47 let. Njegova pomočnika bosta Jean-Fidele Diramba iz Gabona (38) in Naji Jouini iz Tunizije (41). Italijan je po poklicu športni učitelj, Gabonec elektroinženir, Tunizijec pa trgovec.

OPREMLJEVALEC JUGOSLOVANSKE REPREZENTANCE adidas

Prijatelje bomo potrebovali

Enega imamo v Bologni – njegovo ime: Silvano Stella – Našim nogometašem napoveduje podporo v tekmah v svojem mestu – Tesne vezi z Jugoslavijo

BOLOGNA – L'Italia urla Schillaci je v naslovu čez celo stran zapisal prvi italijanski športni dnevnik La Gazetta dello Sport v nedeljski izdaji La Gazzetta Sportiva. Izšla je v nakladi 900.000 izvodov, pred mondialom pa so navadno tiskali 600.000 izvodov.

»Če bodo azzurri nadaljevali v takem slogu, kot so začeli z Avstrijci, potem bo treba naklado najbrž celo podvojiti,« mi pravi v sijajno urejenem tiskovnem središču na štadionu Dall'Ara urednik redakcije Gazzette v Bologni Silvano Stella.

Pred osmimi leti v Španiji so azzurri začeli porazno, toda na koncu so v fantastičnem slogu zasenčili vse. Bo tokrat ravno obratno? »Prav lahko. Bojim se, da bo vloga favorita pred domačim občinstvom za Vicinijevo moštvo prehudo breme. V Španiji je bilo Bearzotovim možem laže, z njimi ni nihče računal, potem so jih še razjezili ... Na vrhuncu so bili, ko je bilo najbolj potrebno. Tokrat se mi zdi, da bodo na vseh tekmah zelo solidni, toda enkrat bodo klecnili. To je samo predvidevanje, želim si, da ne bi bilo tako. Da bi bila Italija spet svetovni prvak,« pravi Gazzettin urednik.

Silvano Stella spremlja v Bologni igre Jugoslavije, Kolumbije in Emiratov, na svoje oči pa sem se prepričal, da njegovo srce utripa za modre. Z našim selektorjem Ivico Osimom se vsakokrat rokujeta in spontano klepetata o razmerah v našem taboru in tudi o skrivnostih nasprotnikov.

Štadion Dall'Ara je eno izmed dvanajstih prizorišč. In kako se bodo po mnenju Silvana Stelle odrezali prireditelji tega mesta v konkurenci z Verono, Vidmom, Cagliarijem ...? »Mislim, da bo Bologna najmanj na ravni drugih mest, želim pa si, da bi bilo naše mesto nekaj posebnega – super gostitelj. Jugoslovani ste imeli srečo, da ste prišli k nam. Bologna navija za Jugoslavijo, videli boste na tekmah s Kolumbijo in Emirati. Naše mesto ima tesne vezi z Zagrebom in Ljubljano, Jugoslavija je naša. Takoj za azzurri.«

Hvala, Silvano. »Forza azzurri e modri!«

FRANCI BOŽIČ

Statistični rekordi

Ni ga velikega dogodka, mondiale 90 to vsekakor je, ki bi lahko shajal brez statistike. Statistiki bombardirajo vselej z zanimivimi podatki. Tokrat so izkopali tudi vrsto rekordov.

● Tri naslove svetovnih prvakov sta doslej osvojili Brazilija (1958, 1962, 1970) in Italija (1934, 1938, 1982).

● Mehičan Antonio Carbajel je sodeloval na petih svetovnih prvenstvih (1950, 1954, 1958, 1962 in 1966).

● Največkrat sta v končnici svetovnega prvenstva zaigrala: Uwe Seeler (ZRN, 1958, 1962, 1966 in 1970) in Poljak Wladislaw Zmuda (1958, 1962, 1966 in 1970). Seeler in Zmuda sta odigrala po 21 tekem.

● Najmlajši nogometaš, ki se je okinčal z naslovom svetovnega prvaka, je Pele. Star je bil 17 let in osem mesecev. Najstarejši svetovni prvak je Dino Zoff (It), ki je največjo slavo dočakal s 40 leti in štirimi meseci.

● Največ gledalcev na eni tekmi svetovnega prvenstva je bilo v finalu 1950 v Rio de Janeiru 1950. Tekmo Brazilija – Urugvaj si je ogledalo 175.000 gledalcev.

● Prvi gol na svetovnih prvenstvih je dosegel Francoz Lucien Laurent. To je bilo na 1. svetovnem prvenstvu 1930 na tekmi proti Mehiki. Laurent je dosegel gol v deveti minuti.

GORENJE
DRUGI NAKUP – CENEJŠI NAKUP
PRODAJNI CENTER GORENJE
VREDNOSTNI 200
PRODAJNI CENTER GORENJE
VREDNOSTNI 50
PRODAJNI CENTER GORENJE
NAGRADNI POPUST 5% E 000390
NAGRADNI POPUST VELJA DO 31. 12. 1990
PRI NAKUPU PROIZVODA GORENJE V PRODAJNIH CENTRIH GORENJA DOBITE BONE V VREDNOSTI 5% OD VREDNOSTI NAKUPA
OB SERVISNEM POSEGU SERVISA GORENJE, DOBITE BON ZA POPUST V VREDNOSTI 5%. POPUST VAM BOMO PRIZNALI OB NAKUPU NAŠEGA PROIZVODA V PRODAJNIH CENTRIH GORENJA.
ROK VELJAVNOSTI BONOV: 31. 12. 1990

EDINI JUGOSLOVANSKI GOSPODARSKI DNEVNIK

»Privredni pregled« je edini jugoslovanski dnevnik gospodarski časopis, ki objavlja vsak dan naslednje:

- aktualne poslovne informacije iz Jugoslavije in sveta
- konjunkturo na domačem in svetovnem trgu
- rubriko »Evropa '92« – vsakodnevni pregled dogajanja v ES
- redna poročila iz svetovnih trgov deviz in surovin, ponudbo in povpraševanje blaga, licitacije, zunanjetrgovinske predpise, projekte, koristne naslove, najpomembnejše statistične podatke, cene, sporočila iz industrije in trgovine, ponudbo in povpraševanje rabljenih avtomobilov in mnogo drugih informacij
- rubriko »Predpisi in praksa« – redno stran v časopisu, ki vsebuje nove zakone, komentarje, tolmačenja in podobno
- redne priloge o marketingu, dizajnu, novih knjigah, avtromobilski industriji, najftnem gospodarstvu
- konjunkturni barometer – Zavod za raziskovanje trga – ZRT, ekskluzivno za »Privredni pregled« pripravlja: mesečne prognoze domače in tuje konjunkture, konjunkturne prognoze posameznih panog – gradbeništva, turizma, tekstilne in oblačilne industrije, kovinskega sektorja, kmetijstva in drugih

NOVO!! ZADRUŽNA BORZA:
redna priloga Zadružne zveze Jugoslavije in »Privrednega pregleda«, ki vsebuje informacije o ponudbi in povpraševanju kmetijskih izdelkov, gnojil, sredstev za zaščito, mehanizacije. Brez posrednika do cenejšega blaga – to je tisto, kar omogoča Zadružna borza

POSEBNE PRILOGE: DEŽELA PARTNER
Vsak mesec objavlja časopis prilogo o eni od dežel, našem gospodarskem partnerju na povprečno 16 straneh. Priloge vsebujejo vse informacije za poznavanje novega trga – poslovne navade, naslove, predpise, sejme, bančni sistem, transport in komunikacije, trgovske kanale. Letos bodo izšle priloge o Italiji, Japonski, Avstriji, Finski, ZDA, Kanadi, Nizozemski, Belgiji, Sovjetski zvezi, Portugalski, Irski in Švedski.

RECIPROČNE PRILOGE
»Privredni pregled« ima doslej podpisane protokole o sodelovanju s šestimi svetovnimi gospodarskimi časopisi. V teh časopisih enkrat letno objavljajo priloge o jugoslovanskem gospodarstvu. Za naša podjetja je to izjemna priložnost, da za dinarska sredstva oglašajo v tujini, gre pa za velike naklade, na primer, kitajske »Ekonomske informacije« tiskajo v milijon izvodov, »Ekonomičeskaja gazeta« / »Ekonomika i žizenj« / – ZSSR v 900 tisoč izvodih itd. Za letošnje leto predvidevajo priloge za ZSSR, Češkoslovaško, Madžarsko, Kitajsko, Bolgarijo in Portugalsko.
V »Privrednem pregledu« objavijo vsako leto nad 50.000 informacij. Za poslovneže je včasih dovolj le ena, tista prava. Poiščite jo v »Privrednem pregledu«.

OGLASNI PROSTOR
Oglas objavljen v »PRIVREDNEM PREGLEDU« je kot izložba v glavni ulici, ker bodo oglas prebrali prav tisti ljudje, ki odločajo o uporabi sredstev – vodilne strukture gospodarskih in drugih organizacij. Za razliko od drugih dnevnih časopisov, v katerih objavljajo oglase na posebnem časopisnem oglasnem prostoru, so oglasi v našem časopisu objavljeni na rednih uredniških straneh, tako lahko vsak bralec opazi vašo ponudbo. Posebno selektivnost dosežete s sodelovanjem v eni od naših uglednih prilog, če gre za priloge v zvezi z dogajanji v naši deželi ali prilogami, ki govorijo o sodelovanju Jugoslavije, torej tudi vašega podjetja s partnerji v tujini.

POPUST ZA OGLAŠEVALCE – PREDNAROČNIKE
- prednaročniki na en izvod časopisa imajo pravico do trikratne letne brezplačne objave oglasa, velikosti 4,5×8 cm
- prednaročniki na pet izvodov dnevnika, imajo poleg petih oglasov, velikosti 4,5×8 cm pravico tudi na brezplačno reportažo o svojem podjetju na dan jubileja – velikosti 1/2 časopisne strani
- oglasi in natečaji za vsa vodilna delovna mesta so brazplačni

Letno prednaročilo: 3.000,00 dinarjev
UREDNIŠTVO: 011/622-963, prodaja: 011/622-094, oglasni: 625-576, 625-296, teleks: 11509, telefaks: 626-158.

Privredni PREGLED

Štadion se bo tresel, Vezuv bo grmel...

Diego Maradona, junak svetovnega nogometnega prvenstva pred štirimi leti v Mehiki, virtuoz z žogo, že naprej določen, da bo tudi ena izmed osrednjih osebnosti mondiala 1990 v Italiji. Kdo bi si le upal pomisliti drugače? Vendar pa se je zanj začelo slabo. Štart, prva tekma svetovnega prvenstva v Italiji – razočaranje. Na milanskem štadionu je v tekmi s Kamerunom Diego Maradona tonil v povprečni igri, ki se je kar niso mogli otresti svetovni prvaki.

Sploh ni rečeno, da Maradona na mondialu ne bo nenadoma zablestel. Morda že v sredo v igri s Sovjetsko zvezo, toda za sedaj drži: začel je povsem v senci svoje slave.

Že pred začetkom mondiala mu je šlo vse narobe. Najprej bronhitis, zaradi česar je moral jemati antibiotike, nato pa še nesrečni noht na nogi. Kakšna banalnost! Zveni kot šala, vendar je res, da je imel Maradona še tri dni pred začetkom svetovnega prvenstva z nohtom velike preglavice. Noht, ki se mu je zarastel v meso na palcu, ga je začel resno ovirati pri teku in strelih. K sreči je šlo za desno nogo, s katero Maradona manj strelja, zlata leva noga je bila v redu.

Profesor Dal Monte je pomagal Maradoni s posebno oblogo za boleči noht. Ko jo je preskusil, je bil argentinski reprezentant zadovoljen. Spet je lahko brez skrbi udaril po žogi. Tudi po tekmi s Kamerunom se ni prav nič pritoževal zastran nohta. Na milanski uvodni tekmi mondiala pa se je Diegu Maradoni pripetila še ena nesreča, ki ga je hudo prizadela, čeprav tega te dni ne obeša na veliki zvon. V ruvanju z ostrimi kamerunskimi igralci je izgubil uhan. Na videz nič dragocenega, a zanj neprecenljiva izguba. Prav ta uhan mu je za srečo po svetovnem prvenstvu v Mehiki pred štirimi leti, po velikem zmagoslavju, podarila sedanja žena Claudia. Maradona se je v slačilnici nemo držal za uho. Bil je vidno potrt, najbrž ne samo zaradi nepričakovanega poraza s črno reprezentanco, ampak tudi zaradi izgube. Kdo bi le iskal droben uhan na pomendranem igrišču. Kot da bi iskal iglo v kupu sena.

Maradona še sam ne ve, kdaj je izgubil uhan, ki naj bi mu prinašal srečo. Že v začetku tekme, ko so ga v prvih spopadih vzeli v precep Kamerunci? Eno je gotovo: posebne sreče na tej tekmi ni imel.

»Ubogi Maradona. Kako se je moral vendarle počutiti na igrišču tako sam. Zares je žalostno videti velikega igralca tako osamljenega. Ne moremo razumeti, da mu na tako pomembni tekmi, prvi tekmi SP 1990, ni pomagal skoraj nihče iz moštva. Nogomet je vendarle kolektivna igra. Res je veliko odvisno tudi od posameznika, kar je počel Maradona tudi v Mehiki, toda tedaj so mu zmeraj priskočili na pomoč soigralci. Sedaj vem, kaj so v reprezentanci Argentine pomenili Valdano, Brown in Enrique...« je menil po tekmi s Kamerunom legendarni brazilski nogometaš Pele.

Tudi Diego Maradona sedaj zahteva, da je treba v igri argentinske reprezentance nekaj spremeniti. »Najprej pa moramo pri priči pozabiti tekmo s Kamerunom,« meni Maradona. »Pogovarjamo se veliko, kaj je treba spremeniti. Na noben način ne smemo podariti tekmo Sovjetski zvezi, kot smo jo Kamerunu. Zavedam pa se, da bomo imeli v Neaplju veliko prijateljev, ki nas bodo bodrili, vsekakor več kot v Milanu, kjer sem pričakoval žvižge.«

Argentinska reprezentanca pa ima podporo neapeljskih navijačev, za katere je Maradona bog, saj je prav letos veliko prispeval, da je Napoli osvojil naslov državnega nogometnega prvaka, že zagotovljeno tudi pismeno. V nedeljo je Maradona dobil pismo, ki so ga podpisali neapeljski »capotifosi«, v katerem zagotavljajo argentinski reprezentanci, da bo igrala kot doma.

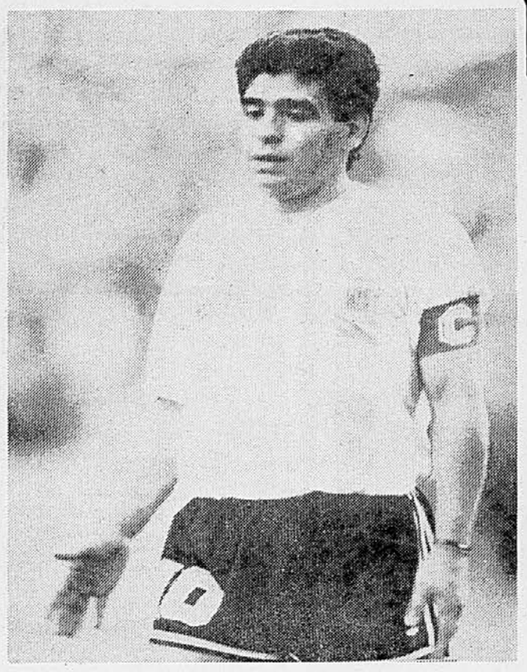
»Štadion se bo tresel, Vezuv bo grmel, ko bomo navijali za Argentino v odločilni tekmi na San Paolu proti Sovjetski zvezi... Diego bodi miren, zanesi se, da bo vse mesto s steboj in tvojim moštvom. Če te na severu ne marajo, te na jugu ljubimo,« je rečeno v pismu, ki so ga neapeljski navijači poslali Maradoni.

Argentinski reprezentantje pa imajo v rokah tudi drugačno pisanje. Argentinski tisk je popolnoma raztrgal svojo reprezentanco. V poročilih s svetovnega prvenstva v Italiji ni niti kanca opravičila, nobenega priznanašanja. Tisk je ogorčen. »Tudi sto zaporednih zmag argentinske reprezentance ne bo opralo sramote poraza,« meni eden izmed poročevalcev iz Italije, »Kamerunski levi so pokali svetovne prvake,« piše drugi... Vse v tem slogu.

V argentinski reprezentanci pa so vsi trdno prepričani, da je bila prva tekma samo slab dan. Že v sredo pričakujejo v Neaplju preporod. Mar se bodo njihove želje uresničile?

Mar je Diego Maradona še isti igralec, ki je pred štirimi leti popeljal Argentino k naslovu svetovnega prvaka? Kot igralec prav gotovo ni izgubil svojega smisla za igro, silovitosti, vsega, kar ga je dvignilo v nebo, kot človeka pa so ga leta na tujem, stresi prav gotovo načeli, še zlasti pa se ne more znebiti domotožja, čeprav pogosto sedi v letalu proti Argentini in nazaj v Italijo. Nenehno ga vleče domov. Ne more pozabiti svoje Boce. Kot je z Neapljom letos osvojil naslov, je že v slačilnici po tekmi povedal, da ga podarja svojemu argentinskemu klubu Boca Juniors, h kateremu se namerava vrniti.

Maradona sedaj pogosto ponavlja: »Čez tri leta se bom vrnil v Argentino, prav gotovo. Nemara pa še prej...«

Kolikokrat načne pogovor o svojih krajih, Argentini, klubu Boca Juniors, o vsem, kar je njegova preteklost in kar bo, to si na moč želi, njegova prihodnost. »Vse je že odločeno. Nikogar ne maram slepiti, da bi mislil drugače. Če bo le mogoče, se bom vrnil domov že leta 1992, se pravi leto dni pred potekom pogodbe z Napolijem. Mislim, da so možnosti za to. Želim, da bi moji otroci odraščali v Argentini. Zlasti to, rad pa bi tudi končal nogometno kariero med svojimi ljudmi, pri moji Boci. O vsem smo že naredili načrte. Vem tudi to, kdo bo predsednik kluba, kakšne barve bodo majice, kakšen bo avtobus, ki nas bo vozil od tekme do tekme.«

Ko so te Maradonine besede zaslišali argentinski poročevalci, so se nekaterim zatresle roke, drugi so ga samo poslušali odprtih ust, ne da bi si kaj zapisali, tako razveseljivo novico jim je zaupal proslavljeni in priljubljeni argentinski nogometaš. Diego Maradona se je naposled odločil, da se vrača v Argentino, v svojo domovino, ki je tako dolgo jokala za njim.

Toda obraz Diega Maradone je hitro otrdel. Stvarnost je pregnala domotožje. Naslednje besede so krog, ki se je zbral okoli njega že vrnile na trdna tla. »Za prihodnost pa je še dovolj časa. Vsekakor več kot sedaj za tekme, ki nas čakajo na prvenstvu v Italiji. Sedaj so za nas pomembni trenutki, ki jih živimo. Tu se veliko govori, da ima Italija naslov svetovnega prvaka 1990 že na pol v rokah. Vendar, zapomnite si, favoritom je zmeraj najtežje. Tudi v nas mnogi vidijo favorite, zato smo v tako težkem položaju, zato smo tudi padli na prvi oviri. Kako vse drugače je bilo pred štirimi leti v Mehiki. O tem vam lahko pripovedujem ure in ure. Pred štirimi leti ne bi dal na našo zmago nihče niti prebite pare, še naši največji prijatelji ne. Veste pa, kako se je končalo v Mehiki.«

Špijoni – skrivnost uspehov? Nemci vedo vse o vsakem

Kako so se v ZRN pripravili za svetovno prvenstvo v Italiji: 12 trenerjev zbira podatke o tekmecih, o katerih v taboru ZRN vedo vse

Jupp Heynckes si je ob jezeru Como najel razkošno vilo. Njegov podnajemnik je Wolf Werner, njegov trener amaterjev pri münchenskem Bayernu. Horst Wohlers (Uerdingen) se je utaboril v Toskani. Winnie Schäfer je v Italiji na dopustu – tako uradna verzija iz pisarne Karlsruher SC. Toda tudi Schäfer je v službi nogometne zveze ZRN. Berti Vogts: »Za naše trenerje zveze in zveznih ligašev smo poskrbeli za akreditacijo in vstopnice.«

Nogometna zveza ZRN ima svoje špione – to so ob naštetih še Rainer Bonhof (po SP zvezni kotrener), Otto Rehhagel (Werder Bremen), Christoph Daum (1. FC Köln), Holger Osieck (asistent vodje Franza Beckenbauerja), Gero Bisanz (trener ženske reprezentance ZRN), Berti Vogts (po SP novi zvezni trener ZRN), Hannes Löhr (trener olimpijskega moštva) in Bernd Stöber (mladinski trener ZRN) – povsod.

● ***Seveda nemški trenerji ne špionirajo samo v Italiji, marveč so to nalogo opravljali tudi že pred začetkom svetovnega prvenstva. Gero Bisanz na primer je bil na tekmi Jugoslavija – Španija v Ljubljani, Franz Beckenbauer pa si je ogledal tekmo med Jugoslavijo in Nizozemsko v Zagrebu.***

Samo po sebi se vsiljuje vprašanje: mar je reprezentanca ZRN zmagala v prvi tekmi mundiala 90 v Italiji nad Jugoslavijo prav zato, ker ima špione povsod?

Igrajo tekmeci tako, da nasprotnika zvabijo v offside, z dvema napadalcema ali enim, z liberom ali stoperjem? Kakor koli je že odgovor: zvezni selektor in vodja reprezentance ZRN izzve o prihodnjih tekmecih vse!

Tudi o Jugoslaviji je vedel vse. Za rezultat vemo: 4:1, a ne za nas, za Nemce.

Posebnost tega špioniranja: Berti Vogts si je omislil vprašalnik za opazovanje, ki ima kar osem strani, večkrat pa so ga preizkusili že pred odhodom na mundial v Italijo. Kako igrajo druga moštva, na to kočljivo vprašanje odgovarja natančno izpolnjeni vprašalnik. Ta odgovarja na primer, kdo je šef v ekipi, kdo poveljuje za napad in kdo za past offside. Kako padajo goli – z igre kratkih podaj v sredi igrišča, po dvojnih podajah ali prek podaj s kril? Kakšne prevare pri streljanju prostih udarcev si izmišljajo v posameznih taborih? Kdo strelja kote, kdo enajstmetrovke? Vse igralce – tekmece vprašalnik tudi natančno okarakterizira, opozarja na njihove dobre in seveda tudi slabe strani, prevare in posebnosti. V vprašalniku je tudi zapisano, kdo se pusti provocirati. Berti Vogst: »Mi vemo vse o vsakem igralcu na svetovnem prvenstvu.«

Povrh Nemci seveda snemajo vse tekme na svetovnem prvenstvu, s tem dobi šef Franz Beckenbauer možnost, da natančno preveri navedbe svojih špionov.

V taboru ZRN v Erbi se potem stekajo prav vse dragocene informacije, za kar so inštalirali celo telefax. Berti Vogst je poskrbel za arhiv, svojega šefa podrobno seznanja z vsem pred vsako tekmo: »Tako popolno nismo bili organizirani še nikoli.«

V Mehiki je imela ZRN s Köplom, Osieckim, Vogstom in Bisanzem samo štiri trenerje zveznih liga-

šev, ki so pomagali Franzu Beckenbauerju. Tokrat je v Italiji kar šest trenerjev nemške nogometne zveze in še šest drugih špionov.

Berti Vogts vsakokrat, kot v Mehiki, opazuje prihodnjega nasprotnika enajsterice ZRN. S Franzem Beckenbauerjem si je ogledal tekmo med Združenimi arabskimi emirati in Kolumbijo v Bologni, med tekmecema v skupini. Tudi Holger Osieck je bil špion na tej tekmi. Gero Bisanz je nastanjen v Rimu, dodatno »opazuje« Neapelj. Bernd Stöber se je utaboril v Bariju, od koder leti v Cagliari, da nadzira skupino z Anglijo, Irsko, Nizozemsko in Egiptom. Po prvem krogu se bo zanj svetovno prvenstvo končalo, opravil bo svojo nalogo. Iz Torina se oglaša Hannes Löhr; v nedeljo si je ogledal tekmo Brazilija – Švedska. Že včeraj je Berti Vogts dobil po telefaksu vse zaželene podatke. K vsem je treba prišteti Rainerja Bonhofa v Veroni, on je zveza s trenerji. Pri njemu se oglašata tudi Christoph Daum in Otto Rehhagel, ki kot kmentatorja delata na svetovnem prvenstvu. Rehhagel za drugo nemško televizijo (ZDF), Daum za razne bulvarske časopise. Berti Vogts, ki bi rad podrobno poročilo o svetovnem prvenstvu pripravil že do 31. julija, se veseli, kadar je beseda o znani temeljitosti Nemcev: »Že pred prvenstvom smo naredili vse, kar je v naših močeh. Ničesar ni, kar ne bi vedeli o naših tekmecih, tudi o Jugoslovanih smo vedeli vse. Nihče nas ne more presenetiti,« je končal domiselni Berti Vogts, ki s svojim špionskim štabom že žanje plačilo za svoj trud.

Nemški navijači so se spopadli z vsemi, ki so pokazali voljo

Z razširitvijo na mesta postaja majhna nesmiselna vojna »totalna« – Potrpežljivost nenogometašev na preizkušnji

RIM, 11. junija – Zelo kratka je bila čarobna italijanska noč, ki se je z rimskega olimpijskega štadiona razlila po mestu in deželi ter v Palermu, domačem mestu strelca gola v simbolično pomembni tekmi proti Avstriji, Schillacija, dosegla začasni čustveni vrh.

Zmagoslavje kvalitetnega športa brez neprijetnih dodatkov v obliki pretepov, takorekoč nacionalna sprava med italijanskima severom in jugom ob zmagi »azzurov«, zastave po hišah, na bencinskih črpalkah, kioskih, ali bolj domoljubno kot ob največjih državnih praznikih formalne politične enotnosti – vse je postalo relativno že v nedeljo popoldne. Kdo je mislil, da bi tekma med ZR Nemčijo in Jugoslavijo lahko bila »rizična«?

In medtem ko so v Cagliariju držali na povodcih zloglasne angleške navijače in so milanski štadion nadzorovali tisoči policistov, je počilo drugje, v središču Milana in v Firencah.

Nemški navijači po vseh pravilih ne bi smeli biti pijani, pa so bili, čeprav v mestu ni bilo mogoče na ta dan dobiti niti piva. Niso imeli razloga za spopad – najprej so se znesli nad nekaterimi bari in trgovinami, potem pa spopadli tudi z nekaterimi jugoslovanskimi navijači in z vsemi, ki so želeli, tudi italijanskimi. Rezultat: velika gmotna škoda, milansko središče dve uri blokirano, s solzivcem zasuti tudi nič hudega sluteči turisti in Milančani, 36 aretacij, nekaj obtožnic, kakšnih deset ljudi v bolnišnici.

Če je po noči s sobote na nedeljo »nogometna Italija« lahko rekla, da si je pridobila »naklonjeno nevtralnost« drugega dela dežele, ki mu gre nogometni spektakel na živce, se utegne zdaj zadeva spet obrniti. Obnogometne bitke se zdaj ne omejujejo le na štadione, torej na »fronto« med približno enakimi silami; z razširitvijo na mesta majhna nesmiselna vojna postaja »totalna«. Ukrepi za preprečenje ponovitev zadevajo zdaj že udobnost življenja in svobodo gibanja; potem ko je vlada sklenila, da morajo diskoteke zapreti najpozneje ob dveh, da se ne sme točiti alkohola in je prefekt v Bolzanu sklenil prepovedati praznovanja po ulicah po polnoči (hora legalis?), se zdi potrpežljivost »nenogometnega« dela družbe na hudi preizkušnji. Najti pravo mero je zdaj geslo dneva; pustiti malo »izživljanja«, ki očitno sodi k zadevi in ne spraviti dežele v začasno obsedno stanje, pa očitno ne bo tako lahko kot se je zdelo po gentlemanskem začetku.

MOJCA DRČAR-MURKO

BERTI VOGTS

GERO BISANZ

RAINER BONHOF

JUPP HEYNCKES

OTTO REHHAGEL

HOLGER OSIECK

Halo, mondiale!

Maša za reprezentanco Irske

V nedeljo dopoldne je bila v Santi Margheriti di Pula na Sardeniji maša za irske nogometaše. Posebej zato je pripsel na Sardenijo monsignor Boyle, ki je blagoslovil sinove Irske pred tekmo z Anglijo. Maši nista prisostvovala le trener Jack Charlton, ki je protestant, in branilec Morris, ki je anglikanske vere.

Križarjenje za Nizozemce

Reprezentantom Nizozemske, evropskim prvakom, je vodstvo obljubilo po sobotni tekmi z Anglijo posebno nagrado ne glede na to, kako se bo ta tekma končala. Po tekmi bodo odleteli iz Cagliarija v Palermo, od tod pa bodo odšli na kratko križarjenje po Sredozemskem morju. Izlet ne bo samo za nogometaše, temveč tudi za njihove žene.

Van Basten vratar

Po koncu včerajšnjega treninga si je nizozemska reprezentanca privoščila kratko zabavo. V vrata je stopil napadalec Van Basten, ki se gre rad tudi vratarja. Nadvse je užival, ko je v paradah branil strele svojih kolegov, ki jim ni prizanašal s pikrimi pripombami, kadar jim ni šlo najbolje.

Tudi Sean Connery obiskal Škote

Na svetovno nogometno prvenstvo je prispel tudi slavni agent 007 s filmskega platna Sean Connery, da bi bodril reprezentanco Škotske. Connery se je nastanil v Portofinu, odkoder nima daleč do Rappala, kjer je nastanjena škotska reprezentanca.

Ogrožene volitve

V Peruju so v nedeljo volili novega predsednika države, udeležba pa je bila še slabša kot so pričakovali, kajti komercialne TV postaje so prenašale nogometne tekme ČSSR – ZDA, Brazilija – Švedska in ZRN – Jugoslavija, ki so jih nogometni privrženci postavili pred državljansko dolžnost.

Iznajdljivi Švicarji

Neka švicarska turistična agencija je pred prvenstvom v Italiji kupila lepo število vstopnic, ki jih po novicah organizatorjev, da so tekme večinoma razprodane, prijazno prodaja na mejnem prehodu pri Chiasu. Po 250.000 lir. Kupci so zlahka ugotovili, da so bile vstopnice sicer v prodaji po 100.000 lir...

Kaj menijo o SP in naših?

● **RUDI ZAVRL, predsednik NZS**: »Tokrat dajem prednost evropskim ekipam, zlasti pa Nizozemski in Italiji, to sta moja finalista. Za našo selekcijo pa bi bil lep uspeh že uvrstitev v drugi krog, za to pa bo odločilna tekma v četrtek s Kolumbijo. Menim, da je sicer selektor Osim sestavil posrečeno reprezentanco, kombinacijo izkušenih igralcev, ki igrajo predvsem v tujini ter mlajših, katerih čas še prihaja. Mogoče imamo malce staro prvo enajsterico, vendar naj bi bila zato toliko bolj izkušena. No, videli bomo, sem zmeren optimist.«

● **MILOŠ ŠOŠKIĆ, vodja strokovnega štaba Olimpije**: »Veliko prednost dajem domači (italijanski) reprezentanci, takoj nato pa ZRN. Od južnoameriških selekcij pa seveda Braziliji. Dva poraza naših v prijateljskih tekmah pred SP nista tragična, pravo vrednost kaže le SP. Prepričan pa sem tudi, da bo pristop naših fantov v Italiji tudi drugačen, moral bi biti. Problematična sta obramba in neučinkovitost v konici napada. Skupina naših je kar težka in zato uvrstitve tudi ni moč kar tako napovedovati.«

● **DŽONI NOVAK, igralec Olimpije, reprezentant**: »Potihem navijam za Nizozemsko, njih in Italijane pričakujem v finalu SP. Drugače pa na takih tekmovanjih izrazitih favoritov ni, možna pa so velika presenečenja, npr: Kamerun, Romunija. Po mojem pa prav v vrh lahko merijo tudi Nemci ter Brazilci. Konkurenca na tem SP pa je zares vrh svetovnega nogometa. Jugoslavija: obrambo, ki je trenutno v slabi formi, čaka nedvomno najtežja naloga, pa tudi osamljeni Vujović v napadu najverjetneje ni dovolj za kakšen večji podvig. »Moja« igralca sta Savičević in Prosinečki, odločita lahko o marsičem. Pričakujem uvrstitev v drugi krog, potem pa...«

● **VUKADIN LALOVIĆ, nekdanji nogometaš Olimpije**: »Favorita sta zame le dva: Italija in Brazilija. Menim pa, da je za našo reprezentanco izjemna škoda, ker selektor Osim namesto Baždarevića ni poklical Nenada Gračana. Drugače pa naših nogometašev znajo igrati, to so že dokazali, vendar imajo še nekaj rezerve. Pričakujem Jugoslavijo v polfinalu SP, vse drugo je zame neuspeh.«

● **TONE HROVATIČ, bar Novice**: »Brazilija, Italija, Nizozemska, to so glavni kandidati za svetovno nogometno krono. Glede naših pa takole: na splošno je to kar solidna ekipa, za katero pričakujemo, da se bo uvrstila med osem najboljših. Ne glede na dejstvo, da ima Jugoslavija katastrofalno slabe branilce, namesto katerih bi jaz osebno v prvo enajsterico postavil Novaka in Židana, Šušića bi po mojem zamenjal Prosinečki. Boljšega od Zl. Vujovića pa Osim tako ni mogel najti. Kljub vsemu sem optimist.«

● **ALEŠ TROBIŠ, geometer**: »Razočaran sem nad igro in odnosom naših že iz prijateljskih tekem proti Španiji in Nizozemski in menim, da bodo naši nogometaši na tem SP popolnoma »pogoreli«. Glede na vse dogodke v našem nogometu ne morem biti drugega kot pesimist.«

● **BARBARA ISTENIČ, kozmetičarka**: »Zame so prvi favoriti za osvojitev naslova Brazilci. Tudi sicer kar redno spremljam nogomet in zato od jugoslovanske reprezentance pričakujem, da se bo uvrstila v drugi krog tekmovanja. Škoda le, ker med najboljšimi ni Z. Bobana, ki bi si ne glede na zagrebške dogodke zaslužil reprezentančni dres. Sicer pa grem na tekmo v Bologno med Jugoslavijo in ZAE.«

● **TOMAŽ HABINC, študent**: »Vsekakor je to najprej izjemen medijski dogodek in spektakel obenem in oči svetovne javnosti bodo upravičeno mesec dni uprte v Italijo. Prva štiri mesta bodo zasedle reprezentance ZRN, Italije, Brazilije in Nizozemske, ne vem pa še, v kakšnem vrstnem redu. Za YU nogomet je velik uspeh že uvrstitev na SP, kljub vsemu pa mislim, da bodo naši »prilezli« do osmine finala. V vsakem primeru pa bo le SP potrdilo vrednost našega nogometa.«

● **IGOR STERGAR, študent**: »Italijani so prvi favoriti, jugoslovanska reprezentanca pa se bo uvrstila v drugi krog. Slaba obramba, neučinkovit napad, svetla točka je le sredina, vendar je to le premalo za kaj več kot častno slovo. Sem bolj na strani evropskih reprezentanc kot južnoameriških, ki jih tudi slabše poznamo.«

JURE ZORČIČ

gorenje Video & Avdio

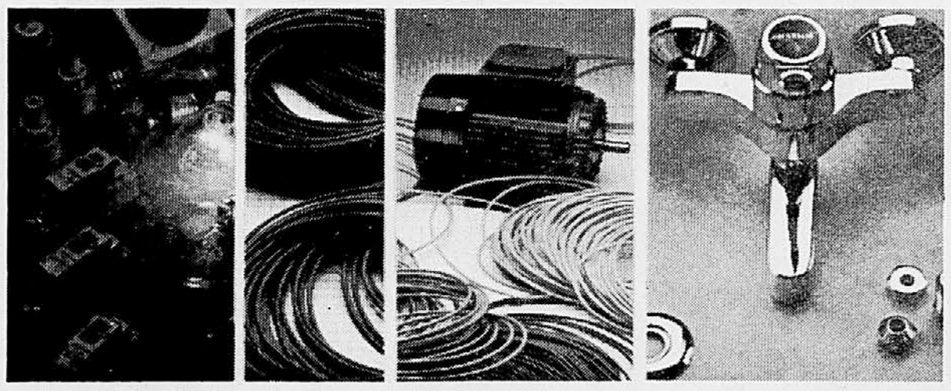

doživljajte svetovno prvenstvo Italija 90 s televizorji in videorekorderji Gorenje sprejem satelitske in kabelske televizije

10% POPUSTA

MERKUR KRANJ

- VGRADNI ELEKTROINSTALACIJSKI MATERIAL
- VODOVODNI MATERIAL
- MATERIAL ZA CENTRALNO OGREVANJE
- PVC INSTALACIJSKI MATERIAL ZA KANALIZACIJO

POPUST VELJA ZA GOTOVINSKI NAKUP, ZA PRODAJO NA POTROŠNIŠKA POSOJILA IN ZA ČLANE STANOVANJSKIH ZADRUG. UGODNOST SE UPOŠTEVA PRI MINIMALNEM NAKUPU NAD 500,00 DIN PODROBNEJŠE INFORMACIJE DOBITE V NAŠIH PRODAJALNAH

MERKUR VAS VABI

DELO FINALE S KAMERO NA MONDIALU

Foto: Srdjan Živulović

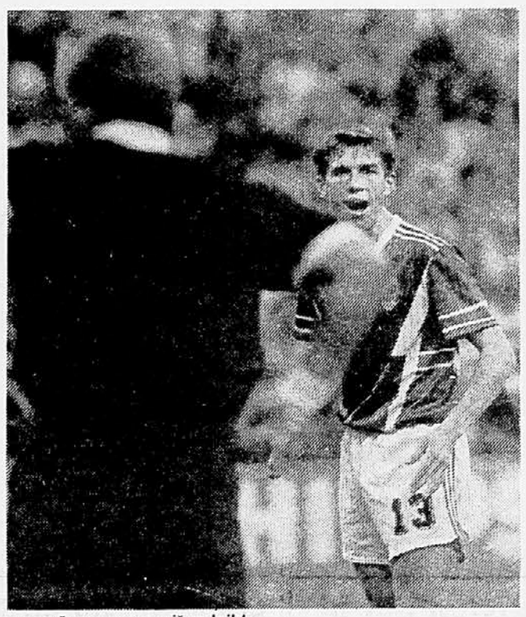

KONEC NA ŠTARTU? Reprezentanca Jugoslavije in »žalujoči ostali«.

JUGOSLAWIEN? Ha, ha . . .

(NE)SREČKO – »Ne pustijo me na našo stran, tovariš sodnik!«

SEM ŽE TU! Zmagovalka pariškega Roland Garrosa Monika Seleš z očetom na milanski tribuni.

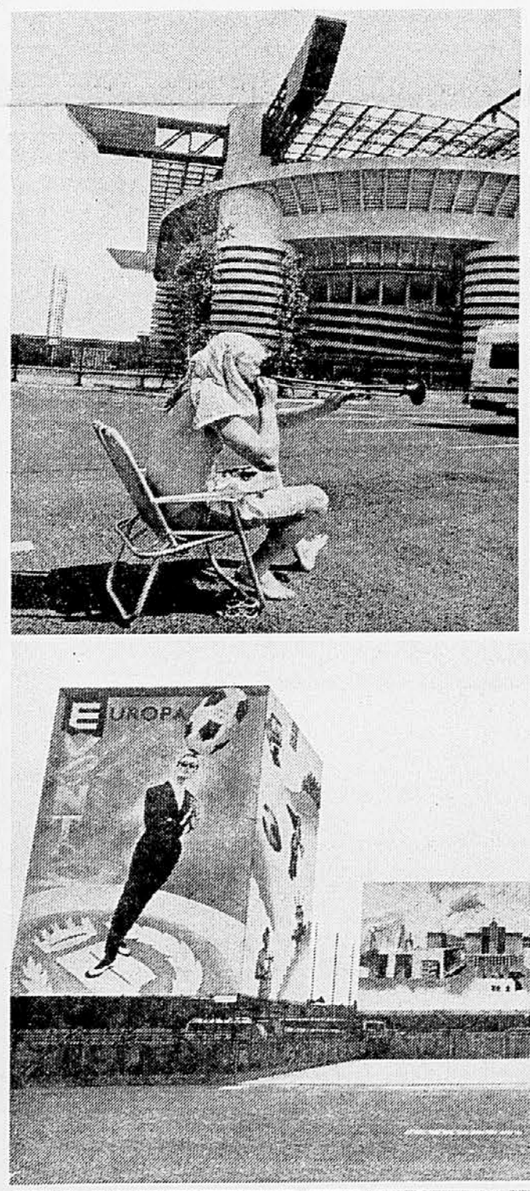

. . . tudi v teh težkih časih.

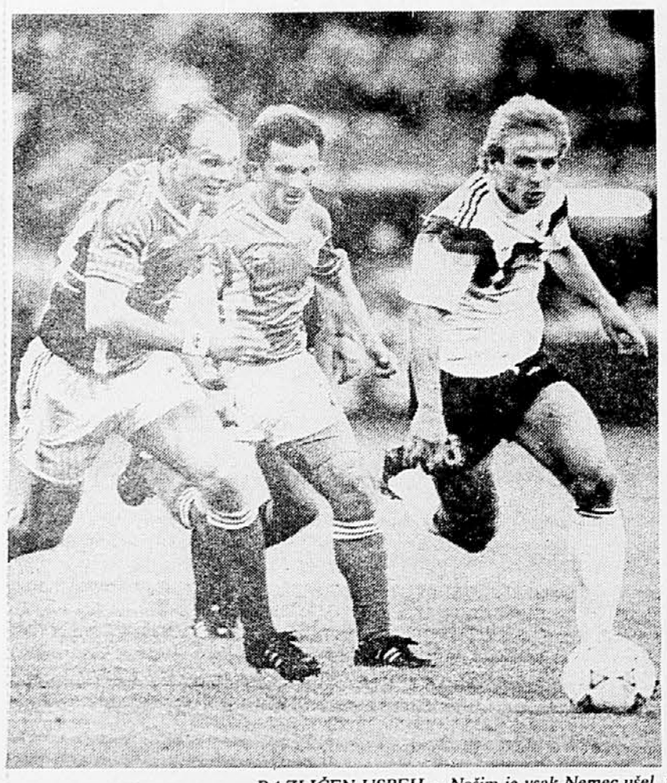

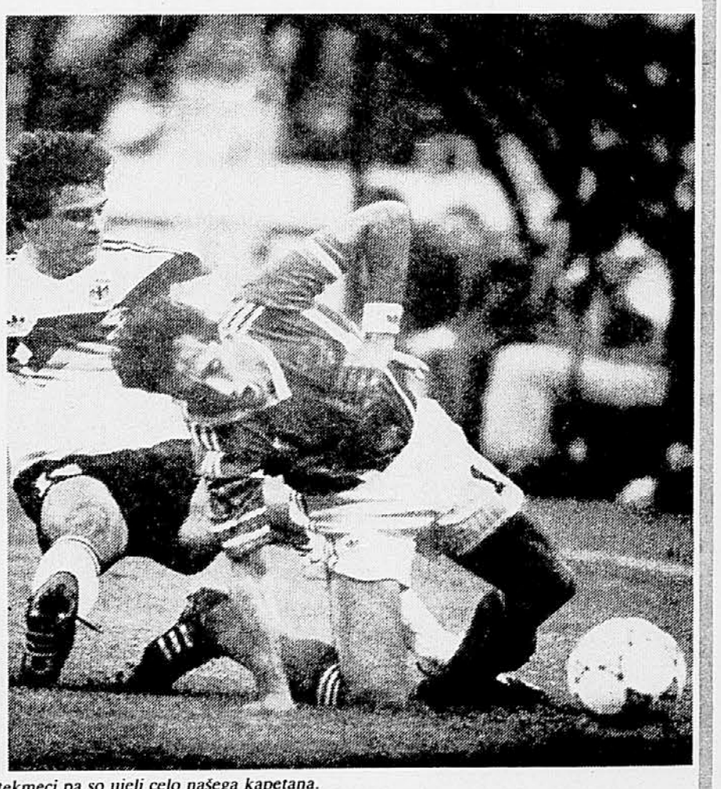

NI UBOGAL – Ivković je Klinsmannu kazal, kam naj strelja, ta pa je poleg Spasića zahrbtno dosegel drugi gol za Nemce.

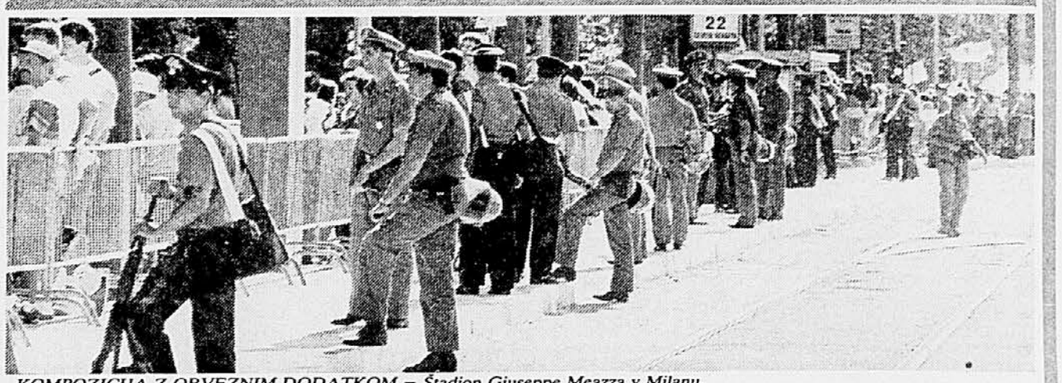

RAZLIČEN USPEH – Našim je vsak Nemec ušel, tekmeci pa so ujeli celo našega kapetana.

KOMPOZICIJA Z OBVEZNIM DODATKOM – Stadion Giuseppe Meazza v Milanu.

ITALIA'90 ITALIA'90 ITALIA'90

Za veliko denarja so prosili, le malo od tega pa so dobili

Nova razočaranja zaradi pričakovanega denarja za ublažitev posledic srbske blokade – Ljubosumno skriti podatki niso več skrivnost – Vprašljiva akcija

MARIBOR, 11. junija – Med 305 podjetji, ki so letos prosila za republiško pomoč zaradi izpada dohodka po srbski blokadi, jih je 170 pred dnevi dobilo prvi obrok posojila z desetodstotno obrestno mero. Druge vloge so bile zavrnjene, pa tudi večina finančnih delavcev v podjetjih, ki so pomoč dobila, razočarano ugotavlja, da z odobrenim denarjem ne morejo pokriti niti sence finančnih posledic izpada dohodka po srbski blokadi.

Razočaranju se je pridružilo še novo, saj je banka za medrepubliško sodelovanje in razvoj nekatera podjetja že obvestila, da obstaja velika bojazen za izplačilo drugega in tretjega (sicer odobrenega) obroka posojila, kajti spremenjena politika republiške vlade naj bi onemogočila nadaljnje zbiranje denarja za manj razvite, s čimer bi usahnil tudi vir, iz katerega podjetjem nakazujejo posojila za ublažitev posledic srbske blokade. Natančen odgovor o tem bi naj bil znan že po zasedanju republiške skupščine v sredo.

Medtem ko pri bankah, ki so morale dati garancijo za vračilo posojil, ljubosumno skrivajo podatke o odobrenih zneskih, smo vendarle prišli do številk, ki so nekaterim podjetjem vsaj malo ublažile likvidnostne težave. Gospodarska zbornica Slovenije in izvršni svet Republike Slovenije (še v prejšnji sestavi) sta prizadetim podjetjem na podlagi predloženih pisnih dokazil odobrila skupaj 401,1 milijona dinarjev za ublažitev finančne suše, ki jo je v njihove blagajne vnesla zmanjšana prodaja njihovih izdelkov v Srbiji, to je komaj 10,13 odstotka od vsote, ki so jo zahtevala podjetja. V vlogah, ki so jih poslala Gospodarski zbornici Slovenije, so namreč zapisala predlog, naj jim nakaže skupno 3.955,8 milijona dinarjev, da srbske blokade ne bi občutili pri nadaljnjem gospodarjenju. Zanimivo je, da so kljub takšni številki, ki jo je dobila GZS, slovenska podjetja vložila proti srbskim partnerjem samo za 894 milijonov dinarjev tožb na sodiščih. To je sicer še vedno dvakrat več, kot naj bi dobila posojila, vendar slovenski gospodarstveniki obtožujejo srbske še za 1.802 milijonov dinarjev, ki so jih izgubili zaradi prekinjenih in neizpolnjenih pogodb po razglasitvi blokade in za 2.702 milijonov dinarjev škode zaradi izpada novih naročil.

Prvi obrok posojila so prizadeta podjetja dobila pred dnevi. Šefi finančnih sektorjev niso nad prejetimi zneski prav nič navdušeni, saj odobreni zneski pri mnogih znašajo samo nekaj odstotkov škode, ki so jo dokumentirali. Bolj zadovoljni so tam, kjer so dobili več ali celo polovico od zaprošenega posojila (glej tabelo), kajti večje vsote prvega obroka se čeprav so manjše od pričakovanih, vendarle ublažile finančno sušo v mnogih podjetjih.

Direktor financ in ekonomike v Tovarni avtomobilov in motorjev Maribor **Hinko Podgoršek** sicer pravi, da jim je dobrodošel vsak dinar, toda denar, ki ga je vlada namenila kot posojilo za ublažitev posledic srbske blokade, je le kapljica v morje škode: »Posledice bi morali blažiti z dotoki vsak mesec,« poudarja Podgoršek in pravi, da bodo v njegovem podjetju začeli kmalu poslovati z blokiranim žiro računom, tudi zato, ker je usahnil srbski trg.

Martin Stres iz Radenske opozarja na novo čer, ki jo utegne postaviti politika nove republiške vlade. Mnoga podjetja so si doslej z združevanjem sredstev za gradnjo nekaterih tovarn na manj razvitem območju zagotavljala pot za prodajo svoje investicijske opreme. Če Slovenija odslej tega denarja ne bo več zbirala, bodo usahnile tudi te poslovne vezi.

Zaradi takih razlag 132,5 milijona dinarjev, ki so jih v podjetjih dobili pred dnevi, očitno ni dalo pričakovanega učinka. Če pa podobnih vsot ne bo še v naslednjih dveh obrokih, postaja akcija pomoči slovenskim podjetjem po srbski blokadi seveda vprašljiva. Tudi zato, ker so se mnogi bolj zanašali na republiški denar kot pa na nove poti k trgom tostran in onstran državnih meja.

BRANKO VODUŠEK

Pregled zaprošenih in odobrenih posojil za ublažitev posledic srbske blokade za podjetja, ki so jim odobrili 5 ali več milijonov dinarjev posojila

Podjetje	zaprošeno posojilo (v mio din)	Odobreno posojilo (v mio din)
TAM Maribor	53	12
Fructal Ajdovščina	90	10
Kolinska Ljubljana	57	10
Radenska Radenci	28	10
Toper Celje	33	10
Perutnina Ptuj	69	8
Tekstilindus Kranj	54	8
Železarna Štore	77	8
Alpos Šentjur	18	8
LTH Škofja Loka	25	7
EMO Celje	13	7
Železarna Jesenice	122	6
Železarna Ravne	68	6
MTT Tovarna tkanin Melje MB	33	5
Kovinotehna Celje	60	5
Tekstilna tovarna Prebold	13	5
Tekstilna tovarna Tabor MB	56	5
TKO Primat Maribor	19	5
Zlatorog Maribor	10	5
IMPOL Slovenska Bistrica	29	5
Iskra Kibernetika Kranj	48	5
Sava Kranj	40	5
Iskra Tel Kranj	11	5
Gorenje gospodinjski aparati T. Velenje	72	5
Videm Krško	10	5
Novoles Novo mesto	25	5
Agrostroj Ljubljana	26	5
ITAS Kočevje	13	5

Dogovori pred sejo skupščine

Samo za tri komisije in en odbor bodo šele poslanci odločili, katera stranka bo dobila predsednika – Soglasje o 34 predsedniških mestih

LJUBLJANA, 11. junija – Samo za štiri parlamentarna delovna telesa (komisije za mednarodne odnose, za informiranje in za Svetovni slovenski kongres in odbor za splošne gospodarske zadeve) se še ne ve, kdo jim bo predsedoval. To je ostalo odprto tudi po današnjih pogajanjih med voditelji parlamentarnih klubov in vodstvom skupščine.

Za vse tri komisije se bosta s svojimi kandidati potegovala Demos in ZSMS-Liberalna stranka, v odboru za splošne gospodarske zadeve pa socialisti in neodvisni poslanci. O imenih se danes niso pogovarjali, že zadnjič smo slišali, da sta kandidata za predsednika komisije za mednarodne odnose Matjaž Šinkovec – SDZS in Zoran Thaler – ZSMS-LS, ki pa bo menda raje postal namestnik ministra za mednarodno sodelovanje. Tretja kandidatura – Jože Smole – SSS, je bila danes umaknjena. Ve se tudi, da bo za predsednika komisije za politiko strategije nacionalnega razvoja in regionalni razvoj kandidiral Emil Milan Pintar, ZKS-SDP, saj je ravno zaradi tega Demos danes umaknil svojo zahtevo za to predsedniško funkcijo.

Današnja pogajanja so se sicer nekajkrat nevarno približala meji, ko bi lahko prevladala nestrpnost, vendar so se vreliščem izognili in s pripravljenostjo za popuščanje dosegli več, kot je bilo na začetku pričakovati. Demosu bo pripadlo osem predsedniških mest v komisijah, ZKS-SDP in ZSMS-LS po štiri, socialisti in narodnosti bodo imeli vsak po enega, o štirih pa bodo odločali poslanci.

Pri odborih je bilo soglasje še večje: sedem predsednikov bo imel Demos, po tri ZKS-SDP in ZSMS-LS, dva neodvisni, enega socialisti, odločitev o predsedniku odbora za splošne gospodarske zadeve pa je v rokah poslancev.

Tudi danes so nadaljevali pogovore o posebnih (preiskovalnih) telesih parlamenta. Ustanovili bodo novo komisijo za celovito proučitev okoliščin in posledic sodnega procesa proti četverici (predsedniško funkcijo so ponudili ZSMS-LS), še pred sejo parlamenta se bo sestala tudi posebna delovna skupina, kjer naj bi se še usklajevali o komisiji za celovito proučitev okoliščin, posledic in pojavov

● Republiški parlament bo delal dva dni v sredo in četrtek. Zbori bodo na ločenih sejah najprej pretresli sveženj aktov, ki so v pristojnosti zvezne skupščine, šele potem se bodo lotili »domačih« tem, med katerimi bo v ospredju predlog slovenske vlade za zmanjšanje obremenitev gospodarstva in informacija o izvajanju finančnih obveznosti Slovenije do federacije. Vodje poslanskih klubov so podprli pobudo ZSMS-Liberalne stranke, naj delegati vprašanja in predloge postavljajo pisno na začetku seje, da bi bilo vsaj na nekatere mogoče odgovoriti že ob koncu seje. Brez dokončnega odgovora pa je ostalo vprašanje Mirana Potrča – ZKS-SDP o delegatih Slovenije v zveznem zboru, ki jim po sklepu skupščine prejšnjega sklica poteče mandat konec julija. Slišali smo tudi, da bodo poslanci še enkrat poskusili uporabljati glasovalno napravo, saj Inštitut Jožef Stefan, ki jo je testiral, zagotavlja, da deluje brezhibno.

oškodovanja družbenega premoženja. O komisijah, ki naj bi proučevale domnevno osebno odgovornost in nezakonita ravnanja posameznikov, pa bodo še premislili, saj je mogoče ugotoviti dejstva tudi po drugih poteh.

JANA TAŠKAR

Podjetij ne bomo smeli prodajati napačnim kupcem

Seminar Iteo in Price Waterhousa o pripravi privatizacije podjetja in reviziji njegovega poslovnega subjekta – Odbijajoče samoupravljanje

LJUBLJANA, 11. junija – Privatizacija gospodarstva, ki pomeni prehod podjetij v družbeni in državni lasti v roke zasebnikov in korporacij, je že uveljavljena v razvitem svetu, v tem času pa je še zlasti zanimiva za dozdajšnje socialistične države, ki se ogrevajo za tržno gospodarstvo. Poleg zamenjave lastnika vključuje tudi proces vsestranskega prestrukturiranja poslovnega subjekta. O pripravi privatizacije podjetja in reviziji njegovega poslovanja pa je tekla beseda tudi na današnjem seminarju, ki sta ga pripravila Iteo in mednarodna svetovalna in revizijska družba Price Waterhouse.

S pomočjo privatizacije naj bi tudi pri nas oblikovali jasno lastninsko strukturo kapitala v podjetjih, opredeliti pa bomo morali ustrezno strategijo, saj je znano, da vsaka država v procesu privatizacije razvije različne cilje in metode. V Jugoslaviji bi morali zato najti odgovor na dve ključni vprašanji: kako daleč in kako hitro izvesti privatizacijo. Na začetku bi bilo bolje, če bi jo opravili na nestrateških področjih gospodarstva, paziti bi tudi morali, da podjetij ne bi prodali prepoceni in napačnim kupcem, je poudaril **Steve Unsworth** iz londonske podružnice Price Waterhouse. Po njegovem bi lahko privatizacijo izpeljali po različnih metodah: s prodajo zdajšnjih podjetij zasebnim podjetjem in korporacijam, s prodajo v ožjem krogu, z odkupom podjetja s strani vodstva in zaposlenih, z naložbami joint venture in z javno emisijo delnic in kapitalizacijo podjetij na borzi. Pričakovati je, da bi se privatizirana podjetja osredotočila na donosne dejavnosti, s tem pa bi povečala učinkovitost, uspešnost in konkurenčnost poslovanja.

O teh ciljih privatizacije pri nas ter o pripravi podjetja nanjo je govoril tudi **Marko Rus** s pariške podružnice Price Waterhouse. Po njegovem se bodo tuji investitorji – potencialni lastniki naših podjetij zanimali predvsem za premoženje podjetij in njihove možne dobičke, odbijalo pa jih bo samoupravljanje in njegov vpliv na dobiček, nejasne pogodbe, dvomljive postavke ter visoki dolgovi in obresti. Med pomembna politična vprašanja privatizacije pa sodi tudi morebitno izplačilo lastnikom podjetij do leta 1945. Še bolj pomembno pa je določiti, kdo bo razpolagal z dohodkom od prodane družbene lastnine, ena od teh ustanov pa bi bila lahko tudi republiška agencija. Odločiti bi se morali tudi, na katerih področjih in v kolikšnem obsegu bi odprli dotok tujega kapitala v naložbe pri nas. Marko Rus je obširneje spregovoril o reviziji, ki je pomemben del procesa privatizacije, saj z njo preverimo pravilnost podatkov o poslovanju podjetja.

● Inštitut za trženje, ekonomiko in organizacijo – Iteo ter družba Price Waterhouse sta nedavno podpisala pogodbo o poslovnem sodelovanju. V tem okviru pripravljajo tudi projekte za privatizacijo dveh velikih sistemov v Sloveniji in enega v Srbiji. Konkretnih imen podjetij zaradi varovanja poslovne tajnosti nismo mogli izvedeti.

Dr. Ivan Turk je opisal teze za zakon o reviziji v Jugoslaviji. Pričakovati je, da bomo v državi potrebovali 1500 revizorjev, ki bodo morali pregledati bilance okoli 10.000 poslovnih subjektov.

Mag. Živko Bergant pa je govoril o praktičnih pristopih k reviziji in privatizaciji v različnih tipih podjetij.

MIHA JENKO

● NADALJEVANJE S 1. STRANI

Olajšanje bremen gospodarstvu

Skupaj bi bilo torej gospodarstvo razbremenjeno za blizu tri milijarde dinarjev. Podpredsednik Mencinger je še povedal, da je bil letos priliv v občinske proračune 32-krat večji kot lani, v republiškega pa 25-krat večji. Na pripombo, da bi republika lahko gospodarstvo še bolj razbremenila, je podpredsednik Malešič povedal, da omenjenih 550 milijonov dinarjev pomeni le dodatno razbremenitev za pet odstotkov, kajti za deset odstotkov nižje prispevne stopnje že veljajo z junijem.

Republiški minister za pravosodje in upravo Rajko Pirnat je udeležence posveta seznanil s predvidenimi spremembami zakona o osebnih dohodkih funkcionarjev v državni upravi. Skupščina je že v prejšnjem mandatu razpravljala o svežnju zakonov v državni upravi, toda takrat je sprejela le zakon o delavcih v državni upravi, ni pa se strinjala z zakonom, ki ureja plače funkcionarjev, saj je menila, da osnova za izračun ni sprejemljiva. Po novem naj bi bila osnova za izračun osebnih dohodkov funkcionarjev povprečni OD v gospodarstvu v prejšnjem mesecu – zmanjšan za delež, kot ga omogoča proračun – pomnožen z različnimi koeficienti (najvišji je šest, odvisni pa so od tega, v katero od štirih skupin sodi posamezen funkcionar). Po prenehanju mandata naj bi funkcionar užival pravice iz tega zakona še šest mesecev.

Že ta teden pa bo vlada predlagala republiški skupščini preobrazbo komitejev v sekretariate, se pravi, da naj bi namesto kolegijskega vodstva uveljavili individualno vodene upravne organe.

● Vlada tako skupščini predlaga naslednje (nižje) prispevne stopnje: (republiški) prispevki iz osebnega dohodka naj bi bili za skupne naloge na področju osnovnega izobraževanja 1,26 odstotka, za otroško varstvo 2,19 odstotka, za socialno skrbstvo 0,39 odstotka, za zdravstveno varstvo 9,98 odstotka in za zaposlovanje 0,52 odstotka. Prispevki iz dobička in prispevki iz dohodka naj bi imeli naslednje prispevne stopnje: pospeševanje proizvodnje hrane 1,08 odstotka, usposabljanje zemljišč za kmetijsko proizvodnjo za pravne osebe 1,15 odstotka in za delovne ljudi 0,46 odstotka, intervencije v osnovni preskrbi 0,09 odstotka, blagovne rezerve 0,63 odstotka, vodno gospodarstvo 1,58 odstotka, pokrivanje dela stroškov enostavne reprodukcije ŽG Ljubljana 2,40 odstotka in solidarnost na področju stanovanjskega gospodarstva 0,05 odstotka. Prispevki iz nematerialnih stroškov za splošno ljudsko obrambo in družbeno samozaščito naj bi bili v republiki 0,01-odstotni in za požarno varnost 0,032-odstotni. Občinam vlada priporoča, naj zmanjšajo prispevke za raziskovalno dejavnost za 23 odstotkov, za osnovno izobraževanje in zdravstveno varstvo pa za dva odstotka, za kulturo za 12,5 odstotka in za telesno kulturo za 5 odstotkov. Znižanje na področju gospodarske infrastrukture pa naj bi bilo od 30- do 70-odstotno.

Premalo glasov za ustanovitev kmetijske zadruge

Glasovi kooperantov, ki nimajo interesa za združevanje v zadrugo, so odločili

VIPAVA, 11. junija – Izid včerajšnjega referenduma o preoblikovanju temeljne organizacije kooperantov v vipavskem Kmetijskem kombinatu (Toko) v novo kmetijsko zadrugo je negativen.

V dosedanjih štirih tozdih Kmetijskega kombinata so že potrdili predlog preoblikovanja v dve novi družbeni podjetji. Referendum v Toku pa naj bi bil že 3. junija, a so ga preložili na včerajšnjo nedeljo. Podružnici Slovenske kmečke zveze v ajdovski in novogoriški občini sta namreč menili, da kmetje še nimajo jasnih odgovorov na vprašanje o združini lastnini in o upoštevanju njihovih deležev, vloženih v premoženje vipavskega kombinata.

Odziv je bil slab med člani, ki nimajo interesa za sodelovanje z zadrugo. Direktor Toka Franc Krašna je dejal, da bo treba najti način, s katerim bodo zadostili glasovom tistih, ki so bili za ustanovitev zadruge in da jih ne bodo mogli ovirati »šibkejši« člani Toka.

S. C.

Delavci Iplasa zahtevajo takojšen odstop vodstva

AFK, pomemben za Iplas, je krovno podjetje povem zanemarilo – Delavci grozijo s stavko – Podtaknjen požar?

KOPER, 11. junija – Če jutri, v torek, do desete ure ene bo odstopil KPO krovnega podjetja Iplas, bodo šli delavci Iplasovega podjetja AFK ob 12. uri pred upravno zgradbo v Koper. To je bistvo triurnega izrednega zbora delavcev tega stočlanskega kolektiva, ki pa se ga nismo mogli udeležiti, ker je bil zbor v tovarni pri ankaranskem križišču, predsednik poslovodnega odbora Sergij Čehovin pa nam je zagotovil, da že vsaj desetletje velja načelo, da nihče ne more na tovarniško dvorišče in v prostore.

Skoraj vsi delavci AFK (le pet se je jih je vzdržalo) so glasovali za prej omenjeni sklep, hkrati pa izrekli stoodstotno podporo novemu direktorju podjetja AFK Borisu Požarju, tehničnemu direktorju Francu Svetini in edinemu članu KPO, odgovornemu za proizvodnjo in razvoj, Maksu Korenu. Večina delavcev je bila za javno glasovanje in so te sklepe izglasovali javno. Ves čas pa so se zavzemali za to, da se tovarna anhidrid ftalne kisline ne bi ustavila.

Po informacijah, ki nam jih je uspelo zbrati v drugih Iplasovih podjetjih, pa večina drugih delavcev (okrog 600) podpira zdajšnje vodstvo krovnega podjetja, vendar z različnimi pripombami in predlogi, ki so jih sprejemali na današnjih zborih delavcev. Predsednik poslovodstva **Sergij Čehovin** nam je po sprejetju teh sklepov (tudi on ni bil na izrednem zboru, ker so delavci tako želeli) povedal, da se čuti dolžnega do večine Iplasovih delavcev, ki bi hoteli pripeljati do konstruktivnih rešitev in želijo čimprej uresničiti reševalne ukrepe, s katerimi naj bi ozdravili podjetje v škripcih.

»Ta trenutek ne vem, kako bom reagiral. Takoj bom zahteval sklic seje delavskega sveta krovnega podjetja, da ocenimo situacijo. Jaz pa mislim, da je bolje, če se umaknem in da kasneje razpravljamo, kot da bi tovarno ustavili, saj bi s tem nastala neprecenljiva škoda. Sprašujem se le, ali ni taka nenadna odločitev o takojšnji stavki (od danes na jutri) v nasprotju z vsemi sindikalnimi predpisi in dogovori, saj bi jo morali vnaprej napovedati.«

Iplasovo podjetje AFK je sicer majhno, vendar pomembno (ocenjujejo, da je od njega odvisno 60 odstotkov Iplasovega dohodka). Zadnje tedne pa ta tovarna v povprečju posluje s 40-odstotnimi zmogljivostmi, ker je tehnološko povsem iztrošena. To pa je poglaviten očitek sedanjemu vodstvu Iplasa: da je dopustilo iztrošenje AFK-jeve tehnologije in v minulih letih zaposlilo preveč delavcev, tako da bi jih zdaj morala petina na cesto (vendar naj bi – po obljubah – prejemali 80-odstotna nadomestila).

Minuli teden je v AFK zagorelo, gorela je anhidrid ftalna kislina. Zdaj mnogi sumijo, da je bil požar podtaknjen, sprti strani pa obtožujeta druga drugo.

BORIS ŠULIGOJ

Haloški biser na Ptuju počasi razprodajajo

Del podjetja prodajajo in oddajajo, da bi rešili vsaj zdrave enote

PTUJ, 11. junija – Gostinsko podjetje Haloški biser s Ptuja že nekaj časa nima gostilne, ki bi gospodarila brez izgube. Zato je začelo oddajati in prodajati del podjetja. Konec tega tedna bodo na dražbi še zadnji trije lokali od tistih, ki jih nameravajo prodati: gostilna Grozd, gostilna Beli križ in bife na avtobusni postaji.

Lani so najprej oddali gostilno Novi svet. V nekdanji gostilni s senčnim vrtom sta zdaj mesnica in trgovina Gorenja, pod divjimi kostanji pa parkirišče. Potem so svojim delavcem oddali tri bifeje: v Muretincih na Ptujskem polju, na Vidmu pri Ptuju in bife na gradu Borl. Bife na Vidmu so medtem tudi že prodali. Gostilna Grozd je bila doslej že dvakrat na licitaciji, v petek pa jo bodo spet ponujali za nekoliko nižjo ceno. Edini hotel v mestu je kupil lastnik verige Super Li Martin Lisjak za 2,15 milijona mark. V najem so oddali še bife v Bukovcih in Cirkovcih, danes pa še bife v Cirkulanah.

»Skupaj z oddajanjem in prodajanjem dosledno rešujemo zaposlovanje naših delavcev. Doslej še nikogar nismo spravili na cesto, enega samega delavca pa smo v Kmetijskem kombinatu premestili na nekoliko slabše plačano delovno mesto. Za vse ostale smo našli boljši zaslužek. Toda delavci se kljub temu zelo pritožujejo,« je povedal direktor Vili Cerovič.

F. M.

Sevniški Ines spet predstavlja novost

SEVNICA, 11. junija – Mešano podjetje Ines v Sevnici se je uveljavilo z napravami industrijske elektronike, že jeseni pa bo na trgu njihova nova naprava. Zdaj preskušajo vektorski regulator za servo pogone z asihronskimi motorji. Kot je povedal direktor podjetja Valentin Dvojmoč, naprava omogoča natančno regulacijo hitrosti vrtenja in položaja klasičnega trifaznega motorja. Proizvod visokousposobljenega 36-članskega kolektiva bo tako kot doslej spet pomemben prispevek k posodobitvi naše industrije, hkrati pa gre za evropsko novost.

Proti vrnitvi na delo

UROŠEVAC, 11. junija (Tanjug) – S sklepom republiškega sekretariata za delo in socialno politiko Srbije so razveljavili sklep uroševskega inšpektorja dela in pokrajinskega sekretariata za delo, zdravstvo in socialno politiko Kosova o vrnitvi na delo 891 delavcev tovarne varjenih cevi v Uroševcu. Delavci so dobili odpoved, ker so od konca januarja do 25. februarja letos zavračali delo in organizirali svojevrstno politično stavko.

Zdaj se je proces v tovarni varjenih cevi za 370 delavcev normaliziral. V dveh izmenah proizvajajo precej več kot takrat, ko je v tovarni bilo več kot 1000 delavcev. Toda sklep o odpovedi bo ostal veljaven do konca sojenja na sodišču združenega dela v Prištini.

Kranjski sindikati trgajo vezi z republiško centralo

Svet kranjskih sindikatov bo samostojno interesno združenje sindikatov območja – Nezadovoljni s »starim« vodstvom ZSSS

KRANJ, 11. junija – V Kranju, kjer hočejo v sindikalni organiziranosti že nekaj časa hoditi svojo pot, nameravajo ustanoviti povsem samostojno interesno združenje sindikatov, ki organizacijsko ne bo povezano in podrejeno nobeni sindikalni centrali.

V razglasu, ki so ga sprejeli na današnji seji predsedstva sveta sindikatov, v prihodnjih dneh pa se bodo o njem odločali v sindikatih po podjetjih in ustanovah, so zapisali, da pri novem načinu organiziranja izhajajo iz načela sindikalnega pluralizma. Svet kranjskih sindikatov bo povsem samostojno interesno združenje sindikatov območja, ki ne bo organizacijska oblika Zveze svobodnih sindikatov Slovenije.

Jože Antolin, predsednik Sveta kranjskih sindikatov, je dejal, da so jih k samosvoji organizacijski povezanosti spodbudili tudi sindikalisti in delavci iz kranjskih podjetij, ki so vse pogosteje izražali nezadovoljstvo s sedanjim (starim) republiškim vodstvom Svobodnih sindikatov ter z njegovim delom in organiziranostjo sindikata. V Kranju si že dve leti prizadevajo za temeljite spremembe v slovenskem sindikatu in za njegovo prilagoditev novim zahtevam in potrebam. Ker so bila vsa prizadevanja doslej zaman, so se sedaj odločili za povsem drugačno pot.

Kot zatrjujejo, svet kranjskih sindikatov nima ambicije prerasti v programsko vseobsežno sindikalno asociacijo in konkurirati Zvezi svobodnih ali Zvezi neodvisnih sindikatov ali kaki drugi sindikalni zvezi. Predstavljal bo le obliko povezovanja osnovnih organizacij sindikata zaradi skupnega uresničevanja tistega dela interesov delavcev, ki so skupni vsem na njihovem območju, ne glede na njihovo poklicno, panožno ali splošno sindikalno pripadnost in jih je mogoče po teritorialnem principu uresničevati učinkoviteje kot po panožnem. Ob tem pa sindikatom po kranjskih podjetjih in ustanovah priporočajo, da se zaradi boljšega uresničevanja specifičnih interesov povežejo tudi v ustrezne republiške sindikate dejavnosti.

LADO STRUŽNIK

V elektrogospodarstvu naj bi dolgove izterjali z odklopi

Največji dolžnik je TGA Kidričevo, med železarnami pa jeseniška – Analiza o upravičenosti energetsko požrešne industrije

LJUBLJANA, 11. junija – Pet največjih porabnikov električne energije (tri železarne, Tovarna dušika Ruše in TGA Kidričevo) slovenskemu elektrogospodarstvu dolguje za energijo, dobavljeno do konca aprila letos, skupaj 157 milijonov dinarjev, za zamudne obresti pa še 45 milijonov dinarjev. V elektrogospodarstvu so trdno odločeni iztgerjati dolgove z ustavitvijo pošiljk elektrike. O svoji nameri so obvestili dolžnike in tudi slovenski izvršni svet.

Največji dolžnik s skupno 70 milijoni dinarji dolga je TGA Kidričevo, med železarnami pa prednjači jeseniška, ki za energijo in obresti dolguje 53 milijonov dinarjev. Do konca aprila se elektrogospodarstvu še ni bilo treba zatekati k odklopom, ker so uporabniki dolgove večinoma pravočasno poravnali oziroma so jih pred možnim odklopom zavarovali z akceptnimi nalogi, s katerimi so lahko odložili plačila. Vendar pa zaradi blokiranih žiro računov velikih porabnikov teh nalogov pozneje ni bilo mogoče vnovčiti.

Slovensko elektrogospodarstvo ima za 1,2 milijarde dinarjev neporavnanih lanskih izgub, letošnje pa znašajo že 700 milijonov dinarjev. Tako v nekaterih organizacijah ne morejo izplačevati niti osebnih dohodkov in so tik pred uvedbo stečajnih postopkov.

Republiški komite za energetiko tudi meni, da EGS ne more v celoti kreditirati uporabnikov elektrike. Predlagajo, naj komite za industrijo in gradbeništvo skupaj z Gospodarsko zbornico ugotovi, v kateri industriji znaša strošek za energijo več kot pet odstotkov vseh materialnih stroškov, in na podlagi tega ugotovi, katera proizvodnja je narodnogospodarsko upravičena in kako bodo uporabniki redno plačevali energijo. Na četrtkovi seji izvršnega sveta se bodo morali izreči tudi o drugem predlogu komiteja za energetiko, naj bi del dolgov, ki jih uporabniki energije ne bodo mogli poravnati, poravna Republika Slovenija iz proračuna.

TONJA SLOKAR

Rešitev Iskre Kibernetike vidijo v razpisu obveznic

Poslovne težave in reorganizacije, finančne stiske in kadrovski presežki – Kapitalsko obubožana Kibernetika

KRANJ, 11. junija – Iskre Kibernetike v zadnjem času ne pretresajo le reorganizacije, marveč tudi precejšnje poslovne težave, hude finančne stiske, kadrovski presežki in drugi problemi. Kot kaže, bo to nekdaj največje in razmeroma dobro stoječe podjetje v Kranju temeljito oklestilo in selekcioniralo. Kaj bo od njega ostalo, je za sedaj težko napovedati, ker je veliko odvisno od tujih finančnih virov.

Položaj Kibernetike se je začel bistveno slabšati lani, zaostril pa se je letos. K temu je največ pripomogel padec prodaje na domačem trgu. Kot je povedal direktor **Milan Mežek,** je na to delno vplivala srbska blokada, delno zmanjšanje obsega investicij, v precejšnji meri pa splošna nelikvidnost in neredno plačevanje blaga. Pri števcih za merjenje električne energije, ki so med najpomembnejšimi izdelki, so se domača naročila v zadnjih mesecih zmanjšala kar za 40 odstotkov, medtem ko izvoz, v katerega je usmerjena dobra polovica te proizvodnje, za sedaj teče v redu. Podobno je pri stikalih, kjer pa se v izvozu pojavlja vprašanje, kako bo po združitvi Nemčij. Polovica izvoza stikal gre namreč na račun kooperacije s partnerjem iz NDR. Še najmanj problematična je proizvodnja optičnih aparatov, ki jih kar 80 odstotkov prodajo na zahodnih trgih.

Zaradi zmanjšane prodaje v Kibernetiki že nekaj časa ugotavljajo, da s tem, kar iztržijo, ne morejo pokriti vseh stroškov oziroma da je za sedanji obseg proizvodnje preveč zaposlenih. Problem so zlasti preobsežne skupne službe in dejavnosti, ki so servis finalne proizvodnje, kot sta orodjarna in vzdrževanje. V teh zato število zaposlenih že nekaj časa zmanjšujejo. V skupnih službah je bilo aprila 414 ljudi, sedaj pa jih je 380. V prihodnje bodo morali njihovo število zmanjšati pod 300. V orodjarni je sedaj že za tretjino manj ljudi. V začetku leta je bilo v vsej Kibernetiki 4.500 zaposlenih, sedaj pa se približujejo številu 4.000. Ker za vse ni dovolj dela, občasno pošiljajo ljudi na prisilni dopust.

V zadnjem času se je precej poslabšal tudi finančni položaj. V lanskem letu je imela Kibernetika 30 milijonov dinarjev izgube, v prvem četrtletju letos pa že 49 milijonov dinarjev. Vse pogostejše so blokade žiro računov posameznih podjetij in enot v okviru Kibernetike. Tovarna sestavnih delov in enota vzdrževanja, ki ju je SDK prijavila za stečaj, sta zato v postopku prisilne poravnave, Razvojno-tehnološki center pa bo zaradi blokade žiro računa bržkone šel v stečaj. Ta čas okoli 1500 zaposlenih prejema le zajamčeni osebni dohodek brez vseh dodatkov.

Kibernetika je v zadnjih petih letih močno kapitalsko oslabela. Medtem ko je imela pred petimi leti 40 do 50 odstotkov lastnih sredstev, jih ima sedaj le še 10 odstotkov. Kot je dejal **Matej Herlec,** vodja delovne skupnosti, je to posledica izgubljenih 50 milijonov mark v zadnjih petih letih zaradi nerealnega tečaja dinarja in inflacije. V podjetju imajo narejen program za okrepitev svoje kapitalske osnove, ki ga sedaj obravnava Inštitut za ekonomiko LB. Predvidevajo, da bodo izdali obveznice, ki naj bi jih kupili republika, banke, poslovni partnerji pa tudi delavci. Ocenjujejo, da bi na ta način lahko dobili 4 milijone mark. Računajo tudi na sredstva, ki jih bo republika dobila z razpisom svojih obveznic in nato plasirala v gospodarstvo.

LADO STRUŽNIK

razvedrilo in oddih

Ernst & Young
največja mednarodna konsultantska grupacija

v sodelovanju s
Centrom za mednarodno sodelovanje in razvoj in ICPE

organizira
Strokovni seminar

TEHNIKE PRIVATIZACIJE PODJETIJ IN UDELEŽBA TUJEGA KAPITALA

SPREMENJEN ODNOS AMERIŠKIH INVESTITORJEV DO JUGOSLAVIJE?

Seminar bosta vodila:
dr. Dimitri Plionis, partner in direktor mednarodnih finance ter investicijsko - svetovalne dejavnosti v Ernst & Young-u
-tehnike privatizacije: "management buy-out", ESOP ipd.
-vrednotenje podjetja za prodajo v različnih ekonomskih pogojih
-izkušnje in praksa Ernst & Young-a pri izvajanju privatizacije v državah vzhodne Evrope
-privatizacija ob udeležbi tujega kapitala; pogoji, prednosti in slabosti.
dr. Kenneth Michael Zapp, prof. za ekonomiko in finance na Metropolitan State University-ZDA, ekspert za vzhodno Evropo in Jugoslavijo.
-spremenjen odnos ameriških investitorjev do Jugoslavije?

Seminar je zasnovan tako, da bodo imeli udeleženci priložnost pridobitve specifičnih nasvetov o možnostih reševanja lastnih problemov.

Seminar bo potekal (simultano prevajanje) dne 22.6.1990 v prostorih Centra, Kardeljeva ploščad 1, s pričetkom ob 9.00 uri.

Prijave s potrdilom o vplačilu kotizacije v višini 1.500 din (žiro račun CMSR 50102-603-50753) pošljite do 19. junija 1990 na Center za mednarodno sodelovanje in razvoj, Kardeljeva ploščad 1, telefax: 343-696, tel. 343-684.

PREJELI SMO:

Pismo učiteljem in staršem

Konec šolskega leta se naglo približuje. Vsi, ki smo povezani s šolo, doživljamo mesec junij vsako leto znova s povečano napetostjo in marsikdo tudi s strahom, kako se bo končalo enoletno delo v šoli. Marsikomu zmanjkuje časa, da bi v miru zaključil zastavljene načrte: učitelji letni program dela, učenci zaželen šolski uspeh.

Za starše je to čas skrbi, kaj jih čaka, če njihov otrok ali otroci ne bodo prinesli pričakovanega spričevala; za marsikoga pomeni to negotovost za čas dopusta, če bo treba delati popravni izpit; kako bo z vpisom v srednjo ali visoko šolo, kaj bodo rekli ljudje, če naš otrok ne bo imel pričakovanih ocen, in podobno. Izid sprejemnih izpitov je v precejšnji meri odvisen od šolskih ocen v prejšnjih letih šolanja, pa tudi kampanjsko učenje ni garancija, da se bo otrok izkazal na preizkusu znanja.

Pouk bodi človeški, brez panike

Zaradi vsega tega je v tem času veliko družin in učiteljev v precejšnji stiski. V stiski ravnamo ljudje različno; večina si vzame čas za premislek in ukrepa razumno, nekaterih pa se loti panika; to se dogaja učiteljem, ko začnejo pretiravati pri obravnavi učne snovi in – v naglici skušajo nadoknaditi zamujeno. To povzroči paniko pri učencih, ki se začno kampanjsko učiti, da bi se nekako rešili iz nelagodne situacije. Posebno nelagodno se počutijo v tako napeti in nerazumni situaciji čustveno bolj občutljivi učenci pa učenci, ki imajo še kako drugače neurejeno življenje (družinske razmere, bolezen, prejšnji konflikti z učitelji ali sošolci). V takih primerih lahko upravičeno računamo z nepredvidljivimi reakcijami, ki se redno pojavljajo ob zaključku šolskega leta: izostajanje od pouka, pobegi od doma, poskusi samomorov in v skrajnih primerih celo samomori. To se dogaja vsako leto, zato je prav, da še pred koncem pouka razmislimo, kaj storiti, da preprečimo z ničimer opravičljive pojave.

Letos moramo računati še z nečim, namreč, da so se družinske razmere v mnogih družinah poslabšale zaradi družbene krize. Marsikateri oče ali mati, včasih celo oba, sta že ostala brez zaposlitve; zaradi bližajočih se stečajev podjetij živi veliko družin v strahu, da bodo zgubili delo. To pomeni v tem trenutku veliko negotovost, saj ni izgledov za skorajšnjo rešitev in pomeni resno skrb za preživetje družine. Taka družinska situacija neugodno vpliva na vse člane družine. Otroci so ob tem na poseben način ogroženi, ker posebno mlajši ne morejo razumsko dojeti, kaj se v resnici dogaja in kdaj se bodo stvari uredile.

Upoštevajmo različnost, drugačnost učencev

Učitelje in svetovalne delavce v šolah prosimo, da so pozorni na socialne razmere učencev, predvsem pa naj podrobno analizirajo stanje ter skušajo pomagati in razumeti učence, če opazijo stiske. Stvari se slabšajo iz dneva v dan, zato je treba storiti vse, da učencem olajšamo življenje v tem času. Nerazumevanje in neupoštevanje teh stvari je v nasprotju z etiko pedagoškega dela; v nasprotju s humanostjo in občo človeško etiko je, če ne upoštevamo različnosti, drugačnosti učencev in njihovih staršev, ko ocenjujemo uspeh v šoli. Učni uspeh je rezultat različnih dejavnikov; ne pozabimo, da se moramo ob neznanju učencev najprej vprašati, kako smo poučevali.

Tudi starši se morajo zavedati svojega deleža pri otrokovem uspehu v šoli. Tej odgovornosti se ne more odreči noben človek, ki ima otroke. Poskrbeti morajo za take razmere v družini, da njihovi otroci ne bodo živeli v stiski, ki je ne morejo prenesti. Če otrok v družini ne doživi razumevanja in občutka varnosti, ne glede na to koliko ustreza po svojih lastnostih in sposobnostih pričakovanjem svojih staršev, potem ne moremo biti prepričani, da ne bo storil dejanja, ki ga bomo obžalovali, ko se bo znašel v zanj prehudi stiski. Zato se vprašajmo takoj, kako je z mojim otrokom, kaj se dogaja v njem, kako mu pomagati. Vprašajmo pa se tudi, ali so naše ambicije v zvezi z otroki v skladu z njegovimi željami in sposobnostmi.

To sporočilo je namenjeno vsem, ki so odgovorni za mlade ljudi, ob koncu še enega šolskega leta, ki ga vsi skupaj doživljamo vsako leto znova, kot da se ni še nikoli zgodilo toliko žalostnih stvari zaradi konca šolskega leta. Naj bo enkrat vsaj malo drugače, kot je bilo.

Vse to pa seveda ne velja le za zaključek šole; bodimo pozorni na te stvari celo leto v šoli in doma.

Zavod republike Slovenije za šolstvo

Odbor Elanovih upnikov je doživel zoprno presenečenje

Zakaj predsednik IS Slovenije ne odgovori na pisma? – In kaj dela Japec Jakopin v vladni komisiji? – Tuja revizija

LJUBLJANA, 11. junija – Na podlagi informacij, ki jih je dobil doslej, se je operativni odbor Elanovih upnikov odločil za lastniško transformacijo podjetja, ki naj bi jo izvedli s pomočjo zunanjih, tujih in domačih sodelavcev. Tako so se odločili na današnjem, tretjem sestanku tega odbora, ki ga je v Kranju vodil predsednik PO Ljubljanske banke iz Kranja Zlatko Kavčič.

Na sestanku, ki so se ga udeležili tudi nekateri večji upniki iz Hrvaške, so sklenili, da bodo bolj napadalno – dve pismi predsedniku Peterletu sta ostali brez odziva – stopili v stik s slovensko republiško vlado.

Operativni odbor Elanovih upnikov meni tudi, da je to, da v vladno komisijo, ki jo vodi predsednik republiškega komiteja za industrijo in gradbeništvo Izidor Rejc, niso vključeni predstavniki upnikov in Elana, povsem nedopustno. Nekoliko začudeno so se nekateri spraševal tudi, kako da sta se v vladni komisiji znašla dr. Aleš Vahčič in še zlasti Japec Jakopin, lastnik zasebnega podjetja J & biro dizajn. Sestava vladne komisije se mora po njihovem mnenju ustrezno spremeniti.

Popolno presenečenje za odbor – pričakovali so namreč, da se bo predsednica poravnalnega senata na kranjskem sodišču Dragica Pirih z njimi vsaj posvetovala – je bila tudi določitev upravitelja prisilne poravnave, ki jo je sodišče sprejelo konec maja. To bo, če ne bo pritožbe – Ivana Mohorič, ekonomistka iz Kranja. Sodnica Pirihova pa je določila tudi sodnega izvedenca, Vojislava Svetkovskega iz Ljubljane. Ta mora v 60 dneh od dne, ko je bil imenovan, 5. junija, sodnici Pirihovi predložiti svoj pogled na usodo Elana.

● Na sestanku upnikov so se dogovorili o posebnem skladu, ki ga bodo potrebovali za stroške svojih aktivnosti, med drugim tudi za plačilo tuje revizije, ki bo ovrednotila Elanovo premoženje doma in v tujini.

Z obema, so sklenili člani operativnega odbora upnikov, se bodo že v naslednjih dneh poskušali srečati in na ta način preprečiti, da ne bi vsak postopka peljal po svoje.

MIJA REPOVŽ

SIGNALI

Konkurenca namesto sodelovanja

Menda se še nikomur ni posrečilo, da bi natančno preštudiral poldrugi kilogram težko knjigo Michaela E. Porterja Konkurenčna prednost narodov (The Competitive Advantage of Nations), polno tabel, grafikonov in pojasnil pod črto. Če vemo, da jo je vodilni profesor harvardske poslovne šole s tridesetimi asistenti pripravljal dobra štiri leta, je to tudi razumljivo; konec koncev gre tudi za ekonomsko čtivo, ki ga bereš, kadar je potrebno. A kljub temu so vsi vodilni listi pohiteli in objavili pozitivne ocene te ekonomske knjige.

V svetu informacijske konkurence je naglica razumljiva. Zlasti zato, ker so sporočila knjige zanimiva za vsakogar. Vsi bi se gotovo radi čimprej seznanili z največjimi skrivnostmi gospodarskega uspeha desetih držav, ki jih je Michael Porter analiziral do potankosti.

Če sodimo po obsežnih recenzijah te knjige, so Porterjeva sporočila provokativna. Resda nam ne razkriva veliko novega, ko dokazuje, da so lahko prednost nekega narodnega gospodarstva celo ne ravno velika naravna bogastva, ker jih to sili v nenehne inovacije. Najboljši primer za to je Japonska. Države z veliko naravnega bogastva utegne to uspavati, tako da začno gospodarsko propadati. (To sporočilo je aktualno tudi za jugoslovanske razmere, ko zagovorniki »gospodarske suverenosti« naših narodov temeljijo svoje obljube na naravnih bogastvih.) Med najpomembnejše prednosti Porter uvršča tudi »zbirčne porabnike« in nastajanje povezane industrijske strukture. Glavni vir gospodarskega uspeha nekega naroda pa je vendarle konkurenca, ki kot Damoklov meč visi nad glavami menedžerjev.

Taka ugotovitev te obsežne knjige niti ni veliko, epohalno odkritje, zlasti ne po Adamu Smithu. Porter ima le to zaslugo, da ga je v sodobnih razmerah natančno dokumentiral. Stare resnice očitno kaže vztrajno ponavljati.

Razlogov, zakaj ponavljanje osnovnih ekonomskih naukov tudi v sedanjih razmerah pada na plodna tla, je veliko. Čeprav je gospodarski sistem realnega socializma preprosto razpadel – ker je hotel z državno regulativo, s »socialistično tekmo« Leninovega tipa in s »humanim« sodelovanjem odpraviti iz civilizacije konkurenco – pa celo v razvitem zahodnem svetu niso docela izkoreninili takih in podobnih zablod. Državna regulativa je močna tudi tam, kjer je, denimo pri varstvu človekovega okolja, pravzaprav sploh ne bi bilo treba. Po splošnem prepričanju je skrivnost japonskega uspeha tesno gospodarsko sodelovanje med vlado in poslovneži, toda Porter dokazuje, da to ni res, saj gre pravzaprav za močno konkurenco med japonskimi proizvajalci (v avtomobilski industriji jih je kar 9) na domačem in svetovnem trgu. Podobne državne skrbi so značilne tudi za konfrontacijo med Japonsko, ZDA in ES; medsebojni konkurenci, včasih že na robu »trgovinskih vojn«, želijo postaviti kot nasprotje sodelovanje.

Ta sporočila so pomembna tudi za jugoslovanske razmere, ko v medsebojnih »trgovinskih vojnah« (srbski bojkot slovenskega blaga in odprava slovenskega prispevka v sklad za nerazvite) želimo najti rešitev z novim dogovorom in sodelovanjem v jugoslovanskem prostoru, kar naj bi nam dalo dovolj moči za vstop v Evropo in svet. Ne za svet ne za Jugoslavijo pa alternativa »gospodarskimi vojnam« ni sodelovanje, marveč konkurenca. DRAGO BUVAČ

SIGNALI

Šinigoj direktor LB Komercialne banke Nova Gorica

Novi direktor ene od hčera Ljubljanske banke d.d., to je Komercialne banke Nova Gorica je zdaj Dušan Šinigoj, predsednik prejšnje republiške vlade. S tem je minila negotovost, kaj bo počel, saj se je v prejšnjih mesecih govorilo tudi o drugih možnih zaposlitvah. To, da je o njem kot o edinem kandidatu za ta položaj morala banka pridobiti mnenje od Narodne banke Slovenije, seveda nima nič s tem, da novi direktor v bančništvu še ni delal. Takšna (mnenje NBS) je pač uveljavljena praksa ob slehernem imenovanju (glavnih) direktorjev bank pri nas. S. Ž.

BANČNA POSOJILA

Precej drage izbire

LJUBLJANA – Klasično potrošniško posojilo že dolgo ni več atraktivna oblika izposoje denarja. Ta čas so (predpisani) pogoji zanj izjemno neugodni: omenimo vsaj to, da je najdaljša odplačilna doba potrošniških posojil še vedno 6 mesecev, obresti pa morajo biti enake tržnim (na trgu denarja) – zdaj so denimo 44-odstotne. Tako je vsaj po tej strani nakup avtomobila s takim posojilom praktično nemogoč, čeprav ga v banki odobrijo.

Mogoče pa si je v tem in v podobnih primerih pomagati še kako drugače. Že nekaj časa razveseljuje ljudi možnost, da si pri večjih nakupih – vsekakor predvsem pri avtomobilih – lahko pomagajo tudi s posojilom. V Ljubljanski banki – Gospodarski banki Ljubljana imajo nemara prav s posojili za plačilo carine za uvoženi avto ali za plačilo prometnega davka za kakršenkoli avto še največ opravka. Vendar nam povedo, da je to le del njihove ponudbe posojil, ki pa jim zaradi lažjega razumevanja pravijo, da gre za posojila za različne namene. Čeprav je posojil precej, pa jih vendarle uvrščajo v pet osnovnih kategorij, pri katerih so deloma različni tudi pogoji za najem posojila. Kot bistveno novost ponavljajo, da je te dni že spet mogoče posojilo zavarovati tudi z zavarovalniško posebno premijo in ne več samo z dvema porokoma (kar je marsikomu seveda povzročalo obilo preglavic).

V GBL imajo ta čas na razpolago po pravilniku za posebne namene naslednje kategorije posojil: a) za plačilo storitev in obveznosti (recimo plačilo prometnega davka, za turistična potovanja, za popravilo avtomobila ipd.); b) plačilo dednih deležev in deležev po prenehanju zakonske zveze; c) dajatve za uvoz, ki ga občan opravi osebno ali prek konsignacije; d) za nakup in gradnjo manjših hidroelektrarn, odpravo posledic na nepremičninah zaradi požara in elementarne ali kakšne druge nesreče; e) za nakup starih stanovanj ali starih hiš z delom funkcionalnega zemljišča (mišljen tudi nakup parcele), prenovo ali adaptacijo starih stanovanj ali stanovanjskih hiš, plačilo komunalne infrastrukture s pripadajočo opremo pri stanovanjskih objektih, nakup materiala in naprav za varčevanje z energijo za stara stanovanja ali stanovanjske hiše; f) za nakup ali gradnjo garaže, apartmajev ali gradnjo počitniških hiš in stanovanj ter drugih objektov.

Glede na ta seznam je videti, da je mogoče dobiti veliko več posojil, kot je na splošno znano, seveda pa taka posojila niso več poceni. Obrestna mera zanje se namreč giblje od 22 odstotkov (pri nakupu stanovanj) do 37 odstotkov pri večini namenov. K temu kaže povedati, da je v pogodbe vključena tudi tako imenovana revalorizacijska klavzula, ki jo bodo v banki uporabili, kakor hitro se bodo morebiti cene spet začele nagleje povečevati. Posebej pa opozarjajo na to, da so vsa posojila strogo **namenska** (treba je imeti denimo predračun ali kakšno podobno dokazilo o porabi posojila), prav tako pa tudi niso **gotovinska** (le pri adaptacijah dopuščajo 10 odstotkov posojila v gotovini). Za vsa posojila zahtevajo poslovno sodelovanje z banko najmanj tri mesece, vendar pa kot tako sodelovanje štejejo že tudi to, če teče naša plača prek te banke.

Pri nekaterih posojili zahtevajo tudi poprejšnjo lastno udeležbo. Vse obrestne mere so »spremenljive« – navzgor, lahko pa tudi navzdol. S. Ž.

namen posojila	najd. odpl. doba	obr. mera	udeležba
a) storitve in obveznosti	6 mes.	35. odst.	brez
b) dedni deleži . . .	10 let	37. odst.	brez
c) uvozne dajatve	5 let	37. odst.	brez
d) hidroelektrarne . . .	10 let	37. odst.	brez
e) stara stanovanja . . .	10 let	22. odst.	*
komun. infrastruk. in naprave za varčevanje energije	5 let	22. odst.	
f) garaže, apartmaji	5 let	37. odst.	udeležba ali vezava

Opomba: * lastna udeležba 40-odst. ali vezava dinarjev za 250-odstotno posojilo oziroma prodaja deviz za 300-odst. posojilo

URE

Samopostrežni trg cenenih ur

Na svetovnem trgu ur brez velikih japonskih koncernov, kot sta npr. Citizen Watch Co. in Seiko Corp. iz Tokia, ne gre več. Lani je bilo izdelanih vsega skupaj 685 milijonov ur. Na Japonskem 230 milijonov, s 170 milijoni sledi Hongkong in šele tretje mesto zaseda Švica s 75 milijoni narejenih ur. Švica sicer še vedno ohranja 10 odstotkov svetovnega trga in iztrži na svetovnih trgih 15 milijard DEM, pri luksuznih urah pa si odreže celo polovico svetovnega kolača.

Toda velikan Citizen že postavlja nove firme v Švici in to povsem blizu generalne direkcije švicarske drube za mikroelektroniko in urarsko industrijo AG (SMH), pod streho katere so svetovno znane znamke kot Omega, Tissot, Longines pa tudi cenene, kot swatch. Prav zaradi konkurenčnega pritiska je urarska panoga investirala v racionalizacijo proizvodnje več kot večina drugih industrijskih panog. Gre seveda za vpeljavo elektronskih delov ur. Kvarc ura potrebuje okrog 50 takšnih elektronskih delčkov, medtem ko je za mehanske ure potrebnih 150 raznih delčkov. Simbol ponovnega vzpona švicarskih ur predstavlja prav cenena ura swatch. Plastično ohišje in kvarčno srce sta omogočili takšno pocenitev, kot so jo obvladali samo še Japonci. Tako ostaja temeljna deviza industrije ur – avtomatizacija in še enkrat avtomatizacija. S swatchem so si Švicarji zagotovili velik trg, čeprav je res, da njihov sloves tudi v dragih trgovinah ni zbledel. »Samopostrežni« trg cenenih ur se ne bo več tako uspešno vzpenjal. Tudi zaradi pritiska cenenih ur iz Tajske, Tajvana, Kitajske . . .

Tako se Citizen že krepko usmerja h kvalitetnim uram s specialnimi dodatnimi funkcijami, kot so stoletni koledar ali pa npr. na ure, ki kažejo tudi nadmorsko višino. Japonci prodirajo tudi z drago serijo, z urami, ki bodo stale od 600 do 900 DEM, nadeli pa so jim tudi obetajoče ime »Noblia«. SILVA ČEH

Wirtschaftswoche na Madžarskem

Po pogodbi, ki jo je sklenila z zahodnonemško založniško hišo Handelsblatt, lahko madžarski časopis Világgazdaság (gospodarstvo) objavlja prispevke iz zahodnonemške gospodarske revije Wirtschaftswoche. A. K.

ŽE V PETEK! DELO plus

Jugoslovanski trg

● Zvezne službe so lastnik 13.880 stanovanj in 821 garaž. Ta stanovanja bodo ponudili v odkup. V zveznem sekretariatu za pravosodje so že naredili predlog zakona o odkupu teh stanovanj.

● Črnogorska poslovalnica **Kompasa je začela organizirati enodnevne izlete z gliserjem v Albanijo. Formalnosti glede vizumov lahko turisti opravijo v budvanskem UNZ, cena za enodnevni izlet pa je 150 mark.**

● Če Srbija ne bo dala garancije za plačilo zdravil, ki jih izdajajo lekarne na recept, bodo beograjske lekarne prodajale zdravila samo za denar.

● Tovarna Drava v Osijeku se bo zaradi slabše prodaje vžigalic začela ukvarjati z izdelovanjem vžigalnikov.

● V Osijeku gradijo nov sistem kabelskih televizijskih priključkov, ki bo omogočal tudi sprejem šestih satelitskih programov. Cena za priključek je od 700 do 1400 dinarjev.

● Zahodnonemška družba Volkswagen se je odločila, da bo povečala svoj delež v ustanovitvenem kapitalu sarajevskega Tasa z 49 na 50 odstotkov. Ob koncu prejšnjega leta je osnovni kapital znašal 130 milijonov mark. Tas napoveduje, da bo do leta 1995 porabil za naložbe 200 milijonov mark (letos že 80 milijonov mark), najvažnejši projekti pa so izdelovaje zadnjih osi za Volkswagnovo podjetje Seat v Španiji in montaža motorjev v Sarajevu (slednje že leta 1991).

Goveja kuga

Goveja kuga, ki so jo leta 1985 odkrili v Veliki Britaniji, postaja vedno bolj nevarna tudi za ljudi. Komisar Evropske skupnosti za kmetijstvo Raymond MacSharry je zaradi tega na nedavni konferenci na Irskem britanskim rejcem govedi obljubil, da jim bo skupnost finančno pomagala pri izkoreninjanju bolezni. A. K.

Andaluzijska obala je zastrupljena

Onesnaževanje morja s fekalijami ne skrbi le zelenih, v zadnjem času vse več o tem razmišljajo tudi turistični delavci. Skrb vzbuja novica, ki je pred nedavnim prišla iz španske Andaluzije, saj je ob 800-kilometrski obali zastrupljenih s fekalnimi bakterijami kar od 60 do 100 plaž. Zaradi tega bodo v letošnji sezoni morali od Almerije ob Sredozemskem morju do Huelve ob Atlantiku zapreti 33 plaž.

Za čiščenje, trajalo bo najmanj 25 let, potrebujejo 9 milijard DEM, za gradnjo čistilnih naprav pa še dodatnih 5 milijard DEM. A. K.

PREPOVEDANE REKLAME

Francoska vlada proti cigaretam in alkoholu

ŽENEVA – Od leta 1993 dalje bodo v Franciji prepovedane vse reklame za cigarete in tobačne izdelke, reklame za alkohol bodo omejene na revije za odrasle, cene cigaret pa se bodo že od prihodnjega leta zvišale za 15 odstotkov, kar je za državo, ki ima manj kot štiriodstotno letno inflacijo, huda podražitev.

Ukrepi za boj proti naraščajoči porabi cigaret in alkohola, ki jih je predstavil francoski minister za zdravstvo Claude Evin, so že sprožili ostre reakcije med vinogradniki in proizvajalci tobačnih izdelkov.

● V Franciji letno pokadijo 1.695 cigaret na prebivalca, tobak povzroča letno 100.000 smrti ali petino vseh v državi. Kar dva milijona Francozov je odvisnih od alkoholnih pijač, čezmernih pivcev pa je okoli tri milijone.

Zakon o boju proti kajenju in uživanju alkohola je drugi poskus francoske vlade, da zajezi zdravju škodljivo razvado. Leta 1976 je tedanja ministrica za zdravstvo Simone Veil z zakonom, ki je omejil oglaševanje tobačnih izdelkov, prvič dregnila v osir. Novi zakon je veliko korenitejši. Čez tri leta ne bodo izginile le reklame za cigarete na radiu in kinematografskih dvoranah, ki so bile doslej dovoljene, temveč bo prepovedano tudi posredno oglaševanje tobačnih izdelkov in vsakršno sponzorstvo proizvajalcev cigaret na kulturnih in športnih prireditvah.

To pomeni, da firma Camel ne bo več oglaševala turističnih potovanj. Iz prodaje bodo umaknili vžigalice z modrim emblemom »gauloises« ter vžigalnike firme Marlboro. Tudi sponzorstvo tobačnih tovarn na dirkalnih bolidih formule ena bo, vsaj v Franciji, prepovedano.

Evinov zakon je hipoma dvignil temperaturo med proizvajalci. Vlada bi morala spodbujati manj škodljive cigarete in močneje obdavčiti tobačne izdelke z visoko količino nikotina in katrana, trdijo proizvajalci.

Vinogradniki ponujajo podatke, po katerih se v Franciji povečuje prodaja manj kakovostnega vina. Kako naj pridelovalci brez reklame spodbujajo prodajo dobrih vin, se sprašujejo.
BOŽO MAŠANOVIĆ

DIREKTOR, PODJETJE IN TRG

Zaslužiti, pa čeprav s prodajanjem vode

Zreški Comet je že pred dobrim desetletjem, ko evropsko povezovanje še ni polnilo vsakdanjika, ustanovil na Malti mešano podjetje za izdelavo brusov. Kar precej oddaljena otoška država je postala svojevrstna bližnjica k evropskim sosedom, pa ne toliko zaradi uspešnih kupčij kot zavoljo učenja manir in navad normalnega poslovnega sveta. Štefan Nemeš je v Cometu direktor že dve desetletji, skoraj toliko časa pa to pohorsko podjetje sodi med uspešnejša na Slovenskem.

– Gospodarske in politične razmere se zadnje čase bliskovito spreminjajo in narekujejo bolj živahno življenje. Spreminjanje je lahko tudi boleče.

Eno so politične razmere, o katerih ne bi preveč govoril. Če nam je sedaj postal vzor zahodni, tržni sistem, potem moram reči, da se nekatere stvari premikajo prepočasi. Rekli smo, da hočemo po tej poti, zato moramo prevzeti vse, kar se je dobrega pokazalo v tem sistemu, ne pa, da si bomo sedaj spet izmišljali svoje rešitve. Včasih smo bili na

ŠTEFAN NEMEŠ

naše enkratne rešitve zelo ponosni, vendar se niso izkazale.

– V čem mislite, da so ta naša izmišljanja?

Poglejte samo družbeno lastnino. Razviti svet priznava, da je zasebna lastnina živahnejša, prodornejša in uspešnejša. Zasebna lastnina požira državno. Na zahodu obstaja državna lastnina, pa vendar prodajajo železnice, jeklarne in še številne druge industrije. Privatizirajo jih zaradi tega, ker je takšna lastnina uspešnejša. Medtem ko drugi prodajajo državno lastnino, jo mi ustvarjamo.

– Nekateri pravijo, da je to samo stopnja do zasebne lastnine.

Družbeno lastnino bi bilo najbolje razdeliti med Jugoslovane. Kdor je star recimo šestdeset let, bi dobil več od mlajšega. Tisti, ki je delal dvajset let, dobi več od onega, ki ni bil zaposlen. Kdor je delal v uspešnejšem podjetju, naj dobi nekaj več od onega v neuspešnem. Mislim, da delitev ne bi bila problem. Postaviti je treba merila, računalniki pa jih natančno obdelajo. Tako bi reševali tudi socialne probleme. Vsi Jugoslovani bi dobili v roke nekaj kapitala, tudi socialno ogroženi. Ti bi bili seveda prisiljeni svoj delež prodajati. Prodal bi ga tistemu, ki ima več denarja. Nekaj podobnega so Nemci naredili po prvi svetovni vojni. Do razmer, kakršne so danes v Zahodni Evropi, bi prišli prej, kot pa če bomo šli po poti, ki jo ubiramo zdaj.

– Bi s tem ustvarili tudi trg vrednostnih papirjev?

V prvi fazi bi bili vrednostni papirji zelo razvrednoteni. Nekateri bi jih prodajali na silo, vendar ne bi smeli dovoliti enostavne prodaje na banki. Ti vrednostni papirji bi se morali obračati v podjetjih, da bi začel upravljati kapital. Pri nas pravimo, da manjka lastninski upravičenec. Mislim, da ni problem v tem. Motor dobrega gospodarjenja je zakonodaja, ekonomika. Če imamo zakone, ki zahtevajo, da se kapital oplemenjuje, potem lastninski upravičenec ni važen. Če za podjetje veljajo zakoni, da je treba iz enega dinarja narediti dva, je tu važen lastnik? Zakaj bi klicali nekoga, da bo preganjal s korobačem?

– Kdo pa naj to naredi?

Vodstvena ekipa. Če v določenem obdobju iz dinarja ne naredi dveh, jo je treba zamenjati, sicer podjetje propade. Kdor ne zna plavati, se utopi. Ni potrebno, da bi nekdo – razsodnik – stal na obali in ugotavljal, kdo se je utopil in kdo ne.

– Kaj počnete v Cometu, da bi bili pripravljeni na te spremembe?

Pred štirimi leti, ko je bilo to še bogokletno, smo ugotavljali, da tako ne moremo naprej. Preoblikovali in spreminjali smo podjetje v dve smeri. Najprej smo močno decentralizirali vodenje in centralizirali upravljanje. Podjetja z 900 zaposlenimi ne more voditi en človek. Tozde smo formalno sicer imeli, podjetje pa smo dejansko razdelili na štiri programe. Merilo za vsak program je bil trg. Vsakemu je končni cilj dobiček.

– Kako pa je s centralizacijo?

Dvanajstčlanski upravni odbor upravlja z dobičkom, ki pride v skupno blagajno. V tem trenutku ni pomembno, kdo ga je ustvaril. Pravico do tega dobička ima tisti, ki pride s programom, da bo iz enega dinarja prej ustvaril dva kot drugi. Naše merilo za investiranje je, da lahko konkurira samo tisti program, ki iz dinarja v enem letu ustvari dva dinarja prihodka in od tega dvajset odstotkov dobička.

– Kdo pa je razsodnik?

Kolegij, kajti upravni odbor pravno formalno še ni vpeljan v akte; malce tudi zaradi tega, da v preteklosti ne bi motili in dražili politike.

– Veliko govorimo o mešanih podjetjih in tujem kapitalu.

V Cometu imamo nekaj izkušenj s tem. Naš delež na Malti je 70-odstoten, v našem avstrijskem podjetju celo 99-odstoten, medtem ko znaša v podjetju Vepro v Slovenskih Konjicah 19 odstotkov. Menim, da tujcem ne bi smeli prepuščati večinskega deleža, ker jim s tem prepustimo tudi odločanje.

– Pehanje za zaslužkom vas je napeljalo tudi k prodaji vode.

Lanska inflacija nam je pobrala blizu tri milijone dolarjev, s tem pa tudi odžrla naložbo v polnilnico naravne vode. Zreška voda je izjemne kakovosti, tako pri nas kot po svetu pa so z naravno pitno vodo vedno večje težave. Ta program bi se izšel, če bi nam letno uspelo napolniti 15 milijonov plastenk. Če bodo naše politične razmere kaj boljše, nam bo morda uspelo pridobiti tuje sovlagatelje.

– Pravijo, da odhajate iz Zreč.

Cometu sicer ostajam zvest, jeseni pa naj bi prevzel mesto direktorja naše tovarne na Malti. V Zrečah je ekipa, ki ve, kaj hoče.
DANILO UTENKAR

KAKO GRADIMO V TUJINI

Naši delavci in tuja oprema

Vrednost lani opravljenih gradbenih in projektantskih del za nekatere naše pomembnejše naročnike, deleže vgrajenega materiala in opreme iz Jugoslavije in število delavcev, ki so povprečno delali na objektih v teh državah.

Jugoslovanska podjetja so opravila lani v tujini za 960 milijonov dinarjev gradbenih in projektantskih del. Dobro tretjino teh del so opravila podjetja iz ožje Srbije, 18,7 odstotka vrednosti so jih opravila slovenska podjetja, 17,7 odstotka podjetja iz BiH in 16,7 odstotka hrvaška podjetja. Na gradbenih in projektantskih delih v tujini je lani delalo povprečno 26 tisoč naših delavcev.

Večina materiala in opreme, ki so ju vgradili v objekte, je bila tujega izvora. Samo 5 odstotkov vgrajenega materiala in 4,6 odstotka vgrajene opreme je bilo iz Jugoslavije. Še sorazmerno največji delež domače opreme in materiala pri svojih delih v tujini uporabljajo slovenska podjetja. Po podatkih zveznega zavoda za statistiko so v gradbenih delih, ki so jih opravila slovenska podjetja, uporabili blizu 11 odstotkov vrednosti domačega materiala in dobrih 6 odstotkov domače opreme. Pri delih, ki so jih izvajala ožjesrbska podjetja, je bil delež vgrajene jugoslovanske opreme samo 1,5-odstoten, pri tistih, ki so jih opravila podjetja iz BiH, pa je bil bistveno višji, namreč 14,7-odstoten.

Okoli 32 odstotkov gradbenih in projektantskih del so jugoslovanska podjetja opravila lani v evropskih državah, od tega dobrih 18 odstotkov v Sovjetski zvezi in približno 6 odstotkov v ZRN. V Aziji je bilo opravljenih 43 odstotkov gradbenih in projektantskih del, od tega več kot 37 odstotkov v Iraku. Med afriškimi državami, v katerih so naša podjetja lani opravila 24 odstotkov del, imata z 9 odstotki najvišja deleža Alžirija in Libija.

V primerjavi z letom 1988 sta se lani deleža porabljenega materiala in opreme iz Jugoslavije zmanjšala. V delih, ki so bila v tujini opravljena v letu 1988, je bilo namreč vgrajeno 6 odstotkov domače opreme in blizu toliko domačega materiala.

Jugoslovanska podjetja so z lanskim letom tako rekoč končala dogovorjena dela v Zimbabveju, Zairu, Tuniziji, Jordaniji, Indoneziji ter na Madžarskem. Komaj začeli pa so lani dela v Tanzaniji, Etiopiji in na Tajskem. Med tistimi državami, v katerih opravimo večjo vrednost del, so z lanskim letom opravili v ZRN 82 odstotkov dogovorjenih del, v Sovjetski zvezi 78 odstotkov, v Iraku 68 odstotkov, v Alžiriji 65 odstotkov in v Libiji okoli 55 odstotkov dogovorjenih del.
VESNA BERTONCELJ POPIT

Država	Vrednost del (v tisoč din)	Delež materiala iz SFRJ (v %)	Delež opreme iz SFRJ (v %)	Povpr. število delavcev iz SFRJ
ZRN	59.306	1,5	0,5	3506
SZ	175.579	10,4	5,1	4676
Irak	359.651	5,4	4,1	8660
Alžirija	87.823	0,5	0,3	1549
Libija	88.877	2,7	1,8	2766

Produktivnost pivovarn

(1988, hl na zaposlenega)

ZR Nemčija	1598
Belgija	1472
Evropa	1395
Jugoslavija	720

Produktivnost jugoslovanskih pivovarn
(1989, hl na zaposlenega)

Laško	1930
Union	1751
Nikšić	841
Beograd	595
Apatin	579
Zagreb	542

Obe največji slovenski pivovarni sta po proizvodni zmogljivosti in produktivnosti v samem vrhu jugoslovanske pivovarske industrije (29 pivovarn). V ljubljanskem Unionu je zaposlenih 564, v laški pivovarni pa 556 delavcev. Po proizvodnji in prodaji piva je v Jugoslaviji že nekaj let na vrhu Laško (lanska prodaja 1.076.000 hektolitrov piva), pred BIP Beograd in Unionom. Po produktivnosti pa se obe slovenski pivovarni že lep čas postavljata ob bok najboljšim evropskim pivovarnam in krepko odstopata od jugoslovanskega povprečja. M. Š.

NAŠI PARTNERJI: PEPSICO

Tekmec, ki uspešno posnema

Pepsi je nastal kot imitacija coca-cole, toda danes je njen enakovreden tekmec. Družba PepsiCo, ki ima poleg pepsi cole pod svojim okriljem še fast-food verige Pizza Hut, Taco Bell in Kentucky Fried Chicken, je letos na zavidljivem 23. mestu seznama 500 največjih ameriških korporacij revije Fortune (karkoli že to pomeni v časih, ko vse več ljudi dvomi, da je velikost dobra lastnost podjetja). Kakorkoli že, delničarji PepsiCo si manejo roke. Lani so papirji prinašali solidnih 13,6 odstotka dobička, analitiki pa ocenjujejo, da bo letos tržna vrednost teh delnic zrasla za več kot dvajset odstotkov. Približno tolikšna je bila lani rast celotnega dohodka družbe. Odkar so posli z junk bonds na Wall Streetu zgubili svoj blesk, je pri investitorjih realni dohodek družb spet postal bolj cenjena kategorija. Blue-chips, drage, toda solidne delnice velikih in stabilnih družb z nizkim tveganjem, spet pridobivajo vrednost in PepsiCo je med njimi.

Vedno ni bilo tako. Potem ko si je pepsi colo izmislil lekarnar Caleb Brabham iz Južne Karoline v zadnjih letih 19. stoletja, je družba životarila na robu propada kar nekaj naslednjih desetletij. Capljala je za svojim originalom coca colo in ji skušala konkurirati z nizko ceno. Lastniki so svoje stroške zniževali tako, da so lepljivo sladko, rjavo tekočino polnili v rabljene steklenice od piva. Za eno coca colo je bilo mogoče kupiti dve steklenici pepsi cole. Takšna tržna filozofija pač ni mogla dati česa več kot životarjenje na robu propada.

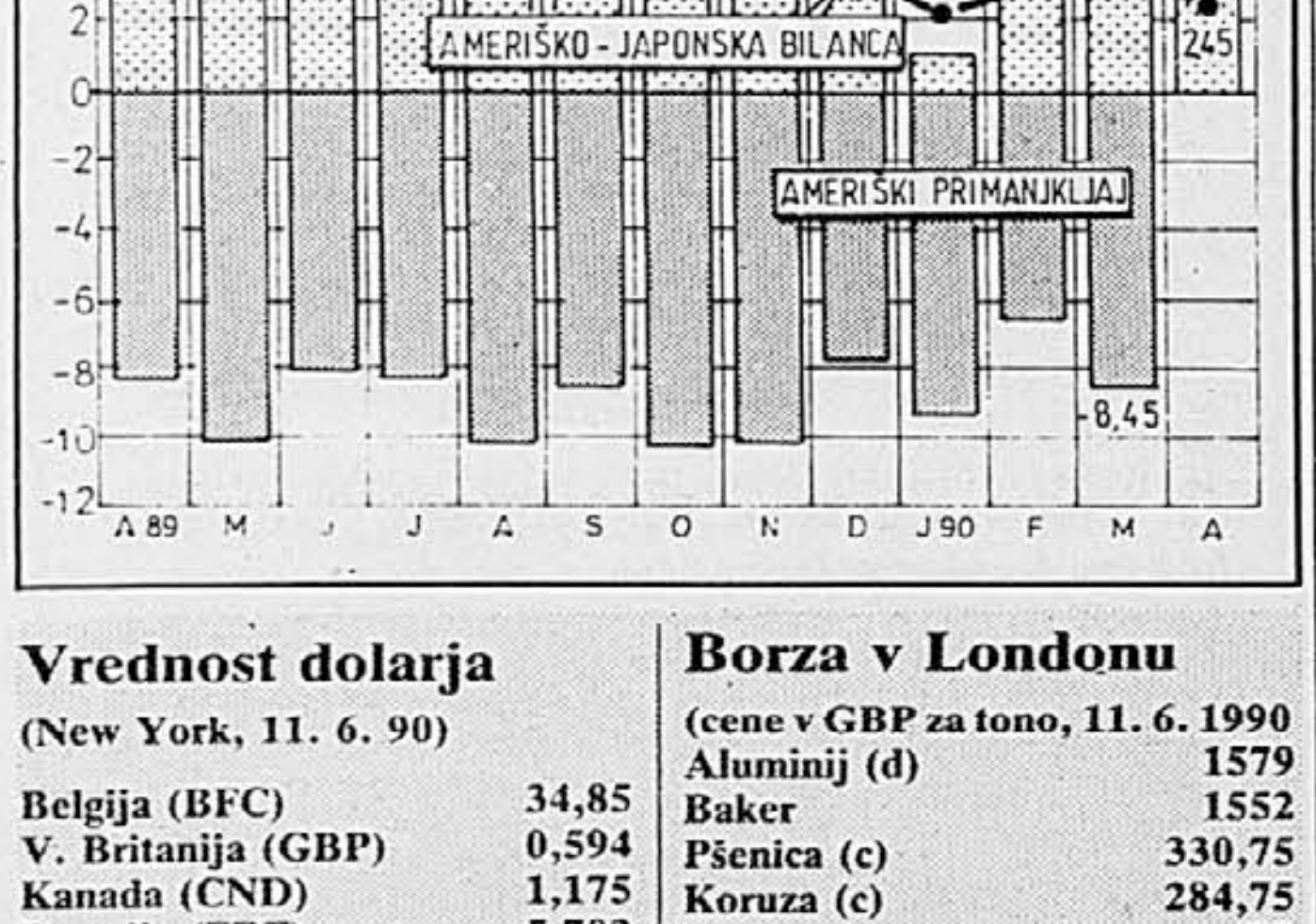
Do preobrata je prišlo v štiridesetih letih, ko so se v vodstvu zamislili nad tistim, kar je uspeh prineslo Coca Coli. In tako so še enkrat kopirali skrivnostno formulo. Tako kot so se nekoč skušali približati kemiji Coca Cole, so se zdaj skušali približati njeni marketinški filozofiji. Sklep je bil tale: Če je fantom iz Atlante uspelo svojo pijačo vsiliti Ameriki in celemu svetu kot stil in cilj življenja, potem mora svojo publiko najti tudi pepsi. Ker so bili

● 18. decembra lani je PepsiCo podpisal pogodbo o sodelovanju z Radensko. V Radencih so že začeli polniti pepsi colo v steklenice in plastenke za slovenski in jugoslovanski trg. Tako se je pepsi po skoraj desetih letih spet vrnila tudi v Slovenijo.

priznani sloji »uspešne« Amerike oddani, so se lotili tistih, ki so šele prihajali na površje. Pepsi je postala pijača mladih, generacije baby-boomers, generacije rocka, jazza, upornikov brez razloga . . . Ne nazadnje, tudi pijača temneje obarvanega dela Amerike. Pepsi-generacijo v reklamnih spotih predstavljajo Pele, Michael Jackson, Lionel Richie, Tina Turner.

Danes je pepsi trdno zasidrana na velikanskem ameriškem trgu brezalkoholnih pijač. Čeprav ni nikoli povsem dosegla ugleda in vpliva svojega originala, pa je postala tekmec, zaradi katerega v Atlanti nikoli ne smejo narediti napake. Ko je pred leti coca-cola poskušala s spremembo svoje osnovne formule, se je njena trdnjava resno zamajala in takrat se je v Atlanti kot virus naselil kompleks pepsija. To pa ni od muh. (A. Po.)

iz poslovnega sveta – iz poslovnega sveta – iz poslovnega sveta – iz poslovnega sveta – iz poslovnega sveta – iz poslovnega sveta – iz poslovnega sve

Vrednost dolarja

(New York, 11. 6. 90)

Belgija (BFC)	**34,85**
V. Britanija (GBP)	**0,594**
Kanada (CND)	**1,175**
Francija (FRF)	**5,703**
Nizozemska (NLG)	**1,910**
Italija (ITL)	**1245,2**
Japonska (JPY)	**152,65**
Švica (CHR)	**1,4585**
ZRN (DEM)	**1,699**
ES (ECU)	**0,8176**

Borza v Londonu

(cene v GBP za tono, 11. 6. 1990

Aluminij (d)	**1579**
Baker	**1552**
Pšenica (c)	**330,75**
Koruza (c)	**284,75**
Kava	**629**
Kakav	**806**
Zlato (u)	**353,6**
Nafta (b)	**15,65**

Legenda:
d = cena v US dolarjih
c = v centih za mernik (36,4 dm^3)
u = v USD za unčo (28,35 g)
b = v USD za sod brent (159 l)

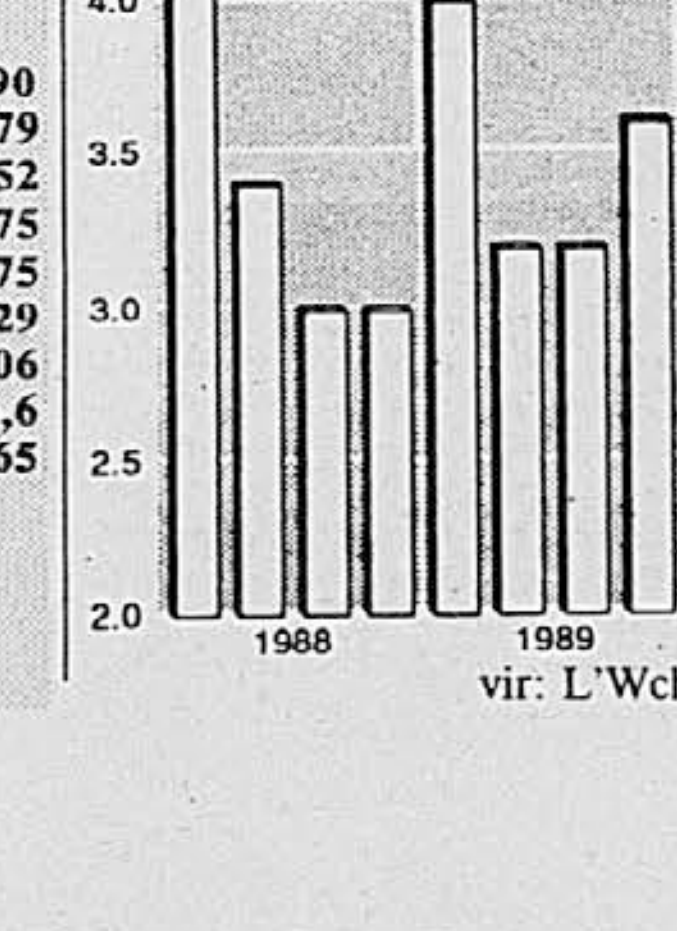
● LIRA IN PESETA NAJMOČNEJŠI – Na najnovejši razpredelnici Financial Timesa vidimo, da je v Evropskem monetarnem sistemu (EMS), kjer so vključene valute držav Evropske skupnosti in kjer vsak teden sproti ugotavljajo odmike navzgor in navzdol od ničelnih, v naprej določenih medvalutnih razmerij, trenutno najmočnejša valuta španska peseta, ki s trenutno vrednostjo (104,45 pesete za dolar oziroma 127,5 za eku) presega ničelno vrednost (132,9 za eku), za 4,05 odstotka in najšibkejšo valuto za 5,45 odstotka, kar pa ni nič problematičnega, saj ima peseta interval do 6 odstotkov odstopanja. Dobro se drži tudi italijanska lira, ki s trenutno vrednostjo (1511 za eku, ničelna vrednost pa je 1529,7) odstopa od ničelne vrednosti za 1,2 odstotka. Najšibkejši je trenutno francoski frank (trenutna vrednost 6,92 za eku), ki kar krepko zaostaja za naslednjimi valutami, irskim funtom, dansko krono, marko, guldnom in belgijskim frankom, ki odstopajo po pol odstotka (dovoljeno odstopanje je 2,25 odstotka) od najšibkejše valute.

● NIŽJIH OBRESTI NE BO – FED, Uprava zveznih rezerv (ameriška finančna cerkev), sporoča, da kljub nekaterim znakom popuščanja ameriškega gospodarstva, za kar naj bi bil kriv predvsem drag denar, ne bo prišlo do – sicer nekako pričakovanega – znižanja primarne obrestne mere in s tem do znižanja obrestnih mer v ZDA nasploh. Čeprav je rast gospodarstva pod 2 odstotki (letna stopnja), pa John Laware, eden od guvernerjev FED, meni, da so trenutna razmerja v ameriškem gospodarstvu povsem ustrezna in da zato ne bo treba spreminjati obrestnih mer.

DELO plus

GOSPODARSKA RAST V ZRN

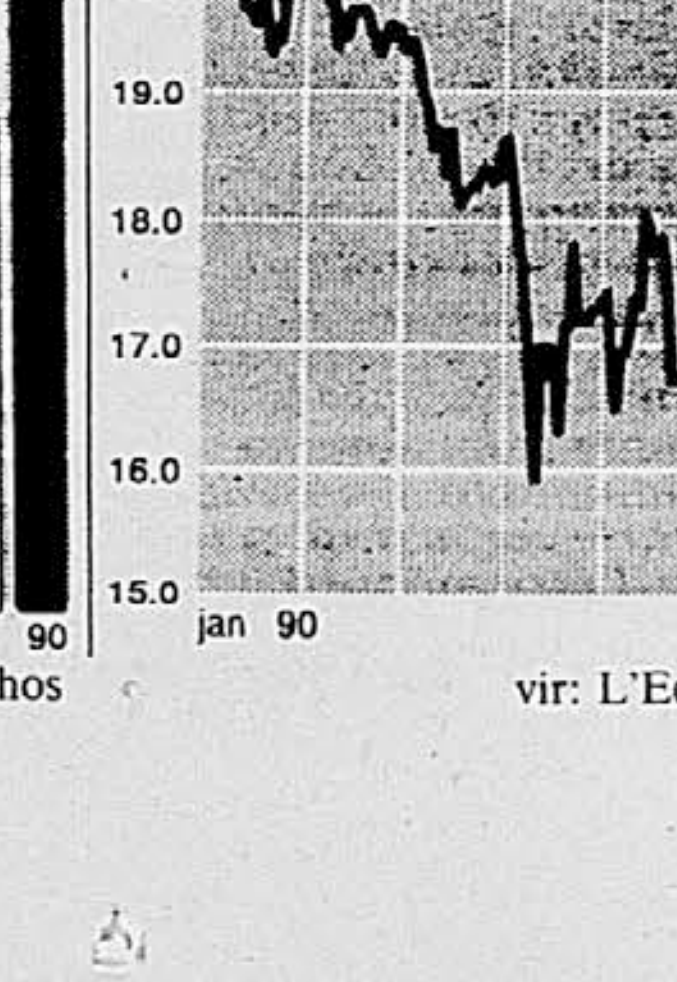
(po četrtletjih, spremembe v % BNP)

vir: L'Wchos

CENA NAFTE BRENT

(v USD za sod)

vir: L'Echos

DVE NEMČIJI

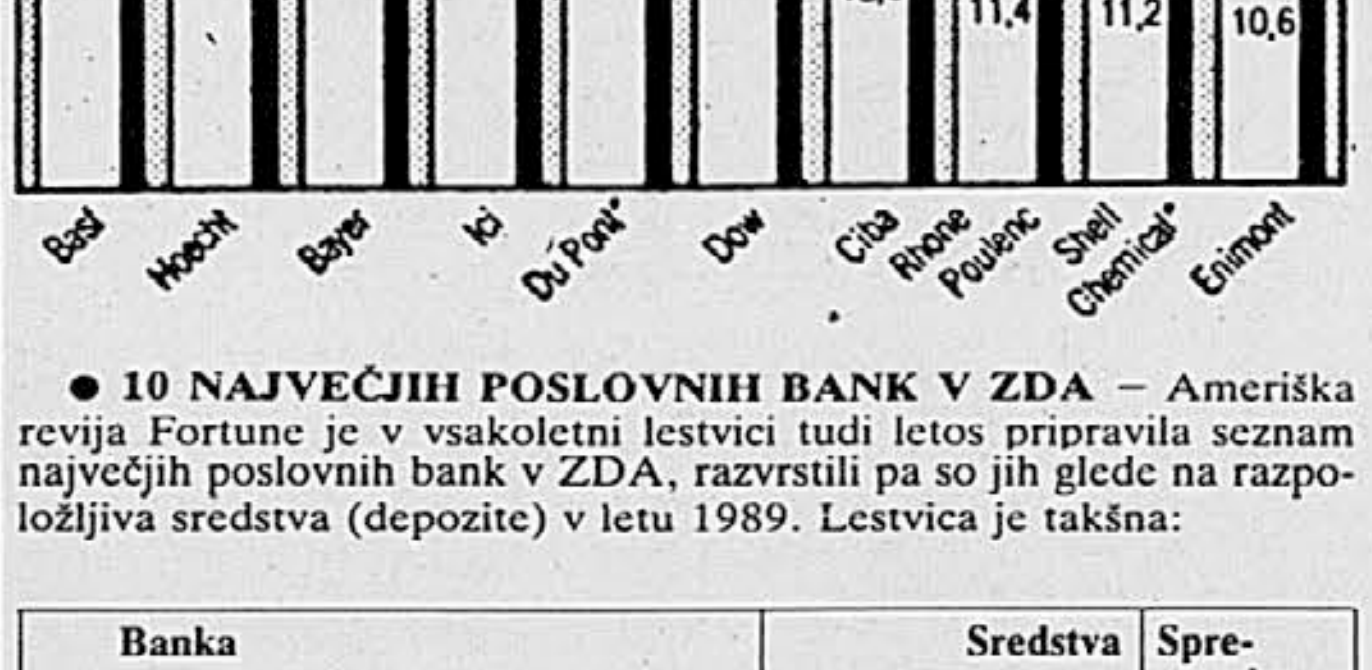
ZRN v plus, NDR v minus

Gospodarska rast v NDR bi se utegnila v letu 1990 zmanjšati za celih 10 odstotkov, ugotavljajo vodilni inštituti za gospodarske napovedi iz ZRN. To naj bi potem prispevalo k veliko večjemu primanjkljaju v javnem sektorju v drugi polovici letošnjega leta, kot so sprva predvidevali (33 milijard mark). Poleg tega so iz ministrstva za delo NDR sporočili, da se je v mesecu maju število iskalcev zaposlitve povečalo za več kot 50 odstotkov in sicer na 100.000 brezposelnih (s 65.000 v aprilu); konec marca je bilo v NDR samo 35.000 brezposelnih ljudi. Gospodarske reforme bodo tako kmalu odkrile pravo sliko o gospodarstvu NDR.

Zato pa so iz Bonna sporočili, da je bila stopnja gospodarske rasti v ZRN v prvem četrtletju letos glede na zadnje četrtletje 1989 2,5 odstotna, glede na prvo četrtletje lanskega leta (gre torej za letno stopnjo rasti) pa je bila kar 4,4 odstotna; ob tem ekonomisti predvidevajo, da bi takšna stopnja rasti lahko ostala do konca letošnjega leta, s čimer bi Zahodni Nemci tudi bistveno lažje kot sicer poplačali monetarno unijo z NDR. V prvem četrtletju letos je ZRN tudi povečala uvoz za 12,7 odstotka glede na prvo četrtletje lani, izvoz pa za 10,2 odstotka. Potrošnja kapitala je bila v prvem četrtletju višja za 15,9 odstotka, v veliki meri zahvaljujoč razmahu gradbene dejavnosti (za 7,4 odstotka). Glede na to, da so Nemci v preteklih 12 mesecih odprli 552.000 novih delovnih mest, se je brezposelnost v maju znižala na 7,0 odstotka, kar je najnižja stopnja brezposelnosti po juniju 1982. Inflacija je bila maja 2,3 odstotna. Ob teh podatkih zvezna vlada pričakuje, da bo lahko mirne duše uvedla nove davke in zaslužila 4,9 milijarde dolarjev (8,2 mrd DEM) več, kot so sprva načrtovali, in tako dodatno financirala združitev Nemčij.
DARIJAN KOŠIR

10 NAJVEČJIH KEMIČNIH DRUŽB SVETA

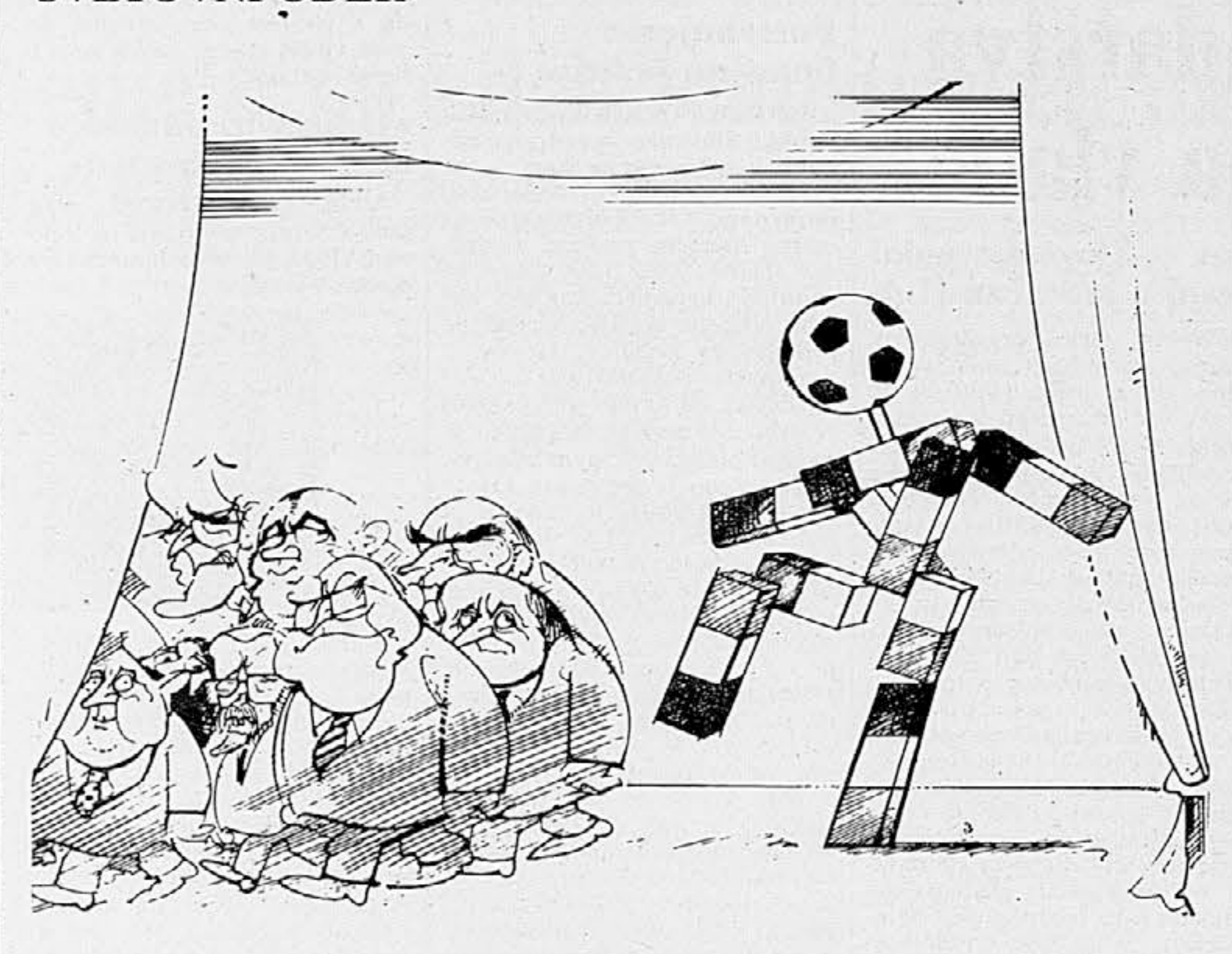
(promet v mrd USD, 1989) vir: Il Sole-24 Ore

● 10 NAJVEČJIH POSLOVNIH BANK V ZDA – Ameriška revija Fortune je v vsakoletni lestvici tudi letos pripravila seznam največjih poslovnih bank v ZDA, razvrstili pa so jih glede na razpoložljiva sredstva (depozite) v letu 1989. Lestvica je takšna:

	Banka	Sredstva	Sprememba 1988
1.	Citicorp	230,643 mrd USD	11,1%
2.	Chase Manhattan	107,369	10,2%
3.	BankAmerica	98,764	4,3%
4.	J. P. Morgan	88,964	6,0%
5.	Security Pacific	83,943	7,8%
6.	Chemical Banking	71,513	6,2%
7.	NCNB	66,191	121,8%
8.	Manufactures Hanover	60,491	−9,3%
9.	First Interstate	59,051	1,5%
10.	Bankers Trust New York	55,658	−3,9%

SVETOVNI ODER

HANEL, »Frankfurter Allgemeine Zeitung«

Evropski ministri se menijo o skupnem finančnem prostoru

Usklajevanje davčne politike naj bi utrlo pot združevanju v Evropi 92 – O evropski denarni in gospodarski uniji se še ne bodo mogli odločiti

OD NAŠE DOPISNICE

BRUSELJ, 11. junija – Današnje zasedanje ministrskega sveta Evropske skupnosti v Luksemburgu (tokrat zasedajo ministri za gospodarstvo in finance) utegne imeti daljnosežen pomen, čeprav so na dnevnem redu sestanka teme, o katerih so si stališča dvanajstere še najbolj vsaksebi. Gre za usklajevanje davčne politike članic, ki naj bi naposled prižgalo zeleno luč za skupen finančni prostor integracije v Evropi 92, a tudi za dolgoročnejšo zasnovo evropske unije, to pot z denarnim in gospodarskim predznakom.

Kar zadeva skupno davčno politiko – vsaj v splošnih zasnovah – bo tudi danes najtežje doseči soglasje glede posebnega davka na dodano vrednost, ki se zdaj v članicah zaračunava po različni stopnji. Komisarka za davčno politiko ES Christiane Scrivener naj bi danes ministrom predlagala »minimalni minimum« skupnih pravil za odmerjanje omenjenega davka, ki je sicer v skupnosti znan po dveh kraticah, v angleški različici kot vat, v francoski pa kot tva. Vendar je iz luksemburških krogov tudi tokrat slišati – Luksemburg velja zaradi nizkega tva in sploh sorazmerno nizkih davčnih stopenj za »davčni paradiž« – da v predlagano (skupno) višjo stopnjo kratkomalo ne morejo privoliti. Finančna žrtev zaradi selitve kapitala, ki ga tačas v luksemburških bankah obdavčujejo veliko manj kot drugje, in spričo manjšega trgovinskega prometa (katerega precejšen obseg gre zdaj deloma tudi na ročun nižjega tva), bi bila prevelika. Vprašanje je torej, ali bodo predlog komisarke Scrivenerjeve o postopnem sistemu usklajevanja davka na dodano vrednost in pritiski nekaterih večjih članic integracije za Luksemburg končno dovolj prepričljivi argumenti, da preneha blokirati odločitve v ministrskem svetu.

Kar zadeva drugo današnjo veliko temo, bodočo evropsko denarno in gospodarsko unijo, je zadeva tako daleč od končne oblike, da danes zanesljivo še ni pričakovati nikakršne dokončne odločitve ministrskega sveta. Res je, da bi prva faza denarne unije morala steči 1. julija letos in da so se ministri in voditelji ES že pred časom dogovorili, da bi v njej morali začeti delovati inštrumenti za skupen nadzor nad gospodarskim razvojem v integraciji. Kakšen naj bi bil videti ta nadzor organizacijsko in ali bo ta zametek skupne gospodarske politike, za katero se članice ne navdušujejo (čeprav je z gospodarsko unijo načelno predvidena), še ni jasno in ministri bodo to danes morali vsaj delno razčistiti.

Evropska komisija (glavni izvršni organ ES) je za to točko dnevnega reda pripravila – tako poudarjajo dobro obveščeni – zaupen dokument o bodočih gospodarskih gibanjih v integraciji (projekcije), ki bodo vsaj delno zakoličila manevrski prostor, znotraj katerega naj bi se odločali ministri o skupni gospodarski politiki. Projekcije so narejene za leti 1990 in 1991 in predvidevajo triodstotno povprečno gospodarsko rast (za dve leti), petodstotno inflacijsko stopnjo za vse članice, ki naj bi se v drugi polovici prihodnjega leta začela v povprečju nizati, in povprečno stopnjo brezposelnosti, 8,5 odstotka za letos in 8,25 za prihodnje leto.

● Kar zadeva evropsko denarno unijo, ki je danes v že znanih zasnovah prav tako na dnevnem redu ministrskega sestanka, je v evropski komisiji slišati ocene, da bo po vsej verjetnosti prej zaživela kot gospodarska unija ES. Ministri morajo danes pripraviti konkretnejše predloge za sestanek voditeljev ES (25. in 26. junija v Dublinu), ki naj bi konkretneje začrtali funkcije bodoče evropske centralne banke (takoimenovani Evrofed) oziroma sistema evropskih osrednjih bank in organov, ki bodo delovali v njem, sveta guvernerjev, direktorija sedmih članov in stalnega osebja.

MIRJAM AĆIMOV–OBLAK

Manjšine so lahko most, vendar pa tudi kamen spotike

Predlog pentagonalne skupine o narodnostnih manjšinah je na köbenhavnskem zasedanju zbudil veliko zanimanja – Razprava konec tedna

Nobenega dvoma ni, da vsaka razprava o človekovih pravicah in svoboščinah, torej tudi tista, ki poteka v okviru köbenhavnske konference o humanitarnih vidikih KVSE, prej ali slej trči ob vprašanje manjšin. Manjšine so lahko most za tesnejše sodelovanje med državami, kaj lahko pa so tudi stalen in nepremagljiv kamen spotike.

Članice tako imenovane pentagonalne skupine (Avstrija, Češka in Slovaška, Madžarska, Italija in Jugoslavija) imajo z manjšinami veliko izkušenj. Nam tega ni treba posebej poudarjati, saj Slovenija meji kar na tri izmed naštetih držav. Verjetno je tudi zato predlog pentagonalne skupine o narodnostnih manjšinah, ki ga je na köbenhavenskem zasedanju v imenu »pentagonale« predstavila Jugoslavija, naletel na toliko zanimanja. Proces približevanja evropskih držav na vseh področjih, tudi spoštovanju temeljnih človekovih pravic in svoboščin, namreč ne bo mogoč, če pri tem ne bomo najprej na evropski ravni z dogovorom tudi pravno-formalno uredili tega vprašanja. Dejstva se zavedajo vsi, pa čeprav nekateri, kot je bilo videti na začetku köbenhavenskega zasedanja, zelo radi o manjšinah razmišljajo le v povezavi z (na primer) Romunijo, veliko manj navdušeni pa so takrat, ko beseda nanese na manjšinska vprašanja v nekaterih zahodnoevropskih državah.

Tudi zato bi bil vseevropski dogovor o narodnostnih manjšinah, ki ga je predlagala pentagonalna skupina, zelo potreben. Toliko bolj, ker je v predlogu, o katerem naj bi na köbenhavenskem zasedanju menda začeli razpravljati konec tega tedna, tudi predlog o tem, da bi manjšine lahko nastopile kolektivno, in ker je predviden tudi način za mednarodno preverjanje uresničevanja manjšinskih pravic (oziroma kršitve le-teh) na kraju samem. Razprava o manjšinah bo torej tudi svojevrsten preizkus, ki bo pokazal resnično stopnjo pripravljenosti evropskih držav na novo pojmovanje suverenosti in Evrope kot celovitega pravnega prostora.

Predlog pentagonalne skupine objavljamo v celoti.

DAMIJAN SLABE

Moskovski pritiski na Fidela Castra

V Sovjetski zvezi so zavrnili ameriške namige, da bi politično pritisnili na Havano – Kriza na otoku – Ali bodo kubanskega voditelja poskusili omehčati z ekonomskimi vzvodi?

Med ameriško-sovjetskim vrhom je bilo slišati, da je sovjetski predsednik Mihail Gorbačov zavrnil ameriške namige, naj bi v Moskvi pritisnili na Havano, ki krčevito vztraja pri realsocialističnih obrazcih, naj »omehča« svojo notranjo in zunanjo politiko. Znano je, da je kubanski voditelj Fidel Castro večkrat zapored zavrnil vsako možnost, da bi se na »rdečem otoku« kakorkoli zgledovali po sovjetski perestrojki in glasnosti in po vzhodnoevropskih demokratičnih procesih.

Zdi se, da Moskva noče deliti političnih in drugačnih nasvetov prvi zaveznici na zahodni polobli, čeprav je to pridno počenjala vse do nedavnega in od kubanske revolucije leta 1959. Razlogov je več in med njimi je gotovo med prvimi ta, da v Moskvi pričakujejo, da bodo spremenjene razmere v srednjeameriško-karibskem (poraz nikaragovskih sandinistov na volitvah in možnosti za politično rešitev salvadorske krize) in širšem mednarodnem prostoru poleg notranjih premikov prisilile kubanski vrh, da se bo moral odpovedati preživeti rigidni notranji politiki in toliko razglašanemu revolucionarnemu poslanstvu v svetu.

Ne glede na zavrnjene ameriške namige ali predloge pa so v Moskvi nepričakovano hitro ukrepali po končanem vrhunskem srečanju v ZDA. V Havano je namreč prišel sovjetski minister za ekonomske odose s tujino Konstantin Katušev, ki bo v pogovorih s kubanskim kolegom Ricardom Cabrisasom razčlenil občutljiva razmerja dvostranskega gospodarskega sodelovanja. Najbrž ni dvoma, da so ravno gospodarski odnosi tisto področje, na katerem ima SZ v rokah veliko vzvodov za vplivanje in kritik na kubansko politiko, ki se pod Fidelom Castrom trdovratno upira vse radikalnejšim spremembam.

Časopisne agencije poročajo, da je Katušev prišel v Havano s trdnim namenom, da bodo sovjetsko-kubanske ekonomske odnose postavili na bolj zdravo, tržno podlago, kar za nobeno stran ne bo lahko. Ob tem omenjajo, da naj bi letošnja dvostranska gospodarska menjava dosegla kar 15 milijard dolarjev, kar je ogromno za šibko kubansko ekonomijo, ki je povrhu izrazito monokulturna (90 odstotkov izvoza predstavlja sladkor). Kuba je kar z 70 odstotki svoje zunanjetrgovinske menjave vezana na SZ in je od nje povsem odvisna pri uvozu nafte. Po drugi strani Sovjetska zveza s kubanskim sladkorjem pokriva 40 odstotkov svojih potreb, zato ni čudno, da gre večina kubanskega sladkorja v ZS. Le-ta ga kupuje po trikrat višji ceni od svetovne, vendar ne z dolarji, marveč z nafto, ki je vsako leto izvozi na Kubo za 13 milijonov ton.

Sovjeti so že napovedali, da bodo zmanjšali dobave nafte Kubi, ki letno potrebuje 10 milijonov ton, tri milijone pa jih je doslej izvozila po svetovni ceni, kar ji je prinašalo dragocene devize. Te sicer dobiva le od nerazvitega turizma (ne glede na odlične naravne možnosti) in izvoza citrusov (kolikor jih ostane od izvoza v SZ, čeprav je Kuba pri pridelavi tega sadja na četrtem mestu na svetu). Na Kubi se menda že pripravljajo na izredne ukrepe zaradi zmanjšanih dobav nafte, ki naj bi za tretjino zmanjšala mestni promet in za polovico porabo elektrike v gospodinjstvih. Po tem bi mogli soditi, da se enajstim milijonom in pol Kubancev obetajo nove racionalizacije, česar so tako ali tako vajeni, saj je v prvi svetovni pridelovalki sladkorja celo sladkor še vedno racioniran.

Razlog je na videz preprost, kajti Kuba večino sladkorja izvozi v SZ in z njim plača nafto, hrano, orožje in drugo, kar še vedno ni dovolj za pokritje vseh stroškov (poleg tega Sovjetom prodajo malodane vso proizvodnjo niklja in večino tobaka). V preteklih letih se je namreč Kuba zadolžila do vratu in še čez.

Po verodostojnih podatkih kubanski konvertibilni dolgovi znašajo okrog 6,5 milijarde dolarjev, Sovjetski zvezi in vzhodnoevropskim državam pa več kot 9 milijard dolarjev. To je za šibko in ranljivo ekonomijo gromozansko breme, kajti Kuba je praktično brez deviznih rezerv, ekonomija pa v začaranem krogu realsocialistične neučinkovitosti.

AVGUST PUDGAR.

Obe slovenski organizaciji na Koroškem sta nezadovoljni

Zaradi sprememb v dvojezičnem šolstvu – ZSO je najavila pritožbe, NSKS pa pravne ukrepe – Ignoriranje Slovencev

OD NAŠEGA DOPISNIKA

CELOVEC, 11. junija – V zvezi s spremembami v dvojezičnem šolstvu na Koroškem se je politična temperatura naglo dvignila, potem ko je avstrijska vlada preješnji torek sprejela o tem dva zakonska predloga. Zveza slovenskih organizacij (ZSO) je že zagrozila s pritožbama na avstrijsko ustavno sodišče in evropsko sodišče. Narodni svet (NSKS) oz. slovenski sosvet pri vladi pa s pravnimi ukrepi zoper vlado kanclerja Vranitzkega.

Na tiskovnih konferencah predsednika NSKS in predsednika sosveta dr. Matevža Grilca in predstavnikov ZSO so razložili, zakaj koroški Slovenci in nihovi nemško govoreči prijatelji ne morejo sprejeti preložene novele manjšinsko šolskega zakona za Koroško.

Za dr. Grilca je sporno predvsem, da zvezna vlada ni upoštevala soglasno oz. večinsko sprejetih strokovnih pripomb slovenskega sosveta glede šolstva, bolje rečeno, ni utemljila, zakaj jih ne upošteva, kot je to naloga avstrijske zakonodaje. Zato pravni ukrepi proti vladi niso izključeni.

»Kakor hitro bo zakon v parlamentu sprejet, se bo ZSO pritožila pri avstrijskem ustavnem in evropskem sodišču«, je izjavil tajnik ZSO dr. Marjan Sturm, ki je skupaj z advokatom dr. Seppom Bruggerjem in pedagoškim strokovnjakom dr. Vladimirjem Wakounigom razložil bistvene ugovore in pomisleke. Zakon je povsem navzkriž z razsodbo ustavnega sodišča.

Da – z nekaterimi odtenki v presoji – obe osrednji organizaciji koroških Slovencev nasprotujeta predlaganim rešitvam v šolstvu in proti ignoriranju slovenskega sosveta, kaže na to, da takšne težnje, ki merijo v resnici na nadalnje zapostavljanje slovenščine v šolstvu, da o javnem življenju ne govorimo – ne bodo mogle tako gladko prodreti. Če pa bodo, ne bodo imele blagoslova neposredno prizadetih, Slovencev na Koroškem.

JOŽE ŠIRCELJ

Predlog o narodnostnih manjšinah

delegacij Avstrije, Češke in Slovaške, Madžarske, Italije in Jugoslavije

Države udeleženke, ki

***se zavedajo** potrebe po popolnem uresničevanju svojih obveznosti, zapisanih v helsinški sklepni listini, v madridskem sklepnem dokumentu in v dunajskem sklepnem dokumentu, nanašajočih se na narodnostne manjšine,*

***potrjujejo** svoje obveznosti, zapisane v mednarodnih instrumentih, nanašajočih se na narodnostne, etnične, verske ali jezikovne manjšine, ki jih utegnejo zavezovati,*

***menijo,** da je spoštovanje pravic takšnih manjšin in oseb, ki jim pripadajo, kot del splošno priznanih človekovih pravic, bistven dejavnik miru, pravičnosti in demokracije v državah udeleženkah,*

***menijo tudi** da je treba priznati čedalje večje prizadevanje takšnih manjšin, da ohranijo in razvijajo svojo samobitnost (identiteto), pozdravljajo oživljanje manjšinskih jezikov in kultur kot znamenje bogastva in življenjske moči evropske civilizacije,*

***so prepričane,** da se je treba posebej ukvarjati z raznimi stvarnostmi narodnostnostih manjšin v državah udeleženkah,*

***priznavajo dejstvo,** da takšne manjšine bogatijo države, kjer živijo, in da predstavljajo dragoceno povezavo med državami udeleženkami,*

bodo v svoji politiki, ki se tiče narodnostnih manjšin, spoštovale naslednja **načela:**

***1.** Narodnostne manjšine imajo pravice, da jih države, kjer živijo, priznavajo in da obstajajo kot skupnost.*

***2.** Osebe, ki pripadajo narodnostni manjšini, se imajo pravico svobodno prištevati k takšni manjšini. Zaradi uporabe ali neuporabe pravic, ki jim pripadajo kot članom takšne manjšine, ne smejo čutiti nobenih škodljivih posledic.*

***3.** Osebe, ki pripadajo narodnostnim manjšinam, imajo pravico do polnega uživanja človekovih pravic in temeljnih svoboščin brez kakršnekoli diskriminacije.*

***4.** Narodnostne manjšine imajo pravico do svobodnega izražanja, varovanja in razvijanja svojih etničnih, kulturnih, jezikovnih in verskih identitet.*

***5.** Narodnostne manjšine in osebe, ki jim pripadajo, imajo pravico ohranjati in razvijati svojo kulturo v vseh njenih vidikih, izpovedovati in izražati svojo vero in posebej pravico do bogoslužja, dostopa (nakupa), posesti in uporabe verskih predmetov in do verske vzgoje v svojem jeziku.*

***6.** Osebe, ki pripadajo narodnostni manjšini, imajo pravico do uporabe materinščine v zasebnem in v javnem življenju.*

***7.** Narodnostne manjšine imajo pravico vzdrževati svoje vzgojne, verske in kulturne ustanove. Za ta namen imajo tudi pravico zbirati prostovoljne, finančne in druge prispevke, vključno z javno pomočjo.*

***8.** Osebe, ki pripadajo narodnostnim manjšinam, imajo pravico do ustreznih zvrsti in stopenj javne izobrazbe v materinščini.*

***9.** Narodnostne manjšine imajo pravico ustanavljati organizacije v državi, kjer živijo, pa tudi mednarodne organizacije za varstvo manjšinskih pravic.*

***10.** Narodnostne manjšine in osebe, ki jim pripadajo, imajo pravico do vzpostavljanja in vzdrževanja neoviranih zvez med seboj v svoji državi, pa tudi čez meje z državljani drugih držav, s katerimi jih vežeta skupno narodnostno poreklo ali kulturna dediščina.*

***11.** Narodnostne manjšine imajo pravico do polnega sodelovanja pri odločitvah o zadevah, ki utegnejo vplivati na ohranitev in razvoj njihove samobitnosti (identitete) in pri uresničevanju takšnih odločitev.*

***12.** Narodnostne manjšine in osebe, ki jim pripadajo, imajo pravico dobivati, izdajati, posredovati, razmnoževati, razpošiljati in izmenjavati informacije v svoji materinščini s pomočjo vseh sredstev za komunikacije, ne glede na meje.*

***13.** Države udeleženke se zavezujejo, da bodo jamčile za varstvo pa tudi za možnost resnične uporabe pravic narodnostnih manjšin in oseb, ki jim pripadajo.*

***14.** Države udeleženke bodo sprejele vse potrebne zakonodajne, administrativne, sodne in druge ukrepe, da bi ustvarile ugodne okoliščine, v katerih bi manjšine lahko izražale svojo identiteto, razvijale svojo vzgojo, kulturo, jezik, tradicijo in običaje.*

***15.** Države udeleženke bodo sprejele potrebne ukrepe za odstranitev predsodkov in za krepitev ozračja strpnosti in vzajemnega spoštovanja med osebami, ki pripadajo, in tistimi, ki ne priadajo narodnostni manjšini.*

***16.** Države udeleženke bodo pri sodelovanju upoštevale pravice, legitimne interese in prizadevanje manjšin, ki živijo na njihovem ozemlju.*

***17.** Države udeleženke, ki upoštevajo specifične ozemeljske okoliščine narodnostnih manjšin, menijo, da bi morale takšne manjšine poleg zgoraj omenjenih pravic dobiti tudi pravico do ustrezne oblike samouprave na ozemlju, na katerem živijo.*

***18.** Države udeleženke bodo z zakonskimi in drugimi ukrepi varovale narodnostne manjšine pred slehernо dejavnostjo, tudi pred propagandno, ki v kakršnikoli obliki upravičuje ali spodbuja sovraštvo in diskriminacijo zaradi narodnostnega porekla, ki ogroža obstoj ali identiteto narodnostnih manjšin, ki škodljivo deluje na izražanje in razvoj te identitete ali ki jim na kakršenkoli drug način preprečuje uživati ali uveljavljati njihove univerzalne človekove pravice in temeljne svoboščine. V tem vsebinskem okviru izražajo svojo pripravljenost sprejeti mednarodne opazovalce za nadzorstvo ljudskega štetja na ozemljih, kjer živijo narodnostne manjšine.*

***19.** Nobene od teh obveznosti ni mogoče razlagati tako, kot da lahko dopuša kakršnokoli pravico katerekoli države, narodnostne manjšine ali osebe, ki takšni manjšini pripada, da bi se ukvarjala z dejavnostjo ali ravnanjem, nasprotnim ciljem in načelom ustanovne listine Združenih narodov, pa tudi načelom, zapisanim v helsinški sklepni listini. Pri uveljavljanju svojih pravic bodo narodnostne manjšine in osebe, ki jim pripadajo, spoštovale univerzalne človekove pravice in temeljne svoboščine drugih.*

***20.** Države udeleženke se strinjajo, da bodo v okviru varstva pravic narodnostnih manjših spodbujale vlogo mehanizma humanitarne razsežnosti KVSE. Pretehtale bodo tudi možnost za ustanovitev ustreznega spravnega mehnizma, ki naj olajša poravnavo vprašanj v zvezi s tašnimi manjšinami. Nadalje bodo države udeleženke pretehtale z ozirom na zaščito narodnostnih manjšin tudi izkušnje in uspehe, ki jih je mogoče doseči v okviru Sveta Evrope.*

Bitka za skupno nemško prestolnico

OD NAŠEGA DOPISNIKA

BONN, 11. junija – V bitki za glavno mesto združene Nemčije ima za zdaj še vedno prednost Bonn pred Berlinom. V anketi, ki jo je konec tedna objavil inštitut za izpraševanje javnega mnenja Infratest (opravili so jo od 22. do 28. maja in so v njo zajeli 1003 »zanesljivo reprezentativne« prebivalce ZRN in Zahodnega Berlina), se je 48,7 odstotka vprašanih izreklo za to, naj Bonn tudi v prihodnje ostane nemška prestolnica, medtem ko se je za Berlin odločilo le 32,3 odstotka vprašanih.

Čeprav so ta hip v ospredju drugi problemi v zvezi z združitvijo Nemčij, pa vse več intelektualne energije posvečajo tudi vprašanju, kam postaviti prihodnjo prestolnico. Argumenti, s katerimi žonglirajo pri tem, so kar najbolj raznovrstni. Dokaze simbolične zvrsti s pridom uporabljajo na obeh straneh, tako da se zagovorniki Berlina za svojo stvar zavzemajo z argumentom, da je prav Zahodni Berlin v dolgem obdobju hladne vojne postal pravcati svetilnik svobode, medtem ko nasprotniki opozarjajo na to, da je bil Berlin pred tem simbol velike Nemčije in tistih njenih ambicij, ki so človeštvu prinesle toliko gorja. Tisti del politike, ki se ima za čuvarja federalistične ureditve, sicer ne nasprotuje selitvi prestolnice v Berlin, vendar pa ga pri tem tudi skrbi »simbolna« vloga nekdanjega Berlina, ki je skušal sicer zelo raznovrstno Nemčijo na vso moč centralizirati; če že Berlin, pravijo, potem le s pogojem, da bo nova in združena Nemčija še bolj upoštevala federalistične temelje, na katerih je bila zgrajena ZRN. Še najraje pa bi tudi ti videli, da bi glavno mesto ostalo v Bonnu, ki je bil vseskozi ravno dovolj »podeželski«, da se ni razvil v vodenično glavo, kakršen je npr. Beograd s svojo birokracijo in drugo socialno navlako. Bonn je slej ko prej zadovoljen, da daje streho parlamentu, vladi z ministrstvi in zveznemu predsedniku, vse druge vsedržavne ustanove od zveznega prometnega urada preko zveznega javnega tožilstva do uprave za civilno letalstvo pa so raztresene od Flensburga prek Karlsruheja do Münchna.

Pomemben argument, ki govori v prid Bonnu, so seveda stroški. Ministrski predsednik Severnega Porenja–Vestfalije Johannes Rau, ki je seveda zainteresiran za to, da glavno mesto ostane na njegovem terenu, jih je ocenil na kakšnih 80 milijard mark, tisti, ki so za selitev prestolnice v Berlin, pa omenjajo vsoto, ki sega od 30 do 40 milijard mark. Vendar pa je to samo del težav, kajti selitev državnega aparata odpira tudi vprašanje nove urbanistične ureditve v velemestu na Spreeju, kjer že danes manjka kakih 200.000 stanovanj. Odločitev zato ne bo padla kmalu in vsa bonska ministrstva, ki izvajajo ali pa načrtujejo – med njimi tudi zvezni tiskovni urad, ki ga bodo gradili tako, da bo še bolj pri roki zveznemu kanclerju – dela nadaljujejo in jih mislijo tudi zaključiti.

O usodi Bonna naj bi bolj zavezujočo besedo izrekli – takšne so sedanje prognoze – šele v treh ali štirih letih, sama selitev, če bo do nje prišlo, pa naj bi bila stvar, ki naj bi trajala kakih deset let.

Opravljena anketa je odkrila vidne razlike med severom in jugom države: medtem ko sta se sever in pa Zahodni Berlin močneje izrekala za Berlin, je Bonn na zahodu in jugu Nemčije dobil jasno večino. Nasploh je kar 82 odstotkov vprašanih pozitivno odgovorilo na vprašanje, ali mislijo, da se je Bonn v minulih 40 letih pred svetom »dobro postavil«. Za Bonn se izreka tudi mladi rod, medtem ko so letniki, rojeni še v predvojni Nemčiji, bolj za Berlin. Kot so ugotovili povpraševalci, se za Berlin pretežno izrekajo tisti, ki vidijo v njem simbol svobode, enotne Nemčije in njene moči, medtem ko so za Bonn tisti, ki bi se radi izognili drugim novim gradnjam za upravni aparat in ki misijo, da morata vlada in parlament delati v »porenskem miru«. Ta misel je seveda v neposrednem sorodstvu z mislijo, ki jo je že pred desetletji, to je v prvih letih kariere Bonna kot prestolnice, napisal zloben ameriški dopisnik: da je Bonn kot čikaško pokopališče – ravno tako velik in tudi tako miren.

MARJAN SEDMAK

Zabeleženo . . .

»Tisk povsod slabo piše o Afriki . . . In vendar je afriška stvarnost danes polna znamenj upanja, včasih prav neverjetnih, treba pa jih je seveda videti.«
JUVENAL HABYARIMANA,
predsednik Rvande

»Če si obetate, da je Sovjetska zveza tako zelo zaposlena s perestrojko, da lahko ribarite v kalnem, vam moram povedati, da je takšna analiza zelo površna.«
MIHAIL GORBAČOV,
predsednik ZSSR, v pogovoru z nemškim novinarjem

»Povzpeli smo se daleč, zelo daleč iz globin hladne vojne.«
GEORGE BUSH,
predsednik ZDA

»Mislim, da bi vlada morala odstopiti, če je njen program spodletel že na samem začetku.«
BORIS JELCIN,
predsednik Ruske federacije

»Islamska skupnost se bo rešila rakavega tvora, ki se imenuje Izrael.«
ALI HAMNEI,
naslednik ajatole Homeinija

»V Sovjetski zvezi imamo danes enako eksplozivno mešanico kot v Nemčiji v zgodnjih tridesetih letih. Ponižane velesile, nereda v gospodarstvu, razraščanja nacionalizma – takšnih nevarnosti ne kaže podcenjevati.«
ANDREJ GRAČOV,
zunanjepolitični svetovalec sovjetskega Centralnega komiteja

BILAK, HUSAK IN JAKEŠ NA ZATOŽNI KLOPI

Trojico bivših čaka kazen

Kdo so bili in kaj so delali trije priprti, nekdaj vodilni možje KP ČSSR in kakšna je bila njihova vloga pri pokončanju praške pomladi leta 1968

Vest o prijetju Vasila Bilaka, Gustava Husaka in Miloša Jakeša, ki so bili najbolj »zaslužni« za neslavni konec praške pomladi 1968 in ki so potem vodili Češkoslovaško do lanskoletne »žametne revolucije«, ni bila sama po sebi nikakršno presenečenje, saj so sojenje Bilaku, denimo, napovedali že 5. decembra lani. Presenečenje je bil edinole datum njihove aretacije – dva dni pred prvimi povojnimi svobodnimi parlamentarnimi volitvami – s čimer je želela nova oblast dodatno oškodovati morebitne nasprotnike komuniste. Toda ne glede na to »sumljivo« ozadje so se ob aretaciji trojice bivših partijskih veljakov obudile razprave o omenjeni trojici in njeni vlogi v preteklosti.

Vasil Bilak je bil nedvomno človek, ki je v praški pomladi odigral najbolj umazano vlogo, čeprav kasneje ni bil nagrajen z najvišjimi položaji v državi: ti so pripadli **Gustavu Husaku** (partijski sekretar od 17. aprila 1969 do 17. decembra 1987 in predsednik države od maja 1975 do 9. decembra 1989) in **Milošu Jakešu** (prvi sekretar partije od decembra 1987 do prelomnega 24. novembra 1989), medtem ko je bil sam Bilak sekretar partije za ideologijo od leta 1970 do 20. decembra 1988. Potem se je dokončno umaknil v ilegalo, kar je tudi pripomoglo k lažjemu obračunu s komunizmom. Mnogi še danes menijo, da bi bilo težje izvesti prevrat, če bi v ključnih trenutkih novembra lani Bilak sedel poleg Jakeša, tako kot je bilo v prelomnih dneh jeseni 1968, ki je pomenila obračun s praško pomladjo.

Pokop praške pomladi

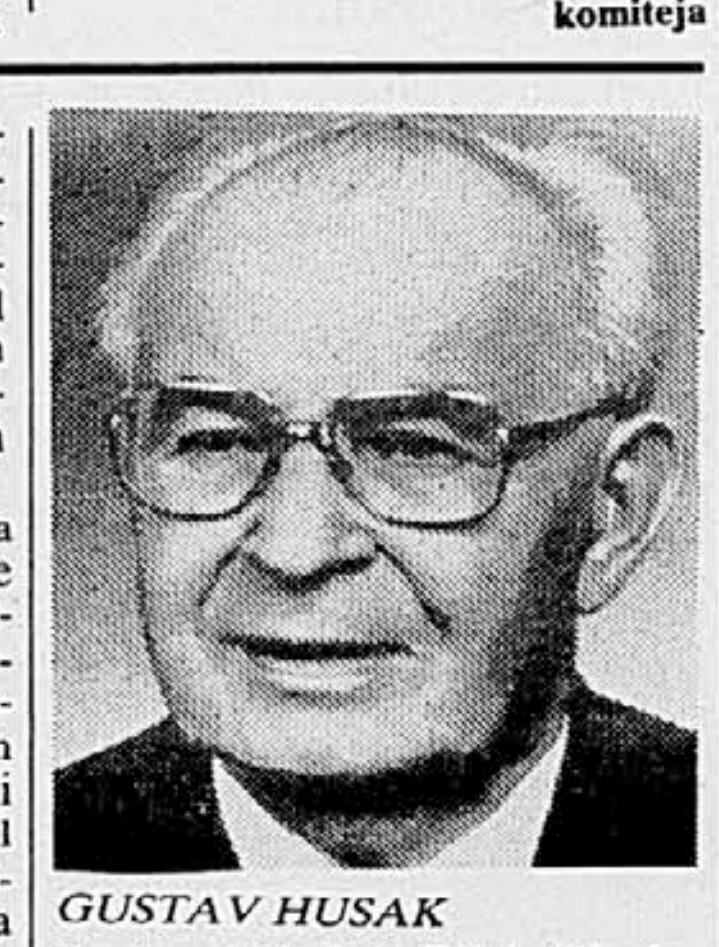
Za lažje razumevanje vloge posameznih ljudi v praški pomladi in pozneje je treba osvežiti spomin na dogodke leta 1968, ki je danes pojem sovjetskega upora proti poskusom reformiranja komunizma. Miloš Jakeš je prišel v najožje partijsko vodstvo marca 1968, ko je tedanji prvi sekretar Aleksander Dubček ustvarjal novo ekipo za nove naloge.

Najpomembnejše položaje v partiji so imeli v rokah ljudje, naklonjeni reformam, kot premier Ciernik, predsednik parlamenta Smrkovsky, sekretar Zdenek Mlynař, zunanji minister Jiři Hajek . . . V vodstvu partije so bili seveda tudi Dubčkovi nasprotniki kot denimo bratislavski partijski šef Vasil Bilak, pa Indra, Barbirek in drugi, ki so svoje življenjske nazore povezovali z imenom Antonina Novotnega, človeka, ki je vodil partijo po sovjetskem vzoru pred Aleksandrom Dubčkom. Jakešu je pripadel položaj predsednika partijske nadzorne komisije, ki se je ukvarjala s kadrovskimi vprašanji. Izbira je bila logična, saj je bil prej deset let zaposlen na policiji, zadnji dve leti pa namestnik notranjega ministra. Vsi ti ljudje so bili tudi na seji vodstva češkoslovaške partije v noči med 20. in 21. avgustom 1968, ko so sovjetski tanki začeli prodirati proti Pragi. Ko se je sestanek končal, so v zgradbi CK ostali le Dubček in njegovi somišljeniki, drugi pa so odšli domov; od prosovjetskih mož je ostal le Jakeš. Zjutraj so sovjetski vojaki prijeli in odpeljali Dubčka, Smrkovskega in še nekatere druge v Moskvo, Jakeša pa na sestanek s sovjetsko »delegacijo«. Položaj se je zapletel 22. avgusta, ko so Dubčkovi privrženci organizirali ilegalni izredni partijski kongres, prosovjetski del partijskega vodstva pa je želel ustanoviti lastno vlado in prevzeti položaje po aretaciji Dubčka. Enajsterica tovrstnih politikov se je zbrala v hotelu Praga: Bilak je na tem sestanku zahteval, naj ga določijo za vodjo skupine, ki se bo pogajala s Sovjeti (vodilna naj bi bila Bilak in Indra), toda Mlynar, eden redkih iz Dubčkovega kroga, je temu odločno nasprotoval. Bilak je kasneje večkrat očital svojim kolegom, da so ga v tem trenutku »izdali«. Toda ta skupina je na naslednjem sestanku v zgradbi CK in v navzočnosti sovjetskega veleposlanika Červonenka poskušala še enkrat izvesti »notranji udar«, a se ji znova ni posrečilo, čeprav je tokrat Červonenko izrecno zahteval ustanovitev nekakšne »revolucionarne delavsko-kmečke vlade.« Položaj se je zapletel v tolikšni meri, da je na koncu posredoval predsednik Ludvik Svoboda in s sovjetsko stranjo so se dogovorili o nadaljnjih pogajanjih v Moskvi.

VASIL BILAK

Tja je sovjetska stran pripeljala tudi vse aretirane češkoslovaške voditelje z Aleksandrom Dubčkom na čelu in tudi promoskovske politike, med katerimi so izstopali predvsem Bilak, Jakeš in Husak. Pogovori so se končali s podpisom sporazuma, ki je bil pozneje tudi objavljen, med devetnajstimi podpisniki pa je bila tudi omenjena četverica. Po vrnitvi iz Moskve je Dubček še naprej opravljal dolžnost prvega sekretarja partije, saj je želel nadaljevati reforme iz časa praške pomladi. Toda razmerje sil v najvišjem vodstvu je že postalo takšno, da se je vsak njegov poskus izjalovil. Zato je 17. aprila 1969 Dubček nepreklicno odstopil, na njegov položaj pa je prišel Gustav Husak, dotedanji namestnik premiera Ciernika. Dodajmo, da je Miloš Jakeš obdržal položaj predsednika nadzorne komisije, kar je pomenilo, da je začel množično kadrovsko čistko v partiji. S tem je bila ne samo dejansko, ampak tudi formalno pokopana praška pomlad. Njeni »pogrebci« so bili seveda predvsem tisti, ki so po koncu pomladi prišli na najvišje položaje: ta trojica pa je bila Husak (prvi sekretar), Jakeš (kadrovski šef) in Bilak (ideološki šef).

GUSTAV HUSAK

Pospravljanje ostankov

Pri pospravljanju ostankov praške pomladi je bil – kot se je kasneje izkazalo – najmilejši prvi sekretar Husak, medtem ko sta bila Bilak in Jakeš bolj papeška od papeža: prvi je ugotavljal »ideološko-politično neoporečnost« posameznih članov partije, drugi pa je njegove odločitve izpolnjeval. Ta dvojica se je leta 1971 tudi verbalno spopadla s Husakom, ki je bil za blažje ukrepe in za pogled v bodočnost, medtem ko sta Bilak in Jakeš poravnavala nekatere stare račune. Vseeno pa se Husak ni mogel izogniti »železnemu zakonu oligarhizacije«, torej popolne podreditve Moskvi. Husak je namreč leta 1975, ko je Ludviku Svobodi potekel mandat predsednika države, po »brežnjevsko« združil dolžnosti partijskega sekretarja in predsednika države, to dvojno funkcijo pa je opravljal dva polna mandata. Potem je decembra 1987 odstopil z dolžnosti partijskega sekretarja (po 18 letih na čelu KPČ) in 9. decembra 1989 zaradi hudih pritiskov takrat že zmagovitega Državljanskega foruma tudi s položaja predsednika države (po 14 letih).

Vasil Bilak, ta »priučeni rusinski krojač«, kot so ga nekateri zmerjali, ni imel tako bleščeče kariere kot Husak, čeprav sta podobne starosti (Bilak je rojen 1917): v KP Slovaške je prišel leta 1946, v KPČ pa osem let kasneje, medtem ko je minister za kulturo v slovaški vladi postal leta 1958, v obdobju 1960–63 pa je bil tudi član zvezne vlade, in sicer minister brez listnice. Leta 1968, ko je Dubček postal prvi sekretar zvezne partije, je Bilak prevzel položaj prvega sekretarja partije v Bratislavi. Kot rečeno, je dvakrat (po 21. avgustu 1968 in aprila 1969) želel postati tudi prvi človek zvezne partije, vendar se je moral zadovoljiti le z vodenjem sekretariata partije za ideologijo, kar je deloma kompenziralo njegovo užaljenost, po drugi strani pa še spodbudilo njegovo maščevalnost: v vodstvu češkoslovaške partije v zadnjih 20 letih ni bilo človeka, ki bi ga bolj spremljal glas »človeka trde roke« kot Vasila Bilaka. Tudi ko je decembra 1988 zapustil svoj položaj in se umaknil, tega ni storil zaradi novega prepričanja; v pokoj je namreč odšel trdno prepričan – kot je razbrati iz njegovih spominov – da je z nasiljem mogoče v družbi rešiti vse. Odšel je takšen, kakršen je prišel, in sedaj ga čaka roka pravice, ki mu bo sodila za vso brutalnost po koncu praške pomladi 1968.

MILOŠ JAKEŠ

Dokončni konec

Miloš Jakeš je zdržal do zadnjega. Ko je ta politik, rojen 1922, prevzel vodenje nadzorne komisije po praški pomladi, se je v partiji začela velika kadrovska čistka. Do 1977, ko je bil Jakeš na čelu te komisije (potem je bil sekretar CK in od 1981 član prezidija partije), je moralo partijo zapustiti 355 tisoč članov: v tem obdobju so preverjali prav vsakega člana partije in njihova »stališča« do dogodkov iz preteklosti, posebej seveda iz časa praške pomladi. Milijon in pol članov partije je moralo skozi Jakeševo selekcijo in knjižice so morali vračati predvsem Dubčkovi privrženci iz centralnega komiteja partije in iz vseh pomembnejših partijskih in državnih ustanov. Zdenek Mlynař v svoji knjigi »Mraz prihaja iz Kremlja« sicer pravi, da ga Jakeš ni zasliševal, je pa podpisal nalog, s katerim so ga privedli na zaslišanje in ga kasneje tudi vrgli iz partije. Jakeš je torej partijo kadroval, jo očistil, zato je bilo tudi najbolj logično, da jo je prevzel tisti trenutek, ko se je Gustav Husak nepričakovano umaknil s položaja prvega sekretarja partije. Tudi tokrat je bil močnejši od Bilaka, za katerega je bila to zadnja priložnost za prevzem vodstva partije. Jakeš je partijo vodil do 24. novembra 1989, ko je moral zaradi pritiska Državljanskega foruma in njegovega voditelja Vaclava Havla (kasneje predsednika države) odstopiti, čeprav je najprej (predvsem 17. novembra) poskušal še nasilno obračunati s študenti. Toda ko se je na Vaclavskem trgu zbralo več stotisoč ljudi, je bilo konec tudi njegove kariere enega poglavitnih zatiralcev praške pomladi. S tem je bilo dokončno konec tudi dediščine te praške pomladi, v kateri so Bilak, Husak in Jakeš odigrali poglavitno vlogo.

DARIJAN KOŠIR

Zadnji adut srbske oblasti

VOJKO FLEGAR

Ivica Osim in Slobodan Milošević bosta morda preživela ekipi, ki jih vodita, a kakšne posebne slave in zadovoljstva jima to ne bo prineslo. Še naprej bosta »obsojena na posamične zmage«, brez upanja, da bi se vpisala v zgodovino kot človeka kontinuitete in radikalnega preloma hkrati. Ne glede na to, da je marksizem mrtev, dialektika še vedno velja; konec koncev je človeštvo ni podedovalo od očetov znanstvenega socializma.

Kaj bo storil selektor jugoslovanske nogometne reprezentance, da bi preprečil »psihološko razsulo« pred naslednjo tekmo, je seveda njegova »poslovna skrivnost«, srbska oblast pa je v slabem mesecu dni že zaigrala na svoja edina preostala aduta: obznanila je predlog za sprejetje nove republiške ustave in napovedala združitev zveze komunistov in socialistične zveze v »enotno stranko levice«. Toda v hitri igri z nasprotniki, katerih taktične zamisli temeljijo na kolektivni igri (srbska opozicija ter nova in stara republiška vodstva po državi) in »zmagovalni mentaliteti« (Marković), se Milošević očitno ne znajde tako dobro kot nekdaj v spopadih s svojimi partijskimi tovariši. Kot da bi izgubil občutek za čas, še vedno predolgo stavi na ideološko preživele obrazce in zato neučinkovite. Neglede na to, da ji menda kandidat za predsednika srbske socialistične stranke.

Če bi obe omenjeni potezi srbski komunisti potegnili pred pol leta (takrat, ko so – vzporedno z romunskimi dogodki – na kongresu še na veliko pleteničili o političnem pluralizmu znotraj SZDL), če bi vodja istočasno zamenjal tudi dokazano kompromitirane posameznike (Mitević, Minović, Todorović) in če bi kazal manj osebnega nestrinjanja z večstrankarskimi volitvami, jutri v Beogradu zanesljivo ne bi bilo opozicijskih demonstracij. Tako pa je predlog za novo ustavo prišel v trenutku, ko je opozicija že dovolj močna, da izsiljuje koncesije, »beg iz komunizma« pa potem, ko se je (že kar preveč) očitno pokazalo, da reakcije na 45 let njegove oblasti ne bo mogoče obrzdati.

Tisti, ki so trdili, da je novi srbski komunizem s svojimi »ne-glede-na-žrtve« kampanjami za »srbsko stvar« odločilno prispeval k vzponu Demosa in HDZ oziroma k sorazmerno hitri demokratizaciji širom Jugoslavije, so danes seveda prepričani, da zdaj »katalizacijski proces« poteka v nasprotni smeri. Oboje verjetno v določeni meri drži, a zdi se, kot da smo v zadnjih letih malce pozabili na demokratično tradicijo Beograda in njegove inteligence, hkrati pa na »tradicionalni nacionalni ponos« srbske province. Srbski komunisti so se z njima okoriščali preveč samovoljno (tudi Miloševićevi), da se jim to ne bi maščevalo, zato pa zdaj, ko ju nimajo več »pod nadzorom« prisegajo, da komunisti »po osmi seji nimajo ničesar skupnega s prejšnjimi«.

Pa imajo: obljubili so veliko več, kot so zmogli in nameravali, podlegli so istim oblastniškim razvadam. V zameno za uničeni vojvodinsko in kosovsko avtonomijo so namesto obljubljenega miru in iztrebljenih separatistov dobili spoštovanja vredne politične nasprotnike, namesto gospodarskega preporoda na beograjski borzi zaman prodajajo preporodne obveznice, namesto enotne Jugoslavije in brionske ustave znajo dobiti konfederacijo in pogodbo, namesto enotne in samozavestne Srbije pa za dalj časa nestabilno in v strankarske obračune zapleteno republiko. Za povrh pa se je še »asketski« Milošević preselil v bivšo vilo »vojvodinskega avtonomista« Žarka Veselinova, veliko kot četrt nogometnega igrišča.

Predlogi oziroma že kar prošnje »javnosti« in nekaterih srbskih opozicijskih prvakov, naj se »zedinitelj Srbije« vendar že odreče svoji »mladostni zablodi« (komunizmu) in razglasi za nadstrankarskega predsednika, so torej utemeljeni z dvema razlogoma. Najprej je treba sedanji oblasti odvzeti možnost, da se v predvolilnem boju legitimira z njegovo karizmo, potem pa Miloševića »na čistini« označiti za komunističnega konvertita.

Z vodjo ali brez njega, komunistična ali socialistična, aktualna srbska oblast izgublja pobudo. S Sušićem in Vujovićem ali brez njiju, Nemci bi naše nogometaše v vsakem primeru premagali.

Jugoslavija kot rizična država

LOJZE KANTE

Jugoslavijo so nekatera zahodna notranja ministrstva uvrstila med rizične države. To so morala storiti zaradi težav, ki jih povzročajo tako njeni državljani kot tujci, ki ilegalno prehajajo njeno zahodno mejo, njihovim policijam in sodiščem. Naše države se postopoma spet oprijemlje sloves temne balkanske dežele.

Jugoslovanska armada in policija to seveda vesta, najbrž se tega zaveda tudi politika. Zadrege, ki pri tem nastajajo, skušajo državni organi načelno reševati z nediferenciranim sproščanjem obmejnih postopkov za tujce, ki prihajajo k nam – kar naj bi posebej ugodno odmevalo v mednarodnem letu turizma – in s hkratnim poostrenim varovanjem meje pred ilegalnimi prehodi. Zdi se, da ni več sporno, da sta več kot desetletje stara zakona o prehajanju državne meje in o tujcih za današnje razmere povsem neprimerna. Vendar pa se pogledi o tem, kako naj bi ju vsebinsko posodobili, močno razhajajo. Slovenija se je že znašla v sporu z nekaterimi južnimi republikami in z zvezno administracijo. Zlasti je to prišlo do izraza ob nedavnih ponovnih poskusih, da bi zakonsko raztegnili pravice vojakov do legitimiranja občanov s 100 na 1000 metrov širok obmejni pas. V središču pozornosti je seveda predvsem okoli 670 km dolga meja Slovenije z Italijo, Avstrijo in Madžarsko, čez katero gre kar 70 odstotkov vsega prometa s potniki med Jugoslavijo in svetom. Zato ni nič čudnega, da je Slovenija še posebej občutljiva za vse, kar se dogaja na tej meji, in da išče zakonske rešitve, s katerimi bi poskusili popraviti ugled države, zlasti potem, ko so vojaki na njeni meji ubili in ranili vrsto ilegalcev.

V grobem bi ljudi, ki legalno in ilegalno prehajajo našo mejo in imajo potem z njimi opravka tuje policije in sodišča, lahko razdelili v dve veliki skupini: v iskalce zaposlitve in zaslužka, ki jih največkrat bremenijo hudi socialni problemi, in se v večini predstavljajo tudi kot politični begunci, ter v žeparje in kriminalce, ki delujejo individualno ali v skupinah. Nobenega dvoma ni več, da je postala Jugoslavija prostor za dobro organizirane in mednarodno povezane skupine kriminalcev, na katerem pripravljajo različne akcije večjega obsega in vpletajo vanje tudi naivne in preproste ljudi, seveda z obljubo dobrega zaslužka. Ne ustavljajo se pred trgovanjem z orožjem, mamili, avtomobili, belim blagom in še čem. Prav tako ni nobenega dvoma, da ponekod, zlasti na jugu države, občinske in druge oblasti trpijo take nečedna dejanja, prepričane, da tako pač na najhitrejši način rešujejo socialne probleme občanov. Italijanska in avstrijska policija ter naši obmejni konzulati v sosednjih državah imajo bogate izkušnje s kriminalci in žeparji, povratniki, ki po prvih zaplembah dokumentov ne bi smeli lep čas več dobiti novih potnih listov.

Dogajanja na meji in v zvezi z njo v Sloveniji so postala priljubljena tema nekaterih beograjskih tednikov. Njihovi novinarji združujejo prijetno s koristnim. Potovanja po nakupih v Trst ali v Celovec izkoristijo še za pogovor s kakim obmejnim podoficirjem ali oficirjem in potem nastajajo reportaže o hrabrih jugoslovanskih graničarjih in grdih slovenskih policajih. Sklep je povsem naraven: vojakom je treba dati večje pristojnosti, slovenskim policajem pa še manj zaupati. Bralci iz notranjosti države, ki pač ne poznajo obmejnih razmer, jim seveda dajejo prav.

Da problemi v zvezi z mejo niso lahki, priča statistika: lani so na primer v Italiji obravnavali 25.574 tujcev, ki so ilegalno prišli v državo in med katerimi je bilo rekordnih 5.870 Jugoslovanov. Med prebežniki, ki jih je ujela italijanska policija, jih je bilo samo na območju Trsta kar 2.405, od tega 60% Jugoslovanov. Letos se je njihovo število povzpelo na več kot 1.000. Samo na območju Sežane so v prvih treh mesecih ujeli 220 prebežnikov iz držav, med katerimi je bilo 2/3 ekonomskih emigrantov. Italijanske oblasti so po rimskem dvostranskem dogovoru vrnile lani v Slovenijo 3.160 tujih prebežnikov, med katerimi je bilo 1.153 Jugoslovanov. Sicer pa je bilo med tujci 422 Turkov, 149 Romunov, po 90 Filipincev in Cejloncev, 45 Čehov, 39 Egipčanov itd. Vojaki so ujeli kar nad 70 vodnikov, ki so spremljali ljudi prek 34 ilegalnih prehodov. Novinar Intervjuja je v podnaslovu k nekemu svojemu zapisu pred kratkih pogumno zaključil: »Tihotapljenje ljudi čez jugoslovansko državno mejo v Italijo je postal donosen biznis za mnoge Slovence.« V petek objavljena informacija o priimkih lastnikov desetih taksijev z ljubljanskimi registrskimi tablicami, ki so bili ujeti blizu Divače, pa opozarja, da je treba tihotapske kanale iskati drugje.

Slovenska policija seveda ni zadovoljna s stanjem na meji. Ko se njen šef za mejne zadeve Anton Poglajen zavzema za posodobljenje varovanja meje, kot tudi za večja pooblastila policiji pri obravnavanju tujih državljanov, za katere je očitno, da ne prihajajo k nam ne kot turisti, ne kot poslovni ljudje in ne kot študenti, opozarja med drugim tudi na velike stroške, ki jih imata Slovenija in Jugoslavija zaradi nesmotrnega odnosa do tega problema. Zlasti po zadnjih uporabah orožja, mrtvih in ranjenih, ki so vzbudili nelagodne odmeve tudi v tujem tisku, je Anton Poglajen predlagal, da bi mejo varovali profesionalci, bodisi policisti bodisi strokovno usposobljeni vojaki, ne pa rekruti, ki iz najrazličnejših razlogov hitro in nepremišljeno posežejo po puški. Novinarji so v več prispevkih ironizirali njegove ideje. Ne samo to! Slovenskim policistom so zamerili, ker so si po nekaterih ubojih tujih državljanov ogledali mejni teren, let krogel in zasliševali vojake, češ da bi jim radi dokazali, da so s streljanjem napravili napako. No, policija menda ni mogla dokazati niti enega prekoračenja vojaških pooblastil.

Proti vsaki organizacijski spremembi varovanja meje je tudi armada, ki za zdaj ni mogla doseči razširitve obmejnega pasu. Tihomir Stojanović, odgovorni oficir za mejo v Zveznem sekretariatu za obrambo, je pred kratkim napisal celo odprto pismo sekretariatu za notranje zadeve naše republike, v katerem ga poučuje o abecedi varovanja meje in trdi, da se je sam prepričal, da slovenska policija, kjer ima mejne pristojnosti, to je na prehodih in v naseljih, slabo opravlja svoje obveznosti. Ko skuša svoje teze o varovanju meje primerjati s tujo prakso, mu sicer ne uspe dokazati, da so drugod meje prepuščene vojski, zato pa ugotavlja, da so povsod v federalni ali pa centralni pristojnosti držav, proti čemur slovenska policija sploh ni nastopila. Sicer pa pravi omenjeni strokovnjak iz armade: »So stvari, o katerih se ni mogoče pogovarjati.«

Zdi se, da je ena takih stvari tudi ugotovitev, da se problemi z jugoslovansko zahodno mejo ne začenjajo v Kopru, Sežani, Novi Gorici, na Jesenicah, Mariboru, Murski Soboti ali v Ljubljani, pač pa pri Bogorodici, v Gevgeliji, na beograjskem in zagrebškem letališču ter v nekaterih pristaniščih. Zdaj ko smo se v mednarodnem turističnem letu odločili za nadaljnje sproščanje mejnih formalnosti, bi morali vsaj premisliti, od kod prihajajo k nam v goste turisti in od kod ljudje, ki nam jih vračajo tuje policije in jih moramo potem gostiti na naše stroške. Ideološko preživel odnos do neuvrščenega sveta nas ovira, da bi katero od držav razglasili za rizično, kot so nekatera zahodna ministrstva razglasila Jugoslavijo. Zato pa bomo še naprej plačevali za to visok davek. Žal ne bo bremenil tistih, ki ne razumejo sodobnega sveta in njegovih vrednostnih meril.

RAZBREMENJEVANJE GOSPODARSTVA

Za katastrofalen položaj gospodarstva je precej »zaslužna« tudi zvezna vlada

Razbremenjevanje na račun družbenih dejavnosti nikoli ni dalo veliko sadov – Slovenija polni dva proračuna, kar znese okrog 34% nacionalnega dohodka – Vlada naj zmanjša proračun JLA

Izvršni svet skupščine Republike Slovenije predlaga skupščini v sprejem zakon o razbremenitvi slovenskega gospodarstva in tako nadaljuje prakso dosedanjega izvršnega sveta, ki pa kakšnih vidnih izboljšav ni prinesla. Nasprotno! Stanje slovenskega gospodarstva je po več letih »razbremenjevanja« na račun kulture, šolstva, znanosti in drugih družbenih dejavnosti še slabše, kot je bilo.

Vse slabši pa je tudi položaj dejavnosti, katerih sredstva se tako vztrajno zmanjšujejo. Vsi vemo, da obstajajo neke vrste standardi, ugotovljeni npr. v okviru Unesca in drugih organizacij znotraj OZN, ki jasno povedo, kolikšen delež nacionalnega dohodka mora nacija, ki dosega npr. 5 do 6.000 dolarjev dohodka na prebivalca, vložiti v kulturo, izobraževanje in znanost oziroma v zdravstvo in socialno varstvo, če si želi zagotoviti normalen tempo razvoja. Glede na te standarde Slovenija vlaga npr. v kulturo vsaj za tretjino premalo, v vzgojo in izobraževanje za četrtino premalo, prav nič boljše pa ni z zdravstvom, znanostjo, raziskovanjem itd. Hkrati pa vsi še vedno pričakujemo, da bodo ravno znanost in raziskovanje (znanje in eksperimentiranje), kultura (širina duha in iskateljstvo), vzgoja in izobraževanje (znanje in delovna vnema) ter zdravstvo poglavitni generatorji razvoja slovenske družbe v postindustrijsko družbo. Razbremenjevanje gospodarstva na račun teh dejavnosti je potemtakem mogoče razumeti tudi kot zaviranje lastnega razvoja. Povrhu pa gre pri tem tudi za dodatno obremenjevanje. Če vzamemo del denarja, npr. izobraževanju, najbrž pri tem ne računamo, da si bodo učitelji zmanjšali že tako ali tako prenizke plače. Verjetno ne. Denarja bo manj za nakupe učil in potrošnih sredstev ter za potrebe skupnega standarda (malice ipd.). To bodo seveda morali nadomestiti s svojim prispevkom starši, če bodo zmogli, oziroma tisti, ki bodo zmogli. In naposled bodo morali starši kupovati še kredo, če bodo hoteli, da bodo njihovi otroci lahko v šoli pisali na tabli. Tako bodo ravno toliko ali še bolj obremenjeni, kot so bili doslej z zares nenormalno visokimi prispevki od bruto osebnih dohodkov.

Hkrati pa je kajpak tudi res, da je slovensko gospodarstvo naravnost nenormalno obremenjeno z davki, prispevki in drugimi obveznostmi. Tako zelo obremenjeno, da je pravzaprav čudež, da se ni že sesulo. Vemo namreč tudi to, da gre v normalnih državah za državni proračun približno 15–20% nacionalnega dohodka (npr. 1,5% za kulturo, 4,5% za vzgojo in izobraževanje, 1 do 4% za obrambo itd. itd.).

● Toda Slovenija polni dva proračuna. Zveznega, ki zajema okrog 17,5% nacionalnega dohodka Slovenije, in republiškega, za katerega gre ravno tako okrog 17% nacionalnega dohodka, kar znese okrog 34% nacionalnega dohodka. To je seveda nevzdržno, saj tolikšne obremenitve najbrž ne bi preneslo nobeno normalno gospodarstvo. Razbremenjevanje je potemtakem nujno in neizbežno. Vprašanje pa je, da se ga lotevamo na pravi način oziroma s prave plati.

Opredelili smo se za suvereno in samostojno Slovenijo v okviru jugoslovanske konfederacije. Svoje gospodarstvo pa že ves čas razbremenjujemo na račun lastnega državnega proračuna, in to že vrsto let prav na račun dejavnosti, od katerih je bistveno odvisen nadaljnji razvoj Slovenije, njena neodvisnost in gospodarska, kulturna in vsakršna suverenost. Ravnamo torej ravno v nasprotju s svojimi opredelitvami, kot da smo se odločili za močno federacijo, ki ji je treba tudi materialno omogočiti centralizacijo vseh pristojnosti. Namesto da bi postopno, vendar odločno zmanjševali odliv sredstev v proračun in sklade federacije, odtrgujemo sami sebi.

● No, res je, da je že prejšnja vlada deloma zmanjšala odliv sredstev v zvezni sklad za nerazvite, sedanja pa predlaga, da bi začasno v celoti zaustavili neposredna gotovinska nakazila v ta sklad; čeprav je treba poudariti, da to ne pomeni tolikšnega prihranka Slovenije, kot nemara mnogi mislijo. Večji del t. i. pomoči nerazvitim se namreč že nekaj časa odvaja na druge načine: s sovlaganji in samostojnimi naložbami slovenskih podjetij v nerazvitih okoljih. Teh oblik pomoči pa seveda vlada ne namerava ustaviti.

Znotraj odliva v zvezni proračun prispeva Slovenija po nekaterih podatkih kar okrog 7% svojega nacionalnega dohodka za JLA. V primerjavi z nami npr. članice OECD porabijo za svoje armade pretežno okrog 1 do 2 in največ okrog 4% svojega nacionalnega dohodka. **Za vojsko torej plačujemo Slovenci vsaj dvakrat toliko kot države, s katerimi bi se sicer radi primerjali; za lastno kulturo pa vsaj tretjino manj, za šolstvo četrtino manj itd. Pa naj še kdo reče, da živimo v miroljubni državi! Zakaj torej ne poskusimo razbremenjevati gospodarstva tako, da bi od Markovićeve vlade zahtevali, naj zmanjša proračun JLA.** Seveda je pri nas ravno nasprotno: zvezna skupščina že leta in leta ne ve, za kaj vojska porabi vsa ta sredstva, ki jih zahteva in dobi. Sprašujem se torej, zakaj vsaj nova slovenska vlada (in skupščina) ne sporoči zvezni vladi in zvezni skupščini, da zaradi katastrofalnega položaja slovenskega gospodarstva, za katerega je z nekaterimi svojimi reformnimi ukrepi (neenakopraven položaj izvoznikov zaradi precenjenosti dinarja) »zaslužna« tudi zvezna vlada, od 1. julija 1990 ne bo mogla več prispevati za zvezni proračun toliko, kot je bilo predvideno, in da bo prispevala npr. za tretjino manj. Hkrati bi lahko predlagala tudi skrajšanje vojnega roka in odpravo tistih zveznih ustanov, ki skrbijo za področja in dejavnosti, ki jih v skladu s svojo splošno politično opredelitvijo želi Slovenija v prihodnje samostojno upravljati. Dodati bi bilo seveda treba še to, da je Slovenija čvrsto odločena za konfederalizacijo Jugoslavije in da se želi takoj začeti pogovarjati z vodstvi drugih republik o preureditvi Jugoslavije in da je tudi odločitev za zmanjšanje odliva kapitala iz Slovenije v skladu s to brezpogojno opredelitvijo. S takšnim tretjinskim zmanjšanjem odliva v proračun federacije bi se obremenitev slovenskega gospodarstva zmanjšala za približno 16%, to pa bi gotovo že precej blagodejno vplivalo nanj.

Glede na vse povedano, moram poudariti, da se ne morem strinjati s predlogom vlade. Lahko se kvečjemu sprijaznim s tem, da mu ne bom do kraja nasprotoval in v skupščini tudi glasoval proti njemu, vendar samo pod pogojem, da vlada skupščini in vsem državljanom Slovenije zagotovi, da je to zadnji tak poseg zoper lastne interese, da pove, do kdaj naj bi zakon veljal (npr. najdlje tri mesece), predvsem pa, da tudi jasno napove in razloži program postopnega spreminjanja položaja Slovenije v okviru Jugoslavije ter v zvezi s tem tudi program odločnega zmanjševanja odliva kapitala iz Slovenije v proračun in sklade federacije. Seveda bi tak program moral biti pripravljen tako, da bi nemudoma začel prinašati otipljive rezultate.

TONE PERŠAK,
podpredsednik
DPZ Skupščine RS

REKLI SO

Potrebujemo finančno policijo

IGOR BAVČAR, minister Republike Slovenije za notranje zadeve, v intervjuju za Start:

»Pri nas družbeni računi niso poravnani. Tako v bistvu tudi nimamo finančne policije, revizijske službe. Tudi SDK danes ni sposobna ugotoviti, kaj se v nekem podjetju dogaja. Mogoče je prilagajanje računov, mogoč je vsakovrstni voluntarizem itd. Zato mislim, da bi bilo treba razviti revizijo kot institut, nekakšno finančno policijo, ki ne bi bila sposobna samo preprečevati kriminal na tem področju, pač pa bi ljudem v podjetjih in uporabnikom družbenih računov tudi svetovala, kako naj ravnajo. To so visoko strokovni poklici, ki morajo biti odlično plačani. Logično je, da v sistemu, v katerem šele prehajamo na podjetništvo, tega ni, posledica tega pa so že hude težave, ker je policiji prepuščeno, da po lastni presoji odloča o tem, kaj je na tem področju kaznivo in kaj ni. Tako lahko nastane tudi velika škoda, ker ni ne predpisov ne družbenega konsenza o tem, kaj je kaznivo in kaj ne. Po drugi strani se je začel pri nas svojevrsten proces prvobitne akumulacije, v katerem vladajo zakoni džungle, vojaške zmage, če se lahko tako izrazim. S stališča nacionalne ekonomije je treba zastaviti vprašanje, kaj dopustiti in česa ne. Čeprav to ni v skladu s funkcijo, ki jo opravljam, si upam reči, da s sedanjo zakonodajo ne bo mogoče povsem legalno izpeljati tega prehoda z dogovornega na tržno gospodarstvo ...

Kar zadeva odnose med pravno državo in civilno družbo, jih je treba po mojem mnenju urediti tako, da bo sleherno od teh vprašanj obravnavano kar se da liberalno. Če se že zavzemam za moderno evropsko policijo, potem sploh ne vidim razloga, zakaj bi bil sistem, v katerem bo ta policija delovala, drugačen.

Izkušnje in podatki dokazujejo, da na področju lahkih drog represija ničesar ne prepreči, zato bi jih bilo nemara bolj preprosto legalizirati in tako nadzorovati. Seveda pa lahko veljavne sklepe o teh zadevah sprejema samo parlament. To je vprašanje razmerja političnih sil v parlamentu, jaz pa bom moral delovati v skladu s svojimi pristojnostmi, čeprav imam do teh zadev zelo liberalno stališče.«

»Odpraviti albansko državo na Kosovu«

VUK DRAŠKOVIĆ, predsednik Srbskega gibanja za obnovo (SPO), v intervjuju za Nedjeljni Vjesnik:

»Vem le to, da je Milošević v danem trenutku zajahal osedlanega konja in da sta srbska opozicija in inteligenca 15 let opozarjali na resnično bedni položaj Srbije in srbskega naroda. Skratka, povzpel se je na že pripravljenega žrebca, toda kaj je storil? Zapeljal ga je v napačno, v slepo ulico in Srbija, ki je bila, preden se je pojavil Milošević, z demokratičnimi procesi vsaj pet let pred Hrvaško, je padla tako globoko, da ji zdaj Tuđman predava o demokraciji. Tudi tisti njegov stavek: »Nihče vas ne sme tepsti ...« je ostal nedokončan. Pozabil je reči: »... razen mene, če ne boste mislili tako, kot jaz mislim, da morate misliti.« V boljševističnem slogu je obljubljal najboljše, toda to najboljše je napisal na led in ponudil na ognju ...

Kosovski problem je mogoče rešiti zelo preprosto in utemeljeno, po načelih, ki jih spoštuje sleherna civilizirana, suverena in normalna država tako v Evropi kot kjerkoli na svetu. Po mojem mnenju je treba najprej odpraviti tako pravne kot praktične posledice dveh zasedb Kosova in Metohije, vojne balistične in povojne Brozove zasedbe, to pa pomeni izgnati brez pomislekov v Albanijo vse, kar se je bilo med okupacijo priselilo, vrniti Srbe, ki so bili pregnani, absolutno do temeljev razformirati in odpraviti albansko državo na Kosovu, ukiniti vse tamkajšnje institucije albanske suverenosti, od univerze do pošte, vse posle na novo ustanoviti in jih vključiti v pravni in državni mehanizem Srbije.«

Kliring je marsikaj skril

Zmanjšan izvoz na klirinški trg kaže realnejšo sliko gospodarjenja – Kaj prikrivajo disparitete cen – Uspešni izvozniki bodo neuspešni

Kliringa kot tople grede ni več. V preteklih letih se je delež klirinškega izvoza v celotnem izvozu Jugoslavije zmanjševal vsako leto. Tako je še leta 1982 pomenil 45% celotnega izvoza Jugoslavije, leta 1985 40%, leta 1989 še okoli 21%, v prvih treh mesecih tega leta pa samo še 17%.

Kaj to pomeni za izvoznike in njihovo akumulacijo, najbolje vedo izvozniki sami. Ob dejstvu, da so se v preteklosti dosegale v izvozu na klirinški trg v povprečju mnogo višje cene kot na konvertibilni, in ob dejstvu, da domače tržišče ni več želelo absorbirati domačih inflacijskih prodajnih cen, je razlika v škodo akumulacije podjetij razumljiva.

Predvsem menimo, da je prišlo do realnega stanja (izgube podjetij) zaradi zmanjšanja izvoza na klirinški trg z vidika kakovosti na teh trgih, z začetkom tržnih pogojev (realnih cen), ter tečaja izvoznikov na konvertibilna tržišča.

Vse tri komponente skupaj so podjetjem zadale udarec, kar zadeva akumulacijo, saj so podjetja čez noč morala pričeti prodajati blago doma po tržno priznanih cenah, ne pa po cenah, ki so bile posledice nerealno visokih stroškov. Na drugi strani klirinškega tržišča ne želijo več sprejemati blaga – navadno slabše kakovosti – po nerealnih cenah. Majhna razlika med klirinškim in konvertibilnim dolarjem pa tudi ne omogoča podjetjem akumulacije pri konvertibilnem izvozu.

● Disparitete izvozno-uvoznih cen so tako dolgo časa prikrivale realno oceno uspešnosti podjetij, saj so omogočale prikrivanje realnih pokazovalcev o poslovanju podjetij.

S tem se je v statistiki prikazovala sorazmerno visoka akumulacija, ki pa je v resnici ni bilo. Denarna enota (dinar) ni bila enotno merilo vrednosti, z njo se je le izkazovalo nominalno gibanje cen in vrednosti.

Dispariteta cen je razlika med medsebojnim odnosom kvalitativno enakih izdelkov v dveh nacionalnih gospodarstvih.

Disparitete cen so bile (in so še) predvsem značilnost administrativno-planskih gospodarstev. Razloge za nastanek disparitet cen lahko iščemo globalno vzeto v dveh faktorjih

a) kot posledico tehnoloških razlik in načina proizvodnje,

b) kot posledico različnih družbeno-ekonomkih ureditev.

Danes to ni več možno, postavlja pa se vprašanje, kako naprej?

Decentralizacija ekonomskega odločanja odpravlja disparitete

Dejstvo je, da politične spremembe v vzhodnoevropskih državah pomenijo tudi spremembo v organizaciji ekonomskega poslovanja. **Z decentralizacijo pa je tudi formalno omogočeno odpravljanje disparitet. Ekonomska politika je v preteklosti s svojim instrumentarijem v veliki meri povzročala disparitete cen.** S tem povezano pa je jasno, da bo odpravljen tudi klirinški način plačevanja med partnerji. To bo po naših ocenah v prvi fazi zmanjšalo obseg trgovanja med državami, po drugi pa prisililo partnerja k svetovno priznanim cenam v medsebojnem poslovanju.

In to je zadnji čas, saj že danes, kljub formalno klirinškim sporazumom poteka že okoli 30% medsebojne menjave v konvertibilnih valutah. Le tako namreč podjetja – na eni in drugi strani – uspejo pripraviti realne kalkulacije, saj v nasprotnem primeru ne morejo računati na uspeh (plasma). Narodna banka sicer še vedno ne omogoča direktnih plačil v konvertibili (oz. le izjemoma), kar povečuje stroške poslovanja naših podjetij, toda tisti izvozniki – uvozniki, ki so se že zdaj prilagodili realnim cenam v medsebojnem poslovanju, bodo imeli kontinuteto poslovanja ali pa vsaj lažji položaj!

Za vsa tista podjetja, ki se še ne zavedajo, da kliringa z disparatetami ni več, bo seveda šok velik.

● Predvsem se zna zgoditi, da bodo uspešni dosedanji izvozniki bodisi »neuspešni« ali pa jim bo ostala proizvodnja. In tega se bojimo, zato je potrebna drugačna organiziranost v podjetjih, da bodo lahko ločila zrno od plev, da bodo znala tržno priznane obdržati, druge pa opustiti.

Zato bo treba: a) zmanjšati obseg proizvodnje ali b) spremeniti strukturo izvoza (uvoza) ali c) angažirati dodatna sredstva za odpravo obstoječih neskladij.

Da to dosežemo, pa se morajo podjetja reorganizirati, da postanejo pregledna po donosnosti – po našem mnenju po obliki profitnih centrov.

Organiziranost podjetij za vstop v združeno Evropo

Pustolovščina s temeljnimi organizacijami združenega dela je za nami. Temeljne celice našega gospodarstva se hitijo prilagajati novi gospodarski zakonodaji.

● Ponovno prihaja v ospredje zanimanje za večjo donosnost gospodarske dejavnosti podjetij. Treba je povedati, da so poti, ki vodijo v večjo donosnost – »maksimalizacijo« dobička – različne. Vsem pa je skupno to, da se morajo podjetja organizirati tako, da bodo sposobna za konkurenčni boj z Združeno Evropo.

Tople grede, ki nam jo je dajal kliring, ni več. Tudi ni več političnih olajšav pri vstopu na konvertibilni trg.

Pred nami je le še eno, in to enotno tržišče – Združena Evropa. In to tržišče priznava le uspešne. Po našem mnenju je pogoj za to tudi sprememba v organiziranosti podjetij, ki bo podjetjem omogočala realno oceno poslovnega izida.

Profitni centri in decentralizacija vodenja

Profitni centri nastajajo posledično glede na spremembe podjetniške miselnosti, in sicer od načela »misliti od proizvodnje naprej« k načelu »misliti od tržišča nazaj.«

To pa zahteva pomembne spremembe v organiziranosti podjetja, saj trženjski miselnosti ne ustreza več linijska organiziranost podjetja. Potrebna je decentralizacija v »posamezne devizije«, kib odo zaokrožena poslovna središča s širokimi pooblastili.

Takšna organiziranost podjetij je znana tudi pod imenom »divizionalizacija« – to je urejenost podjetja po posameznih divizijah – skupina novih učinkov (materialnih in nematerialnih). S takšno delitvijo je možno ustezneje uresničevati posebnosti posameznih skupin novih učinkov s trženjskega vidika. Za uspešnejšo maksimalizacijo dobička ali pa minimalizacijo stroškov je treba divizije prilagoditi v profitne centre, ki sami nadzirajo lastno trženjsko politiko, proizvodnjo in finančne operacije. Le tako si lahko vodstvo podjetja zagotovi odgovornost za poslovni izid divizijskih vodij. Ocenjevanje uspešnosti divizij – profitnih centrov – temelji le na dobičku.

Seveda mora vodstvo podjetja ohraniti kontrolo vsaj nad alokacijo akumulacije, strateškim planiranjem in delitvijo dobička. Toda gledano splošno, ne more obstajati profitni center v obliki divizije, ne da bi prevzel odgovornosti za dobiček oz. izgubo.

TOMAŽ SUBOTIĆ,
Intertrade, Praga

IZ JUGOSLOVANSKEGA ČASOPISJA

Lastnina postaja – premoženje

Zvezni izvršni svet napoveduje drugi reformni korak. Pričakovati je, da bo podrobnosti sporočil konec meseca v skupščini SFRJ, že zdaj pa je jasno, da gre za ofenzivno razvojno politiko.

V skladu s takšno opredelitvijo je vlada na stojnici razstavila družbeno lastnino z namenom, da bi jo razprodala in da bi bilo pri nas premoženje kmalu – ali zasebno ali državno.

Način uresničevanja tega revolucionarnega projekta na področju lastninskih odnosov, ki – po pravovernem marksizmu – bistveno opredeljujejo zgodovinsko formacijo in ureditev, seveda sodi prav med te podrobnosti, o katerih bodo šele razpravljali, brez dvoma pa je res, da bomo s takšno opredelitvijo odložili uresničitev Leninove napovedi, da zlato ne bo več merilo vrednosti in da bodo iz njega gradili javna stranišča, ko bo zmagal komunizem, seveda.

Ali bomo torej nehali razvijati socializem, če bomo odpravili družbeno lastnino?

Odgovor na to vprašanje je odvisen od tega, iz katerega zornega kota ga obravnavate. Če ste tako nesrečni, da ste brez zaposlitve ali pa delate osem ur za minimalni osebni dohodek, životarite brez perspektive in komaj shajate iz meseca v mesec, se vam bo to vprašanje zdelo brezobzirno, prav kakor se lahko zdi življenjsega pomena vsakomur, ki je bolj udeležen v družbeni lastnini, ker jo je spremenil v premoženje, privilegije ali status.

Zato ni nič čudnega, da se je z dnem, ko se je ljudstvo naposled smelo vprašati, ali je naš sistem res najboljši od vseh možnih, začel silovit boj prav zaradi narave lastnine.

Na lastnini namreč temelji povsem konkretna oblast, prav tako neučinkovita, neustvarjalna in nepravična kot ekonomija, ki temelji na ideji, da so delovna sredstva in predmeti dela last vseh in nikogar. Še do včeraj so bili med nami vneti zagovorniki družbene lastnine kot nedotakljivega simbola socializma in naivni bi bili, če bi verjeli, da jih danes ni več in da ne bodo zelo glasni, če bodo imeli priložnost spregovoriti, da bi poskušali preprečiti propad sveta, v katerem jim ustreza bolj ali manj vse.

Z nikakršnimi podatki jih ne bo mogoče prepričati, da so se zmogljivosti družbene lastnine izčrpale, da je sleherna reforma brez titularja lastnine, brez spreminjanja anonimne lastnine v konkretno premoženje jalova in da se je ideja o socialni pravičnosti na podlagi družbene lastnine sprevrgla v vsesplošno krivičnost in fiktivne račune, ki jih sedanja generacija zbira za bodoče rodove.

Za zdaj zanesljivo vemo le to, da vlada pripravlja zakon o gospodarsko-finančni reviziji, katerega cilj je določiti vrednost podjetij in klasificirati lastnino. Brez razprodaje – torej postopoma, da ponudba »na debelo« ne bi znižala cene – bodo zasebniki lahko kupovali vrednostne papirje, ki jih bodo izdajala podjetja. To bo počela tudi država. Ni mogoče reči, koliko časa bo trajal proces spreminjanja družbene lastnine v zasebno in državno, prav gotovo pa ga bo težko ustaviti, ko se bo enkrat začel. Najslabše se bo godilo tistim, katerih vrednostni papirji ne bodo šli v prodajo. Po tržnih zakonih bodo morali zniževati ceno premoženja do vrednosti, ki jo bo kdorkoli pripravljen plačati. In tedaj se bo izkazalo, koliko so vredne napihnjene velikanke oziroma koliko je obrazec družbene lastnine zameglil stvarnost.

Prihaja torej čas čistih računov, ko bodo naposled pravilno predstavljeni podatki o poslovnih rezultatih in gospodarski učinkovitosti. A to je hkrati edina pot, da res poženemo kolo reforme in prestrukturiranje gospodarstva – kot nujen pogoj za boljše življenje – speljemo, kot je treba.

Ko pa bo trg usmerjal kapital, bodo odstranjene tudi štEvilne umetne meje človekovega duha in politične identitete.

Kako se bo to imenovalo, ni tako pomembno, piše **Dragoljub Žarković v Borbi.**

Nova partija in opozicija

Če je po sklepu Zveze komunistov Srbije in SZDLS, da se bosta združili v socialistično stranko, na srbskem političnem prizorišču kaj jasneje, je to spoznanje, da se je tudi vladajoča stranka začela prilagajati zahtevam časa in pripravljati na svobodne večstrankarske volitve. Nepričakovanost sklepa in naglice – združitveni kongres naj bi bil namreč že čez mesec dni – pa zbujata sum, da gre zgolj za manever, ki naj bi okrepil sedanjo levico, a bolj na psihološko-propagandnem področju. Čedalje glasnejša opozicija pa je kljub razbitosti in razlikam znotraj strank postavila pred vladajoči stranki izziv, ki ga ni bilo mogoče zanemariti. Čez dober mesec bo torej združitveni kongres vladajoči levici pokazal tudi njeno programsko opredelitev oziroma ali je to v bistvu zgolj kontinuiteta komunistične stranke, prilagojena novim razmeram političnega pluralizma, ali pa nemara vendarle prinaša nekaj novega, kar zahteva korenitejši preobrat.

Boljševistične recidive

Pri tem pa je nedvomno najbolj zanimiv odgovor na vprašanje, kakšen bo odnos nove stranke do opozicije in njene nestrpne zahteve po čimprejšnjih večstrankarskih volitvah. Dosedanje zanemarjanje opozicije in trditve, da so vse druge stranke »slabše ali še kaj hujšega«, ni dovoljevalo velike možnosti za dialog. Temu je gotovo ustrezal neregularen, pravzaprav na pol zakonit status drugih strank, ki si skušajo zagotoviti mesto na srbskem političnem prizorišču tudi z opozarjanjem na boljševistične recidive in manire komunistov, ki ne marajo dialoga, marveč se pogovarjajo le sami s seboj in s svojimi somišljeniki.

Zdaj je očitno, da se dialogu ne more več izogibati brez hujših posledic in pretresov. Koliko se vladajoča stranka tega zaveda, se bo pokazalo že v naslednjih dneh, natančneje do 13. junija, ko je opozicija napovedala, da bo pripravila organiziran protest, ker oblasti nočejo razpisati večstrankarskih svobodnih volitev.

Lažni sumi o ustavi

Uradne oblasti kajpada imajo pojasnilo za svoje ravnanje, vendar pa opozicija ni pripravljena sprejeti opravičila, da večstrankarske volitve niso v skladu z ustavo in da je treba zato najprej sprejeti novo. Zanjo je to lažna dilema, pri čemer ni le iz vrst opozicije čedalje pogosteje slišati opozorila, da resnične demokracije v republiki ne bo, dokler ne bodo imeli svobodnih volitev, in da je skrivanje za papirji zanemarjanje tistega, kar vsiljuje življenje.

Naj bo tako ali drugače, uradni predstavniki v Srbiji ne kažejo znamenj posebnega razburjanja zavoljo napovedanih demonstracij in odločnega pritiska opozicije, ki zahteva, naj se odgovorni naposled prenehajo sprenevedati in zavlačevati večstrankarske volitve. A sklep, da bosta ZK in SZDL imeli svoj združitveni kongres najpozneje do sredine junija, jasno priča o tem, da je razlog za hitro strnitev vrst levice veliko oziroma da časa ni ravno na pretek.

Dovolj volje za dialog

Nekaj dni, kolikor je še do napovedanega protesta opozicije, bo pokazalo, ali je vladajoča stranka pripravljena tudi na dialog, ki se mu je doslej vztrajno izogibala. Po naključju ali ne, pa so le dan pred sklepom o združitvi ZK in SZDL predstavniki beograjskih družbenopolitičnih organizacij pripravili pogovor o kulturi dialoga v političnem pluralizmu.

Pogovarjali so se med seboj, predstavnikov opozicije namreč ni bilo, to pa utegne pomeniti, da je še veliko ovir na poti do resničnega političnega dialoga med različno mislečimi in da v mnogih glavah še ni dozorelo prepričanje, da sleherna oblast, ki iskreno želi uvesti demokracijo, to dokazuje predvsem z dialogom in upoštevanjem opozicije.

»Najprej Srbija, potem volitve«

Da so vodilne opozicijske stranke v Srbiji daleč od sleherne, tudi najmehkejše levice, bi moral biti razlog več za dialog, ne pa ovira. Zagovorniki teze »najprej Srbija in šele nato stranke in volitve«, ki jih je najti tudi med tradicionalnimi nasprotniki vladajoče garniture, izzivajo s svojim stališčem nekatere strankarske prvake, ki že v uvodu osnutka republiške ustave vidijo grožnjo demokraciji. Kajti pridevek »socialistična« ob imenu Srbija po njihovem še vedno ideološko opredeljuje njen ustroj, to pa je navzkriž z demokracijo in tržnim gospodarstvom. Zato tudi dilema, ali najprej ustava in šele nato volitve, ni le lažna, marveč tudi nevarna, zatrjuje opozicija.

Če upoštevamo te razlike v stališčih, je jasno, zakaj so vodilne opozicijske stranke za 13. junij napovedale skupni protest, ki utegne biti bolje organiziran in množičnejši od vseh dosedanjih posameznih strankarskih zborovanj. Ali bo nova združena levica imela dovolj moči, da se bo temu postavila po robu oziroma dovolj posluha, da bo z dialogom to premagala, bomo še videli, piše **Andrija Čolak v Vjesniku.**

Bodoča slovenska kulturna politika naj temelji na udeleženosti vseh narodovih sil

Pogovor z novim slovenskim kulturnim ministrom dr. Andrejem Capudrom – Za kompetentnost, iniciativo in odgovornost – Ravnovesje med tradicijo in modernizmom

Novi predsednik republiškega komiteja za kulturo oz. kulturni minister dr. Andrej Capuder, romanist, pisatelj in prevajalec je v pogovoru za naš časopis prvič obširneje pojasnil nekaj okvirnih izhodišč za oblikovanje bodoče kulturne politike in nacionalnega kulturnega programa. Capudrovo načelno stališče je, da je ministrstvo servis za slovensko kulturo: zavoljo ljudi in zavoljo kulture. Čeprav se nekatere vizije kažejo še kot labirint, pa Capudrova misel kaže, da se bodo mnogi delovni projekti potrjevali sproti, v konkretnih kulturnih akcijah.

● *Gospod minister, kako se počutite na novem delovnem mestu? Kakšna se vam glede na kratkotrajno izkušnjo s tem mestom zdi slovenska kultura? Je to vinograd, ki mu manjka delavcev, tempelj s farizeji ali kaj tretjega?*

Moram reči, da je to res nova služba. Prej sem bil in sem deloma še profesor na univerzi. Namesto da bi šel na počitnice, sem šel v to težko in odgovorno službo. Ministrstvo za kulturo in področje, ki sodi k njemu, se mi zdita precej podobna labirintu, iz katerega bo treba najti izhod, vmes pa paziti, da se ne bom preveč zaletaval v napačne izhode in s tem delal škodo sebi in slovenski kulturi.

● *Najbrž ste si že izbrali določene prioritete in naloge, ki jih boste opravljali zlasti zdaj, ko kulturi grozi še večja finančna stiska?*

Naloge so zelo kompleksne, razdelil pa bi jih na dva ali tri dele. Najprej sem kot uradnik soočen z aparatom, ki sem mu postavljen na čelo. Ministrstvo za kulturo sem dobil sestavljeno iz dveh polovic – bivše Kulturne skupnosti Slovenije in bivšega upravnega aparata: oboje bo treba reorganizirati in narediti iz tega učinkovit servis za slovensko kulturo. Tu smo zavoljo ljudi, zavoljo kulture; ta mentaliteta bo morala priti v moje ministrstvo, seveda z vsem spoštovanjem do ljudi, ki tu delajo, do njihove osebnosti in kompetenc. Pritegniti bo treba še druge zavode, ki se ukvarjajo s kulturno problematiko in doseči nekakšen konsenz, skupno formulo, da se bo vse to osredinilo. V tem smislu govorim o centralizaciji uprave, ki se ukvarja s slovensko kulturo.

● *To verjetno že zadeva tudi kadrovska vprašanja. Imate zadosti ljudi za uresničevanje svoje vizije, nalog oz. projektov?*

Tu sem še v labirintu in megli, kajti vizije se ustvarjajo sproti, z delovnimi projekti. Za zdaj še ne vem natanko, kdo je kdo, kaj bom zmogel sam, kaj bodo zmogli moji sodelavci. Aparat, ki ga snujem, se bo sproti koval in potrjeval v kulturnih akcijah.

● *In katere so druge naloge, ki ste si jih zadali kot prve pri delu?*

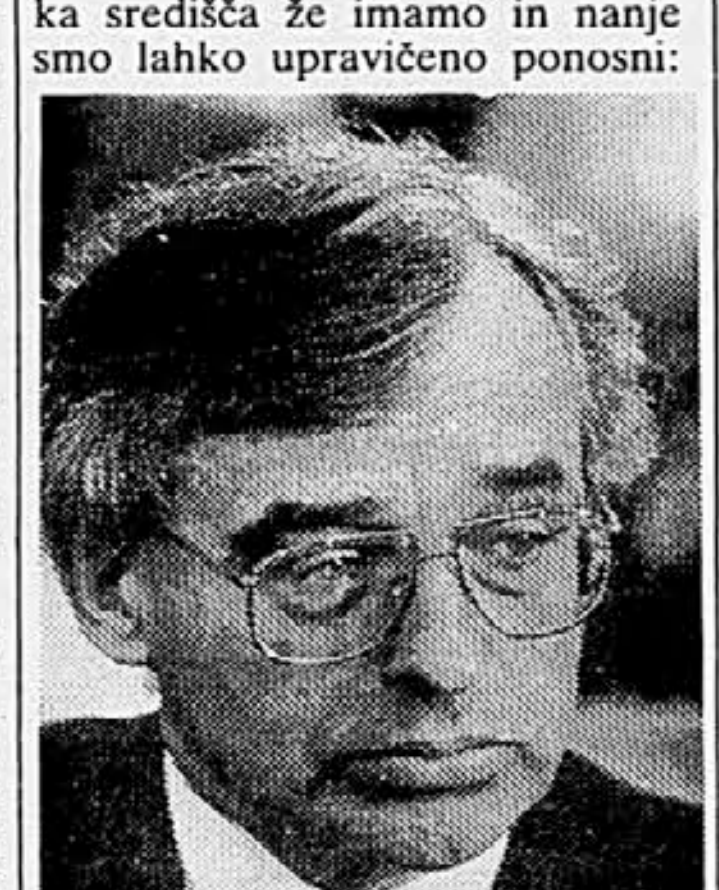
V ospredju je tekoča kulturna politika, ki je polna pasti in nedorečenosti. Šele zdaj vidim, kakšno dediščino nam je zapustil prejšnji režim. Glede organiziranosti se marsikaj podvaja, mnogo stvari je v teku, pri katerih se ne ve, kdo pije in kdo plača. Treba bo doseči gospodarnost tudi v kulturi. Tu se zdaj vsak dan pojavljajo novi problemi, na katere ne moremo prav odgovoriti. Ne smemo pozabiti, da je bila bivši ustanovitelj mnogih kulturnih ustanov Socialistična zveza, ki je ni več. Njene kompetence prehajajo na republiko, to je na parlament, vlado in resornega ministra. Ta dobiva zdaj pomembno vlogo in moral bi se spoznati na vse.

● *Prej ste govorili o centralizaciji in zavodih, ki so še zunaj ministrstva. Verjetno gre za zavode, ki so bolj povezani s federalizacijo, kot so Zamtes in drugi?*

Seveda je tu Zamtes in še druge organizacije, ki delujejo na medrepubliški ravni. Vseh mi še ni uspelo odkriti. Kajti poprejšnji režim je slonel na nekakšnih parastrukturah, ki jim ni videti konca. Vse to bo treba osrediniti v čvrst upravni aparat, v ministrstvo – kot jih imajo v evropskih državah. Z vsem tveganjem in nevarnostjo centralizacije, ki pa ji bomo skušali odpomoči na drugačen način.

● *Kakšen naj bi bil pri tem odnos centra do regij oz. območij? Kako naj se v tej luči razvijajo središča po območjih, kot so Kostanjevica, Slovenj Gradec in druga, ki so v zadnjih desetletjih razvila bogato dejavnost?*

Drugo smer delovanja, nasprotno osredinjenju, pojmujem kot regionalizacijo slovenske kulture, torej ustvarjanje središč na pokrajinski ravni. Ta naj bi Ljubljano razbremenjevala, predlagala in izvajala sebi lastne kulturne akcije in programe. Taka središča že imamo in nanje smo lahko upravičeno ponosni:

DR. ANDREJ CAPUDER – Predsednik republiškega komiteja za kulturo.

Kostanjevica, Slovenj Gradec itd. Ob tem bi rad poudaril vlogo drugega središča, Maribora, ki bo zelo važno za vse območje, ki teži k temu mestu. Med tema dvema načeloma, med centralizacijo in regionalizacijo, naj ne bi vladali napetost in izključevanje, temveč zdrava tekma in dopolnjujoče se razmerje.

● *Kaj mora imeti regija, da jo lahko štejemo za kulturno razvito?*

Isto, kar mora imeti središče republike: kompetenco, iniciativo in odgovornost. Vse drugo je stvar finančnih sredstev. A s tem se že dotikamo manj simpatične, čeprav neizogibne plati delovanja kulturnega ministra, ki je v bistvu razrezovalec gmotne pogače.

● *Ta pogača je čedalje manjša. Na kaj vas navaja to dejstvo?*

Ocene o tem so si kar najbolj nasprotujoče. Kakšen je slovenski kulturni proračun? Dosega okoli milijardo dvesto tisoč dinarjev, to je nekaj čez sto milijonov dolarjev za vse leto. Nekateri pravijo, da je to malo, drugi mislijo drugače; slovaški kulturni viceminister mi je dejal, da njegova dežela, ki ima dvakrat toliko prebivalcev kot Slovenija, nima toliko denarja. Kaj zdaj storiti v okviru tega proračuna? Osebno mislim, da je bila slovenska kultura v preteklosti v marsičem zastavljena ekstenzivno.

Z racionalizacijo in s poudarkom na kvaliteti bi bilo mogoče po mojem realizirati nekatere bistvene programe pa tudi intervenirati pri sprotni kulturni porabi v okviru zdaj razpoložljivega proračuna. In to tudi v primeru, da nam ga začasno zmanjšajo za približno 10 odstotkov, ker smo pač v hudi gospodarski situaciji. Vsekakor si bom prizadeval, da se ta vsota denarja za kulturo čimprej poveča.

● *Kako boste v novih razmerah – vse bolj izrazita državnost Slovenije in povezovanje z Evropo ter po drugi strani denarna stiska – intenzivirali stike z zamejci in njihovo ustvarjalnostjo?*

Do zamejstva je bila pretekla oblast v marsičem mačehovska, saj je ene podpirala, drugih pa ne. Najprej si bom prizadeval za izravnavo preteklih nesorazmerij, s tem da bom podpiral vse enako. Nova vlada naj s tem pokaže svojo velikodušnost.

● *Nekje ste izjavili, da se vam zdi nujno potrebno, podpreti tisti del narodne ustvarjalnosti, ki je bil v minulih desetletjih zapostavljen, s čimer bi moralno in materialno podprli osebe in institucije, ki so bile v preteklosti preganjane zaradi nazorske drže. Bi lahko bili bolj konkretni?*

Vsak režim ima svoje privilegirance in svoje zapostavljene. Skušali bomo poravnati nekaj starih krivic, povzdigniti nekaj zapostavljenih ustvarjalcev, dati prednost nekaterim zapostavljenim smerem. V mislih imam časopise, krožke, revije, skupine. To bi bila določena izravnava, sredstvo bodoče kulturne politike, ki naj sloni na pravičnem razmerju in udeleženosti vseh narodovih sil.

● *Pomeni to, da si boste prizadevali, da nekateri ustvarjalci dobijo priznanja ali počastitve npr. v okviru institucij, kot so SAZU, univerza idr.?*

Vsekakor, kolikor se nam bo zdelo primerno in pravično.

● *V Ljubljani kot državnem in nacionalnem središču smo, kot se zdi, v razvoju in načrtovanju razvoja pri nacionalnih institucijah nekoliko zaostali, vsaj v primejavi z razvojem nekaterih regij. Slovensko glavno mesto bi moralo dobiti nekaj institucij na moderni, mednarodni ravni (npr. obnova Narodne galerije, Moderne galerije, Nacionalnega muzeja idr.).*

Glede nacionalnih prioritet v Ljubljani bo treba marsikaj zastaviti na novo. Moralno, finančno in politično nameravam podpreti nekatere projekte in jih morda celo potisniti v ospredje. Vsekakor bodo nacionalne prioritete v Ljubljani imele vso mojo podporo, kolikor bo to odvisno od ministrstva za kulturo.

● *Kolikor vemo, ste v izhodišče vašega programa zapisali tudi misel, da bi k načelu dinamičnega ravnovesja sodilo ob drugem izravnavanje razmerja med tradicijo in modernizmom. Pomeni to izenačeno podporo tradicionalnim, klasičnim kakor tudi modernističnim smerem v ustvarjalnosti? In niste nekaj v zvezi s tem že javno povedali, pa doživeli napade?*

No, človeka pri nas napadajo, še preden odpre usta ali ko jih odpre na pol. Dovolite, da jih odprem malo bolj. Mislim, da mora biti osnova kulture v narodu – spoštovanje tradicije. Na umetniškem področju se to imenuje klasika. To pomeni, naj se stalno izdajajo klasična dela, naj bodo uprizarjane klasične igre, izvajana klasična glasba, v muzejih naj bodo stalne razstave klasičnih del. To čisto iz pedagoškega ozira, da se mladina lahko uči, vzgaja pa se tudi okus ljudstva. Seveda klasika ni vse; treba je pustiti prostor aktualnosti, moderni ustvarjalnosti. Sem pa za to, da se najde prvo razmerje med že preverjenim in novim. V preteklih desetletjih smo zabredli v pretirani modernizem in eksperiment, kar je imelo za posledico popolno degradacijo okusa in mere. Zato se mi zdi potrebno revalorizirati klasično ustvarjalnost. Ker pa sem tudi sam moderni ustvarjalec, sem absolutno za to, da se moderne struje uveljavljajo; seveda ne kot tiranija modernosti na račun klasike.

● *Ampak kaj tu lahko stori ministrstvo?*

Tega še ne vem. Toda če minister to javno pove, je že veliko.

● *Vrnimo se k uveljavljanju slovenske kulture v svetu. To uveljavljanje ni bilo nikoli dovolj uspešno. Deloma smo za to krivi sami, saj marsičesa ne objavimo, kar bi nas predstavljalo tujcem. Kakšne so možnosti za načrtnejši prodor slovenske kulture v evropski prostor? Kaj bomo morali storiti mi?*

Možnosti ni veliko. Iz slovenskega prostora gledamo na vse to preveč idealno. A zadošča, da prestopiš mejo. Meni je bilo treba iti samo v Čedad, kjer so nas gladko izvrgli iz formuma kulturnih ministrov peterih dežel; ob tem že vidiš, kaj pomeni Slovenija zunaj meja. Tako rekoč nič. In tudi volja evropskih sil je, da nič ne pomeni. Francoski veleposlanik, s katerim sem pravkar govoril, se je ustrašil že posledic, če bi v Ljubljani izdajali francoske vizume. Seveda pa ima kultura na voljo še druge kanale. Nekaj smo jih izrabili, a po mojem mnenju preveč voluntaristično, s prizadevanjem nekaterih odločnih Slovencev zunaj meja, kakršen je npr. Evgen Bavčar v Parizu. Ta prizadevanja bi zdaj kazalo podpreti s centralno vódeno politiko, ki pa bo zahtevala veliko veliko sredstev, potrebovali pa bomo tudi primerne ljudi. Uveljavljanje slovenske kulture v svetu vidim kot prioriteto, skrbi me le, kako jo udejanjati.

● *Ena med možnostmi je ustanavljanje slovenskih kulturnih centrov na tujem, zlasti tam, kjer je že slovenska »podlaga«. Tu je tudi Trst, ki bi zaslužil kaj več kot slovensko knjigarno, tu so mesta kot Milano, München, Praga, Dunaj... Praga je bila od nekdaj naklonjena Slovencem...*

Predvsem moram opozoriti, da bi vse to veliko stalo. Ko se bo Slovenija izkopala iz sedanjih težav, se bomo lotili tudi te misije, ampak zdaj ne vidim realnih možnosti ali vsaj zelo malo, da bi jo uresničili. Seveda pa ne bi rad jemal upanja nikomur. Tu je še Svetovni slovenski kongres.

● *Morda se v tej zvezi odpira tudi vprašanje naših emigrantov, izseljencev, zdomcev. Kako njihovo ustvarjalnost integrirati v slovensko zavest?*

Da, zunaj so dragoceni segmenti slovenske kulture, ki so se ohranili po zaslugi naše emigracije. Kako jih zdaj vključiti v Slovenijo, to je danes prvorazredno politično in kulturno vprašanje. Mislim, da so ti segmenti dragocen opomin – prvič preteklosti, drugič pa nam; in lahko obogatijo naš kulturni potencial pa tudi naše izrazne možnosti. Ko bomo vse to zbrali v skupni slovenski kulturni kašči, bomo lahko za marsikatero izkušnjo bogatejši.

● *Ob tem bi kazalo opozoriti na še nerešeno vprašanje prinašanja slovenske knjige iz tujine v Slovenijo. Bo vlada sprejela potrebne ukrepe in dosegla, da bo trg odprt za vse slovenske knjige, ki nastajajo v Argentini, ZDA in drugod po svetu in bodo dostopne tudi v knjižnicah? Bo vse to predstavljeno na eventualni razstavi v okviru Svetovnega slovenskega kongresa ali kako drugače?*

To je zelo zanimivo vprašanje. Trudili se bomo, da dosežemo tak status slovenske kulture ustvarjalnosti v zamejstvu in zdomstvu, da ta ustvarjalnost ne bo obravnavana kot tuja, ampak kot, recimo, naša nacionalna literatura v zamejstvu. To bo naš cilj. Kako to doseči, pa je stvar zakonodaje. A že danes se lahko **de facto** obnašamo, kot da nas pri tem pretoku idej in ljudi nič ne ovira.

● *Kako bo kulturno ministrstvo razvijalo odnose z jugoslovanskim prostorom? Kako se bo ali kako se Slovenija ne bo povezovala z drugimi kulturami v Jugoslaviji? Kakšne so njene možnosti za prodor prek tega v svet?*

Tu je še vse odprto. Moje mnenje je, da Jugoslavije kot demokratične formule še nikoli nismo zaživeli. Morda jo bomo sedaj. Če se to zgodi, bodo za slovensko kulturo odprta vsa pota. Naše odnose z drugimi kulturami v Jugoslaviji bo treba na novo definirati, toda na podlagi paritete, predvsem pa medsebojnega spoštovanja.

Kako bo vaše ministrstvo spodbujalo oz. podpiralo ustvarjalnost manjšin v Sloveniji. Kako si zamišljate vašo pomoč?

Trenutno sem preveč »zaskrbljen« in obseden s Slovenci, da bi mislil tudi na Neslovence. Prepričan sem, da imajo le za sabo dovolj podpore, denimo Italijani ali Madžari, pa tudi srbohrvaško govoreči državljani. Mislim na politično, a tudi na materialno podporo. S tem pa nočem reči, da so zanemarljiv problem. Kolikor bo v moji moči, bom zanje vedno imel odprta ušesa.

● *Tudi sami ste kulturni ustvarjalec, književnik in prevajalec. Kako boste zdaj usklajevali ti dve dejavnosti, namreč delo kulturnega ministra in književnega ustvarjalca?*

Moj prihod v politiko je v mojem življenju gotovo ločnica. Glede svoje literature menim, da sem nekaj malega že napisal. Prihodnje leto bo pri Slovenski matici izšel moj zadnji roman, ki sem ga pisal štiri leta: nadaljevanje Rapsodije 20. Na delovni mizi pa mi je ostal prevod Petrarce, njegovih Stihov. Z njimi sem ostal nekje na polovici, delo pa nameravam nadaljevati, ko bo kje odpadla kakšna seja ali pa bo minister kam pobegnil. Letos izide tudi ponatis mojega prevoda Dantejeve Božanske komedije. Večjih literarnih načrtov zaenkrat nimam oziroma so stopili v ozadje.

JOŽE HORVAT
MARIJAN ZLOBEC

ODSTOTKI, ODSTOTKI

Odpraviti kulturo!

– Samo gospodarstvo je nosilo doslej vse posledice krize, slišim.

– Delavci so na cesti, na prisilnem dopustu, imajo zajamčene osebne dohodke, slišim in vidim in čutim.

– Obremenitev gospodarstva je prevelika, slišim in seveda ne dvomim, da je res tako!

– Kulturni delavci moramo deliti usodo svojega naroda, pravim še sam...

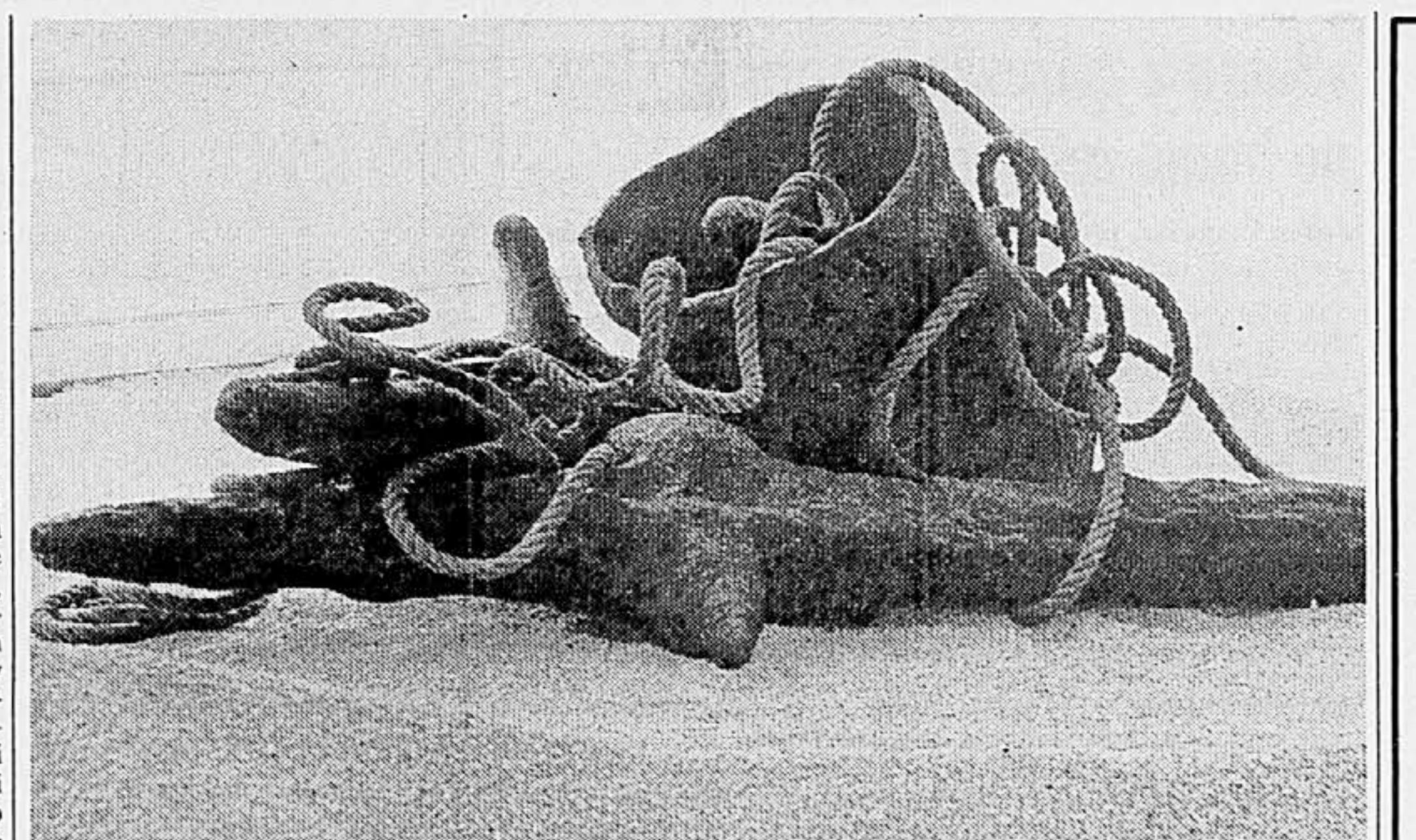
Vedno smo in vedno bomo. Če je narod na beraški palici, bomo kajpada tudi kulturni delavci, pristavljam...

Ko sem tudi sam, kakor na tisoče drugih, doživel spreobrnjenje in odšel k spovedi, sem priznal: »Naloži mi pokoro, o Bog, kajti že trideset let sem član družbene porabe in kradem denar gospodarstvu. Kakor učitelji, zdravniki, znanstveniki...«

Res me je sram, ker sem že doslej ropal gospodarstvo in delavce, jaz delavski in agrarni otrok. Očetu in bratu odžiral od zaslužka. Nič zato, da presedim ob knjigah, ob pisalnem stroju, na vajah, predstavah po petnajst ur na dan. Saj delam za svoj hobby; biti v gledališču je vendar zabava, pisati knjige zajebancija. »Za tekoči trak stopi!« so mi večkrat rekli. »Za tebe delamo!« so me učili in gledali postrani. »Zasložkar si!« sem slišal. Vedno sem živel s tem strašnim občutkom krivde. Pekove žemlje ljudje pojejo; kaj pa moje igre in črtice, komu služijo! Iz aluminija delamo žice in folije, iz mojih razčlemb in vaj pa meglo! Čevljarji nam naredijo čevlje, da smo obuti, moje humoreske izvabijo kvečejmu kak nasmeh ali jezo... Zato povsem razumem, da je treba skresati družbeno porabo in predvsem raziskovalno delo in kulturo. Kajti slovensko gospodarstvo je že doslej dokazalo, da so ga uničila predvsem raziskovalno delo, šolstvo, zdravstvo in hudičeva kultura... In ker je doslej odvajalo za kulturo približno 1 odstotek sredstev in 0,56 odstotka od osebnih dohodkov, je nujno skresati prav v kulturo. Gotovo! Kajti le kulturni delavci, knjige, pesmi, slike, gledališke igre so krive za Elan, Lilet, Kidričevo in Jesenice, premogovnike in energetiko, inflacijo in cenovno politiko, težave Tama in Iskre... Kulturni delavci in kultura so od prvega dne po zmagi zagovarjali gradnjo gigantov in kolektivizacijo zemlje, prav nagovarjali k politiki priseljevanja in zadolževanja, kulturni delavci so rekli, dajajmo in dajajmo nerazvitim in federativnim in zaboga ne vprašajmo, kaj tam s tem denarjem počno. Kulturni delavci so bili še zlasti navdušeni nad proizvodnimi načrti recimo naše JLA... Ja, dolg je seznam grehov socialistične kulture in njenih zablod in zdaj je čas, da za te svoje špekulacije »razbremeni« gospodarstvo, da bo s tem 0,56 odst. lahko zadihalo... In ko bo končno povsem nekulturno, bo zdravo, o tem ne dvomim. Kljub temu pa predlagam, da prispevne stopnje za kulturo ne odpravimo stoodstotno. Dolgi vrsti že sedaj brezposelnih igralcev, umetnostnih zgodovinarjev, glasbenikov, režiserjev... bi se lahko pridružil celo sam kulturni minister; saj ko ne bo kulture, tudi kulturnega ministrstva ne bomo potrebovali... Zato predlagam, da vsaj ta 00,1 odstotka ostane... Če pa bo treba, pa bomo žrtvovali še to in tudi ministra in celo kulturno rubriko Dela. Da bo lahko gospodarstvo res zaživelo in ozdravelo! Za to pa človek rad žrtvuje – celotno nesrečno in nepotrebno kulturo! Kajti od Trubarja naprej je prav kultura najbolj uničevala slovenski narod!

P. S.: Spomnim se, da je moj dragi prijatelj in kulturni in poslanski kolega Tone Peršak prav v predvolilni vročici v Delu z najboljšim namenom obljubil, da se nove stranke in vlada ne bojo več vmešavale v kulturo, ampak jo bojo samo omogočale. Ali se mu je morda zatipkalo in je mislil onemogočale? Da pa se ne bojo vmešavale, ne dvomim! Česar ne bo, v to se tudi vmešavati ne bo mogoče.

TONE PARTLJIČ

Mirsad Begić v Bežigrajski galeriji

V Bežigrajski galeriji so odprli kiparsko razstavo Mirsada Begića, akademskega kiparja iz Glamoča, sicer pa nekdanjega študenta Akademije za likovno umetnost v Ljubljani in postdiplomskega študija na St. Martin's School of Art v Londonu. Begić že vrsto let živi in ustvarja v Ljubljani, kjer je že leta 1980 začel razstavljati v okviru grupe Junij. Begić je razstavljal povsod po Jugoslaviji pa tudi v Italiji, Avstriji, v Parizu, Braziliji... Za svoja dela je prejel osem nagrad, zadnjo lani – prvo nagrado na razstavi jugoslovanske skulpture v Pančevu. Begić razstavlja v Bežigrajski galeriji svoja »arheološka« kiparska dela, postavljena na naravno, peščeno podlago, s čimer je avtor dosegel izjemen prostorsko-oblikovalski učinek. (Foto: Igor Modic)

Novo (koroško) Mladje za nov vseslovenski dialog

Po dveh molčečih letih je izšla v petek v Celovcu 68. številka Mladja – Urednica Maja Haderlap

Vseslovenski dialog vsekakor, a v njem »t. i. slovenstvo nima osrednjega pomena. Bolj od opredeljevanja 'pravega' slovenstva se zdi pomembno dojemanje različic in razlik v celotnem slovenskem prostoru«, je zapisala Maja Haderlap v uvodniku prenovljenega Mladja, ki ga bo odslej skušala zalivati predvsem mlajša ekipa.

Druga pomembna stvar je dejstvo, da pričenja Mladje s to številko »okrepljeno sodelovanje s kolegi in kolegicami iz Italije«. Revija hoče torej deklarativno pokrivati obe zamejstvi, seveda pa ne bo bežala od osrednjega slovenskega prostora. Na črti Celovec–Trst s postanki v Ljubljani se bo tako pretakalo nekaj, kar si približno predstavljamo pod enotnim kulturnim prostorom; prenovljeno Mladje bo morda dalo tem izmuzljivim podobam jasnejšo ozemljitev. Kaj pomeni takšen načrt za »krizo identitete«, je prav tako ena od stvari, ki so v omenjenem uvodniku povedane naravnost: »Z Mladjem rešujemo tako rekoč tudi smisel našega ustvarjanja.«

Kajti, nadaljuje uvodničarka (njene besede se zdijo za soočenje z Mladjem po dveletni zarezi pač relevantne), »naša jezikovna, družbena in politična identiteta je razdvojena in pretresena. Kolikor smo otroci krize, je krizno tudi Mladje, in s tem navezujemo na mladjevsko tradicijo. Mislim, da ne nasedamo več iluziji, da je naša naloga spreminjati, dramiti in vzpodbujati«. Mladje torej noče biti narodnobudniška revija, sploh noče biti medij česarkoli, kar presega zgolj literaturo kot intimni način preseganja krize (zamejske) identitete. Da to na Koroškem ni tako zelo lahko, najbrž potrjuje tudi dejstvo, da na petkovi predstavitvi v Domu umetnosti sredi Celovca ni bilo ne političnih predstavnikov koroških Slovencev ne starejših kulturnih velmož. Novo Mladje pa je bilo.

P. K.

GLEDAMO, POSLUŠAMO... OCENJUJEMO GLEDAMO, POSLUŠAMO... OCENJUJEMO

GLEDALIŠČE

Dumas st. za konec sezone

SLOVENSKO LJUDSKO GLEDALIŠČE CELJE. Alexandre Dumas oče: POKVARJENEC ali LEPOTA IN MOČ (MADEMOISELLE DE BELLE–ISLE); prevod Aleš Berger. Režija in glasba (na Händlovo temo): Vito Taufer. Sodelavci: Tomaž Toporišič (lektor in dramaturški sodelavec), Robert Stell (scenograf), Barbara Stupica (kostumografinja). Igrajo: Janez Bermež (Vojvoda De Richelieu), Dario Varga k.g. (Vitez D'Aubigny), Miro Podjed (Vojvoda D'Aumont), Drago Kastelic (Vitez D'Auvray), Zvone Agrež (Chamillac), Marjan Bačko (Lakaj), Anica Kumer (Markiza De Prie), Darja Reichman k.g. (Gospodična Gabrielle De Belle-Isle), Mija Mencej (Mariette) in Borut Alujević (Germain). Premiera je bila v petek, 8. junija 1990 ob 19.30.

Pred desetimi leti, v času razmaha političnega gledališča, Dumasove melodramatične komedije intrig in zamenjav najbrž ne bi uvrstilo v svoj program nobeno slovensko gledališče, ki kaj da nase. Pred dvajsetimi leti, ko smo častili gledališki eksperiment in zviška zavračali vse, kar je bilo mogoče uvrstiti pod oznako »žanr«, pa skoraj gotovo ne. Zdaj ko je v modi pridevnik »postmoderno«, pa se spet zanimamo tudi za besedila, ki fascinirajo z dognano formo in dramaturgijo ter žanrsko koherenco, kar vse smo prej zavračali kot že zdavnaj preseženo. Tudi zato je odločitev SLG za uprizoritev Dumasovega melodramskega komičnega vrtiljaka spletk, zapeljevanj in prevar, junaštev in ljubezni tem bolj na mestu. Ta igra, ki očara predvsem s svojo zapletenostjo (ko je že videti, da sploh ni več mogoče, da bi se nedolžna ljubimca, žrtvi spletk in pohote brezvestnih lahkoživcev, še lahko rešila, se na lepem tako razplete, da je za vse dobro in prav in da je celo pravici zadoščeno), sodi seveda v tisti, količinsko pomembni del dramatike, ki so ga zlasti v 19. stoletju gojili francoski mojstri: Sardou, Scribe, Feydeau idr. V tej dramaturgiji kajpak vse stoji in pade z intrigo, komičnim mehanizmom zamenjav in prevar, z duhovito konverzacijo, ostro profiliranimi tipi in patosom, začinjenim z dvoumnimi namigovanji.

Vito Taufer je ta vrtiljak čiste sle v spopadu s »čisto ljubeznijo« uprizoril v scenografiji, ki je po zasnovi prostora spominjala na nekatere znane scenografije Mete Hočevar in s poudarjeno globino ter dialogno omogočala režiserju dinamično mizansceno. Z dramaturškim sodelavcem Tomažem Toporišičem sta se odločila, da v uprizoritvi ne bo posebej poudarjena niti melodramskost niti komika in da bo uprizoritev poskušala ujeti ravnovesje med tema dvema opredelitvama. Dialog, ki v prevodu Aleša Bergerja zveni ustrezno lahkotno in ohranja galsko duhovito odrezavost replik, sta v sodelovanju z igralci ves čas podlagala s pravo mero čustvene razvnetosti, ki pa je seveda v glavnem stvar družabne igre in konvencij sloja, ki ga igra prikazuje.

Tako se je torej res vse dogajalo na tankem robu med melodramskim patosom, ki sam na sebi tudi danes ne bi pritegnil, in čisto komiko, ki bi sama delovala preveč neobvezno. Toda predstava je vzdržala to kočljivo ravnovesje vse do konca. Tudi v najbolj melodramatičnih prizorih med Gabrielle in vitezom D'Aubignyjem, ki so bili zrežirani in odigrani z blago posmehljivim humorjem, ni zdrknila v to ali ono skrajnost. Prizori, v katerih nastopajo ljudje z dvora (zlasti Richelieu, Markiza itd.), pa so bili odigrani v maniri prave konverzacijske komedije, sprva morda celo nalašč pretirano. Vse to daje igri lahkotno frivolni zven, ki ne izziva krohota, vendar ves čas zabava gledalce, ki so izvedbo po premieri nagradili z dolgotrajnim aplavzom. Tak koncept, ki ne zapeljuje s spektaklom ali z grotesknim karikiranjem, torej koncept duhovite in živahne konverzacije igre, ki izpostavlja frivolnost in žgečkljivost prikazanih intrig in medčloveških napetosti, ko postane celo odločitev za samomor vredna zgolj ironičnega muzanja, kar vse Taufer podpre tu in tam še z namigujočo glasbeno spremljavo, ki asociira na veliko poznejše zvočne bravure Vitracove Ide Montmar, pomeni seveda pravi izziv za igralce. In Celjani, zlasti Anica Kumer kot radoživa spletkarka, ki ve, da si vso svojo srečo in nesrečo lahko pribori samo v postelji, Janez Bermež kot neuničljivi in na videz brezobzirni zapeljivec, ki pa se naposled le izkaže kot pogumni dobrosrčnež, so svoje tipe zgledno predstavili. Kot klasični komični par sta nastopila nosati in pomalem zagovedni Vojvoda D'Aumont (Miro Podjed) in strumni vitez D'Auvray (Drago Kastelic). Mija Mencejeva je sobarico Mariette izoblikovala kot še vedno nekoliko frfravo in svojeglavo matrono, z odlično, pravzaprav nemo epizodo pijanega bonvivana pa si je simpatije gledalcev zaslužil Zvone Agrež. Posebno težko nalogo sta imela Darja Reichman in Dario Varga kot mlada ljubimca, ki ju igra naključij in spletk pa tudi mladostna neizkušenost, lahkovernost in gorečnost pritirajo nekajkrat do obupa in ju sploh premetavajo iz enega skrajnega stanja v drugo. Ravno onadva sta morala najbolj vrtoglavo loviti ravnotežje med melodramskim patosom razžaljenega ljubimca oziroma sirote, ki se zaplete v mrežo intrig in je nihče ne razume, in komično premočrtnostjo junaštva neizkušenega »capitana« in prezaupljive naivke. Flynnovsko maskirani Dario Varga je uspešno odigral notranji kontrast med masko in neobvladano razčustvovanostjo in ravno tako je tudi Darja Reichman, postavljena v prostor kot že skoraj kičasto eterično bitje, enakovredno uveljavila obe plati lika.

Očitno gre torej za uprizoritev, s katero bo SLG uspešno zabavalo gledalce tudi še v naslednji sezoni.

TONE PERŠAK

GLASBA

Skladatelj Jakob Zupan

Muzikološki institut SAZU in **Consortium musicum** iz Ljubljane sta priredila v Narodni galeriji koncert z deli skladatelja **Jakoba Zupana** ob **180. obletnici njegove smrti.** Kot solisti so nastopili sopranistka **Olga Gracelj**, altistka **Dragica Kovačič**, tenorist **Marjan Trček** in basist **Janez Vasle.** Ob njih še manjši komorno instrumentalni ansambel in solist na pozitivu **Maks Strmčnik.** Izvedbe je vodil dirigent **Mirko Cuderman,** dela, ki so bila na sporedu koncerta, pa so spartirali in redigirali Mirko Cuderman (Litanije, Te Deum), **Danilo Pokorn** (Arije), **Janez Höfler** (Dueti) in **Milko Bizjak** (Sonata). Nemška besedila treh Arij je poslovenil **Pavel Oblák.**

Skladatelj **Jakob Frančišek Zupan (Suppan)** se je rodil 27. julija 1734 v Schrottnu pri Hengsbergu (okraj Wildon, Zgornja Štajerska), umrl pa 11. aprila 1810. Večino življenja je preživel na naših tleh, med drugim je bil regens chori v župnijski cerkvi v Kamniku. Z njegovim imenom je povezana prva slovenska opera **Belin** z besedilom **Janeza Damascena Deva,** katere glasba pa se žal ni ohranila. Zato pa nekaj drugih del, dve Ariji, ki smo ju slišali, pa sta odkritje zadnjega časa v arhivu frančiškanov v Novem mestu (Danilo Pokorn). Kaže, da z zvočno predstavitvijo Zupanovih del v Narodni galeriji, najbrž tudi prvič v takšnem obsegu, skoraj ni bilo težav za pomembno programsko odločitev o oživljanju del iz naše glasbene preteklosti.

Glasbeno ustvarjanje Jakoba Zupana, zajeto v njegovi ohranjeni zapuščini, ob vseh današnjih muzikoloških raziskavah (seveda predvsem domačih) skoraj ne dopušča več nikakršnih bistvenih razhajanj ali celo dilem o umetniškem značaju njegovih del, specifiki okolja, v katerem je ustvarjal, ko gre za primerjave s širšo ustvarjalno afero obdobja, ki v tem časovnem segmentu sovpada s tako imenovanim glasbenim klasicizmom. Ta uvrstitev pa seveda ni popolnoma obvezna, saj v Zupanovih delih, ki smo jih slišali na koncertu, še odmeva baročna glasba, kot bistven razvojni zadržek na prehodu v glasbeni klasicizem. Nobenega dvoma tudi ni, da bi Zupana morali uvrstiti tudi v niz Mozart in njegovi sodobniki, saj bi tako našli veliko zanimivih primerjav.

Dela Jakoba Zupana so enostavna, harmonsko občutena, v zborovskih in solističnih izpeljavah inventivna, pevno oblikovana v najboljšem smislu. Odlikuje jih oblikovna zaokroženost, čeprav nekoliko klasicistično stereotipna. Zelo občutljiva je glasbena utežiščenost tekstov, melodična invencija kaže nadarjenega ustvarjalca in dobrega poznavalca glasbenega stavka. Ustvarjalno okolje in nekoliko ožji izvedbeni okvir sta pač narekovala značaj Zupanovih del, ki pa jim iskrenost in toplina ne gre odrekati. Tudi ne izpovedne čistosti.

V prvem delu smo poslušali Litaniae in G za soliste, zbor in orkester in tri Arije za sopran in orkester. Litaniae in G z liturgičnimi teksti Kyrie, Salus infirmorum, Regina angelorum in Agnus Dei z glasbenimi oznakami Allegro moderato, Adagio, Allegro in Adagio, kažejo živo glasbeno govorico in oblikovno stopnjevanje pevnosti. Tri Arije z naslovi O Marija, vir svetosti, Marija, luč nebeška in Napolni srce kažejo živahno melodično, tudi dramatsko zaznamovanje. Zelo zanimiva je bila izvedba Sonate za orgle (pozitiv), ki kaže Zupana kot razgledanega ustvarjalca ob takrat novi sodobnosti (predvsem tehnični) Domenica Scarlattija. Odlično izvedbo je pripravil Maks Strmčnik.

Imenitna je bila izvedba Treh duetov za sopran in alt ter orkester z naslovi O gloriosa virginum sublimis, Salve Jesu, pastor bone in Egregie doctor Paule. Koncertantno kantatna trilogija, ki že v naslovu kaže zelo intimen in širok pevski razpon solističnih delov, spretno melodično izpeljanih, iskreno občutenih. Odlično in kultivirano sta delo izvedli Olga Gracelj in Dragica Kovačič.

Te Deum za sopran, tenor in bas solo zborom in orkestrom pa je v našem glasbenem prostoru pomembno delo za razvoj širše zajete koncertantne glasbe, čeprav v nekoliko skromnejšem obsegu. Te Deum laudamus, Devieto mortis, Salvum fac populum in Per singulos dies, spet z glasbenim oblikovnim ravnotežjem v tempih Allegro, Andante, Adagio in Allegro, kažejo, da je bil Jakob Zupan v izrazu in globini izpovedi močan ustvarjalec notranje razvnetih strasti, kar rekvijemsko dramatičnih. Delo je samega vrha ustvarjanja Jakoba Zupana.

Zelo docentno doživete in za Narodno galerijo zelo zvočno izravnane so bile vse izvedbe, ki smo jih slišali. Bile so pomembne za novo in živo razlago ustvarjanja Jakoba Zupana. Zvočno razstavo Zupanovih del bi bilo dobro vsekakor večkrat seliti tudi v naše siceršnje glasbene programe. Dela Jakoba Zupana si vsekakor zaslužijo širše poznavanje. Polna dvorana Narodne galerije je bila prva, napovedna.

BOGDAN UČAKAR

Kitarist Žarko Ignjatović

V Kosovelovi dvorani v Cankarjevem domu je nastopil kitarist **Žarko Ignjatović.** Spored koncerta je bil zastavljen izrazito kitarsko tako glede izbora del kot tudi glede stopnjevanja zahtevnosti igre in glasbe same za poslušalca.

Slišali smo naslednje skladbe: Tri etude op. 29 Fernanda Sora, Rossiniano op. 119 št. 1 Maura Giulianija, Cancion y danza Ruiza Pipója, Katedralo Agustina Barriosa Mangoréja, Partito Stephena Dodgsona, Elogio de la danza Lea Brouwerja in Sonatino Federica Morena Torrobe.

Sorove Etude so pomenile izhodišče in so imele nekakšno uvajalno vlogo. Giulianijeva glasba je poslušalsko dovolj naporna predvsem zaradi izrazne skromnosti, ki je posledica izrazite virtuozne usmeritve skladbe. Večina drugih skladb je bila poslušalsko zelo sprejemljiva zaradi zvočne pa tudi izrazne različnosti. Edina zahtevnejša skladba je bila še Dodgsonova Partita, v kateri ima kompozicijski pristop izrazito prednost pred neposredno učinkovitostjo.

Kitarist Žarko Ignjatović je muzikalno in tehnično zelo dobro odigral celoten spored (še bolje drugi del) in se tudi stilno dovolj hitro prilagajal glasbi. Zadovoljna publika je ob koncu koncerta slišala še tri kratke dodatke, ki so sproščeno zaključili lep kitarski večer.

TOMAŽ RAUCH

Značilni igralski izraz Pavla Ravnohriba

V zapisu o letošnjih Župančičevih nagrajencih je izpadel povzetek iz utemeljitve igralca **Pavla Ravnohriba.** Nagrado je prejel za odmevne igralske stvaritve v zadnjem obdobju, in sicer je opozoril gledališko občestvo na svoj zreli igralski talent z nekaterimi zelo različnimi vlogami. V vlogi Becketta je v Dramskem observatoriju Zenit preigral pahljačo čustvenih sanj in duhovne poglobljenosti, kot Dioniz v Evripidovih Bakhantkah je sledil drugačnemu, epskemu načinu igre, diametralna nasprotja pa so pretresala njegovega Pastirja v Tauferjevem Odiseju in sinu. Pavle Ravnohrib ohranja na odru Slovenskega mladinskega gledališča značilno svoj igralski izraz, ki ga odlikuje tudi izjemna govorniška sposobnost.

Posvet »Status družine v političnem prostoru«

Skupina »Ženske za politiko«, ki je bila na straneh našega časnika že predstavljena, bo **v sredo, 13. junija 1990,** med 10. in 13. ter 14. in 17. uro v dvorani SAZU, Novi trg 3, I. nadstropje, pripravila kolokvij na temo »Status družine v političnem prostoru«. Beseda bo tekla o odnosu med družino in državo, o razmerju med javnim, zasebnim in političnim, o družini s stališča vloge posameznika, o delitvi dela in vlog v družini ter o nasilju, ki se pojavlja v družinskem okviru. Problematika družine je v zadnjem času zelo aktualna, predvsem s stališča presojanja vloge družine v sedanjem t. i. prelomnem obdobju. Zato želimo o teh problemih razmišljati s čim širšim krogom zainteresiranih ljudi. Torej vabljeni na posvet.

Nove razstave

V prostorih **Razstavnega salona Rotovž v Mariboru** (na Rotovškem trgu 1) bodo danes, 12. junija, ob 18. uri odprli razstavo **Opečne mreže v prostoru Alpe–Jadran.** Avtor razstave, ki bo odprta do 30. junija, je dr. Hasso Hohmann iz Gradca. V ljubljanski **galeriji ŠKUC** (Stari trg 21) pa bodo ob 21.30 predstavili razstavo fotografij **Igorja Andeliča.** V **Informacijsko dokumentacijskem centru za oblikovanje** v Ljubljani (IDCO, Igriška 5) bodo od 12. do 15. junija na ogled **osnutki za plakat BIO 13,** ki so od štirih vabljenih avtorjev prispeli na natečaj sekretariata bienala industrijskega oblikovanja. **Pogovor o problematiki natečajev** s področja vizualnih komunikacij bo v prostorih IDCO v sredo, 13. junija, ob 15. uri. V **galeriji Feniks** (Mestni trg 10) pa so včeraj odprli razstavo grafičnih projektov **Paola Minolija.**

Na Bledu srečanje Circoma

Od 13. do 16. junija bo na Bledu generalna konferenca Circoma. Gre za letni sestanek te mednarodne tv organizacije, ki združuje 205 regionalnih tv centrov iz 22 držav. Na otvoritvi konference bo govoril predsednik slovenske vlade Lojze Peterle, ob podelitvi nagrad, ki bo 15. junija, pa bo govoril predsednik predsedstva Slovenije Milan Kučan.

Evropska nagrada Zagoriškim fantom

V soboto zvečer je bila v Vidmu – Dobrem polju zanimiva slovesnost: pevska skupina Zagoriški fantje, ki že od leta 1948 skrbno goji ljudsko pesem, jo ohranja z vsemi njenimi značilnostmi in posreduje mladim rodovom, je prejela **evropsko nagrado za ljudsko umetnost,** ki jo podeljuje mednarodna žirija s sedežem v Hamburgu. Nagrada obstaja od leta 1973 in se daje iz sklada F. V. S., ki ga je leta 1931 ustanovil hamburški mecen dr. Alfred Toepfer iz dohodkov svoje veletrgovine. Iz istega sklada se izplačujejo tudi druge pomembne mednarodne nagrade (npr. Herderjeva) za izredne dosežke s področja književnosti, umetnosti, znanosti, varstva okolja in spomeniškega varstva. Priznanje je pevcem v imenu žirije izročila njena članica dr. Zmaga Kumer. Naj pripomnimo, da se vsako leto podelita za ljudsko umetnost le dve nagradi, iz Slovenije pa sta jo pred Zagoriškimi fanti prejeli že AFS Franc Marolt in FŠ Beltinci.

M. B.

Kljub slabemu vremenu – uspešen mednarodni Ex tempore v Rogaški

Veliko nagrado podelili slikarki Wang Huiqing-Sajetovi – Prireditve se je udeležilo manj slikarjev

V Rogaški Slatini so od 7. do 10. junija izvedli peti mednarodni slikarski Ex tempore Rogaška 1990 v organizaciji Zdravilišča Rogaška Slatina. Sodelovalo je 48 slikarjev, ker je sicer 30 odstotkov manj kot lani, ustvarili pa so 70 likovnih del. Tako se je še povečala umetniška dokumentacija Rogaške Slatine z okolico.

Letos sta žirijo, ki je ocenjevala predložena dela, sestavljala ljubljanska likovna kritika Janez Mesesnel in dr. Mirko Juteršek, iz tujine pa dr. Enzo Santese, likovni kritik iz Italije. Veliko nagrado so podelili slikarki kitajskega rodu, ki živi v Ljubljani, Wang Huiqing-Sajetovi (nagrado v vrednosti 7.000 din je prispevala Zavarovalna skupnost Celje), nato pa še nagrade po 4.000 din, in sicer: Vojku Pogačarju, Jožetu Šubicu, Jožetu Kotarju, Janku Oraču, Mariu Merzidovšku, Francu Železniku, Viktorju Goričanu, Veljku Tomanu, Branku Duhu, Janezu Knezu in Larisi Čobal. Slikarskega Extempora, kot je dejala njegova glavna organizatorka Erna Ferjančič-Fric, ne bi mogli izpeljati brez sodelovanja podjetij Dekor Kozje, Steklarne Rogaška Slatina in steklarske šole ter Korsa, Atomskih toplic iz Podčetrtka, Ljubljanske banke – Splošne banke iz Celje ter seveda samega Zdravilišča.

Slikarji so svoja dela takoj po končanem slikanju na terenu razstavili v likovnem razstavišču zdravilišča. Na otvoritvi razstave, ki je bila v nedeljo, 10. junija, pa so ob razglasitvi odločitev žirije podelili tudi dve priznanji, in sicer novinarju in uredniku Jožetu Vetrovcu, ki je pred petimi leti dal pobudo za nastanek Ex tempora, ter Obalnim galerijam Piran za pomoč in tehnično izvedbo prvih prireditev. Razstava bo odprta do 6. julija.

DRAGO MEDVED

Sprava s štiridesetih zornih kotov

Revija Borec, ki se že nekaj časa uspešno trudi, da bi nehala biti posoda nostalgičnih spominov na »najboljša leta našega življenja«, je v najnovejši (trojni in temu ustrezno obsežni) številki načela vprašanje narodne sprave. Malo pozno, a iz srca, kot se temu reče, oziroma šele po tem, ko je predsedstvo objavilo svojo izjavo o »pomiritvi« in tako dalo svojski imprimatur na do tedaj kočljivo in bolj ali manj neobjavljivo temo. Vendar pa temeljito: uredništvo je razposlalo 70 vabil in dobilo kar 39 odgovorov. Za njimi stojijo zelo raznoliki ljudje, ki pišejo z večjo ali manjšo akribijo in emocionalno prizadetostjo o rani medvojnega razkola; nekateri tudi pišejo, zakaj ne bi nič napisali, drugi s hvaležnostjo zapisujejo, kar so dolgo natihem mislili, veseli, da je zdaj tudi priložnost za objavo. Kajpada v tako mogočni številki (5–6–7, 1990) anketa o spravi ni edino pozornosti vredno čtivo, je pa najbolj aktualno in tudi šokantno za vse, ki še pomnijo usodo Krivde in greha ter Pirjevčevega zbornika.

A. P.

Pokličite nas!

Nikar ne brskajte po telefonskem imeniku. Zavrtite številko ljubljanske rubrike Dela: 318-296!

Prav gotovo so stvari in dogodki v Ljubljani in njeni bližnji okolici, o katerih bi bilo treba po vašem mnenju pisati, jih komentirati, razložiti.

Ob prebiranju lokalne strani v časniku se vam je najbrž večkrat zazdelo, da novinarjem ni uspelo spoznati prave resnice, prodreti v resnično življenje.

Kaj ko bi nas poklicali in nam sporočili svoje pripombe in predloge. Vaš klic pričakujemo vsako dopoldne med 10. in 11. uro, razen ob sobotah in nedeljah.

Stanarine bodo višje, vendar za koliko?

Mestni komite za stanovanjsko gospodarstvo zavrnil predlog za 83-odstotno povečanje stanarin

LJUBLJANA, 11. junija – Kot so nam danes povedali na Mestnem komiteju za stanovanjsko gospodarstvo, je predlog za povečanje stanarin v Ljubljani za 83 odstotkov pripravil še omenjeni komite v stari sestavi. Novi mestni komite za stanovanjsko gospodarstvo pa je predlog za povečanje stanarin že vrnil strokovnim službam in jim naročil, naj naredijo več različnih predlogov, upoštevajo pa naj tudi predvideno rast osebnih dohodkov, povečanje stanarin v drugih občinah in računovodske ter druge predpise.

Jasmina Držanič, nova predsednica Mestnega komiteja za stanovanjsko gospodarstvo, nam je dejala, da za zdaj še ne more povedati, za koliko se bodo stanarine povečale, saj je omenjeni predlog komite zavrnil, dodatne predloge pa še pripravljajo. Stanarine se bodo sicer zvišale, vendar ne za 83 odstotkov, saj bi bil to po mnenju Jasmine Držanič prevelik strošek za družinski proračun.

J. B.

»Samo z zniževanjem prispevkov ne bomo rešili gospodarstva«

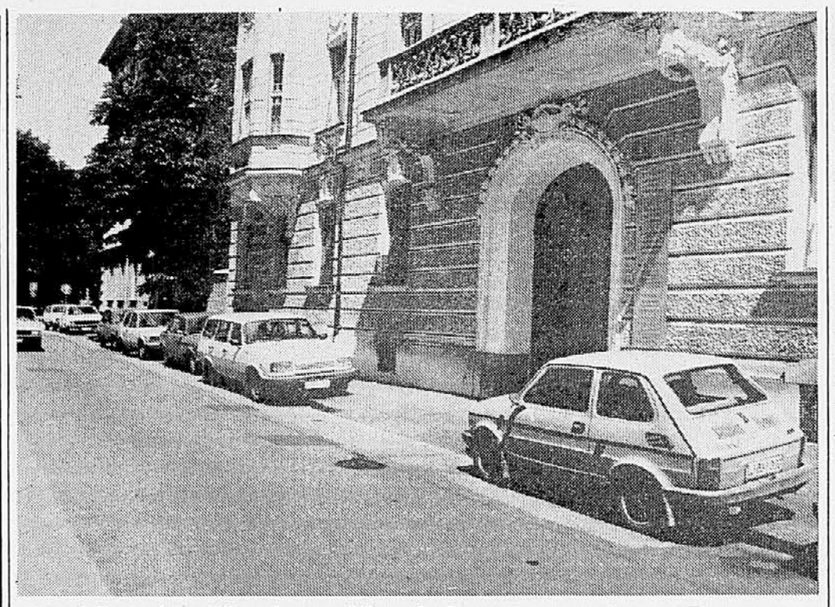
Janez Čemažar, predsednik GZ ljubljanske regije: Načelno podpiramo razbremenitve, vendarle pa je to premalo

LJUBLJANA, 11. junija – »Razprava o tem, ali bomo gospodarstvo v Sloveniji razbremenili prispevkov za 15 ali pa za 20 odstotkov, je milo rečeno prepiranje za oslovo senco,« nam je danes dejal Janez Čemažar, predsednik Gospodarske zbornice občin ljubljanske regije, ko smo ga vprašali za mnenje o razpravah, ki v teh dneh potekajo med republiško gospodarsko zbornico in republiškim izvršnim svetom.

Janez Čemažar je dejal, da izvršilni odbor medobčinske zbornice načelno sicer podpira zmanjševanje prispevkov, ki jih mora iz dohodka odvajati gospodarstvo, vendar pa ob tem pripominjajo, da gospodarstva s tem ne bo mogoče rešiti. Poudaril je, da jih moti predvsem način, kako so se na republiki lotili razbremenjevanja gospodarstva. Sporno se jim zdi ločevanje gospodarstva na strogo gospodarske organizacije in organizacije s področja družbenih dejavnosti in iz tega izhajajoče vprašanje, komu pravzaprav vzeti denar. Janez Čemažar je poudaril, da gospodarstvo take ločitve ne prenese, saj sta oba njegova dela življenjsko zainteresirana za uspešnost drugega. Dodal je še, da zmanjševanje prispevkov kar počez ne bo prineslo nobenih rezultatov. Ne upošteva namreč stopnje razvitosti posameznih občin in njihovih prispevnih stopenj, ne upošteva pa tudi uspešnosti posameznih panog. Izračun, ki so ga naredili v posameznih podjetjih v Ljubljani o tem, koliko bi z zmanjšanimi prispevnimi stopnjami sploh prihranili, je pokazal, da bi bilo dejansko zmanjšanje le dobre tri do štiri odstotke.

Janez Čemažar je menil, da se je treba ozdravitve gospodarstva lotiti kompleksno, kar pomeni, da bo treba hkrati zmanjševati stroške poslovanja, izboljševati ekonomičnost, spremeniti celoten davčni sistem in racionalizirati poslovanje bank.

MARKO JAKOPEC

Anarhija pri parkiranju pred komitejem za promet

LJUBLJANA, 11. junija – Od takrat, ko miličniki ne varujejo več poslopja prenoviteljev na Tomšičevi ulici, avtomobilisti parkirajo na nasprotni strani ceste kar na pločniku. To sicer ob vsej prometni zmedi v Ljubljani ne bi bilo nič nenavadnega, če ne bi bil tam sedež Mestnega komiteja za komunalno gospodarstvo, promet in zveze. Kot kaže, bo imel omenjeni komite v novi sestavi precej dela – najprej pred svojim pragom. (Besedilo in slika: Jože Biščak)

PO SLOVENIJI

Prvi dnevi za ljubitelje gob

JUGORJE, 11. junija – Belokranjski in dolenjski gobarji so konec tedna (v presledkih med dežjem) nabrali prve letošnje jurčke in lisičke. Gobe rasejo tudi v višjih legah. Otroci prodajajo ob magistralni cesti Novo mesto – Metlika pehar jurčkov po 80 dinarjev, pehar lisičk pa po sto dinarjev. (M. D.)

Kolesarska prireditev v Sežani je uspela

SEŽANA, 11. junija – Sežanski kolesarski klub, ki deluje že drugo leto, je v letošnji kolesarski sezoni priredil prvo večjo rekreativno prireditev, namenjeno vsem ljubiteljem kolesarjenja in zdravega življenja. Trima na kolesu se je prvo nedeljo v juniju udeležilo 30 kolesarjev, med njimi jih je bilo kar 17 iz Kolesarskega kluba Sežana. Prišli pa so tudi iz novogoriške in postojnske občine. Kolesarji so se zbrali na startu pred gasilskim domom v Sežani. Prevozili so progo čez Lokve do Divače in se čez Lipico vračali na cilj v Sežano. Skupaj so prekolesarili 30 kilometrov. Pokale je prejela OS Dutovlje in družina Volk iz Sežane, najmlajši udeleženec je bil Andrej Pirjevec, najstarejši pa Albin Počkar, ki sta tudi prejela pokala. Prireditev naj bi postala tradicionalna. (O. K.-S.)

Pogrebi

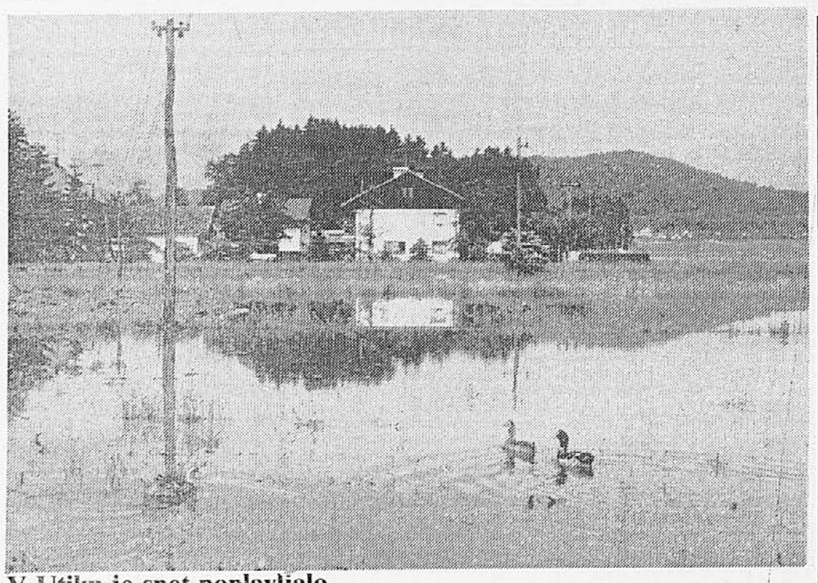
LJUBLJANA: Na Žalah se bodo danes svojci še zadnjič poslovili od 66-letnega dipl. oec. Hermana Reissnerja (ob 9. uri); 46-letnega gradbenega inženirja Andreja Puppisa (ob 10. uri); 79-letne upokojenke Alojzije Bergant (ob 13. uri); 86-letne upokojenke Marije Šorli (ob 14.30); 46-letnega zidarja Štefana Komesa (ob 16. uri) in 58-letne upokojenke Ane Nagrašek (ob 15. uri).

POLJE: Na pokopališču v Polju bo danes ob 11. uri pogreb 56-letnega natakarja Antona Pavlina.

VIČ: Danes ob 12. uri bo na viškem pokopališču pogreb 84-letne upokojenke Marije Suhadobnik.

DOMŽALE: Na tukajšnjih Žalah bodo danes ob 11. uri pokopali 71-letno upokojenko Marijo Pulitika.

KAMNIK: Danes ob 17. uri bodo na pokopališču v Mekinjah pokopali 78-letno upokojenko Marijo Močnik. (R. D.)

V Utiku je spet poplavljalo

UTIK, 11. junija – Zadnje deževje je Utičanom spet prineslo poplave, Maksu Žnidarju pa je spet zalilo klet. Kot je dejal prizadeti krajan, je to posledica nestrokovno narejene melioracije Poljšak. Sicer pa Maks Žnidar še vedno ne pusti kopati melioracijskega jarka poleg njegove hiše, saj meni, da bi morali delavci Kmetijske zadruge Medvode jarke speljati po nižjem delu terena. Franc Mihovec, direktor KZ Medvode, se ni čudil poplavam, saj omenjeni krajan ni dovolil kopati melioracijskih jarkov. Normalno delo pa jim zdaj onemogoča še vegetacija. Za zdaj so poplav vesele samo race. (Besedilo in slika: Jože Biščak)

Šolo RSNZ za miličnike v Tacnu bodo razširili

Predvideni novi objekti so internat, športna dvorana in muzej UNZ – Tudi javni razpravi

TACEN, 11. junija – Te dni bo v prostorih šišenske občine in vseh krajevnih skupnostih javno razgrnjen osnutek programskih zasnov za območje urejanja ŠI 7/1 – RSNZ oziroma območje med Tacnom in Vikrčami ob južnem vznožju Grmade. Gre za 20,4 hektara veliko zemljišče, ki je po družbenem načrtu šišenske občine za obdobje 1986–1990 namenjeno razvoju Izobraževalnega centra RSNZ Tacen za šolanje kadetov, torej bodočih miličnikov. Programske zasnove predvidevajo gradnjo nekaterih novih objektov (nov internat za kadete, športna dvorana, muzej UNZ) oziroma razširitev nekaterih že obstoječih (star internat, šola, restavracija). Bruto etažna površina vseh predvidenih novogradenj je 11.640 kvadratnih metrov.

Med javno razgrnitvijo bosta organizirani tudi dve javni razpravi, in sicer v dvorani krajevne skupnosti Edvarda Kardelja in v prostorih šišenske občine. J. B.

Da bi bila pot v knjižnico, šolo in vrtec varnejša

Jutri bo pred Pionirsko knjižnico na Komenskega ulici ekološko srečanje

LJUBLJANA, 11. junija – V Pionirsko knjižnico na Komenskega 9 v Ljubljani otroci prihajajo prek parkirnega prostora in po pločnikih Komenskega ulice, kjer pogosto stojijo avtomobili, tako da se jim morajo otroci umikati na prometno cesto. V bližini so še dve osnovni šoli, srednja šola in vrtec.

Nevzdržne razmere so povod za ekološko srečanje Varna in zelena pot v knjižnico, vrtec in šolo, ki ga za sredo, 13. junija, ob 10. uri pripravljata pred knjižnico Mestna zveza prijateljev mladine Ljubljana in Pionirska knjižnica. V programu bodo sodelovali Lenča Ferenčakova, Dane Zajc, Zmago Posega, ansambel 12. nasprotje, otroci in delavci VVO Milana Majcna in Ane Ziherl, OŠ Ledina in Toneta Čufarja iz Ljubljane, OŠ Frana Milčinskega iz Smlednika ter Srednje pedagoške šole iz Ljubljane. Če bo deževalo, bo prireditev teden dni kasneje, 20. junija, ob istem času.

A. L.

Razstava malih umetnikov

LJUBLJANA, 11. junija – V Otroškem kulturnem centru na Zavetiški 3 a bo v sredo, 13. junija, ob 18. uri otvoritev razstave del najmlajših umetnikov tega centra. Otrokom, ki so vse leto pridno delali in se učili, bodo ob tej priložnosti podelili tudi diplome, predstavili pa se bodo tudi godci skupine Trinajsto prase.

K. M.

Lutkovna pravljica v atriju Feniksa

LJUBLJANA, 11. junija – V sredo, 13. junija, bo ob 18.30 v atriju galerije Feniks na Mestnem trgu 10 lutkovna pravljica za otroke in odrasle Klošar ali Kaj je zeleno slamnato strašilo. Predstavo sta pripravili Alja Tkačev in Nina Skrbinšek, ki jo bosta tudi izvajali. Če bo deževalo, prireditve ne bo.

A. L.

Andrej Grafenauer v Grobljah

GROBLJE, 11. junija – V baročni grobeljski cerkvi pri Domžalah bo v torek, 12. junija, že drugi koncert v okviru tradicionalnih Grobeljskih koncertov. Ob 20. uri bo nastopil kitarist Andrej Grafenauer iz Ljubljane.

J. P.

Popravek

V petkovem Delu smo na 8. strani v poročilu s seje vrhniške skupščine zaradi napake v tiskarni pomotoma objavili, da so imeli delegati pripombe k predlaganemu predsedniku izvršnega sveta zaradi njegove nejasne preteklosti v zvezi z gospodarskim kriminalom. Prav je, da so delegati imeli te pripombe k predlaganemu kandidatu za podpredsednika izvršnega sveta.

Po Juhici bo še predstava Sarmica

LJUBLJANA, 11. junija – Nedavno so se člani gledališča Teatar u gostima iz Zagreba predstavili ljubljanskemu občinstvu s komedijo Juhica Milana Grgića in gledalci so se jim dodobra nasmejali. Zdaj prihajajo v Ljubljano z nadaljevanjem Juhice, s komedijo Sarmica istega avtorja. Predstava bo v torek, 12. junija, ob 19.30 v Kulturnem domu Španski borci na Zaloški 61 v Ljubljani. V predstavi bodo nastopili Richard Simonelli, Mirjana Pičuljan in Djokica Milaković, režiral pa jo je Relja Bašić. A. L.

DELO plus

Črne gradnje na Vrhniki bodo padle

Podrli naj bi tiste črne gradnje v občini, ki jih ni mogoče legalizirati

VRHNIKA, 11. junija – V vrhniški občini bodo podrli vse črne gradnje, za katere bo urbanistična inšpekcija ugotovila, da jih ni mogoče legalizirati. Zakonsko bo treba kaznovati vsa podjetja, ki bodo črne gradnje priključevala na komunalno infrastrukturo. Prejšnji vrhniški izvršni svet je na nedavni seji sprejel tudi stališče, da se geodetska zakonodaja uskladi z urbanistično, predvsem glede parcelizacije zemljišč. Od načrtovalcev prostora, pristojnih inšpekcijskih služb ter oddelka za družbenoekonomski razvoj in planiranje zahteva, da sočasno z pripravo srednjeročnih planskih dokumentov ocenijo položaj na področju izkoriščenosti prostora in pripravijo predlog sanacije posameznih območij. Pripravili bodo pobudo republiškemu izvršnemu svetu in republiški skupščini za poenostavitev postopkov pri sprejemanju prostorskih dokumentov in določitev ustreznejših kazni za črnograditelje. Prihodnji četrtek bo o črnih gradnjah razpravljala vrhniška skupščina. Z. M.

Presekan telefonski kabel

LJUBLJANA, 11. junija – Danes dopoldne je več kot tisoč telefonskih naročnikov v Trnovem in okolici ostalo brez telefona. Na Pošti so nam povedali, da je bil presekan tisočparni kabel in napake vsaj do jutri ne bo mogoče odpraviti. K. M.

Stane Repovž spet sekretar

JESENICE, 11. junija – Na prvi seji novega IS skupščine občine Jesenice je bil za sekretarja spet imenovan dipl. pravnik Stane Repovž, ki je bil pred dnevi na seji občinske skupščine imenovan za sekretarja za občo upravo in splošne zadeve.

Črpalko v Ločni obnavljajo

NOVO MESTO, 11. junija – Ker so se začela obnovitvena dela pri Petrolovi črpalki v Ločni, ki bodo trajala kakšen mesec, bodo Novomeščani za krajši čas imeli samo bencinsko črpalko v Bršljinu. (S. D.)

NOVI KIH

Čiščenje poslovnih prostorov

Informacijska akcija s tem naslovom bo v Potrošniško–informativnem centru do 15. junija

LJUBLJANA, 11. junija – V Potrošniško–informativnem centru na Kardeljevi 2 je bila danes otvoritev izobraževalno–informacijske akcije z naslovom Čiščenje poslovnih prostorov in lokalov.

Do petka, 15. junija, si bodo obiskovalci lahko ogledali aparate za čiščenje in nego večjih in manjših površin – sesalnike, iztepalnike, aparate za ribanje oziroma drgnjenje, razpršilno–ekstrakcijske aparate... Poleg tega pa bodo razstavljena tudi čistilna sredstva številnih izdelovalcev oziroma trgovskih podjetij, ki taka sredstva uvažajo. V okviru akcije bo v sredo, 13. junija, informativni dan in prikaz uporabe predmetov, ki jih je za razstavo prispevalo zastopstvo Taxi – mednarodno podjetje Slovenijales, dan kasneje bo pripravil akcijo Cimex, Hermes Ljubljana, zadnji dan akcije, v petek, 15. junija pa zastopstvo Karcher, Mercator mednarodna trgovina. Potrošniško-informativni center je za obiskovalce odprt vsak dan od 9. do 12. in od 16. do 19. ure. K. M.

Pripravljeni načrti za novi turistično-oskrbovalni center

Javna razprava in razgrnitev načrtov bo trajala do 15. julija – Prihodnjo pomlad naj bi v Grosupljem začeli delati

GROSUPLJE, 11. junija – Predstavitev načrtov za gradnjo turistično-nooskrbovalnega centra Grosuplje pri Motelu Grosuplje vsem interesentom oziroma investitorjem na sejmu Alpe-Adrija na GR je za občino velika obveznost. Da bi bile priprave na gradnjo čimprej končane, je osnutek zazidalnega načrta za TOC že pripravljen in razgrnjen v prostorih grosupeljske krajevne skupnosti. Javna razprava bo trajala do 15. julija in v tem času naj bi krajani in drugi občani dali čim več pripomb in predlogov v zvezi s tem osnutkom.

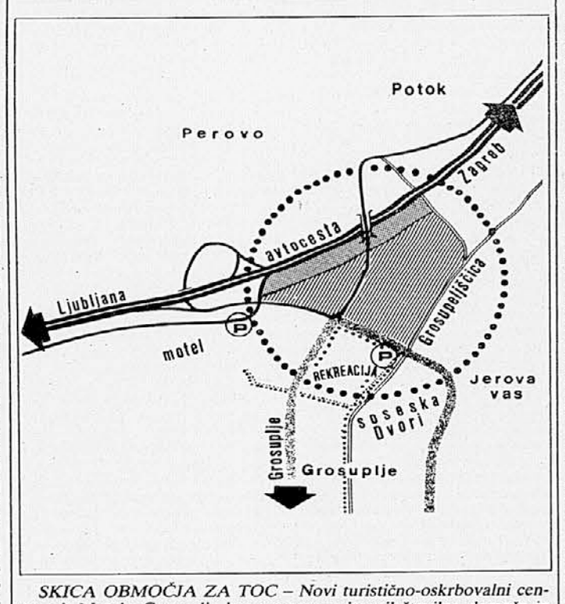
Novi turistično-oskrbovalni center se bo razprostiral kar na devetih hektarih zemljišč ob avtocesti Ljubljana–Zagreb: med avtocesto, potekom Grosupeljščico, cesto v Jerovo in dovoznim priključkom na avtocesto. V novem centru bodo bencinska črpalka, avtopralnica, avtosalon, restavracija za hitro pripravo hrane, veleblagovnica in druge trgovine, vrtec...

Priprave na gradnjo takega centra so dolgotrajne, vendar je Matjaž Šporar z Urbanističnega zavoda Grosuplje dejal, da bodo poskusili spomladi prihodnje leto že začeti pripravljati zemljišča. Komunalne vode bodo potegnili iz naselja Dvori. Matjaž Šporar je obenem opozoril, da občina še ni poskrbela za prevode do zdaj narejenih načrtov za TOC v nemščino, italijanščino in tudi v angleščino, čeprav so center ponudili tudi tujim investitorjem. Če tujega kapitala ne bo v center, se bo ta razvijal precej počasneje, saj domači investitorji verjetno ne bodo imeli denarja za gradnjo večjih objektov.

Na Zavodu razmišljajo tudi o tem, koliko problemov bodo imeli z odkupom zemljišč, ki so sicer močvirna, vendar so jih začeli letos lastniki intenzivno obdelovati. Če drži, je dejal Matjaž Šporar, da bodo odškodnine enake tržni vrednosti take zemlje na prostem trgu, potem z odkupom ne bi smelo biti težav.

MOJCA KAUČIČ

DELO plus

SKICA OBMOČJA ZA TOC – Novi turistično-oskrbovalni center ob Motelu Grosuplje bo zagotovo pritegnil številne domače in tuje investitorje. Lokacija ob avtocesti Ljubljana–Zagreb tik ob priključku oziroma izvozu na avtocesto namreč zagotavlja uspešno poslovanje številnim dejavnostim, če bodo lastniki lokalov le znali ponuditi, kar bodo imeli. Stari motel Grosuplje, ki je prej komaj životaril, je na primer z dograditvijo priključka šele prav zaživel in postal celo premajhen za vse goste, ki bi se radi v njem ustavili.

Kakovostna konfekcija v Paulusu

Nova zasebna modna prodajalna z moško in žensko konfekcijo znanih modnih ustvarjalcev

LJUBLJANA, 11. junija – Že več kot teden dni je odprta nova zasebna prodajalna Paulus na Ciril-Metodovem trgu 13 v Ljubljani, premalo, da bi lastnica Miljana Čibej lahko povedala, kakšna bo prodaja, ko bo trgovinica z žensko in moško konfekcijo docela utečena, vendar dovolj za prve vtise in odzive ter poslovni uspeh, ki si ga je zastavila 30-letna ekonomistka v svojem najemniškem lokalu nasproti ljubljanske Stolnice pri Živilskih trgih.

»Odziv kupcev je že tu, saj prodajni program temelji na kakovostnih izdelkih, izdelanih v majhnih serijah po konkurenčnih cenah. Naš program je moda, lastne proizvodnje nimamo, zato pa za nas delajo svobodni umetniki, kot so Almira Jelen-Gregorič, »Petra« iz Celja in »Vodeb« iz Novega mesta. Sezonski del programa so trenutno kopalke, brisače, perilo, toaletne torbice, slamniki, pasovi, bižuterija.« Pripravljajo še nekaj novosti, ki pa so za zdaj še poslovna skrivnost. M. U.

ZOO bo imel udomačenega volka

LJUBLJANA, 11. junija – Volčji par v ljubljanskem živalskem vrtu je pred mesecem dni dobil naraščaj – pet majhnih volčičev. To je po dolgem času prvi volčji naraščaj v živalskem vrtu, zato so ga še tolikanj bolj veseli. Zdaj so male mrcine že tako velike, da veselo tekajo naokrog – vendar samo takrat, kadar je okrog ograde mir, ker so še zelo plašne. Zanje se zelo bojita tudi starša in ob obiskih mati volkulja najbolj nemirnega med mladiči hitro odnese na varno. V vrtu so se odločili, da bodo enega volčiča ločili od ostalih (ko bo za to pravi čas) in ga udomačili, drugi štirje pa bodo ostali tu še najmanj leto dni – in morda tudi še potem. (Besedilo in slika: Mojca Kaučič)

PISMA BRALCEV

Prava usluga

Prosimo za objavo našega pisma v rubriki, Pisma bralcev, ker smo bili veselo presenečeni nad ustrežljivostjo Servisa TVT Maribor, ki nam je v kratkem času poslal majhne, a zelo pomembne dele za mešalni ventil. Tesnila so drobcena, usluga – brezplačna – pa je za nas velikanska, še večjo reklamo pa si je pridobilo podjetje TVT Maribor – Servisi, Leningrajska c., ki zelo skrbi za svoj ugled in zasluži javno pohvalo.

Družina ŠKRLJ,
Logatec,
Čevica 2/II.

Kako najti zlato resnico ...

V dveh letih smo menda zamenjali vladanje v Sloveniji. Pretresi (stresi) v vsestranskih družbenih spremembah v Sloveniji pa so pričeti in trajajoči v posameznikovem srcu (miselnem svetu). Vrednote, te ukazujejo dogodki, bi morali menjati čez noč. Bi bilo prav tako?

Navedel bi nekaj najbolj značilnih primerov pritiska na odpravo vrednot in ocen zgodovinskih dogajanj v posameznikovi duši. Gotovo nas je mnogo, ki smo drugo svetovno vojno dočakali kot otroci. Tiste, ki smo živeli na Štajerskem, je v nekaj dneh enainštiridesetega leta pomendral nacistični rajh. Osrednji del banovine Slovenije so okupatorji razklali ob bregovih reke Save. Štajersko je Hitler po kratki vojni, ki je potekala brez vojne napovedi, določil za del rajha. Slovenski jezik je bil takoj prepovedan. Vodilni slovenski izobraženci (šolniki, duhovniki, liberalno usmerjeni itd.) ob zaplembi premoženja, nasilno in »za trajno« izseljeni. Izseljeni so bili priseljeni Primorci, izpraznjen obmejni pas ob hrvaški meji, kamor so potlej naselili Nemce, kočevarje. Skratka: nasilje, zaplembe, ponemčevanje, da o usodi Židov na Štajerskem niti ne govorimo. Kaj bi lahko rekli o nasilnih mobilizacijah slovenskih fantov, od katerih jih je mnogo padlo za nacistične cilje v strašnih razmerah nacističnih osvajalnih front. Pa vojni ujetniki po nacističnih taboriščih? Pa vsi tisti, ponižani in užaljeni, ker so morali skozi sramotne ocene rasnih komisij?

Komunisti so programirali revolucionarne družbene spremembe. Nacizem, okupacija, teror pa so opravili svoje. Nobeni kmečki upori na Slovenskem se ne morejo primerjati s slovenskim odporom proti fašizmu.

Bil sem otrok. Začela se je nenapovedana vojna. Že prvi dan so tulili lahki bombniki osvajalca, štuke, nad Celjem. Po očetovi aretaciji (avgusta 1944, umrl je v Dachau) sva odšla z bratom v partizanske brigade. Odhod v partizane, med borce NOV, je večini Štajercev pomenil edino možno plemenito življenjsko potezo. V času boja smo mnogi bili sprejeti v KPS (osebno: s solzami v očeh, s solzami srečnega sedemnajstletnika). 12. novembra 1944, na Martinovo nedeljo, po 22. uri so nacistični vojaki (soldati) iz 611. landesschicen kampanije ustrelili na našem domu mojo mamo in zažgali hišo. V enoti so bili, po pričevanju vaščanov Vrbja, predvsem Avstrijci. Mati je zgorela.

Pričelo se je povojno življenje. Ob dolgoletni hudi obolelosti pljuč sem vztrajal pri graditvi »nove domovine«. Gradili smo, zaneseno, kot je tudi značilno za mlade ljudi, pravičnejšo domovino. Tista prva leta, tja do petdesetega leta, so bila polna nasprotij. Bile so navdušujoče mladinske brigadirske akcije (Brčko–Banovići, Doboj–Sarajevo, Nova Gorica, akcije pri udarniških popravilih cest, čiščenju vojnih razvalin, čiščenju gozdov, pri gradnji »zadružnih« kulturnih domov, popravilih in širitvi šol ipd.). Bilo je nešteto možnosti za šolanje (štipendije so po enotnih merilih dobivali tudi otorci drugače mislečih). In ob vseh spodrsljajih in birokratizaciji določenega dela oblasti je bilo v našem minulem življenju tudi kaj sonca. Zdaj se je že v veliki meri končalo aktivno življenje generacije, ki je še v otroški dobi morala sprejeti nasilje nacizma, skrajnega uničenja pravic slovenskega naroda, napake vodilnih delavcev in nasploh družbene razvojne napake po vojni. Toda? Bilo je tudi ogromno iskanja prave demokracije in uvedba samoupravljanja je tirideset let vnašala vse več in več pravic vsem občanom. Vse bolj so se brisale meje med »proletarci« in odločujočimi občani nasploh. Po šestdesetem letu je bilo vse več ustvarjalnega počutja. Enostrankarstvo je postajalo vse manj pomembno. Nekateri smo celo pričakovali, da se bo ob osveščenosti ljudi strankarsko življenje razgubilo, da bo presahnilo.

Naj bo tako ali drugače: zgodovina ljudi se bo morda še dolgo dogajala in oblike oblasti se bodo spreminjale. Prihodnost oblasti bo verjetno še dolgo uganka človeških rodov. Toda osebnosti, ki so se letos oklicale za demokratične predstavnike slovenskega ljudstva, naj nekaterih zgodovinskih stvari ne poenostavljajo. Menim, da je bil uvodni govor predsednika »parlamenta«, slovenskega, strankarskega, zelo žaljiv in nesprejemljiv za vse tiste, ki smo se od srca trudili in gnali za srečo soljudi pa tudi svojo srečo. Še manj pa je dopustno, da v imenu slovenskega naroda predsednik vlade (izvršnega sveta) pozablja, da bi mnogi sosedni narodi morali pokleknuti pred našim narodom in ga prositi za odpuščanje; morebiti ne samo za izseljevanje, streljanja, mobilizacije, razlaščanja... temveč tudi zato, ker so s svojim nasilnim in nezakonitim napadom na Jugoslavijo enainštiridesetega leta Slovence oz. Jugoslovane strahotno skregali in jim vsilili strašansko gorje. Trpel pa je zaradi nacizma in še danes trpi posledice ves svet.

DANE DEBIČ,
Gregorčičeva 12,
Žalec

Odprto pismo predsedniku IS republike Slovenije

Spoštovani gospod Peterle!

Prepričan sem, da se je na dokumentu, ki na hitro in nasilno spreminja mrežo šol v Novi Gorici, Vaš podpis znašel po pomoti. Da je šla zadeva nekako mimo Vas. In tudi mimo dr. Venclja, novega šolskega ministra. Čeprav sem torej prepričan, da je omenjeni sklep predvsem proizvod starega komitejevega aparata, od Vas kot podpisnika pričakujem odgovor na nekaj javno zastavljenih vprašanj.

Ali se Vam ne zdi, da je ravno šolstvo tisto občutljivo področje, kjer se nepretehtani in neceloviti posegi najostreje maščujejo? Ali ni ravno nekdanja, tudi znotrajpartijska opozicija najostreje nasprotovala metodam ob uvedbi usmerjenega izobraževanja, ko je bila razformirana Šubičeva gimnazija, podobno pa je bilo tudi drugod po Sloveniji? Ali se Vam ne zdi protislovno, da se je letos z uvedbo gimnazijske usmeritve mreža gimnazij v Ljubljani razširila, v Celju ostala nespremenjena, v Novi Gorici pa naj bi se skrčila. In ali ni to za severno Primorsko, v katere središču smo že leta 1915 imeli dokaj razvito mrežo srednjih šol, nekam neperspektivno?

Sprašujem Vas, ali se zavedate posledic, ki jih prenašanje programa z ene šole na drugo tik pred koncem pouka prinaša za učence, starše učitelje in druge? Sprašujem Vas, če kje v Zahodni Evropi spreminjajo mrežo šol, čeprav še ni znan niti predmetnik nove usmeritve (osnutek le-tega pa z množico dveurnih predmetov sponinja na najslabše čase usmerjenega izobraževanja)?

Ali se vam ne zdi malo čudno, da pri naših zahodnih sosedah praviloma ne poznajo enotne gimnazije, ampak sledijo tudi naši predvojni tradiciji delitve na klasično gimnazijo in realko (družboslovna in naravoslovna gimnazija), očitno v prepričanju, da tako laže pritegnejo zanimanje učenca in sprostijo njegovo ustvarjalnost, čeprav mu hkrati ne zapirajo široke študijske izbire po končani srednji šoli? Ali se Vam ne zdi, da ste s svojim podpisom onemogočili izbiro in konkurenčnost, predvsem pa onemogočili razvoj treh enakovrednih gimnazijskih centrov, to je naravoslovnega, družboslovnega in tehniškega?

Ali ne bi bilo konec koncev bolje počakati vsaj še eno šolsko leto, tako kot se je tudi glasil sklep strokovnega sveta za vzgojo in izobraževanje in starega izvršnega sveta, v tem času pa najprej pripraviti spodoben gimnazijski program (do naslednjega šolskega leta, ko se bo šele vpisovala generacija z maturo, bi tudi na gimnazijski usmeritvi mirno lahko uporabljali predmetnik obeh splošnoizobraževalnih programov), se dogovoriti za koncept razvoja celotnega srednjega šolstva in šele potem pripravljeno začeti spreminjati tudi mrežo šol?

prof. ZORAN BOŽIČ,
Erjavčeva 6,
Nova Gorica

Nesreča kot opomin

Nesreča ter smrt italijanskega motorista Erosa Manferdinija na dirki za evropsko prvenstvo, ki je bila na avtomotodromu Grobnik pri Reki (27. maja), je zopet pokazala na nekatere pomanjkljivosti in napake v organizaciji in dirkališču nasploh. Krivično bi bilo za nesrečo kriviti samo Angleža Nigela Boswortha. Za slamnate bale, v katere se je zaletel omenjeni Anglež in s tem povzročil nesrečo, bi mirne duše lahko rekli, da so bile NA STEZI in ne OB (stezi), kot je pisalo v dnevnem časopisju. Zato levji delež krivde pripada organizatorju. Z omenjenimi slamnatimi balami, postavljenimi v vrsto, so sicer res dosegli varnejše vključevanje v dirko motoristom, ki prihajajo iz boksov. Pri tem pa so premalo pozornosti posvetili gnečі, ki nastane takoj po štartu v tem sicer blagem ovinku. Kljub bližini štarta pa imajo motoristi na tem mestu že precejšnjo hitrost, tisti, ki niso ravno v ospredju, pa imajo, zaradi dirkačev pred seboj, še slabo vidljivost oziroma preglednost. Ravno to pa je bilo vzrok, da Anglež Bosworth ni pravočasno opazil oziroma ni imel časa reagirati na ta »varnostni dodatek« organizatorja na stezi. Izvoz iz boksov bi moral biti pomaknjen nekoliko nazaj (v smeri proti štartu), tako da bi bil v ravnini in s tem bi lahko šlo brez nesrečnih slamnatih bal.

Na Grobniku je Italijan Manferdini poleg Francoza Rogerja, Švicarja Rittermana in Jugoslovana Konjevića že četrti dirkač, ki je izgubil življenje na uradnih dirkah. Poleg tega je bilo še nekaj žrtev (2–3) na raznih neuradnih dirkah in testiranjih. Za 12 let, kolikor obstaja dirkališče na Grobniku, je končna številka ponesrečenih kar precej visoka.

To dirko za EP so imenovali za predpremiero svetovnega prvenstva, ki bo 17. junija. Rečemo lahko, da ni uspela. Želimo in upamo pa lahko, da bo premiera (SP) uspešnejša, torej brez smrtnih žrtev.

MIHA OVNIK,
Gradišče 10,
Primskovo

DELO plus

ZAGREBŠKI PATOLOG JE ŽE LETA 1944 VEDEL ZA KATINSKI GOZD

Delo plus ve več kot drugi

Z AVTOSTOPOM V HRVAŠKO DEMOKRACIJO

Slušno prizadeti s kolesom iz Gradca k nam v Portorož

Z včerajšnje tiskovne konference Zveze društev slušno prizadetih Slovenije – Izjemno velik pomen kolesarske transverzale 1990

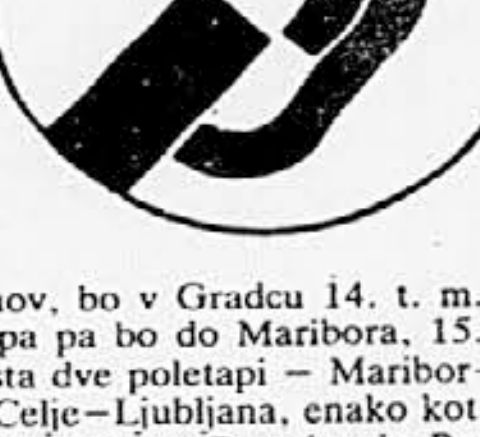
LJUBLJANA – Združeni narodi so leta 1981 razglasili za leto invalidov, potlej pa so akcijo podaljšali v dekado invalidov do leta 1991. V tem desetletju smo tudi pri nas veliko naredili za invalide oziroma pojmovanje invalidske problematike, čeprav žal nismo pripravili tudi celovitega koncepta širše družbene skrbi za to populacijo. Precej zaslug za nekatere uspehe na življenjsko pomembnih področjih invalidov sluha in govora ima tudi Zveza društev slušno prizadetih Slovenije.

Posebno priljubljene so med slušno prizadetimi razne športne aktivnosti. Že v letu invalidov 1981 je zveza organizirala kolesarsko transverzalo skozi enajst mest Slovenije, kjer delujejo organizacije slušno prizadetih (Ljubljana, Maribor, Celje, Kranj, Koper,

● Zaključna prireditev kolesarske transverzale 1990 bo 16. t. m. ob 18. uri v Centru za korekcijo sluha in govora v Portorožu.

Nova Gorica, Titovo Velenje, Dravograd, Murska Sobota, Novo mesto, Krško). Vožnja je minila brez slehernih zapetljajev, kar so strokovnjaki ocenili za izjemno velik organizacijski uspeh.

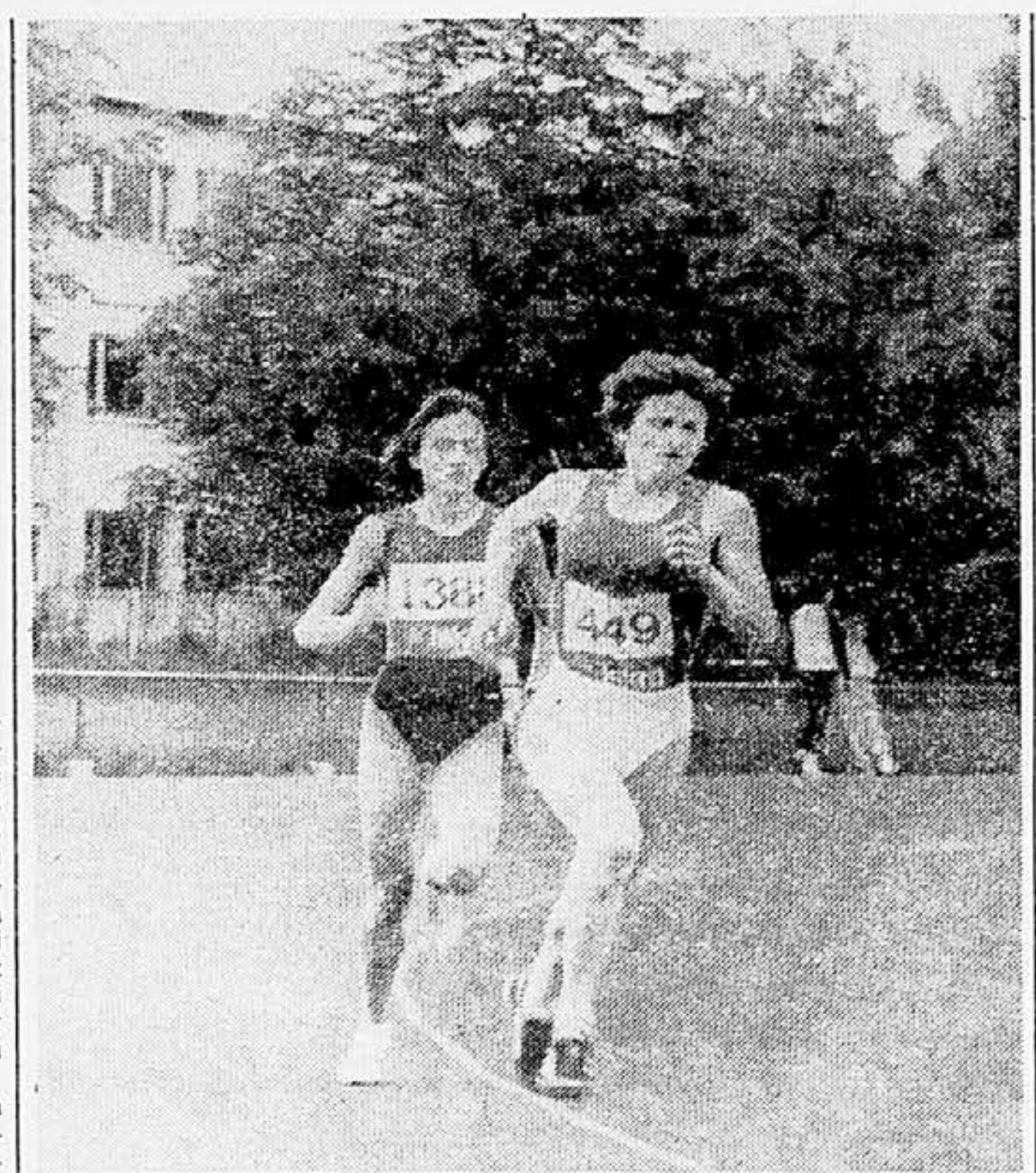
Sedaj, ob izteku dekade invalidov, je Zveza društev slušno prizadetih Slovenije sklenila, da bo spet priredila kolesarsko transverzalo skupaj s prijatelji iz Avstrije, s čimer naj bi še okrepili tudi sodelovanje z deželami Alpe-Adria. Start skupne vožnje šestnajst gluhih, po osem Avstrijcev in Jugoslovanov, bo v Gradcu 14. t. m., prva etapa pa bo do Maribora, 15. t. m. bosta dve poletapi – Maribor–Celje in Celje–Ljubljana, enako kot zadnji del Ljubljana–Postojna in Postojna–Portorož, kjer bo cilj. Vožnjo, med katero bodo skrbela za varnost sodelujočih štiri spremljevalna vozila (dve naši in dve avstrijski), so omogočili sponzorji, med njimi Hermes, Slušni aparati, Učne delavnice, Loterija Slovenije, Neodvisni dnevnik, Graverstvo Bruno Kosi, Merx Celje in Avtomontaža.

● Partner slovenskega organizatorja kolesarske transverzale je Mladinski in kulturni center slušno prizadetih v Gradcu (Avstrija).

To sta povedala na včerajšnji tiskovni konferenci na sedežu zveze vodja vse organizacije, sekretar zveze **Aljoša Redžepovič** in tehnični vodja transverzale **Jože Rednak**. Povrh sta predstavila tudi nekatere udeležence iz Slovenije. To so med drugimi olimpijski prvak Miro Jerman, dobitnika olimpijskih kolajn Marjan Lampelj (oba Ljubljana) in Anton Klepec iz Kranja. V našem zastopstvu bo tudi Sabina Hmelina iz Maribora, sicer ena izmed najboljših smučark na svetu med slušno prizadetimi športniki.

S kolesarsko transverzalo bo Zveza društev slušno prizadetih Slovenije lepo obeležila dekado invalidov, okrepila sodelovanje med našimi in avstrijskimi invalidi in nemara s športom, z učinkovitim zgledom, utrla pot tudi širšemu sodelovanju med deželami Alpe-Adria. H. Ü.

PREMOČNO PRED ZASLEDOVALKAMI – Zmagovalka teka na 1500 m Mariborčanka Silva Vivod (št. 449) in drugouvrščena Irena Šmid (IBL Ol) sta zanesljivo opravili s tekmicami. (Foto: T. T.)

Sporna sodniška odločitev: senca na celjskem finalu

LJUBLJANA – Sobotni prvi dan tekmovanja za APS v Celju bo gotovo ostal v spominu po zelo solidnih in spodbudnih rezultatih slovenskih atletov in atletinj, najverjetneje pa tudi po sporni odločitvi sodnika pri skoku v daljavo, ko je odlični prvi Bilačev skok razveljavil zaradi močno dvomljivega prestopa.

Odgovor na vprašanji, ali je sodnik upravičeno pokazal prestop in ali je Bilač v tem prvem poskusu letel čez mejo 8 m, je ostal neodgovorjen. Mnogi prisotni na štadionu B. Kidriča so si bili enotni v oceni, da prestopa ni bilo, kar je bilo moč razbrati tudi po reakcijah (žvižgih) s tribun. Tudi sam republiški rekorder zanika pravilnost sodnikove odločitve. Iz pogovora delegata AZS Marka Račiča in skakalčevega trenerja Srdjana Djordjevića je bilo moč razumeti, da se na plastelinu na odrivni deski ni poznal odtis in da je sodnik, po svojih kriterijih pač, ocenil prestop. O tem pričajo tudi Bilačeve beseda po nastopu. Kakorkoli že, senca sobotnega popoldneva je padla na sodniški zbor, seveda pa ne bi bilo prav v tej luči ocenjevati vsega, nasploh korektnega dela sodnikov.

In kdo je imel od tega korist? Prav nihče. Še najmanj pa tekmovalec sam in ves tim ljudi okrog njega, ki si prizadevajo, da bi do skrajnih možnih mej razvili potenciale postojnskega atleta. Vsi bodo poplačani šele tedaj, ko bo dosežen prvi veliki cilj – daljava 8 m. Prav po tem prvem poskusu so bila še bolj živahna ugibanja, ali Bilač le ni že tokrat dosegel te magične meje, ali pa se ji je vsaj močno približal? Če je bilo tako ali ne, bo ostala uganka brez rešitve. Če bi sodnik skok priznal in izmeril daljavo, četudi ta ne bi presegla 8 m, bi bile posledice za tekmovalca spodbudne in bi zanesljivo bolje nadaljeval nastop.

Sobota je zdaj že preteklost. Pričujoči zapis je le izraz želje, da do podobnih zapletov v prihodnje ne bi prihajalo, vsaj na tako velikih tekmovanjih ne. Naj to razmišljanje zaokroži velikokrat izgovorjena beseda, s katero so prisotni komentirali dogodek: »Škoda!«

LIDIJA ČUKLJEVIĆ

Poreč le priprava za delo na Rogli

Naša košarkarska reprezentanca se je včeraj zbrala v svoji bazi na Pohorju – Zdaj zares

LJUBLJANA – »Ne samo k igralcem, tudi k meni telefonist ne bi smel zvezati telefonske linije! Toda ko se že slišiva, bom pač za prvič prebolel,« je kar na začetku zvezni trener Dušan Ivković razložil, da v bodoče med počitkom ne bo trpel klicev in vprašanj. V telefonski centrali hotela Planja zdaj to tudi že vedo . . .

Sicer pa smo ga zmotili res le nekaj minut po prihodu, ko še ni prav niti odprl prtljage. Tudi prav ima, da ne dovoli stalnega vznemirjanja igralcev, saj je skupaj z vodstvom reprezentance v prostem času Ivković sicer vedno na razpolago novinarjem in drugim. Upoštevanje želja z obeh strani je doslej vedno pripeljalo do koristnega dialoga, do sporov pa le v redkih, posamičnih primerih.

»Povsem zadovoljen sem s poreškim delom, saj smo opravili vse kar smo si zastavili za cilj. Tudi tekmi z Nemci sta bili koristni. Glede na to, da so imeli igralci po prvenstvu skoraj mesec dni počitka, je bil Poreč le priprava za Roglo. Ker je do prvenstva v Argentini še skoraj dva meseca, sem se tudi odločil za specialne, bazične priprave na Rogli, kjer imamo vse, kar za takšno delo potrebujemo.«

– To pomeni, da igralcem ne bo ravno lahko.

»Zdaj se začenja tisto pravo, trdo delo, brez katerega ni osnove za uspešno nadaljevanje. Na Rogli bomo ostali do 23. t.m., nato pa nadaljevali po načrtu. V Novem Sadu in tako naprej.«

– Je z našimi profesionalci že kaj bolj jasno?

»Nič posebnega. Kolikor sem se doslej dogovoril, se bosta Paspalj in Divac najbrž pridružila reprezentanci v Novem Sadu. Kaj bo z nastopom Dražena Petrovića, pa je za zdaj še težko reči.«

S. T.

Mali nogomet v Trbovljah

TRBOVLJE – KMN Snoopy bo v soboto, 16. t. m., na igrišču TVD Partizan v Trbovljah pripravil tradicionalni turnir v malem nogometu. Prijave bosta do srede, 13. t. m., sprejemala Igor Holešek (tel. (0601) 21-519) in Matjaž Brundič (tel. (0601) 25-873). Prijavnina znaša 300 dinarjev.

S. F.

Smučarji se zavedajo krize in tudi že iščejo rešitve

LJUBLJANA – Kljub temu, da je v prihodnjih sezonah (tudi zaradi odhoda Mateje Svet) pričakovati nekaj slabše rezultate in da se v zadnjem času kar vrstijo napadi in poskusi, da bi Smučarski zvezi Slovenije dokazali nekakšne nepravilnosti v delu, je naedavna skupščina te organizacije izžarevala precejšen optimizem. Nekaj novosti v programih in načrtih pa vendarle kaže, da se smučarji zavedajo kriznih časov in da iščejo nove rešitve.

Med problemi, ki jih je v svojem uvodnem poročilu naštel predsednik SZS Janez Zajc, je na prvem mestu izobraževanje kadrov. Kot je dejal, ga rešujejo že dolgo; vsem je jasno, kaj storiti, toda pri realizaciji vselej zmanjka energije. Pogovori s FTK naj bi sedaj vendarle nakazali rešitev. Druga prednostna naloga je pomoč klubom, ki sicer teče že nekaj časa in je iz leta v leto večja, toda sedaj bo treba z novimi akcijami narediti kakovostni preskok. Nove oblike pomoči naj bi bile rezervni sklad, sklad za izobraževanje, sklad za organizacijo mednarodnih tekem, organizacija smučarske zveze, zavarovanje v okviru smučarske organizacije, skupni nastop organizatorjev mednarodnih tekem in še kaj. V prihodnje bodo vse akcije izpeljali v obliki projektov in programov, tako da bodo za vse znani nosilci nalog, velikost in izvor sredstev.

Ocena tekmovalnih rezultatov v minuli sezoni je bila zadovoljiva, četudi je res, da so bili nekaj slabši od načrtovanih, za prihodnjo sezono pa bodo morali v alpskih reprezentancah – tudi zaradi nenadnega odhoda Mateje Svet – že pripravljene načrte nekoliko popraviti. Tudi sicer bo delo z alpskimi smučarji poslej drugačno, saj bodo organizacijo razdelili na tri regije – ljubljansko, štajersko in gorenjsko. Tako bodo imeli pod nadzorom trikat večje število mladih vse do kategorije starejših mladincev. Ti tekmovalci bodo deležni več in boljšega treninga, manj pa bodo obremenjeni s tekmami. V nordijskih reprezentancah so ta čas bolj kot z rezultati zadovoljni z delom. Le v smučarskem teku položaja nekako ne morejo spremeniti na bolje. V razpravi je bilo slišati, da so nam tri zelene zime vzele več, kot je to videti na prvi pogled, zato je bilo toliko bolj dobrodošlo sporočilo OK pokala Vitranc, da v Kranjski Gori že montirajo nove naprave za umetno zasneževanje.

B. Š.

TENIŠKI RAZGLEDI

Še dodatne nagrade

LJUBLJANA – Slovenska teniška zveza je tudi v tem letu razpisala točkovanje za slovenski pokal, in sicer za člane, mladince in mladinke do 16 ter pionirje in pionirke do 14 in do 12 let. Točkujejo rezultate turnirjev, različno po kategorijah od 6 do 9 turnirjev in vedno je zaključni masters. V kategoriji do 16 let igrajo še dodatno za nagrade HEAD – FERROMOTO, ki so praktične – loparji in torbe Head, žoge.

Po dveh oziroma treh turnirjih, koliko so jih doslej odigrali, je trenutno stanje v točkovanju naslednje – **pionirji do 12 let:** (turnirji Gradis-Branik, Celje): 1. Klemenčič (Gr-Br) in Rupar (Ol) po 14 točk, 3. Virant (Zl. Celje) 12; **pionirke do 12:** 1. Bonaca (Port) 11, 2. Žlebnik (Gr-Br) in Stojkić (ŽTK) po 10; **za pokal COCKTA – pionirji do 14:** (ŽTK Mrb, ŠTK T. Velenje, Koper republiško prv.): 1. Sever (Ol) 20, 2. Jurenec (Zl. Ce) 16, 3. Rečnik (ŽTK Mrb) 14, 4. Jaki (Gr-Br) 11; **pionirke do 14:** 1. Brkovič (Gr-Br), 2. M. Simonič (Gr-Br) 15, 3. Bibianko (STK T. Vel.) 12, 4. V. Simonič (Gr-Br) 11; **za nagrade HEAD FERROMOTO – mladinci do 16:** (Gradis-Branik, Kranj Olimpija): 1. Urh (Tr) 20, 2. Furlan (Zl. Ce) 18, 3. Kavčič (Tr) 17; **mladinke do 16:** (Olimpija, Gradis-Branik): 1. Florjančič (Ol) 13, 2. Mulej (Tr) 10, 3. Križan (Gr-Br) in Remškar (Sl) po 8; **člani:** (Slov. Konjice, Trbovlje, T. Velenje republiško prvenstvo): 1. Fric (ŽTK Mrb) 24, Zorko (Gr-Br) 17, Janškovec (Tr) 16, 4. Klevišar (Tr) 12.

Že na začetku razlike

LJUBLJANA – Prihodnji konec tedna bodo ligaška tekmovanja v slovenskih teniških ligah nadaljevali člani, ki so doslej odigrali že dve koli.

DOSEDANJI REZULTATI – I. kolo: I. liga – člani A: Kamnik : Univerzale (Domžale) I. 0:9, Medvode : Triglav II 9:0, Portorož : Partizan Vič 3:6; **člani B:** Rudar (Trbovlje) : ŠTK (T. Velenje) 3:6, Slov. Bistrica : ŽTK (Maribor) 3:6; **II. liga – člani A:** Slovan II : Nova Gorica 2:7, Dovče Rakek : Vevče 2:7, Koper I : Novo mesto 9:0; **člani B:** Brežice : Ptuj I 0:9, Ravne : Murska Sobota 9:0, Slovenske Konjice : Rače 9:0; **III. liga – člani A:** Idrija : Koper II 0:5, Tolmin : Sežana 4:1, Nova Gorica II : Izola 4:1; **člani B:** Kočevje I : Kočevje II 4:1, Marmor (Gorenja vas) : Murgle 5:0; **člani:** Radeče : Komenda 2:3, Tenis Top (Mengeš) : Žalec 2:3, Univerzale Domžale II : Izlake 1:4; **člani D:** Hoče : Mežica 1:4, Slovenj Gradec : Rogaška 5:0, Ptuj II : Kidričevo 5:0; **2. kolo – I. liga – člani A:** Univerzale I : Vič 5:4, Triglav II : Portorož 4:5, Kamnik : Medvode 1:8; **člani B:** Gornja Radgona : ŽTK 3:6, ŠTK : Slov. Bistrica 5:4; **II. liga – člani A:** Nova Gorica I : Novo mesto 8:1, Vevče : Koper I 4:5, Slovan II : Rakek 7:2; **člani B:** Ptuj I: Rače 9:0, Murska Sobota : Slov. Konjice 0:9, Brežice : Ravne 4:5; **III. liga – člani A:** Koper II : Izola 4:1, Sežana : Nova Gorica II 2:3, Idrija : Tolmin 0:5; **člani C:** Komenda : Izlake 0:5, Žalec : Domžale 4:1, Radeče : Mengeš 0:5; **člani D:** Mežica : Kidričevo 5:0, Rogaška : Ptuj II 0:5, Hoče : Slov. Gradec 1:4.

Atletski pokal Srbije: nekaj dobrih izidov

Mladinec Topić (Cz) preskočil 227 cm – Marinković 793 cm v skoku v daljavo

BEOGRAD – Finale atletskega pokala Srbije se je v soboto začelo z zapletom, ki mu najbrž ni para: stara naprava za elektronsko merjenje časov v šprintih ni delovala, nove niso znali priključiti, ker pravega človeka za to ni bilo na štadionu. Tako so šprinterske preizkušnje morali opraviti šele včeraj popoldne.

V drugih disciplinah je bilo doseženih nekaj zelo dobrih rezultatov, med katerimi je treba omeniti 793 cm Marinkovića in 788 Štekića v skoku v daljavo, 78,65 m Ščekića (vsi Cz) v metu kopja in 19,40 Perića (Part) v metu krogle. Drugi dan tekmovanja se je zlasti izkazal mladi skakalec C. zvezde v skoku v višino Topić, ki je preskočil 227 cm in v drugem skoku za las podrl letvico na višini 231 cm. Vendar pa je preskočena višina omembe vredna tudi zato, ker je to letošnji najboljši mladinski rezultat na svetu in absolutno najboljši v Jugoslaviji.

Petrovićeva odlična

TRENTO – Biljana Petrović, naša državna rekorderka (198 cm), je zmagala v skoku v višino na mitingu v Trentu v Italiji s 194 cm. Nagrada: 6000 DEM.

Štirje letošnji najboljši rezultati

Na mitingu grand prix v Moskvi so se najbolj izkazali sovjetski atleti in atletinje

MOSKVA – Oleg Protsenko je s 17,75 m v troskoku dosegel ne le letošnji najboljši rezultat na svetu v tej disciplini, temveč tudi najboljši dosežek letošnjega tretjega atletskega mitinga grand prix – na memorialu Znamenski – na Leninovem štadionu v sovjetski metropoli. Tako kot v troskoku, kjer so kar štirje sovjetski skakalci presegli znamko 17 metrov, je bilo tudi v kladivu, kjer je vsa domača četverica premagala mejo 80 m, zmagal pa je Abdulavijev s 83,16 kar je prav tako najboljši letošnji dosežek na svetu. Taka sta bila tudi 4:02,53 Artimove v teku na 1500 m in 12,62 Grigorijeve (obe SZ) v teku na 100 m z ovirami.

Drugi rezultati zmagovalcev: moški – 400 m ovire: Rohbruck (ZRN) 49,52; 3000 m zapreke: Vandjak (SZ) 8:28,18; višina: Emelin (SZ) 228; ženske – 400 m: Nazarova (SZ) 50,40; 5000 m: Koba (SZ) 15:33,47; disk: Wyluda (NDR) 67,40.

AVTO-MOTO

Deveta vožnja treh dežel z 49 udeleženci

LJUBLJANA – Deveta turistična vožnja Alpe–Adria, ki jo je organiziral ACI-FMI iz Italije skupaj s KATC (Avstrija) in Avto-moto zvezo Slovenije, je 49 udeležencev, od tega kar 38 iz Slovenije (in štiri Italijane ter sedem Avstrijcev), med njimi štiri motoriste in pet avtomobilistk iz Slovenije, s štarta v Trbižu popeljala prek Pontebe-Mokrin, Šmohorja, Beljaka, Korenskega sedla v Planico (180 km).

Najboljši so bili, skupna uvrstitev, avtomobilisti: 1. Vojko Zorčec 33 kazenskih točk, 2. Srečko Habe 42, 3. Maurizio Cosatti (It) 45; motoristi: 1. Gabrijel Smolej 43, 2. Miran Mozetič 46, 3. Valter Dornik 50; voznice: 1. Zdenka Kavšek 64, 2. Tatjana Metlikovec 83, 3. Vera Sirk 84; najstarejši voznik: Josef Gregori (Avstrija), letnik 1913.

Slovesna razglasitev je bila v Trbižu, kjer so med zadovoljne udeležence izžrebali tudi praktične nagrade raznih sponzorjev.

Zlati znak Krškega v ČSFR

KRŠKO – Na tradicionalni prireditvi za Zlati znak Krškega, na katerem so sodelovali speedwayjisti iz ČSFR, Avstrije, Bolgarije, Madžarske, ZRN, Italije in Jugoslavije (6), je zmagal gost iz ČSFR Zdenek Tesař; dobil je vseh šest voženj in zbral 30 točk. Drugo mesto je zasedel njegov rojak Kalina – 25, tretje Madžar Böszörmenyi – 24, na 4. mesto pa se je uvrstil najboljši Jugoslovan, državni prvak Pintar (AMTK Ljubljana), ki je zbral 23 točk. Vrstni red drugih: 5. Furlanetto (It) 22, 6. Jordanov (Bolgarija) 19, 7. Salamon (Italija) 17, 8. G. Lekše (Krško) 16, 9. Kalros (ZRN) 14, 10. Peterca (Ljubljana) 14 itd.

Prireditev je motil dež, ogledalo pa si jo je 2.000 gledalcev.

Prav zadnje kolo SNL odloča o naslovu prvaka in obstanku

Na vrhu republiške nogometne lige ima največ možnosti Izola, na dnu pa bi se lahko zapletlo

LJUBLJANA – Šele zadnje kolo bo torej odločalo o naslovu republiškega prvaka v nogometu. Izoli bo zadostoval že remi v zadnjem kolu proti Medvodam, če pa bi jo Velenjčani z zmago na gostovanju pri Partizanu Hmezadu vendarle ujeli, bi se tekmeca pomerila v tretji tekmi. Še bolj zapleten pa bo boj za obstanek.

Na dnu je vse odvisno od Stola Virtusa, ki je sedaj ob že dolgo odpisanem Pohorju v najbolj nevarnem položaju. Ob porazu doma s trboveljskim Rudarjem Dupličanom ni več rešitve, ob zmagi pa bodo v nevarnosti vsa moštva od 9. do 12. mesta, ki bodo v zadnjem kolu izobesila belo zastavo. Vsa štiri moštva bodo igrala doma: Vozila s Steklarjem, Elkroj z Elanom, Partizan Hmezad z Rudarjem (TV) in Mura s Pohorjem. Poraženci bodo v krogu s Stolom Virtusom in tu bo odločal seštevek vseh medsebojnih tekem, kar pa navadno vselej prinese na moč neprijetne kombinacije. B. Š.

SMNL

Prvak Koper, iz lige Sava in Kovinar

LJUBLJANA – Končano je prvenstvo v slovenski mladinski nogometni ligi. Prvak je Koper, ki je zbral kar 12 točk več od drugouvrščene Olimpije, ki pa je ob Teolu Slovanu igrala v povprečju z najmlajšimi nogometaši. Koprčani so si pridobili pravico nastopa na polfinalnem turnirju za naslov državnega prvaka, obenem pa tudi ponudbo, da enega od obeh organizirajo na Bonifiki od 27. do 29. t. m. Na obeh polfinalnih turnirjih bodo nastopili vsi republiški prvaki in oba pokrajinska. Kateri štirje bodo igrali v posamezni polfinalni skupini, bo določil žreb.

Iz lige sta izpadla Kovinar iz Maribora in Sava iz Kranja. Ker bo v SMNL v prihodnji sezoni igralo 16 moštev, dve več kot doslej, so se v ligo uvrstili štirje klubi, in sicer: povratnik Rudar iz Trbovelj, nekdanja člana SMNL Železničar iz Maribora in Ingrad Kladivar iz Celja ter novinec Jadran Lama iz Dekanov.

Izidi zadnjega kola SMNL: Kovinar : Rudar (TV) 2:3, Teol Slovan : Mura 5:0, Svoboda : Olimpija 0:2, Koper : Izola 3:1, Ilirija : Britof 1:0, Ljubljana : Sava 3:0, Aluminij : Dravinja 0:0.

Končni vrstni red: 1. Koper 47, 2. Olimpija 35, 3. Svoboda (Lj) 30, 4. Ilirija 26, 5. Rudar (TV) 25, 6. Izola 24, 7. Mura 24, 8. Teol Slovan 22, 9. Ljubljana 22, 10. Aluminij 22, 11. Britof 20, 12. Dravinja 20, 13. Sava 19, 14. Kovinar 15. ANDREJ ZALAR

Vangelovska bo nemara le ostala v Ljubljani

Izvrstna branilka bi pomlajeni ekipi košarkaric Ježice veliko pomagala

LJUBLJANA – Stojna Vangelovska je pred dnevi sicer dobila dovoljenje Košarkarske zveze Jugoslavije za odhod v tujino, vendar bo zelo verjetno obnovila pogodbo s košarkarskim klubom Ježice. Ta čas je ta izvrstna branilka na rehabilitaciji v Igalu, kjer preboleva zlom mečnice desne noge. Bržkone je bila prav ta poškodba glavni vzrok, da se ni prav zavzeto pogovarjala s tujimi klubi in tako velja dogovor, da se bo 19. t. m., ko se vrne v Ljubljano, s klubskimi možmi Ježice pogovarjala o novi sezoni. Vangelovska bi bila kot vzorna in zelo srčna športnica v tem trenutku, ko so se na Ježici odpovedali Jasni Alič, Poloni Dornik in Zori Malacko ter skušajo z mlajšimi igralkami zgraditi novo ekipo za vrh jugoslovanske ženske košarke, zagotovo primerna garancija za obstanek v ligi. Na Ježici se ta čas pripravljajo na skupščino kluba, kjer naj bi podrobno zastavili delo v prihodnjem obdobju. Ker so se že odpovedali nastopu v pokalu Liliane Ronchetti, ki bi jim po uvrstitvi v zadnjem prvenstvu pripadal, bodo imeli dovolj časa za bolj poglobljeno delo z mlajšimi igralkami, kar naj bi bila tudi glavna tema skupščine. Stojna Vangelovska pa bi bila zagotovo pravšnja, da bi mladim tudi praktično kaj pokazala.

B. Š.

ŠAH

Kasparov odstopil s položaja predsednika

MURSIA – Svetovni šahovski prvak Gari Kasparov je dal ostavko na položaj predsednika združenja velemojstrov zaradi nestrinjanja s člani upravnega odbora združenja v zvezi s sodelovanjem s FIDE. Kasparov je dal ostavko le nekaj minut zatem, ko so ga na skupščini združenja vnovič izvolili za predsednika. Kasparov je zahteval, naj združenje prekine vse odnose s FIDE in njegovim predsednikom Campomanesom. Ker pa pri tem ni dobil podpore, se je odrekel vodilnemu mestu pri združenju. Kasparov tudi ni bil zadovoljen, da v upravnem odboru združenja ni niti enega ameriškega velemojstra. Tega sestavljajo: Kok, Timman, Larsen, Short, Ljubojević, Beljavski in Kouatly.

Deveterica znana

LJUBLJANA – Na petem Pirčevem memorialu, ki bo od 30. t. m. do 13. julija v dvorani zavarovalnice Triglav v Mariboru, bo sodelovalo 14 šahistov. Turnir naj bi bil 8 kategorije FIDE. Od domačih šahistov so se že prijavili velemojster I. Sokolov, mednarodni mojstri Grosar, Gostiša, Barle, Mohr, Cigan, mojstra FIDE Zupe in Supančič in mojstrski kandidat Vombek. Preostalih 5 šahistov bo iz tujine. M. D.

Na kratko

LJUBLJANA – Na rednem hitropoteznem turnirju Iskre je zmagal 72-letni član Sloge Šribar. Osvojil je 14 točk. Sledili so mu: Rogalc, Coklin in Musič po 11 itd. M. D.

OD TOD IN TAM

Rnjaković 8. v Münchnu

MÜNCHEN – Na mednarodni kolesarski dirki za nagrado Mercedesa je na težki, 204 km dolgi progi v deževnem vremenu zmagal Thomas Barth (NDR), ki se je tako zmagovito poslovil od amaterske kariere (podpisal je pogodbo s profesionalno ekipo Joko). Odlično se je na dirki držal tudi rogovec Mikoš Rnjaković, ki je celo sam bežal kakih 80 km, nazadnje pa je osvojil 8. mesto pred številnimi znanimi imeni. Polanc, Pagon (oba Sava) in Pintarič (Rog) so odstopili.

REZULTATI: 1. Barth (NDR) 4:59,05, 2. Tamke + 0:06,3. Lechmann (oba ZRN) + 2:15 . . . **8. Rnjaković (Rog) + 5:05.**

B. V.

Mladinci solidni v ČSFR

NOVO MESTO – Z mednarodne etapne mladinske dirke Bohemia so se vrnili mladinski reprezentantje Igor Kranjec, Bogdan Fink, Gorazd Štangelj (vsi Krka) in Franci Pilar (Sava). V I. etapi – individualnem kronometru – so štartali razmeroma skromno, najboljši je bil na 14 km dolgi progi Pilar (51.) z zaostankom 1:38 za zmagovalcem Pospišilom (ČSFR). V II. etapi, cestni dirki (110 km), so naši prispeli na cilj v skupini s 4 minutami zaostanka za 6 ubežniki, trojno zmago pa so si prikolesarili Čehoslovaki. Bolje je šlo našim od nog v težki III. etapi (135 km). Igor Kranjec je bil drugi za zmagovalcem Konečnyjem (ČSFR), Fink si je v šprintu glavnine izbojeval 8. mesto (+1:10), z njo pa sta bila na cilju tudi Pilar in Štangelj. V IV. (zadnji) etapi je Kranjec, ki je med begom osvojil tudi vse gorske cilje (odlično pa sta vozila na vzponih tudi Fink in Štangelj), imel že dve minuti naskoka, vendar pa so številne ekipe iz ČSFR vozile složno in so odločno preprečevale presečenenja. Zmagal je Dietsch (NDR), Fink je bil 12., Štangelj 40., Kranjc pa 45. Končni vrstni red: 1. Štuha, 2. Kejval, 3. Starinski (vsi ČSFR), . . . **29. Fink (cca + 5:00), 32. Štangelj, 38. Kranjec, 43. Pilar (Jug).**

JANEZ JAGODIC

Danes začetek dirke Po Koroški

CELOVEC – S prvo etapo od Baškega jezera (štart v Drobolјah) se bo danes začela 5-etapna kolesarska dirka Po Koroški, ki se bo končala v soboto s krožno dirko na progi SP 1987 v Droboljah. Na dirki bo nastopilo 120 kolesarjev iz 11 držav, med njimi bosta tudi prvouvrščena z nedavne dirke po Avstriji Dietmar Hauer in Čehoslovak Roman Kreuziger. Nastopilo bo tudi jugoslovansko zastopstvo, o ekipi pa so se pristojni odločili zadnji hip. R. C.

Zmaga na Pšato

DOMŽALE – Na občinskem prvenstvu članov lovskih družin v trapu je nastopilo kar 9 ekip in 27 posameznikov. Prehodni pokal pokrovitelja – skupščine občine Domžale – je dobila prva ekipa LD Pšata.

Rezultati: 1. Vagaja 20, 2. Hren 18, 3. Gabrič (vsi Pšata) 18; **ekipno:** 1. Pšata I 56, 2. Pšata II 46, 3. Lukovica I 41.

B. S.

Lendl še številka 1

MONTE CARLO – Ker sta njegova najhujša tekmeca Stefan Edberg in Boris Becker na pariškem turnirju izgubila že v prvem kolu, je Ivan Lendl (ČSFR) ostal na čelu seznama najboljših teniških igralcev sveta. Zdaj ima 2909 točk, Becker je drugi z 2578, Edberg pa tretji z 2544 točkami. Pariški zmagovalec Gomez se je povzpel na 4. mesto. Avstrijec Muster, ki je premagal našega Ivaniševića, je zdaj sedmi. Po letošnjih zaslužkih vodi po Parizu Gomez s 687.724 dolarji pred Lendlom 582.757. Ivanišević je s 318.175 dolarji osmi, Prpić pa s 191.966 devetnajsti.

Uspeh karateistov v Milanu

MILANO – Na evropskem pokalu v karateju, ki ga vsako leto organizira UNIB (Unione Italiana Budo) sta se odlično odrezali jugoslovanska reprezentanca, ki je zmagala, in slovnska izbrana vrsta, ki je osvojila v konkurenci 12 ekip iz 9 držav tretje mesto. Slovenska ekipa je premagala najprej Grčijo s 5:0, nato izgubila z močnim moštvom ČSFR z 1:4, v boju za tretje mesto pa so proti razpoloženim domačim tekmovalcem iztržili tesno zmago z 2:1. V slovenski ekipi so nastopili Čerkezović, Todorović, Jukić, Rodič, Markošek, Cimperman in Pejkunović. Jugoslovanska reprezentanca v postavi Dobrijević, Drakulić, Glumac, Gajić, Babić, Čirović in Krajčović je v finalu odpravila ČSFR s 3:2. Med posamezniki je Todorović (Slov) osvojil bronasto odličje v lahki kategoriji, Drakulić (Jug) pa je zmagal v srednji.

Rezultati – ekipno za evropski pokal: 1. Jugoslavja, 2. ČSFR, **3. Slovenija,** 4. Italija, 5.–6. Nemčija (združena ekipa) in Švica, 7.–10. Bolgarija, Grčija, Italija (B reprezentanca) in Romunija itd.; **posamično – lahka kategorija:** 1. Daniel (ČSFR), 2. Orfanidis (Grčija), **3. Todorović (Slovenija),** 4. Kopriva (ČSFR, **5. Cimperman (Slovenija),** itd.; **srednja kategorija:** 1. Drakulić, 2. Babić (oba Jugoslavija), 3. Slachtowsky (ČSFR), 4. Dorijević (Jugoslavija), 5.–6. **Markošek in Pejkunović (oba Sloveija): težka kategorija:** 1. Navara, 2. Kopka (oba ČSFR), 3. Balaz (Madžarska), 4. Tsifilidis (Grčija), **5. Čerkezović (Slovenija)** itd. VELJKO JUKIĆ

Detroit spet vodi

PORTLAND – Košarkarji Detroit Pistons so v najboljšem možnem trenutku prekinili serijo 20 zaporednih porazov v Portlandu; trajala je že vse od leta 1974. V tretji tekmi finala končnice prvenstva so premagali domače Trail Blazers s 121:106 in tako vodijo z 2:1 v zmagah. Domači so vodili le na začetku, nato pa so Detroit Pistons s serijo 13:2 prevzeli igro v svoje roke. Trail Blazers so se jim v zadnji četrtini najbolj približali na 11 točk (109:98), več pa jim izvrstni Isiah Thomas, Joe Dumars in Winnie Johnson niso dovolili. Dražen Petrović je igral le nekaj trenutkov v zadnji četrtini in ni imel najbolj srečnega dne. Tako je šla v nič zmaga v Detroitu, s katero je Portland izenačil izid na 1:1.

Uspeh Krumperka v Avstriji, zdaj prvenstvo doma

DOMŽALE – Zastopstvo konjeniškega kluba Krumperk biotehniške fakultete je sodelovalo na velikem mednarodnem turnirju v preskakovanju zaprek Alpe–Adria v Celovcu (Ehrenhausen), na katerem so tekmovale tudi kombinirane ekipe A in B iz ZRN, Nizozemske in Avstrije. Turnir je bil dobro pripravljen, za kar gre zasluga Volkerju in Traudi Reimisch, žal pa je pogostne dež pregnal gledalce.

V zastopstvu KK Krumperk so bili Matjaž Čik st. (Gitano, Wembley), Matjaž Čik ml. (Arron) in Gorazd Kušar (Anita), ki so v hudi konkurenci na razmočenem terenu dosegli nekaj opaznih uvrstitev.

Rezultati, parkur 1.30 m: 1. Brill (Niz., Zorana) . . . 15. Kušar, 21. Čik ml., 25. Čik st. (Wembley); parkur 1.40 m: 1. Čik st. (Gitano) . . . 11. Čik st. (Wembley), 30. Kušar, 47. Čik ml.; parkur 1.40 m: 1. Brill (Niz., Bryan Tiger) . . . 9. Čik st. (Gitano); parkur 1.40 m: 1. Domaingo (Avstr., Jesabell) . . . 13. Čik st. (Wembley), 23. Čik ml., 32. Kušar; parkur 1.40 m: 1. Tschaitschmann (Avstr., Balu) . . . 7. Čik st. (Gitano); mali finale jahalnega poola, 1.40 m: 1. Tschaitschmann (Avstr., Magic II) . . . 5. Čik st. (Wembley), 19. Kušar, 21. Čik ml.; veliki finale jahalnega poola, 1.50, baraž 1.60 in 1.70 m: 1. Bartels (ZRN, Garefield) . . . 3. Čik st. (Gitano).

Uspeh jahačev Krumperka je pripisati tudi dobri formi konj, kar je pomembno, saj bo KK Krumperk konec tedna gostitelj republiškega prvenstva (2. dela), tekme za pokal Slovenije in zadnjega dela republiškega prvenstva za jahače z mladimi konji. Prireditev bo v nedeljo, 17. t. m. z začetkom ob 10. in 15. uri.

H. Ü.

PO DOMAČIH KRAJIH

Dva rekorda Mariborčank

KRŠKO – V bazenu Celulozarja je bil tradicionalni Lilekov memorial za mlajše kategorije, na katerem se je zbralo več kot 500 mladih plavalcev iz 15 klubov. Mariborčanki Verhovčakova in Draganičeva sta se izkazali z državnima rekordoma za mlajše pionirke.

ZMAGOVALCI – 50 m kravl: ml. pionirji – skupina A (1979): Kerin (CK) 31,8; skupina B (1980): Čepelnik (FR) 31,4; skupina C (1981): Fabjan (RRT) 34,0; ml., pionirke – A: Verhovčak (JBM) 30,5; B: Boban (JBM) 36,5; C: Inkret (JBM) 46,9; **50 m prsno:** ml. pionirke – A: Draganič (JBM) 38,9 (rek. SFRJ); B: Sušnik (TK) 48,9; C: Sabolčki (RRT) 51,3; **50 m hrbtno:** ml. pionirji – A: Pahernik (JBM) 36,5; B: Medvešek (JBM) 38,8; C: Košec (RRT) 39,5; ml. pionirke – A: Jordan (RRT) 39,9; B: Florjančič (LL) 46,3; C: Štrovs (RRT) 53,2; **50 m delfin:** ml. pionirji – A: Pahernik (JBM) 31,9; B: Valcl (VTV) 37,3; C: Košec (RRT) 39,3; ml. pionirke – A: Marinović (PŠZ) 36,7; B: Dobaj (JBM) 38,8.

ANDREJ ŠKAFAR

Cestnikov memorial znova Celjanom

BRASLOVČE – Strelci iz Celja Tone Jager, Jože Jerman in Slavko Frece so na 7. Cestnikovem memorialu, ki ga prirejajo v spomin na enega najboljših slovenskih strelcev vseh časov Pera Cestnika, ponovili lanski uspeh. Tokrat so za 12 krogov premagali drugouvrščeno ekipo Skofje Loke, uspeh ekipe pa je dopolnil še Tone Jager z zmago med posamezniki. Z vojaško puško se je na strelišču v Braslovčah pomerilo 71 posameznikov v 24 ekip. Organizatorji, člani SD Braslovče, so zgledno opravili svoje delo.

Rezultati: 1. Jager 183, 2. Jerman (oba Ce) 182, 3. Jereb (Š. Loka) 181, 4. Črešnovnjak (Proleter) 180, 5. Brečko (Trzin) 180, 6. Melanšek (Juteks) 177, 7. Kandare (Brst) 176, 8. Istenič (Post) 176, 9. Peternel (Kr) 175, 10. Kralj (Braslovče) 174; **ekipno:** 1. Celje 539, 2. Škofja Loka 527, 3. Brest Cerknica 503, 4. Juteks Žalec 498, 5. Ernest Draksler, Dol pri Hrastniku 492, 6. Postojna 490.

B. S.

Naslov ekipi Inles Riko

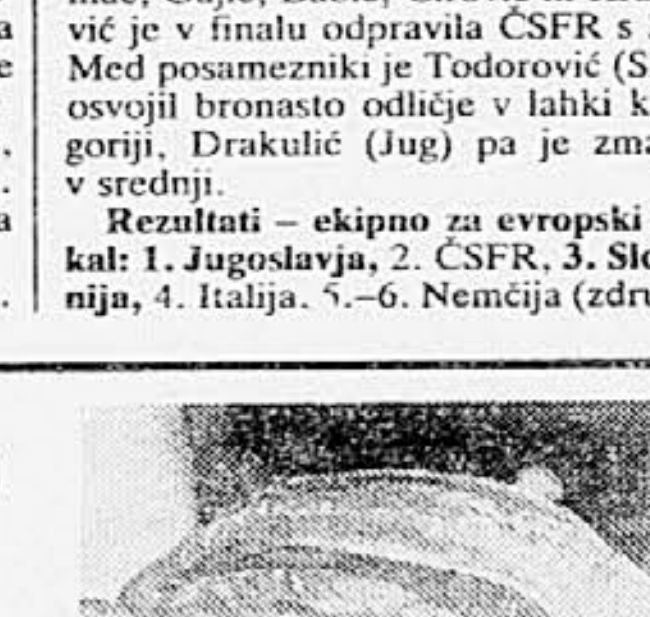
ŠMARTNO – Štiri najboljše pionirske ekipe, igralci, rojeni leta 1977 in mlajši, so se zbrali na republiškem rokometnem finalu za ml. pionirje, ki je bilo tokrat v Šmartnem v zelo slabih vremenskih razmerah. Kljub temu je bila kvalitetga prikazanega rokometa na dokaj zadovoljivi ravni, predvsem po zaslugi mladih in obetavnih igralcev Inles Rika iz Ribnice, ki so tudi zmagali. Še enkrat so potrdili, da je ribniška šola rokometa po teoriji in praksi daleč najboljša v Sloveniji.

Rezultati: Pomurka Bakovci: IUV Usnjar 11:10, Inles Riko : Šoštanj 19:9, Inles Riko : Pomurka Bakovci 14:7, IUV Usnjar : Šoštanj 10:9, Šoštanj : Pomurka Bakovci 15:13, Inles Riko : IUV Usnjar 10:8; vrstni red: 1. Inles Riko 6, 2. Šoštanj 2, 3. IUV Usnjar 2, 4. Pomurka Bakovci 2.

MILAN GLAVONJIĆ

E. H. James (13)

ZGODBA O KRUHU

Srednjeveška mesta v Evropi so bila menda najbolj odbojna in odvratna od vsega, kar je bilo do tistega časa urbanega. Način gradnje je bil zasnovan, kot da žive ljudje tako kakor živali. Strah je prevladoval nad nravjo srednjeveškega človeka: strah pred bližnjim, da ga bo iznenada napadel. V srednjeveškem mestu in v takratni hiši ni bilo prostora niti za najmanjšo brezskrbnost, vse je služilo »obrambi«. Stanovanjska hiša je bila zavarovana pred kamnitimi in železnimi kroglami, okna so bila pokončne odprtine, skozi katere je bilo mogoče streljati, hišna vrata so bila nizka in ozka, da jih je lahko branil en sam človek.

Mir in varnost, ki ju je zagotavljal rimski imperij, sta bila uničena. Kdor ni živel za grajskimi ali mestnimi zidovi, ni bil varen . . Na cestah so napadali trgovce in popotnike, na njivah kmete. Samo grajski in mestni zidovi so bili stoletja edino jamstvo za sorazmerja dolgo življenje.

Da bi dobili predstavo, kako so živeli ljudje v srednjeveškem gradu, ne smemo brati Walterja Scotta in drugih romantičnih piscev, ampak je treba vzeti v roke pisanje Ulricha von Huttna (1488 do 1523). Nemški humanist nam v **Epistolae obscurorum virorum** takole opisuje grajsko življenje: »Ne glede na to, ali je bil grad na vzpetini ali je stal v dolini, ni bil nikoli grajen za udobno življenje v njem, ampak vedno za obrambo. Obdan z jarki in okopi od vseh strani, notranjščina pa mrakobno tesna . . . Hlevi in mračne skrambe za orodje . . . Povsod zaudarja po smoli in žveplu, vonj po psih pa ni prav nič bolj prijeten . . . Tu blejajo ovce, tam lajajo psi, mi, ki stanujemo v hišah blizu gozda, pa slišimo tudi zavijanje volkov. Vsak dan si belimo glavo, kaj bo jutri, vedno smo v gibanju, vedno nemirni. Če je enkrat slaba letina, sledi huda beda . . . Takrat se človek boji prav vsega, niti enega mirnega trenutka nima . . .«

Mesta so bila samo »gradovi, naseljeni z meščani«. Danes z zgražanjem govorimo o judovskih getih. Srednjeveška mesta so bila »geto za kristjane«. Iz mesta ni bilo lahko priti, kajti pri mestnih vratih je pisar zapisal slehernega, ki je zapuščal mesto, vstopiti pa ni dovolil nikomur . . . Petsto mestrov od mestnih vrat se je začel čisto drug svet, prava tujina. Ker je vsako mesto kovalo svoj denar, je bil ta zunaj mestnega obzidja brez vrednosti. Nihče se ni razburjal nad tem nesmislom, ki je onemogočal slehernо trgovino, kajti želja, da se vsak zabubi za svoje mestno obzidje, je bila močnejša od želje po koristnem.

Vsako mesto je živelo »svoje« življenje. Tudi po tem se je srednji vek močno razlikoval od antike. V antiki j bilo prav vseeno, od kod je kdo, iz Italije, Hispanije ali Male Azije. Za posameznika je bilo pomembno le, ali je bil rimski državljan ali ne. Svet se je takrat delil na rimske državljane, sužnje in barabe. Srednji vek pa je spričo zaprtosti življenja v mestih rojeval lokalno domoljubje. Razdalja, ki je ločevala meščane Verone od meščana Padove, je bila razdalja med dvema svetovoma, kar pa je spet imelo svoje prednosti, kajti v tekmovanju med mesti sta se razcveteli kultura in umetnost.

Srednji vek je ločil peke od mlinarjev

Iz vase zaprtega mestnega egoizma pritlikavih interesov je nastala drobnjakarska delitev dela, ne po tehnološki gospodarnosti, ampak na podlagi ohranjanja najožjih koristi. Kdor je delal izdelke iz železa, ni smel delati izdelkov iz medenine!

Usnjarju, ki je strojil kože, je bilo strogo prepovedano delati čevlje, cesar Sigismund (od 1410. do 1437.) pa je naložil deset zlatih guldnov kazni vsakemu rokodelcu, ki bi se razen s svojo ukvarjal še s kako drugo obrtjo. V tistem času je nastalo pravilo, da »tam, kjer je pekarna, ne sme stati pivovarna«. Da je to popolnoma protiekonomični nesmisel, so vedeli že stari Egipčani, ki so pekarne in pivovarne postavljali drugo ob drugi, ker sta pač obe uporabljali kvas v tehnološkem procesu, iz katerega sta nastajala kruh in pivo.

Tako nesmiselno in nasilno delitev dela odseva tudi stroga ločitev mlinarske in pekovske obrti. V vsem starem veku je veljalo za najbolj gospodarno, da je človek, ki je iz moke pekel kruh, dal žito svojim ljudem, sužnjem ali svobodnim delavcem, da ga v njegovem mlinu zmeljejo v žito, nakar je pekel kruh. Ločitev mlinarstva od pekarstva bi se zdela vsakemu rimskemu gospodarstveniku skrajno negospodarna. Še v pozni antiki (leta 364 našega štetja) sta cesarja Valentinijan in Valencij uzakonila: pek, ki bi opustil svojo obrt, mora mlin, sužnje in živino izročiti svojemu nasledniku.

V nasprotju z gospodarsko logiko antike je srednji vek pregnal mlinarja iz mest, peka pa ustoličil znotraj mestnega obzidja. Peki v mestih so bili prav tako osovraženi kakor mlinarji zunaj mest. Ko je kot prvi nastal pekovski ceh in so si peki priborili tudi javne službe, so postali še bolj osovraženi kot mlinarji, vendar so v tem sovraštvu ostali »dvojčki«, čeprav eni zunaj, drugi znotraj mestnega obzidja. Na splošno je veljalo pravilo, da »peki in mlinarji delajo lakoto«.

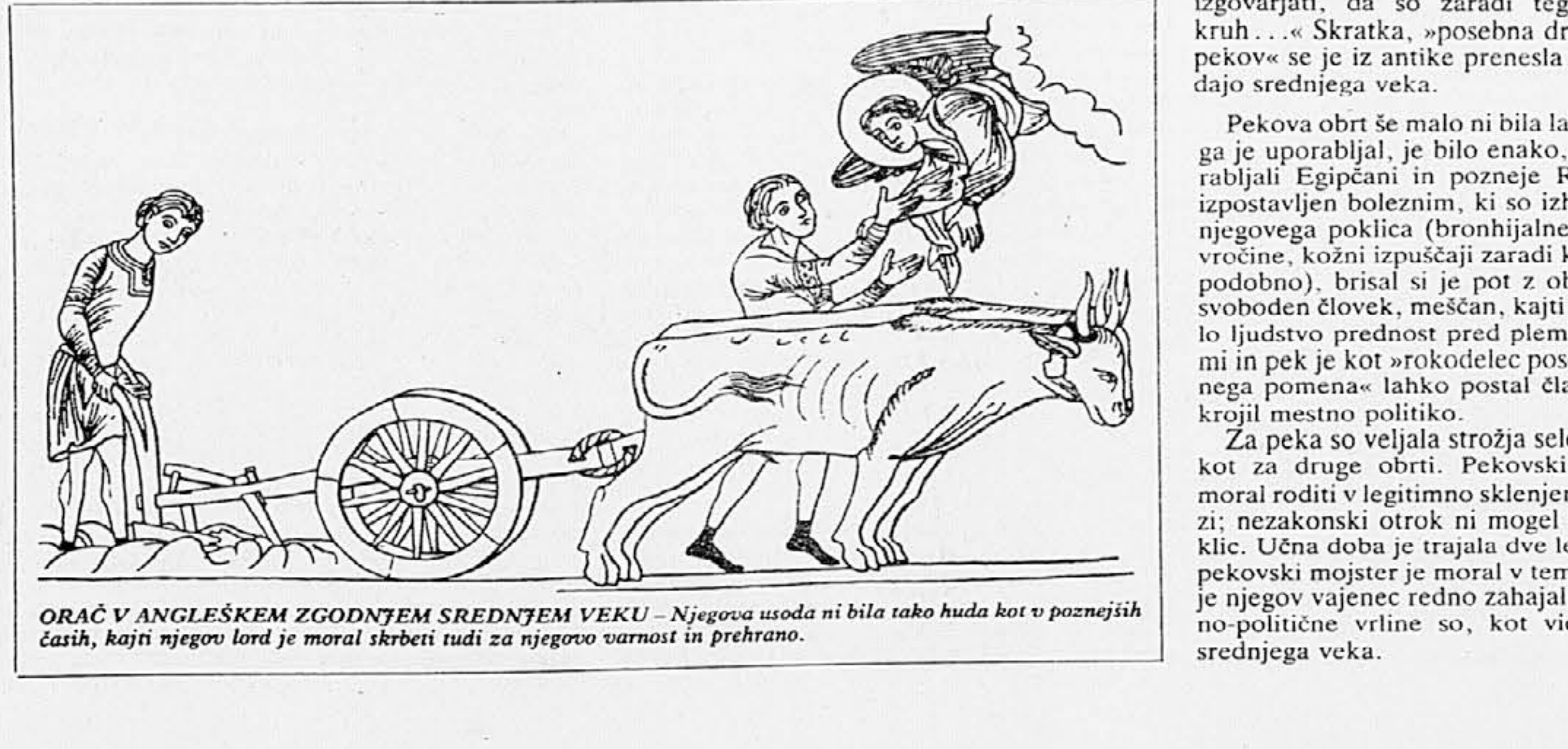
Blišč in beda pekovskega ceha

Cehovske bratovščine so nastale v času rimskega cesarstva. V stoletjih propadanja imperija so se v zatonu civilizacije izgubili tudi cehi. Srednji vek jih je samo ponovno odkril in oživil.

Omenjeno je že bilo, da so peki v cesarskem Rimu uživali status »posebne družbene veljave« in temu ustrezne privilegije. Ko je srednji vek spet odkril cehovsko ureditev, je pekom priznal privilegije, ki so jih bili uživali v Rimu. »Sachsenspiegel«, zbirka starih germanskih ljudskih zakonov, določa za umor peka trikrat večjo denarno kazen kakor za umor kakega drugega človeka, francoski kralj Ludvik XI. (1461 do 1483) pa je vse peke odvezal »opravljanja stražarske službe, da se ne bi mogli izgovarjati, da so zaradi tega pekli slabši kruh . . .« Skratka, »posebna družbena veljava pekov« se je iz antike prenesla tudi v zakonodajo srednjega veka.

Pekova obrt še malo ni bila lahka. Orodje, ki ga je uporabljal, je bilo enako, kot so ga uporabljali Egipčani in pozneje Rimljani. Bil je izpostavljen boleznim, ki so izhajale iz narave njegovega poklica (bronhijalne bolezni zaradi vročine, kožni izpuščaji zaradi kvasnih glivic in podobno), brisal si je pot z obraza, bil pa je svoboden človek, meščan, kajti v mestu je imelo ljudstvo prednost pred plemiškimi rodbinami in pek je kot »rokodelec posebnega družbenega pomena« lahko postal član senata, ki je krojil mestno politiko.

Za peka so veljala strožja selekcijska pravila kot za druge obrti. Pekovski vajenec se je moral roditi v legitimno sklenjeni zakonski zvezi; nezakonski otrok ni mogel v pekovski poklic. Učna doba je trajala dve leti ali celo tri in pekovski mojster je moral v tem času paziti, da je njegov vajenec redno zahajal k maši. Moralno-politične vrline so, kot vidimo, iznajdba srednjega veka.

ORAČ V ANGLEŠKEM ZGODNJEM SREDNJEM VEKU – Njegova usoda ni bila tako huda kot v poznejših časih, kajti njegov lord je moral skrbeti tudi za njegovo varnost in prehrano.

Pogin rib v Ledavi je dokončno razkril dolgoletni mačehovski odnos do okolja

Čeprav je čistilna naprava v Murski Soboti pokvarjena že od začetka maja, je do danes še niso popravili – Vse je »presenetilo« deževje – Za novo čistilno napravo ni denarja, a tudi lokacije ne

MURSKA SOBOTA, 11. junija – Pogin petih ton rib in vsega letošnjega ribjega zaroda v rečici Ledavi, do katerega je prišlo konec tedna zaradi prevelike koncentracije amoniaka, ki se je izločal v vodo iz velikih količin mulja v rečni strugi (tega je zaradi obilnega dežja narasla voda odnesla preko zapornic Šadlovega mlina po strugi navzdol proti Lendavi), bo moral dokončno razkriti vse igrice in skrivalnice okrog čistilne naprave v Murski Soboti. Brez pretiravanja lahko z veliko gotovostjo napovemo, da bodo naravovarstveniki že na jutrišnjem zasedaju občinske skupščine zahtevali odgovornost pristojnih – od politikov, inšpektorjev in upravljalcev vodotokov – in tudi njihove odstope.

Danes, ko je tudi že laikom jasno, da je za ekološko katastrofo v Poledavju od Murske Sobote pa tja do Lendave kriv zgolj človeški faktor, se pravzaprav nihče ne počuti krivega. Vsaj v zadostni meri ne. Direktor vodnogospodarskega podjetja Mura **Oto Tušar** celo dvomi o obsegu katastrofe, kakor da je pomembno, ali je poginilo vseh pet ton rib ali nekaj kilogramov manj. »Trdim, da je rečica Ledava praktično mrtev vodotok, saj je bila pred dvema letoma uvrščena v četrto, to je najslabšo kakovostno skupino vodotokov, v katerih kisika zaradi onesnaženosti pravzaprav več ni,« poudarja Tušar.

V nobenem primeru se pri vodnogospodarskem podjetju ne čutijo krive niti za zadnji pogin rib, čeprav so se skupaj z upravljalcem murskosoboške čistilne naprave vred – Komunalnim podjetjem Sobota – že od začetka maja pripravljali, da odpravijo okvaro na čistilni napravi. Jasno je, da so bile priprave predolge in da jih je narava z obilnim deževjem konec tedna prehitela. Tako je narasla voda strupeni mulj, ki se je preko pokvarjene čistilne naprave nabral v akumulaciji mlina in majhne hidrocentrale v Ivanjcih, odplavila v strugo, rezultati pa so seveda znani. Zdaj so se v podjetju Mura in komunalnem podjetju odločili, da bodo iz akumulacijskega jezera v Domajincih na Goričkem kontrolirano spuščali večje količine vode po strugi Ledave navzdol in s tem omogočili kontrolirano odplakovanje strupenega mulja. Vodo bodo sproti še dodatno prezračevali, da ne bi bila koncentracija strupov v vodi prevelika. Zakaj se tega opravila niso lotili že takoj, ko se je čistilna naprava pokvarila, ne ve nihče natanko odgovoriti. Dejstvo pa je, da so v Murski Soboti takoj ob nastalem problemu ustanovili celo krizni štab strokovnjakov.

Zadnja katastrofa seveda ponovno odpira nekaj listov zgodovine. Murskosoboška čistilna naprava je že vrsto let dvakratno preobremenjena glede na zmogljivosti. »Na to kot upravljalci opozarjamo že vrsto let, vendar brez slehernega uspeha. Znova in znova smo na čistilno napravo priključevali nove industrijske objekte in širili mestno kanalizacijo. Vsi po vrsti so postavljali samo zahteve, nihče ni niti poskušal zagotoviti denar za gradnjo nove čistilne naprave – in končno, šele zdaj, ko je prišlo do katastrofe, so do nas prišli politiki. Prej nikoli«, poudarja tehnični direktor komunalnega podjetja **Mirko Šabjan.**

Tudi v trem trenutku, ko mrzlično iščejo trenutne rešitve za nastali položaj, je jasno, da bodo Prekmurci še dolgo živeli v strahu, kaj bo z Ledavo, drugimi vodotoki in tudi podtalnico. Mirko Šabjan razmišlja, da bi lahko dobila Murska Sobota novo čistilno napravo čez pet let – seveda pod pogojem, da je že zdaj na voljo denar. Tega seveda ni in zato je za Ota Tušarja leto dva tisoč tisti mejnik, ko lahko Ledava spet postane čista in živa reka. Pri tem bo potrebno opraviti še veliko drugega dela: jasno povedati, kako strupene so odplake kremenčevega peska v Puconski potok, ki se zliva v Ledavo, jasno opredeliti komunalni in industrijski razvoj Murske Sobote itd. Zelo zanimivo bi bilo slišati tudi mnenje zdajšnjega in tudi nekdanjega predsednika komiteja za komunalne zadeve in gradbeništvo **Silva Podleska** in **Rudija Horvata,** ki je zdaj direktor Komunalnega podjetja Sobota, ki upravlja s čistilno napravo: zakaj doslej še ni najdena lokacija za gradnjo nove čistilne naprave oziroma v tako dolgem času ni bilo strokovno odločeno o tem, ali se bo v Murski Soboti gradila nova čistilna naprava ali bo stara prenovljena in razširjena?

IVAN GERENČER

Višje kazni: res tudi več varnosti?

Vozniki spet bentijo, kdo izmed njih bo za storjeni prekršek moral plačati takšno ali drugačno denarno kazen, da se mu ne bo preveč poznalo v denarnici. Veliko jih je, ki s strahom pričakujejo dan, ko bodo miličniki začeli po novem kaznovati. Čeprav so kazni spet višje za desetkrat, po mnenju prometnih strokovnjakov ne obetajo veliko, še zlasti, če vemo, da so kazni za prometne kršitve v Zahodni Evropi dostikrat višje od naših.

Konec tedna, ko se začne glavna turistična sezona oziroma v soboto bodo miličniki že kaznovali po novem in višjih cenah. Bistvenih novosti ni, višje so le kazni. Miličniki pa bodo lahko odslej kaznovali voznika ali koga drugega za več storjenih prekrškov in mu izrekli enotno denarno kazen, ki bo lahko višja, kot je predpisana le za eno kršitev.

Kazen za prehitro vožnjo, če je voznik peljal za deset odstotkov hitreje od dovoljene hitrosti, je 150 dinarjev oziroma odvzem vozniškega dovoljenja, če je voznik peljal hitreje kot 30 odstotkov od najvišje dovoljene hitrosti, kjer je to omejeno s prometnim znakom. Prometni miličniki lahko po novem izrečejo na kraju prekrška najnižjo denarno kazen 50 dinarjev in največ 200 dinarjev, če pri tem ne ugotovijo še drugih kršitev; v tem primeru je lahko kazen občutno višja.

Vožnja brez varnostne čelade stane kršitelja 200 dinarjev, voznika ali njegovega sopotnika, ki se med vožnjo nista privezala z varnostnim pasom, pa to stane 100 dinarjev globe.

Največ zanimanja med vozniki je vsekakor za kazni za vožnjo pod vplivom alkohola. Poleg obveznega odvzema vozniškega dovoljenja je globa od 400 do 2000 dinarjev, seveda le pod pogojem, da so miličniki vinjenega voznika zalotili prvič. Vse, ki bodo v dveh letih dva ali večkrat pravnomočno kaznovani zaradi vožnje pod vplivom alkohola, čaka še obvezna kazen zapora, ki lahko traja od 15 dni do enega meseca. Tudi vožnja brez izpita ali v času varstvenega ukrepa, ko je bilo vozniku odvzeto vozniško dovoljenje zaradi vožnje v vinjenemu stanju, se kaznuje enako.

To je le nekaj glavnih kršitev, zaradi katerih ponavadi na naših cestah tudi prihaja do najhujših posledic. Prometni miličniki so še zmeraj malce pesimistično razpoloženi, da naj bi zdaj omenjene kazni čez noč zmanjšale število prometnih nesreč in njihovih posledic oziroma množično odvračale vse prometne udeležence od kršenja prometnih predpisov. Vedeti je pač treba, da vse tudi ni v visokih kaznih, če zadeve sicer niso urejene. Tudi občasne miličniške kontrole brez prave usmeritve ne morejo izboljšati prometne varnosti na daljši rok.

Veliko je še namreč predlogov, ki bi jih bilo treba uzakoniti, da bi lahko naredili več reda na naših cestah. Premalo je, da se trudijo vedno eni in isti in da za prometno varnost zmanjkuje denarja. Tega ne bodo nadomestile tudi še tako visoke denarne kazni, niti strožji ukrepi.

ŽARKO HOJNIK

*MINULI TEDEN **8*** *LETOS ŽE **228** MRTVIH*

Po zaporni kazni izgon iz države

Obsojeni štirje tihotapci s heroinom, ki so ga zaplenili v Zagrebu – Petega išče Interpol

ZAGREB, 11. junija – Po nekaj daljših prekinitvah, dramatičnih obratih in celo gladovni stavki enega izmed obdolženih se je naposled končalo sojenje štirim tihotapcem heroina, ki so jih 27. oktobra lani po akciji, na moč podobni tistim iz ameriških kriminalk, ujeli delavci zagrebškega SNZ.

Prvoobdolženi Sirijec, 34-letni Dijedin Abaji, ki je po »balkanskem kanalu« pretihotapil mamilo v Zagreb, je bil obsojen na sedem let in šest mesecev zapora, zasegli pa so mu tudi avtomobila znamke mercedes in 77 kilogramov biserov, ki jih je nameraval prodati. Enaintridesetletnega Libanonca Hejazija Mohameda so obsodili na zaporno kazen pet let in pol, njegovega rojaka El Mahmuda Maleka pa na pet let, tako kot četrtoobdolženega Indijca Rajinderja Bhinderja.

Abajija in Hejazija bodo izgnali iz Jugoslavije in nikoli več ne bosta smela priti v našo državo, Bhinder in Malek pa ne bosta smela prestopiti naših meja dve leti.

Senat je zaslišal številne priče, med katerimi so bili tudi delavci SNZ, ki so potrdili navedbe obtožnice. Štiri obsojene so aretirali pred zagrebškim hotelom Holliday, kjer naj bi izročili dva kilograma heroina. Policijska akcija vendarle ni bila docela uspešna, saj se je petemu tihotapcu posrečilo zbežati, za njim pa so razpisali mednarodno tiralico.

DUŠAN MILJUŠ

Vlom v trgovino

LJUBLJANA, 11. junija – V nedeljo zvečer so odkrili razbito steklo izložbe trgovine Mercator na Rojčevi. Med črepinjami se je tat splazil v notranjost in ven odnesel večjo količino alkoholnih pijač. Miličniki so prišli na kraj, opravili ogled in stopili do stanovanja v bližini. V njem so našli 27-letnega Slavka J., poleg pa njegove prijatelje 30-letnega Darka S., 34-letnega Franca P. in 26-letno Ireno B. Poleg tega so našli tudi del iz Mercatorja odnešene pijače. Sumijo jih, da so skupaj vlomili v trgovino, da pa imajo tudi še kaj za bregom. Pospravili so jih v pripor in napisali kazensko prijavo. (M. S.)

Darko Škoda spet v zaporu

LJUBLJANA, 11. junija – Darko Škoda, najbolj znan ubežnik iz slovenskih zaporov, sicer pa gorenjski bančni in poštni ropar, je ta hip v zaporu na Švedskem. Domnevno so ga aretirali po mednarodni tiralici, skupaj z njim pa so prijeli tudi njegovega pajdaša pri zadnjem pobegu, 19-letnega Emilija-na Unuka.

Nazadnje je Darko Škoda pobegnil iz mariborskih zaporov 12. decembra lani, ko sta z Unukom z železnim drogom zlomila ključavnico obešanko na oknu skladišča, kjer je delal Unuk, prav tako obsojen zaradi ropa. Kljub zavzetemu iskanju se je tedaj za njima izgubila vsaka sled. Govorice so se širile, da je Darko Škoda v Milanu...

O večkratnih pobegih Darka Škode iz slovenskih zaporov smo večkrat na široko pisali. V tem času je postal prava medijska zvezda, po kateri se nekateri celo zgledujejo. Mediji pa v resnici ne zaslužijo kritike, da so s svojim poročanjem sprožili nova kazniva dejanja.

B. G.

OD PETKA DO TORKA

Potreboval je električno kladivo

LJUBLJANA, 11. junija – Te dni je neznanec vlomil v montažno gradbeno barako na gradbišču Nove Žale na Tomačevski cesti. Tat je odnesel električno bosch kladivo z udarno konico in oškodoval lastnika, SCT, za okoli 10.000 dinarjev. (M. S.)

Gurman zastojnkar

LJUBLJANA, 11. junija – Neznan tat se je v petkovi noči lotil mesnice na Topniški ulici. Vlomil je in odnesel večjo zalogo vina, zaboj piva in iz hladilnice, v katero je tudi vdrl, več kilogramov suhomesnatih izdelkov. Za gurmanom še poizvedujejo. (M. S.)

Igralca pokra iščejo

LJUBLJANA, 11. junija – Pravega, res strastnega »gamblerja«, nič ne ustavi. Prav takšen je bil verjetno zlikovec, ki je v noči na soboto vlomil v Mercatorjev bife na Trgu komandanta Staneta. Odtrgal in odnesel je videoaparat Poker, vreden 35.000 dinarjev. No, in sedaj pač igra z njim poker, cele dneve, zato ga je težko najti. (M. S.)

Oropali pet avtomobilov

LJUBLJANA, 11. junija – Sredi tedna je prišlo do »kakovostne« akcije v Štepanjskem naselju. Neznanec ali skupina teh je vlomila v pet avtomobilov. Oskubili so jih za radiokasetofone in si tako opomogli, če bodo aparate prodali kjerkoli že, za okoli 12.000 dinarjev. (M. S.)

Dober plen v stanovanju

LJUBLJANA, 11. junija – Kar uspešen, vsaj za zdaj, je bil tat, ki je vdrl v stanovanje na Lepodvorski ulici. Odnesel je kar nekaj srebrnega in zlatega nakita, poleg pa je vzel še 5000 DEM ter izginil. Niso ga še našli, pravijo pa, da ga bodo. (M. S.)

Oplenjeni hiša in delikatesa

LJUBLJANA, 11. junija – Do vloma je prišlo v stanovanjsko hišo v Šentvidu. Tat je odnesel nekaj gotovine, 5 bund in kuhinjski nož. Lastnika je oškodoval za okoli 10.000 dinarjev.

Neznanec pa se je lotil tudi restavracije Plava laguna. Vdrl je in odnesel hrane in pijače za okoli 2000 dinarjev. Nato je, on ali pa nekdo drug, vlomil še v delikateso, kjer se je založil le s cigaretami. (M. S.)

Razbijal, odnesel pa le kavo

LJUBLJANA, 11. junija – Razposajen je bil tat, ki je vlomil v vrtec na Allendejevi ulici. Pregledal je prostore in vlomil v več omar in predalov, razbil okno in vlomil v kuhinjo, odnesel pa je kakšen kilogram kave. Škodo, ki jo je napravil, cenijo na okoli 5000 dinarjev.

Sirene prebudile Ljubljančane

LJUBLJANA, 11. junija – Ljubljančane so davi dobri dve uri po polnoči prebudile sirene. Bolj radovedni so poklicali celo na policijo in spraševali, kaj se dogaja, žal jim tudi tam niso vedeli natančno povedati, za kaj gre.

Kot nam je danes sporočil mestni sekretariat za ljudsko obrambo, je ob 2.15 prišlo do samodejne vključitve centralnega alarmnega sistema Ljubljane. Sirene so se vključile same od sebe zaradi okvare na uri za avtomatsko vključitev, ki je nastala zaradi večkratne prekinitve napajanja iz omrežja. Sekretariat se zaradi neljubega dogodka oziroma kaljenja nočnega miru oprošča prizadetim občanom in hkrati prosi za razumevanje.

Nepredvidno čez železniško progo

TREBNJE, 11. junija – Traktorist, 39-letni Drago Primc je včeraj okoli 19.50 peljal iz Opčin proti Štefanu. Pri prehodu čez železniško progo ni upošteval semaforja in peljal naprej, takrat pa je iz Ljubljane pripeljal tovorni vlak, ki je zadel traktor v prednji del. Voznik je padel iz kabine in se hudo ranil, škode pa je za približno 30 tisočakov. (Z. Ž.)

Zapeljal na leseno zagozdo

SEVNICA, 11. junija – V petek okoli 7.15 je voznik katrce, 23-letni Stanislav Kurent iz Šentruperta, v desnem ovinku pri naselju Log zapeljal na leseno zagozdo, zaradi česar ga je zaneslo na desno, nato pa na levo in s ceste. Sredi travnate strmine je nato trčil v drevo in se hudo ranil, na avtu pa je za 40.000 dinarjev škode. (Z. Ž.)

Po nesreči se je avto še vnel

NOVA GORICA, 11. junija – V soboto okoli 10.15 je 27-letni Damjan Pariš iz Tolmina peljal s stoenko iz Idrskega proti Peršetu. V levem ovinku pred mostom čez potok Kamnica ga je zaneslo levo, nato pa nazaj desno, tako da je zapeljal čez desni rob na travnato pobočje, trčil v manjše drevo, nato pa se je še nekaj časa kotalil po pobočju in obstal na levem boku. Voznik je zapustil avto in splezal do ceste, medtem pa se je vozilo vžgalo. Ranjenega Pariša so odpeljali v šempetrsko bolnišnico, škode na avtu pa je za 20.000 dinarjev. (Z. Ž.)

KLIČEMO 93

Maček v žlebu, voda v kleti

LJUBLJANA, 11. junija – Če bi sešteli vse klice na pomoč, bi se izkazalo, da so v minulem tednu ljubljanske poklicne gasilce poklicali vsak dan točno štirikrat. Pojasnimo še naslov – gre za dva različna dogodka, čeprav se sliši, kot da nevšečnosti sodita skupaj.

Ponedeljek so začeli nekaj po sedmi zjutraj na Trubarjevi. Prodajalkam so odprli trgovino s čevlji. Sredi popoldneva so se odpeljali na Fužine, kjer je pod mostom čez Ljubljanico gorela žimnica. Ogenj v »sobici« ljubljanskega klošarja so hitro zatrli. Okrog devetih zvečer so na Mestnem trgu odprli stanovanje ljudem z luknjo v žepu, čez dobro uro pa so jih klicali na Gotsko, kjer se je iz stopnišča in kleti v bloku kadilo kot za stavo. V poštnem nabiralniku so našli doma narejeno dimno bombo.

V **torek** so že ob pol treh dirjali v lutkovno gledališče, kjer se je javljalniku požara spet zmešalo. Očitno se na Krekovem trgu nihče ne zmeni za opozorila gasilcev, naj »noro« alarmno napravo pošljejo na servis ali zamenjajo, pa čeprav jim po novem vsak »obisk« zaračunajo. Še pred poldnevom so poklicali z Notranjih Goric. Ker adaptirajo hišo, jim je na vseh koncih in krajih začelo teči v stanovanje. Streho so jim pokrili s ponjavo. Takoj po tem naj bi črpali vodo na Rojčevi, pa so jih prehiteli komunalci. Okrog 13. ure so na Pričevi zlomili in potem zamenjali ključavnico.

V **sredo** ob enih zjutraj so zaprli vodo na Glinškovi ploščadi, ob devetih odvrteli dvigalo na Titovi, uro kasneje odklenili prebivališče na Posavskega, kmalu po 14. uri pa zapeljali na Beethovnovo, kjer si je maček z bolj sobno vzgojo zaželel pustolovščin in odkolovratil na streho. Očitno zdelan zaradi vrtoglavice je občepel v žlebu, toda »mrki« gasilski obrazi so ga tako prestrašili, da se je skorajžil in se pognal na balkon pod okrilje srečne lastnice. Na Vojkovi je bil potem mir do **četrtka** zvečer, ko so ob desetih spravili v red ključavnico na Starem trgu, nato pa so med enajsto in polpolnočjo štirikrat ponovili vajo »goreči smetnjak«. Najprej na Trebinjskega, potem na Prulah in še dvakrat pri Karlovškem mostu.

V **petek** okrog treh je eksplozija plina razdejala kiosk v ulici Ob sotočju. Pogasili so ogenj in iz razbitin izvlekli jeklenki. Kmalu po šesti so odprli trgovino KK Gornja Radgona na Topniški, ki so jo ponoči obiskali vlomilci. Ti so vrata za seboj skrbno zaklenili in ključ odnesli. Varno je varno. Zvečer so ukrotili še ključavnico v Ulici Metoda Mikuža.

Z otroško igro so se srečali v **soboto** med 11. in 12. uro. Najprej je na Trgu oktobrske revolucije otrok zaklenil očeta na balkon, potem pa se je drugi, na Hošimihovi, spomnil, da lahko to stori z mamo. Oče je bil tokrat hitrejši kot gasilci. Okrog dveh popoldne so dirkali na obvoznico, kjer je pri Brdu gorelo 300 kvadratnih metrov travnika. Poškropili so ga. Čez uro so bili spet v Beethovnovi. Pri ljudeh, ki so izgubili ključe. Četrt ure kasneje so spuščali zataknjeno dvigalo na Marinkovem trgu, okrog polpolnoči so morali vdreti na Burnikovi, kjer je počila cev pri radiatorju, takoj za tem pa naj bi črpali vodo na Dolenjki. Ko so prišli do hiše, je že upadla.

V **nedeljo** še pred šesto zjutraj so se v Hošiminhovi čudili električni vtičnici, izpod katere teče voda v stanovanje, kadar dežuje. Kmalu po deveti so se zapeljali v Utik pri Vodicah, kjer se je med nalivom nabralo v kleti pol metra vode. Pristavili so črpalko, toda voda je narasla, takoj ko so jo izklopili. Zato so jo pustili kar tam. Ob dveh popoldne so morali še na Kajuhovo, kjer pa je prisebna gospodinja že sama opravila z gorečim oljem in vročim štedilnikom.

K. D.

Marihuano je gojil na pokopališču

REKA, 11. junija – Na Reki poteka preiskava zoper 25-letnega Roberta Manisloviča iz Ljubljane, Rozmanova 9, zaradi utemeljenega suma, da je pridobival in prodajal mamila.

Na reškem pokopališču Kozala je posadil nekaj indijske konoplje, iz katere je nameraval pridobivati marihuano. Preiskovalni sodnici reškega sodišča je priznal, da je septembra lani v Brezovici blizu Ljubljane na polju našel indijsko konopljo, vzel seme in ga posadil na reškem pokopališču. Med preiskavo v Manislovičevem reškem stanovanju, kjer se je občasno mudil, so miličniki našli posajene še štiri sadike indijske konoplje.

Že pred nekaj leti je Manislovič v parku Guvernerjeve palače na Reki prav tako posadil indijsko konopljo, ki pa so jo zasegli med preiskavo njegovega stanovanja v Opatiji.

B. Š.

Zagrebčana, ki so ju iskali reševalci, sta »bivakirala«

Pomanjkljivo opremljena zakonca Biškup sta se pred neurjem srečno zatekla v lovsko kočo pod Baševljskim sedlom

STORŽIČ, 11. junija – Zjutraj ob 7.30 uri je skupina gorskih reševalcev z Jezerskega našla živa in zdrava pogrešana planinca, zakonca Biškup, 43-letno Mirjano in dve leti mlajšega moža Zdravka. Dve noči in en dan sta preživela v lovski koči gojitvenega zavoda Kozorog iz Kamnika pod Baševljskim sedlom.

»Zakonca sta v soboto zjutraj odšla iz našega počitniškega doma proti planini Javornik in vrhu Storžiča (2132 m). S seboj sta vzela sendviče. Obuta sta bila le v športne copate, jeans in vetrovke. Ker ju ni bilo na večerjo, sem pomislil, da sta se v slabem vremenu zatekla pod streho doma na Kališču. Niti včeraj ju ni bilo, zato je skrb naraščala, tako da sem popoldne o tem obvestil oddelek milice v Preddvoru,« je izjavil oskrbnik počitniškega doma Rade Končar nad Bašljem Matej Sindičić.

»Miličniki smo takoj obvestili kranjske gorske reševalce. Dvanajst nas je odšlo ob 18.30 v južno pobočje Storžiča. Tudi pilot helikopterja z Brnika je več kot sto minut preletaval razbrazdano in zasneženo pobočje gore, vse do 21.15 ure, ko smo zaradi noči prekinili iskanje,« pravi komandir oddelka milice Preddvor Živko Čeranić.

Zjutraj si je nahrbtnike oprtalo 21 kranjskih in 6 tržiških gorskih reševalcev in pet miličnikov. Na srečo pa so pogrešana našli že po devetdesetih minutah iskanja.

Ob srečnem razpletu pa si gorski reševalci zastavljajo vrsto vprašanj. Veseli so, da sta se v neurju, ki ju je zajelo v soboto popoldne ob 15.30 na vrhu, izvlekla, tudi s pomočjo karte prišla do lovske koče pod Baševljskim sedlom in vanjo vlomila, vendar ne morejo razumeti, zakaj nista sinoči dala nikakršnega znaka pilotu, ki je preletaval Storžič in iskal sledi za Zagrebčanoma.

Vsi, ki tako radi hodijo v gore, morajo tja le dobro obuti in oblečeni. Nikakor se ne smejo igrati z vremenom, kajti na tem svetu ni veliko tako srečnih zakoncev, kot sta gospa in gospod Biškup iz Zagreba...

MIRKO KUNŠIČ

Ženski zapori so že postali pretesni

Prostitucija in mamila polnijo ženske zapore v ZDA – Otroci so pogosto sredstvo za izsiljevanje zapornic – Skrb zbujajoče širjenje aidsa – Zagovorniki milejših kazni brez možnosti

NEW YORK, 11. junija – Čeprav je kar 94,4 odstotka vseh zapornikov v Združenih državah Amerike moških, so ameriška javnost in strokovnjaki čedalje bolj zaskrbljeni, ker narašča število obsojenih žensk. Lani so jih denimo obsodili na zaporne kazni za 21,8 odstotka več kot leto prej.

Največ žensk je za zapahi zaradi prodajanja in uživanja mamil. Številne med njimi so tudi žrtve fizičnega nasilja, marsikatera ženska pa se ukvarja s kriminalom, da bi lahko preživljala družino. Kar 73,8 odstotka žensk, ki so jih lani zaprli na Floridi, ni imelo stalne zaposlitve. Tipična ameriška kršilka zakona v letu 1988 je bila mladoletna mati, bolj izobražena in manj napadalna od enako starih »prebivalcev« moških zaporov.

Ker je kaznovanih žensk čedalje več, v zaporih že zmanjkuje prostora. V ženskem zaporu Frontera v Kaliforniji, ki so ga leta 1950 zgradili za 800 zapornic, danes prestaja kazen dobrih 2500 žensk. Življenjske razmere so skorajda nevzdržne, zapornice pa se pritožujejo zavoljo umazanije, zapuščenosti in hrane, v kateri menda pogosto najdejo celo ščurke. Novi newyorški zapor za ženske, poroča Reuter, je na prvi pogled bolj podoben strogemu dekliškemu internatu, na to, za kakšno ustanovo pravzaprav gre, pa opozarja rezek vonj po razkužilih in natrpane spalnice. Ženske se pritožujejo, da ne morejo biti same niti za hip, nekatere pa namenoma povzročajo izgrede, da bi jih zaprli v samico.

Oblasti imajo hude težave tudi zato, ker ima tri četrtine zaprtih žensk otroke, vsaj polovica pa so matere samohranilke. Srečanja med materami in otroki pa povzročajo prave travme, saj se zapornice čutijo krive, ker njihovi otroci po navadi živijo v posebnih ustanovah. Odvetniki pravijo, da aretirane ženske najprej vprašajo, kaj bo z njihovimi otroki, moški pa zahtevajo odvetnika. Otroci pogosto postanejo tudi svojevrstni talci in »sredstvo« za izsiljevanje zapornic – za obsojene matere je namreč najpomembneje, da jim nekdo zagotovi, da bodo po prestani kazni spet lahko skrbele za svoje otroke.

Uprave zaporov priznavajo, da zapornikov in zapornic ne obravnavajo enako in da se ženskam godi veliko slabše. Marsikdaj namreč ženske, obsojene zaradi lažjega kaznivega dejanja, končajo v kaznilnicah za hude kriminalce. Pa tudi življenjske razmere so v ženskih zaporih po vseh Združenih državah Amerike veliko slabše kot v moških. Veliko težav je zaradi uživanja mamil, uprave zaporov pa se v zadnjem času spopadajo s še veliko hujšim problemom – med zapornicami se namreč širi aids. Kar 35 odstotkov testiranih žensk je bilo seropozitivnih (med moškimi trikrat manj). Nicole Hahn Rafter, avtorica knjige o zgodovini ženskih zaporov v ZDA, meni, da je edina rešitev milejša kaznovalna politika do žensk. Po njenih besedah ženske manj ogrožajo javno varnost kot moški, zato bi morale biti kazni zanje blažje, kajti zapor nikoli ne prispeva k prevzgoji kršiteljic zakona. V času, ko si ameriška javnost želi strožjo kazensko politiko, pa je težko pričakovati, da bodo predlog Nicole Rafter sprejeli.

Letalo strmoglavilo – štirje mrtvi

SARAJEVO, 11. junija (Tanjug) – Včeraj okrog 23. ure je nedaleč od Sarajeva na območju Mokroga in Sumbulovca strmoglavila cessna, last Letalske zveze BiH. Vse kaže, da zaradi pomanjkanja goriva. V nesreči so umrli trije potniki, vsi Sarajevčani in pilot aerokluba Sarajevo. Vračali so se iz Kumanovega, kjer so Sarajevčani prevzeli potne liste in 400.000 DEM za romarje, ki bodo letos potovali v Meko.

Odnesel lovske puške

MARIBOR, 11. junija – Neznan tat je minuli petek vdrl v stanovanjsko hišo Ivana M. iz Zgornje Poljskave pri Pragerskem. Odnesel je tri lovske puške, menjalne cevi zanje in več kot 600 različnih nabojev. Škodo cenijo na več kot 50 tisoč dinarjev. (Ž. H.)

DEVET MESECEV POZNEJE:
NJEGOVO VELIČANSTVO
– DOJENČEK!

In potem se začne
Oblačila – za sprehod, za nepričakovan obisk, za male nočne igrice...
Materiali – garn, triko ali volna?
Barve – predvsem nežne; da se ve, kdo je kdo!
Stil – »Jooj, kako lep dojenček!«
Znamka – MAIET, Italija
Prodaja – 1. nadstropje Maximarketa

maximarket ljubljana
dobimo se v maxiju

Ko oljni odpadki niso več visoka politika

Oljni odpadki že dolgo časa burijo duhove, zlasti seveda varstvenike okolja. Prikličimo si v spomin le velika odlagališča kislega gudrona, ki ga je odlagala mariborska rafinerija Petrola v Pernici pri Mariboru ter na Dravskem polju, ki še vedno grozijo, da bodo izcedki iz njih zastrupili največji vodni rezervat v Sloveniji. Toda s tem, da so inšpekcije prepovedale odlaganje gudrona v ta zbirališča, še niso tudi rešili težav, ki nastajajo z oljnimi odpadki.

V nekdanja odlagališča jih res ne smejo odlagati, oljni odpadki pa s tem še niso izginili. Zdaj so skriti po tovarniških dvoriščih v sodih in čakajo na boljše čase. V mariborski Elektrokovini so ta problem rešili tako, da jih odvažajo v obrate INA na Reki. Podobno ravnajo druge tovarne. A vse to je prepuščeno le iznajdljivosti posameznikov v tovarnah. Nič ni sistematično urejenega. Vsi so prepuščeni sami sebi, namesto da bi imeli v Sloveniji inštitucijo, ki bi zbirala podatke o tem, koliko in kakšne odpadke ima kakšna tovarna. S tem bi ne le dobili nadzor nad nevarnimi odpadki, ampak bi lahko tudi zmanjšali stroške, ki jih imajo tovarne z uničenjem takšnih odpadkov. Kot primer: v Elektrokovini imajo na primer kubik odpadnih olj in če ne vedo še za druge takšne odpadke v drugih tovarnah, bodo morali plačati za odvoz tega kubika prav toliko, kot sedmih, kolikor jih lahko cisterna odpelje.

Podobnih primerov je veliko. Zato se bo morala nova mariborska in seveda tudi slovenska oblast spopasti tudi s takšnimi, »banalnimi« problemi, ki sicer niso »visoka« politika, so pa življenjskega pomena za nas. Nič ne bo pomagalo, če si bo ta ali ona stranka priborila stolček v tem ali onem zboru občinske skupščine, če ne bo tudi res kaj storila za resnico, da brez čistega zraka in vode tudi ni zdrave demokracije.

VASJA VENTURINI

ARMIN OCH

Med dvema ognjema

31. nadaljevanje

»Vse to utegne biti res,« je nestrpno rekel Vordenau, »A moraš priznati, da je računalnik še pred nekaj leti pomenil pravo čudo, danes pa je nekaj povsem vsakdanjega. Danes strmiš nad laserjem, ker se ne znaš natančno predstavljati, kaj pravzprav pomeni. To je jasno le izvedencem, in ti nas imajo v rokah.«

»Ne vem,« je zagodrnjal Weiss, »če gre ravno za to.«

Vordenau je počakal nekaj sekund, potem pa rekel: »Prej si omenil igro z lučmi. Povej mi no, od kod ti je to znano.«

»Nekje prebral...« Sredi stavka je obstal in potihoma, ko da bi se bal odgovora, vprašal: »Od kod pa ti veš, da v tisti delavnici delajo poskuse z laserjem?«

Tedaj je Vorenau prišel z resnico na dan. »S ponarejenim ključem sem odprl vrata. Ničesar nisem premaknil, za mano ni ostala nobena sled. Razen tega nihče ne ve nič o tem. Moj bog, Otto, moraš upoštevati, da sem bil na popolni ničli. In če ne bi nič našel, tudi ti ne bi mogel nič vedeti. Vem, da je nezakonito, in lahko si mislim, kako zoprno ti je takšno ravnanje. Ampak zdaj vsaj veva, kaj delajo v tej skrivnostni delavnici.«

»Je že dobro,« je zarenčal Weiss. »Si pač naredil, kar si.«

»Hotel sem se samo prepričati...« je nadaljeval Vordenau, ne da bi se mu posrečilo prikriti olajšanje v glasu.

»Torej nadaljuj,« je zamomljal Weiss. »Poskusi zvedeti, za kaj vse se da upoabiti laser.«

★ ★ ★

»Laser,« je ponovil profesor in se popraskal za ušesom. »Veste, o laserju bi lahko napisali cele knjige.«

»No, tega ne nameravam,« se je nasmehnil Vordenau. »Rad bi samo nekaj informacij o tem, kaj pravzprav je laser.«

Inšpektor je bil dolgo premišljal, kaj naj stori. Naposled se je odpeljal na visoko tehniško šolo v Rämistrasse in poiskal profesorja Edgarja Henggelerja. Profesor ga je povabil v svoj mali skromno opremljeni kabinet.

»Postavljate me v silno težaven položaj,« je rekel Henggeler. »Če bi lahko razložil laser v eni uri, mi ne bi bilo treba predavati.«

Vordenau ga je pogledal, ko da bi prosil za prizanesljivost, in rekel: »Prosim, poskusite, saj si ne želim diplomirati pri vas. Potrebujem samo temeljno znanje, pravzaprav samo informacijo. Zanima me le to, kaj vse se da delati z laserjem.«

»Vprašanje je preprosto, gospod Vordenau, odgovor pa ne. Ljudje si to tako preprosto predstavljajo,« je rekel Henggeler z mučeniško-znanstveniškim izrazom na obrazu. Zatem pa je stopil k tabli in začel razlagati, ko da bi bil v predavalnici.

»Laser ni pravzaprav nič novega. Teorijo o laserju je že leta 1917 popisal Albert Einstein. Laser daje koherenten, ostro omejen curek svetlobe z enako frekvenco in enako fazo ter visoko energijsko gostoto. Sestavi, ki lahko delujejo kot laserji, so na primer plin, kristal rubina ali palica neodimovega stekla in drugi. Takšen sestav mora imeti dve kvantni stanje z izbranima energijama, od katerih je stanji z višjo energijo bolj zasedeno od stanja z nižjo energijo. Svetloba, ki se izseva pri enem izmed naključnih prehodov iz stanja z višjo energijo v stanje z nižjo energijo, povzroči s svojim poljem druge stimulirane prehode. To pomeni...«

»Nič, pa ne bodite hudi, gospod profesor,« je Vordenau pretrgal Henggelerjevo razlago. »Nimam pojma, o čem govorite. Pojasnite mi prosim tako, da bom kaj razumel.«

Profesor je nekajkrat nemo prikimal. »Da, torej, kakor sem rekel, je že Einstein poznal princip po katerem deluje laser. Toda šele leta 1960 se je Theodorju H. Maimanu posrečilo dokazati to teorijo. Takrat se je ta svetloba imenovala *maser,* in iz maserja je pozneje nastal laser. Hm, menda sem spet malce zašel. Morda bo boljše, da mi natančno poveste, kaj vas zanima.«

Vordenau se je olajšano nasmehnil. »Rad bi vedel le to, za kaj vse ga je mogoče uporabljati. Ta hip me prav nič ne zanima, po kakšnih principih deluje.«

»Prav,« je rekel profesor.

»Laser je menda mogoče uporabiti tudi kot orožje,« je še dodal Vordenau, »in to me ta hip najbolj zanima.«

»Upal sem, da mi ne boste zastavili tega vprašanja.«

»Zakaj?«

»Ker je laser iznajdba, s katero se največ ukvarjajo ravno na vojaškem področju, to pa seveda ni ravno v korist človeštvu.«

Torej sem le pravilno domneval, je pomislil Vordenau.

»Laser se je danes razmahnil po vseh tehniških področjih: v kemiji, fiziki, medicini in drugih,« je rekel Henggeler. »Kot orožje pa lahko zasenči vse drugo. Nevarnejši je od vsega, kar smo poznali doslej.«

Franček Rudolf

Rdečelaska v zrelem žitu

51. nadaljevanje

»Seveda sem lahko pomislila!« je zastokala Marjetka s slabotnim glasom. »Kaminsky me je zaprl v kletko. Zakaj misliš, da se je odločil za kaj takega?«

»Nimam pojma!«

»Zato, ker še ne zna skuhati čarobnega sirupa!«

»Če ga ne zna, si lahko brez skrbi, Marjetka!«

»Zaprto me ima že tri dni! In če me takoj ne spraviš iz teh žic, me bo imel še četrti ali peti dan in potem bom znorela...«

»Najbrž res, preden se bo toliko naučil, da se bo lahko odločil, kako naj te skuha!«

Baltazar se je trudil, da bi razbil ključavnico na kletki. Nevarnost mu je dala nepopisno moč.

Ampak ni šlo najlažje.

»Ko bi imel vsaj strojček za vrtanje! Lahko skočim v mesto in ga kupim!«

»Ne,« se je vdrl plaz kričanja iz Marjetke.« Kaminsky prihaja s tanko črno palico in me od daleč skozi rešetke hrani s prepečencem!«

»Samo s prepečencem?«

»Si lahko misliš? Samo!«

»Ne razumem. Zakaj?«

»Da bi bolj oslabela. Če jem samo prepečenec, sem tako brez moči, da ne morem divjati! Samo ležim lahko! Pa ne samo, da ležim, tudi sama se trudim, da bi ležala kot je le mogoče mirno. Ker drugače me zebe kot psa!«

»Ah, kaj ti veš, kako pse zebe!«

»Oh, ko bi jih le zeblo tako kot mene! Noč in dan šklepetam z zobmi!«

Baltazar, ki je bil vedno kratke pameti in ni nikoli razumel vicev, je nekaj časa premišljal, potem je rekel: »Tako je to! Če hočeš, da se človek ne upira, mu ne daj jesti«.

In tankočutni Baltazar, ki je pred kratkim tudi sam temeljito shujšal, je rekel: »Čudno, potem ko sem shujšal kakih dvajset kilogramov, sem začutil nepopisno potrebo po seksu«.

»Tudi jaz,« je pojasnila Marjetka in čeprav je bila še vedno zaprta v tesni kletki, je globoko zavzdihnila.

To je dalo Baltazarju nepopisno moč.

Šaril je naokoli po tesni kleti v stari lekarni, našel je sekiro, zamahnil je in kletka se je pod surovimi udarci končno odprla.

Marjetka mu je padla okoli vratu.

»Malo te bom pogrel!« je zastokal Baltazar in se stisnil k njej.

Dolgo dolgo sta se grela in hlipala in potem je Marjetka zastokala. »Tebi je lažje!«

»Zakaj bi mi naj bilo lažje?«

»Nihče te ne namerava skuhati.«

»Ne. Ampak enkrat so me že hoteli, pa me je to tako zelo pretreslo, da se zdaj ne bojim več. In nikoli več se ne bom!«

Baltazar je odpeljal Marjetko v lekarno, bila je temna noč, vse trgovine na trgu vse okoli so bile zaprte in temne.

»Kaj naj ti dam jesti?« je vprašal Baltazar, medtem je Marjetka že goltala vrečke enemona in si stresala cedevito v usta.

Roka ji je omahnila: tako zelo je shujšala, da niti prazne papirnate vrečke ni mogla držati pokonci.

In cedevito, vitaminski prašek oranžne barve, si je stresala na roke in jih potem lizala.

Plastična embalaža je bila zanjo pretežka.

Baltazar je medtem našel Kaminskega na kavču v laboratoriju. Kaminsky je samo za trenutek kdaj pa kdaj zaspal med retortami, drugače pa je neprestano pripravljal plan za sirup nesmrtnosti. »Ubil te bom, stari zmaj!« je Baltazar izustil premišljeno in hladno, pobral je enega izmed kovinskih umivalnikom, domnevalje, da bo z njim najbolj učinkovit.

Oh, potem se je premislil in je izbral raje kovinsko vedro, zdelo se mu je primerno, za spremembo in vse je kazalo, da bo z njim lažje raztreščil lobanjo Kaminskega.

»Ali hočeš večno živeti?« je vprašal Kaminsky ravno tisti hip, ko se je Baltazar pripravljal na zalet.

»Maščevati hočem Marjetkine bolečine!« je zasikal Baltazar in pomislil na deklico, ležečo zunaj na pultu v lekarni.

»Lahko jo rešiš. Ampak potem ne bova nikoli imela nobene možnosti več, da skuhava eliksir mladosti.«

»Zakaj pa ne?«

»Ker bova sedela v zaporu, bučko.«

Baltazarju je vedro v roki za hip obstalo: »Ja, pa si razvozlal vse sestavine?«

»Končno. Popolnoma! Zanesljivo! Docela!« Kaminky se je tresel od veselja. »Seveda samo zato, ker si mi ti prinesel vse tiste zapiske in stekleničice, ki si jih sunil takrat, ko si potolkel lekarnarja Cirila!«

Baltazar je še malo dvomil: »In če naju obsodijo na smrt?«

Kaminsky se je zasmejal: »Mislim, da naju že zgolj iz znanstvenih razlogov ne bodo!«

Marjetka je medtem opazila, da vse skupaj nekam predolgo traja.

Baltazarja ni bilo nazaj.

LEPO MI POJE TA TRBOVSKI ZVON

Železne lonce so končno nadomestili pravi zvonovi

Zanimiva zgodovina trboveljskih zvonov – Martin, Marija, Barbara in Ana ali E, G, A in cis – Prihod zvonov velik dogodek za dolino

Hote ali nehote prebivalci zgornjih Trbovelj zadnji dve leti zvedo za vse cerkvene praznike, kajti v župni cerkvi tiste dni od zgodnjih jutranjih ur do večera zvončkljajo in udarjajo zvonovi v jasnem ritmu. Celo uho z manj posluha zaznava čisto prave melodije.

Na E, G, A in cis so ubrani. Ti zvonovi. Pred dvema letoma, v začetku maja, so jih pripeljali trije vozovi. Izdelali so jih v Feralitovi livarni v Žalcu, glasove in glasovno lestvico pa je določil župnik Bonča iz Poljan nad Škofjo Loko.

Veliki zvon – tisti, za katerega se človeku zdi, kot da od jeze tolče in udarja, je posvečen svetemu Martinu in tehta 984 kilogramov. Na njem je napis: »Žive kličem, verne zbiram, mrtve objokujem.« Drugi zvon s 539 kilogrami kliče h kraljici miru, roženvenski kraljici. Res je precej bolj umirjen od prvega, za katerim se nekako boječe oglaša: »Ohrani nam mir.« Tretji, 395-kilogramski zvon, se obrača k sveti Barbari, varuhinji rudarjev in vseh delavcev. Prav drobno pa zveni glas najmanjšega, 203-kilogramskega zvona, ki nosi naslednje besede: »Sveta Ana, našim materam za vzor si dana.«

Omenjeni zvonovi trboveljske župne cerkve, ki je po podatkih vizitacijskega protokola iz leta 1545 z vsemi svojimi petimi podružnicami (Sv. Katarina na Potoku, Sv. Marko v Jelšju, Sv. Lenart v Dragi, Sv. Križ v Retju, Sv. Nikolaj v Lokah) obstajala že v srednjem veku, pa nimajo nič manj zanimivih predhodnikov.

Župnijska kronika piše, da so leta 1758 v livarni Baltazar Schneider v Celju ulili zvon za župnijsko cerkev v Trbovljah. Tehtal je 1423 kilogramov in je bil tedaj edini zvon v zvoniku. Leta 1851 pa so se mu pridružili še trije iz livarne Antona Samssa v Ljubljani. O njihovi teži kronika ne poroča, prav gotovo pa so morali z velikanom iz Celja prav ubrano doneti, ko pa so se obdržali do prve svetovne vojne. Tedaj so jih porabili v vojaške namene.

Župnija Trbovlje je drugič dobila zvonove pred velikonočnimi prazniki leta 1925. Kot naslednica Samssove tovarne jih je izdelala Strojna tovarna in livarna Ljubljana. Prvi zvon z glasom cis je tehtal 1497 kilogramov, drugi z glasom fis 611.

In tretji z glasom A 400 kilogramov. Komu so bili posvečeni ti zvonovi in kakšno sporočilo so nosili, kronist ne poroča. Spreješti in posvečeni so bili na tiho nedeljo. In kakšno je bilo tistega dne dogajanje v Trbovljah?

Dne 26. marca 1925 zjutraj je na našo postajo pripeljal vagon z zvonovi za trboveljsko faro. Bilo je slabo vreme, padala sta dež in sneg. Sedem zvonov je bilo (poleg farnih še po dva za loško in draško podružnico), lično in prelepo izdelani. Domačini in tujci, ki so se vozili mimo, so jih občudovali. Ko je napočil čas, je vse drvelo na postajo gledat tako zaželene zvonove. Lahko rečemo, da takega vrvenja ljudstva, tako živahnega gibanja po celi dolini še ni bilo: staro in mlado, gospoda in preprosto ljudstvo, vse je bilo nekako slovesno razpoloženo, vse je vrvelo na postajo... V nedeljo zjutraj so jih spretne roke naših deklet lepo okinčale in ovenčale, kakor tudi vozove, ki so jih vozili. Natanko ob 8. uri se je začel razvijati sprevod po natančno določenem načrtu. Sprevod je začelo krdelo jahačev v narodni noši, vseh je bilo 26. Nato kmetje in obrtniki na sedmih vozovih, za njimi gasilski voz, nato voz z damami, posebno lep je bil voz s pevci, šest rudarjev in rudniška godba. Za godbo zvonovi, ki jih je vozilo več parov konj. Te sta spremljala jahača v narodnih nošah. Za njimi duhovščina, ravnateljstvo šol, zastopstvo občine, postajenačelnik, inženirji in uradniki iz rudnika.« Tako je tistega dne zapisal kronist.

Leta 1943 pa je prišel ukaz, da se popišejo vsi zvonovi v fari. Duhovnik Ratej se je še trudil, da bi jih rešil, toda že 15. oktobra so prišli delavci in jih sneli. Tudi osebni protest pri županu ni zalegel. Teden dni so zvonovi ležali na tleh. Ljudje so jih s kamenjem krušili in jemali delčke za spomin. Nato so jih odpeljali v Gradec.

Po 45 letih se je vernikom v Trbovljah leta 1988 le izpolnila želja in železne lonce so nadomestili pravi zvonovi. Verjetno bi bil z njimi zadovoljen celo sam Anton Martin Slomšek, čigar zasluga je sedanja podoba župne cerkve.

POLONA MALOVRH

Muzej znamenite Lulu

MARIBOR, 11. junija – V preddverju Slovenskega narodnega gledališča so odprli zanimiv začasen muzej. Muzej Lulu je pogled v intimno življenje znamenite pevke in kurtizane Lulu, ki je živela v prejšnjem stoletju. Zasnovala ga je Marina Čuturilo, scenografka predstave Lulu, ki jo bodo prvič predstavili mariborskemu občinstvu 15. junija v delno obnovljeni minoritski cerkvi (scenografka je na letošnjem Sterijevem pozorju v Novem Sadu dobila veliko Sterijevo nagrado za scenografijo). V Muzeju Lulu, ki bo odprt toliko časa, dokler bo tekla predstava Lulu, so razstavljeni kozarci, iz katerih je Lulu pila šampanjec, stol, torbica, kozmetična mizica in še kaj. To je prvi tovrstni propagandni muzej pri nas. Na sliki: del intimnih Lulujinih predmetov. (J. J., foto: Bogo Čerin)

ŠRI LANKA, SOLZA V INDIJSKEM OCEANU (1)

Kjer imajo Kosovo na severu

Isti trenutek, ko so se odprla vrata velikega jumba 747 nizozemske letalske družbe KLM, je v kabino butnil kot sopara vroč in vlažen zrak in monsunski oblaki so zlivali na letališče v Colombu in na okoliški tropski gozd cele reke dežja. Domačini, ki so se v Šri Lanko vračali bodisi iz Pakistana bodiši iz Saudske Arabije bodisi iz Evrope ali Amerike, so olajšano vzdihnili: spet smo doma, spet bo prijetno toplo. Evropejce je v hipu oblil pot in v hipu so imeli srajce mokre. Če bo ves čas tako, so vzdihnili, bo tole desetdnevno potovanje po otoku predolgo, saj takšne vročine ni mogoče zdržati.

Ura je bila pol osmih zjutraj – pri nas je bila šele štiri zjutraj. »Saj je zdaj celo za nas prevroče,« je dejala Jay Gunewardena, temnopolta šefinja za prodajo in stike z javnostjo v največji otoški turistični agenciji Hemtours, ki nas je sprejela na letališču in izposlovala, da so cariniki samo zamahnili z roko in nas spustili mimo, medtem ko so drugim do potankosti premetali prtljago, kot je Šri Lanki pač ustaljena praksa pri vstopu in izstopu.

»Imate že kakšen vtis o Šri Lanki?« je vprašala, ko smo merili prve korake po ozemlju nekdanje britanske in nizozemske kolonije Cejlona in bili deležni radovednih pogledov domačinov, ki so se prerivali za visoko stekleno steno. »Nikakršnih razen vročine? Upam, da jih boste od zdajle imeli.«

Bili smo že v množici Daljnega vzhoda, iz katere sta kot delfinki iz vode pripravali angelsko lepi dekleti temne polti, temnih las in belih zob, vsem iz jugoslovanske skupine obesili okoli vratu dolg venec iz svežih belih, rožnatih in rdečih cvetov, nas odpeljali pred letališko zgradbo, nas opozorili na slona in plesalce z divjimi maskami na obrazih, ki so začeli divje piskati, bobnati in plesti, in nas pospremili v avtobus, kjer je bilo spet evropsko podnebje.

To je bil, kot smo pozneje zvedeli, na otoku prvi sodobni japonski avtobus za turistična potovanja, ki ga je kupil Abbas Esufally, generalni direktor Hemtoursa, lastnik te turistične agencije, ambiciozen moški zgodnjih srednjih let, čigar oče, lastnik malone vse tekstilne industrije na otoku, ga je poslal v Združene države Amerike na študij, da bi potem prevzel njegovo podjetje. Toda sinček si je po vrnitvi na otok vtepel v glavo, da se bo ukvarjal s turizmom, in sicer najboljšim, ki ga je spoznal na Zahodu. Njegovi turistični gostje stanujejo v najboljših hotelih na otoku, ki jih je mogoče primerjati s hoteli visoke kategorije na Zahodu, se vozijo s klimatiziranimi avtobusi, imajo s seboj najboljše turistične vodnike, kar jih premore dežela.

Njegova glavna sezona je od oktobra do aprila, največ dela pa ima decembra in januarja, ko na otoku ni skoraj nikoli dežja in ko je temperatura ves čas med 22 in 30 stopinjami.

Zdaj, v času našega poletja, bi sicer lahko peljal svoje goste na sever in severovzhod otoka, pa jih noče, čeprav tam zdaj ni monsuna. Vrsta lepih hotelov visoke kategorije je zaprtih, ker se lastniki bojijo napadov tamilskih skrajnežev, turisti pa tudi sicer ne bi prišli v okolje, kjer so že dolgo nasprotja med dvema otoškima etničnima skupinama in kjer je že večkrat tekla kri.

Tri četrtine otoških prebivalcev je arijskih severnoindijskih Singalesov, le kakšna petina otočanov dravidskih južnoindijskih Tamilcev (medtem ko je kakšnih sedem odstotkov Mavrov). Indijci, ki bi kajpada radi imeli čim večji vpliv pri južnih sosedih, od katerih jih zemljepisno ločuje le morska ožina, široka za kakšni dve uri ladijske plovbe, spodbujajo svoje otoške rojake, naj zahtevajo vsaj republiko, če že ne odcepitev, češ da v državno blagajno preveč vlagajo in iz nje premalo dobivajo.

Singalezi sami priznavajo, da niso tako navdušeni nad delom kot Tamilci, tako ene kot druge pa da po delu in sposobnostih prekašajo rojaki muslimanske vere, ki jih je na otoku razmeroma malo in se v glavnem sploh ne ukvarjajo s politiko, ampak samo z biznisom.

Posebno na severu Šri Lanke je v tem času dvakrat vroče. Tudi ta neuvrščena, demokratična in socialistična država ima svoje Kosovo.

MARJAN RAZTRESEN

Jutri:
Astrologija ureja življenje

Anekdoti za danes

Na današnji dan leta 1764 se je rodil angleški »čudežni« zdravnik John Abernethy, eden najbolj znanih zdravnikov svojega časa (umrl 1831.).

Doktor Abernethy je z bolniki, ki so si le domišljali, da so hudo bolni, opravil zelo na hitro. Med njegovimi pacienti je bila tudi dama, ki si je vtepla v glavo, da imam bolan želodec. Nenehoma je nadlegovala zdravnika z vprašanji, kaj sme jesti, katerih jedi se mora ogibati in podobno. Abernethy je nekaj časa potrpežljivo poslušal njena vprašanja in tarnanje, naposled pa je odločno odgovoril:

»Rad bi vam nekaj povedal, gospa! Jeste lahko vse, samo motik in mehov ne. Motika je namreč pretrda, da bi jo prebavili, meh pa človeka preveč napenja.«

•

Abernethy je bil zelo nejevoljen, če ga je kdo ponoči budil. Neke noči je moral nujno k težkemu bolniku. Utrujen se je vrnil domov in legel, ko se je ponovno oglasil zvonec.

»Kdo je?« je zakričal razburjeno.

»Gospod doktor, nujno, moj sin je požrl miš.«

»Če je tako,« je dejal doktor pomirjeno,« naj požre še mačko! Mene pa pustite spati.«

CEAUSESCU PRI UČITELJU

Titov trikotnik na jahti

Objavljamo odlomek iz knjige Iona Pacepa RDEČI HORIZONTI, ki izide konec meseca tudi v slovenščini pri Cankarjevi založbi. Ion Pacepa je bil poveljnik Ceausescove protiobveščevalne službe, leta 1978 pa je pobegnil v Ameriko. Pred nekaj leti je izdal svoje spomine.

Ko se je prikazal Tito, je bil oblečen ves v belo, le okrog vratu je imel sinjo rutico, v roki pa je držal kozarec pijače z ledom, kakor da se bo fotografiral za laskav posnetek za kako revijo. Ceausescu je bil v svoji temno sivi črtasti obleki in težkih črnih čevljih z debelim gumijastim podplatom videti kot reven sorodnik, povabljen na obisk na razkošno jahto. Takrat je Ceausescu, ki je bil komaj osmo leto na oblasti, še zmeraj gledal na Tita kot na idola, kot na ideal blestečega komunističnega voditelja, ki si je v petindvajsetih letih popolne oblasti pridobil sloves v svetu. Tiste čase sta imela odlične medsebojne odnose. Šele pozneje, ko sta bolje spoznala drug drugega in ko je Jovanka ponižala Eleno s svojo praznično eleganco, so se začeli njuni odnosi krhati.

»Ali smem vzeti vaš suknjič, tovariš Ceausescu?« je prijazno rekel Tito. »Pa kravato tudi. Rad bi, da bi se tu prijetno počutili. Vam smem ponuditi kozarec pijače?«

Ceausescu je imel rad svoje najljubše rumeno vino, svoj aromatični konjak ali pa Elenin šampanjec cordon rouge, skoraj nikoli pa ni pil v javnosti, kjer se je silno trudil, da bi se predstavil kot asketski in trezen voditelj. To in pa dejstvo, da je vse predobro poznal Titove pivske navade, je vplivalo na njegovo odločitev.

»Kozarec slatine,« je rekel. »Pa ne mrzle.«

»To ni preveč spodbudno,« se je poskušal pošaliti Tito. Prijel je Ceausesca pod roko ter ga posadil za veliko okroglo mizo sredi glavne palube, potem pa je pomignil Banoviću, Gorencu, prevajalcu in meni, naj prisedemo. Na enem od njegovih prstov se je lesketal velik diamantni prstan, ki ga med kosilom ni nosil. Ko je eden od telesnih stražarjev z belo kravato postavil na mizo kavo, konjak, mineralno vodo, cigarete in cigare, je začel Tito govoriti.

Pohvalil je Ceausescovo pobudo za vzpostavitev sodelovanja med dvema obveščevalnima službama. »Morali pa bi, dragi tovariš Ceausescu, pripraviti naši obveščevalni službi do tega, da bi storili še kaj več, kot da samo izmenjujeta informacije. Morali bi ju usmeriti v skupne akcije... Sodelovanje med našima protiobveščevalnima službama ni isto kot sodelovanje med našima notranjima varnostnima organizacijama. Tu ne moremo govoriti o vmešavanju v naše notranje zadeve.«

Tito ni le začel pogovora, ampak je vse do konca srečanja obdržal pobudo. Govoril je razumno in v kratkih stavkih. »Oba gradiva v svojih državah oborožitveno industrijo. Praviva, da gre za obrambo neodvisnosti in za javnost je to v redu. Vendar oba dobro veva, da graditev komunizma veliko stane in da so za to potrebne devize. Mi,« je Tito pokazal na svoja sodelavca, »smo ugotovili, da lahko pridemo do teh deviz edino s sodobno oborožitveno industrijo.« Za trenutek je pomolčal in spet srebnil kavo. »Sklenili smo, da bomo začeli izvažati letala v tretji svet. Predlagam vam, da se nam pridružite v tej tajni operaciji.« Tito je pojasnil, da njegova nova letalska industrija v celoti temelji na obveščevalnih podatkih ali pa na skrivnem ali napol zakonitem uvozu opreme, ki je sicer komunističnim državam niso smeli prodajati. »Oba sva v privilegiranem položaju zaradi svojega odnosa do Moskve. Nama je vsaj desetkrat laže priti do zahodnih vojaških skrivnosti kot Sovjetom.« Tito je potem predlagal, naj se mu romunska obveščevalna služba pridruži v prizadevanjih, da bi razvil vojaško lovsko letalo. To bi bil začetek.

Eno uro pozneje je Ceausescu sprejel kozarček konjaka. »Na naše večno prijateljstvo. Na naš novi lovec ROM-YU,« je nazdravil.

»Na naše prijateljstvo. Toda ali ne zveni YUROM bolje?« je rekel Tito in si priboril še eno točko ta dan. Po tem je postala družba YUROM ključna sestavina sodelovanja med obveščevalnima službama. Leto dni pozneje se je sporazum razširil, tako da je zajel tudi obe obrambni ministrstvi, s čimer je nastala skupna vojaška organizacija za raziskovanje in izdelavo šestih prototipov. Ko je prvi lovec YUROM strmoglavil na prvem poletu marca 1978, se je obveščevalno sodelovanje okrepilo, ne pa popustilo.

Danes jaz, jutri vi

Po odmoru, med katerimi je Tito Ceausescu razkazal jahto, so se pogovori nadaljevali. Predsednika sta se vrnila vidno pregreta spričo možnosti novega sodelovanja. »Zdaj, ko sva postala partnerja,« je rekel Tito tiše, »bi rad spregovoril še o nečem. Imam zanesljive informacije, da nekateri jugoslovanski emigranti načrtujejo atentat name. Danes na vrsti jaz, jutri pa vi, tovariš Ceausescu.« Čeprav sem gledal Tita, sem čutil, kako se Ceausescu nelagodno preseda. Tito je nadaljeval: »Mislim, da bi bilo najbolje, če poveste to vi, tovariš Gorenc.«

Kot je povedal Gorenc, naj bi bili jugoslovanski emigranti ustanavljali nacionalistično separatistično skupino, ki je bila uperjena zoper Tita. Rekel je, da to operacijo zoper Tita vodi jugoslovanski emigrant Vladimir (Vlado) Dapčević, ki je bil Titov sodelavec med drugo svetovno vojno in po njej. Leta 1948 je bil v Jugoslaviji obsojen na zaporno kazen, a so ga leta 1956 izpustili, nakar se je izselil in se naselil v Bruslju, kjer je dobil belgijsko državljanstvo.

»Luka, ali bi poklicali šefa moje osebne varnostne službe?« je rekel Tito Banoviću in zdelo se je, da posebej poudarja uradni položaj tega človeka.

Malo pozneje je stopil k mizi sivolas častnik. Oblečen je bil v lepo krojeno generalsko uniformo s celimi vrstami trakov na prsniku jopiča. »Izvolite, tovariš predsednik,« se je obrnil k Titu.

»Zdravo! Povejte tovarišici Jovanki, naj bo ob devetih pripravljena za večerjo.«

Ko je general odšel, je Tito vprašal: »Ali veste, kako se piše?« Ko je opazil, kako začudeno gleda Ceausescu, je rekel: »Piše se Dapčević. Je brat Vlada Dapčevića. Njegovega brata moram onemogočiti. Dobiti ga moram sem, da nam bo izdal vse do zadnjega imena, ki jih je dobil na nasprotni strani.« Povedal je, da Dapčeviću ne bi prišlo na misel, da bi še kdaj prišel v Jugoslavijo, in da bi ga bilo v Belgiji težko ugrabiti, ker ima zmeraj okrog sebe angele varuhe. Razen tega bi to lahko izzvalo politično kampanjo zoper Tita. »Prosim vas, tovariš Ceausescu, da ga zvabite v Romunijo, ga skrivaj aretirate in nam ga izročite. Če mi napravite to, bom vaš dolžnik do konca življenja. Banović in Gorenc sta pripravljena in zmožna poskrbeti za to, da bi ugrabili kogarkoli na Zahodu ali ga celo ubili. Vam ne bi bilo treba niti s prstom migniti.«

Videl sem, kako se je Ceausescu zvijal na stolu. Zmeraj si je želel, da bi kdo drug obračunal z njegovimi političnimi nasprotniki na Zahodu. »Če pomagam vam, tovariš Tito, pomagam sebi,« je pričel. »Vaša obveščevalna služba naj zvabi Dapčevića v Romunijo in ga potem skrivaj spravi v Beograd. Jaz ne bom ničesar videl. Nočem pa se Dapčevića niti dotakniti.«

Zdravica novemu prijateljstvu

»Rad bi se vam iz dna srca zahvalil, tovariš Ceausescu. Prepričan sem bil, da me boste razumeli,« je rekel, vstal in objel Ceausesca. »Zdaj se ne bova ubadala s podrobnostmi. To bomo prepustili najinim ljudem,« je končal ter zakrilil proti Banoviću, Gorencu in meni. Potem je naročil konjak za vse in pozval Ceausesca, naj pije z njim »na naše novo prijateljstvo«.

Ceausescu je zvrnil svoj kozarček na dušek in pomignil natakarju, naj vsem spet natoči. »Na naše tajno sodelovanje in skupne načrte,« je zdaj nazdravil on, spet na dušek izpraznil kozarec in naročil še enega. »Spijmo zdaj še kozarec na zdravje naših obveščevalnih služb.«

Titu je bila ta igra očitno všeč. »Pa še po kozarec na zdravje vsakega od naših fantov,« je nazdravil in pokazal na Banovića, Gorenca in name.

Ko je bil obred končan, so se Ceausescu lesketale oči. Ko je glasno zajel sapo, je začel čisto tiho: »D-darogoj T-tavarišč Tito!« Edini tuji jezik, ki ga je znal Ceausescu, je bila ruščina, vendar je govoril rusko le v intimnem krogu, v znamenje največjega spoštovanja. Toda po tem uvodu je pomignil prevajalcu in nadaljeval po romunsko. »Vidim, da je za vas protiobveščevalna služba ravno tako pomembna kakor zame.« Potem je še tiše začel pojasnjevati, kako je leta 1972 osebno prevzel nadzor nad DIE in spremenil ne le osebje, ampak tudi naloge organizacije. Povedal je, da je imela DIE leta 1972, ko jo je vzel v svoje roke, manj kot tisoč funkcionarjev za operativne naloge in da je bila organizirana enako kot KGB. Tega sicer ni spreminjal, kot je pojasnil, pač pa je povečal število ljudi za 2.000. Ti so dobili za nalogo tisto, kar je po njegovem mnenju poglavitna naloga sodobne komunistične obveščevalne službe v današnjem svetu: »Graditi komunizem s politično pomočjo, denarjem in tehnološkim znanjem kapitalizma, do česar je treba priti s širjenjem vpliva.«

»V tem smo mi najboljši,« mu je segel Tito v besedo in pomenljivo pogledal svoja dva funkcionarja.

»Res moram priznati, da ste pri tem boljši od nas. Občudujem vas, ker je vaša služba tako uspešno pridobila politično dobro voljo Zahoda, denar in tehnologijo. In kako vas zna predstaviti na Zahodu.«

Očitno je bilo, da je Ceausescu zadel točko, kjer je bil Tito najbolj občutljiv. S počasnimi kretnjami je vzel iz škatle kubansko cigaro in si jo namenoma prižgal z zlatim Dunhillovim vžigalnikom. Potem je slovesno izpraznil svoj konjak in medtem ko je še držal kozarec s stegnjenim mezincem in bahavo lesketajočim se diamantnim prstanom na prstancu, se je obrnil k Ceausescu. »Prav imate, dragi tovariš. Pri tem smo najboljši.«

»Prav gotovo,« je še prilil Ceausescu.

»Od Zahoda ne bi dobili prav ničesar, če bi se držali Moskve za krilo,« je povzel Tito, »brez zahodnega denarja in tehnologije pa v naših državah ne bi bilo komunizma. Zato moramo dobro vedeti, kako je treba delati s kapitalisti.«

»Tako, da Zahod misli, da smo drugačni, da jim ne bomo planili za vrat,« je dodal Ceausescu.

»Temu pravijo ‚Titov trikotnik'. Jaz sem začrtal tri osnovne smernice: prijazno se smehljati Zahodu, dobiti čim več od njega in ne dovoliti, da bi se okužili s kapitalizmom. In tile fantje,« – pokazal je svoja dva rojaka – »so na tej podlagi zgradili celotno strategijo in taktiko.« Tito je obmolknil le toliko, da je spil še en kozarec.

FEDERATIVNI ALI KONFEDERATIVNI NOGOMET

Jugoslavija! Jugoslavija!! Jugoslavija!!!

Pa smo v Evropi!
V svetovni eliti!
Bravo, Jugoslavija! Jugoslavija!
V Italiji!

In v Evropo nas niso pripeljali ne Slovenci, ne Hrvati, ne Srbi, ne izraelski lobby. Ampak Bosanci! Ivica! Ne Račan! Ampak Osim! Nekaj Srbov, nekaj Hrvatov, nekaj Muslimanov, Črnogorcev in po en Makedonec in en Slovenec! Albancev pa ni. Gre namreč za federativno čisto državno moštvo. Albanci pa hočejo v Albanijo! Ne glede na izid z združeno Zahodno Nemčijo, imamo možnosti, da se uvrstimo v drugi krog tekmovanja. Še bomo slišali Jugoslavija! Jugoslavija! Vsaj v Italiji! V Jugoslaviji to ni več mogoče, vsaj v Zagrebu, Ljubljani, Banjaluki, Sarajevu in še marsikje ne... Osim je že napovedal, da bomo odslej tudi prijateljske meddržavne tekme igrali v tujini. Tam še kdo navija za Jugoslavijo!

Kakšna sreča, da še nismo konfederacija! Potem bi šele imeli organizatorji Mondiala 90 težave. Pred vsako tekmo konfederativne nogometne enajsterice Jugoslavije bi morali igrati srbsko, hrvaško, muslimansko himno... In če bi se v reprezentanci obdržal še naš Srečko, bi prav lahko slišali celo Spet trte so rodile... Ta himna je kot nalašč za nogometne tekme! Najlaže je seveda še vedno sestaviti nogometno moštvo Jugoslavije iz samih srbskih igralcev. Kajti oni so Srbija in obenem Jugoslavija! Morda pa bo Fifa odobrila, da bo na prihodnjem nogometnem svetovnem prvenstvu igralo kar šest držav konfederacije Jugoslavije, rezerve pa bi lahko bile morda celo iz nekdanjih avtonomnih pokrajin, seveda če bodo na srbski liniji...

Dvomim le, da bi se Slovenci potem še kdaj kvalificirali v Evropo ali kam drugam na svetovno prvenstvo. In nikoli ne bomo slišali, da bi stadion navijal: »Slovenija, Slovenija!« Jasno pa je, da bi poginili od jeze in sramu, če bi slišali, da kje navijajo: »Srbija, Srbija, Srbija!«

Srbi pa so zviti in prav lahko bi se kdaj še sami res uvrstili naprej! Toda premišljevati o prihodnosti je seveda utopija. Res pa je, da je že Cankar napisal, da imajo utopije to slabo lastnost, da se lahko uresničijo.

Dokler pa imamo še federativno ekipo Jugoslavijo, bodo ljudje še vedno navijali: »Jugoslavija, Jugoslavija!« Ker pa gre to Slovencem tako težko iz ust, predlagam, da zavedni Slovenci navijamo: »Srečko in ostali! Srečko in ostali, Srečko in ostali...«

Pa če bo Srečko izkjučen ali poškodovan?

Tedaj izklopimo televizorje, kajti to ne bo več naš nogomet...

Ali pa žvižgajmo, kot so v Zagrebu...

Če pa se bo komu le zareklo in bo doma v sobi vzkliknil: »Živela Jugoslavija!« (nogometna, kajpada), mu lahko oprostimo. Prav gotovo bo zadnjič! Da smo v Evropi!

V svetovni eliti!

TONE PARTLJIČ

NOVI TEDNIK RADIO CELJE

NT&RC

Novi tednik poslej v prodaji tudi v Ljubljani, v Delovih kioskih na železniški in avtobusni postaji

GP »PRENOVA«
Stanežiče 39
Ljubljana
razpisuje
prosta dela in naloge

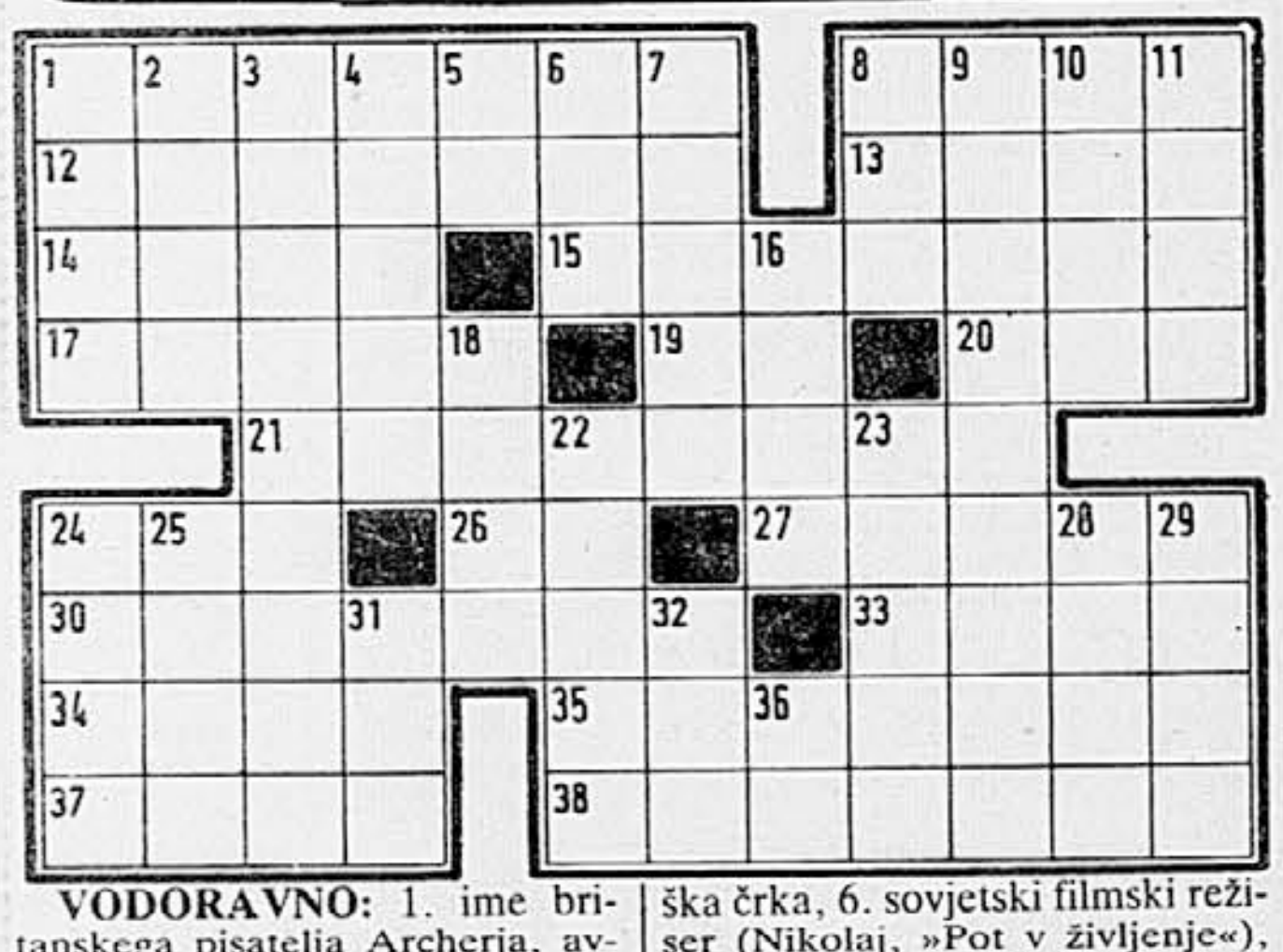
vodja računovodskih in knjigovodskih del

Pogoj:
– VI. ali VII. stopnja ekonomske smeri
– triletne delavne izkušnje pri računovodskih in knjigovodskih delih

Poskusno delo bo 3 mesece.
Vse informacije dobite po telefonu: (061) 50-508.

Pisne ponudbe pošljite v 8 dneh po objavi na naslov: GP »PRENOVA«, Stanežiče 39, 61210 Ljubljana-Šentvid.

3062

VODORAVNO: 1. ime britanskega pisatelja Archerja, avtorja mnogih uspešnic (»V zmajevem žrelu«), 8. utrip arterije ali srca, 12. testament, 13. pripadnik ruske kmečke stranke socialistov revolucionarjev, 14. ime nekdanjega slovenskega telovadca Šrota, 15. majhen človek, debelih in kratkih nog (zaničljivo), 17. ime pianista Rubinsteina, 19. kratica človekoljubne organizacije, 20. britanski pop glasbenik (Brian), 21. prvi kancler Zvezne republike Nemčije (Konrad), 24. antični Beotijec, 26. tropski lenivec, 27. starorimska trovprega, trojka, 30. kontrola, 33. nekdanji prebivalec Apeninskega polotoka, 34. ime hrvaške humoristke Eržišnik, 35. kraj na južnem Tirolskem, kjer je sredi 16. stoletja zasedal ekumenski koncil katoliške Cerkve, 37. sodobni slovenski pesnik in humorist (Igor Jože), 38. demisija, odstop, umik s položaja.

NAVPIČNO: 1. primorska jed iz kislega zelja in fižola, 2. hribovita pokrajina v severozahodni Grčiji, 3. mečava na lobanji novorojenčka, 4. avstrijski psihiater, utemeljitelj psihoanalize (Sigmund, 1856 do 1939), 5. grška črka, 6. sovjetski filmski režiser (Nikolaj, »Pot v življenje«), 7. reka, ki teče skozi Melbourne, 8. naprava za ogrevanje, 9. usmerjanje, 10. angleški filmski režiser (David), 11. seme ali semenu podoben trd plodič, 16. ostrivec, poudarno znamenje, 18. znan športni klub iz Madrida, 22. španski motociklistični dirkač, večkratni svetovni prvak v kategoriji 50 kubikov (Angel), 23. starogrška boginja prepira, 24. žgan apnenec, gradbeni material, 25. velika ptica ujeda, »kralj« ptic, 28, balkon pri gorenjski kmečki hiši, 29. reka na skrajnem severu Norveške, 31. negovan gozdiček, 32. melodični okrasek, 36. začetnici avtorja romana »Cvetje v jeseni.« (K. D.)

Rešitev prejšnje križanke

VODORAVNO: 1. Štefan, 7. kolaps, 12. arhitekt, 14. Ella, 15. LP (longplay), 16. sedalo, 18. bal, 19. alt, 21. srp, 22. dlesk, 24. Jalta, 26. šport, 27. leska, 28. čer, 29. tek, 31. Ant, 32. trepak, 35. NL, 36. njet, 38. opevanka, 40. Gerbič, 41. Tasman.

NAVPIČNO: 39. NM (Novo mesto).

– VRTIMO GLOBUS – VRTIMO GLOBUS – VRTIMO GLOBUS – VRTIMO GLO

■ *Arheologi so odkrili 3000 let staro faraonovo pivovarno*

Že več let raziskujejo egiptologi iz Cambridgea edinstveno staro egipčansko prestolnico Ahet-Aton in iščejo pričevanja o življenju na dvoru skrivnostnega faraona Ehnatona, ki je prepovedal čaščenje državnega boga Amona in svojemu ljudstvu zapovedal čaščenje sončnega boga Atona. Ko so odkopali fino obklesano modro črno bazaltsko steno, se je zdelo, da so našli prizidek k dvorni knjižnici. Arheologi so kmalu ugotovili, kaj so v resnici odkopali. V sosedanjih prostorih so namreč prišli na dan sodi in naprave za varjenje piva. Pred očmi presenečenih znanstvenikov je bila 3400 let stara kraljeva pivovarna. Faraonu, njegovi znameniti ženi Nefretete in krdelu duhovnikov in dvorjanov je pripravljala priljubljeno pijačo, ki se je v takratnem jeziku imenovala »henket«.

Pod slojem peska, ki je bil debel le 50 centimetrov, so se štirje prostori stare pivovarne presenetljivo dobro ohranili. Tudi lončene posode in sušilne peči so prišle nepoškodovane na dan. Ostanki sestavin za izdelavo piva, na primer slad, ječmen in datelji, ki sta jih konservirala pesek in suha egiptovska vročina, so se v shrambah ohranili cela tisočletja. Najdba je prinesla še en dokaz za teorijo, da so morali prebivalci palačo na hitro izprazniti po nasilni smrti krivoverskega faraona, ki je skušal svoje ljudstvo in duhovništvo zaman preusmeriti k veri v »enega samega boga«. Pivovarji, ugledni državni uslužbenci, niso imeli dovolj časa, da bi naprave očistili in sestavine za pivo odpeljali. Tako arheologi zdaj natančno vedo, kakšno pivo je pil faraon. Stare aparature bi lahko takoj spet uporabili.

Prastaro pivo bodo v resnici skušali izdelati po receptih, ki so jih razvozlali arheologi. Neka škotska pivovarna, ki je za izkopavanja dala tudi precej denarja, bo pijačo varila iz slada, ječmena, pšenice in rožičev. Pivci bodo lahko izbirali med pivom z dodatkom dateljnov, izvlečkov iz sadja in raznih olj, ki blažijo želodčne težave. Pivu, ki so ga stari Egipčani izvažali v Sirijo in Mezopotamijo, so dodajali dateljnov sladkor in mu povečali koncentracijo alkohola ter ga tako naredili obstojnejšega. Z današnjo hladilno tehniko bo vse to veliko bolj preprosto.

Skupina egiptologov, ki je že sama pripravila in poskusila Ehnatonov »henket«, dvomi, da bi pijača šla dobro v promet, ne da bi jo prilagodili sodobnemu okusu. »Zadeva je imela gnusen okus,« poroča Rainer Stadelmann, vodja nemškega arheološkega inštituta v Kairu.

■ *Nezakonita prodaja krzna v Nepalu*

V turističnih predelih Katmanduja v Nepalu je kalifornijski biolog, specialist za divje živali Larry Barnes na svoje oči videl, da javno prodajajo krznene plašče. Ti so narejeni iz kož živali, ki so na seznamu ogroženih vrst. Tem živalim grozi izumrtje in mednarodno trgovanje z njimi je prepovedano.

Barnes pa je leta 1988 s pomočjo znank, ki so se delale, da bi rade kupile dragocene krznene plašče, našel kožuhe zaščitnih živali v 31 trgovinah od 36, kolikor jih je obiskal v Katmanduju. Plašči so bili izdelani iz kožuhov leopardje mačke, navadnega leoparda in dimastega leoparda in celo iz kože zelo redkega snežnega panterja, ki so vsi zaščiteni z zakonom. Trgovine, kjer prodajajo to krzno, so znane kot kašmirske trgovine, njihovi lastniki so namreč doma iz Kašmira iz severa Indije, čez nepalsko mejo. Kot kaže, kožuhe tudi strojijo in šivajo prav v Kašmiru. Prodajalci razen nekaj izjem kršijo indijske in nepalske zakone, prav tako pa tudi dogovor o mednarodni trgovini z ogroženimi vrstami.

Za nepalsko vlado so Barnesova dognanja zelo koristna, a samo njeno prizadevanje ne bo dovolj. Zato prosi turiste, naj ne kupujejo prepovedanega krzna in naj se nad tistimi, ki ga nosijo, zgražajo, namesto da jih občudujejo.

■ *Nova vrsta mikroskopa*

Dva znanstvenoraziskovalna laboratorija (francoski in ameriški) sta skupaj izdelala nov tip mikroskopa, ki omogoča opazovanje atomov velikih desettisočinko milimetra. Opazovani predmet je preprosto rečeno mogoče videti tako, kot bi poštno razglednico povečali na velikost 50 kilometrov. Strokovnjaki pojasnjujejo, da v nasprotju z običajnimi mikroskopi predmeta ne opazujemo neposredno, ampak njegovo tridimenzionalno rekonstrukcijo vidimo na zaslonu. Znanstveniki so pri tem izkoristili tako imenovani predorski pojav. Mikroskop ima iglico, ki spremlja obrise opazovanega predmeta in pri tem lovi polje elektronov, ki sestavljajo površinski sloj predmeta. Tako nastane zelo natančna topografska slika njegove površine. Ker pa je nemogoče s tem mikroskopom dobiti sliko materiala, ki je prevodnik, ker izolirajoča površina nima elektronskega polja, so znanstveniki naredili še drugo različico mikroskopa. Polje elektronov so zamenjali s poljem fotonov, torej z delci svetlobe, ki lahko prodrejo skozi izolirno snov, kot so na primer steklo in polimeri. Iglica tega mikroskopa je narejena iz optičnih vlaken in lovi fotone.

■ *Zvoki, ki jih je najteže prenašati*

Izsledki neke britanske raziskave so pokazali, da je lajež zvok, ki ga človek najteže prenaša. Naslednji na seznamu zoprnih zvokov so dojenčkov jok, nočni hrup in zavijanje alarmnih naprav. Število decibelov ni odločilno pri prenašanju zvoka. Šumenje celofana, grizljanje pečene koruze ali pa šepetanje lahko spravijo v bes celo kinodvorano. Tlak lahko narašča tudi zaradi hrupnih del na cesti, živahne večerne zabave v soseščini ali pa zaradi smrčanja, ki lahko po ugotovitvah zdravnikov v posebnih primerih doseže tudi moč 90 decibelov. Prag tolerance naj bi bil 80 decibelov.

■ *Jezik, ki ga govori le še 19 ljudi*

V zahodni etiopski pokrajini Gamo-Gofa so pred kratkim odkrili majhno lovsko pleme Birale, ki ima vsega skupaj le 80 članov. Med njimi le 19 odraslih moških in žensk govori do sedaj neznan jezik. Antropologi univerze v Adis Abebi so ga poimenovali »kongota«. Jezik ni v nikakršnem sorodstvu z drugimi jeziki v tem in drugih delih Afrike. Znanstveniki trdijo, da prav malo spominja na skupino afroazijskih jezikov, prav ničesar skupnega pa nima z vzhodnoafriškimi jeziki svahili, oromo in amhara. Drugi pripadniki plemena Birale so sprejeli jezik in kulturo sosednjega naroda Tsamako in materin jezik pozabili. Jezik kongota bo prav gotovo popolnoma izumrl, ko bo umrlo zadnjih 19 ljudi, ki ga govorijo, če ga ne bodo ohranili v učbenikih ali slovarjih.

■ *Jetniki najpogosteje umirajo na Tajskem*

Podatki raziskave, ki je zajela 11 držav v letih 1980–1988, kaže-jo, da največ jetnikov umre v tajskih ječah (4,47 na tisoč jetnikov), v Kanadi (4,39) in na Finskem (3,33). Zaporniki v Avstraliji umirajo pogosteje kot njihovi »kolegi« v Veliki Britaniji in ZDA. Na tisoč zapornikov je v Avstraliji 2,98 smrtnih primerov, v Veliki Britaniji 1,48, v ZDA 2,39, v Južni Afriki pa 2,76. Najpogostejši vzrok smrti jetnikov je samomor.

DELO plus

12. junij

*Do »črnega petka« (leta 1929) v ZDA je bila v Evropi gospodarska konjunktura, čeprav je tudi to obdobje poznalo **brezposelnost.** Dejstvo je, da cene najpomembnejših življenjskih potrebščin niso preveč padle in rastle, saj je bil evropski trg poln. Deset let so skrbele za evropski trg predvsem ZDA, po tem času pa si je Evropa toliko opomogla, da je sama skrbela za najnujnejšo hrano (žito, meso) in velikanskim farmam v ZDA se je evropski trg začel izmikati. Nekaj časa so Američani še lahko nižali cene, vendar ne v nedogled. Že jeseni 1929 se je v ZDA pokazala kriza v poljedelstvu, ki se je zaradi navala farmarjev na prihranke v bankah kmalu spremenila v finančno krizo, kajti banke niso zmogle tako velikih izplačil. Dejanski črni petek, polom na newyorški borzi, pa so povzročile tudi nezdrave špekulacije z delnicami, katerih nominalna vrednost zdaleč ni ustrezala njihovi realni vrednosti.*

V evropskih državah se je ameriška kriza poznala na dva načina: trg je bil prepoln in blago ni imelo cene: ljudje so izgubili zaupanje v banke in denar hranili doma. Tako denar ni več pravilno krožil. Kriza je najbolj zadela poljedelce. Cena hrane je bila nizka, denarja za nakup drugih dobrin ni bilo, trgovci jih niso naročali, tovarne so bile brez dela. Nastala je ogromna brezposelnost: leta 1931 je bilo v ZDA 6,5 milijona brezposelnih, v Nemčiji 4,5, v Britaniji in na Japonskem skoraj 3, v Franciji pol milijona... Višek je brezposelnost dosegla konec februarja 1932. Takrat je bilo v Nemčiji brez dela 5,7 milijona ljudi, v Britaniji 2,7, v Franciji in Italiji po milijon in v ZDA kar 10,600.000 (v Jugoslaviji je bilo brezposelnih 20.089 ljudi).

*Svet se je poskušal rešiti krize s pomočjo **velike mednarodne gospodarske konference, ki se je začela 12. junija 1933 v Londonu** in trajala več kot mesec dni – vendar ni prinesla nobenih uspehov.*

Dogodki na današnji dan

1683 *Turška vojska je začela oblegati **Dunaj.***
1812 *Napoleon je z veliko armado prestopil reko Njemen in začel **napad na Rusijo.***
1881 *Rodil se je slovenski slikar, karikaturist in ilustrator **Gvidon Birolla** (umrl leta 1963).*
1828 *Rodila se je slovenska pisateljica **Luiza Pesjakova** (umrla leta 1898).*
1929 *Rodila se je **Ana Frank,** hči židovskega bankirja (umrla leta 1945). Njen dnevnik (Dnevnik Ane Frank), ki ga je pisala v času, ko se je z družino skrivala pred nacisti, je po objavi leta 1947 postal uspešnica in eno najbolj pretresljivih pričevanj o fašističnem terorju.*
1964 *Vodja Afriškega narodnega kongresa **Nelson Mandela** je bil še s sedmimi voditelji osvobodilnega gibanja proti rasističnemu režimu v Južni Afriki obsojen na dosmrtno ječo (izpuščen leta 1990).*

DNEVNA OBVESTILA

CANKARJEV DOM

glasba

Sreda, 13. 6., ob 17. uri: PROMENADNI KONCERT GODBE MILICE, dirigent **F. Gornik,** solisti: V. Piskač, E. Šušmelj, R. Grabner. (Kidričev park pred CD).

Sreda, 13. 6., od 17. do 18. ure: POGOVOR O KONCERTNEM VEČERU SAMOSPEVOV HUGA WOLFA – otvoritvenem koncertu sezone 90/91, v katerem bosta nastopila mezzosopranistka Marjana Lipovšek in pianist Gérard Wyss. V pogovoru, ki bo v Centru za informacije in prodajo vstopnic Cankarjevega doma v pasaži Maksimarketa, bosta sodelovala **Jože Humer,** podpredsednik pripravljalnega odbora za praznovanje 130-letnice rojstva Huga Wolfa in **Monika Kartin-Duh,** vodja glasbenega oddelka Cankarjevega doma. Vljudno vabljeni!

Sreda, 13. 6., ob 22. uri: Jazzovsko obarvani večer z vokalno skupino VOCALART, ki jo sestavljajo **Nada Žgur, Alenka Godec, Simona Vodopivec, Damjana Golavšek** in ob spremljavi instrumentalnega kvarteta v sestavi Ratko Divjak – bobni, Rok Bohte – klavir, Jože Hauko – bas kitara, Martin Žrelc – sintesajzer. Program: Warren-Gordon, Cahn-Styne, Cole, Hamilton, Jobim, Foster, Žgur. Vtop v Klub CD ob 21. uri, program spremlja gostinska ponudba. (Klub CD, 50).

Petek, 15. 6., ob 20. uri: KONCERT SIMFONIKOV RTV LJUBLJANA, zeleni abonma, dirigent **Marko Munih,** solist **Mihail Hanonovič Gantvarg,** violina. Program: Z. Ciglič, J. Sibelius, G. Th. Holst. (Gallusova dvorana, 100, 80, 60).

Do petka, 15. 6., sprejema Glasbeni oddelek CD prijave za MEDNARODNO ORGELSKO SOLO, ki bo **od 15. do 25. 7.** pod vodstvom **prof. Gerharda Weinbergerja. Avdicija bo 15. 7. ob 10. uri** v Gallusovi dvorani.

Četrtek, 21. 6., ob 20.30: JOHN MC LAUGHLIN TRIO, koncert jazza z najnovejšo zasedbo tria, ki ga sestavljajo John McLaughlin, Trilok Burtu in Kai Eckhardt-Karpeh. (Gallusova dvorana, 100).

film

Torek, 12. 6., ob 20. uri: NAGRAJENI FILMI 9. SVETOVNEGA FESTIVALA ANIMIRANI FILMOV ZAGREB '90. (Kosovelova dvorana, 40 din, veljajo vstopnice kupljene za 11. 6.).

vpisovanje abonmajev

Vpisovanje oranžnega in modrega abonmaja Simfoničnega orkestra SF in srebrnega abonmaja – mednarodnega mojstrskega cikla bo v dvorani SF za nove abonente **od 11. do 13. 6.** od 9. do 12. in od 15. do 18. ure.

Vpisovanje zelenega abonmaja Simfonikov RTV Ljubljana bo od 18. do 22. 6. in od 25. do 29. 6., vsak dan od 9. do 12. ure in od 15. do 18. ure v prostorih Centra za informacije in prodajo vstopnic CD (pasaža Maksimarketa).

razstave

Do 15. 6.: ZAKLADI FRANČIŠKANSKIH SAMOSTANOV BIH. (Galerija CD, 20, 10).

Do 16. 6.: AKT V VZHODNOEVROPSKI FOTOGRAFIJI DANES. (sprejemna dvorana, 20, 10).

Do 25. 6.: Fotografije GORANA MALIĆA. (mala fotogalerija)

informacije

Center za informacije in prodajo vstopnic CD (pasaža Maksimarketa) je odprt vsak delovni dan od 13. do 20. ure, ob sobotah od 9. do 12. ure in uro pred začetkom prireditev. Tel. 222-815.

Razstave v CD so odprte vsak dan od 12. do 20. ure, ob nedeljah in praznikih pa od 15. do 18. ure.

KULTURNI DOM ŠPANSKI BORCI

V TOREK, 12. junija, ob 19.30 – Milan Grgić: SARMICA – komedija. Nastopa »TEATAR U GOSTIMA« iz Zagreb.

Vsi, ki ste gledali Grgićevo komedijo »JUHICA« in se nasmejali do solz, ne zamudite še boljše »SARMICE«. Vi, ki še niste bili pri nas, pridite, ne bo vam žal, ker boste »pojedli« res dober grižljaj. Režija Relja BAŠIĆ. Igrajo: Richard SIMONELLI, Mirjana PIĆULJAN IN Đokica MILAKOVIĆ. Prodaja vstopnic dopoldne v Upravi in 12. 6., od 16. do 19. ure pri blagajni Doma. Cena 50,00 din.

GLEDALIŠČA

DRAMA SNG V LJUBLJANI

TOREK, 12. junija, ob 19.30 – I. S. Turgenjev: MESEC DNI NA KMETIH, za abonma DIJAŠKI 3 VEČERNI in IZVEN (KONTO).

SREDA, 13. junija, ob 19.30 – I. S. Turgenjev: MESEC DNI NA KMETIH, za abonma DIJAŠKI 4 VEČERNI in IZVEN (KONTO).

ČETRTEK, 14. junija ob 17. uri – I. S. Turgenjev: MESEC DNI NA KMETIH, za abonma ČETRTEK POPOLDANSKI in IZVEN (KONTO).

SOBOTA, 16. junija, ob 19.30 – G. Feydeau: DAMA IZ MAXIMA, za IZVEN (konto).

Zadnja letošnja ponovitev komedije DAMA IZ MAXIMA Georgesa Feydeauja bo na programu v soboto, 23. junija.

BLAGAJNA DRAME je odprta od 11., do 12. ure in od 18. ure do začetka večerne predstave. Rezervacije po telefonu 221-511.

OPERA BALET

SLOVENSKO NARODNO GLEDALIŠČE LJUBLJANA

Abonmaji-informacije objavlja SNG na tej strani!

SOBOTA, 16. junija, bo 19. uri; P. I. Čajkovski, **LABODJE JEZERO,** izven, konto.

PETEK, 22. junija., ob 20. uri; Carl Orff, **CARMINA BURANA,** predstava v okviru opernega poletja, izven, konto.

Gostovanja:

Vipava – sobota, 23. junija, ob 21. uri: G. Bizet, **CARMEN.**

Blagajna je odprta vsak dan, razen nedelje, od 11. do 13. ure ter uro pred predstavo.

Rez. in inf. od 10. do 11. ure po tel. (061) 331-950. Dijaki in študenti imajo popust.

SLOVENSKO NARODNO 24.X.1867 S·N·G GLEDALIŠČE·LJUBLJANA

SLOVENSKO NARODNO GLEDALIŠČE LJUBLJANA vas vabi, da v sezoni 1990/91 ostanete oziroma postanete abonent DRAME in OPERE IN BALETA. Junijski predvpis bo **do 16. junija** za dosedanje abonente in od **18. do 23. junija** za nove abonente. Vabimo tudi delovne organizacije, da svojim delavcem zagotovijo izkaznice KONTO.

Vpisna pisarna na Upravi SNG, Cankarjeva 11/I bo odprta vsak delavnik od 9. do 12. ure in od 15. do 18. ure, ob sobotah od 9. do 12. ure. Informacije po telefonu: (061) 210-336.

MGL

MESTNO GLEDALIŠČE LJUBLJANSKO

TOREK, 12. junija, ob 19.30 – W. Shakespeare: ROMEO IN JULIJA, za abonma TOREK in IZVEN.

ČETRTEK, 14. junija, ob 19.30 – A. T. Linhart: TA VESELI DAN ALI MATIČEK SE ŽENI, za ABONMA E in IZVEN.

PETEK, 15. junija, ob 19.30 – A. T. Linhart: TA VESLI DAN ALI MATIČEK SE ŽENI, za abonma RED V in IZVEN.

Vstopnice so v prodaji vsak dan od 10. do 12. ure in uro pred predstavo v Prodajno informacijskem centru – PIC MGL. Telefon 210-852. Vabljeni! Sponzorja MGL sta MEDNARODNO PODJETJE SLOVENIJALES in NEODVISNI DNEVNIK.

Slovensko Mladinsko Gledališče Ljubljana

ŠEHEREZADA

vzhodno-zahodna opera

TOREK, 19. junija, ob 19.30 – Ivo Svetina: ŠEHEREZADA (44), za IZVEN!

SREDA, 20. junija, ob 19.30 – Ivo Svetina: ŠEHEREZADA (45), za IZVEN!

REZERVACIJE VSTOPNIC vsak dan med 10. in 12. uro po telefonu 310-294, PRODAJA VSTOPNIC dve uri pred začetkom predstav pri blagajni SMG!

EKSPERIMENTALNO GLEDALIŠČE GLEJ

LANCÔME

»ČISTI POP, NIČ POSEBNEGA PRAVZAPRAV, VENDAR Z MOČNIMI IZPELJAVAMI VSEGA, KAR SO PRINESLA OSEMDESETA. TAKO V SOCIALO KOT V KULTURO. IN V VSE DRUGE STVARI. LANCÔME JE PROJEKT, KI JE NEPOSREDNO CEPLJEN NA ISABELLO ROSSELINI.«

TOREK, 12. 6., ob 21. uri: predstava LANCÔME.

Režija, scenografija, kostumografija: Tomaž Štrucl. Glasba: Gregor Vesel. Oblikovanje luči: Aleksander Šenckar. Oblikovanje: Roman Bahovec. Igrajo: Peter Musevski in Nina Ivanič, Urša Valetič, Ksenja Žerjal, Gregor Fon, Tomaž Grom, Iztok Lovrič. Kostum Lancôme: Tanja Zorn. Izdelava kostumov: Sonja Lužar. Rezervacije po tel. 216-679.

SONČNI STUDIO hawaii
LJUBLJANA, 061/214-450
sončenje, masaža telesa in obraza / preparati MINI-LIFTING, odstranitev celulita
BREZ SKRBI NA POTOVANJE IN DOPUST

GLEJ in BETONTANC TEATER

»Nisem antiintelektualistično razpoložen, a sem proti psevdointelektualcem, ki se kot psi valjajo po lastnem verbalnem izmetu in jim je to cilj in identiteta. Mi ne govoričimo, raje se igramo.«

Predstava, ki je ŠOKIRALA IZBRANO PUBLIKO, predstava PESNIKI BREZ ŽEPOV – v torek, 12. 6., ob 20. uri, v sredo, 13. 6. in četrtek, 14. 6., ob 20. uri v kleti SŠDSK Vide Janežič (ex Poljanska gimnazija, Strossmajerjeva 1).

Režija: Matjaž Pograjc, igrajo: Alma Blaganič, Igor Dragar, Davor Herga, Janja Majzel, Blažka Müller, Matej Recer, avtor glasbe: Mitja Vrhovnik-Smrekar, izvaja: Godalni kvartet Enzo Fabiani, kostumi: Tanja Zagorc. Rezervacija in prodaja kart v EG GLEJ (tel. 216-679) ter pol ure pred predstavo v kleti. Zelo omejeno število sedežev!!

SNG MARIBOR SLOVENSKO NARODNO GLEDALIŠČE

TOREK, 12. junija
OPERA IN BALET
ob 10.30 – E. Grieg: PEER GYNT – balet, za GLASBENO MLADINO.
DRAMA–MALI ODER
ob 21. uri – D. Zlatar-Frey: KRI IN KOŠUTE, razprodano.
Drama SNG Maribor predstavlja Frank Wedekind:

LULU

Demoni v znova oživljeni Minoritski cerkvi na Lentu so priklicali Lulu. Božansko in peklensko. Morilko in žrtev. Ekstatični boj za preživetje v absolutnem principu minevanja. Od tod do večnosti:

OLGA KACJAN: LULU
Janez Škof: Edvard Schwartz
Brane Grubar: Schigolch
Vlado Novak: dr. Franz Schon
Ivan Rupnik: Alwa Schon
Pavle Ravnohrib: Rodrigo Quest
Anica Veble: grofica Geschwitz
Rado Pavalec: dr. Goll
Renato Jenček: Ferdinand
Ivo Leskovec: Casti Piani
Zvonko Funda: Kungu Poti
Erika Vouk: prevod
EDVARD MILER: REŽIJA
Marinka Poštrak: dramaturgija
Marina Čuturilo: scenografija
Svetlana Visintin: kostumografija
Emica Antončič: lektorica

V OPERI PRIPRAVLJAMO:

NABUCCO

Vstopnice lahko rezervirate po telefonu 221-206, od 10. do 15. ure.

Slovensko Ljudsko Gledališče Celje

TOREK, 12. junija, ob 10. uri – Hep van Delft: HURA SONCU IN DEŽJU, režija Marjan Bevk, gostovanje PDG iz Nove Gorice, abonma ČEBELICA I

ob 19.30 – Alexandre Dumas père: POKVARJENEC ali LEPOTA IN MOČ, režija Vito Taufer, abonma TOREK in IZVEN

SREDA, 13. junija, ob 11. uri – Hep van Delft: HURA SONCU IN DEŽJU, abonma ČEBELICA II,

ob 15. uri – Hep van Delft: HURA SONCU IN DEŽJU, abonma ČEBELICA III.

Primorsko Dramsko Gledališče

TOREK, 12. junij, ob 10. uri – Hep van Delft: HURA SONCU IN DEŽJU, gostovanje v Celju.

SREDA, 13. junija, ob 11. in 15. uri – Hep van Delft: HURA SONCU IN DEŽJU, gostovanje v Celju.

ČETRTEK, 14. junija, ob 10. uri in 15. uri – Hep van Delft: HURA SONCU IN DEŽJU, gostovanje v Celju.

SOBOTA, 16. junija, ob 21. uri – Niccolo Machiavelli MANDRAGOLA, gostovanje v okviru Grajskih večerov v Štanjelu.

OBVESTILA

Ekonomska fakulteta Borisa Kidriča v Ljubljani objavlja javni zagovor doktorske disertacije mag. ekonomije Dušana MRAMORJA z naslovom TEORIJA FINANČNE POLITIKE PODJETJA, ki bo v torek, 19. junija 1990, ob 11. uri v P-201.

Teološka fakulteta v Ljubljani Orglarski tečaj.
Interna diploma iz orgel učencev Orglarskega tečaja Špele Kržan in Marka Nemaniča bo v veliki dvorani Cankarjevega doma v sredo, 13. junija ob 18. uri. Vstop skozi vhod 2 pri Cankarjevem spomeniku.

806412-O

KLUB K4 KERSNIKOVA 4 LJUBLJANA

DNEVNI BAR od 10. ure
torek **ob 23. uri koncert BLUES DUO**
RŠ V K4.

KUHAMO GROZNO, PRIDEMO VEDNO PREPOZNO
najhitrejša dostava tople hrane in pijače na dom.
Tel. (061) 317-831

Univerza Edvarda Kardelja v Ljubljani
Ekonomska fakulteta Borisa Kidriča
Centralna ekonomska knjižnica Kardeljeva pl. 17, Ljubljana, sporoča, da je v sodelovanju z Britanskim svetom iz Zagreba pripravila razstavo knjig in pripomočkov za učenje in poučevanje angleškega jezika. Razstava je odprta od 11. do 15. junija 1990 vsak dan med 8. in 16. uro v prostorih knjižnice.

BABILON

TOREK, 12. junija – za vse ljubitelje dobre glasbe skupina KARAMELA in znani vokalist DADO TOPIČ.
SREDA, 13. junija – prijeten večer z Josipo Lisac in bandom.

Black Jack club

Danes najnovejša HOUSE glasba v sodelovanju z največjo prodajalno plošč v Londonu »VIRGIN MEGASTORE«.
SREDA, 13. junija 1990 nastopajo »CACADU LOOK«.

hipodrom

Celovška 25 Ljubljana

Modna revija Boutique **Lidia** in nastop skupine: **Avia** 12.6. po 22. uri.

sta-2299

ŠKUC

Galerija ŠKUC, Stari trg 21, Ljubljana

Vabimo vas na otvoritev razstave fotografij IGORJA ANĐELIĆA, ki bo v torek, 12. 6. ob 21.30. Na otvoritvi bodo s svojo točko sodelovali člani plesnega teatra, poskrbljeno pa bo tudi za strokovno vodstvo po razstavi. Vabljeni!

URŠKA

več kot plesna šola

NA GOSPODARSKEM RAZSTAVIŠČU
hala B2/II – tel.: 327-651
INFORMACIJE, REZERVACIJE, VPIS:
od 10. do 12. ure in od 15. do 20. ure

Vabimo k vpisu v julijsko plesno šolo, ki bo potekala:
– vsako dopoldne od 9. do 12. ure za otroke in mladino
– vsak večer od 19. do 22. ure za odrasle.

ZAPLEŠIMO V POLETJE Z URŠKO

SVETOVNI PLESNI PROGRAM

PLESNA ŠOLA KAZINA

Trg osvoboditve 1 Ljubljana tel. 214-348

AKROBATSKI ROCK AND ROLL
Sprejem novih članov v pripravljalno skupino bo:
do 12 let, ned., 10. 6., ob 10. uri
do 15 let, ned., 10. 6., ob 11.30
nad 16 let, ned., 10. 6., ob 12.30.

Univerza E. Kardelja institut »jožef stefan« ljubljana,

VABILO NA KOLOKVIJ OB SREDAH NA IJS

V sredo, 13. junija 1990, bo na Institutu »Jožef Stefan« zanimivi predavanji dveh mladih raziskovalcev; mag. Anton Ramšak: Gibanje nosilcev naboja v oksidnih superprevodnikih; Marko Starič, dipl. inž.: Razvoj aparature za pozitronsko tomografijo. Predavanji bosta ob 13. uri v predavalnici Instituta »Jožef Stefan«, Jamova 39.

Vljudno vabljeni!

ASTRA VELETRGOVINA p.o. LJUBLJANA

Astra – Veletrgovina, p. o., Ljubljana, Titova 77

Komisija za delovna razmerja objavlja prosta dela oz. naloge:

1. komercialista na terenu – specialist za področje plastika (predstavništvo Ljubljana)
2. komercialista na terenu – specialist za področje gradbeništva (predstavništvo Ljubljana)
3. komercialista na terenu – specialist za področje biroopreme (predstavništvo Ljubljana)

Pogoji:
V. stopnja strokovne izobrazbe ekonomske, komercialne, tehnične ali splošne smeri, 2-letne delovne izkušnje pri podobnih delih, vozniških izpit B kategorije.

Delovno razmerje sklenemo za nedoločen čas s polnim delovnim časom in poskusnim delom v skladu s Pravilnikom o delovnih razmerjih.

Pisne ponudbe s priloženimi dokazili o izpolnjevanju objavljenih pogojev naj kandidati posredujejo na naslov: ASTRA Veletrgovina, p.o., Ljubljana, Titova 77, Splošno kadrovska služba, v 8 dneh po objavi.

8-3210

LJUBLJANSKI KINEMATOGRAFI

KINOTEKA
ob 17.30 in 21. uri
PARIS – TEKSAS (PARIS, TEXAS), Zah. Nemčija–Francija, 1984. R.: Wim Wenders. I.: Harry Dean Stanton, Nastassja Kinski.

KOMUNA
ob 10. uri (matineja)
LEGENDA (LEGEND), ZDA, melodrama. I.: Tom Cruise;
ob 17., 19. in 21. uri
VELIKA MODRINA (THE BIG BLUE/LE GRAND BLUE), Francija, melodrama;

UNION
ob 16., 18. in 20. uri
GLEJ NO, KDO SE OGLAŠA (LOOK WHO'S TALKING), ZDA 1989, komedija. I.: John Travolta. KLASIFIKACIJA SPS: B. Film se izteka.

MINI KINO UNION
ob 17., 19. in 21. uri
UMETNI RAJ, slovenski film, 1990, melodrama. R. Karpo Godina. Film se izteka.

VIČ
ob 16., 18. in 20. uri
SLEPI BES (BLIND FURY), ZDA, 1989, akcijski.

BEŽIGRAD
ob 16., 18.15 in 20.30
LOV NA RDEČI OKTOBER (THE HUNT FOR RED OCTOBER), ZDA, 1990, avanturistična drama. I.: Sean Connery, Alec Baldwin. KLASIFIKACIJA SPS: A

ŠIŠKA
ob 16., 18. in 20. uri
JAMES BOND JE BILA ŽENSKA (NEVER SAY DIE), ZDA–Zelandija, 1988, akcijski thriller.

TRIGLAV
ob 16., 18. in 20. uri
MAŠČEVANJE NERDSOV (REVENGE OF THE NERDS), ZDA, komedija.

MOJCA
ob 16. in 17.30
SMRKCI PRIHAJAJO, ZDA–Belgija, risanka.

SLOGA
ob 10. in 12. uri
VSE ZA NJEGOVE OČI, ZDA (V);
ob 14., 16., 18. in 20. uri
VROČE USTNICE, ZDA.
ob 22. uri
NEBEŠKE LISIČKE, ZDA.

DOMŽALE:
ob 17., 19. in 21. uri
GROZLJIVE SANJE (BAD DREAMS), ZDA. Premiera.

Prodaja vstopnic uro pred prvo predstavo.

MARIBOR
PARTIZAN: amer., LAMBADA, ob 17., 19. in 21. uri.
UNION: amer., JEKLENA PEST PRAVICE, ob 17. in 19. uri.
Opozorilo obiskovalcem: danes ob 20.30 bo v dvorani Union nastopil Mariborski oktet! Filmske predstave ob 21. uri ne bo!
KINO GLEDALIŠČE: amer., LA BAMBA, ob 16.30, 18.30 in 20.30.
UDARNIK: amer.-ital., SUPERPOLICAJA IZ MIAMIJA, ob 17. in 19. uri.
Erotični, PORNO DEKLICA, ob 21. uri.
MATINEJSKI SPORED – PARTIZAN:
Amer., JEKLENA PEST PRAVICE, ob 10. uri.
Erot., DEKLETA IZ TAKSIJA!, ob 12. uri.

SORA – ŠKOFJA LOKA: amer., KNEZ TEME, ob 20.30.

CENTER – KRANJ: amer., DRUŽINSKA STRAST, ob 16., 18. in 20. uri.
STORŽIČ – KRANJ: hongkon., V TIGROVEM GNEZDU, ob 18. in 20. uri.
ŽELEZAR – JESENICE: NI KINOPREDSTAV!
DUPLICA: amer., KITAJSKA ZVEZA, ob 20. uri.
RADOVLJICA: amer., JOHNNY 5, ob 20. uri.
BLED: ital., ŽENA NA DOPUSTU, ob 20. uri.
DELAVSKI DOM – ZAGORJE: amer., KITAJSKA ZVEZA, ob 19. uri.
DELAVSKI DOM – TRBOVLJE: amer., SMRTONOSNO OROŽJE, ob 18. uri.
Amer. (trda erotika), PLAVI ANGEL, ob 20.30.
ČRNOMELJ: amer., KONAN (II. del), ob 20. uri.
NOVO MESTO: amer., VRNITEV V PRIHODNOST (II. del), ob 18. in 20. uri.
KRŠKO: amer., POLJUB ŽENSKE PAJKA, ob 20. uri.
ROGAŠKA SLATINA: vojni, JURIŠ NA BAZO GLORIA, ob 18. uri.
SOČA – NOVA GORICA: amer., DRAGA POMANJŠAL SEM OTROKE, ob 18. uri.
Jugosl., ČAS ČUDEŽEV, ob 20. uri.
SVOBODA – ŠEMPETER PRI GORICI: amer., UMRI POKONČNO, ob 20. uri.

DEŽURNI ZDRAVNIK

LJUBLJANA

1. Nujna ambulantno-medicinska pomoč v Ljubljani za odrasle neprekinjeno v Urgentnem bloku Univerzitetnega kliničnega centra (vhod iz Bohoričeve ulice): za otroke in mladino do 15. leta starosti – ob delavnikih čez dan v otroških in šolskih dispanzerjih Zdravstvenega doma Ljubljana; – ponoči od 19. od 7. ure, ob nedeljah in praznikih v pediatrični dežurni ambulanti – dispanzer za otroke Center, Ulica stare pravde 2, tel. 327-942.

2. Za nujno zdravniško pomoč na domu kličite po tel. 323-060. V primeru življenjske nevarnosti ali ogroženosti pa po tel. št. 94. Za otroke in mladino do 18. leta starosti se ob delavnikih od 7. do 19. ure obračajte na otroške in šolske dispanzerje Zdravstvenega doma Ljubljana. Pediatrična dežurna ambulanta od 19. do 7. ure, ob nedeljah in praznikih pa bo zagotavljala le v izjemnih primerih prevoz otrok z reševalnim vozilom v ambulanto. V takem primeru kličite po tel. 327-942.

3. Prebivalci občine Grosuplje – Ivančna Gorica naj kličejo za nujno zdravniško pomoč na domu podnevi v redne ambulante. Ponoči od 19. do 7. ure zjutraj in ob nedeljah ter praznikih ves dan pa na telefonsko številko 783-039 ali 783-006. Če se zdravnik ne javi, ker je na terenu, naročite obisk na Reševalno postajo Ljubljana, telefonska številka 94, ki ga bo preko radio-zveze posredovala zdravniku na teren.

4. Nujna zobozdravstvena pomoč je vsak delavnik, nedeljo in praznik v prostorih TOZD Center, Zdravstvenega doma Ljubljana, Metelkova ulica 9, pritličje, soba št. 50.

Ambulanta nudi pomoč v nujnih primerih in sicer ob delavnikih od 19. do 23. ure, ob nedeljah in praznikih pa od 7. do 23. ure.

Ob delavnikih med 7. in 19. uro nudijo zobozdravstveno prvo pomoč dispanzerji za zobozdravstveno varstvo Zdravstvenega doma Ljubljana.

»Klic v duševni stiski« deluje od 19. do 7. ure naslednjega dne. Kličite po tel. (061) 313-715. Telefonski številki za nujno zdravniško pomoč za vojaške zavarovance sta 331-142 in 224-903.

DEŽURNA LEKARNA

LJUBLJANA
Nočna in nedeljska dežurna služba: LEKARNA MIKLOŠIČ, Ljubljana, Miklošičeva 24. Izdaja nujnih zdravil in zdravil na recepte, predpisane istega dne.

MARIBOR
Nočna in nedeljska dežurna lekarna: Lekarna Glavni trg 29.

V IZOLI, POD TRIBUNAMI STADIONA NOGOMETNEGA KLUBA IZOLA POSEDUJEMO OZ. PRODAJAMO ŠE ZADNJI POSLOVNI PROSTOR, VELIK

66,7 m², V IV. GRADBENNI FAZI

PROSTOR JE PRIMEREN ZA GOSTINSKE, TRGOVSKE, POSLOVNE IN DRUGE NAMENE.

INFORMACIJE DOBITE PRI: »PIMAR«, PIRAN, CESTA JLA ŠT. 4, 66330 PIRAN, tel. (066) 73 545 ali 73 547, telefaks (066) 75 989.

12-3321

STIKOVA VROČA LINIJA

ZVEDELI VČERAJ – VELJA DANES!

UGODNO računalniki MIKROHIT	mikrohit 286/12MHz – 32,800.00 din mikrohit 286/NEAT/16MHz – 34,500.00 din mikrohit 286/20MHz – 36,400.00 din – 1 Mb ram, 40 Mb HD, mini tower – 12 mes. garancija, brezplačna inštalacija, terenski servis Informacije: PC h.and d.o.o., Apihova 17, Ljubljana, tel.: (061) 315-420, 372-932.
HUJŠANJE BREZ LAKOTE	8-12 kg mesečno, pod kontrolo zdravnika specialista. Pokličite tel.: (061) 212-374. Salon za zdravje in lepoto, Levstikova 14.
GRADBENI MATERIALI od 10–25% ceneje v GPC GRAMEX in poslovalnicah LESNINE – LGM	Našim kupcem od 25. 5. do 25. 6. 1990 ponujamo gradbene materiale, ki so 10–25% cenejši. Popuste priznavamo vsem kupcem, ki blago plačajo z gotovino in članom stanovanjskih, obrtnih in kmetijskih zadrug z naročilnico zadruge – končnim uporabnikom. Na sedežu GPC GRAMEX na Verovškovi 72 v Ljubljani omogočamo graditeljem pod ugodnimi pogoji tudi možnost vključitve v stanovanjsko zadrugo. Pričakujemo vas v GPC – Gradbeno prodajnem centru Gramex in poslovalnicah Lesnine – LGM vsak dan, razen nedelje med 7. in 19. uro in soboto med 7. in 13. uro.
ŠKODA FAVORIT po ugodni ceni	Dobava takoj. Vse inf. pri podjetju AVTOIMPEX, Ljubljana, Celovška 150, tel.: (061) 555-025.
MEDNARODNO PODJETJE SLOVENIJALES VABI V SVOJ PRODAJNI CENTER	PRODAJNI CENTER MEDNARODNEGA PODJETJA SLOVENIJALES je v svojih Salonih pohištva na Titovi 52 v Ljubljani in Plemljevi 86 v Vižmarjih svojo bogato izbiro domačega in uvoženega pohištva dopolnil še s posebnim programom Mebla iz Nove Gorice. Sistemsko pohištvo FORMA, sedežne garniture, oblečene v izjemno kakovostno in lepo oblikovano uvoženo tkanino, jogi vzmetnice, jogi postelje, svetila, vrtne garniture ... vse to ni samo paša za oči, ampak zaradi ugodnih prodajnih pogojev dosegljivo za vsak žep. H kakovostnemu pohištvu pa sodijo tudi kakovostne preproge. Tudi na to so v Slovenijalesu mislili in v mesecu juniju ZNIŽALI CENE preprogam in talnim oblogam za VEČ KOT 50%.
MEDNARODNO PODJETJE SLOVENIJALES VAS VABI	V kletni etaži Prodajnega centra SLOVENIJALES na Titovi 52 vas v prenovljeni in bogato založeni samopostrežni trgovini pričakujejo z največjo izbiro svetil, bele tehnike, uvoženih in domačih talnih in stenskih keramičnih ploščic, ročnega in električnega orodja, akustike, zabavne elektronike in veliko izbiro blaga splošne porabe. Celo gorska kolesa, uvožena iz Taiwana, imajo še v zalogi.
SKUPAJ Z EVROPO PRAZNOVANJE OB 25-letnici POMIVALNIH STROJEV BOSCH	Otresite se nepotrebnega dela, saj ga varčneje opravi stroj! Praznujte z nami, kajti to je praznik kakovosti, napredka in prijaznega okolja. Do 31. 8. praznujemo jubilej in ob tej priložnosti nudimo zapeljive nakupe; – nov, »jubilejni« pomivalni stroj, ki v sebi skriva dvojno presenečenje – posebno ugodna ponudba pralnega stroja in mikrovalovne pečice – VSEM kupcem Boschevih gospodinjskih strojev omogočamo 6-mesečno obročno plačevanje (tudi podjetjem). Zastopa in prodaja: Avtotehna, Titova 36 prodajalni: Titova 36, tel.: (061) 317-044, Celovška 228, tel.: 573-555 komerciala: tel.: (061) 320-240, 320-948.
VIRTUS, d.o.o., CAR marketing, Dolomitska 9	vam po izredno ugodnih cenah ponuja svoje storitve pri nakupu avtomobilov mitsubishi colt 1300 GL (10.700 DEM) in mitsubishi lancer 1500 GLX (12.800 DEM). Količine omejene! Inf. po tel.: (061) 574-850 vsak delavnik od 10. do 12. in od 16. do 18. ure.
MEROSLOVJE NA SLOVENSKEM	Ob razstavi Meroslovje na Slovenskem bo v sredo, 13. 6., ob 10. uri v Kulturno informacijskem centru Križanke, Trg francoske revolucije 7, v Ljubljani **predstavitev Inštituta za kakovost in metrologijo** z demonstracijo pregleda in umerjanja elektro merilnih instrumentov. Vabljeni!
NOVA BANKA, d.d., NADALJUJE S PRODAJO DELNIC	Delnice so na voljo dosedanjim delničarjem, novim fizičnim in pravnim osebam, predvsem pa tistim, ki o denarju razmišljajo. Vrednost ene delnice je enaka dinarski protivrednosti 209,00 ECU-jev, preračunano po srednjem tečaju na dan vplačila. Vpis in vplačilo delnic traja do 15. 6. 1990. Informacije: NOVA BANKA, d.d., Šubičeva 3, 61000 Ljubljana, tel.: (061) 211-617 ali (061) 211-631.
POSEBNA PONUDBA SALONA »UNIKA«: šivalni stroji, kristal, usnjena galanterija, ure, svetila	V salonu UNIKA lahko poleg rednega proizvodnega programa JAVOR kupite tudi šivalne stroje, drobno usnjeno galanterijo, kristal, stenske ure in svetila. **Po konkurenčnih cenah** lahko v UNIKI kupujete **na kredit.** Salon UNIKA v Ljubljani (poslovalnica JAVOR), Celovška 268, telefon: (061) 575-636 in salon UNIKA v Pivki, (nasproti poslovne zgradbe JAVOR), tel.: (067) 51-010.
STARO ZA NOVO 35% nižje tovarniške cene	Prinesite katerikoli telefon v prvo trgovino, kjer prodajajo nove, in si za **35% nižjo ceno** izberite drugega – Iskrinega seveda. V sodelovanju z **radiom GA-GA** gostovanja po Sloveniji. **Danes, 12. 6. 90, v Celju ... Vabi vas Iskra Terminali.**
KODA PS, d.o.o., tel.: (061) 210-928	Zavarujte svoje stanovanje, hišo, lokal in avto z varnostnim sistemom. **KODA PS, d.o.o., Cankarjeva 3, Lj.**
Samopostrežna trgovina in diskont SONČNICA, BS 3, Ul. narodne zaščite 10, tel.: (061) 348-493.	Ponuja vam **akcijsko prodajo živilskih izdelkov:** milanska salama kg 128 din, čajna salama kg 98 din, panceta kg 98 din, sir gauda kg 62 din, sladkor kg 9,90 din, olje Konzum 13,60 din liter, kava Santana kg 85,70, sirupi ribez, limona, malina 24,70 din. Nudimo vam tudi **akcijsko prodajo vin:** merlot Brda liter 19,90 din, briški Rose 0,70 l, 26,40 din, vipavsko belo 17,80 din, vipavsko rdeče 17,80 din, namizno belo Ero 15 din. Po zelo ugodnih cenah imamo tudi v zalogi veliko izbiro tikveških vin. Ugodno pa vam nudimo tudi detergent za posodo 1,2 l 30 din, toaletni papir-role 4,60 din, papirnate brisače 2 kosa 26,70 din. **PRI NAKUPU NAD 200,00 DIN VAM DAJEMO 5% POPUSTA.** Se priporočamo!
ŠPANIJA BENETKE PALMANOVA, TRST GARDALAND PEKING	22. – 29. 6., cena 1.190,00 din + 190 DEM 16. 6., cena 235,00 din izredno ugodni nakupi, 15. 6., 150,00 din 23. 6., cena 259,00 din 1. – 8. 7., cena 5.300,00 din + 400 USD – 3 obroki **SLAVNIK,** Tavčarjeva 8a, Ljubljana, tel.: (061) 321-351, 321-552.
ALPIS CLUB, Društvo slovenskih športnih delavcev v turizmu	vam ponuja pustolovščino v kanuju – spust po istrski reki Mirni ter krožne vožnje po Bohinjskem jezeru, obakrat s piknikom in zabavnimi igricami. Primerno za posameznike, ogranizirane skupine, kolektive ... Atraktivno vožnjo zmore prav vsakdo. Reklamna cena izleta je 400,00 din. Vabljeni na celodnevni izlet v Istro, ki bo v soboto, 23. 6., odhod z avtobusom ob 8. uri pred halo Tivoli. Število prijav je omejeno. Inf. in prijave po telefonu: (061) 59-271 in 577-492.
KOMPAS MOSKVA – PEKING	Organiziramo potovanje s Transsibirsko železnico: Moskva – Peking, odhod 12. 7. Rezervacije mest in vozovnic v Kompasu, Nazorjeva 4, Ljubljana ali po tel.: (061) 219-069 od 7.30 do 16. ure.
TRGO PROM	Trgovina z avtomobili in avto deli ter bife vas pričakujeta na **glavnem avto sejmu na Viču vsak dan od 10. do 18. ure.** Ugodna ponudba BMX koles.
OBRTNIKI POSAMEZNIKI GRADITELJI STANOVANJSKE ZADRUGE POZOR!	Še vedno **najceneje:** maloprodajne cene z **davkom:** jupol – 30 kg, 297,00 din – 10 kg, 125,60 din lak za parket sijaj – 5 l za 20 m² – 546,00 din garnitura lamelni parket hrast ekstra – cena brez davka 160,00 din izotekt V 3 – 303,60, V 4 – 370,70 din Informacije tudi za drug **gradbeni material:** TRGOVSKO PODJETJE ASTER, d.o.o., Šmartinska 152 – **hala 1,** Javna skladišča telefon: (061) 443-322, int. 273-281.
AERO, p.o., Celje TP Strojegradnja Demonstracija kopirnega aparata AB 450 ○ ☆	**Podjetje AERO TP Strojegradnja** demonstrira uporabo **kopirnega aparata AB 450,** ki je namenjen kopiranju načrtov na **aero diazo kopirnem papirju.** Demonstracija bo 13. 6. 1990 od 9. do 14. ure v prostorih Mladinske knjige, Dolenjska c. 43, Lj. Vabljeni!
HITACHI	– HIFI, radio-kasetofoni, mikrovalovne pečice, sesalniki za prah. EMONA COMMERCE, PCP FUTURA, Ljubljana, tel.: (061) 219-131, 219-107, ter PCP HOLIDAY INN SHOP, Ljubljana, Nazorjeva 2, tel.: (061) 219-550. – TV zaslon 55, 63, 70 cm, stereo, vgrajen teletekst. EMONA COMMERCE, Titova 21, Ljubljana, tel.: (061) 326-677, 324-786.
Do 31. 6. pohištvo v trgovini MAŽA v Ljubljani po neverjetno nizkih akcijskih cenah.	V trgovini **MAŽA, Tomšičeva 4,** Lj (poleg Name), tel.: (061) 215-748 prodajamo kuhinje SVEA Gorenje, sedežne garniture Lesna, dnevne, otroške sobe in spalnice Brežice in Krasoprema po enkratnih akcijskih cenah (3 m kuhinje Zala – bela, 10.986,00, Mateja hrast – 12.706,00, spalnica Avona 14.320,00, Rebeka 12.544,00, otroška soba Jure 7,422,00, sedežna garnitura Ana (trosed, kot, dvosed, fotelj 10,730,00). Ne zamudite priložnosti, ki se ne bo več ponovila!
Boutique ROKI	vam predstavlja mornarsko modo za dečke in deklice od 2 do 14 let. Tel.: (061) 219-515.

DNEVNIK »DELO«, KI GA IZDAJA ČGP DELO, TOZD DELO, JE 1. V. 1959 USTANOVILA SZDL SLOVENIJE • NASLOV UREDNIŠTVA: LJUBLJANA, TITOVA 35, TELEFONA N. C. 318-255, 319-255 • MALOPRODAJA – KOLPORTAŽA • YU DELO 31-255 • POŠTNI PREDAL 29, 61001 LJUBLJANA • TISK ČGP DELO, TOZD TISK ČASOPISOV IN REVIJ, LJUBLJANA, TITOVA 35 • NAROČNINA TEL. 315-366, **REKLAMACIJSKI ODD. DOSTAVE DNEVNIKA »DELO« ZA LJUBLJANO TEL. 318-880, LJUBLJANA, TITOVA 35, NON STOP OB DELAVNIKIH IN SOBOTAH** • POSAMIČNA ŠTEVILKA STANE 6,00 DINARJEV, SOBOTNA ŠTEVILKA 8,00 DINARJEV (POLNA CENA ZA EN MESEC 166,00 DINARJEV) • NAROČNINA S POPUSTOM ZA JUNIJ 1990 (ZA INDIVIDUALNE NAROČNIKE) 165,00 DINARJEV. ZNIŽANA NAROČNINA ZA UPOKOJENCE 148,50 DINARJEV • ZA PLAČNIKE PO BANKI (TRAJNI NALOGI) ŠE 5% POPUST • NAKAZILA NAROČNINE NA TEKOČI RAČUN: ČGP DELO – TOZD »DELO«, ŠTEVILKA 50102-603-48909 • LETNA NAROČNINA ZA TUJINO: ZDA 304 USD, AVSTRIJA 3.863 ATS, ZRN 540 DEM, FRANCIJA 1.840 FRF, ŠVICA 443 CHF, ŠVEDSKA 1.940 SEK, ITALIJA 420.000 ITL • PLAČILA NA DEVIZ. RAČUN PRI LB, ŠTEVILKA 50100-620-107-257300-27822/0; NAROČILA NA DNEVNIK DELO SPREJEMAMO VSAK DAN IN ZAGOTAVLJAMO DOSTAVO NA DOM V PETIH DNEH OD NAROČILA • ODPOVEDI LAHKO UPOŠTEVAMO OB KONCU MESECA • STIK – SPREJEM MALIH OGLASOV PO TELEFONU 318-866 ALI OSEBNO NA BLAGAJNI V ŠUBIČEVI 1 ALI TITOVI 35 OD 7. DO 19. URE • SPREJEM OSMRTNIC: OB DELAVNIKIH OD 7. DO 16. URE OZ. OB SOBOTAH OD 7. DO 11. URE OSEBNO (ŠUBIČEVA 1 IN TITOVA 35), PO TELEKSU YU DELO ST 31-633, S TELEGRAMOM ALI PO TELEFONU 318-866 (OD 14. DO 16. URE) ZA NAROČNIKE IZVEN LJUBLJANE • OGLASNO TRŽENJE, LJUBLJANA, TITOVA 35, 61001 LJUBLJANA, TELEFON 318-570, TELEFAX 318-570 • OB NEDELJAH IN PRAZNIKIH SPREJEMA OSMRTNICE (DO 16. URE) NEPOSREDNO CENTRALNA REDAKCIJA »DELA«, LJUBLJANA, TITOVA 35 OSEBNO ALI PO TELEFONU 315-366 ZA NAROČNIKE IZVEN LJUBLJANE • ROKOPISOV NE VRAČAMO
TELEFON DEŽURNEGA UREDNIKA 318-252, TELEKS YU DELO 31-255, TELEFAKS 311-871

STIKOVA VROČA LINIJA
ZVEDELI VČERAJ - VELJA DANES!

BARVATI ALI NE BARVATI?
Gotovo bo vaša odločitev lažja, če boste v dneh do 16. junija obiskali eno od pridajaln kranjskega MERKURJA. Helios in Merkur vam nudita **20%** znižanje cen za izdelke iz proizvodnega programa domžalskega HELIOSA.

VEČERI Z NARODNO-ZABAVNO GLASBO VSAK PETEK V »RIO«, VSAKO SOBOTO NA »LIVADI«.
Gostilna »RIO« prireja vsak petek od 19. do 24. ure srečanje z ansamblom »JEVŠEK«, gostilna »LIVADA« pa vsako soboto srečanje z ansamblom »VIGRED«, tudi od 19. do 24. ure. Prireditve bodo na vrtovih, v RIO pa ob slabem vremenu v restavraciji. Lahko boste plesali, jedli in pili pa prav tako. Vstopnine ni, cene so ugodne. Pridite!

Salon pohištva MAROS, Šmartinska 152, (Javna skladišča, hala 8)
vam ponuja bogato izbiro pohištva in dopolnilnih programov po izjemno nizkih cenah (sedežna garnitura že za 7.900, spalnica za 10.500 din). Popusti do 60%, potrošniški kredit na 6 mesecev pod ugodnimi pogoji. Odprto vsak dan od 9. do 12. in od 14.30 do 19. ure, ter ob sobotah od 9. do 12. ure, tel.: (061) 443-322/352.
Veseli bomo vašega obiska. Parkirni prostor je zagotovljen.

APARTMAJI NA CIPRU
še nekaj prostih mest v apartmajih za 2 do 5 oseb v največjem turističnem središču Cipra – LIMASSOLU, 7– in 14–dnevne ponudbe. Inf. po tel.: (061) 313-366, int. 70 – Adria Airways in SPIK Izola, tel. (066) 61-919.

POČITNICE
Poreč, Pula, Rabac, Kraljevica, v hotelih in apartmajih po ugodnih cenah in ugodnih plačilnih pogojih – kredit. Inf. in rezervacija **MONTENEGRO EXPRESS** Celje, (063) 25-133 ali 25-146.

POČITNICE V TURČIJI EMONA GLOBTOUR
Evropa jo je že odkrila, odkrijte jo še vi! Hoteli in apartmaji z bazeni; 1 teden počitnic stane 3.600,00 din, 14 dni 4.600,00 din, plačilo v 5 obrokih. Inf. po tel.: (061) 327-743, 217-474.

KOSILO
Mignon juha, konjski ramsteak na žaru, dušene lisičke, peteršiljev krompir, glavnata solata **za 40 din. Gostinsko podjetje Črnuče, Gostilna ROGOVILC,** Titova 284, tel.: (061) 372-183.

MALICA PO MOJEM OKUSU
Piščančji file na žaru, dušene lisičke, peteršiljev krompir ali mornarski špageti, glavnata solata s fižolom **za 35 din. Gostinsko podjetje Črnuče, PE BEŽIGRAJSKI HRAM,** Hranilniška 1, tel.: (061) 322-714.

GRAFFIT IZOLA
V središču Izole smo odprli knjigarno in papirnico z oddelkom prodaje šolskega, pisarniškega in računalniškega pribora. Če vas zanima prodaja vaših izdelkov s teh področij, nas pokličite po tel.: (066) 63-707 ali 61-488.

VAŠA TRGOVINA SLOVENIJA AVTO
Cenjeni porabniki! Pri nakupu avto gum za gotovino nudimo **10% POPUST in brezplačno montažo.** Možnost nakupa tudi na kredit. Se priporočamo. Vaša trgovina Slovenija avto. Prodajalne: Vošnjakova 16, Samova 14, Ljubljana.

PODJETNIKI, POTREBUJETE HOSTESE?
Za sodelovanje pri sejemskih nastopih, revijah in promocijah angažiramo hostese. **SPARK d.o.o.,** tel.: (061) 301-064, 301-044 in 317-221.

IMATE TEŽAVE S PSOM?
Prijavite se na 20-urni tečaj **OSNOVE RAZUMEVANJA, VZGOJE IN ŠOLANJA PSOV.** Začetek 14. 6. ob 17.30 v prostorih KS Trg osvoboditve, Židovska steza 2. Prijave Trgovina LOVEC, LESI (Supermarket), ZOO Market Preis, **tel.: (061) 484-715, od 17. ure dalje.**

DOMUS vabi organizatorje čiščenja
na svetovalno akcijo **ČISTO NA DELOVNEM MESTU.** Sodobno tehnologijo čiščenja z aparati in sredstvi vam posredujejo: **TASKI, CIMEX, KÄRCHER, NILFISK, ROLBA, ILIRIJA, POLIKEM EDIX, KIMI, TEKSTILNA TOVARNA PREBOLD, FERROMOTO in strokovnjaki Domusa.**

AKCIJSKA PRODAJA SVETIL SIJAJ V NAMINIH PRODAJALNAH
V prodajalnah NAME v Ljubljani, Titovem Velenju, Kočevju in Škofji Loki imate ugodno priložnost, da kupite za **30% ceneje** moderna svetila, ki bodo polepšala vaš dom.
Akcijska prodaja je omejena od 12. do 30. 6. 1990. V dneh akcijske prodaje bomo predstavili in ponudili v prodaji tudi nov program kovinskega pohištva v kombinaciji s steklom.

»AVTOŠOLA MIKANEC« Ljubljanska 120 Domžale
organizira tečaj CPP in tečaj PMP v Centru srednjih šol, Cesta talcev, Domžale. Cena tečaja CPP je 400,00 din, PMPO – 200,00 din. Prijave sprejemamo do 20. 6. po tel.: (061) 721-947 ali v sprejemni pisarni: Ljubljanska 102 (bivša zgradba milice). Začetek tečaja bo 20. 6. ob 16. uri.
Po končanem tečaju je zajamčena vožnja vsem kandidatom 4× tedensko.
Uradne ure poslovanja pisarne so pon., sr., pet. od 9. do 11. in od 15. do 17. ure.

Muzikalije v EXTREME, Brnčičeva 7, Ljubljana
Želite igrati klavir ali harmoniko doma, pa vam je nakup težko dosegljiv? Ponujamo vam najem **pianinov in harmonik** po principu **leasing.**
– Pred najemom plačate varščino v vrednosti 30% od celotne najemnine.
– Najem instrumentov traja 4 leta.
– Po preteku leasinga lahko glasbilo odkupite po amortizirani vrednosti.
Podrobnejše informacije: **EXTREME, tel.: (061) 372-218, 372-968, od 7. do 15.30.**

ŽELITE DELATI V USTVARJALNEM POKLICU IN IMATE LIKOVNE SPOSOBNOSTI?
Srednja šola za oblikovanje in fotografijo Ljubljana in Delavska univerza Žalec vas vabita, da se vključite v izobraževanje ob delu za poklic modnega ali industrijskega oblikovalca. Pogoj je končana vsaj triletna poklicna šola. Predavanja bodo v Žalcu, pred začetkom bo preizkus likovne nadarjenosti. Prijave in inf. na Delavski univerzi Žalec po tel.: (063) 711-417 vsak dan od 7. do 16. ure.

FIBON, d.o.o., Domžale
prireja v juliju dvotedenske avdio-video tečaje angleščine in računalništva za šolsko mladino. Tečaji za mlajše učence bodo začetni, za učence od 5. razreda dalje pa izpopolnjevalni in prilagojeni tudi tistim s šibkejšim šolskim znanjem. Tel.: (061) 722-619 od 18. do 22. ure.

POVEJ, KJE SE OBLAČIŠ
V prodajalni **Zlato runo,** Cankarjev trg 1, Vrhnika najdete oblačila v vašem stilu: slogovna in barvna usklajenost, športna eleganca, opazna kakovost. Večina modelov je iz kolekcij **POCO LOCO** in **BIK BOK** – Metka Celje. Srečamo se lahko vsak dan med 9. in 12. ter med 15. in 19. uro, ob sobotah med 8. in 12. uro.

Iskra Avtomatika, Stegne 21, Ljubljana, Tel.: (061) 572-331 BIAM '90
Vabimo vas, da nas od 11. do 16. 6. 1990 obiščete na mednarodnem sejmu BIAM v Zagrebu, v paviljonu 8a, na stojnici 3.
Predstavili vam bomo naš kompleten program za avtomatizacijo v industriji;
– merilni sistemi za vse vrste obdelovalnih strojev
– pozicionirni in numerični sistemi
– programabilni krmilniki.
Vabljeni!

PRODAJALNA Z OKUSOM PO LEPEM: DELOVA KNJIGARNA – GALERIJA
V naši trgovini na **Tavčarjevi 5** lahko poleg knjig in domačih ter tujih revij kupite tudi darilo za druge ali zase. Na voljo so vam male plastike, izdelki iz poslikanega stekla in kristala ter uporabni in okrasni predmeti iz lesa. Opozarjamo na **bogato ponudbo slik** priznanih avtorjev: olja, grafike, akvareli, perorisbe, slike na steklu. Pri nas kupljene ali prinesene slike tudi uokvirjamo. Vsakih 14 dni se bo v naši galeriji predstavil drug avtor: trenutno razstavljamo in prodajamo dela **Tea Tavželja iz Portoroža.**
Vsega vam ne moremo opisati z besedami, zato pridite in si oglejte našo ponudbo!
DOBRODOŠLI V DELOVI KNJIGARNI – GALERIJI na Tavčarjevi 5, vsak dan od 8. do 19., ob sobotah do 13. ure!

PROFESIONALNE MOTORNE ŽAGE HUSQVARNA
Ugodna prodaja motornih žag 281 XP po 6.929 din, 266 XP po 6.436 din in 61 po 5732,00 din.
Žage so na voljo v Tomosovi trgovini na Partizanski 57 v Mariboru in v Intertradovi prodajalni na Moša Pijadejevi 29 v Ljubljani. Pošljemo pa vam jih tudi po pošti. ŽR 51400–690–63818 SDK Koper, s pripisom Kosignacija. Inf. Tomos konsignacija, tel.: (066) 31-111.

POLETNA ŠOLA SLIKANJA
Pripravljamo slikarsko kolonijo na ulicah stare Ljubljane, ob Savi in bližnji okolici, ki bo od 15. do 30. junija in jo vodi akademski slikar. Prijavite se na **CENTRU ZA PERMANENTNO IZOBRAŽEVANJE,** Vojkova 1, vsak dan do 15. ure do začetka šole, kjer dobite vse informacije, tudi po tel.: (061) 327-244 in (061) 314-737.

LETOVANJA '90
na Jadranu **od Kopra do Ulcinja,** križarjenje **po srednjem Jadranu.** Letovanje v Španiji – **Costa Brava,** avtobus, 10 dni, **1.155 din + 200 USD,** polni penzioni. Letovanje **v Turčiji,** letalo, 8 dni, **4.300 din,** polpenzioni.

ŠOLE JEZIKOV
šola angleškega jezika v **Londonu, Oxfordu in Cambridgeu** – zelo ugodno. **UNIS TOURS,** Ljubljana, Igriška 5, tel.: (061) 224-720, 224-723.

NAROČILA ZA OBJAVO OGLASOV V STIKOVI VROČI LINIJI SPREJEMAMO PO TELEFONU (061) 329-559 IN NA NASLOV ČGP DELO STIK, LJUBLJANA, TITOVA 35, DO 12. URE ZA OBJAVO NASLEDNJI DAN – DO ZAPOLNJENOSTI PREDVIDENEGA PROSTORA.

NA ISTO TELEFONSKO ŠTEVILKO LAHKO NAROČITE TUDI OBJAVLJANJE VAŠEGA SPOROČILA NA SVETLOBNEM »DISPLAYU« NA STAVBI GOSPODARSKE ZBORNICE V LJUBLJANI.

STIKOVA VROČA LINIJA TUDI NA RADIU PLUS OB 8.15 ○ ☆ NA TELETEKSTU TV LJUBLJANA

BEOGRAD Industrija obuće Beograd

Od 28. 5. do 18. 6.

VELIKO ZNIŽANJE

V PRODAJALNAH Industrije obutve **BEOGRAD**

40-60%

KRESNICE (061) 877-480

Uporabnike ceste št. M-1, Podkoren–Ljubljana obveščamo, da bo do 15. 6. 1990 na viaduktu Peračica oviran promet zaradi vzdrževalnih del na mostu.

Delna zapora prometa bo samo podnevi, **tudi v soboto in nedeljo.** Če bo deževalo promet ne bo zaprt.

8-1943

Inženiring Radovljica, p. o.
Podjetje za inženiring, projektiranje in razvoj, Gorenjska c. 26

razpisuje
po sklepu zbora delavcev podjetja dela in naloge

direktorja podjetja

Kandidati morajo poleg zakonskih pogojev izpolnjevati še naslednje: da imajo visoko izobrazbo; da imajo najmanj 3 leta delovnih izkušenj pri vodenju in organizaciji podjetij; da aktivno obvladajo vsaj en tuj jezik; da predložijo program razvoja podjetja.

Prijave z dokazili o izpolnjevanju razpisnih pogojev naj kandidati pošljejo v 8 dneh po objavi razpisa na naslov: I. RA. Inženiring, Gorenjska c. 26, 64240 Radovljica, z oznako Za razpisno komisijo.

Kandidati bomo o izbiri obvestili v 8 dneh po izbiri.

9-3249

---

du boris kidrič ljubljana, miklošičeva 26

objavlja
prosta dela in naloge

operativnega organizatorja izobraževanja

Pogoji:
– V. stopnja strokovne izobrazbe upravno-administrativne, ekonomske ali družboslovne smeri
– 3 leta delovnih izkušenj pri podobnih delih

Od kandidata pričakujemo, da je komunikativen in ima smisel za delo z ljudmi, da ima osnovna znanja za delo z računalnikom in znanje strojepisja.
Delo je po potrebi tudi v popoldanskem času.
Poskusno delo traja 2 meseca.

Kandidati naj pošljejo pisne ponudbe z dokazili o izpolnjevanju pogojev in opisom dosedanjega dela v 8 dneh po objavi na naslov: Delavska univerza Boris Kidrič, Ljubljana, Miklošičeva 26.
O izbiri bomo kandidate obvestili v 8 dneh po odločitvi.

12-3318

Poslovni sistem Mercator, d.d. Ljubljana

Mercator–Trgoavto, d. o. o., Koper, JLA 25/a

razpisuje

javno dražbo

za prodajo poslovnih prostorov v Novem mestu, Ljubljanska c. 8, in sicer:
1. Prvo nadstropje stavbe na zgoraj navedenem naslovu v izmeri okoli 111 m², prostor je potrebno adaptirati, za izklicno ceno 420.000,00 din.
2. Lopo ob zgoraj navedeni stavbi v izmeri okoli 155 m² s pripadajočim zemljiščem v izmeri okoli 400 m² za izklicno ceno 280.000,00 din.

Točna odmera in poračun bo opravljen po javni dražbi.

Prostore lahko kupite ločeno ali skupno.
Javna dražba bo 21. 6. 1990 ob 13. uri v Novem mestu, Ljubljanska c. 8.

Interesenti morajo pred začetkom javne dražbe vplačati 10% izklicne cene kot varščino in o tem predložiti ustrezno dokazilo, ostali del kupnine pa plačati v 8 dneh po končani dražbi vse na žiro račun št. 51400-601-13789 SDK Koper.

Kupec plača vse stroške in davščine.

Dodatne informacije lahko dobite po telefonu št. 066/25-271.

11-3268

GRADIS

Razpisna komisija za imenovanje direktorja podjetja

Gradis Indust. podj. gradbenih izdelkov, p. o., Ljubljana

razpisuje dela in naloge

direktorja podjetja
pod naslednjimi pogoji:

– da ima višješolsko izobrazbo (VI. stopnje) ustrezne tehnične ali ekonomske smeri in tri leta delovnih izkušenj pri ustreznih vodstvenih delih ali srednješolsko izobrazbo (V. stopnje) gradbene smeri in pet let izkušenj pri ustreznih vodstvenih delih
– da predloži delovni program, iz katerega je razviden njegov vsebinski in organizacijski pristop k vodenju poslovanja in razvoja podjetja.

Mandat za opravljanje del in nalog direktorja podjetja traja 4 leta.

Prijave z dokazili o izpoljevanju zahtev, naj kandidati pošljejo v 15 dneh po objavi razpisa na naslov Gradis Industrijsko podjetje gradbenih izdelkov, p. o., Industrijska c. 2, Ljubljana, z oznako za razpisno komisijo.
O izbiri bomo kandidati obvestili v 15 dneh po odločitvi DS podjetja.

Informacije po telefonu: 061/443-722 – kadrovska služba.

8-3233

Univerza Edvarda Kardelja v Ljubljani Fakulteta za strojništvo, p. o., Murnikova 2, Ljubljana

Komisija za delovna razmerja

razpisuje dela in naloge

1. visokošolskega sodelavca
za področja Energetski sistem in toplotna postrojenja, Generatorji toplote in pare in Termodinamika

2. visokošolskega sodelavca
za področje Hidravlični stroji

Delo je za nedoločen čas s polnim delovnim časom.
Osebni dohodki so določeni s samoupravnim sporazumom.

Pogoji:
pod točko 1. in 2. zahtevamo VSI ustrezne smeri ter izpolnjevanje Zakona o usmerjenem izobraževanju Ur. l. SRS št. 11/80 in 25/89.

Prijave s pisnimi dokazili sprejema Komisija za delovna razmerja delavcev Fakultete za strojništvo v Ljubljani, Murnikova 2, v 15 dneh od objave razpisa.
Kandidate bomo o izbiri obvestili v 30 dneh po končanem zbiranju prijav.

7-3166

Termika, 61001 Ljubljana, Kamniška 25, podjetje za izolacijski inženiring

objavlja po sklepu DS

javno dražbo

za prodajo hiše v Mariboru, na Šentiljski ulici 40, z uporabno površino 160 m² in pripadajoče zemljišče – parc. št. 111, k. o. Košaki, Maribor, veliko 412 m².
Objekt je primeren za obrt, trgovino ali stanovanje.
Izklicna cena je 888.000,00 din.
Na dražbi lahko sodelujejo vse pravne in fizične osebe.

Ponudniki morajo pred javno dražbo plačati s prenosnim nalogom varščino v višini 10% od izklicne cene na račun ŽR 50-102-601-21847, v dobro Termike, izolacijski inženirig Ljubljana, Kamniška 25 z namenom: »varščina za javno dražbo«.
Varščino bomo uspelemu ponudniku vračunali v kupnino, drugim udeležencem pa jo bomo po javni dražbi vrnili.

Predstavnik pravne osebe mora imeti pooblastilo za licitiranje. Uspeli ponudnik mora skleniti pogodbo in plačati celotno kupnino na zgoraj navedeni žiro račun v 8 dneh po javni dražbi, sicer bomo pogodbo razveljavili in varščino zadržali.
Prometni davek mora plačati kupec posebej, prav tako pa tudi vse stroške v zvezi s prenosom lastništva.
Javna dražba bo v torek, 19. VI. 1990, ob 10. uri v Mariboru, na Šentiljski 40.

ODDAJA POSLOVNIH PROSTOROV v Ljubljani, na Podmilščakovi 25. Oddajamo pisarniške prostore v skupni izmeri 287 m². Prostori so opremljeni s pisarniškim pohištvom in telefonskimi priključki, mogoča je tudi priključitev na telefaks. Poleg stavbe je urejeno parkirišče.
Vse dodatne informacije v zvezi z nakupom hiše v Mariboru in oddajo poslovnih prostorov lahko dobite po telefonu 315-477, int. 24.

12-3323

RIKO

Po 50. členu Statuta podjetja

RIKO Ribniška kovinska industrija Ribnica

objavlja Delavski svet za delovna mesta s posebnimi pooblastili in odgovornostmi naslednji razpis

vodja sektorja marketing
Pogoji: – – visoka, višja ali srednja šola strojne ali druge ustrezne smeri
– delovne izkušnje 5 let. oz. 3 leta
– aktivno znanje angleškega ali nemškega jezika

vodja finančno računovodskega sektorja
Pogoji: – visoka, višja ali srednja šola ekonomske ali pravne smeri
– delovne izkušnje 5 let oz. 3. leta

vodja splošno informacijskega sektorja
Pogoji: – visoka, višja ali srednja šola pravne, organizacijske ali upravne smeri
– delovne izkušnje 5 let oz. 3 leta
– pasivno znanje enega od svetovnih jezikov

pomočnika direktorja
Pogoji: – visoka ali višja šola strojne, ekonomske ali organizacijske smeri, VII. ali VI. SZ
– delovne izkušnje 5 let oz. 4 leta
– aktivno znanje enega od svetovnih jezikov

vodja tehničnega sektorja
Pogoji: visoka, višja ali srednja šola strojne smeri
– delovne izkušnje 5 let oz. 3 leta

vodja sektorja kontrole kvalitete
Pogoji: – visoka, višja ali srednja šola organizacijsko proizvodnja smer ali strojna smer
– delovne izkušnje 5 let oz. 3 leta

Poleg navedenih pogojev morajo kandidati izpolnjevati še druge z zakonom predpisane pogoje.
Rok za sprejemanje prijav je 15 dni po objavi razpisa.
Kandidate bomo izbrali za 4-letno mandatno dobo.
Ponudbe s pisnimi dokazili o izpolnjevanju pogojev pošljite na naslov: Podjetje RIKO Ribniška kovinska industrija, Lepovče 23, 61310 Ribnica, Kadrovska služba.

11-3267

GOSTINSKO PODJETJE ČRNUČE
Ljubljana
Titova 284
61231 Črnuče

Komisija za delovna razmerja
objavlja prosta dela in naloge

1. kuharja
2. natakarja

Pogoji:
IV. stopnja gostinske šole ustrezne smeri, delovne izkušnje zaželene, izpit iz VD in higienski minimum; izmensko delo

Delovno razmerje bomo s kandidati sklenili za nedoločen čas s 3-mesečnim poskusnim delom.

Prijave z dokazili o izpolnjevanju pogojev pošljite v 8 dneh na naslov: Gostinsko podjetje Črnuče, Titova 284, 61231 Črnuče.

8-3234

Mednarodni center za prenos toplote in mase Beograd, Yugoslavia

organizira mednarodni simpozij na temo

sodobne proizvodne tehnologije

Svetovni strokovnjaki iz 25 držav bodo predavali o dosežkih v razvoju najmodernejših proizvodnih tehnologij za:
– plazmatične in laserske tehnike ter procese
– kompozitne materiale
– topljenje in soldifikacijo materiala
– obdelavo in oblikovanje materiala
– rast kristalov
– vesoljske in druge napredne tehnologije

Simpozij bo v Dubrovniku
Hotel Libertas
27.–31. avgusta 1990

Informacije in prijave:
Medjunarodni centar za prenos toplote i mase P. O. Box 522, 11001 Beograd
telefon (011) 455-663
faks (11) 4440-195 ali 458-676

Sponzorji simpozija:
UNESCO, Pariz
Institut Boris Kidrič, Vinča, Beograd
Nuclear Science Foundnation, Washington
USSR Academy of Sciences, Moscow
Hemisphere Publishing Corporation, New York
Institut »Lola Ribar«, Beograd

11-170

CROATIA osiguranje

CROATIA ZAVAROVANJE BO OD 26. JUNIJA LETOS POSLOVALA KOT

CROATIA ZAVAROVANJE – DELNIŠKA DRUŽBA

VPIS USTANOVITEVNIH DELNIC DO 15. JUNIJA LETOS

V VSEH POSLOVNIH ENOTAH CROATIA ZAVAROVANJA

TRADICIJA, VARNOST, ZAUPANJE SO JAMSTVO ZA VAŠE VLOGE

TELEVIZIJA

LJUBLJANA I

8.35 – 10.25 in 15.00–0.25 TELETEKST RTV LJUBLJANA
8.50 VIDEO STRANI
9.00 TV MOZAIK
SPORED ZA OTROKE IN MLADE
ZGODBE IZ ŠKOLJKE, 24. oddaja
9.30 OSMI DAN, ponovitev
10.15 VIDEO STRANI
15.15 VIDEO STRANI
15.25 ŽARIŠČE, ponovitev
15.55 POLETNA NOČ, ponovitev nadaljevank
MURPHY BROWN, ameriška nanizanka, 7/22
GLAS SRCA, ameriška nadaljevanka, 3/4
ČERNI GAD, angleška nanizanka, 7/18
18.00 TV DNEVNIK 1
18.05 POSLOVNE INFORMACIJE
18.10 SPORED ZA OTROKE IN MALDE
LONČEK, KUHAJ!: Janeževi upognjenci
18.20 CVETLIČNE ZGODBE: Potovanje
18.35 ŽREBANJE NAGRAD IN ODDAJA PERISKOP
19.00 RISANKA
19.15 TV OKNO
19.20 DOBRO JE VEDETI
19.30 TV DNEVNIK 2
19.55 VREME
20.05 F. NICOLINI: OČE BOM. italijanska nadaljevanka, 2/6
20.55 OPERNE ZGODBE: G. Verdi: OTHELLO, angleška serija, 8/10
21.50 TV DNEVNIK 3, VREME
22.15 POLETNA NOČ
MURPHY BROWN, ameriška nanizanka, 8/22
GLAS SRCA, 4. zadnji del ameriške nadalj.
ČERNI GAD, angleška nanizanka, 8/18
0.15 VIDEO STRANI

LJUBLJANA II

16.40 ITALIJA '90, SP v nogometu Belgija – Republika Koreja, prenos
19.00 NAŠA ŠESEM '90, 3. oddaja
19.30 TV DNEVNIK
20.00 ŽARIŠČE
20.30 ŽREBANJE LOTA
20.35 ITALIJA '90, SP v nogometu Nizozemska – Egipt, prenos
23.00 SATELITSKI PROGRAMI – POSKUSNI PRENOSI (do 0.00)

ZAGREB I

10.55 TV KOLEDAR
11.05 OD NAŠEGA DOPISNIKA
12.50 SILNICE: VITA, VITA, oddaja o kulturi
13.35 ZGODBE GRAHAMA GREENA, angleška nanizanka, 2/6
14.35 POROČILA
14.45 BARVA NOČI, ponovitev nočnega programa
16.50 JADRANSKI POTOPISI
17.00 TV DNEVNIK 1
17.20 UMETNIŠKI ZAKLADI VOJVODINE, izobraževalna oddaja
17.50 ZVEZDE IZ ZVEZDANA, dokumentarna oddaja za otroke
18.20 ŠTEVILKE IN ČRKE
18.40 RISANKA
18.45 LIPICANEC – POT V METAFORO, dokumentarni film
19.15 RISANKA
19.30 TV DNEVNIK 2
20.00 ŽREBANJE LOTA
20.05 ELLIS, ISLAND, ameriška nadaljevanka, 6/7
21.10 SIGNALI, kontaktni magazin
22.40 TV DNEVNIK 3
23.00 POROČILA ZA GOSTJE IZ TUJINE
23.05 BARVA NOČI, nočni program ŽE SPET TI, humoristična serija PLAVA TRAVA, ameriška nadaljevanka, 2/4
1.05 POROČILA

ZAGREB II

15.25 TEST
15.45 POROČILA
15.50 TV KOLEDAR
16.00 REGIONALNI PROGRAM: Slavonija in Baranja
16.30 MONDIAL
16.45 Verona: Belgija – Koreja
19.00 FELJTON
19.30 DNEVNIK
20.00 GOL SHOW
20.45 POROČILA
20.50 Palermo: Nizozemska – Egipt
22.50 VEČER ITALIJANSKEGA FILMA: LJUBEZENSKA ZGODBA

KOPER

12.00 ODBOJKA: World League: BRAZILIJA – ZDA (ponovitev)
14.30 ZLATI JUKE BOX (ponovitev)
16.00 BOKS (ponovitev)
16.45 RAZISKOVALNA BAZA – POSEBNA ODDAJA (ponovitev)
18.15 WRESTLING SPOTLIGHT
18.50 TV NOVICE
19.00 ODPRTA MEJA
19.30 TVD STIČIŠČE
20.00 JUKE BOX
20.30 BOKS
21.45 ŽREBANJE LOTO
21.50 TV NOVICE
22.00 EUROGOLF
23.00 SUPERCROSS

AVSTRIJA I

9.00 POROČILA
IN
SINNA MOCA – SUŽNJELASTNIKOVA HČI, ponovitev 165. dela
9.30 ANGLEŠČINA ZA ZAČETNIKE
10.00 ŠOLSKA TV
10.30 ANA KARENINA, ponovitev
12.40 BANGLADEŠ, 2. del: Voznik rikše Sazahan
13.25 POROČILA
13.35 MI, ponovitev
14.05 RISANKE
14.20 BATMAN, Moj prijatelj Neosaurus, 2. del
14.45 VESOLJSKA LADJA ENTERPRISE, Igra pokra
15.30 Otroški program
15.35 ALICE V ČUDEŽNI DEŽELI, risana serija po knjigi Lewisa Carrolla
16.00 AM, DAM, DES
16.30 ODDAJA Z MIŠKO, zabavne in poučne zgodbe
16.55 MINI ČAS V SLIKI
17.10 HENRY IN LEVA NOGA, 2. del angleške mladinske nadaljevanke po romanu Ann Pilling
17.35 MINI SREČANJE, gost: Ranihard Fendrich
17.55 RDEČE IN PLAVO
18.00 MI
18.30 HIŠNICA, Vse, kar je okroglo
19.22 ZNANJE DANES
19.30 ČAS V SLIKI 1
19.53 VREME
20.00 KULTURA
20.15 ZVENEČA AVSTRIJA, Nežni osvajalci
21.00 TV KOTIČEK ZA ŽIVALI
21.07 GIULIA, 9. del: Cena prostosti
22.00 POGLEDI S STRANI
22.10 DUHOVI
23.50 POROČILA
23.55 SATANAS – GRAD KRVAVE POŠASTI
1.15 ZAHODNO OD SANTA FE, Robateži
1.40 POROČILA

AVSTRIJA II

17.00 ŠOLSKA TV
10.00 ORIENTACIJA
18.30 SINHA MOCA — SUŽENJELASTNIKOVA HČI, 166. del
18.30 WURLITZER
19.00 LOKALNI PROGRAM
19.30 ČAS V SLIKI 1
19.53 VREME
20.00 ŠPORT
20.15 ŠPORT
SP V NOGOMETU 1990
BELGIJA — JUŽNA KOREJA, iz Verone
NIZOZEMSKA — EGIPT, iz Palerma (ob 21.00)
v oddmoru
ČAS V SLIKI 2
22.45 REPORTAŽE IZ TUJINE, oddaja zunanjepolitične redakcije
23.35 NOČNI STUDIO, portret Leopolda Kohra
0.20 POROČILA

RAI

7.00 JUTRANJI PROGRAM
9.40 SANTA BARBARA
10.40 RISANKE
11.00 TV NOVELA
12.00 POROČIAL
12.05 STVARI Z DRUGEGA SVETA
13.30 TRI MINUTE O, TV DNEVNIK
14.00 MONDIAL
14.30 MODRO REVO
15.00 ITALIJANSKA KRONIKA
16.15 MINUTA NIČ
18.45 SANTA BARBARA
19.40 MONDIAL
20.00 TV DNEVNIK
20.30 TVD
21.40 TOTO IŠČE ŽENO, film
0.00 NOČNI TVD
0.15 OPOLNOČI

RAI II

7. RISANKE
8.00 MODRO DREVO
8.30 ODDAJA
9.30 DOKUMENTARNA ODDAJA
10.00 DOKUMENT, oddaja, film
11.55 FILM
12.00 CAPITOL
13.00 OB TRINAJSTIH
13.30 MONDIAL
14.00 BEAUTIFUL
14.50 POSTALI BODO SLAVNI
15.30 ODDAJA
18.45 ŠE O MONDIALU
19.45 TV DNEVNIK
20.15 ŠPORT
20.30 IGRANI FILM, Nocoj, Mondial, nočni tvd, nočni film

MADŽARSKA I

9.20 TV TELOVADBA ZA UPOKOJENCE
9.25 AVTOMANIJA, pon. 2. dela angleške serije
9.50 VIDEO STRANI
9.55 RDEČE KAČE, poljski film (1981)
11.30 VIDEO STRANI
16.00 VIDEO STRANI
16.10 PANONSKA KRONIKA IZ REGIONALNEGA STUDIA PÉCS
16.20 NACHRICHTEN, poročila v nemščini
16.25 NAŠA OBRAZOVKA, oddaja za slovaško narodnost
16.55 RTV SLUŽBA ZA STIK Z JAVNOSTJO
17.00 XX. TV SREČANJE VESZPRÉM; Film s programa srečanja
18.30 BILANCA, četrt ure za gospodarstvo
18.45 VEČERNA PRAVLJICA
19.05 UPANJE ZA POTOMCE; Spored verske skupnosti madžarskih Židov
19.30 TV DNEVNIK
19.50 POLIP, 3. del italijanske serije
20.50 ITALIJA '90, NIZOZEMSKA – EGIPT, prenos iz Palerma
22.55 STUDI '90, kulturni TV tednik
23.55 TV DNEVNIK

MADŽARSKA II

15.45 TV 2 – Video strani – Reportaže – Vreme – Glasba – TV doktor, zdravniški nasveti – Vprašanja in odgovori
16.50 ITALIJA '90, BELGIJA – REPUBLIKA KOREJA, prenos iz Verone
18.50 TV 2
19.00 ZA OTROKE, ATOMSKA MRAVLJA, risanka
19.25 VIHARNI VITEZ, 1. del serije
20.00 TELEŠPORT
21.00 TV DNEVNIK
21.30 TV 2, zaključek dnevne redakcije
22.15 SCI-FI MAGAZIN, voditelj János Déri
22.50 MISLEC, znanstvena TV revija
23.35 TV 2

RADIO

PRVI PROGRAM

(Krvavec stereo 91,8 MHz(
4.30 Jutranji program; **5.50** Rekreacija; **6.50** Dobro jutro, otroci; **8.05** Znanja široka cesta; **8.35** Igraj kolce; **9.05** Z glasbo v dober dan; **9.35** Turistični napotki za goste iz tujine; **10.00** Dopoldanski dnevnik: Informacije, gospodarstvo, glasba; **11.05** Človek in zdravje; **11.30** Danes smo izbrali; **12.00** Poročila – Na današnji dan; **12.10** Pojemo in godemo; **12.30** Kmetijski nasveti; **12.40** Domača glasba; **13.00** Danes do trinajstih; **13.30** Radio danes, radio jutri; **13.38** Do štirinajstih; **14.05** Znanje za prihodnost; **14.20** Glasbena poslušalnica; **14.40** Radijski Merkurček; **15.00** Radio danes, radio jutri; **15.30** Dogodki in odmevi; **16.00** Od melodije do melodije; ***17.00 Studio ob sedemnajstih;***

● **Studio ob 17.00 – Večstrankarski sistem v Jugoslaviji (skupna oddaja jugoslovanskih radijskih postaj)**

18.05 Za ljubitelje lahke glasbe; **19.00** Radijski dnevnik; **19.35** Lahko noč, otroci; **20.00** Slovenska zemlja v pesmi in besedi; **20.35** Minute za . . .; **21.05** Radijska igra – Milan Jesih: Črepinje; **22.30** Slovenski pevci šansonov in evergrinov; **23.05** Literarni nokturno – Viktor Jerofejev: Anino telo.

DRUGI PROGRAM

(Krvavec, stereo 98,9 MHz, Krim stereo 93,5 MHz)
5.30 Val 202 – jutro; **8.00** Val 202 – dopoldan; **13.00** Danes do trinajstih; **13.00** Val 202 – popoldan; **15.30** Dogodki in odmevi; **19.00** Radijski dnevnik; **19.30** Štos – Še v torek obujamo spomine; **21.00** S festivalov jazza; **22.00** Zrcalo dneva; **22.20** Spekter

TRETJI PROGRAM

(Krim stereo 96,5 MHz)
16.00 Dober dan; **16.05** Glasbeni obrazi ljudskega izročila; **16.30** Znanja široka cesta; **17.00** Koncertni dogodki na tujem; **18.30** Kulturni globus; **18.50** D. Scarlatti: Maša v g-molu imenovana Madridska in A. Caldara: Stabat Mater – v izvedbi zbora Monteverdi, vokalnih solistov in instrumentalnega ansambla; dir.: Eva Kollar; **19.32** Arije in monologi; **20.00** Literarni večer – Slovenska povojna proza: Dominik Smole; **20.45** S solističnih in komornih koncertov – violinist Gérard Caussè – (Komorna glasba francoskih skladateljev); ***22.15 Petek idej;*** **22.35** Glasbene miniature;

● **Petek idej – iz napovedanega cikla analiz povolilne Slovenije bo tokrat na sporedu besedilo dr. Darka Štrajna, direktorja Pedagoškega inšituta v Ljubljani, z naslovom Vprašanje hegemenije. Prihodji torek pa analiza Brede Luthar s FSPN.**

22.40 Tretja stopnica; **23.00** Glasba 20. stoletja – (Japonski skladatelji: Shinichiro Ikebe, Akira Nishimura, Shigeaki Saegusa), Sh. Ikebe: Spontani vžig za orkester, A. Nishimura: Popek sonca, glasba za orkester, Sh. Saegusa: Orkester 89; **23.50** Napoved sporeda za sredo; **23.55** Lirični utrinek

RADIO ŠTUDENT

(89,3 in 104,3 MHz)
00.00–13.00 Satelitski programi – poskusni prenosi; **13.00** Vžig; **14.00** OF; **16.00** Tolpa bumov: Gil Evans/Steve Lacy: Paris Blues (1); **17.00** Joculator; **18.00** Blues lestvak v K4; **19.00** Izklop / satelitski programi – poskusni prenosi

RADIO KOPER

(SV 549 KHz, UKV 88,6-93,8-100,3-100,6-104,3-107,6 MHz)
6.00 Glasba za dobro jutro; **6.05** Na današnji dan; **6.30** Jutranjik in cestne informacije; **7.00** Druga jutranja kronika; **7.30** Poročila in pregled tiska; **7.35** Kulturni servis; **8.00** Prenos II. programa radia Ljubljana; **13.00** Danes na valu Radia Koper; **13.15** Od enih do treh; **13.30** Dnevnik Radia Koper; **14.35** Pesem tedna; **15.30** Dogodki in odmevi; **16.00** Glasba po željah; **17.00** Za varnejši jutri – zavaroval. skup. Croatia; **17.30** Primorski dnevnik (aktualna tema); **18.00** Iz kulturnega sveta; **19.00** Radijski dnevnik

RADIO MARIBOR

(UKV 93,1 in 90,4 MHz, SV 558 KHz)
4.30 Prenos sporeda RTV Ljubljana; **7.15** Dobro jutro; **9.00** Izbiramo za vas; **10.05** Mavrica; **11.00** Če kdo ni slišal; **12.05** Mavrica; **14.30** Poročila, obvestila, zabavna glasba; **15.30** Dogodki in odmevi; **16.00** Želeli ste, poslušajte; **16.30** Dnevnik radia Maribor; **17.00** Ljubiteljski pevci in godci; **17.30** Novi rock; **18.00** Študij in glasba; **19.00** Večerni radijski dnevnik

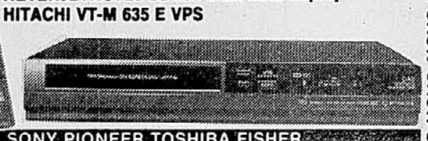
RADIO GLAS LJUBLJANE

(Krim stereo 100,2 MHz Grad stereo 102,4 MHz)
6.00 Dobro jutro Ljubljana; **6.15** Servisne in nočne informacije; **6.45** Novice; **7.15** Naj naj pesem; **7.20** Jutro je lahko tudi takšno; **8.30** Kam danes v Ljubljani; **8.45** Novice; **10.25** Vaše mnenje; **11.00** Novice; **11.15** Naj naj pesem; **11.20** Power play; **12.15** RGL oddaja v živo; **13.00** Novice; **14.00** Pasji radio; **14.30** POP info . . .; **15.15** RGL komentira in obvešča; **15.30** Naj naj pesem; **15.35** Power play; **16.10** Spoznajmo se; **17.00** Bančne informacije; **17.15** Pet in petnajst; **18.10** Tema tedna (v živo); **18.50** Novice; **20.00** Glasba do jutra

YAMAHA LUXMAN KENWOOD
SHARP NAKAMICHI JVC ITT
HI-FI stereo center JAGER
Borovlje, Loibistr. 12/Hauptplatz 17

NOVO NOVO NOVO NOVO NOVO NOVO NOVO NOVO NOVO NOVO

HITACHI VIDEOREKORDERJI
imajo digitalni generator za naslove (pri aparatih, ki imajo tri ali več glav).
NEVERJETNO: že od 799 DEM neto naprej
HITACHI VT-M 635 E VPS

SONY PIONEER TOSHIBA FISHER
BLAUPUNKT PHILIPS HITACHI
DENON PANASONIC TECHNICS

»Podjetje Dinos, p. o., Ljubljana, Titova 118

po sklepu delavskega sveta podjetja razpisuje

javno dražbo

za prodajo nezasedenega enosobnega stanovanja v Ljubljani, Neubergerjeva 19, št. stan. 14, III. nadstropje, s površino 44,28 m², vključno s parkirnim prostorom št. 119.
Izklicna cena za stanovanje je 613.844,77 din, izklicna cena za parkirno mesto pa 95.905,10 din.
Skupna izklicna cena 709.749,87 din.

Stanovanje je bilo zgrajeno v letu 1989 in ni bilo vseljeno. Javna dražba bo 14. 6. 1990 ob 10. uri v poslovnih prostorih Dinosa, na Titovi 118/II. nadstropje. Ogled stanovanj bo mogoč 13. 6. 1990 med 10. in 12. uro. Za ogled stanovanj se morajo udeleženci pred ogledom oglasiti po telefonu 340-246.
Prednost pri nakupu stanovanja bo imel tisti udeleženec, ki bo ponudil najvišjo ceno in najugodnejše plačilne pogoje.
Pogodbo o prodaji z najugodnejšim ponudnikom bomo sklenili v 30 dneh po dražbi.
Za dražbo in prodajo stanovanj bomo smiselno upoštevali določila ZIP in Pravilnika o pogojih za prodajo stanovanjskih hiš in stanovanj podjetja Dinos.

12-3328

STIKOV ČASOPISNI KIOSK
Utrip današnjega tiska

Jana

★ Vlečni konj naše smučarije se je utrudil: **Zbogom, Mateja!**
● Polovični delovni čas – pomoč materinstvu, udarec proklicu in družinskemu proračunu
★ Klepet in vožnja z Izo Jurkovič, junakinjo Kvizkoteke: **Gospa, vi ste odštekani sto na uro!**
★ Znane Slovenke smo vprašali: **Kdaj je moški . . . pravi moški?**
★ Martina Božič priporoča, kako vlagati: **Od bezgove šabese do rumovega lonca**

V Stikov časopisni kiosk lahko oddate napoved po telefonu: (061) 329-559 ali telefaksu (061) 318-570 ali teleprinterju 31 633 in na naslov ČGP Delo Stik, Ljubljana, Titova 35. Kiosk je odprt vsak dan do 11. ure za objavo naslednjega dne.

Univerzitetni klinični center Ljubljana, o. sub. o., Ljubljana, Zaloška 2

Komisija za delovna razmerja tozd Univerzitetne interne klinike Zaloška, Ljubljana
razpisuje dela in naloge s posebnimi pooblastili in odgovornostmi, in sicer:

v Nefrološki kliniki

– vodje hospitalnega oddelka
– vodje centra za dializo
– vodje centra za zunajbolnišnično dializo
– VMS odd. za hospitalno dializo
– VMS vodenje odd. za hemodializo HbAg pozit. bolnikov

v Centru bolezni srca in ožilja

– vodjo odd. D – diagnostično terapevtskega za enoto za intenzivno nego in nadzor
– VMS vodenje odd. D-diagnostično terapevtskega za enoto za intenzivno nego in nadzor

V kliniki za endokrinologijo in bolezni presnove

– VMS vodenje diabetološkega dispanzerja

Pogoji:
Za zdravnike – vodje oddelkov, centrov in enot:
– da izpolnjujejo splošne pogoje, določene z zakonom
– da imajo končano Medicinsko fakulteto
– da imajo specialistični izpit iz interne medicine
– da imajo 5 let delovnih izkušenj.
Za višje medicinske sestre – vodje oddelkov
– da izpolnjujejo splošne pogoje, določene zakonom
– da imajo končano Višjo šolo za zdravstvene delavce – odd. za med. sestre
– da imajo opravljen strokovni izpit
– da imajo 2 leti delovnih izkušenj.
Kandidati bodo izbrani za 4 leta. Osebni dohodek je določen z Razvidom del in nalog TOZD. Kandidati naj prijave z dokazili o izpolnjevanju pogojev pošljejo v 8 dneh po objavi na naslov: UKC – TOZD Univerzitetne interne klinike, Zaloška 7, Ljubljana, z oznako »Za tajništvo«.

12-3319

Slovensko
Mladinsko Gledališče
Ljubljana

Komisija za delovna razmerja objavlja
prosta dela in naloge za

tajnico gledališča

Pogoji:
– V. stopnja strokovne izobrazbe
– obvladanje strojepisja
– dveletne delovne izkušnje
– aktivno znanje enega tujega jezika

Nastop dela 1. 9. 1990. Poskusno delo 90 dni.

Prijave z dokazilom o izpolnjevanju pogojev pošljite na naslov: Slovensko mladinsko gledališče v Ljubljani, Trg VII. kongresa ZKJ-1 v 15 dneh od dneva objave. Kandidate bomo o izbiri obvestili v 15 dneh po končanem sprejemanju prijav.

7-3178

Predilnica Litija v Litiji p. o.
61270 Litija

Delavski svet razpisuje
prosta dela in naloge delavca s posebnimi pooblastili in odgovornostmi

direktorja finančnega sektorja

Pogoji:
– visokošolska izobrazba ekonomske ali organizacijske smeri
– 36 mesecev delovnih izkušenj pri opravljanju vodstvenih del in nalog

Kandidatu nudimo dvosobno kadrovsko stanovanje.
Od kandidata pričakujemo ustvarjalnost pri delu in organizacijske sposobnosti.

Kandidati naj se prijavijo v 15 dneh po objavi razpisa na naslov podjetja: Predilnica Litija v Litiji, p. o., Kidričeva ul. 1, 61270 Litija. Prijavi naj priložijo dokazila o izpolnjevanju razpisnih pogojev.

Mandat traja 4 leta. Kandidate bomo o izbiri obvestili v 15 dneh po sklepu pristojnega organa. Podrobnejša navodila dobijo kandidati v kadrovsko splošnem sektorju Predilnice Litija.

7-3201

GRADIS

Gradis interna banka
finančna organizacija, d. o. o.
Ljubljana, Šmartinska 134 a
61110 Ljubljana

Gradis interna banka prodaja iz likvidacijske mase z zbiranjem ponudb na podlagi sklepa zbora z dne 16. 5. 1989 naslednje stroje nedokončane proizvodnje:

1. hidravlično stiskalnico za lesene brikete, dimenzije 95 mm (prototip opremljena s hidravličnim agregatom, elektroinstalacijo in 4 elektromotorji skupne instalirane moči 21,5 kW). Stiskalnica ima delovni tlak 320 barov za ceno 150.000,00 din;

2. drobilec lesenih odpadkov opremljen z motor-reduktorjem moči 22 kW za ceno 25.000,00 din;

3. jekleni silos za lesene odpadke opremljen s filtrom kapacitete 25 m3 za ceno 15.000,00 din.

Navedene stroje si lahko ogledate vsak delavnik od 7. do 14. ure v prostorih Gradis, Letališka 33 v Ljubljani. Stroje prodajamo po načelu videnokupljeno z zbiranjem ponudb, ki jih pošljete v 10 dneh po objavi tega oglasa na naslov prodajalca Gradis interna banka. Vse informacije daje Pavel Lah. Tel. 448-241.

9-3250

ARCEDOMURKA
Pekarna in slaščičarna »PEKS«, p. o., Škofja Loka, Kidričeva 53

objavlja
ponovno prosta dela in naloge

1. peka

Kandidati morajo imeti končano poklicno šolo za peka. Poskusno delo traja 60 koledarskih dni. Delo bo opravljal v nočni in dopoldanski izmeni.

2. snažilke

S kandidatom za opravljanje del in nalog peka bomo sklenili delovno razmerje za nedoločen čas, s kandidatko za dela snažilke pa za določen čas, do 30. 9. 1990.

Ponudbe sprejema kadrovska služba podjetja Peks, Kidričeva 54, Škofja Loka, osem dni po objavi oglasa.

11-3258

biam

EME ENGINEERING

D. O. O. SLOVENSKA BISTRICA 62310
B. KRAJGERJA bb
YUGOSLAVIA
telefon: 062/811-555
telefaks: 062/813-029
teleks: 33433
P. P. 55

Vabimo vas na sejem BIAM, paviljon 7, razstavni prostor 28, kjer razstavljamo rabljene in nove kovinsko obdelovalne stroje in stroje za plastiko. V našem skladišču v Slovenski Bistrici imamo okoli 60 strojev v zalogi.

ODKUPUJEMO – ZAMENJUJEMO – PRODAJAMO

Odkupujemo tudi oldtimer motocikle in avtomobile
tel. in telefaks na sejmu: 041 525 554

gorenje

Gorenje Gospodinjski aparati in Gorenje Notranja oprema

po sklepih skupščin podjetij bomo na

javni licitaciji

odprodali naslednja osnovna sredstva

Zap. št.	naziv	kos	izklicna cena din kos
1.	stroj za signiranje DINIC-B2	2	10.000.00
2.	el. mot. z ventil., 11 kW	3	2.000.00
3.	dvižna miza	7	2.000.00
4.	dviž. voziček, 500 kg, Körting	1	5.000.00
5.	hidr. stiskalnica (mini), Körting	1	20.000.00
6.	hidr. stiskalnica 2500 KN, 4-steber.	1	100.000.00
7.	plastična cisterna, Ø 1,3×2 m	1	9.000.00
8.	škarje SARONI za ploč., 1 m	2	8.500.00
9.	reduktor z el. motorjem	5	6.000.00
10.	odsesovalna naprava	1	6.500.00
11.	naprava za varjenje plastike	2	12.000.00
12.	stroj za brizganje plast. IMI 1000	1	105.000.00
13.	stroj za brizganje plast. IMI 300	1	70.000.00
14.	str. za brizg. plast. TRIULZI 700	1	35.000.00
15.	naprava za nasip. granulata COLOTRONIC	1	30.000.00
16.	stiskalnica, 125 t	1	56.000.00
17.	polirni stroj METABO	1	82.415.00
18.	polirni stroj METABO	1	54.192.00
19.	polirni stroj z ohiš.	1	7.703.00
20.	kad za razmaščevanje SOP	1	7.196.00
21.	kad za razmaščevanje SOP	1	2.698.00
22.	kad, 2 m³	1	4.232.00
23.	stroj za sekanje žice	1	6.444.00
24.	usmernik ISKRA (8 V – 2500 A)	1	7.879.00
25.	usmernik LEIPCIG	1	7.136.00
26.	usmernik LEIPCIG 6 V/220 A	2	2.869.00
27.	el. motor z reduktorjem	2	2.500.00
28.	el. stiskalnica, 160 t	1	20.000.00
29.	rezkalni stroj za les	1	10.000.00
30.	vrtalna naprava za les	1	20.000.00
31.	zbijalni stroj za embalažo	1	90.000.00
32.	pnevmat stiskalnica, SPEHOMA	1	10.000.00
33.	brusilni stroj za bruš. robov	1	1.500.00

Licitacija bo 16. 6. 1990, ob 8. uri v učilnici nad Družbenim standardom v Gorenju GA, Partizanska 12, Titovo Velenje.
Ogled je mogoč dan pred licitacijo od 8.–12. ure in uro pred pričetkom licitacije v skladišču osnovnih sredstev, razen za sredstvo pod 28., katerega ogled je mogoč 15. 6. 1990, od 7. do 13. ure v Gorenje Kondenzatorji, 63252 Rogatec.
Na licitaciji lahko sodelujejo uporabniki družbenih sredstev, delovni ljudje in občani. Interesenti morajo pred pričetkom licitacije vplačati 10% polog od izklicne cene, pravne osebe pa predložiti barirani ček ali dokazilo o vplačilu (peti izvod virmana) in pooblastilo podjetja. V ceni ni vračunan prometni davek. Vsa plačila bomo sprejemali preko Gorenje Commerce.

12-3325

Smo zastopniki vodilnih svetovnih firm na področju radiotelefonije

motorola/storno, radiosystem, stentofon

Želimo zaposliti mlade ustvarjalne

inženirje elektronike

z aktivnim znanjem angleščine na tehničnem in komercialnem področju.

Veseli bomo vaših pisnih vlog, ali pa vašega obiska na naslovu Varnost-Podjetje Zunanja trgovina, Koprska 94, Ljubljana.

H Gospodu je odšla po plačilo

ŠTEFKA KOS

dolgoletna gospodinja v Šoštanjskem župnišču

Pogreb bo v sredo, 13. junija 1990, z mašo zadušnico, ob 16. uri, v župnijski cerkvi v Šoštanju

Šoštanjski duhovniki

Umrl nam je naš

EVGEN ŽOHAR

Od njega se bomo poslovili v torek, 12. junija 1990, ob 15. uri na mestnem pokopališču v Celju

Kolektiv Novega tednika in Radia Celje

1649

V 38. letu starosti je v prometni nesreči tragično premnili naš

EVGEN ŽOHAR

iz Celja

K zadnjemu počitku ga bomo spremili v torek, 12. junija 1990, ob 15. uri na mestnem pokopališču v Celju

Žalujoči: žena Martina, sin Aljoša, hči Katja, oče Evgen, sestri Vera in Majda z družinama, družina Železnik, Hrovatič in Kerec ter drugo sorodstvo

Celje, Ljubljana, Sarajevo, Kuzma

1650

V 82. letu starosti je ugasnilo življenje našega ljubega

JOŽETA POJBIČA

upokojenca iz Moščanec

Pogreb bo v torek, 12. junija 1990, ob 16. uri izpred hiše žalosti

Njegovi: žena Vilma, sin Jože z ženo Faniko, vnučka Renata z možem Milanom in malim Sergejem in vnuk Jože z ženo Karmen

Moščanci, Murska Sobota, 11. junija 1990

1648

PRIHRANEK
PRVOMAJSKA

20% POPUSTA LAHKO PRIHRANITE

V ČASU OD 4. 6. DO 30. 6. 1990

PRVOMAJSKA — TSD GOLUBOVEC vam ponuja naslednje stroje:

1. visokoprecizno univerzalno stružnico tipa

TG 125 NP prodajna cena 134.750,00 dinarjev
cena s popustom 107.800,00 dinarjev

PRIHRANEK 26.950,00 dinarjev

2. namizno stružnico tipa

STG 100 prodajna cena 32.125,00 dinarjev
cena s popustom 25,700,00 dinarjev

PRIHRANEK 6.425,00 dinarjev

Na skupno kupljen pribor za stroje odobravajo prav tako 20% popusta. Popust ustvarjate z gotovinskim vplačilom na žiro račun PRVOMAJSKA TSD Golubovec

Hkrati vas vabimo, da nas obiščete na 10. jubilejni mednarodni razstavi orodnih strojev BIAM '90 v Zagrebu od 11. do 16. 6. 1990, paviljon 15 na predstavitvi strojev iz našega novega proizvodnega programa. Za vsa pojasnila pišite na naslov:

PRVOMAJSKA TSD 41255 Golubovec

telefon 042/641-044, 641-055; teleks: 23016 TSDG; faks 042/641-055 ali PRVOMAJSKA ZAGREB, tel. 041/234-455, interno 613.

OBVESTILO

Zaradi predvidene preureditve prodajalne Antika, Mestni trg 19 prosimo vse prinašalce starin in umetnin, da se oglasite v prodajalni zaradi dogovora o nadaljnji prodaji. S seboj prosimo prinesite ustrezen dokument o predaji blaga.

Cenjene stranke pa prosimo, da se zaradi dogovora oglasijo v prodajalni Antika, Mestni trg 19 vsak torek od 14. do 17. ure in vsak četrtek od 9. do 12. ure, sicer pa prodajalna redno posluje.
Po mesecu dni bomo predmete, za katere se prinašalci ne bodo oglasili, izločili iz prodaje.

Proizvodno in trgovsko podjetje za domačo in umetno obrt »DOM«, notranja in zunanja trgovina, Ljubljana, Mestni trg 24

12-3326

Sporočamo žalostno vest, da je umrla naša dolgoletna sodelavka

ANA NOGRAŠEK

Pogreb bo v torek, 12. junija 1990, ob 15. uri iz petnajste mrliške vežice na ljubljanskih Žalah

Ohranili jo bomo v trajnem spominu

Emona Blagovni center in klub upokojencev

1637

Vsem športnim delavcem in prijateljem smučanja sporočamo, da nas je mnogo prezgodaj zapustil dolgoletni podpredsednik smučarskega društva Dolomiti

BORIS DUJC

Od njega se bomo poslovili v sredo, 13. junija 1990, ob 14. uri na pokopališču Dravlje

Smučarska zveza Slovenije, ljubljanska tekmovalna skupnost in smučarsko društvo Dolomiti

1655

ZAHVALA

Ob boleči izgubi našega dragega moža, očeta, starega očeta in brata

FLORJANA PIRCA-CVETKA

se najlepše zahvaljujemo sorodnikom, sosedom, prijateljem in znancem, ki so nam v težkih trenutkih stali ob strani, darovali cvetje in ga pospremili na njegovo zadnjo pot. Najlepša hvala tudi g. župniku za lep pogrebni obred. Všem še enkrat iskrena hvala.

Vsi njegovi

Ljubljana, Krško, Split, München

1647

Umrl je naš dragi

ZDENKO ROGELJ

dipl. inž. el. v pokoju

Od njega smo se poslovili v ožjem družinskem krogu v ponedeljek, 11. junija 1990, na ljubljanskih Žalah

Žalujoči: žena Leopoldina, otroci Matjaž, Barbara in Simona z družinami, sestri Herta in Vera z družinama in drugo sorodstvo

Ljubljana, 5. junija 1990

1652

V 89. letu starosti je končala svojo življenjsko pot naša mama, omica in prababica

ELIZABETA KLEPAČ-PUHAR

rojena MESARIČ

Od nje se bomo poslovili v četrtek, 14. junija 1990, ob 13. uri na ljubljanskih Žalah
Na dan pogreba bo žara v trinajsti mrliški vežici

Žalujoči: sin Rudolf z ženo Marijo, snaha Marija, vnuki Darja, Tatjana, Zdenka, Drago, Bojan in pravnuki ter družine Puhar, Kroupa, Luzar

Ljubljana, Praga, Koper, Izola, Split, Fresing, Gradec, Ketsch ZRN, 10. junija 1990

1651

V neskončne višine
duh moj teži,
v brezmejne daljine
srce hrepeni.
(R. Mohar)

Vsem sorodnikom, znancem in prijateljem sporočamo žalostno vest, da nas je za vedno zapustil naš dragi

RUDOLF MOHAR

Na njegovo željo smo se poslovili od njega v ožjem družinskem krogu v ponedeljek, 11. junija 1990, na ljubljanskih Žalah

Žalujoči: žena Fani, sin Bojan z družino, Irena z možem in drugo sorodstvo

Ljubljana, 6. junija 1990

1654

Umrla je naša mama

ANA ŠKOF

Škofova mama iz Zg. Pirnič 25
Dan pred pogrebom bo žara v domači hiši, po 18. uri

Pogreb drage pokojnice bo v sredo, 13. junija 1990, ob 17. uri izpred domače hiše na pokopališče v Smledniku

Vsi njeni
Zg. Pirniče, 12. junija 1990

Umrla je naša mama, babica in prababica

ALOJZIJA KOTNIK

rojena ŽULIČ

Od nje se bomo zadnjič poslovili v torek, 12. junija 1990, ob 14. uri na novem ptujskem pokopališču

Žalujoči: hčerki Greta in Frida, sinova Jože in Mirko z družinami, devet vnukov, štirje pravnuki, sestra Anka in drugo sorodstvo

Ptuj, Maribor, Ljubljana, Kostanjevica na Krki, 11. junija 1990

1645

Pionirski dom – Center za kulturo mladih

razpisuje po sklepu Centru za

direktorja Centra

za štiriletni mandat
Razpisni pogoji:
– visoka strokovna izobrazba družboslovne, kulturniške, ekonomske ali pravne smeri
– 5 let delovnih izkušenj, od tega vsaj 2 leti na kulturnovzgojnem ali vzgojnoizobraževalnem področju
– organizacijske sposobnosti.

Kandidati morajo predložiti kratek program dela in poglede na usmeritve Centra za kulturo mladih vnaprej. Pisne prijave z dokazili naj kandidati pošljejo v 8 dneh po objavi na naslov: Pionirski dom – Center za kulturo mladih, Trg VII. kongresa ZKJ 1, v zaprti kuverti z oznako: »za razpisno komisijo.«
Prijavljene kandidate bomo o izbiri obvestili v 15 dneh.

12-3322

Socialistična zveza delovnega ljudstva Slovenije, Občinska konferenca Litija

objavlja

licitacijo

za prodajo poslovnih prostorov v zgradbi Trg na Stavbah 1, v Litiji.
Prostori so v III. nadstropju in merijo 56,44 m² (sejna soba in pomožni prostori). Primerni so za preureditev v stanovanje.
Izklicna cena je 350.014,00 din.
Udeleženci morajo do začetka licitacije vplačati kavcijo 10% kupnine na račun št.: 50150–678–58057, OK SZDL Litija.
Kavcijo bomo upoštevali pri kupnini, drugim udeležencem pa jo bomo vrnili v 8 dneh po licitaciji.
Davke in stroške prepisa plača prodajalec.
Licitacija bo 20. 6. 1990 ob 17. uri v sejni sobi na Trgu na Stavbah 1, Litija.
Interesenti si prostore lahko ogledajo vsak delavnik od 7. do 15. ure.
Dodatne informacije lahko dobite po telefonu: (061) 881-153.

12-3320

Sporočamo žalostno vest, da je umrl naš dolgoletni sodelavec

MIROSLAV CERKVENIK

upokojenec

Na zadnjo pot ga bomo pospremili v sredo, 13. junija 1990, ob 13. uri iz trinajste mrliške vežice na ljubljanskih Žalah

Ohranili ga bomo v trajnem spominu

Kolektiv Sestavljenega ptt podjetja Slovenije in Aktiv ptt upokojencev

1646

V 87. letu je tiho zaspal naš dragi brat, stric in svak

MIROSLAV CERKVENIK

Od njega se bomo poslovili v sredo, 13. junija 1990, ob 13. uri na ljubljanskih Žalah
Na dan pogreba bo žara v trinajsti mrliški vežici

Žalujoči vsi njegovi

Ljubljana, 8. junija 1990

1653

Sporočamo žalostno vest, da je umrl naš sodelavec in prijatelj

BORIS DUJC

vodja vzdrževanja RTP

Od njega se bomo poslovili v sredo, 13. junija 1990, ob 14. uri na pokopališču v Dravljah

Delavci SEL, TOZD Elektroprenos Ljubljana

Ljubljana, 11. junija 1990

1656

Sporočamo žalostno vest, da je umrl

STANKO KRANJC

navezovalec v pokoju
Program HEO

Pogreb bo danes, 12. junija 1990, ob 16. uri na pokopališču Vransko

Titovi zavodi Litostroj Ljubljana

Po hudi bolezni nas je mnogo prezgodaj zapustila naša draga žena in mamica

MARIJA PRIMOŽIČ

rojena MAKUC, učiteljica v pokoju

Na njeno zadnjo pot jo bomo pospremili v sredo, 13. junija 1990 ob 17. uri izpred domače hiše v Železnikih

V globoki žalosti se od nje poslavljamo: mož Tone, hčerka Beti, sin Samo z družino, sestre Vida, Anka in Zdravka ter drugo sorodstvo

Železniki, 12. junija 1990

Tiho je odšla

MARIJA PRIMOŽIČ

učiteljica

Ohranili jo bomo v lepem spominu

Kolektiv OŠ Prešernove brigade, Železniki

1640

Sporočamo žalostno vest, da je mnogo prezgodaj po hudi bolezni umrl

STEVO NIKOLIĆ

VK strojni ključavničar

Od dolgoletnega in vestnega sodelavca se bomo poslovili v sredo, 13. junija 1990, ob 16. uri na ljubljanskih Žalah

Kolektiv podjetja IMP, SKIP

1644

V 93. letu nas je zapustila naša mama, sestra, babica in prababica

FRANČIŠKA MARKIČ

rojena KONČAR

Od nje se bomo poslovili v torek, 12. junija 1990, ob 17. uri na pokopališču v Tržiču

Žalujoči: sinovi Franci, Mirko, Karel in Ciril z družinami, sestra Anica, vnuki, pravnuki in sorodniki

Tržič, Ljubljana

1643

ZAHVALA

Ob smrti naše drage mame in none

DIDE PRINČIČ

rojene PERDAN

se zahvaljujem vsem sorodnikom, prijateljem, sosedom in znancem, ki so jo tako številno pospremili k zadnjemu počitku in ji darovali toliko prekrasnega cvetja. Zahvaljujem se bolniškemu župniku g. Miru Šlibarju za lepe in tople poslovilne besede in vsem sodelavcem Univerzitetne travmatološke klinike za njihovo skrb v njenih zadnjih urah trpljenja. Zahvaljujem se tudi vsem tistim, ki so nam ob smrti pisno in ustno izrazili toliko lepih besed sožalja.

Žalujoči: sin Janez z družino

Ljubljana, 16. junija 1990

1642

V 94. letu starosti nas je za vedno zapustila naša draga mama, babi, prababica in teta

JOŽEFA BERGANT

rojena MULCH

Od nje se bomo poslovili v sredo, 13. junija 1990, ob 16. uri na pokopališču v Zagorju ob Savi

Žalujoči: Minka, Olga, Otmar, Janez, Polde z družinami in drugo sorodstvo

Zagorje, Ljubljana, Maribor

ZAHVALA

Ob prerani in boleči izgubi mame

MARIJE DEKLEVA

se iskreno zahvaljujemo vsem, ki so jo imeli radi in s cvetjem in solzami v očeh pospremili k poslednjemu počitku. Zahvaljujemo se vsem, ki so nam osebno ali pisno izrazili besede sožalja in tolažbe. Posebna zahvala KO ZB Unec, govornici, pevskemu društvu »Heroj Iztok« z Rakeka in oktetu »Bori«, ki so se ji tako dostojanstveno poklonili v zadnji pozdrav.

Vsi njeni

Unec, 11. junija 1990

ZAHVALA

Vsi bomo enkrat zaspali,
v miru počivali vsi,
delo za vselej končali,
v hišo Očetovo šli.
(Slovenska narodna)

V večnost je odšel naš mož, oče, brat, tast in stric

JOŽE KRIŽNAR

Po njegovem slovesu se iskreno zahvaljujemo vsem sosedom, sorodnikom, prijateljem, sošolcem, sodelavcem in znancem za vso nesebično pomoč, za izrečena sožalja in spodbudne besede, za vse dobre misli v naših srcih in tihe molitve. Hvala tudi dr. Hriberniku za vso pomoč, prečastiti duhovščini in bogoslovcem za tolažbo v Bogu in pogrebno bogoslužje. Pevcem za pesmi, polne upanja in vsem, ki ste ga pospremili ob slovesu s tega sveta, vsem, ki ste se ga spomnili in ki ste nam kakorkoli stali ob strani, še enkrat iskrena hvala. Bog povrni.

Vsi njegovi

Preddvor, Drulovka, Ljubljana

1638

ZAHVALA

Ob smrti zlatomašnika upokojenega župnika iz Rogaške

AVGUSTA ŠTANCERJA

se iskreno zahvaljujemo: najprej gospodu naslovnemu škofu dr. Vekoslavu Grmiču za lepo opravljen pogrebni obred, duhovnikom za udeležbo, cerkvenim pevcem za lepo petje, govornikom ZZB Šmarje pri Jelšah za izkazano čast, zdravniškemu osebju celjske bolnišnice za pomoč in nego, zdravnikoma Jerkoviču in Tepežu iz Rogaške Slatine za požrtvovalnost in pomoč, vsem, ki so mu med težko boleznijo stali ob strani, mu s pomočjo, požrtvovalnostjo lajšali trpljenje, vsem, ki so ga tako številno pospremili na njegovi zadnji poti in vsem, ki so ga v življenju imeli radi in poštovali. Všem in vsakomur še enkrat iskrena hvala.

Dekanijska duhovščina, sorodniki, župljani, prijatelji

1641

ZAHVALA

Ob boleči izgubi našega dragega

ANTONA REBCA

se zahvaljujemo vsem, ki ste z nami sočustvovali, darovali cvetje in ga tako številno pospremili na njegovi zadnji poti.

Vsi njegovi

1639

Pet dinarjev za kilogram

BEOGRAD, 11. junija – Zbiranje starega papirja je že nekaj let zelo razširjen in donosen posel. V hiperinflacijskem času so nekateri z njim še posebej veliko zaslužili. Danes pa to delo za prenekatero jugoslovansko družino pomeni tudi edini vir zaslužka. (Telefoto: Tanjug)

Pravdo zanima, kdo bo zmagal v Jugoslaviji

Dopisnik osrednjega sovjetskega partijskega glasila se sprašuje: »Slovenija je začela – bo zmagala Jugoslavija?« – Veliko strank

MOSKVA, 11. junija – »Slovenija je začela – bo zmagala Jugoslavija?« – Pod takšnim naslovom začenja beograjski dopisnik osrednjega sovjetskega partijskega glasila Pravda Fadejev poročilo o razmerah v Jugoslaviji. Uvodoma citira vprašanje, ki naj bi bilo vprašanje vseh vprašanj: »V Sloveniji so zmagali Slovenci, na Hrvaškem Hrvati, toda kdo bo zmagal v Jugoslaviji?«

Bralec Pravde izve, da je na jugoslovanskem političnem prizorišču trenutno okrog 150 strank, med njimi pa razen ZKJ, ki doživlja globoko krizo, ni nobene z vsejugoslovansko usmeritvijo. Dopisnik ugotavlja, da pregrupiranje sil šele prihaja, jugoslovanski opazovalci pa naj bi ob tem dopuščali »neverjetne zveze«. V Beogradu si zato, tako piše Pravda, vse pogosteje zastavljajo vprašanje, »kdo bo zapolnil sedeže pri oblastnem krmilu?« Zvezne volitve, ki bodo prvič v zgodovini mnogostrankarske, naj bi bile namreč še do konca leta. Po javnomnenjskih anketah je »osebnost številka ena« predsednik ZIS Ante Marković, ki mu je zlasti uspelo ukrotiti inflacijo, dinar je postal konvertibilen, kot posledica liberalizacije narašča izvoz, valutne rezerve so se povečale na 8,5 milijarde dolarjev itd. Dasiravno se zamisli prehoda k trgu v Jugoslaviji uspešno razvijajo, pa to še ne pomeni, da proces v celoti dobro teče. Na to opozarjajo zlasti v zveznih skupščinskih razpravah v Beogradu. Delegati svarijo pred zmanjšanjem industrijske proizvodnje, socialnimi težavami, nesolventnimi podjetji, naraščajo razlike med severom in jugom države itd.

Dopisnik Fadejev v nadaljevanju opozarja na dogodek, nad katerim bi se, kot pravi, kazalo zamisliti. Misli namreč na sejo skupščinskega zveznega zbora, ki bi moral razpravljati in sprejeti zakon o večstrankarstvu, ki pa je v državi že postalo stvarnost. To se ni zgodilo, kajti delegati so zadevo za določen čas umaknili z dnevnega reda zasedanja. Medtem ko je tekla razprava, pa so v Zagrebu, kjer je oblast na vseh ravneh dobila HDZ, že imenovali člane hrvaške delegacije v zbor republik in pokrajin, ki so tudi že prispeli v Beograd. To je seveda dogodek. Pryič v zgodovini SFRJ je njen parlament postal večstrankarski. Dopisnik pri tem ne pozabi omeniti še zmage Demosa na volitvah v Sloveniji. Njegovi voditelji naj bi namreč izjavili, da tečejo sklepne priprave za akreditacijo za Beograd.

V celoti gledano pa najbolj zanimivi dogodki, po pisanju Pravde, šele sledijo. Razkol v vrstah makedonskih, črnogorskih, bosansko-hercegovskih komunistov, se pravi povsod tam, kjer volitve šele bodo. Povsem nejasno je, kakšna bo dokončna sestava zveznega parlamenta. Dopisnik Fadejev svoj sestavek končuje s citatom iz »ljubljanskega Dela«: »Prestopili smo Rubikon in vstopili v visoko družbo parlamentarne demokracije. Morda bo v prihodnje bolje, kot meni večina, utegne pa biti tudi slabše, česar se boji manjšina. Vsekakor pa ne bo, kot je bilo doslej.«

Kakšni razlogi so Fadejevu botrovali, da je »pozabil« na srbske dogodke, tega iz članka ni mogoče razbrati.

M. L.

OGLEDALO

ĐOKO NINKOVIĆ, Oslobođenje

NA KRATKO

Podjetje pred izzivi devetdesetih let

PORTOROŽ, 11. junija – Javna, družbena in zadružna podjetja pred izzivi devetdesetih let je osrednja tema 18. mednarodnega kongresa CIRIEC, nevladne mednarodne znanstvene organizacije; kongres se je začel danes v portoroškem avditoriju pod pokroviteljstvom ZIS, pripravila pa ga je jugoslovanska sekcija organizacije CIRIEC, ki deluje v okviru Gospodarske zbornice Slovenije. Večerne uvodne slovesnosti se je udeležil tudi član predsedstva SFRJ Janez Drnovšek, eden od pobudnikov tega kongresa v Jugoslaviji. Precej pozornosti bodo namenili reformi vzhodnoevropskih držav in položaju javnih podjetij v teh procesih. Sestanka v Portorožu se udeležuje 560 strokovnjakov in znanstvenikov, med njimi 500 tujih iz 20 držav. (B. Š.)

Vse funkcije milice na Kosovu prevzema Srbija

BEOGRAD, 11. junija (Tanjug) – Poskus vzporednega dela organov za notranje zadeve na Kosovu je resno ogrozil javni red in mir v pokrajini. Predsedstvo SR Srbije je ob tem izdalo sporočilo, v katerem je rečeno:

»Predsedstvo je med drugim ugotovilo, da sta način organiziranja in izvajanje določenih funkcij s strani pokrajinskega sekretariata za notranje zadeve Kosova, še zlasti pa način organiziranja nekega števila pripadnikov pokrajinske milice s poskusi vzporednega dela organov za notranje zadeve v pokrajini, resno ogrozili javni red in mir na Kosovu. Zato je predsedstvo SR Srbije, ki je pri tem izhajalo iz svoje ustavne odgovornosti za javni red in mir v republiki, sklenilo, naj se vse funkcije milice v službi za notranje zadeve SAP Kosova združijo, prevzame pa naj jih republiški sekretariat za notranje zadeve SR Srbije.«

Sklep je že začel veljati, je rečeno na koncu sporočila.

Opozorila pred novo Šamirjevo vlado

TEL AVIV, 11. junija (Tanjug) – »Nova izraelska vlada, ki je skrajno desničarsko usmerjena, bo Izrael sprla s prijatelji, tudi z ZDA, pospešila bo združevanje in krepitev izraelskih sovražnikov, evropska skupnost bo naši državi zaprla vsa vrata za vstop, nam pa bo okoli vratu nataknila zanko,« je v doslej najostrejšem napadu na premiera in voditelja Likuda Luchaka Šamira izjavil laburistični voditelj Šimon Peres. Pričakujejo, da bo Šamir novo vlado predstavil knesetu šele pozno zvečer ali ponoči, potem pa bodo poslanci glasovali o zaupnici.

Združeno vodstvo palestinske vstaje je danes zaradi bodočega skrajno desničarskega kabineta pozvalo palestinsko ljudstvo na zasedenem ozemlju h kar največjemu odporu proti okupaciji. Politika nove desničarske vlade premiera Jichaka Šamira bo na Bližnjem vzhodu povzročila nov vojaški spopad, je danes opozoril sirski vladni časopis Al Baas.

Neznanci vlomili v srbski paviljon

TEL AVIV, 11. junija (Tanjug) – Neznani storilci so včeraj ponoči vlomili v srbski paviljon na telavivskem sejmu. O tem danes poročajo skoraj vsi izraelski dnevniki, ki trdijo, da so menda ukradli poseben računalniški program za robota, ki so ga izdelali v inštitutu Mihailo Pupin. Tedna Srbije v Izraelu se je namreč udeležila tudi ta ustanova. Vlomici so program potem, ko so ga ukradli, v celoti zbrisali.

Zakaj poginjajo ribe v Belem morju

MOSKVA, 11. junija (Tanjug) – Predsednik komisije za ugotavljanje ekoloških razmer v Belem morju Vasilij Sisojev je zanikal informacije, da ima ekološka katastrofa v tem morju zvezo z lansko nesrečo sovjetske jedrske podmornice.

Kot možen vzrok za množično poginjanje morskih organizmov v tem morju je predsednik ribiškega kolhoza omenil ohromitveni plin, ki je ostal na dnu med drugo svetovno vojno.

So pa tudi domneve, da morske živali poginjajo zaradi raketnega goriva iz ponesrečene podmornice, kar pa poveljstvo severnega ladjevja zanika.

Dr. Andrej Capuder pri Slovencih v Trstu

TRST, 11. junija – Predsednik republiškega komiteja za kulturo dr. Andrej Capuder je danes dopoldne obiskal Trst. Ogledal si je kulturni dom, kjer se je sestal s predstavniki Slovenskega stalnega gledališča v Trstu, zatem pa si je ogledal še tržaško Narodno in študijsko knjižnico. Zvečer je nastopil tudi v tržaškem Društvu slovenskih izobražencev. Člani upravnega odbora SSG so slovenskega ministra za kulturo seznanili z delom gledališča in težavami, s katerimi se ubadajo, največkrat s finančnimi. Govorili so tudi o spodbujanju pretoka gledaliških gostovanj med Slovenijo in Trstom in o prilagajanju slovenskega gledališča v Trstu italijanski zakonodaji. (M. R.)

Turško športno letalo nad SZ

MOSKVA, 11. junija (Tanjug) – Sovjetsko obrambno ministrstvo je nocoj sporočilo, da je pred dvema dnevoma turško športno letalo priletelo v sovjetski zračni prostor. Brez dvoma gre za provokacijo, je rečeno v okornem sporočilu, ki pove samo to, da je letalo priletelo v nizkem letu nad obalo Črnega morja in preletelo civilno letališče v gruzijskem mestu Batumi. Sovjetski radarji letala niso zaznali in protiletalska obramba ni posredovala. Šele pri povratku so na letalo streljali iz strelnega orožja.

Sovjetski protizračni obrambi se je primeril podoben spodrsljaj kot pred leti, ko je Rust pristal na Rdečem trgu v Moskvi.

Irak bo vrnil dolgove

BAGDAD, 11. junija (Tanjug) – Irak bo plačal vse, kar dolguje tujim državam, je izjavil iraški minister za trgovino dr. Muhamed Mehdi Saleh. Država je v prvem letošnjem četrtletju vrnila za 3.418, milijonov dolarjev dolgov, hkrati pa tudi za več kot milijardo dolarjev posojil.

ISKRICA

Odprli smo se v svet. To, kar delamo, sega čez vse meje.

ALEKSANDAR BALJAK

Afera izbruhnila šele po dolgem »premišljevanju«

Kako je albanska policija pred 14 dnevi vdrla v francosko veleposlaništvo

TIRANA, 11. junija (Tanjug) – Francija je danes objavila podrobnosti afere, o kateri se je v diplomatskih krogih v Tirani že nekaj časa šušljalo, vendar pa so jo – očitno zaradi višjih političnih interesov – prikrivali kar dva tedna. V Parizu so sporočili, da je francosko zunanje ministrstvo danes vložilo tudi uradni protest zaradi kršenja ozemeljske nedotakljivosti rezidence francoskega veleposlanika v Tirani.

Do incidenta je prišlo 30. maja, ko so pripadniki albanskega Sigurimija vdrli na dvorišče rezidence, da bi prijeli nekega albanskega begunca. Včeraj pa je francoska časopisna agencija AFP sporočila, da so nekemu Albancu preprečili, da bi si poiskal zatočišče v rezidenci francoskega veleposlanika v Tirani. Za temi skopimi podatki se pravzaprav skriva človeška drama, ki se je dogajala pred vrati rezidence francoskega veleposlanika Michela Boulmera. Albanec je 30. maja okoli 20.30 po lokalnem času preskočil ograjo, stekel čez dvorišče do veleposlaništva in začel obupano tolči po vratih. Vrata je odprla veleposlanikova žena. Videla je osem ljudi, kako so pred njenimi vrati zgrabili neznanca in ga začeli pretepati.

Zakričala je, ob njenih krikih je iz poslopja pritekel še veleposlanik. Posvaril je »neznance«, da kršijo ozemeljsko nedotakljivost republike Francije v Albaniji, zahteval je, da izpustijo begunca in da ga takoj prenehajo pretepati. Pripadniki albanske varnostne službe so nato napadli še njega. Med drugim je dobil hud udarec v nogo, zaradi katerega je več dni šepal, njegovo ženo pa so »umirili« z udarcem v brado. Potem so »neznanci« s svojim »plenom« odšli.

● **Letos se je – v nasprotju z nesrečnikom iz naše zgodbe – enajstim albanskim državljanom prebeg v različne rezidence veleposlanikov v Tirani posrečil; tam so potem dobili dovoljenje, da po daljšem ali krajšem bivanju v diplomatskih misijah smejo odpotovati iz Albanije. Večina jih je odšla še pred prihodom Peresa de Cuellarja v Tirano, ali pa se je to zgodilo prav ob prvem obisku generalnega sekretarja Združenih narodov v Albaniji.**

Vlada je privolila v pogajanja z uporniki

S tem naj bi se izognili nadaljnjemu prelivanju krvi v Liberiji – Američani evakuirajo ljudi

OD NAŠEGA DOPISNIKA

NAIROBI, 11. junija – Liberijska vlada in uporna Nacionalna domoljubna fronta (NPFL) sta po številnih pozivih in zakulisnih diplomatskih manevrih le pripravljeni sesti za mizo in se skušati s pogajanji izogniti nadaljnjemu prelivanju krvi. Toda Američani so kljub temu že začeli evakuirati svoje državljane iz prestolnice Monrovije, saj se spopadi nadaljujejo, z njimi pa tudi eksodus Liberijcev v sosednje države, kjer je v šestih mesecih zatočišče poiskalo že več kot pol milijona ljudi.

Privolitev vlade in upornikov v srečanje v nevtralnem Freetownu, glavnem mestu sosednje zahodnoafriške države Sierra Leone, so izposlovali liberijski cerkveni dostojanstveniki, združeni v tako imenovanem Liberijskem svetu cerkva (LCC) ko so konec tedna ponudili svoj načrt za razplet liberijske državljanske vojne. Z njim so obe strani pozvali k premirju, neposrednim pogajanjem in k zaobljubi, da bosta zaustavili maščevalno medplemensko obračunavanje z nedolžnim prebivalstvom (uporniki so večinoma iz vrst plemen Gio in Mano, vladna elita pa iz plemena Khran). Premirje naj bi po tem načrtu nadzirale nevtralne čete, vendar ne omenja katere. Najbolj pri roki je vsekakor dva tisoč marincev, ki na šestih ladjah še vedno čakajo pred monrovijskim pristaniščem, saj njihova pomoč pri evakuaciji ameriških državljanov, ki Monrovijo zapuščajo s posebnimi čarterskimi poleti civilnih letalskih družb, za zdaj še ni bila potrebna. Načrt je ameriško zunanje ministrstvo že pozdravilo, češ da se je ves čas zavzemalo za pogajanja kot edini izhod iz spopadov, a zanikalo, da bi sodelovalo pri njegovem oblikovanju.

Liberijska vlada je načrt cerkvenih dostojanstvenikov nemudoma v celoti sprejela. voditelj upornikov Taylor, ki je pogajanja doslej odločno zavračal, pa je pred njim za zdaj popustil le toliko, da je privolil v srečanje njegovih in vladnih predstavnikov v Freetownu, a ponovil, da v premirje ne bo privolil, dokler bo na oblasti vztrajal predsednik Doe.

Toda čeprav so v Nigeriji menda že privolili, da Doeju odobrijo azil, če bo zaprosil zanj, liberijski predsednik, obdan z elitno gardo, ki šteje 700 dobro oboroženih mož, vztraja v predsedniški rezidenci v upanju, da je preobrat na bojnem polju še mogoč. K temu ga je dodatno spodbudil tudi prvi večji uspeh vladnih čet v spopadih z uporniki, ko jim je pred dnevi vsaj deloma uspelo povrniti plantažo kavčuka ameriške družbe Firestone, čeprav bitka zanjo še ni končana. Toda prav zadnji spopadi, v katerih je padel tudi v Ameriki šolani glavni vojaški strateg upornikov Elmer Glee Johnson, so po mnenju opazovalcev največ prispevali, da je tudi Taylor privolil v pogajanja, ker je spoznal, da se v Monroviji ne bo mogel kar sprehoditi in da bi bilo zato le dobro poskusiti, ali bi se Doeja dalo znebiti tudi po drugi poti. Še posebej, ker bi se mu v zameno za razumen razplet z olajšanjem odrekli tudi Liberijci.

VOJKO PLEVELJ

EXE 23. KOLO 3×3 9. 6. 1990
IZŽREBANE ŠTEVILKE:
A 28 32 34
B 46 47 49
C 62 65 68
LOTERIJA SLOVENIJE
INFORMACIJE O IGRAH NA SREČO: TELEFON 9862!

V Švici bodo zaposlili še več tujih delavcev

Največ dovolilnic za delo bodo dobili sezonci – Visoka rast proizvodnje zahteva več delovne sile

OD NAŠEGA DOPISNIKA

ŽENEVA, 11. junija – V času velike brezposelnosti v skoraj vseh zahodnoevropskih državah Švica povečuje število tujih delavcev. Po predlogu, ki ga je danes objavila vlada v Bernu in o katerem se bodo kantonske oblasti izrekle do konca avgusta, naj bi število dovoljenj za tuje delavce v obdobju 1990/91 povečali za 8.000. Poleg tega si vlada pridržuje pravico, da spomladi 1991 poveča število dovoljenj za nadaljnjih tisoč delavcev, če bi tako narekoval položaj na trgu dela.

Od novih 8.000 dovolilnic jih bodo največ dobili sezonski delavci, ki prihajajo za največ šest mesecev. S tem ukrepom vlade se bo število sezoncev povečalo na 153.750, od tega bodo zvezne oblasti kot doslej imele 10.000 dovolilnic, ki jih bodo odstopile kantonom, v katerih bi se pojavile nenapovedane potrebe po delavcih. Povečanje števila tujih delavcev je posledica opozoril posamičnih panog gospodarstva, da relativno visoka rast proizvodnje zahteva več delovne sile. Pomanjkanja delavcev ni čutiti zgolj v nekaterih sezonskih dejavnostih, kot je hotelirstvo ali gradbeništvo, temveč tudi v glavnih panogah švicarskega gospodarstva, kot sta proizvodnja ur in kovinsko-predelovalna industrija. V Bernu ugotavljajo, da bodo z novimi kontingenti skušali ustreči interesom večine kantonov, gospodarskim krogom pa tudi upoštevati dogovorjeno politiko dolgoročne stabilizacije števila tujcev, ki tvorijo šestino prebivalstva države, kar je najvišji odstotek v Zahodni Evropi. Prav zaradi tega se je vlada očitno odločila povečati predvsem število dovolilnic za sezonske delavce, ki ne spreminjajo nacionalne strukture švicarskega prebivalstva.

BOŽO MAŠANOVIĆ

SVET SO LJUDJE

Musical o apartheidu

Ko je bila pred tremi leti v New Yorku premiera musicala »Sarafina!«, so v Lincolnovem centru predvideli samo deset tednov predstav. To-

da ker je bilo zanimanje precejšnje, so jo preselili, potem je zanimanje postalo še večje, pa so jo preselili na Brodway . . . in tako je nastala ena najuspešnejših glasbenih predstav zadnjega časa. Začetna zadržanost je povezana s temo. Le kdo bi hotel gledati musical o apartheidu? Natančneje, o vplivu apatheida na otroke?

Avtorja Sarafine sta Južnoafričana **HUGH MASEKELA** (na sliki), ki je izvrsten glasbenik, in **MBONGENI NGEMA,** ki se poleg glasbe ukvarja še s pisanjem. Delček avtorstva pa lahko pripišemo tudi **WINNIE MANDELA,** ki je predlagala: spregovoriti o vplivu rasnega nasilja na otroke in o oblikovanju posebne odpornosti, ki je značilna zanje. Tako je nastala Sarafina, ki združuje izvrstno glasbo z angažirano temo o pokolu v Sowetu, med katerim je bilo leta 1976 ubitih 494 črnih Južnoafričanov; večina je bila še v otroških ali najstniških letih. Razlog oziroma povod za pokol je bil namreč šolski bojkot, ki so ga organizirali črni šolarji proti pouku v afrikanščini, uradnem južnoafriškem jeziku.

Hugh Masekela se je rodil v rudarskem mestecu 160 kilometrov vzhodno od Johannesburga. Že kot otrok je pel, igral na klavir, trobento in vse inštrumente, do katerih je lahko prišel, in postal zlasti po poroki z Miriam Makeba (s katero sta se kasneje ločila) eden vodilnih afriških jazzovskih in pop glasbenikov. Kmalu se mu je posrečil tudi prodor v Ameriko, ki danes živi, po njegovi oceni, pod absolutnim vplivom črnsko-afriške glasbe. Žal je, tako trdi Masekela, na upravno-menedžerskem in finančnem vrhu vpliv temnopoltih neznaten, tako da se črnci še zmeraj težko prebijejo, predvsem pa dosti manj zaslužijo. O vrnitvi v domovino pa za zdaj ne razmišlja:

»Tako dolgo sem rovaril proti temu režimu, da se bodo morale razmere radikalno spremeniti, preden se bom lahko vrnil. Ko bi šel zdaj nazaj, bi to razvoju samo škodilo. Oblast bi rekla: Glej no, vrnil se je; se pravi, da smo že precej dosegli.«

Svetnik Moro

Monsignor **MICHELE MINCUZZI,** škof, ki ima svoj sedež v južnoitalijanskem mestu Lecce, je v intervjuju za katoliški tednik Segno Sette povedal, da je med mašo ob obletnici smrti Alda Mora predlagal, naj se Cerkev zavzame, da bo po Alcidu De Gasperiju tudi ta politik mučenec postal svetnik. Predlog je podkrepil z ugotovitvijo, da so po njegovi smrti povsod po svetu, celo v Afriki, imeli maše v njegov spomin. In to ne na zahtevo političnih organov, je poudaril škof, temveč na pobudo lokalnih cerkvenih veljakov. Moro je bil po njegovem veliko več kot človek politike; ljudje so v njem videli moža, ki mu lahko verjamejo in zaupajo.

Še naprej moška trdnjava

Petinpetdesetletni francoski notranji minister **PIERRE JOXE** je poskrbel za to, da bo francoska policija še naprej ostala moška trdnjava. Evropsko sodišče je dosedanjo prakso, ki je delež žensk med francoskimi varuhi reda zmanjšala na deset odstotkov, razglasilo za diskriminacijo. Joxe je sicer zdaj to omejitev odpravil, hkrati pa je izdal odredbo, da morajo biti vse na novo nameščene francoske policistke velike 1,66 metra namesto dosedanjih 1,63 metra. Po izračunih notranjega ministrstva bo novi ukrep že takoj na začetku onemogočil 70 odstotkov možnih kandidatk.

Armani o Armaniju

Veliki italijanski modni kreator **GIORGIO ARMANI** in ameriški filmski režiser **MARTIN SCORSESE** (Taksist, New York, New York, Kralj komedije, Barva denarja, Poslednja Kristusova skušnjava) sta staknila glavi in zdaj nastaja dokumentarec o neoprijemljivi umetnosti modnega kreiranja. Polurni film snemajo v oblikovalčevi palači v Milanu in glavni igralec Giorgio Armani igra samega sebe, kako izbira tkanine, snuje modele, kroji, pomerja in organizira revije. Film še nima naslova, premiera pa bo septembra na beneškem filmskem festivalu.

PA ŠE TO

PONUDBE POD PREMIUM – Donedavni predsednik SZDL Slovenije Jože Smole je na sobotnem prvem kongresu Socialistične stranke ponovno izjavil, da ni član ZK, odkar se je ZKS prelevila v Stranko demokratične prenove.

Tistega, ki bo prvi prinesel fotokopijo dokumenta o prelevitvi tov. Jožeta Smoleta, bomo v uredništvu Dela nagradili z zabojem piva.

NOVI DEVIZNI TEČAJI

Tečajna lista št. 112 z dne 11. junija 1990

za devize, efektivo, čeke, kreditna pisma in poštne nakaznice

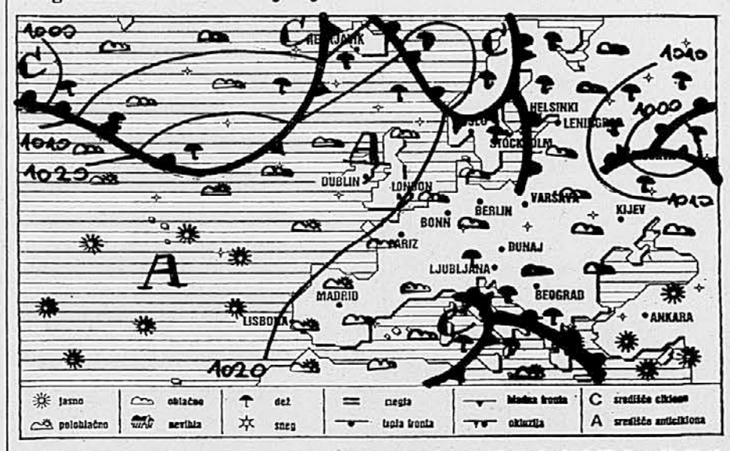
država	valuta	tečaj velja za	nakupni	srednji	prodajni	nakupni za čeke in kred. pisma	nakupni za efektive in medn. pošt. nakazn.
Avstralija	a. dolar	1	9,1369	9,1644	9,1919	8,7714	8,7257
Avstrija	šiling	100	99,0873	99,3855	99,6837	97,1055	96,6101
Belgija	frank/C	100	33,9016	34,0036	34,1056	33,1388	32,9693
Kanada	dolar	1	10,1313	10,1618	10,1923	9,7260	9,6753
Danska	krona	100	183,1161	183,6671	184,2181	178,9959	178,0804
Finska	marka	100	296,9265	297,8200	298,7135	290,2456	288,7610
Francija	frank	100	207,2560	207,8796	208,5032	202,5927	201,5564
ZR Nemčija	marka	100	697,9000	700,0000	702,1000	683,9420	680,4525
Grčija	drahma	100	–	7,1475	7,1689	6,8410	6,8054
Irska	funt	1	–	18,7432	18,7994	17,9395	17,8460
Italija	lira	100	0,9500	0,9529	0,9558	0,9310	0,9262
Japonska	jen	100	7,7678	7,7109	7,7340	7,3802	7,3418
Kuvajt	kv. dinar	1	40,3643	40,4858	40,6073	38,7497	38,5479
Nizozemska	gulden	100	620,4644	622,3314	624,1984	606,5039	603,4016
Norveška	krona	100	181,5436	182,0899	182,6362	177,4588	176,5511
Portugalska	escudo	100	7,9399	7,9638	7,9877	7,6223	7,5826
Švedska	krona	100	193,0918	193,6728	194,2538	188,7472	187,7817
Švica	frank	100	817,4604	819,9202	822,3800	801,1111	797,0238
V. Britanija	funt	1	19,9182	19,9781	20,0380	19,4700	19,3704
ZDA	dolar	1	11,8384	11,8740	11,9096	11,5720	11,5128
	ECU	1	14,3624	14,4056	14,4488	14,0751	–
Španija	pezeta	100	11,2715	11,3054	11,3393	10,8206	10,7642

Tečaj dinarja za obračunski dolar je 11,8740 dinarja. Tečaj dinarja za obračunski dolar za odkup kreditnih pisem in čekov od tujih državljanov je 1,1874 dinarja. Tečaji za obračunski dolar in obračunski dolar za kreditna pisma in čeke začno veljati 11. junija 1990 ob 14. uri. Tečaji s te tečajne liste veljajo od 12. junija 1990. Tečaji za grško drahmo in irski funt veljajo samo za efektivo in čeke. Tečaji za britanski funt veljajo tudi za škotski funt, vendar le za efektivo in čeke. – Najvišji zajamčeni znesek evročeka je 2500 dinarjev (velja od 1. januarja 1990). – Poročilo o višini povprečne realne obrestne mere na trgu denarja in kratkoročnih vrednostnih papirjev dne 8. 6. 1990: letna 44,58; mesečna 3,08; za čas od 14. 11. 1989 do 8. 6. 1990: letna 32,69; mesečna 2,35.

ljubljanska banka Pravi naslov za denarne zadeve

Vremenska napoved Hidrometeorološkega zavoda Slovenije

Prognostična karta za 12. junij 1990

SLOVENIJA

Spremenljivo do pretežno oblačno bo, čez dan bodo v zahodnih in južnih krajih občasno padavine, deloma kot plohe. Najnižje jutranje temperature bodo od 7 do 12, ob morju 15, najvišje dnevne od 18 do 23 st. C.

JUGOSLAVIJA

Zmerno do pretežno oblačno, ob Jadranu in v zahodnih krajih bodo občasno manjše padavine.

VREMENSKA SLIKA

Nad vzhodno Evropo, Balkanom in Sredozemljem je območje nizkega zračnega pritiska. V zahodnem Sredozemlju se zadržuje oslabljen frontalni val, ki se pomika nad zahodni Balkan. V višinah doteka nad naše kraje toplejši zrak.

OBETI

V sredo bo spremenljivo oblačno, občasno bodo še manjše padavine, v četrtek izboljšanje z delnimi razjasnitvami.

GORSKI SVET

Spremenljivo do pretežno oblačno bo, občasno bodo padavine, delno kot plohe. Temperatura na višini 1500 m bo okoli 10 st. na višini 2500 m pa okoli 3 st. C. Pihali bodo zmerni jugozahodni vetrovi.

VREME IN TEMPERATURA 11. JUNIJA 1990 OB 14. URI

kraj	vreme	°C
LJUBLJANA	zmer. oblačno	23
PLANICA	oblačno	19
BRNIK	zmer. oblačno	19
KREDARICA	zmer. oblačno	1
MARIBOR	pret. oblačno	21
M. SOBOTA	zmer. oblačno	18
SL. GRADEC	pret. oblačno	19
CELJE	pret. oblačno	22
N. MESTO	zmer. oblačno	22
N. GORICA	jasno	21
PORTOROŽ	jasno	20
REKA	jasno	20
PULJ	jasno	23
HVAR	–	–
DUBROVNIK	–	–
ZAGREB	zmer. oblačno	22
BEOGRAD	oblačno	19
SARAJEVO	–	–
TITOGRAD	jasno	25
SKOPJE	jasno	25
CELOVEC	zmer. oblačno	21
GRADEC	jasno	20
DUNAJ	oblačno	16
BENETKE	jasno	19
MILANO	jasno	24
GENOVA	–	–
RIM	jasno	23
PARIZ	oblačno	15
BERLIN	oblačno	18
STOCKHOLM	jasno	23
MOSKVA	–	–

Stanje voda, 11. junija 1990, ob 7. uri

Pretok v m^3/s: Drava HE Dravograd 310, Mura Gornja Radgona 316, Soča HE Doblar 321, Sava Radovljica 140, Sava HE Mavčice 95,0, Sava Šentjakob 272, Sava Radeče 915, Sora Suha 95,8, Ljubljanica Moste 196, Savinja Laško 173, Sava HE Moste 20,0, Savinja Nazarje 68,1.

Nastajajo večji kristali

Če je v obtok vključena magnetna naprava, ki preprečuje izločanje apnenca, teče tekočina mimo horizontalnih polov magneta, zaradi zoženja cevi (Venturijeva cev) pa se spremeni hitrost gibanja tekočine skozi cev. S spreminjanjem jakosti magnetov vplivamo na velikost delcev, ki se usedajo iz tekočine. Tako dobimo z večjim poljem večje kristale. Vendar pa obstaja za ta pojav meja. Tipična enota za magnetno demineralizacijo ima poljsko jakost 2,5 do 2500 gaussov, odvisno od funkcije. Povečanje polja na 25000 gaussov velikosti delcev ne poveča desetkrat.

Na univerzi City so tri leta in pol raziskovali vpliv magnetnega polja na tekočine in ugotovili, da ni mogoče le odstranjevati vodnega kamna, marveč je mogoče celo preprečiti njegovo nabiranje. Raziskovalci so želeli dobiti odgovor, kako nastanejo obloge. Poskusi so potekali v napravi, ki je bila opremljena z magnetnim demineralizatorjem in hkrati v napravi, ki je bila opremljena le z vmesnim kosom enake geometrije, da bi odstranili vplive, ki niso posledica magnetnega polja. Rezultati so pokazali, da magnetno polje vpliva na precipitacijo (izločanje) delcev. Polje lahko spremeni velikost teh delcev, sposobnost kristalizacije, obliko delcev in topnost spojine. V primeru kalcijevega karbonata so dokazali, da se pri prehodu trde vode skozi magnetno polje poveča velikost delcev.

Pokličite nas!

Nikar ne brskajte po telefonskem imeniku. Zavrtite številko ljubljanske rubrike Dela: 318-296!

Prav gotovo so stvari in dogodki v Ljubljani in njeni bližnji okolici, o katerih bi bilo treba po vašem mnenju pisati, jih komentirati, razložiti.

Ob prebiranju lokalne strani v časniku se vam je najbrž večkrat zazdelo, da novinarjem ni uspelo spoznati prave resnice, prodreti v resnično življenje.

Kaj ko bi nas poklicali in nam sporočili svoje pripombe in predloge. Vaš klic pričakujemo vsako dopoldne med 10. in 11. uro, razen ob sobotah in nedeljah.

Stanarine bodo višje, vendar za koliko?

Mestni komite za stanovanjsko gospodarstvo zavrnil predlog za 83-odstotno povečanje stanarin

LJUBLJANA, 11. junija – Kot so nam danes povedali na Mestnem komiteju za stanovanjsko gospodarstvo, je predlog za povečanje stanarin v Ljubljani za 83 odstotkov pripravil še omenjeni komite v stari sestavi. Novi mestni komite za stanovanjsko gospodarstvo pa je predlog za povečanje stanarin že vrnil strokovnim službam in jim naročil, naj naredijo več različnih predlogov, upoštevajo pa naj tudi predvideno rast osebnih dohodkov, povečanje stanarin v drugih občinah in računovodske ter druge predpise.

Jasmina Držanič, nova predsednica Mestnega komiteja za stanovanjsko gospodarstvo, nam je dejala, da za zdaj še ne more povedati, za koliko se bodo stanarine povečale, saj je omenjeni predlog komite zavrnil, dodatne predloge pa še pripravljajo. Stanarine se bodo sicer zvišale, vendar ne za 83 odstotkov, saj bi bil to po mnenju Jasmine Držanič prevelik strošek za družinski proračun.

J. B.

»Samo z zniževanjem prispevkov ne bomo rešili gospodarstva«

Janez Čemažar, predsednik GZ ljubljanske regije: Načelno podpiramo razbremenitve, vendarle pa je to premalo

LJUBLJANA, 11. junija – »Razprava o tem, ali bomo gospodarstvo v Sloveniji razbremenili prispevkov za 15 ali pa za 20 odstotkov, je milo rečeno prepiranje za oslovo senco,« nam je danes dejal Janez Čemažar, predsednik Gospodarske zbornice občin ljubljanske regije, ko smo ga vprašali za mnenje o razpravah, ki v teh dneh potekajo med republiško gospodarsko zbornico in republiškim izvršnim svetom.

Janez Čemažar je dejal, da izvršilni odbor medobčinske zbornice načelno sicer podpira zmanjševanje prispevkov, ki jih mora iz dohodka odvajati gospodarstvo, vendar pa ob tem pripomnjajo, da gospodarstva s tem ne bo mogoče rešiti. Poudaril je, da jih moti predvsem način, kako so se na republiki lotili razbremenjevanja gospodarstva. Sporno se jim zdi ločevanje gospodarstva na strogo gospodarske organizacije in organizacije s področja družbenih dejavnosti in iz tega izhajajoče vprašanje, komu pravzaprav vzeti denar. Janez Čemažar je poudaril, da gospodarstvo take ločitve ne prenese, saj sta oba njegova dela življenjsko zainteresirana za uspešnost drugega. Dodal je še, da zmanjševanje prispevkov kar počez ne bo prineslo nobenih rezultatov. Ne upošteva namreč stopnje razvitosti posameznih občin in njihovih prispevnih stopenj, ne upošteva pa tudi uspešnosti posameznih panog. Izračun, ki so ga naredili v posameznih podjetjih v Ljubljani o tem, koliko bi z zmanjšanimi prispevnimi stopnjami sploh prihranili, je pokazal, da bi bilo dejansko zmanjšanje le dobre tri do štiri odstotke.

Janez Čemažar je menil, da se je treba ozdravitve gospodarstva lotiti kompleksno, kar pomeni, da bo treba hkrati zmanjševati stroške poslovanja, izboljševati ekonomičnost, spremeniti celoten davčni sistem in racionalizirati poslovanje bank.

MARKO JAKOPEC

Anarhija pri parkiranju pred komitejem za promet

LJUBLJANA, 11. junija – Od takrat, ko miličniki ne varujejo več poslopja prenoviteljev na Tomšičevi ulici, avtomobilisti parkirajo na nasprotni strani ceste kar na pločniku. To sicer ob vsej prometni zmedi v Ljubljani ne bi bilo nič nenavadnega, če ne bi bil tam sedež Mestnega komiteja za komunalno gospodarstvo, promet in zveze. Kot kaže, bo imel omenjeni komite v novi sestavi precej dela – najprej pred svojim pragom. (Besedilo in slika: Jože Biščak)

PO SLOVENIJI

Prvi dnevi za ljubitelje gob

JUGORJE, 11. junija – Belokranjski in dolenjski gobarji so konec tedna (v presledkih med dežjem) nabrali prve letošnje jurčke in lisičke. Gobe rasejo tudi v višjih legah. Otroci prodajajo ob magistralni cesti Novo mesto – Metlika pehar jurčkov po 80 dinarjev, pehar lisičk pa po sto dinarjev. (M. D.)

Kolesarska prireditev v Sežani je uspela

SEŽANA, 11. junija – Sežanski kolesarski klub, ki deluje že drugo leto, je v letošnji kolesarski sezoni priredil prvo večjo rekreativno prireditev, namenjeno vsem ljubiteljem kolesarjenja in zdravega življenja. Trima na kolesu se je prvo nedeljo v juniju udeležilo 30 kolesarjev, med njimi jih je bilo kar 17 iz Kolesarskega kluba Sežana. Prišli pa so tudi iz novogoriške in postojnske občine. Kolesarji so se zbrali na startu pred gasilskim domom v Sežani. Prevozili so progo čez Lokve do Divače in se čez Lipico vračali na cilj v Sežano. Skupaj so prekolesarili 30 kilometrov. Pokale je prejela OS Dutovlje in družina Volk iz Sežane, najmlajši udeleženec je bil Andrej Pirjevec, najstarejši pa Albin Počkar, ki sta tudi prejela pokala. Prireditev naj bi postala tradicionalna. (O. K.-S.)

Pogrebi

LJUBLJANA: Na Žalah se bodo danes svojci še zadnjič poslovili od 66-letnega dipl. oec. Hermana Reissnerja (ob 9. uri); 46-letnega gradbenega inženirja Andreja Puppisa (ob 10. uri); 79-letne upokojenke Alojzije Bergant (ob 13. uri); 86-letne upokojenke Marije Šorli (ob 14.30); 46-letnega zidarja Štefana Komesa (ob 16. uri) in 58-letne upokojenke Ane Nograšek (ob 15. uri).

POLJE: Na pokopališču v Polju bo danes ob 11. uri pogreb 56-letnega natakarja Antona Pavlina.

VIČ: Danes ob 12. uri bo na viškem pokopališču pogreb 84-letne upokojenke Marije Suhadobnik.

DOMŽALE: Na tukajšnjih Žalah bodo danes ob 11. uri pokopali 71-letno upokojenko Marijo Pulitika.

KAMNIK: Danes ob 17. uri bodo na pokopališču v Mekinjah pokopali 78-letno upokojenko Marijo Močnik. (R. D.)

V Utiku je spet poplavljalo

UTIK, 11. junija – Zadnje deževje je Utičanom spet prineslo poplave, Maksu Žnidarju pa je spet zalilo klet. Kot je dejal prizadeti krajan, je to posledica nestrokovno narejene melioracije Poljšak. Sicer pa Maks Žnidar še vedno ne pusti kopati melioracijskega jarka poleg njegove hiše, saj meni, da bi morali delavci Kmetijske zadruge Medvode jarke speljati po nižjem delu terena. Franc Mihovec, direktor KZ Medvode, se ni čudil poplavam, saj omenjeni krajan ni dovolil kopati melioracijskih jarkov. Normalno delo pa jim zdaj onemogoča še vegetacija. Za zdaj so poplav vesele samo race. (Besedilo in slika: Jože Biščak)

Šolo RSNZ za miličnike v Tacnu bodo razširili

Predvideni novi objekti so internat, športna dvorana in muzej UNZ – Tudi javni razpravi

TACEN, 11. junija – Te dni bo v prostorih šišenske občine in vseh krajevnih skupnostih javno razgrnjen osnutek programskih zasnov za območje urejanja ŠI 7/1 – RSNZ oziroma območje med Tacnom in Vikrčami ob južnem vznožju Grmade. Gre za 20,4 hektara veliko zemljišče, ki je po družbenem načrtu šišenske občine za obdobje 1986–1990 namenjeno razvoju Izobraževalnega centra RSNZ Tacen za šolanje kadetov, torej bodočih miličnikov. Programske zasnove predvidevajo gradnjo nekaterih novih objektov (nov internat za kadete, športna dvorana, muzej UNZ) oziroma razširitev nekaterih že obstoječih (star internat, šola, restavracija). Bruto etažna površina vseh predvidenih novogradenj je 11.640 kvadratnih metrov.

Med javno razgrnitvijo bosta organizirani tudi dve javni razpravi, in sicer v dvorani krajevne skupnosti Edvarda Kardelja in v prostorih šišenske občine. J. B.

Da bi bila pot v knjižnico, šolo in vrtec varnejša

Jutri bo pred Pionirsko knjižnico na Komenskega ulici ekološko srečanje

LJUBLJANA, 11. junija – V Pionirsko knjižnico na Komenskega 9 v Ljubljani otroci prihajajo prek parkirnega prostora in po pločnikih Komenskega ulice, kjer pogosto stojijo avtomobili, tako da se jim morajo otroci umikati na prometno cesto. V bližini so še dve osnovni šoli, srednja šola in vrtec.

Nevzdržne razmere so povod za ekološko srečanje Varna in zelena pot v knjižnico, vrtec in šolo, ki ga za sredo, 13. junija, ob 10. uri pripravljata pred knjižnico Mestna zveza prijateljev mladine Ljubljana in Pionirska knjižnica. V programu bodo sodelovali Lenča Ferenčakova, Dane Zajc, Zmago Posega, ansambel 12. nasprotje, otroci in delavci VVO Milana Majcna in Ane Ziherl, OŠ Ledina in Toneta Čufarja iz Ljubljane, OŠ Frana Milčinskega iz Smlednika ter Srednje pedagoške šole iz Ljubljane. Če bo deževalo, bo prireditev teden dni kasneje, 20. junija, ob istem času.

A. L.

Razstava malih umetnikov

LJUBLJANA, 11. junija – V Otroškem kulturnem centru na Zavetiški 3 a bo v sredo, 13. junija, ob 18. uri otvoritev razstave del najmlajših umetnikov tega centra. Otrokom, ki so vse leto pridno delali in se učili, bodo ob tej priložnosti podelili tudi diplome, predstavili pa se bodo tudi godci skupine Trinajsto prase.

K. M.

Lutkovna pravljica v atriju Feniksa

LJUBLJANA, 11. junija – V sredo, 13. junija, bo ob 18.30 v atriju galerije Feniks na Mestnem trgu 10 lutkovna pravljica za otroke in odrasle Klošar ali Kaj je zeleno slamnato strašilo. Predstavo sta pripravili Alja Tkačev in Nina Skrbinšek, ki jo bosta tudi izvajali. Če bo deževalo, prireditve ne bo.

A. L.

Andrej Grafenauer v Grobljah

GROBLJE, 11. junija – V baročni grobeljski cerkvi pri Domžalah bo v torek, 12. junija, že drugi koncert v okviru tradicionalnih Grobeljskih koncertov. Ob 20. uri bo nastopil kitarist Andrej Grafenauer iz Ljubljane.

J. P.

Popravek

V petkovem Delu smo na 8. strani v poročilu s seje vrhniške skupščine zaradi napake v tiskarni pomotoma objavili, da so imeli delegati pripombe k predlaganemu predsedniku izvršnega sveta zaradi njegove nejasne preteklosti v zvezi z gospodarskim kriminalom. Prav je, da so delegati imeli te pripombe k predlaganemu kandidatu za podpredsednika izvršnega sveta.

Po Juhici bo še predstava Sarmica

LJUBLJANA, 11. junija – Nedavno so se člani gledališča Teatar u gostima iz Zagreba predstavili ljubljanskemu občinstvu s komedijo Juhica Milana Grgića in gledalci so se jim dodobra nasmejali. Zdaj prihajajo v Ljubljano z nadaljevanjem Juhice, s komedijo Sarmica istega avtorja. Predstava bo v torek, 12. junija, ob 19.30 v Kulturnem domu Španski borci na Zaloški 61 v Ljubljani. V predstavi bodo nastopili Richard Simonelli, Mirjana Pičuljan in Djokica Milaković, režiral pa jo je Relja Bašić. A. L.

DELO plus

Črne gradnje na Vrhniki bodo padle

Podrli naj bi tiste črne gradnje v občini, ki jih ni mogoče legalizirati

VRHNIKA, 11. junija – V vrhniški občini bodo podrli vse črne gradnje, za katere bo urbanistična inšpekcija ugotovila, da jih ni mogoče legalizirati. Zakonsko bo treba kaznovati vsa podjetja, ki bodo črne gradnje priključevala na komunalno infrastrukturo. Prejšnji vrhniški izvršni svet je na nedavni seji sprejel tudi stališče, da se geodetska zakonodaja uskladi z urbanistično, predvsem glede parcelizacije zemljišč. Od načrtovalcev prostora, pristojnih inšpekcijskih služb ter oddelka za družbenoekonomski razvoj in planiranje zahteva, da sočasno z pripravo srednjeročnih planskih dokumentov ocenijo položaj na področju izkoriščenosti prostora in pripravijo predlog sanacije posameznih območij. Pripravili bodo pobudo republiškemu izvršnemu svetu in republiški skupščini za poenostavitev postopkov pri sprejemanju prostorskih dokumentov in določitev ustreznejših kazni za črnogradnje. Prihodnji četrtek bo o črnih gradnjah razpravljala vrhniška skupščina.

Z. M.

Presekan telefonski kabel

LJUBLJANA, 11. junija – Danes dopoldne je več kot tisoč telefonskih naročnikov v Trnovem in okolici ostalo brez telefona. Na Pošti so nam povedali, da je bil presekan tisočparni kabel in napake vsaj do jutri ne bo mogoče odpraviti.

K. M.

Stane Repovž spet sekretar

JESENICE, 11. junija – Na prvi seji novega IS skupščine občine Jesenice je bil za sekretarja spet imenovan dipl. pravnik Stane Repovž, ki je bil pred dnevi na seji občinske skupščine imenovan za sekretarja za občo upravo in splošne zadeve.

Črpalko v Ločni obnavljajo

NOVO MESTO, 11. junija – Ker so se začela obnovitvena dela pri Petrolovi črpalki v Ločni, ki bodo trajala kakšen mesec, bodo Novomeščani za krajši čas imeli samo bencinsko črpalko v Bršljinu. (S. D.)

NOVI KIH

Čiščenje poslovnih prostorov

Informacijska akcija s tem naslovom bo v Potrošniško–informativnem centru do 15. junija

LJUBLJANA, 11. junija – V Potrošniško–informativnem centru na Kardeljevi 2 je bila danes otvoritev izobraževalno–informacijske akcije z naslovom Čiščenje poslovnih prostorov in lokalov.

Do petka, 15. junija, si bodo obiskovalci lahko ogledali aparate za čiščenje in nego večjih in manjših površin – sesalnike, iztepalnike, aparate za ribanje oziroma drgnjenje, razpršilno–ekstrakcijske aparate ... Poleg tega pa bodo razstavljena tudi čistilna sredstva številnih izdelovalcev oziroma trgovskih podjetij, ki taka sredstva uvažajo. V okviru akcije bo v sredo, 13. junija, informativni dan in prikaz uporabe predmetov, ki jih je za razstavo prispevalo zastopstvo Taxi – mednarodno podjetje Slovenijales, dan kasneje bo pripravil akcijo Cimex, Hermes Ljubljana, zadnji dan akcije, v petek, 15. junija pa zastopstvo Karcher, Mercator mednarodna trgovina. Potrošniško-informativni center je za obiskovalce odprt vsak dan od 9. do 12. in od 16. do 19. ure.

K. M.

Pripravljeni načrti za novi turistično-oskrbovalni center

Javna razprava in razgrnitev načrtov bo trajala do 15. julija – Prihodnjo pomlad naj bi v Grosupljem začeli delati

GROSUPLJE, 11. junija – Predstavitev načrtov za gradnjo turistično-oskrbovalnega centra Grosuplje pri Motelu Grosuplje vsem interesentom oziroma investitorjem na sejmu Alpe-Adrija na GR je za občino velika obveznost. Da bi bile priprave na gradnjo čimprej končane, je osnutek zazidalnega načrta za TOC že pripravljen in razgrnjen v prostorih grosupeljske krajevne skupnosti. Javna razprava bo trajala do 15. julija in v tem času naj bi krajani in drugi občani dali čim več pripomb in predlogov v zvezi s tem osnutkom.

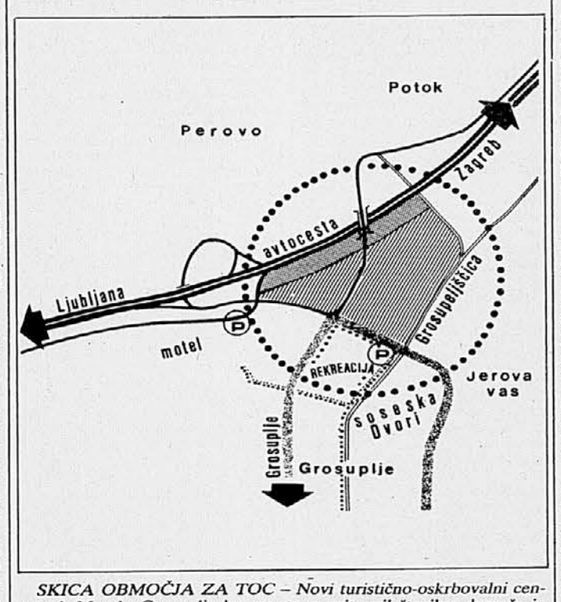
Novi turistično-oskrbovalni center se bo razprostiral kar na devetih hektarih zemljišč ob avtocesti Ljubljana–Zagreb: med avtocesto, potekom Grosupeljščico, cesto v Jerovo in dovoznim priključkom na avtocesto. V novem centru bodo bencinska črpalka, avtopralnica, avtosalon, restavracija za hitro pripravo hrane, veleblagovnica in druge trgovine, vrtec ...

Priprave na gradnjo takega centra so dolgotrajne, vendar je Matjaž Šporar z Urbanističnega zavoda Grosuplje dejal, da bodo poskusili spomladi prihodnje leto že začeti pripravljati zemljišča. Komunalne vode bodo potegnili iz naselja Dvori. Matjaž Šporar je obenem opozoril, da občina še ni poskrbela za prevode do zdaj narejenih načrtov za TOC v nemščino, italijanščino in tudi v angleščino, čeprav so center ponudili tudi tujim investitorjem. Če tujega kapitala ne bo v center, se bo ta razvijal precej počasneje, saj domači investitorji verjetno ne bodo imeli denarja za gradnjo večjih objektov.

Na Zavodu razmišljajo tudi o tem, koliko problemov bodo imeli z odkupom zemljišč, ki so sicer močvirna, vendar so jih začeli letos lastniki intenzivno obdelovati. Če drži, je dejal Matjaž Šporar, da bodo odškodnine enake tržni vrednosti take zemlje na prostem trgu, potem z odkupom ne bi smelo biti težav.

MOJCA KAUČIČ

DELO plus

SKICA OBMOČJA ZA TOC – Novi turistično-oskrbovalni center ob Motelu Grosuplje bo zagotovo pritegnil številne domače in tuje investitorje. Lokacija ob avtocesti Ljubljana–Zagreb tik ob priključku oziroma izvozu na avtocesto namreč zagotavlja uspešno poslovanje številnim dejavnostim, če bodo lastniki lokalov le znali ponuditi, kar bodo imeli. Stari motel Grosuplje, ki je prej komaj životaril, je na primer z dograditvijo priključka šele prav zaživel in postal celo premajhen za vse goste, ki bi se radi v njem ustavili.

Kakovostna konfekcija v Paulusu

Nova zasebna modna prodajalna z moško in žensko konfekcijo znanih modnih ustvarjalcev

LJUBLJANA, 11. junija – Že več kot teden dni je odprta nova zasebna prodajalna Paulus na Ciril-Metodovem trgu 13 v Ljubljani, premalo, da bi lastnica Miljana Čibej lahko povedala, kakšna bo prodaja, ko bo trgovinica z žensko in moško konfekcijo docela utečena, vendar dovolj za prve vtise in odzive ter poslovni uspeh, ki si ga je zastavila 30-letna ekonomistka v svojem najemniškem lokalu nasproti ljubljanske Stolnice pri Živilskih trgih.

»Odziv kupcev je že tu, saj prodajni program temelji na kakovostnih izdelkih, izdelanih v majhnih serijah po konkurenčnih cenah. Naš program je moda, lastne proizvodnje nimamo, zato pa za nas delajo svobodni umetniki, kot so Almira Jelen-Gregorič, »Petra« iz Celja in »Vodeb« iz Novega mesta. Sezonski del programa so trenutno kopalke, brisače, perilo, toaletne torbice, slamniki, pasovi, bižuterija.« Pripravljajo še nekaj novosti, ki pa so za zdaj še poslovna skrivnost.

M. U.

ZOO bo imel udomačenega volka

LJUBLJANA, 11. junija – Volčji par v ljubljanskem živalskem vrtu je pred mesecem dni dobil naraščaj – pet majhnih volčičev. To je po dolgem času prvi volčji naraščaj v živalskem vrtu, zato so ga še tolikanj bolj veseli. Zdaj so male mrcine že tako velike, da veselo tekajo naokrog – vendar samo takrat, kadar je okrog ograde mir, ker so še zelo plašne. Zanje se zelo bojita tudi starša in ob obiskih mati volkulja najbolj nemirnega med mladiči hitro odnese na varno. V vrtu so se odločili, da bodo enega volčiča ločili od ostalih (ko bo za to pravi čas) in ga udomačili, drugi štirje pa bodo ostali tu še najmanj leto dni – in morda tudi še potem. (Besedilo in slika: Mojca Kaučič)

PISMA BRALCEV

Prava usluga

Prosimo za objavo našega pisma v rubriki, Pisma bralcev, ker smo bili veselo presenečeni nad ustrežljivostjo Servisa TVT Maribor, ki nam je v kratkem času poslal majhne, a zelo pomembne dele za mešalni ventil. Tesnila so drobcena, usluga – brezplačna – pa je za nas velikanska, še večjo reklamo pa si je pridobilo podjetje TVT Maribor – Servisi, Leningrajska c., ki zelo skrbi za svoj ugled in zasluži javno pohvalo.

Družina ŠKRLJ,
Logatec,
Čevica 2/II.

Kako najti zlato resnico ...

V dveh letih smo menda zamenjali vladanje v Sloveniji. Pretresi (stresi) v vsestranskih družbenih spremembah v Sloveniji pa so pričeti in trajajoči v posameznikovem srcu (miselnem svetu). Vrednote, te ukazujejo dogodki, bi morali menjati čez noč. Bi bilo prav tako?

Navedel bi nekaj najbolj značilnih primerov pritiska na odpravo vrednot in ocen zgodovinskih dogajanj v posameznikovi duši. Gotovo nas je mnogo, ki smo drugo svetovno vojno dočakali kot otroci. Tiste, ki smo živeli na Štajerskem, je v nekaj dneh enainštiridesetega leta pomendral nacistični rajh. Osrednji del banovine Slovenije so okupatorji razklali ob bregovih reke Save. Štajersko je Hitler po kratki vojni, ki je potekala brez vojne napovedi, določil za del rajha. Slovenski jezik je bil takoj prepovedan. Vodilni slovenski izobraženci (šolniki, duhovniki, liberalno usmerjeni itd.) ob zaplembi premoženja, nasilno in »za trajno« izseljeni. Izseljeni so bili priseljeni Primorci, izpraznjen obmejni pas ob hrvaški meji, kamor so potlej naselili Nemce, kočevarje. Skratka: nasilje, zaplembe, ponemčevanje, da o usodi židov na Štajerskem niti ne govorimo. Kaj bi lahko rekli o nasilnih mobilizacijah slovenskih fantov, od katerih jih je mnogo padlo za nacistične cilje v strašnih razmerah nacističnih osvajalnih front. Pa vojni ujetniki po nacističnih taboriščih? Pa vsi tisti, ponižani in užaljeni, ker so morali skozi sramotne ocene rasnih komisij?

Komunisti so programirali revolucionarne družbene spremembe. Nacizem, okupacija, teror pa so opravili svoje. Nobeni kmečki upori na Slovenskem se ne morejo primerjati s slovenskim odporom proti fašizmu.

Bil sem otrok. Začela se je nenapovedana vojna. Že prvi dan so tulili lahki bombniki osvajalca, štuke, nad Celjem. Po očetovi aretaciji (avgusta 1944, umrl je v Dachau) sva odšla z bratom v partizanske brigade. Odhod v partizane, med borce NOV, je večini Štajercev pomenil edino možno plemenito življenjsko potezo. V času boja smo mnogi bili sprejeti v KPS (osebno: s solzami v očeh, s solzami srečnega sedemnajstletnika). 12. novembra 1944, na Martinovo nedeljo, po 22. uri so nacistični vojaki (soldati) iz 611. landesschicen kampanije ustrelili na našem domu mojo mamo in zažgali hišo. V enoti so bili, po pričevanju vaščanov Vrbja, predvsem Avstrijci. Mati je zgorela.

Pričelo se je povojno življenje. Ob dolgoletni hudi obolelosti pljuč sem vztrajal pri graditvi »nove domovine«. Gradili smo, zaneseno, kot je tudi značilno za mlade ljudi, pravičnejšo domovino. Tista prva leta, tja do petdesetega leta, so bila polna nasprotij. Bile so navdušujoče mladinske brigadirske akcije (Brčko–Banovići, Doboj–Sarajevo, Nova Gorica, akcije pri udarniških popravilih cest, čiščenju vojnih razvalin, čiščenju gozdov, pri gradnji »zadružnih« kulturnih domov, popravilih in širitvi šol ipd.). Bilo je nešteto možnosti za šolanje (štipendije so po enotnih merilih dobivali tudi otorci drugače mislečih). In ob vseh spodrsljajih in birokratizaciji določenega dela oblasti je bilo v našem minulem življenju tudi kaj sonca. Zdaj se je že v veliki meri končalo aktivno življenje generacije, ki je še v otroški dobi morala sprejeti nasilje nacizma, skrajnega uničenja pravic slovenskega naroda, napake vodilnih delavcev in nasploh družbene razvojne napake po vojni. Toda? Bilo je tudi ogromno iskanja prave demokracije in uvedba samoupravljanja je tirideset let vnašala vse več in več pravic vsem občanom. Vse bolj so se brisale meje med »proletarci« in odločujočimi občani nasploh. Po šestdesetem letu je bilo vse več ustvarjalnega počutja. Enostrankarstvo je postajalo vse manj pomembno. Nekateri smo celo pričakovali, da se bo ob osveščenosti ljudi strankarsko življenje razgubilo, da bo presahnilo.

Naj bo tako ali drugače: zgodovina ljudi se bo morda še dolgo dogajala in oblike oblasti se bodo spreminjale. Prihodnost oblasti bo verjetno še dolgo uganka človeških rodov. Toda osebnosti, ki so se letos oklicale za demokratične predstavnike slovenskega ljudstva, naj nekaterih zgodovinskih stvari ne poenostavljajo. Menim, da je bil uvodni govor predsednika »parlamenta«, slovenskega, strankarskega, zelo žaljiv in nesprejemljiv za vse tiste, ki smo se od srca trudili in gnali za srečo soljudi pa tudi svojo srečo. Še manj pa je dopustno, da v imenu slovenskega naroda predsednik vlade (izvršnega sveta) pozablja, da bi mnogi sosednji narodi morali pokleknili pred našim narodom in ga prositi za odpuščanje; morebiti ne samo za izseljevanje, streljanja, mobilizacije, razlaščanja ... temveč tudi zato, ker so s svojim nasilnim in nezakonitim napadom na Jugoslavijo enainštiridesetega leta Slovence oz. Jugoslovane strahotno skregali in jim vsilili strašansko gorje. Trpel pa je zaradi nacizma in še danes trpi posledice ves svet.

DANE DEBIČ,
Gregorčičeva 12,
Žalec

Odprto pismo predsedniku IS republike Slovenije

Spoštovani gospod Peterle!

Prepričan sem, da se je na dokumentu, ki na hitro in nasilno spreminja mrežo šol v Novi Gorici, Vaš podpis znašel po pomoti. Da je šla zadeva nekako mimo Vas. In tudi mimo dr. Venclja, novega šolskega ministra. Čeprav sem torej prepričan, da je omenjeni sklep predvsem proizvod starega komitejevega aparata, od Vas kot podpisnika pričakujem odgovor na nekaj javno zastavljenih vprašanj.

Ali se Vam ne zdi, da je ravno šolstvo tisto občutljivo področje, kjer se nepretehtani in neceloviti posegi najostreje maščujejo? Ali ni ravno nekdanja, tudi znotrajpartijska opozicija najostreje nasprotovala metodam ob uvedbi usmerjenega izobraževanja, ko je bila razformirana Šubičeva gimnazija, podobno pa je bilo tudi drugod po Sloveniji? Ali se Vam ne zdi protislovno, da se je letos z uvedbo gimnazijske usmeritve mreža gimnazij v Ljubljani razširila, v Celju ostala nespremenjena, v Novi Gorici pa naj bi se skrčila. In ali ni to za severno Primorsko, v katere središču smo že leta 1915 imeli dokaj razvito mrežo srednjih šol, nekam neperspektivno?

Sprašujem Vas, ali se zavedate posledic, ki jih prenašanje programa z ene šole na drugo tik pred koncem pouka prinaša za učence, starše učitelje in druge? Sprašujem Vas, če kje v Zahodni Evropi spreminjajo mrežo šol, čeprav še ni znan niti predmetnik nove usmeritve (osnutek le-tega pa z množico dveurnih predmetov spominja na najslabše čase usmerjenega izobraževanja)?

Ali se vam ne zdi malo čudno, da pri naših zahodnih sosedah praviloma ne poznajo enotne gimnazije, ampak sledijo tudi naši predvojni tradiciji delitve na klasično gimnazijo in realko (družboslovna in naravoslovna gimnazija), očitno v prepričanju, da tako laže pritegnejo zanimanje učenca in sprostijo njegovo ustvarjalnost, čeprav mu hkrati ne zapirajo široke študijske izbire po končani srednji šoli? Ali se Vam ne zdi, da ste s svojim podpisom onemogočili izbiro in konkurenčnost, predvsem pa onemogočili razvoj treh enakovrednih gimnazijskih centrov, to je naravoslovnega, družboslovnega in tehniškega?

Ali ne bi bilo konec koncev bolje počakati vsaj še eno šolsko leto, tako kot se je tudi glasil sklep strokovnega sveta za vzgojo in izobraževanje in starega izvršnega sveta, v tem času pa najprej pripraviti spodoben gimnazijski program (do naslednjega šolskega leta, ko se bo šele vpisovala generacija z maturo, bi tudi na gimnazijski usmeritvi mirno lahko uporabljali predmetnik obeh splošnoizobraževalnih programov), se dogovoriti za koncept razvoja celotnega srednjega šolstva in šele potem pripravljeno začeti spreminjati tudi mrežo šol?

prof. ZORAN BOŽIČ,
Erjavčeva 6,
Nova Gorica

Nesreča kot opomin

Nesreča ter smrt italijanskega motorista Erosa Manferdinija na dirki za evropsko prvenstvo, ki je bila na avtomotodromu Grobnik pri Reki (27. maja), je zopet pokazala na nekatere pomanjkljivosti in napake v organizaciji in dirkališču nasploh. Krivično bi bilo za nesrečo kriviti samo Angleža Nigela Boswortha. Za slamnate bale, v katere se je zaletel omenjeni Anglež in s tem povzročil nesrečo, bi mirne duše lahko rekli, da so bile NA STEZI in ne OB (stezi), kot je pisalo v dnevnem časopisju. Zato levji delež krivde pripada organizatorju. Z omenjenimi slamnatimi balami, postavljenimi v vrsto, so sicer res dosegli varnejše vključevanje v dirko motoristom, ki prihajajo iz boksov. Pri tem pa so premalo pozornosti posvetili gnečі, ki nastane takoj po štartu v tem sicer blagem ovinku. Kljub bližini štarta pa imajo motoristi na tem mestu že precejšnjo hitrost, tisti, ki niso ravno v ospredju, pa imajo, zaradi dirkačev pred seboj, še slabo vidljivost oziroma preglednost. Ravno to pa je bilo vzrok, da Anglež Bosworth ni pravočasno opazil oziroma ni imel časa reagirati na ta »varnostni dodatek« organizatorja na stezi. Izvoz iz boksov bi moral biti pomaknjen nekoliko nazaj (v smeri proti štartu), tako da bi bil v ravnini in s tem bi lahko šlo brez nesrečnih slamnatih bal.

Na Grobniku je Italijan Manferdini poleg Francoza Rogerja, Švicarja Rittermana in Jugoslovana Konjevića že četrti dirkač, ki je izgubil življenje na uradnih dirkah. Poleg tega je bilo še nekaj žrtev (2–3) na raznih neuradnih dirkah in testiranjih. Za 12 let, kolikor obstaja dirkališče na Grobniku, je končna številka ponesrečenih kar precej visoka.

To dirko za EP so imenovali za predpremiero svetovnega prvenstva, ki bo 17. junija. Rečemo lahko, da ni uspela. Želimo in upamo pa lahko, da bo premiera (SP) uspešnejša, torej brez smrtnih žrtev.

MIHA OVNIK,
Gradišče 10,
Primskovo

DELO plus
ZAGREBŠKI PATOLOG JE ŽE LETA 1944 VEDEL ZA KATINSKI GOZD
Delo plus ve več kot drugi
Z AVTOSTOPOM V HRVAŠKO DEMOKRACIJO

Prebivalcem v TNP naj bi omogočili normalno življenje

Kmalu bo gotov program o možnostih za dopolnilne dejavnosti na kmetijah v Triglavskem narodnem parku – Tržna načela ne zadostujejo

BLED, 11. junija – Konec junija naj bi končali programa o možnostih za dopolnilne dejavnosti na nekaterih kmetijah v Triglavskem narodnem parku. Delovna organizacija TNP Bled bo s tem naredila prvi korak pri uresničevanju enega temeljnih ciljev zakona o TNP, da je treba prebivalcem v parku, zlasti kmetom, omogočiti razmere za normalno življenje in delo. Ker pa je obdelovanje zemlje tudi ohranjanje naše kulturne dediščine, jim mora družba pri tem pomagati.

DO TNP Bled je aprila letos republiško komisijo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano za financiranje (denar je bil odobren) raziskovalne študije, ki naj bi pokazala, koliko posamezna kmetija v narodnem parku izgublja zaradi omejitev razvoju narave, kakšne dopolnilne dejavnosti so mogoče pri posameznih kmetijah (zajeli naj bi posamezne kmetije v vaseh oziroma naseljih Stara Fužina, Studor, Koprivnik–Gorjuše, Radovna, Trenta–Soča, Log pod Mangrtom, Tolminske Ravne, Drežnica in Čadrg), seveda pa tudi, če se lastniki s tem strinjajo. Tisti del, ki bi kljub dopolnilni dejavnosti oziroma dodatnemu zaslužku še zmeraj manjkal v dohodku kmetije, naj bi iz namenskih sredstev zagotovila država, saj vztrajanje na kmetijah pomeni tudi ohranjanje avtentične slovenske kulturne dediščine.

Pri TNP Bled so najprej računali, da bo študijo izdelala strokovna organizacija NOV'NA – Studio podeželje v Ravnah na Koroškem (predračunska vrednost študije, s katero bi obdelali 30 kmetij ter petih investicijskih programov dopolnilne dejavnosti je bila 119.700 dinarjev). Na sestanku, ki so se ga udeležili predstavniki kmetijskih zadrug in kmetijskih zemljiških skupnosti iz treh občin z območja parka, Zadružne zveze Slovenije, republiškega komiteja za kmetijstvo, Gozdnega gospodarstva Bled in TNP Bled, pa so se dogovorili drugače.

Imenovali so štiričlansko delovno skupščino za pripravo programa, za katerega je značilen celovit pristop k vprašanjem kmetijstva v parku, hkrati pa predlogi za posamezne kmetije. V komisiji so predstavniki kmetijskih strokovnjakov iz vseh treh občin ter TNP, vodi pa jo **Tone Robič** z Zadružne zveze Slovenije.

● Miha Marenče iz TNP Bled, ki je odgovoren za kmetijstvo, pravi, da kmetovanje v parku ne more temeljiti samo na tržnih, ampak tudi na načelih varovanja narave, zato bi moral biti kmet plačan za enoto površine, ki jo obdeluje, neguje in ohranja, ne pa samo od litrov mleka in kilogramov mesa.

VLASTA FELC

Krška skupščina izvolila mandatarja

Mandatar za sestavo občinskega izvršnega sveta je mag. Miroslav Mikeln

KRŠKO, 11. junija – Skupščina občine Krško je na svoji seji z veliko večino glasov izvolila novega mandatarja za sestavo občinskega IS. To je mag. **Miroslav Mikeln**, načelnik medobčinskega inšpektorata in kandidat Demosa.

Za mesto mandatarja sta kandidirala dva kandidata, oba neodvisna. **Silvana Mozer** je od kandidature odstopila, da bi, kot je rekla, prispevala k odpravi vladne krize in vzpostavitvi nove občinske vlade. Zato je svoje videnje razvoja občine predstavil le drugi kandidat Miroslav Mikeln. Gospodarstvu je obljubil suverenost in samostojnost. Rekel je, da bo podpiral razvoj podjetništva, obrti, kmetijstva, trgovine in turizma in zahteval prevetritev republiških projektov, ki bodo segli v občinski prostor.

V. P.

Brežiški kmetje v lastni zadrugi

Pristopne deleže po 500 DEM je prispevalo 165 posameznikov – Že jeseni nova hladilnica

BREŽICE, 11. junija – Večina nekdanjih kooperantov brežiške Agrarie se je na nedavnem referendumu kar 80-odstotno odločila za samostojno kmečko zadrugo. Ob koncu minulega tedna so jo na zboru v Dečnem selu tudi ustanovili, do registracije pa za direktorja izvolili Romana Baškovča.

Kot je zbranim povedal **Leo Frelih**, predsednik Zadružne zveze Slovenije, bo to v naši republiki tretja prava kmečka zadruga, v kateri si bodo zadružniki delili dobro in slabo. Ker so razmere na trgu slabe, kmetje brez lastne zadruge ne bodo mogli prodati svojih pridelkov. Tega se zaveda tudi 165 brežiških kmetovalcev, ki so s pristopnim deležem 500 DEM postali soupravljalci zadruge in njenega premoženja. Ker je med ljudmi zaradi minulih časov še vedno nekaj nezaupanja, so se odločili, da bo brežiška kmečka zadruga imela poslovne enote za poljedelstvo, sadjarstvo, živinorejo in trgovino.

Tudi Roman Baškovč je prepričan, da imajo brežiška zadruga in njeni zadružniki zagotovljeno varno prihodnost. Zadruga že ima lastno mešalnico krmil, dragoceno računalniško opremo in zemljišče za večje trgovsko središče pri avtobusni postaji. V Globokem imajo v najemu trgovino z reprodukcijskim materialom, še ta mesec pa bo končanih šest manjših lokalov na brežiški tržnici. V njih bo mogoče ceneje kupiti živila. V odkupljeni stari osnovni šoli dobi prostore močna hranilno-kreditna služba, po deležu druga v Slovenski zadružni banki, in podružnica lete. Še pomembnejša bo nova hladilnica, v kateri bo že letošnjo jesen mogoče shraniti 2.500 ton sadja, vrtnin in mesa.

Brežiški kmetje razmišljajo tudi o lastnem predelovanju mleka in mesa.

VLADO PODGORŠEK

Otroci z bolnimi dihali so odšli na Veli Lošnij

Tamkajšnje ugodno podnebje naj bi ugodno vplivalo na dihala 39 trboveljskih otrok

TRBOVLJE, 11. junija – V soboto je 39 trboveljskih otrok, obolelih na dihalih, v spremstvu vzgojiteljic ter zdravnika kar za 21 dni odpotovalo na Veli Lošinj. Podnebne razmere tega otoka namreč ugodno vplivajo na sluznico dihalnih poti.

Pred šestimi leti se je v kolektivu trboveljske Iskre s pretežno žensko delovno silo porodila zamisel, da bi v domu Počitniške skupnosti gostovale matere z otroki, obolelimi na dihalih, ki jih je v ekološko skoraj uničenem Zasavju vedno več. Oblika se je obdržala, razlika je le v tem, da je skupina sedaj starostno bolj pisana: 32 je predšolskih otrok, 7 je mlajših od treh let in v spremstvu mater. Da bi se tega preventivnega zdravstvenega letovanja lahko udeležilo čimveč obolelih otrok, starši že od vsega začetka prispevajo od 30 do 50 odstotkov sredstev, preračunanih na dohodkovne možnosti družine, kar znaša na otroka največ 1.260 oziroma 504 dinarje. Drugo prispevata iz svojih proračunov občina in republiška uprava za zdravstveno varstvo območne enote Ljubljana.

● Majda Dornik, svetovalka pri občinski Zdravstveni skupnosti v Trbovljah, je še povedala, da je ta oblika letovanja predšolskih otrok, obolelih na dihalih, v Sloveniji zazdaj znana le v Trbovljah, da pa se zaradi pomanjkanja denarja bojijo, kako bo v naprej.

Doktor **Tomaž Vahtar**, zdravnik v trboveljski otroški ambulanti, ki skozi vse leto spremlja zdravstveno stanje teh otrok, še zlasti poudarja, da so ti preventivni ukrepi sicer uspešni, a v kombinaciji z dispanzerskim varstvom in z dobro alergološko obdelavo. »Vsaj tritedensko bivanje v okolju, ki je manj onesnaženo kot naše in ima manj alergenov kot naše, pozitivno vpliva na obnovitev in okrepitev sluznice dihalnih poti. Rezultati kažejo, da imajo ti otroci nato v starem okolju redkejše, predvsem pa blažje napade bronhitisa. Od dveh do šestih mesecev po letovanju se pri nas skoraj ne oglašajo, v času od novega leta do ponovnega letovanja pa so njihovi obiski znova pogostejši,« je še povedal doktor Tomaž Vahtar.

POLONA MALOVRH

PO SLOVENIJI

Najnovejša Slanova dela v dupljanskem gradiču

DUPLJE, 11. junija – Akademski slikar France Slana je tudi tokrat prijetno presenetil s štiridesetimi najnovejšimi olji, ki jih je postavil na ogled v prostore dupljanske graščine. Na odprtje razstave je prišel tudi predsednik skupščine Republike Slovenije dr. France Bučar z ženo. Slana preseneča z novimi kolorističnimi kompozicijami šopkov, ki jim je tokrat ponekod dal na platna črno podlago. Trden pa ostaja tudi pri bolj tradicionalni figurativiki; kozolcih, petelinih, aktih in drugih, le njemu svojskih motivih. Slikar, ki v tem okolju razstavlja že enajstič, je na odprtje povabil tudi znani jazz trio: pianista Silva Štingla in kitarista Milana Ferleža in Djura Penzeša. Okolje dupljanske graščine, ki jo je družina Mauser pred več kot desetimi leti kupila kot propadajočo kmečko hišo in jo večinoma kar sama obnovila, je kot nalašč za slike, kakršne postavlja na ogled slikar France Slana. (Besedilo in slika: Mirko Kunšič)

Zasebna trgovina z avtomobilskimi deli

BREŽICE, 11. junija – Lani prenovljena Faleskinijeva hiša je z novimi stanovalci in urejenimi lokali lepa pridobitev za Brežice in njeno staro jedro. Pred dnevi je še zadnji lokal odprl podjetnik Marjan Kalin. V specializirani trgovini prodaja rezervne dele in opremo za avtomobile zastava, golf in renault 4. Ker podobne trgovine, v kateri bi bilo mogoče kupiti avtomobilski material po tovarniških cenah, ni daleč naokoli, lastnik pričakuje dober promet. (V. P.)

Prvi dnevi za ljubitelje gob

JUGORJE, 11. junija – Belokranjski in dolenjski gobarji so konec tedna (v presledkih med dežjem) nabrali prve letošnje jurčke in lisičke. Gobe rasejo tudi v višjih legah. Otroci prodajajo ob magistralni cesti Novo mesto – Metlika pehar jurčkov po 80 dinarjev, pehar lisičk pa po sto dinarjev. (M. D.)

Dva nastopa hrastniških glasbenikov

HRASTNIK, 11. junija – Učenci Glasbene šole Hrastnik prirejajo v torek, 12. junija, v Delavskem domu v Hrastniku koncert ob koncu šolskega leta. Ob 11. uri bodo nastopili za učence razredne stopnje OŠ Heroja Rajka, ob 19. uri pa za vse občane. (P. M.)

V Suhi krajini si še pomagajo

DVOR, 11. junija – Tukajšnjemu kmetu Cirilu Plutu, ki živi na Dvoru pri Žužemberku, so priskočili na pomoč pri čiščenju kamenja s pašnikov gasilci GD Dvor. Doslej so v tem predelu Suhe krajine opravili več kot sto delovnih ur. Zaslužek bodo gasilci porabili za nakup opreme in delo društva. (S. M.)

V KS Podnart izvolili novo vodstvo

PODNART, 11. junija – V Podnartu je bil minulo sredo v Domu kulture zbor krajanov. V krajevni skupnosti Podnart so na zadnjem zboru spremenili statut krajevne skupnosti tako, da so črtali skupščino delegatov, svet krajevne skupnosti pa je odgovoren za svoje delo zboru krajanov. Za mandatarja in predsednika sveta krajevne skupnosti so izvolili dotedanjega predsednika skupščine delegatov Vinka Zadnikarja in mu kot mandatarju dali nalogo, da do naslednjega zbora dobi kandidate za svet KS, poravnalni svet in komisijo za finančno ter materialno poslovanje in družbeni nadzor. Vsi predlagani so bili na zboru soglasno izvoljeni. V svet krajevne skupnosti so bili izvoljeni: Vinko Zadnikar, predsednik; Aleš Vovk, podpredsednik – odgovoren za komunalno dejavnost; Slavko Resman, delegat zbora KS SO Radovljica, odgovoren za vzdrževanje družbenih objektov v KS; Andrej Pečjak za obrt, trgovino, industrijo in kmetijstvo; Ivica Šušmelj za zdravstvo in socialno varstvo; Janez Erman za družbeno dejavnost; Matjaž Pogačnik za varstvo okolja; Mirko Faganel za SLO in DS; Peter Šlegelj za splošne in pravne zadeve. (C. R.)

Kako naj se razvrstijo vozniki?

NOVO MESTO, 11. junija – V križišču ob bencinskem servisu na Cesti herojev v novomeškem stanovanjskem naselju Plava laguna sta na strani naselja zarisani na tleh le puščici za levo in desno zavijanje za vožnjo naravnost pa je ni. Na nasprotni strani je na tleh tudi puščica za to. Prečkanje ceste oziroma vožnja skozi križišče naravnost je dovoljena, vozniki pa ne vedo, kam naj se razvrstijo, ker ni ustrezne označbe. Promet naravnost je kar gost, saj je na nasprotni strani vrtec, v katerega stanovalci naselja vozijo otroke v varstvo, na nasprotni strani sta tudi gasilski dom in Labod. Zato bi bilo treba tudi na tleh ustrezno označiti, kako naj se vozila razporejajo. (Besedilo in slika: Milovan Dimitrić)

Trebanjske zadrege z odlagališči

V občini je kar 27 večjih črnih odlagališč odpadkov – KS brez posluha

TREBNJE, 11. junija – Ker v trebanjski občini še nimajo popolnoma urejenega zbiranja in odvoza komunalnih odpadkov, težave pa so tudi z občinsko komunalno deponijo na Cvibljah, je razumljivo, da ljudje na podeželju še zmerom uporabljajo črna odlagališča gospodinjskih in drugih odpadkov, ki močno ogrožajo naravo.

Trebanjska komunala je ugotovila, da je na območju občine 27 večjih črnih odlagališč odpadkov, da o manjših sploh ne govorijo. Hkrati z objavo le-teh so ponudili vsem krajevnim skupnostim, da bi s skupnimi močmi odpravila dokaj kritične razmere. Odziv s strani vodstev krajevnih skupnosti je bil zelo skromen.

»Ko smo zbrali podatke o črnih odlagališčih, ki še zmerom rastejo kot gobe po dežju, smo naredili prvi korak pri odpravljanju le-teh, čaka nas pa še veliko dela. Vodstvom krajevnih skupnosti smo ponudili strokovno in finančno pomoč, vendar nismo naleteli na pričakovano razumevanje. Izjema je le krajevna skupnost Šentrupert, kjer smo po zaslugi predsednika **Franca Bartolja** našli skupni jezik in bomo kmalu rešili divje odlagališče v Prelesju, ki je grd madež v naravi. Posebno smo pričakovali razumevanje v tistih krajevnih skupnostih, ki nekaj dajo na turizem, vendar smo ravno tam naleteli na gluha ušesa,« je dejal direktor trebanjskega komunalnega podjetja Pavel Jarc.

Črnim odlagališčem bo verjetno ‚odzvonilo', ko bo trebanjska komunala sposobna bolje organizirati zbiranje in odvoz gospodinjskih odpadkov, za kar pa potrebujejo pet let. Veliko uspeha so imeli v KS Trebnje, Štefan in Velika Loka, v zadnjem času pa tudi v KS Veliki Gaber, kjer so ljudje pokazali veliko ekološke zrelosti. Torej jo zdaj lahko pričakujejo tudi pri zdravljenju črnih odlagališč na njihovem območju.

SLAVKO DOKL

Stane Repovž spet sekretar

JESENICE, 11. junija – Na prvi seji novega IS skupščine občine Jesenice je bil za sekretarja spet imenovan dipl. pravnik Stane Repovž, ki je bil pred dnevi na seji občinske skupščine imenovan za sekretarja za občo upravo in splošne zadeve.

Zaradi številnih prijav bo imela Gimnazija Trbovlje tri oddelke

Prostora bo dovolj, saj bo na šoli manj oddelkov kot doslej – Za vpis na poslovno-finančni oddelek bodo sprejemni izpiti

TRBOVLJE, 11. junija – Kar za 69 dijakov ali za dva oddelka učencev Srednje šole naravoslovno-matematične usmeritve v Trbovljah je bil današnji dan zadnji v šolskih klopeh. Hkrati pa je to tudi zadnja generacija, ki bo iz njih odšla brez zaključnega izpita.

Ker so se pred leti v Trbovljah odločili za srednjo šolo naravoslovno-matematične usmeritve, so se nanjo vpisovali tudi bolj družboslovno usmerjeni osmošolci zato, da bi še nekaj časa ostali v domačem kraju. To se je vsako leto potrjevalo v številu vpisanih na visoke in višje šole: polovico in več se jih je odločilo za družboslovne študije (pravo, ekonomija, jeziki). Tako je tudi letos. Vedeti pa je treba, da je bilo v oddelkih največ deklet.

»Bojimo se, da bo letos tudi veliko naših dijakov na visokih in višjih šolah ostalo brez vpisnih mest. Po podatkih bo to doletelo kar 40 odstotkov vseh slovenskih srednješolcev.« Tako misli ravnateljica dosedanje naravoslovno-matematične in ekonomske šole **Darka Lipičnik**.

V novem šolskem letu se bo omenjena šola spet preimenovala v gimnazijo oziroma ekonomsko šolo. V njej si bo znanje nabiralo kar za tri oddelke vpisanih.

Kljub temu da je trboveljska gimnazija razpisala le za dva oddelka vpisnih mest, so jim zaradi velikega števila prijav odobrili še dodatni oddelek – brez sprejemnih izpitov. Prostorskih težav ne bodo imeli, saj bo na šoli celo manj oddelkov kot doslej.

Sprejemne izpite pa bo moralo opravljati tistih 76 učencev, ki so se vpisali v poslovno-finančni program. Zanje sta določena le dva oddelka.

POLONA MALOVRH

NOVI TEDNIK RADIO CELJE
NT&RC
UKV 100,3 in 95,9 MHz – stereo
SV 963 kHz

Dober začetek sezone v kampu Šobec

ŠOBEC, 11. junija – V kampu Šobec, v katerem se je uradno pričela nova sezona 27. aprila, so po besedah upravnice Metke Vizovišek z dosedanjim obiskom lahko zadovoljni. Doslej je bilo v kampu 6.000 prenočitev, 10 odstotkov več kot lani, samo v juniju pa jih je bilo kljub slabemu vremenu 2.500 ali 95 odstotkov več kot lani. Gre predvsem za goste iz ZRN, ki so za obisk izkoristili proste dneve za cerkvene praznike. Glede na veliko povpraševanje v kampu upajo, da bodo letos dosegli več kot 100.000 prenočitev (lani jih je bilo 97.000), kar pa bo odvisno predvsem od vremena. Ob slabem vremenu tudi tako dobro urejen kamp kot je Šobec (letos bo imel še več otroških igral in novo večje igrišče za otroke na spodnjem delu) ne more zadržati gostov. Ob slabem vremenu jim preostanejo predvsem sprehodi in izleti, pri tem pa jim precej pomaga panoramski zemljevid v kampu. (Besedilo in slika: VLASTA FELC)

Čiščenje odplak preveč smrdi

ŠKOFJA LOKA, 11. junija – Čistilna naprava na Suhi, ki je največ pripomogla k čistejšemu okolju v škofjeloški občini, je sama postala ekološki problem. Iz nje se je namreč letošnjo pomlad začel širiti smrad, ki je za okoliško prebivalstvo postal že nevzdržen. Iz komunalnega podjetja Škofja Loka so se zato te dni prizadetim ljudje opravičili, jim razložili vzroke za nenehne težave in jih seznanili z možnostmi za izboljšanje razmer.

Težave so se začele že januarja, ko je po 16 letih nepretrganega obratovanja prišlo do okvare na prvi stopnji. V februarju je nato okvara nastala še na drugi stopnji, obakrat pa je okrog čistilne naprave začelo smrdeti. V spomladanskih mesecih je smrad občasno postal zelo močan, zlasti proti koncu aprila in v maju, zato so se ljudje v soseščini začeli pritoževati.

Ivan Kepic, direktor komunalnega podjetja pojasnjuje, da je smrad posledica preobremenjenosti čistilne naprave. Vanjo namreč pritekajo odplake iz tovarn, živilskopredelovalnih obratov in od drugod, ki imajo preveč strupenih in škodljivih snovi, tako da jim z obstoječimi napravami in postopki niso kos, povrhu vsega pa jih je občasno še preveč. Najhujše so odplake iz mlekarne, ki so jo na javno kanalizacijo priključili ob koncu lanskega leta, saj zelo presegajo dovoljeno onesnaženost. Zadnje analize so pokazale, da pri nekaterih elementih celo desetkrat in še večkrat presegajo dovoljeno stopnjo, odplake pa so tudi zelo strupene.

V komunalnem podjetju, kjer sicer niso čakali opozoril okoliških prebivalcev, ampak so se že prej lotili iskanja rešitev, so najprej predlagali, da bi zaprli dotok odplak iz mlekarne v javno kanalizacijo in čistilno napravo. Temu so nasprotovali ribiči, ker so se zbali za živelj v Sori, prav tako pa tudi vodnogospodarski inšpektor, ki je namesto tega izdal odločbo, da morajo mlekarni zmanjšati onesnaženost odplak.

To bodo med drugim dosegli s tem, da bodo kmetom oddajali več sirotke ter da bodo uredili nevtralizacijo z merjenjem in beleženjem kakovosti odplak, zagotovili pa tudi enakomeren izpust nevtraliziranih voda v javno kanalizacijo. Iz nekaterih drugih podjetij so že sporočili, da ukrepajo tako, da bodo zmanjšali onesnaženost svojih odplak. V Termu onesnažene vode sedaj vračajo v tehnološki proces, ponekod pa bodo z odgovornejšim vzdrževanjem z manjšimi gradbenimi posegi in dodatno opremo onesnaženost odplak znižali pod dovoljeno mero.

Z vsem tem se bo čiščenje odplak v čistilni napravi izboljšalo, ozračje okrog nje pa očistilo. Vendar pa, kot zatrjuje Ivan Kepic, sosedom ne bodo mogli zagotoviti normalnih bivalnih razmer, dokler ne bo zgrajen tretji čistilni blok in preurejen drugi blok, narejeni zgoščevalci blata in zaprta gnilišča ter zunaj ograje urejen varovalni zeleni pas. Z novim blokom bi zmogljivost čistilne naprave povečali od sedanjih 55.000 na 85.000 enot. Ob tem naj bi že sedaj računali na poznejše povečanje čistilne naprave na 115.000 enot za potrebe po letu 2000.

Za gradnjo tretjega čistilnega bloka so že lani dobili lokacijsko dovoljenje, v kratkem pa naj bi dobili potrebna soglasja za gradbeno dovoljenje. Če se ne bo nikjer zataknilo, bodo gradbena dela lahko končali v novembru, tako da bi novi blok spustili v obratovanje v začetku prihodnjega leta.

LADO STRUŽNIK

Semena jelk in bukev ne kalijo

Belokranjski gozdarji so ugotovili, da so razmere v gozdovih Mirne gore katastrofalne – Od sto semen jelke so vzklila le tri

ČRNOMELJ, 11. junija – Črnomaljski in kočevski gozdarji že dolgo časa opozarjajo na ogroženost jelke. Jelke se namreč sušijo, podmladka skorajda ni. Na posameznih območjih so že tri četrtine jelk bolnih. Za takšne razmere naj bi bil kriv onesnažen zrak, kisel dež in sploh onesnaženo okolje.

Belokranjski gozdarji že nekaj časa ugotavljajo, da tudi v odročnih gozdovih ni mladja. Očitno torej prihaja do določenih sprememb pri posameznih drevesnih vrstah že v zasnovi. Zato so belokranjski gozdarji naredili poskus kaljivosti semen gozdnega drevja. Odločili so se, da bodo semena vzeli z območja Mirne gore, katere gozdovi so dokaj nedotaknjeni in tudi odmaknjeni, torej bi morali biti relativno nepoškodovani.

Rezultati, ki so jih dobili, ko so semena kalili s pomočjo kalilnika, so skrb zbujajoči. Od sto semen jelke so vzklila le tri semena. Če to primerjamo s smreko, je očitno, da grozi jelki propad. Od sto semen smreke jih je namreč vzklilo 73.

Na območju Mirne gore je hudo ogrožena tudi bukev. Od sto semen bukovega žira sta vzklili le dve semeni. Bukev na drugih območjih ni tako katastrofalno ogrožena, temveč je, ravno nasprotno, zelo prilagodljiva in odporna.

Kaj se torej dogaja z drevjem na območju Mirne gore in Bele krajine? Kje so vzroki za njihovo propadanje. Očitno na tem območju »nekaj« uničuje tudi reproduktivno zmožnost bukve in ne le jelke. Za kaj gre, bi morali ugotoviti strokovnjaki, ki z analizami ne bi smeli več čakati, saj so ugotovitve gozdarjev alarmantne. Koristno bi bilo, če bi podoben poskus kot so ga napravili belokranjski gozdarji, naredili še kočevski gozdarji na svojem območju na drugi strani Mirne gore. Znano je, da nosijo vetrovi velike količine žvepla iz reškega industrijskega bazena in TE Plomin. Če bi okolje onesnaževalo le-to žveplo, bi morale biti poškodovane tudi kočevske bukve in vsi kočevski gozdovi z bukvami, pa niso. Nekateri v Beli krajini razmišljajo, ali ne gre morda za vpliv PCB, ki je hlapel v Semiču in okolici, torej ob vznožju Mirne gore.

● V kočevskem Gozdnem gospodarstvu so pripravili dve zloženki – prospekta, ki predstavljata kočevsko-ribniško gozdnogospodarsko območje in gozdno popotništvo. Obe zloženki so natisnili v Kočevskem tisku in dajeta pregled kočevskih gozdnih posebnosti in turističnih zanimivosti. Zloženki bosta dragoceno propagandno gradivo za kočevski turizem, v okviru katerega si Kočevci veliko obetajo od popotništva, saj je zanj precej zanimanja v tujini. Obiskalo jih je že več skupin iz Zahodne Evrope. Posebej se za to zanimajo Nizozemci.

MILOVAN DIMITRIĆ

Črpalko v Ločni obnavljajo

NOVO MESTO, 11. junija – Ker so se začela obnovitvena dela pri Petrolovi črpalki v Ločni, ki bodo trajala kakšen mesec, bodo Novomeščani za krajši čas imeli samo bencinsko črpalko v Bršljinu. (S. D.)

PISMA BRALCEV

Prava usluga

Prosimo za objavo našega pisma v rubriki, Pisma bralcev, ker smo bili veselo presenečeni nad ustrežljivostjo Servisa TVT Maribor, ki nam je v kratkem času poslal majhne, a zelo pomembne dele za mešalni ventil. Tesnila so drobcena, usluga – brezplačna – pa je za nas velikanska, še večjo reklamo pa si je pridobilo podjetje TVT Maribor – Servisi, Leningrajska c., ki zelo skrbi za svoj ugled in zasluži javno pohvalo.

Družina ŠKRLJ,
Logatec,
Čevica 2/II.

Kako najti zlato resnico . . .

V dveh letih smo menda zamenjali vladanje v Sloveniji. Pretresi (stresi) v vsestranskih družbenih spremembah v Sloveniji pa so pričeti in trajajoči v posameznikovem srcu (miselnem svetu). Vrednote, te ukazujejo dogodki, bi morali menjati čez noč. Bi bilo prav tako?

Navedel bi nekaj najbolj značilnih primerov pritiska na odpravo vrednot in ocen zgodovinskih dogajanj v posameznikovi duši. Gotovo nas je mnogo, ki smo drugo svetovno vojno dočakali kot otroci. Tiste, ki smo živeli na Štajerskem, je v nekaj dneh enainštiridesetega leta pomendral nacistični rajh. Osrednji del banovine Slovenije so okupatorji razklali ob bregovih reke Save. Štajersko je Hitler po kratki vojni, ki je potekala brez vojne napovedi, določil za del rajha. Slovenski jezik je bil takoj prepovedan. Vodilni slovenski izobraženci (šolniki, duhovniki, liberalno usmerjeni itd.) ob zaplembi premoženja, nasilno in »za trajno« izseljeni. Izseljeni so bili priseljeni Primorci, izpraznjen obmejni pas ob hrvaški meji, kamor so potlej naselili Nemce, kočevarje. Skratka: nasilje, zaplembe, ponemčevanje, da o usodi židov na Štajerskem niti ne govorimo. Kaj bi lahko rekli o nasilnih mobilizacijah slovenskih fantov, od katerih jih je mnogo padlo za nacistične cilje v strašnih razmerah nacističnih osvajalnih front. Pa vojni ujetniki po nacističnih taboriščih? Pa vsi tisti, ponižani in užaljeni, ker so morali skozi sramotne ocene rasnih komisij?

Komunisti so programirali revolucionarne družbene spremembe. Nacizem, okupacija, teror pa so opravili svoje. Nobeni kmečki upori na Slovenskem se ne morejo primerjati s slovenskim odporom proti fašizmu.

Bil sem otrok. Začela se je nenapovedana vojna. Že prvi dan so tulili lahki bombniki osvajalca, štuke, nad Celjem. Po očetovi aretaciji (avgusta 1944, umrl je v Dachau) sva odšla z bratom v partizanske brigade. Odhod v partizane, med borce NOV, je večini Štajercev pomenil edino možno plemenito življenjsko potezo. V času boja smo mnogi bili sprejeti v KPS (osebno: s solzami v očeh, s solzami srečnega sedemnajstletnika). 12. novembra 1944, na Martinovo nedeljo, po 22. uri so nacistični vojaki (soldati) iz 611. landesschicen kampanje ustrelili na našem domu mojo mamo in zažgali hišo. V enoti so bili, po pričevanju vaščanov Vrbja, predvsem Avstrijci. Mati je zgorela.

Pričelo se je povojno življenje. Ob dolgoletni hudi obolelosti pljuč sem vztrajal pri graditvi »nove domovine«. Gradili smo, zaneseno, kot je tudi značilno za mlade ljudi, pravičnejšo domovino. Tista prva leta, tja do petdesetega leta, so bila polna nasprotij. Bile so navdušujoče mladinske brigadirske akcije (Brčko–Banoviči, Doboj–Sarajevo, Nova Gorica, akcije pri udarniških popravilih cest, čiščenju vojnih razvalin, čiščenju gozdov, pri gradnji »zadružnih« kulturnih domov, popravilih in širitvi šol ipd.). Bilo je nešteto možnosti za šolanje (štipendije so po enotnih merilih dobivali tudi otorci drugače mislečih). In ob vseh spodrsljajih in birokratizaciji določenega dela oblasti je bilo v našem minulem življenju tudi kaj sonca. Zdaj se je že v veliki meri končalo aktivno življenje generacije, ki je še v otroški dobi morala sprejeti nasilje nacizma, skrajnega uničenja pravic slovenskega naroda, napake vodilnih delavcev in nasploh družbene razvojne napake po vojni. Toda? Bilo je tudi ogromno iskanja prave demokracije in uvedba samoupravljanja je tirideset let vnašala vse več in več pravic vsem občanom. Vse bolj so se brisale meje med »proletarci« in odločujočimi občani nasploh. Po šestdesetem letu je bilo vse več ustvarjalnega počutja. Enostrankarstvo je postajalo vse manj pomembno. Nekateri smo celo pričakovali, da se bo ob osveščenosti ljudi strankarsko življenje razgubilo, da bo presahnilo.

Naj bo tako ali drugače: zgodovina ljudi se bo morda še dolgo dogajala in oblike oblasti se bodo spreminjale. Prihodnost oblasti bo verjetno še dolgo uganka človeških rodov. Toda osebnosti, ki so se letos oklicale za demokratične predstavnike slovenskega ljudstva, naj nekaterih zgodovinskih stvari ne poenostavljajo. Menim, da je bil uvodni govor predsednika »parlamenta«, slovenskega, strankarskega, zelo žaljiv in nesprejemljiv za vse tiste, ki smo se od srca trudili in gnali za srečo soljudi pa tudi svojo srečo. Še manj pa je dopustno, da v imenu slovenskega naroda predsednik vlade (izvršnega sveta) pozablja, da bi mnogi sosednji narodi morali poklekniti pred našim narodom in ga prositi za odpuščanje; morebiti ne samo za izseljevanje, streljanja, mobilizacije, razlaščanja . . . temveč tudi zato, ker so s svojim nasilnim in nezakonitim napadom na Jugoslavijo enainštiridesetega leta Slovence oz. Jugoslovane strahotno skregali in jim vsilili strašansko gorje. Trpel pa je zaradi nacizma in še danes trpi posledice ves svet.

DANE DEBIČ,
Gregorčičeva 12,
Žalec

Odprto pismo predsedniku IS republike Slovenije

Spoštovani gospod Peterle!

Prepričan sem, da se je na dokumentu, ki na hitro in nasilno spreminja mrežo šol v Novi Gorici, Vaš podpis znašel po pomoti. Da je šla zadeva nekako mimo Vas. In tudi mimo dr. Venclja, novega šolskega ministra. Čeprav sem torej prepričan, da je omenjeni sklep predvsem proizvod starega komitejevega aparata, od Vas kot podpisnika pričakujem odgovor na nekaj javno zastavljenih vprašanj.

Ali se Vam ne zdi, da je ravno šolstvo tisto občutljivo področje, kjer se nepretehtani in neceloviti posegi najostreje maščujejo? Ali ni ravno nekdanja, tudi znotrajpartijska opozicija najostreje nasprotovala metodam ob uvedbi usmerjenega izobraževanja, ko je bila razformirana Šubičeva gimnazija, podobno pa je bilo tudi drugod po Sloveniji? Ali se Vam ne zdi protislovno, da se je letos z uvedbo gimnazijske usmeritve mreža gimnazij v Ljubljani razširila, v Celju ostala nespremenjena, v Novi Gorici pa naj bi se skrčila. In ali ni to za severno Primorsko, v katere središču smo že leta 1915 imeli dokaj razvito mrežo srednjih šol, nekam neperspektivno?

Sprašujem Vas, ali se zavedate posledic, ki jih prenašanje programa z ene šole na drugo tik pred koncem pouka prinaša za učence, starše učitelje in druge? Sprašujem Vas, če kje v Zahodni Evropi spreminjajo mrežo šol, čeprav še ni znan niti predmetnik nove usmeritve (osnutek le-tega pa z množico dveurnih predmetov spominja na najslabše čase usmerjenega izobraževanja)?

Ali se vam ne zdi malo čudno, da pri naših zahodnih sosedah praviloma ne poznajo enotne gimnazije, ampak sledijo tudi naši predvojni tradiciji delitve na klasično gimnazijo in realko (družboslovna in naravoslovna gimnazija), očitno v prepričanju, da tako laže pritegnejo zanimanje učenca in sprostijo njegovo ustvarjalnost, čeprav mu hkrati ne zapirajo široke študijske izbire po končani srednji šoli? Ali se Vam ne zdi, da ste s svojim podpisom onemogočili izbiro in konkurenčnost, predvsem pa onemogočili razvoj treh enakovrednih gimnazijskih centrov, to je naravoslovnega, družboslovnega in tehniškega?

Ali ne bi bilo konec koncev bolje počakati vsaj še eno šolsko leto, tako kot se je tudi glasil sklep strokovnega sveta za vzgojo in izobraževanje in starega izvršnega sveta, v tem času pa najprej pripraviti spodoben gimnazijski program (do naslednjega šolskega leta, ko se bo šele vpisovala generacija z maturo, bi tudi na gimnazijski usmeritvi mirno lahko uporabljali predmetnik obeh splošnoizobraževalnih programov), se dogovoriti za koncept razvoja celotnega srednjega šolstva in šele potem pripravljeno začeti spreminjati tudi mrežo šol?

prof. ZORAN BOŽIČ,
Erjavčeva 6,
Nova Gorica

Nesreča kot opomin

Nesreča ter smrt italijanskega motorista Erosa Manferdinija na dirki za evropsko prvenstvo, ki je bila na avtomotodromu Grobnik pri Reki (27. maja), je zopet pokazala na nekatere pomanjkljivosti in napake v organizaciji in dirkališču nasploh. Krivično bi bilo za nesrečo kriviti samo Angleža Nigela Bosworrtha. Za slamnate bale, v katere se je zaletel omenjeni Anglež in s tem povzročil nesrečo, bi mirne duše lahko rekli, da so bile NA STEZI in ne OB (stezi), kot je pisalo v dnevnem časopisju. Zato levji delež krivde pripada organizatorju. Z omenjenimi slamnatimi balami, postavljenimi v vrsto, so sicer res dosegli varnejše vključevanje v dirko motoristom, ki prihajajo iz boksov. Pri tem pa so premalo pozornosti posvetili gneči, ki nastane takoj po štartu v tem sicer blagem ovinku. Kljub bližini štarta pa imajo motoristi na tem mestu že precejšnjo hitrost, tisti, ki niso ravno v ospredju, pa imajo, zaradi dirkačev pred seboj, še slabo vidljivost oziroma preglednost. Ravno to pa je bilo vzrok, da Anglež Bosworth ni pravočasno opazil oziroma ni imel časa reagirati na ta »varnostni dodatek« organizatorja na stezi. Izvoz iz boksov bi moral biti pomaknjen nekoliko nazaj (v smeri proti štartu), tako da bi bil v ravnini in s tem bi lahko šlo brez nesrečnih slamnatih bal.

Na Grobniku je Italijan Manferdini poleg Francoza Rogerja, Švicarja Rittermana in Jugoslovana Konjevića že četrti dirkač, ki je izgubil življenje na uradnih dirkah. Poleg tega je bilo še nekaj žrtev (2–3) na raznih neuradnih dirkah in testiranjih. Za 12 let, kolikor obstaja dirkališče na Grobniku, je končna številka ponesrečenih kar precej visoka.

To dirko za EP so imenovali za predpremiero svetovnega prvenstva, ki bo 17. junija. Rečemo lahko, da ni uspela. Želimo in upamo pa lahko, da bo premiera (SP) uspešnejša, torej brez smrtnih žrtev.

MIHA OVNIK,
Gradišče 10,
Primskovo

DELO plus
ZAGREBŠKI PATOLOG JE ŽE LETA 1944 VEDEL ZA KATINSKI GOZD
Delo plus ve več kot drugi
Z AVTOSTOPOM V HRVAŠKO DEMOKRACIJO

Poslovni prostori sredi Kopra kot »zlate jame«?

Doslej se je že trikrat zgodilo, da so si »zmagovalci« na licitacijah pozneje premislili in niso sklenili pogodbe – Koper je najdražji v RS

KOPER, 11. junija – Za poslovne prostore v Kopru je znano, da so v povprečju najmanj za 20 odstotkov dražji od podobnih po Sloveniji. Po današnji licitaciji na stanovanjskem podjetju Dom pa bi lahko dejali, da so skorajda zlati. Zakaj?

Med štirimi poslovnimi prostori, ki so jih danes z licitacijo oddajali v najem, je bil tudi prostor v Župančičevi 41. Gre za obnovljen lokal s površino okrog 20 kvadratnih metrov v zelo prometni ulici v mestnem središču.

Še pred dobrim letom se je tod »stiskal« frizerski salon. Prostor za to dejavnost ni bil (več) primeren, frizerjem so dali nadomestni salon v bližini, starega pa preuredili in ga najemnikom začeli ponujati na licitacijah. Doslej že trikrat, pa vsakokrat neuspešno. Licitatorji so se na licitaciji »izkazali«, pozneje pa so se premislili in niso sklenili pogodbe. Tako se je zgodilo tudi zadnjič, decembra lani, ko je nekdo tako pretiraval, da je bil za najemnino na mesec voljan odšteti kar 22000 dinarjev. Potem se je premislil in plačal samo varščino v višini trimesečne najemnine na podlagi izklicne cene.

Danes na licitaciji istega prostora resda niso šli tako daleč, izklicana najemnina (brez desetodstotnega davka) pa je 18.600 dinarjev. Začetna cena je bila 1500 dinarjev. Prostor naj bi najel (pogodba namreč še ni sklenjena, saj mora formalni sklep o oddaji sprejeti še komisija, pa tudi »zmagovalec« na licitaciji se lahko še premisli) obrtnik iz Izole. Vendar bo treba pridno delati, da bodo lahko poživili turistično izbiro v Kopru (z občinskim odlokom je namreč tako opredeljena namembnost lokala), ob tem pa zaslužili še za stroške in plače.

Podobno delo čaka tudi novega najemnika (znanega Koprčana) prostorov na Muzejskem trgu št. 2 (iz teh prostorov sta se izselila ZTKO in Ljubljanski dnevnik). Za trgovino z glasbili in audiovizualnimi napravami je bila od začetnih 3600 dinarjev izklicana najemnina 23.500 dinarjev za vsak mesec. Trgovino je treba še obnoviti.

Za druga dva prostora, ki nista v strogem središču mesta, zapišimo, da so enega na Škofijah oddali po izklicni ceni 522 dinarjev mesečne najemnine (za zaklonišče), za drugega v Kopru (trgovina v Izolskih vrstih št. 1) pa interesenta ni, čeprav gre za pravzaprav nizko najemnino – 2800 dinarjev. Kakorkoli že, zaradi prvih dveh lokalov si je mogoče misliti, da imajo v Kopru sredi mesta prave zlate jame.

DUŠAN GRČA

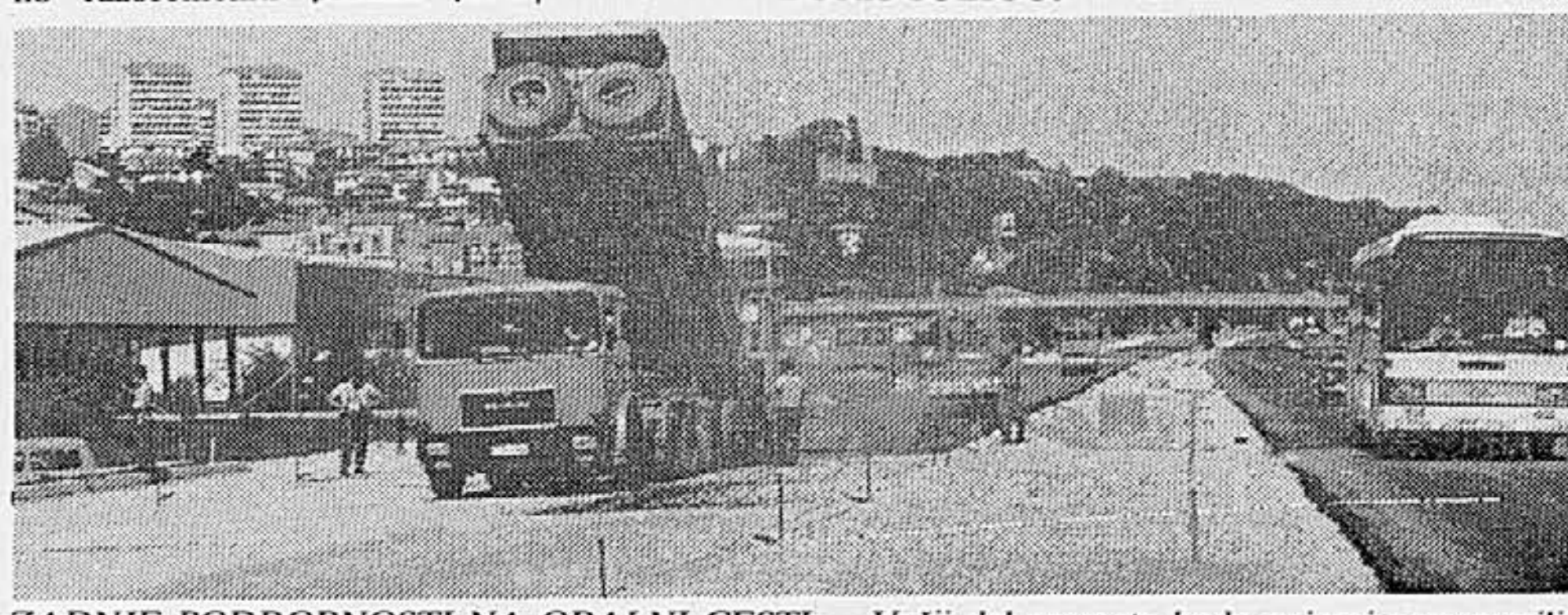
Le še tri dni prometnih muk

V petek bodo preusmerili promet na deloma zgrajeno obalno cesto – Prebivalci Obale in turisti si bodo lahko vsaj malo oddahnili

KOPER, 11. junija – Zdaj v Slovenski Istri res že odštevajo dneve, ko se bodo znebili prometa na najbolj tesnem delu obalne ceste. Odgovorni so že pred časom obljubili, da bodo 15. junija preusmerili večji del prometa na deloma zgrajeno štiripasovnico od ankaranskega križišča do Slavčka pri Kopru. Cesta je zdaj že tako pripravljena, da bodo to v petek dopoldan tudi lahko storili.

Danes so strokovnjaki opravili obremenilni preizkus nadvoza nad železniško progo, drugi pleskajo talne oznake, tretji postavljajo prometne znake, ograjo... Gre torej le še za zadnje podrobnosti, da bo promet po tej cesti lahko stekel. **Stane Černe**, vodja Projekta Piran SCT nam je povedal, da bodo odprli desni pas (gledano od Ankarana proti Kopru), in sicer tako, da bo prvih 1200 metrov (čez nadvoz) promet tekel v dveh smereh na polovici nove ceste. Levo polovico tega cestnega odseka bodo lahko uredili do jeseni. Drugih 3200 metrov ceste do Slavčka bodo odprli v celoti, torej več kot so napovedovali. To je štiripasovnica, ki ima na vsaki strani še odstavni pas in bi lahko v sili postala tudi šestpasovnica. Od Slavčka do Semedele (kakih tisoč metrov) bo promet spet tekel v dveh smereh oziroma tako, kot že zdaj, in sicer le do druge ga julija; tudi tod že končujejo levi del cestišča. Šele jeseni pa bodo zgradili še zadnjih 600 metrov od Semedele do Žusterne. Zdaj bodo tako odprli 5,4 kilometra ceste, ki bi morala bistveno razbremeniti promet pred Koprom. Na tem odseku tudi ne bo nobenih priključkov, ki bi ovirali promet. Bertoški priključek bodo tudi končali do drugega julija. Šest kilometrov tega dela obalne ceste bo narejenih pred koncem tega leta. Zadostovati bi morala vsaj za prihodnjih 15 let. Računajo pa tudi, da bi ob štiripasovnici lahko kmalu zgradili še dva pasova (kjer to še niso).

BORIS ŠULIGOJ

ZADNJE PODROBNOSTI NA OBALNI CESTI – Večji del prometa bodo najprej preusmerili na deloma zgrajeno štiripasovnico od ankaranskega križišča do Slavčka pri Kopru. (Slika: B. Š.)

Praznik občine Ilirska Bistrica še po starem

Občinski praznik so kljub pomislekom praznovali – Opozicijske stranke so ga prezrle

ILIRSKA BISTRICA, 11. junija – Kljub pomislekom na konstitutivni seji ilirskobistriške občinske skupščine, na kateri so med drugim sprejeli tudi odločitev, da letos ne bodo podelili občinskih nagrad, je bila v soboto v Sokolskem domu v Ilirski Bistrici slavnostna seja občinske skupščine v počastitev občinskega praznika 4. junija. Skromne slovesnosti, ki pa jo je nova opozicija očitno prezrla, sta se po tradiciji udeležili tudi delegaciji pobratenih občin Devin–Nabrežina (Italija) in Nevesinje. Vodila sta jih župana **Bojan Brezigar in Radovan Ćakorilo.**

Praznični govor je imel novi bistriški župan **Stane Prosen,** ki je med drugim načel tudi vprašanje primernosti zgodovinskega ozadja za sedanji občinski praznik. Kot pred tem na konstitutivni seji je tudi tokrat opozoril, da požiganje in poboji nikakor ne morejo biti razlog za občinsko praznovanje, temveč so lahko le motiv za izbiro spominskega dne na vojne žrtve.

Govoril je tudi o gospodarskih razmerah v občini, ki nikakor niso rožnate. Za njihovo izboljšanje so potrebni takojšni odločni ukrepi vseh odločujočih dejavnikov, vključno z novim izvršnim svetom, ki ga še vedno niso izvolili. Upoštevaje zaplete pri nastajanju nove občinske vlade, je vsem zainteresiranim priporočil največjo mogočo strpnost, saj neprilagodljivost in vztrajanje pri monopolnih pravicah še bolj zapletata že tako hude razmere v občini.

JANEZ ODAR

DELO plus

V Cerknici niso izvolili mandatarja za sestavo IS

To točko je skupščina umaknila z dnevnega reda, ker je kandidat za mandatarja v kazenskem postopku, odborniki pa so program IS dobili prepozno

CERKNICA, 11. junija – Tudi na drugi skupni seji zborov cerkniške občinske skupščine niso izvolili mandatarja za sestavo občinskega izvršnega sveta. Po več kot enourni razpravi so namreč odborniki glasovali za to, da to točko umaknejo z dnevnega reda seje, ker je predlagani kandidat Demosa za mandatarja, 47-letni diplomirani ekonomist Marjan Habič iz Ljubljane, v kazenskem postopku, poleg tega pa so odborniki dobili program izvršnega sveta šele na skupščinske klopi. Predstavniki strank se bodo pozneje dogovorili, kdaj bo treba predložiti kandidaturo za mandatarja občinskega izvršnega sveta.

Zanimivo je, da so cerkniški odborniki izvedeli za omenjeni kazenski postopek šele tri dni pred sejo občinske skupščine iz sredstev javnega obveščanja. To je med drugim potrdil tudi neodvisni kandidat v zboru krajevnih skupnosti **Jernej Zabukovec**. Menil pa je, da predlaganega kandidata za mandatarja večina ne pozna, saj ni občan Cerknice, poleg tega pa naj bi novi mandatar predstavil program izvršnega sveta vsaj pravi čas. Spraševal se je tudi, ali v vsej občini ni bilo mogoče dobiti sposobnega in moralno neoporečnega kandidata. Podobnih misli je bil tudi **Janko Škrlj**, ki je v imenu ZKS-SDP Marjanu Habiču predlagal, naj odstopi od kandidature.

Alojz Kranjc in **Sergej Turk** (Demos) sta med drugim pojasnila, da je bil Demos seznanjen s kazensko ovadbo zoper njihovega kandidata, drugih vzrokov pa ne poznajo. Vendar pa ovadba še ni dokaz za kaznivo dejanje. Zato so se stranke Demosa pred sejo dogovorile, da bodo vztrajale pri kandidaturi Marjana Habiča. **Franc Sterle** (Socialistična stranka) se je zavzel za to, da se volitve mandatarja umaknejo z dnevnega reda, saj delegati niso mogli proučiti predloženega programa izvršnega sveta, pa tudi sicer so na seji izrečene besede o strokovnem znanju in sposobnostih predlaganega mandatarja premalo, da bi ga lahko ocenili. **Rajko Palčič** (predsednik zbora združenega dela) je menil, da ni primerno razpravljati o krivdi nekoga, če ta ni dokazana. Glede na to, da je delo poklicnih funkcionarjev izpostavljeno javnosti in javni kritiki, pa je predlagal, da se imenovanje mandatarja odloži.

Nasprotnih misli je bil **Bojan Korošec** (zbor združenega dela), ki je menil, da so bili v iskanje kandidatov za mandatarja vloženi precejšnji napori, vendar pa v občini nihče ni želel sprejeti te odgovorne naloge. K besedi se je priglasil tudi 'sporni' kandidat za mandatarja. Tako je **Marjan Habič** med drugim povedal, da je kandidaturo sprejel z eno samo željo, da bi namreč pomagal cerkniški občini iz agonije na političnem in gospodarskem področju. Čeprav ni občan cerkniške občine, pa bi lahko glede na svoje izkušnje, znanje in dosedanje delo prispeval k razvoju občine. Objavljenih informacij o kazenskem postopku ne more zanikati, vendar pa bo pot do dokazov njegove krivde dolga in naporna. Če bi odstopil od kandidature, bi priznal, da je kriv, zato naj odborniki sami ugotovijo, ali jim je potreben ali ne.

MARJANA TRILER

● Na skupni seji zborov cerkniške občinske skupščine niso sprejeli odloka o zaključnem računu občinskega proračuna za lansko leto. Demos je predlagal, naj ga pregleda služba družbenega knjigovodstva na republiški ravni. Predstavniki Demosa so ob tem navajali, da je občinska skupščina lani sprejela sklep o uvedbi družbenega varstva v nekaterih tedanjih Brestovih temeljnih organizacijah, nekateri sanatorji pa so za delo dobili denar. Zato bi radi razčistili, ali niso te nagrade 'skrite' v izdatkih občinskega proračuna. Franc Ješelnik, bivši predsednik cerkniškega izvršnega sveta, je pojasnil, da je nagrajevanje sanatorjev financirala Ljubljanska banka. Te nagrade so odpravili zadnjega decembra lanskega leta, ko je začel veljati zakon o podjetjih. Kljub temu so odborniki sklenili, naj SDK pregleda občinski proračun tudi za polovico letošnjega leta.

Pokličite nas!

Ob prebiranju lokalne strani v časniku se vam je najbrž večkrat zazdelo, da novinarjem ni uspelo zvedeti vsega, spoznati prave resnice, prodreti v resnično življenje.

Prav gotovo se v vaši okolici dogajajo stvari, o kateri bi bilo treba po vašem mnenju pisati, jih komentirati, razložiti.

Kaj ko bi nas poklicali in nam sporočili vaše pripombe in predloge?

Nič ne iščite po telefonskem imeniku! Zavrtite številko slovenskega dopisništva v Delu (061) 318-280!

Vaš klic pričakujemo vsako dopoldne med 10. in 11. uro od ponedeljka do petka.

Prostore Opreme v Dantejevi ulici odkupil Stavbenik

Izolska Oprema se je namreč v celoti preselila v industrijsko cono

IZOLA, 11. junija – Izolska Oprema je že pred dobrim mesecem vso svojo dejavnost preselila v obrat v industrijski coni. S prodajo prostorov v Dantejevi ulici pa so se otresli tudi težkega bremena kratkoročnega zadolževanja, h kateremu jih je prisiljevalo kronično pomanjkanje lastnih obratnih sredstev, prepočasno izvajanje sanacijskega programa, kar je med drugim bila tudi posledica krize v lesnopredelovalni industriji.

Prostore v Dantejevi ulici, kjer je imela Oprema obrat individualne proizvodnje (oprema hotelskih in poslovnih prostorov) in skupne službe, je odkupil GIP Stavbenik Koper. Kupec Opreminih poslovnih prostorov v Dantejevi je tudi eden od soustanoviteljev podjetja Marinvest, ki je nase prevzelo vse v zvezi z izvajanjem zazidalnega načrta bodočega jahtnega pristanišča.

I. U.

PO SLOVENIJI

Vladimir Orlić razstavlja v Mali galeriji

SEŽANA, 11. junija – ZKO Sežana bo 14. junija ob 18. uri v Mali galeriji odprla razstavo slikarja Vladimirja Orlića iz Buzeta. Slikarja Orlića, ki največ pozornosti posveča akvarelu, sicer pa ustvarja tudi v drugih likovnih tehnikah, bo predstavil umetnostni zgodovinar Aleksandar Nikolić. V kulturnem programu bodo sodelovali kulturniki iz Buzeta. Razstava bo na ogled do 7. julija. (O. K.-S.)

Izbirno tekmovanje za Zlato harmoniko

SEŽANA, 11. junija – ZKO Sežana in društvo Kraška harmonika prirejata izbirno tekmovanje za Zlato harmoniko Ljubečna, ki bo 23. junija ob 16. uri v Kazljah. Na izbirnem tekmovanju lahko sodelujejo harmonikarji na diatonično harmoniko s Primorske, in sicer z obeh strani meje. Predstavili bodo po eno skladbo. Prijave sprejema ZKO Sežana, Partizanska 15 (tel. 73-736), do 19. junija. (O. K.-S.)

Kolesarska prireditev v Sežani je uspela

SEŽANA, 11. junija – Sežanski kolesarski klub, ki deluje že drugo leto, je v letošnji kolesarski sezoni priredil prvo večjo rekreativno prireditev, namenjeno vsem ljubiteljem kolesarjenja in zdravega življenja. Trima na kolesu se je prvo nedeljo v juniju udeležilo 30 kolesarjev, med njimi jih je bilo kar 17 iz Kolesarskega kluba Sežana. Prišli pa so tudi iz novogoriške in postojnske občine. Kolesarji so se zbrali na startu pred gasilskim domom v Sežani. Prevozili so progo čez Lokve do Divače in se čez Lipico vračali na cilj v Sežano. Skupaj so prekolesarili 30 kilometrov. Pokale je prejela OŠ Dutovlje in družina Volk iz Sežane, najmlajši udeleženec je bil Andrej Pirjevec, najstarejši pa Albin Počkar, ki sta tudi prejela pokala. Prireditev naj bi postala tradicionalna. (O. K.-S.)

V Grižah je bil Mali pevski tabor

GRIŽE, 11. junija – S tem naslovom je bil v Grižah v soboto popoldne Mali pevski tabor, organiziral pa ga je ženski pevski zbor Griže. Letošnja, že 16. prireditev je bila zaradi slabega vremena v dvorani doma Svobode Griže. Na njej je nastopilo 250 pevcev, ki so peli v Otroškem zboru OŠ Nade Cilenšek, Griže, Ženskem pevskem zboru Svobode Griže, Mešanem pevskem zboru Ivan Cankar iz Tabora, ženskem pevskem zboru PD Gotovlje, mešanem pevskem zboru Edinost iz Mozirja in mešanem pevskem zboru Solidarnost iz Kamnika. (T. T.)

Obisk strokovnjakov za prenovo mest

MARIBOR, 11. junija – V Maribor je prišlo na obisk in ogled mesta okrog sto strokovnjakov, ki se ukvarjajo s prenovo starih mest. Prišli so iz avstrijskega Gradca, kjer so sodelovali na mednarodnem kongresu za prenovo in kulturno bivanje v starih mestih. Kongres je imel letos delovni naslov Ali se bodo mesta zadušila s prometom. V Mariboru so si ogledali avtobusno postajo, prenovljeni stari del mesta Lent in Slovensko narodno gledališče Maribor. Sprejela jih je tudi mariborska županja. Na obisku so bili udeleženci tudi iz Vzhodne in Zahodne Evrope ter Amerike. (V. V.)

Priznanje in plakete za delavce Konusa

SLOVENSKE KONJICE, 11. junija – V konjiškem Konusu so na posebni slovesnosti podelili priznanja in plakete podjetja tistim delavcem, ki so v minulem obdobju dali največji prispevek k uvajanju integralnega upravljanja kakovosti. Tako so podelili sedemnajst priznanj in štiri plakete, ki so jih izročili direktorju podjetja Juretu Pokornu, vodji sektorja kakovosti Magdi Klima, direktorju razvoja Tugomirju Pokornu ter firmi Siegling iz Hannovra. (D. S.)

PREJELI SMO

Odprto pismo direktorju Luke (in koprskemu županu)

V eni izmed prvih predstavitev (širši) javnosti (Delo, 30. maja) se je koprski župan opredelil do problematike Luke z izjavo, da »prostorska širitev pristanišča ne pride v poštev. Lahko bi gradili le še potrebno infrastrukturo, ne pa krčili obale. Zdaj nastaja zamisel o marini pri Ankaranu, ki bi najlepše omejila širitev koprskega pristanišča ob morju«. Opredelitev do problematike, ki je bila v preteklosti (predolgo) zanemarjena, neobremenjen bralec razume v kontekstu dveh drugih izjav, in sicer: »Že pred nekaj leti smo se z razvojnimi načrti odločili za preustroj gospodarstva v intenzivno in ne ekstenzivno.« In pa: »Naš prostor je katastrofalno umazan in onesnažen.«

Gospod Bruno Korelič, glavni direktor Luke Koper, po vaši takojšnji in na videz odločni reakciji (Delo, 31. maja), je razvidno, da so vas vse navedene izjave vznemirile, in kar vznemirja, je to, da ste eden redkih, ki preprostega vedenja novega župana ne more doumeti.

Svoje nestrinjanje začenjate z ugotovitvijo, »da najnovejše razmišljanje koprskega župana ni novo« (!?). Razmišljanje menda ne – izjavljanje na (uradni) občinski ravni pa (!), kar pa nima smiselne zveze z nekdanjimi koprskimi »veljaki in uradniki«. V nadaljevanju se tolčete po prsih z vrsto protislovnih dejstev, da bi bila videti Luka pomembnejša od občine, in zavračate županovo »namigovanje«, ki »ne sloni na argumentih«, saj Luka »v ničemer ne obremenjuje mestnih infrastruktur«. V nadaljevanju govorite o »posebnem čutu« in celo ponosu: »S ponosom lahko trdimo, da Luka **manj** obremenjuje okolje, kot to počnejo nekatere industrije...« Da bi bila zmeda (vaših) nasprotnih argumentov, ki naj bi preprečili javni nadzor nad dejavnostmi Luke, še večja, pravite v svojih ugovorih, da vas je »ugotovitev župana **prizadela**«.

Ob vsem razumevanju do odgovornosti vodstva, ki mu ne preostane drugega kot poslovanje »s profitom in v zadovoljstvo zaposlenih«, je prav neverjetno vaše samozadovoljno nerazumevanje družbenoekonomskih, demografsko-kulturnih in prostorsko–ekoloških posledic in sovplivov Luke v koprski, če ne že v obalnih občinah. V tej luči so izjave župana utemeljene z izkušnjami tega prostora, zato so vredne vse podpore. So aktualne, zelo pomembne in legitimne. Nasproti njim postavljate užaljeno veličino, ki z nepotrebnimi ugovori (o kilometrih cest, železnic in drugimi kvantitetami) favorizira **staro** prakso in hote ali nehote funkcionira kot zagovornik (pol)preživelega ekstenzivnega socrealističnega »ekspanzionizma« in urbano-industrijskega »imperializma«. Ali drugače povedano: usoda Luke je z uspehi in zablodami vred globoko posegla v vsakdan vsekega izmed nas na vseh ravneh. V tej luči je opravičljivo sklicevanje na »posebne urbanistične študije **kontaktnih** območij«, milo rečeno, ignoranca posebne vrste, ki bi morala ostati v času, v katerem je nastala. Do zdaj neizpolnjena obljuba v zvezi z gradnjo marine in zelenega pasu v bližini Ankarana, ki je bila dana ob sprejemanju »strokovnega« plana (za tratenje neomejenih površin?), je samo eden od elementov, ki jemljejo moč vašim ugovorom. In še vprašanje: če bo prišlo do vprašanja, ali naj bo lokacija morebitne marine znotraj luškega prostora ali izgovor za njeno nadaljnje širjenje, na kateri strani boste vi?

prof. soc. **ZORKO ŠKVOR**

MIMOGREDE

Zakaj bi bila naložba v obnovo Franje nekaj nezaslišanega?

Vse je relativno. Tako je tudi s stroški za obnovo partizanske bolnišnice Franje. Nekaterim se zdi 2,8 milijona dinarjev, od katerih je okoli 2,3 že porabljenih, preostali denar pa verjetno celo ne bo zadoščal za plačilo vseh še neplačanih storitev restavratorjev, piscev informativno-propagandnega materiala, vzdrževalcev brežin v soteski Pasice in drugih, ki se s spomenikom še ukvarjajo, nepopisno velika vsota.

*V resnici je toliko denarja za naložbo v kulturo v naših razmerah in predvsem ob našem načinu razmišljanja o kulturi nekaj izjemnega. In če gre povrh vsega za enega izmed spomenikov NOB, o katerem razišljamo čisto drugače, kot smo še včeraj, postane v očeh nekaterih naložba v obnovo Franje nekaj nezaslišanega. Toda to naložbo lahko postavimo tudi v drugo luč. Uporabimo lahko primerjavo ravnatelja mestnega muzeja v Idriji **Sama Bevka,** ki je v nedeljo v Cerknem povedal, da je zapleteno obnavljanje Franje stalo malo več, kot bodo morali zbrati prebivalci Zakojce in Bukovega, če bodo hoteli septembra letos pričakati množico udeležencev otvoritve Bevkovega muzeja v Zakojci z dostojno cesto. Po predračunu cestnega podjetja bi namreč stalo asfaltiranje 3,5 kilometra sedaj obupno razdrapane zakojške ceste več kot 2,4 milijona dinarjev. Ali: z denarjem za Franjo bi lahko po zdajšnjih cenah kupili dva srednje velika poslovna lokala.*

Sicer pa Franja še zdaleč ni kultura in spominjanje na NOB. Je tudi gospodarska zadeva. Leto pred nesrečo jo je obiskalo več kot 30 tisoč ljudi, od tega tretjina tujcev. Vsi so plačali vstopnino, od večine je svoje dobil tudi cerkljanski turizem. In tretjič: zakaj je sploh treba tako opravičevati naložbo v Franjo in se bati, da bi jo utegnile vladajoče, desno usmerjene stranke zanemariti? Mar ni za obnovo Franje svoj denar posamično in kolektivno, predvsem pa spontano prispevalo več kot sto tisoč ljudi?

KATJA ROŠ

V Mariboru ustanavljajo klub podjetnikov

Klub naj bi se priključil verigi tovrstnih klubov po svetu – Predsedstvo že imajo

MARIBOR, 11. junija – V Mariboru se je na pobudo podjetnika **Slavka Razgorška,** ki je lastnik firme RE (talno ogrevanje) zbralo okrog 30 podjetnikov iz tega mesta. Kot gostje so sodelovali podjetniki iz avstrijske Lipnice. V Mariboru namreč želijo ustanoviti klub podjetnikov, da bi se priključili verigi tovrstnih klubov po svetu. Zamisel je na ustanovnem sestanku podprla tudi mariborska županja **Magda Tovornik,** ki so jo predstavili kot botro porajajočega se podjetništva v Mariboru.

Ta klub naj bi se vključeval tudi v razne dobrodelne in družabne akcije, saj so za svoj slogan izbrali besede »Maribor ni mrtvo mesto«. Za začetek so organizirali akcijo slik slikarja **Jožeta Cakute**, izkupiček pa so namenili za nakup opreme za mariborsko bolnišnico. Imenovali so tudi že predsedstvo, ki bo pripravilo vse potrebne dokumente, da bodo lahko klub tudi uradno registrirali.

V. V.

Gobarji že polnijo svoje košare

SLOVENSKA ISTRA, 11. junija – Gobarska sezona v Slovenski Istri se je pričela že pred štirinajstimi dnevi. Takrat so najbolj vneti gobarji letos prvič nabrali »za vzorec« lisičk. Konec minulega tedna pa so spet prišli na svoj račun. V istrskih gozdovih so po obilni moči lisičke kar krepko pognale in nekateri so bili po nekajurnem »sprehodu« po gozdu zelo zadovoljni z nabranim.

Med njimi je bil tudi šestošolec Tomaž iz Kopra. S pomočjo babice sta koš napolnila z več kot pet kilogrami lisičk. Lani jih je na začetku počitnic, pa tudi pozneje, ko je bilo gob kar precej nabral vsega okrog 60 kilogramov.

Večino je prodal odkupovalcem Droge; ti tudi letos krožijo po Istri in na začetku sezone obljubljajo nabiralcem gob po 50 dinarjev za kilogram. Pa še na dom jih pridejo iskat.

Kot pravijo gobarji, se bo prava sezona začela šele te dni. Dežja je bilo veliko, le še malo toplote oziroma sonca je treba in gob bo nabrž več kot dovolj za tiste, ki jih nabirajo za prodajo, pa tudi za tiste, ki jih nabirajo za domačo rabo.

Besedilo in slika: Dušan Grča

V Postojni so imeli več gostov kot lani

POSTOJNA, 11. junija – Medtem ko je letošnji obisk Postojnske jame nekoliko manjši od načrtovanega, pa je število prenočitev v gostinsko hotelskih objektih na Postojnskem večji od lanskih in od predvidevanj. Do konca maja je Postojnsko jamo obiskalo 192.455 turistov, med njimi 125.118 tujih. Obisk je bil za dva odstotka manjši kot v enakem obdobju lani in štiri odstotke manjši od načrtovanj. Slikoviti Predjamski grad si je ogledalo 26.631 obiskovalcev oziroma pet odstotkov več kot lani in štiri odstotke nad načrtovanji. Samo v maju je bil obisk 97.592 turistov v Postojnski jami za pet odstotkov manjši kot lani, medtem ko pomeni 13.651 obiskovalcev Predjamskega gradu 18-odstotno povečanje. V letošnjih petih mesecih je v Postojni prenočilo skoraj 40.000 gostov. To je pet odstotkov več kot lani in tri odstotke več, kot so načrtovali, s tem da je bilo prenočitev domačih gosotov več za devet odstotkov, tujih pa manj za dva odstotka.

M. T.

KIH razvedrilo in oddih

PISMA BRALCEV

Prava usluga

Prosimo za objavo našega pisma v rubriki, Pisma bralcev, ker smo bili veselo presenečeni nad ustrežljivostjo Servisa TVT Maribor, ki nam je v kratkem času poslal majhne, a zelo pomembne dele za mešalni ventil. Tesnila so drobcena, usluga – brezplačna – pa je za nas velikanska, še večjo reklamo pa si je pridobilo podjetje TVT Maribor – Servisi, Leningrajska c., ki zelo skrbi za svoj ugled in zasluži javno pohvalo.

Družina ŠKRLJ,
Logatec,
Čevica 2/II.

Kako najti zlato resnico ...

V dveh letih smo menda zamenjali vladanje v Sloveniji. Pretresi (stresi) v vsestranskih družbenih spremembah v Sloveniji pa so pričeti in trajajoči v posameznikovem srcu (miselnem svetu). Vrednote, te ukazujejo dogodki, bi morali menjati čez noč. Bi bilo prav tako?

Navedel bi nekaj najbolj značilnih primerov pritiska na odpravo vrednot in ocen zgodovinskih dogajanj v posameznikovi duši. Gotovo nas je mnogo, ki smo drugo svetovno vojno dočakali kot otroci. Tiste, ki smo živeli na Štajerskem, je v nekaj dneh enainštiridesetega leta pomendral nacistični rajh. Osrednji del banovine Slovenije so okupatorji razklali ob bregovih reke Save. Štajersko je Hitler po kratki vojni, ki je potekala brez vojne napovedi, določil za del rajha. Slovenski jezik je bil takoj prepovedan. Vodilni slovenski izobraženci (šolniki, duhovniki, liberalno usmerjeni itd.) ob zaplembi premoženja, nasilno in »za trajno« izseljeni. Izseljeni so bili priseljeni Primorci, izpraznjen obmejni pas ob hrvaški meji, kamor so potlej naselili Nemce, kočevarje. Skratka: nasilje, zaplembe, ponemčevanje, da o usodi židov na Štajerskem niti ne govorimo. Kaj bi lahko rekli o nasilnih mobilizacijah slovenskih fantov, od katerih jih je mnogo padlo za nacistične cilje v strašnih razmerah nacističnih osvajalnih front. Pa vojni ujetniki po nacističnih taboriščih? Pa vsi tisti, ponižani in užaljeni, ker so morali skozi sramotne ocene rasnih komisij?

Komunisti so programirali revolucionarne družbene spremembe. Nacizem, okupacija, teror pa so opravili svoje. Nobeni kmečki upori na Slovenskem se ne morejo primerjati s slovenskim odporom proti fašizmu.

Bil sem otrok. Začela se je nenapovedana vojna. Že prvi dan so tulili lahki bombniki osvajalca, štuke, nad Celjem. Po očetovi aretaciji (avgusta 1944, umrl je v Dachau) sva odšla z bratom v partizanske brigade. Odhod v partizane, med borce NOV, je večini Štajercev pomenil edino možno plemenito življenjsko potezo. V času boja smo mnogi bili sprejeti v KPS (osebno: s solzami v očeh, s solzami srečnega sedemnajstletnika). 12. novembra 1944, na Martinovo nedeljo, po 22. uri so nacistični vojaki (soldati) iz 611. landesschicen kampanije ustrelili na našem domu mojo mamo in zažgali hišo. V enoti so bili, po pričevanju vaščanov Vrbja, predvsem Avstrijci. Mati je zgorela.

Pričelo se je povojno življenje. Ob dolgoletni hudi obolelosti pljuč sem vztrajal pri graditvi »nove domovine«. Gradili smo, zaneseno, kot je tudi značilno za mlade ljudi, pravičnejšo domovino. Tista prva leta, tja do petdesetega leta, so bila polna nasprotij. Bile so navdušujoče mladinske brigadirske akcije (Brčko–Banoviči, Doboj–Sarajevo, Nova Gorica, akcije pri udarniških popravilih cest, čiščenju vojnih razvalin, čiščenju gozdov, pri gradnji »zadružnih« kulturnih domov, popravilih in širitvi šol ipd.). Bilo je nešteto možnosti za šolanje (štipendije so po enotnih merilih dobivali tudi otorci drugače mislečih). In ob vseh spodrsljajih in birokratizaciji določenega dela oblasti je bilo v našem minulem življenju tudi kaj sonca. Zdaj se je že v veliki meri končalo aktivno življenje generacije, ki je še v otroški dobi morala sprejeti nasilje nacizma, skrajnega uničenja pravic slovenskega naroda, napake vodilnih delavcev in nasploh družbene razvojne napake po vojni. Toda? Bilo je tudi ogromno iskanja prave demokracije in uvedba samoupravljanja je tirideset let vnašala vse več in več pravic vsem občanom. Vse bolj so se brisale meje med »proletarci« in odločujočimi občani nasploh. Po šestdesetem letu je bilo vse več ustvarjalnega počutja. Enostrankarstvo je postajalo vse manj pomembno. Nekateri smo celo pričakovali, da se bo ob osveščenosti ljudi strankarsko življenje razgubilo, da bo presahnilo.

Naj bo tako ali drugače: zgodovina ljudi se bo morda še dolgo dogajala in oblike oblasti se bodo spreminjale. Prihodnost oblasti bo verjetno še dolgo uganka človeških rodov. Toda osebnosti, ki so se letos oklicale za demokratične predstavnike slovenskega ljudstva, naj nekaterih zgodovinskih stvari ne poenostavljajo. Menim, da je bil uvodni govor predsednika »parlamenta«, slovenskega, strankarskega, zelo žaljiv in nesprejemljiv za vse tiste, ki smo se od srca trudili in gnali za srečo soljudi pa tudi svojo srečo. Še manj pa je dopustno, da v imenu slovenskega naroda predsednik vlade (izvršnega sveta) pozablja, da bi mnogi sosednji narodi morali poklekniti pred našim narodom in ga prositi za odpuščanje; morebiti ne samo za izseljevanje, streljanja, mobilizacije, razlaščanja ... temveč tudi zato, ker so s svojim nasilnim in nezakonitim napadom na Jugoslavijo enainštiridesetega leta Slovence oz. Jugoslovane strahotno skregali in jim vsilili strašansko gorje. Trpel pa je zaradi nacizma in še danes trpi posledice ves svet.

DANE DEBIČ,
Gregorčičeva 12,
Žalec

Odprto pismo predsedniku IS republike Slovenije

Spoštovani gospod Peterle!

Prepričan sem, da se je na dokumentu, ki na hitro in nasilno spreminja mrežo šol v Novi Gorici, Vaš podpis znašel po pomoti. Da je šla zadeva nekako mimo Vas. In tudi mimo dr. Venclja, novega šolskega ministra. Čeprav sem torej prepričan, da je omenjeni sklep predvsem proizvod starega komitejevega aparata, od Vas kot podpisnika pričakujem odgovor na nekaj javno zastavljenih vprašanj.

Ali se Vam ne zdi, da je ravno šolstvo tisto občutljivo področje, kjer se nepretehtani in neceloviti posegi najostreje maščujejo? Ali ni ravno nekdanja, tudi znotrajpartijska opozicija najostreje nasprotovala metodam ob uvedbi usmerjenega izobraževanja, ko je bila razformirana Šubičeva gimnazija, podobno pa je bilo tudi drugod po Sloveniji? Ali se Vam ne zdi protislovno, da se je letos z uvedbo gimnazijske usmeritve mreža gimnazij v Ljubljani razširila, v Celju ostala nespremenjena, v Novi Gorici pa naj bi se skrčila. In ali ni to za severno Primorsko, v katere središču smo že leta 1915 imeli dokaj razvito mrežo srednjih šol, nekam neperspektivno?

Sprašujem Vas, ali se zavedate posledic, ki jih prenašanje programa z ene šole na drugo tik pred koncem pouka prinaša za učence, starše učitelje in druge? Sprašujem Vas, če kje v Zahodni Evropi spreminjajo mrežo šol, čeprav še ni znan niti predmetnik nove usmeritve (osnutek le-tega pa z množico dveurnih predmetov spominja na najslabše čase usmerjenega izobraževanja)?

Ali se vam ne zdi malo čudno, da pri naših zahodnih sosedah praviloma ne poznajo enotne gimnazije, ampak sledijo tudi naši predvojni tradiciji delitve na klasično gimnazijo in realko (družboslovna in naravoslovna gimnazija), očitno v prepričanju, da tako laže pritegnejo zanimanje učenca in sprostijo njegovo ustvarjalnost, čeprav mu hkrati ne zapirajo široke študijske izbire po končani srednji šoli? Ali se Vam ne zdi, da ste s svojim podpisom onemogočili izbiro in konkurenčnost, predvsem pa onemogočili razvoj treh enakovrednih gimnazijskih centrov, to je naravoslovnega, družboslovnega in tehniškega?

Ali ne bi bilo konec koncev bolje počakati vsaj še eno šolsko leto, tako kot se je tudi glasil sklep strokovnega sveta za vzgojo in izobraževanje in starega izvršnega sveta, v tem času pa najprej pripraviti spodoben gimnazijski program (do naslednjega šolskega leta, ko se bo šele vpisovala generacija z maturo, bi tudi na gimnazijski usmeritvi mirno lahko uporabljali predmetnik obeh splošnoizobraževalnih programov), se dogovoriti za koncept razvoja celotnega srednjega šolstva in šele potem pripravljeno začeti spreminjati tudi mrežo šol?

prof. ZORAN BOŽIČ,
Erjavčeva 6,
Nova Gorica

Nesreča kot opomin

Nesreča ter smrt italijanskega motorista Erosa Manferdinija na dirki za evropsko prvenstvo, ki je bila na avtomotodromu Grobnik pri Reki (27. maja), je zopet pokazala na nekatere pomanjkljivosti in napake v organizaciji in dirkališču nasploh. Krivično bi bilo za nesrečo kriviti samo Angleža Nigela Boswortha. Za slamnate bale, v katere se je zaletel omenjeni Anglež in s tem povzročil nesrečo, bi mirne duše lahko rekli, da so bile NA STEZI in ne OB (stezi), kot je pisalo v dnevnem časopisju. Zato levji delež krivde pripada organizatorju. Z omenjenimi slamnatimi balami, postavljenimi v vrsto, so sicer res dosegli varnejše vključevanje v dirko motoristom, ki prihajajo iz boksov. Pri tem pa so premalo pozornosti posvetili gneči, ki nastane takoj po štartu v tem sicer blagem ovinku. Kljub bližini štarta pa imajo motoristi na tem mestu že precejšnjo hitrost, tisti, ki niso ravno v ospredju, pa imajo, zaradi dirkačev pred seboj, še slabo vidljivost oziroma preglednost. Ravno to pa je bilo vzrok, da Anglež Bosworth ni pravočasno opazil oziroma ni imel časa reagirati na ta »varnostni dodatek« organizatorja na stezi. Izvoz iz boksov bi moral biti pomaknjen nekoliko nazaj (v smeri proti štartu), tako da bi bil v ravnini in s tem bi lahko šlo brez nesrečnih slamnatih bal.

Na Grobniku je Italijan Manferdini poleg Francoza Rogerja, Švicarja Rittermana in Jugoslovana Konjevića že četrti dirkač, ki je izgubil življenje na uradnih dirkah. Poleg tega je bilo še nekaj žrtev (2–3) na raznih neuradnih dirkah in testiranjih. Za 12 let, kolikor obstaja dirkališče na Grobniku, je končna številka ponesrečenih kar precej visoka.

To dirko za EP so imenovali za predpremiero svetovnega prvenstva, ki bo 17. junija. Rečemo lahko, da ni uspela. Želimo in upamo pa lahko, da bo premiera (SP) uspešnejša, torej brez smrtnih žrtev.

MIHA OVNIK,
Gradišče 10,
Primskovo

DELO plus
ZAGREBŠKI PATOLOG JE ŽE LETA 1944 VEDEL ZA KATINSKI GOZD
Delo plus ve več kot drugi
Z AVTOSTOPOM V HRVAŠKO DEMOKRACIJO

Je obstoj dveh svetovalnih centrov v Podravju upravičen?

IS naj znova prouči odločitev o ustanovitvi Tehnološko inovacijskega centra, pravijo v mariborskem Ekonomsken centru

MARIBOR, 11. junija – Potem ko je (še prejšnji) mariborski izvršni svet sklenil, da bo tudi finančno sodeloval pri ustanovitvi Tehnološko inovacijskega centra, so mu z mariborskega Ekonomskega centra, pri katerem že nekaj let deluje Svetovalno informacijski center s skoraj povsem enakim programom kot novo ustanovljeni, poslali ugovor, s katerim pozivajo izvršni svet, naj ponovno prouči utemeljenost svoje odločitve.

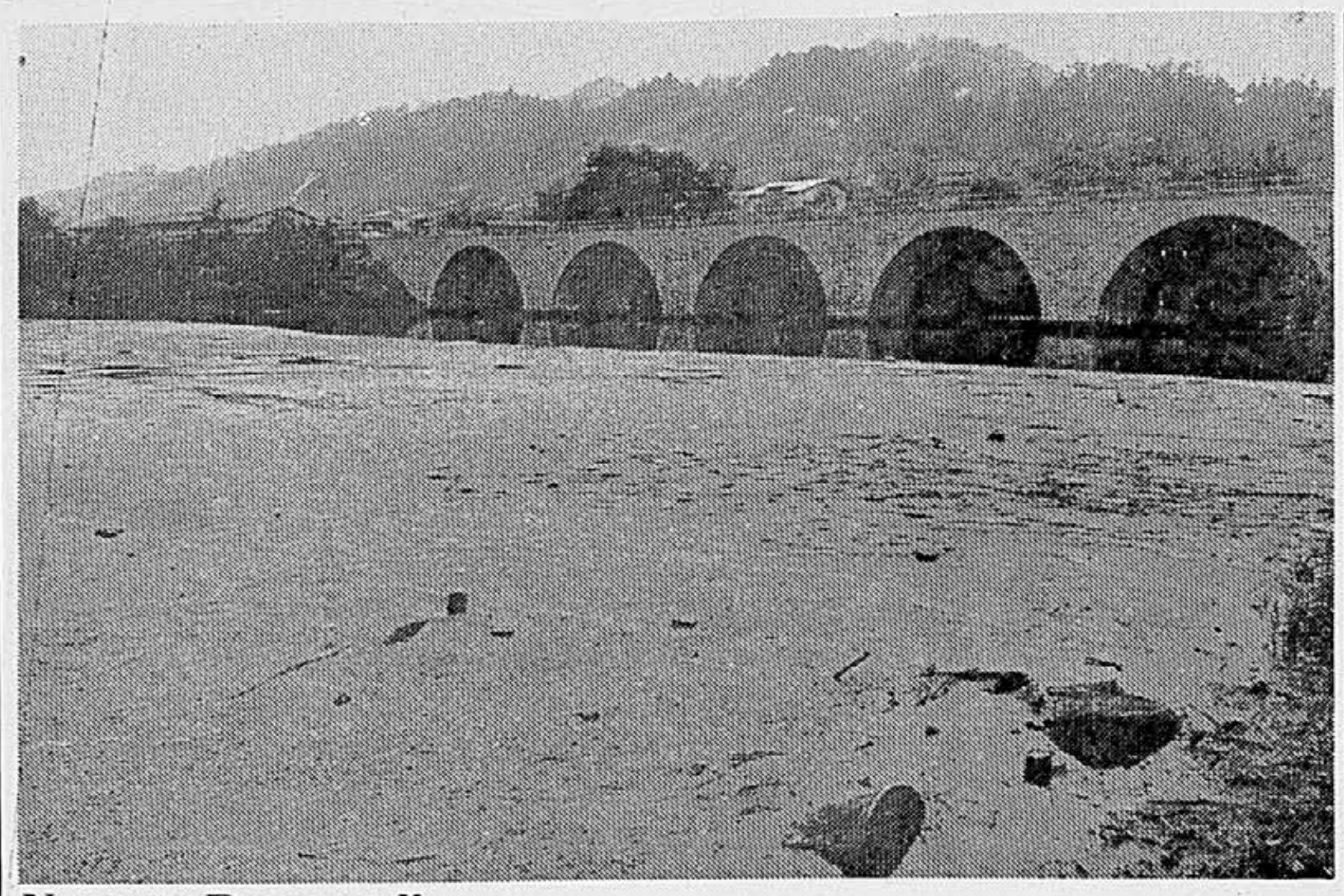
Janez Šenica, v.d. direktorja Inštituta za družbeni razvoj pri Ekonomskem centru namreč poudarja, da ne nasprotujejo konkurenci pri svetovalni dejavnosti, vendar menijo, da je za Podravje dovolj eno družbeno podjetje za pomoč drobnemu gospodarstvu. Prav tako v EMC poudarjajo, da ne nasprotujejo ustanovitvi tako imenovanega »inkubatorja«, ki bi omogočal inovatorjem in drugim bodočim podjetnikom pomoč pri izpeljavi njihovih zamisli.

Na koncu svojega pisma izvršnemu svetu Maribora pa Janez Šenica dodaja: »Če želi to družbeno okolje resnično pospeševati razvoj podjetništva, menimo, da je primerno, da se omejena finančna sredstva vlagajo smotrno, torej v opremo in kadre, ki so z dosedanjim delom in znanjem v širšem družbenem okolju že dosegli priznanje za svoje zamisli in delo.«

Svetovalno informacijski center pri ECM je nosilec mednarodnega projekta Majhna in srednja industrijska podjetja na urbanih in ruralnih področjih UNDP/UNIDO, sodeluje pri izvajanju projekta UIS Agencija za razvoj majhnih in srednjih podjetij in razvoj podjetništva, v Sloveniji pa mariborski SIC vodi dva velika projekta Razvoj in modernizacija drobnega gospodarstva in Model uresničevanja razvoja drobnega gospodarstva v Sloveniji.

ECM je tudi soustanovitelj podjetniške šole PIC – GEA College v Bohinju, v okviru katere bo ECM v sodelovanju z Ekonomsko-poslovno fakulteto iz Maribora začel s programom podjetniške šole za severovzhodno Slovenijo.

ZORA ŠTOK

Namesto Drave mulj

MARIBOR, 11. junija – To je najnovejši posnetek dela Bresternškega jezera ob mostu magistralne ceste iz Maribora proti Dravogradu in ob motelu Jezero. Tu še stojijo lesene lope čolnarne, po čemer se da uganiti, da so nekdaj čolni pluli tudi po tem delu jezera, ki se razprostira za bližnjo hidroelektrarno Mariborski otok. Zaradi elektrarne nalaga Drava prav sem velike količine mulja. Ta je ponekod že povsem napolnil dravsko strugo. Zato bo treba strugo pred HE Mariborski otok očistiti. Zanimiv bi bil tudi odgovor strokovnjakov iz elektrogospodarstva, kje je vodna akumulacija te elektrarne, če je struga že skoraj do vrha napolnjena z muljem in mivko. Vodno gospodarstvo in Dravske elektrarne pa odgovornosti za to, leta ponavljajočo se neprijetnost še vedno nočeta prevzeti. (Besedilo in slika: Bogo Čerin)

Delavci Aera zahtevajo od direktorja jasne odgovore

Članek Nenadomestljivih tudi v Aeru ni je razburil delavce – Zvone Hudej jim je zagotavljal, da ne bodo nikogar odpustili

CELJE, 11. maja – Članek, objavljen 29. maja v Delu z naslovom Nenadomestljivih tudi v Aeru ni, je očitno sprožil v tem celjskem kolektivu precejšnje razburjenje. Kaže, da so v njem navedene bistveno drugačne izjave direktorja Aera – Kemične, grafične in papirne industrije, Zvoneta Hudeja, kot jih je pred tem dajal v tovarni.

Kot sem kot avtorica omenjenega članka izvedela iz neposrednih pogovorov z delavci Aera in iz telefonskih pogovorov z nekaterimi, ki so članek razumeli kot izmišljotino novinarke, so namreč vodstveni in vodilni delavci tovarne z Zvonetom Hudejem na čelu še nedolgo tega delavcem zagotavljali, da kljub finančnim težavam in predvidenim organizacijskim spremembam »nikogar ne bodo odpustili.« Iz članka pa je bilo razumeti drugačno sporočilo, da bo namreč čiščenje proizvodnih programov nujno terjalo tudi odpustitve delavcev.

Marsikoga je zbodel tudi namig direktorja, omenjen v članku, češ da so delovne navade zaposlenih v Aeru problematične in da tudi v Aeru nihče ni nenadomestljiv. Takšno stališče direktorja so zato mnogi razumeli kot njegovo nezaupanje do delavcev kljub njihovi večkrat izraženi pripravljenosti, da bi več delali.

Zaradi nasprotujočih si stališč, ki delavce begajo, so se v Aeru odločili, da bodo od direktorja Zvoneta Hudeja terjali jasne odgovore na določena vprašanja in jih objavili v tovarniškem glasilu Naš Aero. Kot nam je povedala urednica časopisa **Jasna Rode,**, so direktorju vprašanja že posredovali, tako da bodo odgovore nanje objavili že v naslednji številki časopisa.

DAMJANA STAMEJČIČ

PO SLOVENIJI

Občinska nagrada trem kmetom

MISLINJA, 11. junija – Na slavnostni seji vseh zborov slovenjgraške občinske skupščine v kulturnem domu v Šentilju pri Mislinji so podelili priznanja ob letošnjem občinskem prazniku. Občinsko nagrado Slovenj Gradca za leto 1990 so dobili kmetje Janez Gams iz Starega trga, Peter Klančnik iz Podgorja in Franc Gams iz Šmartna za izjemne dosežke pri razvoju kmetijstva. Plaketi izvršnega sveta občine Slovenj Gradec za leto 1990 sta dobila Vinko Klančnik iz Slovenj Gradca in KUD Ivan Cankar iz Šmartna. Mislinjčani so svečano zasedanje slovenjgraške občinske skupščine, na kateri je govoril župan Ivan Uršič, obeležili z bogatim kulturnim programom. (I. P.)

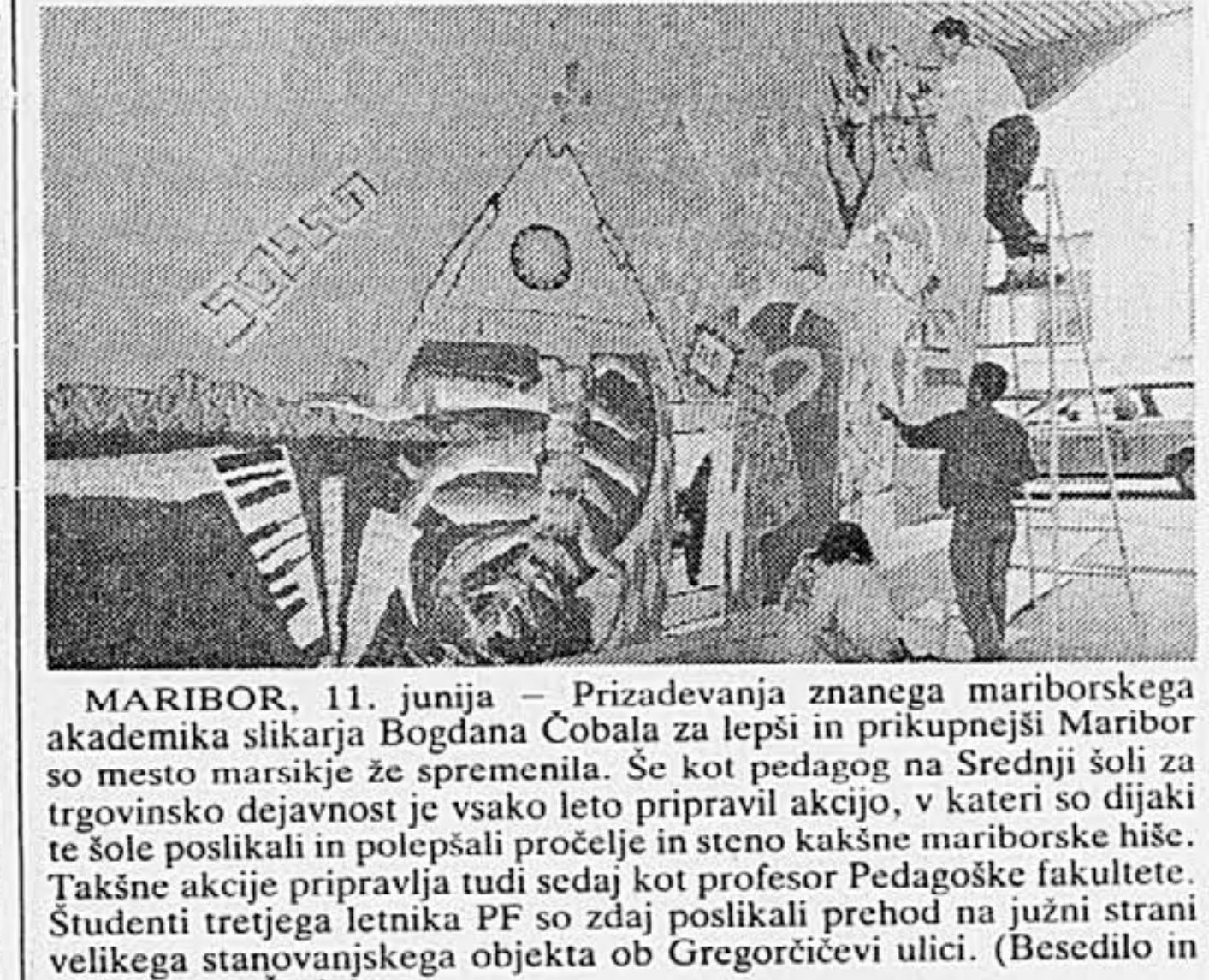
V Grižah je bil Mali pevski tabor

GRIŽE, 11. junija – S tem naslovom je bil v Grižah v soboto popoldne Mali pevski tabor, organiziral pa ga je ženski pevski zbor Griže. Letošnja, že 16. prireditev je bila zaradi slabega vremena v dvorani doma Svobode Griže. Na njej je nastopilo 250 pevcev, ki so peli v Otroškem zboru OŠ Nade Cilenšek, Griže, Ženskem pevskem zboru Svobode Griže, Mešanem pevskem zboru Ivan Cankar iz Tabora, ženskem pevskem zboru PD Gotovlje, mešanem pevskem zboru Edinost iz Mozirja in mešanem pevskem zboru Solidarnost iz Kamnika. (T. T.)

Obisk strokovnjakov za prenovo mest

MARIBOR, 11. junija – V Maribor je prišlo na obisk in ogled mesta okrog sto strokovnjakov, ki se ukvarjajo s prenovo starih mest. Prišli so iz avstrijskega Gradca, kjer so sodelovali na mednarodnem kongresu za prenovo in kulturno bivanje v starih mestih. Kongres je imel letos delovni naslov Ali se bodo mesta zadušila s prometom. V Mariboru so si ogledali avtobusno postajo, prenovljeni stari del mesta Lent in Slovensko narodno gledališče Maribor. Sprejela jih je tudi mariborska županja. Na obisku so bili udeleženci tudi iz Vzhodne in Zahodne Evrope ter Amerike. (V. V.)

Študenti lepšajo Maribor

MARIBOR, 11. junija – Prizadevanja znanega mariborskega akademika slikarja Bogdana Čobala za lepši in prikupnejši Maribor so mesto marsikje že spremenila. Še kot pedagog na Srednji šoli za trgovinsko dejavnost je vsako leto pripravil akcijo, v kateri so dijaki te šole poslikali in polepšali pročelje in steno kakšne mariborske hiše. Takšne akcije pripravlja tudi sedaj kot profesor Pedagoške fakultete. Študenti tretjega letnika PF so zdaj poslikali prehod na južni strani velikega stanovanjskega objekta ob Gregorčičevi ulici. (Besedilo in slika: Bogo Čerin)

Priznanje in plakete za delavce Konusa

SLOVENSKE KONJICE, 11. junija – V konjiškem Konusu so na posebni slovesnosti podelili priznanja in plakete podjetja tistim delavcem, ki so v minulem obdobju dali največji prispevek k uvajanju integralnega upravljanja kakovosti. Tako so podelili sedemnajst priznanj in štiri plakete, ki so jih izročili direktorju podjetja Juretu Pokornu, vodji sektorja kakovosti Magdi Klima, direktorju razvoja Tugomirju Pokornu ter firmi Siegling iz Hannovra. (D. S.)

V Mariboru ustanavljajo klub podjetnikov

Klub naj bi se priključil verigi tovrstnih klubov po svetu – Predsedstvo že imajo

MARIBOR, 11. junija – V Mariboru se je na pobudo podjetnika **Slavka Razgorška,** ki je lastnik firme RE (talno ogrevanje) zbralo okrog 30 podjetnikov iz tega mesta. Kot gostje so sodelovali podjetniki iz avstrijske Lipnice. V Mariboru namreč želijo ustanoviti klub podjetnikov, da bi se priključili verigi tovrstnih klubov po svetu. Zamisel je na ustanovnem sestanku podprla tudi mariborska županja **Magda Tovornik,** ki so jo predstavili kot botro porajajočega se podjetništva v Mariboru.

Ta klub naj bi se vključeval tudi v razne dobrodelne in družabne akcije, saj so za svoj slogan izbrali besede »Maribor ni mrtvo mesto«. Za začetek so organizirali akcijo slik slikarja **Jožeta Cakute,** izkupiček pa so namenili za nakup opreme za mariborsko bolnišnico. Imenovali so tudi že predsedstvo, ki bo pripravilo vse potrebne dokumente, da bodo lahko klub tudi uradno registrirali.

V. V.

Izziv in upanje za Velenje

Mandatar za sestavo občinske vlade Todor Dimitrovič vidi v razmahu storitvenih dejavnosti veliko priložnost za velenjsko gospodarstvo

TITOVO VELENJE, 11. junija – Med zahtevami mandatarja velenjskega izvršnega sveta in direktorja Gorenje Servisa Todorja Dimitroviča bo tudi ta, naj bi člani njegove vlade prejemali najmanj petnajst tisoč dinarjev plače, funkcijo predsednika občinske vlade pa bo zavrnil, če bo izvoljen z manj kot 80 odstotki glasov. Sicer pa je ta strankarsko neopredeljeni mandatar predlog svojega programa in sestave vlade uskladil z velenjskimi strankami. Zato je prepričan v ugoden izid glasovanja na seji občinske skupščine, ki bo v drugi polovici junija.

Katere so ključne zadeve iz gospodarskega dela vašega programa?

»Glavna naloga bodočega izvršnega sveta bo omogočiti pogoje za prestrukturiranje velenjskega gospodarstva in za motiviranje občanov za naložbe. Pri tem vidim veliko priložnost v razvoju storitvenih dejavnosti: sedaj od tega živi v občini manj kot 10-odstotkov aktivnega prebivalstva, možnosti pa so, da se približamo 50-odstotkom, kar je minimum v razvitem svetu. V občini imamo velike intelektualne zmogljivosti, ki se bodo sprostile po reorganizaciji večjih gospodarskih sistemov, na voljo pa so tudi neizkoriščeni prostori za razmah tovrstnega podjetništva.«

Ali načrtujete spremembe v občinski upravi?

»Prva stvar, ki sem se je lotil kot mandatar, je bil program reorganizacije občinske uprave, in zato sem tudi dobil soglasje strank. Bistveni cilj te reorganizacije je, naj bo uprava živi organizem, ki naj postane dober servis za občane, po drugi strani pa naj učinkovito uresničuje vlogo državne oblasti. V ta namen bo uprava neposredno vključena v delo občinske vlade. To pomeni, da bo vseh pet njenih članov odgovornih za delo resorjev in oddelkov v upravnih organih, in sicer glede na področja, za katera skrbijo posamezni člani vlade.«

Kako se boste lotili naraščajoče nezaposlenosti?

»Odločitev o številu odvečnih delavcev je stvar podjetij. V občinski vladi moramo pripraviti načrt, kako poskrbeti za socialno varnost nezaposlenih in kako jim zagotoviti novo zaposlitev. V velenjski občini smo namreč navajeni živeti od količinske proizvodnje premoga in štedilnikov. To navado bomo spremenili tudi tako, da bomo začeli upoštevati znanje in izkušnje odvečnih delavcev iz energetike in kovinskopredelovalne industrije, in jim bomo zagotovili pogoje za novo zaposlitev v srednjih in malih podjetjih.«

Kakšno vlogo ima v vašem programu ekologija, glede na to, da je velenjska občina med najbolj onesnaženimi območji v Sloveniji?

»Usoda bodoče občinske vlade bo odvisna od njenega uspeha pri ekološki sanaciji Šaleške doline. Čeprav bo uspešna na vseh drugih področjih, ji ne bo odpuščeno, če ne bo odpravila te črne pike. Sicer pa sem glede tega optimist, kajti prepričan sem, da bo dolina čez tri leta ekološko sanirana. To zagotavljajo jasni sklepi prejšnje občinske skupščine, v prid pa nam je tudi opredelitev republiške vlade za ekološko sanacijo termoenergetskih objektov. V občini se moramo tako organizirati, da bomo te cilje sposobni uresničiti.«

SILVO GRMOVŠEK

Kisel nasmeh poletnega Celja, ker programi niso usklajeni

Brošurica Poletno Celje obvešča le o delu poletne ponudbe prireditev – Kaj skrivajo društva in zasebniki?

CELJE, 11. junija – Kljub temu, da je Celje pridobilo ob že znanih društvih in ustanovah tudi nekaj novih zasebnih podjetij, ki so registrirana za posredništvo ali organizacijo kulturnih in zabavnih prireditev, ostaja njegova ponudba poletnih prireditev več kot skromna. Tako je vsaj razbrati iz drobne brošurice Poletno Celje, ki jo je le v polovičnem obsegu pripravil Zavod za kulturne prireditve.

Kakšna bo v resnici ponudba poletnih prireditev v Celju, ki je v zadnjem času pridobilo tudi nekaj novih prostorov v te namene (od cerkve Sv. Duha, do Friderikove ploščadi, Atrija in dvorišča Spodnjega gradu), pa pravzaprav ne ve nihče, saj program prireditev še zdaleč ni usklajen. Res je že lani Zavod za kulturne prireditve pristal, da bo skupaj z organizatorji uskladil termine posameznih poletnih prireditev v Celju. Nekaj je bilo tudi storjenega, po besedah direktorice Zavoda **Alenke Domjanove** pa vsekakor več kot letos, ko navkljub vabilu in večkratnim dogovorom predstavniki društev in institucij programa poletnih prireditev Zavodu niso posredovali. Zato s svojimi prireditvami tudi niso vključeni v brošurico. V njej je mogoče najti le tiste prireditve, ki jih bodo od 12. junija pa do 31. julija pripravili v Zavodu za kulturne prireditve, Slovenskem ljudskem gledališču in Muzeju revolucije, z eno svojih prireditev pa je v program vključen tudi Plesni forum Celje. Tako ni zaslediti programa Turističnega društva (pa čeprav pripravlja tradicionalni Turistični teden v Celju), tudi ne Kl(j)uba, Kinopodjetja, kulturnega kluba Ivan Cankar, tudi zveza kulturnih organizacij ne lani in ne letos ni sodelovala pri pripravi programa. Skrivnost ostajajo tudi namere zasebnih podjetij.

Alenka Domjan vidi enega glavnih razlogov za neusklajenost posameznih ponudnikov poletnih prireditev v Celju v tem, da večina njih vidi v Zavodu za kulturne prireditve financerja in ne zgolj koordinatorja prireditev. Ob tem pojasnjuje, da ima Zavod pač svoj program, ki ga izvaja in torej nima denarnih virov, s katerimi bi pomagal organizirati prireditve tudi drugim ponudnikom. **Marko Mraz** iz Kl(j)uba odkrito priznava, da mladinski klub denarja nima in da torej ne more planirati poletnih žurov, direktor Kinopodjetja **Franci Horvat** pa trdi, da bi kinopredstave na prostem podjetje preveč stale (zaradi prevoza stolov) in da jih je bilo lani mogoče pripraviti zato, ker so za prostor in stole poskrbeli mladinci.

Tako bo prireditve v poletnih mesecih v Celju zopet pripravljal vsak organizator po svoje. Kakšna zmešnjava bo zato nastajala, kaže že prvi dan poletnih prireditev, 12. junij. Tega dne pripravlja namreč Zavod za kulturne prireditve v Izbi promocijo pesniške zbirke Frana Roša in v Glasbeni šoli koncert sopranistke Carmen Palaysa ter pianista Benjamina Šaverja, SLG Celje bo odigralo zadnjo premierno igro – komedijo Pokvarjenec ali Lepota in moč, v mestnem parku pa bo koncertiral New swing quartet.

DAMJANA STAMEJČIČ

V KS Frankolovo prekuhavajo pitno vodo

Zajetji Lipa in Lindek sta onesnaženi z gnojevko, ki jo je deževje spralo s površja

FRANKOLOVO, 11. junija – Uporabniki vode iz vodnih zajetij Lipa in Lindek v krajevni skupnosti Frankolovo morajo že ves teden prekuhavati pitno vodo. Zajetji sta onesnaženi s primesmi gnojevke, ki jo je s površja spralo močno deževje. Na območju zajetij namreč ni vodno varovalnega območja in zato tudi nista dovolj zaščiteni. Te naloge so se v krajevni skupnosti zdaj sicer lotili, vendar so prebivalci Frankolovega in delno tudi Vojnika, ki dobivajo vodo iz omenjenih zajetij, vznemirjeni. Zbolel sicer še ni nihče, pa tudi prekuhavanje vode zadostuje. Vendar občutek, da je voda onesnažena, gotovo ni prijeten. Sicer pa onesnaženje frankolovskih zajetij pitne vode v zadnjih dneh na Celjskem ni prvo. Zato pri vodovodu opozarjajo vse lastnike kmetijskih zemljišč, ki so v bližini vodnih izvirov, naj v teh dneh ne uporabljajo škropil in gnojil, ker jih deževno vreme spira pod površje zemlje.

I. B.

Lent 90 – navdih za poletje

MARIBOR, 11. junija – Turistično društvo Maribor in organizacijski odbor Lent sta tudi letos pripravila več prireditev, ki bodo poleti poživile mariborsko kulturno in turistično življenje. Od konca junija pa do srede septembra se bodo na treh prizoriščih, ob Vodnem stolpu, pri Stari trti in v okolici minoritskega samostana zvrstile folklorne, jazzovske, lutkarske in druge predstave.

Na tiskovni konferenci v novinarskem klubu je **Črt Mesarič,** predsednik prireditev Lent 90 dejal, da bo to šesta prireditev Lent. Na dosedanjih je bilo kar 53 koncertov, sedem folklornih prireditev, ena opera, šest splavarskih krstov in še kup drugega. »S štirimi delovnimi organizacijami smo že, s šestnajstimi pa bomo v kratkem podpisali pogodbo o tako imenovanem Lent poolu, stalni obliki financiranja poletnih prireditev,« je dejal Črt Mesarič. »Letos bo jazz prostor ob Vodnem stolpu pokrit, delno smo obnovili minoritsko cerkev, v kateri bo 15. junija premiera drame Lulu, vprašanje pa je, če bomo zbrali toliko denarja, da bomo s šotorom prekrili tudi samostansko dvorišče.«

Splavarski krst je stalnica prireditev. Organizatorjem so letos les za splav podarili kmetje iz Kozjaka in Pohorja. »Les je zdaj naš in tako nam ga ne bo več treba vsako leto znova prositi,« je dejal **Miro Šebart,** član odbora. »Programa krsta ne bodo spreminjali. Med zanimivimi prireditvami bo na Lentu del mednarodnega folklornega festivala (selijo ga na Drsališče dvorane Tabor), finale svetovnega prvenstva v Motonavmi in 37. svetovno prvenstvo v športnem ribolovu na sladkih vodah. Pa kup lutkovnih igric za najmlajše, jazz večerov, večerov oktetov. Obiskovalce čakajo plesno gledališki program SNG Maribor in Jokasta, plesni projekt Maje Milenovič-Workman, ki je nastal v sodelovanju z mariborskim gledališčem. Tudi razstav ne bo manjkalo, celo festival sladoleda bo.

JOŽE JERMAN

ITALIA'90 DELO finale

Celjani negodujejo, ker je železniška postaja ograjena

Zaradi tega je postajna zgradba težko dostopna – Obnova zgradbe se je zavlekla zaradi pomanjkanja denarja

CELJE, 11. junija – Vsak dan se s celjske železniške postaje pripelje in odpelje od deset do štirinajst tisoč potnikov. Kar dobre štiri petine med njimi je delavcev in dijakov, ki se vsak dan vozijo z vlaki.

Zato je toliko bolj razumljivo vse glasnejše negodovanje potnikov nad težko dostopnostjo postajne zgradbe, ki so jo železničarji že pred dobrim letom dni visoko ogradili.

Celjska železniška postaja je namreč še zadnja med večjimi v Sloveniji, ki bi jo bilo treba temeljito obnoviti. Njeno posodabljanje traja že nekaj let. Doslej pa so na postaji že namestili nove in sodobne signalnovarnostne naprave ter zgradili nov podhod do železniških peronov. Kot zadnjo pa naj bi obnovili postajno zgradbo.

Toda, ko so se lani v maju lotili obnove, so ugotovili, da brez temeljite utrditve temeljev in zidov ne bo šlo.

Ob tem je na železniško podjetje pritisnila še finančna kriza, ki je oklestila dotok naložbenega denarja. In zato je postajna zgradba v Celju še vedno visoko ograjena, potniki morajo naokoli pešačiti do vhoda na perone.

Če bi vedeli, kaj se bo z naložbo dogajalo, postajne zgradbe sploh ne bi ogradili, je povedal **Jože Rajtmajer**. Kljub vsemu pa celjski železničarski delavci vseeno upajo, da bodo do poletja zbrali toliko denarja, da bodo lahko začeli obnavljati postajno zgradbo. Gradis bo poslopje lahko obnovil v dveh, treh mesecih.

DAMJANA STAMEJČIČ

NOVI TEDNIK RADIO CELJE
NT&RC
UKV 100,3 in 95,9 MHz – stereo
SV 963 kHz

Sobočani vse bolj jezni čakajo na urejeno kabelsko televizijo

Na krajevni skupnosti zavračajo govorice, da naj bi zbrani denar za ureditev omrežja dajali v druge namene

MURSKA SOBOTA, 11. junija Več kot dva tisoč Sobočanov, ki so z mestnimi krajevnimi skupnostmi podpisali pogodbe za celovito ureditev omrežja kabelske televizije, je čedalje bolj jeznih. Za celotno stvar bodo morali odšteti vsak osemsto DEM, seveda v dinarski protivrednosti, prvi obrok (400 din) pa je večina plačala že konec aprila.

Tajnik KS je zavrnil govorice, da krajevna skupnost, ki zbira denar za ureditev omrežja za kabelsko televizijo, ta denar uporablja vsaj začasno v druge namene. »Do zdaj smo kupili glavno postajo za sprejem programov (stala je 320 tisoč din), dvajset tisoč metrov kablov in celotno opremo za antenski stol na bloku v Kocljevi ulici. Vsa dela na stolpu bo opravila Lesnina, ki nam je ponudila tudi najboljše pogoje«, je pojasnil **Štefan Flisar.**

Res pa je, da bodo omrežje najprej uredili trgovskim in drugim podjetjem, ki so kot naročniki prispevala precejšnja sredstva za ureditev omrežja. Tako smo se dogovorili tudi zato, da bodo lahko trgovci v izložbah trgovin reklamirali program satelitske televizije in k sodelovanju pritegnili še več Sobočanov. V KS obljubljajo, da bodo omrežje po ulicah urejali najprej tam, kjer je največ naročnikov in kjer bodo izvedbene možnosti tudi najboljše.

● Vsi, ki so že podpisali pogodbe za ureditev televizijskega omrežja in tudi plačali prvi obrok, bodo te dni dobili domov ob položnici za plačilo drugega obroka tudi pojasnilo, kaj vse je bilo doslej narejenega. Med drugim v KS poudarjajo, da za 5600 dinarjev ponujajo sprejem tv programa na šestnajstih kanalih in pozneje – brez dodatnih doplačil – skupno na 45 kanalih. Tudi sicer obljubljajo, da ne bo nikakršnega spreminjanja cen oziroma podražitve. V vaseh v okolici Murske Sobote, ki jih bodo prav tako priključili na kabelsko omrežje, so zaradi hitrejšega dela ustanovili gradbene odbore. V Krogu in Bakovcih tak odbor že imajo.

IVAN GERENČER

PREJELI SMO

Narodni dom ali Dom JLA

Delo je pred kratkim pisalo o zahtevi mariborskega Demosa, da se nekdanji Narodni dom (sedaj Dom JLA) znova vrne prvotnemu namenu, to je kulturnemu, strokovnemu, političnemu in družabnemu življenju vseh občanov Maribora. Sedaj je to Dom JLA, v katerem podobne dejavnosti razvija JLA za svoje vojake in tudi za Mariborčane, saj so od časa do časa v njem tudi »civilne« kulturne prireditve. Res je celo, da je JLA dom v zadnjem času dogradila in obnovila, najbrž iz svojih sredstev. Vseeno pa se postavlja kup vprašanj, saj je nemogoče, da bi prav DOM JLA, torej slovenski Narodni dom, ki je impozantna in značilna stavba iz konca 19. stoletja, ne bil pod zaščito spomeniškega varstva. Kdo je dal dovoljenje za spremembo zunanje podobe? Ali je slovenski kulturni spomenik res s tem nespremenjen in nepoškodovan? Kaj je v novih prostorih? Stanovanja?

Skratka, vse polno vprašanj. Zahteva Demosa je nedvomno prava, saj je bilo že doslej slišati v zasebnih pogovorih veliko očitkov v zvezi s tem, da so po vojni oblasti kar mimogrede prepustile tako pomembno nacionalno in kulturno ustanovo JLA. Zato sedanja zahteva Demosa ni predvsem del nekakšnega slovenskega nerazpoloženja do JLA, kot nam večkrat očitajo, ampak povsem normalna in upravičena civilna zahteva. Zato je tudi jasno, da je treba za dejavnosti JLA poskrbeti, vsaj dokler je JLA takšna, kakršna je. Tudi vojaki in oficirji so Mariborčani in imajo pravico do svojega kulturnega in tudi družabnega življenja. O tem ni dvoma. Dvomiti pa velja, ali si lahko neka politična garnitura, ki je obenem oblast, dovoli, kar si je dovolila povojna mariborska oblast: to je odtujiti vsem občanom njihov Narodni dom, kjer se je po letu 1899 začela organizirana slovenska čitalniška, knjižnična, gledališka in vsakršna kultura. In kajpada politično življenje!

Narodni dom je tako pomemben slovenski kulturnopolitični spomenik, da ni prav, da z njim upravlja (ali je lastnik?) tako specifična organizacija, kot je JLA. Človek bi se lažje odrekel novejšemu domu družbenih organizacij kot Narodnemu domu. To pravim zato, ker bo v primeru, da bo zahteva prišla na dnevni red mariborske skupščine (in tjakaj nemudoma sodi), treba premišljevati o novih prostorih za potrebe in življenje jugoslovanske ali slovenske vojske... Za sedaj se v svojem imenu kot poslanec Liberalne stranke v skupščini Slovenije povsem strinjam z zahtevo mariborskega Demosa, naj se ta trenutek zdi še tako utopična. A je potrebna! In upravičena!

TONE PARTLJIČ

PISMA BRALCEV

Prava usluga

Prosimo za objavo našega pisma v rubriki, Pisma bralcev, ker smo bili veselo presenečeni nad ustrežljivostjo Servisa TVT Maribor, ki nam je v kratkem času poslal majhne, a zelo pomembne dele za mešalni ventil. Tesnila so drobcena, usluga – brezplačna – pa je za nas velikanska, še večjo reklamo pa si je pridobilo podjetje TVT Maribor – Servisi, Leningrajska c., ki zelo skrbi za svoj ugled in zasluži javno pohvalo.

Družina ŠKRLJ, Logatec, Čevica 2/II.

Kako najti zlato resnico . . .

V dveh letih smo menda zamenjali vladanje v Sloveniji. Pretresi (stresi) v vsestranskih družbenih spremembah v Sloveniji pa so pričeti in trajajoči v posameznikovem srcu (miselnem svetu). Vrednote, te ukazujejo dogodki, bi morali menjati čez noč. Bi bilo prav tako?

Navedel bi nekaj najbolj značilnih primerov pritiska na odpravo vrednot in ocen zgodovinskih dogajanj v posameznikovi duši. Gotovo nas je mnogo, ki smo drugo svetovno vojno dočakali kot otroci. Tiste, ki smo živeli na Štajerskem, je v nekaj dneh enainštiridesetega leta pomendral nacistični rajh. Osrednji del banovine Slovenije so okupatorji razklali ob bregovih reke Save. Štajersko je Hitler po kratki vojni, ki je potekala brez vojne napovedi, določil za del rajha. Slovenski jezik je bil takoj prepovedan. Vodilni slovenski izobraženci (šolniki, duhovniki, liberalno usmerjeni itd.) ob zaplembi premoženja, nasilno in »za trajno« izseljeni. Izseljeni so bili priseljeni Primorci, izpraznjen obmejni pas ob hrvaški meji, kamor so potlej naselili Nemce, kočevarje. Skratka: nasilje, zaplembe, ponemčevanje, da o usodi židov na Štajerskem niti ne govorimo. Kaj bi lahko rekli o nasilnih mobilizacijah slovenskih fantov, od katerih jih je mnogo padlo za nacistične cilje v strašnih razmerah nacističnih osvajalnih front. Pa vojni ujetniki po nacističnih taboriščih? Pa vsi tisti, ponižani in užaljeni, ker so morali skozi sramotne ocene rasnih komisij?

Komunisti so programirali revolucionarne družbene spremembe. Nacizem, okupacija, teror pa so opravili svoje. Nobeni kmečki upori na Slovenskem se ne morejo primerjati s slovenskim odporom proti fašizmu.

Bil sem otrok. Začela se je nenapovedana vojna. Že prvi dan so tulili lahki bombniki osvajalca, štuke, nad Celjem. Po očetovi aretaciji (avgusta 1944, umrl je v Dachau) sva odšla z bratom v partizanske brigade. Odhod v partizane, med borce NOV, je večini Štajercev pomenil edino možno plemenito življenjsko potezo. V času boja smo mnogi bili sprejeti v KPS (osebno: s solzami v očeh, s solzami srečnega sedemnajstletnika). 12. novembra 1944, na Martinovo nedeljo, po 22. uri so nacistični vojaki (soldati) iz 611. landesschicen kampanije ustrelili na našem domu mojo mamo in zažgali hišo. V enoti so bili, po pričevanju vaščanov Vrbja, predvsem Avstrijci. Mati je zgorela.

Pričelo se je povojno življenje. Ob dolgoletni hudi obolelosti pljuč sem vztrajal pri graditvi »nove domovine«. Gradili smo, zaneseno, kot je tudi značilno za mlade ljudi, pravičnejšo domovino. Tista prva leta, tja do petdesetega leta, so bila polna nasprotij. Bile so navdušujoče mladinske brigadirske akcije (Brčko–Banoviči, Doboj–Sarajevo, Nova Gorica, akcije pri udarniških popravilih cest, čiščenju vojnih razvalin, čiščenju gozdov, pri gradnji »zadružnih« kulturnih domov, popravilih in širitvi šol ipd.). Bilo je nešteto možnosti za šolanje (štipendije so po enotnih merilih dobivali tudi otorci drugače mislečih). In ob vseh spodrsljajih in birokratizaciji določenega dela oblasti je bilo v našem minulem življenju tudi kaj sonca. Zdaj se je že v veliki meri končalo aktivno življenje generacije, ki je še v otroški dobi morala sprejeti nasilje nacizma, skrajnega uničenja pravic slovenskega naroda, napake vodilnih delavcev in nasploh družbene razvojne napake po vojni. Toda? Bilo je tudi ogromno iskanja prave demokracije in uvedba samoupravljanja je tirideset let vnašala vse več in več pravic vsem občanom. Vse bolj so se brisale meje med »proletarci« in odločujočimi občani nasploh. Po šestdesetem letu je bilo vse več ustvarjalnega počutja. Enostrankarstvo je postajalo vse manj pomembno. Nekateri smo celo pričakovali, da se bo ob osveščenosti ljudi strankarsko življenje razgubilo, da bo presahnilo.

Naj bo tako ali drugače: zgodovina ljudi se bo morda še dolgo dogajala in oblike oblasti se bodo spreminjale. Prihodnost oblasti bo verjetno še dolgo uganka človeških rodov. Toda osebnosti, ki so se letos oklicale za demokratične predstavnike slovenskega ljudstva, naj nekaterih zgodovinskih stvari ne poenostavljajo. Menim, da je bil uvodni govor predsednika »parlamenta«, slovenskega, strankarskega, zelo žaljiv in nesprejemljiv za vse tiste, ki smo se od srca trudili in gnali za srečo soljudi pa tudi svojo srečo. Še manj pa je dopustno, da v imenu slovenskega naroda predsednik vlade (izvršnega sveta) pozablja, da bi mnogi sosednji narodi morali poklekniti pred našim narodom in ga prositi za odpuščanje; morebiti ne samo za izseljevanje, streljanja, mobilizacije, razlaščanja . . . temveč tudi zato, ker so s svojim nasilnim in nezakonitim napadom na Jugoslavijo enainštiridesetega leta Slovence oz. Jugoslovane strahotno skregali in jim vsilili strašansko gorje. Trpel pa je zaradi nacizma in še danes trpi posledice ves svet.

DANE DEBIČ, Gregorčičeva 12, Žalec

Odprto pismo predsedniku IS republike Slovenije

Spoštovani gospod Peterle!

Prepričan sem, da se je na dokumentu, ki na hitro in nasilno spreminja mrežo šol v Novi Gorici, Vaš podpis znašel po pomoti. Da je šla zadeva nekako mimo Vas. In tudi mimo dr. Venclja, novega šolskega ministra. Čeprav sem torej prepričan, da je omenjeni sklep predvsem proizvod starega komitejevega aparata, od Vas kot podpisnika pričakujem odgovor na nekaj javno zastavljenih vprašanj.

Ali se Vam ne zdi, da je ravno šolstvo tisto občutljivo področje, kjer se nepretehtani in neceloviti posegi najostreje maščujejo? Ali ni ravno nekdanja, tudi znotrajpartijska opozicija najostreje nasprotovala metodam ob uvedbi usmerjenega izobraževanja, ko je bila razformirana Šubičeva gimnazija, podobno pa je bilo tudi drugod po Sloveniji? Ali se Vam ne zdi protislovno, da se je letos z uvedbo gimnazijske usmeritve mreža gimnazij v Ljubljani razširila, v Celju ostala nespremenjena, v Novi Gorici pa naj bi se skrčila. In ali ni to za severno Primorsko, v katere središču smo že leta 1915 imeli dokaj razvito mrežo srednjih šol, nekam neperspektivno?

Sprašujem Vas, ali se zavedate posledic, ki jih prenašanje programa z ene šole na drugo tik pred koncem pouka prinaša za učence, starše učitelje in druge? Sprašujem Vas, če kje v Zahodni Evropi spreminjajo mrežo šol, čeprav še ni znan niti predmetnik nove usmeritve (osnutek le-tega pa z množico dveurnih predmetov spominja na najslabše čase usmerjenega izobraževanja)?

Ali se vam ne zdi malo čudno, da pri naših zahodnih sosedah praviloma ne poznajo enotne gimnazije, ampak sledijo tudi naši predvojni tradiciji delitve na klasično gimnazijo in realko (družboslovna in naravoslovna gimnazija), očitno v prepričanju, da tako laže pritegnejo zanimanje učenca in sprostijo njegovo ustvarjalnost, čeprav mu hkrati ne zapirajo široke študijske izbire po končani srednji šoli? Ali se Vam ne zdi, da ste s svojim podpisom onemogočili izbiro in konkurenčnost, predvsem pa onemogočili razvoj treh enakovrednih gimnazijskih centrov, to je naravoslovnega, družboslovnega in tehniškega?

Ali ne bi bilo konec koncev bolje počakati vsaj še eno šolsko leto, tako kot se je tudi glasil sklep strokovnega sveta za vzgojo in izobraževanje in starega izvršnega sveta, v tem času pa najprej pripraviti spodoben gimnazijski program (do naslednjega šolskega leta, ko se bo šele vpisovala generacija z maturo, bi tudi na gimnazijski usmeritvi mirno lahko uporabljali predmetnik obeh splošnoizobraževalnih programov), se dogovoriti za koncept razvoja celotnega srednjega šolstva in šele potem pripravljeno začeti spreminjati tudi mrežo šol?

prof. ZORAN BOŽIČ, Erjavčeva 6, Nova Gorica

Nesreča kot opomin

Nesreča ter smrt italijanskega motorista Erosa Manferdinija na dirki za evropsko prvenstvo, ki je bila na avtomotodromu Grobnik pri Reki (27. maja), je zopet pokazala na nekatere pomanjkljivosti in napake v organizaciji in dirkališču nasploh. Krivično bi bilo za nesrečo kriviti samo Angleža Nigela Boswortha. Za slamnate bale, v katere se je zaletel omenjeni Anglež in s tem povzročil nesrečo, bi mirne duše lahko rekli, da so bile NA STEZI in ne OB (stezi), kot je pisalo v dnevnem časopisju. Zato levji delež krivde pripada organizatorju. Z omenjenimi slamnatimi balami, postavljenimi v vrsto, so sicer res dosegli varnejše vključevanje v dirko motoristom, ki prihajajo iz boksov. Pri tem pa so premalo pozornosti posvetili gneči, ki nastane takoj po startu v tem sicer blagem ovinku. Kljub bližini starta pa imajo motoristi na tem mestu že precejšnjo hitrost, tisti, ki niso ravno v ospredju, pa imajo, zaradi dirkačev pred seboj, še slabo vidljivost oziroma preglednost. Ravno to pa je bilo vzrok, da Anglež Bosworth ni pravočasno opazil oziroma ni imel časa reagirati na ta »varnostni dodatek« organizatorja na stezi. Izvoz iz boksov bi moral biti pomaknjen nekoliko nazaj (v smeri proti štartu), tako da bi bil v ravnini in s tem bi lahko šlo brez nesrečnih slamnatih bal.

Na Grobniku je Italijan Manferdini poleg Francoza Rogerja, Švicarja Rittermana in Jugoslovana Konjevića že četrti dirkač, ki je izgubil življenje na uradnih dirkah. Poleg tega je bilo še nekaj žrtev (2–3) na raznih neuradnih dirkah in testiranjih. Za 12 let, kolikor obstaja dirkališče na Grobniku, je končna številka ponesrečenih kar precej visoka.

To dirko za EP so imenovali za predpremiero svetovnega prvenstva, ki bo 17. junija. Rečemo lahko, da ni uspela. Želimo in upamo pa lahko, da bo premiera (SP) uspešnejša, torej brez smrtnih žrtev.

MIHA OVNIK, Gradišče 10, Primskovo

DELO plus
ZAGREBŠKI PATOLOG JE ŽE LETA 1944 VEDEL ZA KATINSKI GOZD
Delo plus ve več kot drugi
Z AVTOSTOPOM V HRVAŠKO DEMOKRACIJO